

T.C.
CELAL BAYAR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
ESKİ TÜRK EDEBİYATI PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

AZİZ MAHMÛD URMEVÎ VE TEZKİRE-İ HAZRET-İ BABA İSİMLİ ESERİ

MEHMET YUNUS YAZICI

DANIŞMAN:
PROF. DR. ÂDEM CEYHAN

MANİSA
2014

T.C.
CELAL BAYAR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

AZİZ MAHMÛD URMEVÎ VE TEZKİRE-İ HAZRET-İ BABA İSİMLİ ESERİ

MEHMET YUNUS YAZICI

DANIŞMAN: PROF. DR. ÂDEM CEYHAN

MANİSA
2014

ÖZET

Aziz Mahmûd Urmevî 17. yüzyılın çeşitli yönlerden dikkat çekici simâlarından biridir. Urmiye'den Diyarbakır'a yerleşmiş ve burada Nakşbendiliğin Urmeviye kolunu tesis ederek bu çevrede büyük bir ün ve nüfûza sahip olmuştur. Hatta siyasi otoritenin dikkatini çeken kudret şeyhin Sultan IV. Murad Han tarafından idam edilmesi ile sonuçlanmıştır. Urmevî şeyh ve dervişlerin ortaklaşa bir ürünü olan “*Tezkire-i Hazret-i Baba*” adlı eser sekiz bin beyti aşan hacmi, mahallî dil hususiyetleri, dönemin ve coğrafyanın kültürel kodlarını taşıması açısından önemli bir metindir. Çalışmamızın “*Giriş*” bölümünde Aziz Mahmûd Urmevî ve Urmevîliğe dair özet bir bilgi sunduktan sonra Urmevîlik konusunda yapılan çalışmalar hakkında bilgi verilmiştir. Daha sonra eserin kimlere ait olduğu ve şeyhin hüviyeti üzerine eleştirel bir çalışmada bulunduk. Eser üzerinde umumî bir edebî inceleme yapılarak metnin çeviri yazısı verilmiştir. Sonuç ve teklifler kısmında ise çalışmamız neticesinde ileride yapılması gereken araştırmalara ve aydınlatılması gereken noktalara işaret edilmeye çalışılmıştır.

ABSTRACT

“Azîz Mahmûd Urmevî” is one of the sensational characters of the 17th century. He moved from “Urmiye” to “Diyarbakır” and here he established the “Urmeviyye” which is the branch of “Nakşbendiyye”. With this establishment he obtained significant fame and esteem. Moreover, this salient power ended up with execution of “IV. Murâd Hân”. The writing of “Tezkire-i Hazret-i Baba” which is a collective production of “Urmevî” sheiks and dervishes shows significancy with its over eight thousand couplet, characteristics of local language and with holding the cultural and geological details. After a summary about “Azîz Mahmûd Urmevî” and “Urmevîyye” in the introduction part of work will be presented, information of previous works about “Urmevîyye” will be given. After that a critical aproach about belongingness and the identity of sheik will be studied. Common literary study was performed and translation of the writing will be given in this aproach. In the conclusion and suggestion part the necessary future work and the subjects that needs to be clarify in upcoming studies will be pointed out.

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “Azîz Mahmûd Urnevî ve Tezkire-i Hazret-i Baba İsimli Eseri” adlı çalışmanın tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin bibliyografyada gösterilen eserlerden oluştuğunu, bunlara atıf yaparak yararlanmış olduğumu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

2014
Mehmet Yunus YAZICI

TEZ SAVUNMA SINAV TUTANAĞI

Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü 06.06.2014 tarih ve 13/15 sayılı toplantısında oluşturulan jürimiz tarafından Lisans Üstü Öğretim Yönetmeliği'nin 24. Maddesi gereğince Enstitümüz Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Eski Türk Edebiyatı Yüksek Lisans Programı öğrencisi Mehmet Yunus YAZICI'nın "Azîz Mahmud Urmevi ve Tezkire-i Hazret-i Baba İsimli Eseri" konulu tezi incelenmiş ve aday 03.07.2014 tarihinde saat 10.00'da jüri önünde tez savunmasına alınmıştır.

Adayın kişisel çalışmaya dayanan tezini savunmasından sonra 45 dakikalık süre içinde gerek tez konusu, gerekse tezin dayanağı olan anabilim dallarından jüri üyelerinin sorduğu sorulara verdiği cevaplar değerlendirilerek tezin,

BAŞARILI olduğuna	☒	<u>OY BİRLİĞİ</u>	☐
DÜZELTME yapılmasına	*	<u>OY ÇOKLUĞU</u>	☒
RED edilmesine	**	ile karar verilmiştir.	☐

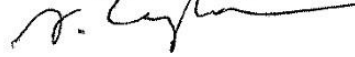
* Bu halde adaya 3 ay süre verilir.

** Bu halde adayın kaydı silinir.

BAŞKAN

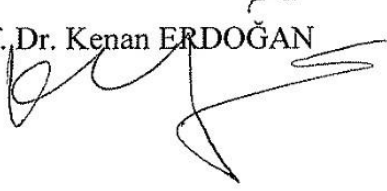
Prof. Dr. Adem CEYHAN

(Danışman)

ÜYE

Prof. Dr. Kenan ERDOĞAN

ÜYE

Doç. Dr. Ertan GÖKMEN

Evet Hayır

*** Tez, burs, ödül veya Teşvik prog. (Tüba, Fullbright vb.) aday olabilir

Evet Hayır

Tez, mutlaka basılmalıdır

Evet Hayır

Tez, mevcut haliyle basılmalıdır

Evet Hayır

Tez, gözden geçirildikten sonra basılmalıdır.

Evet Hayır

Tez, basımı gereksizdir.

Evet Hayır

ÖN SÖZ

Günümüzde Türk Edebiyatın hemen her sahasında yapılan çalışmalar sayıca artarak devam etmektedir ve her geçen gün yazma eser kütüphanelerindeki eserler ortaya çıkarılarak kültür ve medeniyet hayatımızın hizmetine sunulmaktadır. Umuyoruz ki bu çalışmalar geçmişteki edebî geleneğimizi ve hayatı kavrayış biçimimizi ortaya çıkarıp, şimdiki anlama ve geleceği kurgulama ihtiyacımızdaki müşkülleri çözmeye yardımcı olacaktır. Üzerinde çalıştığımız sekiz bini aşkın beyti ihtiva eden ve kolektif bir mahiyet taşıyan “*Tezkire-i Hazret-i Baba*” da hem dil zenginliği bakımından, hem de bir irfanî geleneğin kültürel kodlarını taşıması açısından oldukça ilgi çekicidir. Urmevîliğin kurucusu olarak gösterilen Aziz Mahmûd Urmevî’nin IV. Murad ile olan yakın münasebeti ve daha sonra da padişah tarafından verilen idam kararı da yurtiçi ve yurtdışındaki birçok araştırmacının dikkatini çekmiştir.

Eserin Nakşbendîler tarafından müşterek bir şekilde yazılması, hem onu hacim olarak büyütmüş, hem de dil açısından oldukça zenginleştirmiştir. Arapça, Farsça kelime ve beyitlerin yanı sıra eser, Eski Anadolu Türkçesi, Azeri Türkçesi ve mahallî kelimeler bakımından hayli zengindir. Mevlid, Miracname, Muhammediye gibi topluluk içinde, meclislerde okunmak üzere yazıldığı anlaşılan eser, Urmiye’den Bursa’ya kadar uzanan Urmevîliğin algı dünyasına ve dönemin tasavvufî hareketlerine de ışık tutacaktır. Çalışmamızın 17. yüzyılın önemli mutasavvıflarından olan Aziz Mahmûd Urmevî’nin hayatı ve eseri konusunda şimdikiye kadar karanlık kalan birçok noktayı da aydınlatacağı ümidindeyiz. Bu sebeple tezimizde daha önceden birçok defa biyografisi yazılan Aziz Mahmûd Urmevî’nin hayatını tafsilatlı bir şekilde aktarmak yerine silsileler, yazmalar, mahlaslar gibi üzerinde farklı görüşler bulunan hususlar üzerinde yoğunlaşarak kritik yaptık. Bunun yanında metni transkribe edip üzerinde umumî bir edebî incelemede bulunduk.

Çalışmam sırasında desteğini ve yardımlarını benden esirgemeyen danışman hocam Prof. Dr. Âdem CEYHAN’a müteşekkirim. Ayrıca çeşitli yönlerden çalışmama katkıda bulunan Emrah GÖKÇE, Bilal DEĞİRMENCİ, Muhammed AHMEDİZADE, İsmail YILDIRIM ve Ramazan EKİNCİ’ye teşekkürü bir borç bilirim.

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	İİİ
ABSTRACT.....	İV
ÖN SÖZ	Vİİ
İÇİNDEKİLER	Vİİİ
KISALTMALAR	9
1. GİRİŞ	10
1.1. URMEVİLİK VE AZİZ MAHMÛD URMEVÎ.....	10
1.2. AZİZ MAHMUD URMEVÎ İLE URMEVİLİK HAKKINDAKİ KAYNAKLARA UMUMÎ BİR BAKIŞ	11
1.3. AZİZ MAHMUD URMEVÎ VE ESERİN MAHİYETİ ÜZERİNE BİR TARTIŞMA	15
2. ŞEKİL VE MUHTEVA	21
2.1. ESERİN BÖLÜMLERİ VE ESERDE GEÇEN MAHLÂSLAR	21
2.2. VEZİN VE KAFİYE ÖZELLİKLERİ	49
2.3. DİL ÖZELLİKLERİ	55
2.4. METNİ KURARKEN TUTULAN YOL.....	59
3. METİN	61
SONUÇ VE TEKLİFLER	492
KAYNAKÇA.....	493

KISALTMALAR

age.	Adı geçen eser
C.	Cilt
CBÜ	Celal Bayar Üniversitesi
ev.	evirenler
EAT	Eski Anadolu Türkçesi
haz.	Hazırlayanlar
K.T.B.	Kültür ve Turizm Bakanlığı
ktp.	Kütüphanesi
mat.	Matbaası
No.	Numara
OSAV	Osmanlı Araştırmaları Vakfı
s.	Sayfa
S.	Sayı
TDK	Türk Dil Kurumu
vd.	Ve diğeri

1. GİRİŞ

1.1. Urmevîlik ve Aziz Mahmûd Urmevî¹

İran Azerbaycanının Urmiye şehrinde doğduğu için “Rumiyye Şeyhi” adıyla anılan Aziz Mahmûd Urmevî, Nakşbendîliğin bir kolu olan Urmevîliğin kurucusudur. Aziz Mahmûd Urmevî babasından manevi terbiyesini aldıktan sonra Safevî zulmü üzerine Urmiye’den ayrılmış ve o zamanki adıyla Diyarbekir’e yerleşmiştir. Diyarbekir’e gelmesi ile birlikte tarikatını burada kurmuş ve halkın her tabakasından büyük teveccüh görmüştür. Tarihçiler Tebriz, Erivan, Erzurum, Musul, Van, Urfa gibi şehirlerden insanların Şeyh Aziz’i görmeye geldiklerini anlatır. Hattâ şeyhin kırk bin kadar müridinin olduğu ve tekkesinde cehrî zikir yaptırdığı söylenmektedir.

Şeyhin bu kadar büyük bir şöhrete; dolayısı ile güce sahip olması onun sonunu da hazırlamıştır. Sultan IV. Murad, Erivan Kalesi’ni kuşatırken Aziz Mahmûd Urmevî de sultana eşlik etmiştir ve insanlar sırf onu görmek için ordugâha gelmişlerdir. Daha sonra Bağdat seferine giderken de Aziz Mahmûd Urmevî ve IV. Murad karşılaşmışlardır. Bu karşılaşmada da Rumiyye şeyhi padişahı üç bin kadar müridi ile karşılaşmıştır ve şeyh Bağdat zaferini sultana önceden müjdelemiştir. Yalnız sefer dönüşünde IV. Murad şeyhin idamına hükmetmiştir ki bu idamın sebepleri birkaç şekilde anlatılır:

Bunlardan ilkinde şöyle bir rivâyet söz konusudur. Şeyh Bağdat seferi sırasında sultana bakırı altına çeviren bir kız tavsiye etmiştir. Sultan da bu Dürzi kızına bir miktar sermaye bırakmıştır. Bu sermayeyi kız harcamış ve eğlencede tüketmiştir. Bunu duyan sultan hem kızı hem de şeyhi boğdurmuştur.

İkinci olarak Aziz Mahmûd Urmevî Haseki Sultan’ı kendisini ziyaret etmesi için davet etmiş ve ancak davranışlarından hoşlanmamış ve Haseki’yi asası ile darp etmiştir. Sultan da bunun üzerine şeyhe sövmüş ve onu idam ettirmiştir.

Daha bir akla yatkın sebep ise Aziz Mahmûd Urmevî’nin yaşadığı çevrede kazandığı büyük güç olabilir. Şeyhin tekkesi oldukça kuvvetli idi ve şeyhin şöhreti bütün bölgede yayılmıştı. Bu güç sultanın çevresindekileri muhtemelen rahatsız

¹ Bu bölüm Hâmid Algar ve Necdet Tosun’un eserlerinden özetlenmiştir. Eserlerin künyesi ve muhtevası hakkında malumat ileride verilecektir.

etmiştir. Denilebilir ki kısa bir zaman önce vuku bulan “*Sakarya Şeyhi*” hadisesi de şeyhin idamında önemli bir rol oynamıştır. Sakarya Şeyhi de etrafında birçok insan toplamış ve mehdîlik iddiası ile ayaklanmıştır. Aziz Mahmûd Urmevî'nin idamından sonra padişah bazı kimseleri görevlendirmiş ve şeyhin evinde silâh türü aletler araştırılmıştır. Araştırmalarda herhangi bir bulguya rastlanmaması, kuşkuların yersizliğini geç de olsa ortaya çıkarmıştır.

Şeyhin idamından sonra bazı halifeleri irşada devam etmişlerdir. Oğlu İsmail Çelebi Diyarbakır'da, yeğeni Açıkbaş Mahmûd Urmevî Bursa'da, Vanlı Kara Abdullah Van'da, Şeyh Hacı Mehmed ve Şeyh Karaman Erzurum'da Urmevîliği yaymaya devam etmişlerdir. İsmail Çelebi ve oğlu Ahmed Çelebi'nin musikide mahir olduğu kaynaklarda kayıtlıdır.

Açıkbaş Mahmud Urmevî Diyarbakır'da doğmuş; Mardin voyvodalığında bulunmuş; Kahire ve Bağdat gibi şehirleri gezip manevî terbiyesini Aziz Mahmûd Urmevî ile tamamladıktan sonra amcasının ölümü üzerine Bursa'ya yerleşmiştir. Burada Nakşbendî-i Atik dergahını kurmuş ve “*Evrad-ı Fethiye*” adlı eseri okutmuştur. Bir menkıbeye göre de Narcıoğlu adı altında bir şahısla tartışmış ve İstanbul'a şikâyet edilerek Köprülü Mehmed Paşa'nın huzuruna çıkmıştır. Burada sarf ettiği sözlerden dolayı zehirlenmesi emredilmiş ve zehrin kendisine tesir etmediği görülünce, tekrar Bursa'ya dönmesine izin verilmiştir.

Açıkbaş Mahmud'un vefatının ardından Vanlı Ahi Mahmud b. Seyyid Kasım, Mustafa Efendi geçti. Daha sonra silsile aile şeceresinden çıktı ve bir Müceddidî olan Abdülkerim Efendi geçti. Bu dergâh, tekkelerin kapandığı 1925 yılına kadar devam etmiştir.

1.2. Aziz Mahmud Urmevî İle Urmevîlik Hakkındaki Kaynaklara Umumî Bir Bakış

Aziz Mahmud Urmevî ile kendisinden önce ve sonraki Nakşbendîlik ve bir kolu olan Urmevîlik; hem eski kaynaklarda, hem de yurtiçi ve yurt dışındaki çağdaş akademisyenler ve araştırmacılar tarafından defalarca çalışmalara konu olmuştur. Bu kaynakları ve bakış açılarını tanıtıp özetlemeye çalışacağız:

Kadim kaynakları kendi içinde biyografik ve bibliyografik eserler ile tarih kitapları olarak ikiye ayırmamız mümkündür. Tarihî kaynaklar içerisinde “*Peçevî Tarihi*”, “*Naima Tarihi*”, “*Solakzâde Tarihi*”, “*Kâtip Çelebi'nin Fezlekesi*” ve *Evliyâ Çelebi'nin Seyahatnâme*'sini sıralayabiliriz.

Anılan kaynaklar içerisinde en orijinal kayıtlar Evliyâ Çelebi'nin *Seyahatnâme*'sinde bulunur: Burada hem Rumiyye Şeyhi Aziz Mahmud Urmevî'nin şehadet sebepleri sıralanmış, hem ecdadından olan Koçağa ve Şovri Sultan (Şovri Sultan başka kaynaklarda yer almamaktadır) isimleri zikredilmiştir. Bunun dışında başka kaynaklarda bulunmayan Koçağa hakkındaki bazı menkıbeler aktarılmıştır. Bu menkıbeler Aziz Mahmud Urmevî'nin Urmiye'den Diyarbakır'a göç etmesinin sebepleri hakkında bize fikir vermektedir. Hattâ Evliyâ Çelebi IV. Murad'ın son sözünün “Âh Şeyh Rûmî” olduğunu kaydeder.²

Bu kaynaklar içerisinde en az bilgi Solakzâde Tarihi'ndedir. Urmevîlik konusunda görebildiğimiz kadarıyla sadece şu cümle aktarılır; “O esnada Rûmiye şeyhi bazı müfsitlerin iğvasıyla fitne tahrik ettiği bahanesi ile şehâdet rütbesine nâil olmuştur.”³

Peçevî Tarihi'nde şeyhin öldürülmesinin sebepleri anlatılmış; Şeyh Mecdeddin-i Bağdâdî-Harzemşâh Sultan Mehmed ilişkisinin bir mukayesesi, IV. Murad-Aziz Mahmud Urmevî arasında yapılmıştır. Böylece Peçevî İbrahim Efendi, Rumiye şeyhine de bir kutsiyet atfetmiştir.⁴

Katip Çelebi *Fezleke*'sinde Şeyh Rûmî'nin öldürülmesinin sebebini kimya ilmi bilen bir kıza bağlar ve Naima da şeyhin öldürülmesi hakkında bazı sebepleri sıralarken *Fezleke*'yi kaynak aldığını açıkça belirtir.⁵

Naima Tarihi bu tarih kitapları içerisinde en geniş bilgiyi veren eserdir. Sosyal ve siyâsî bir perspektif sunan Nâimâ, şeyhin öldürülmesi hakkındaki duyduğu rivayetleri etraflıca anlatır. Sakarya Şeyhi ile Aziz Mahmud'un öldürülmesinin

² Evliya Çelebi, *Evliya Çelebi Seyahatnâmesi*, haz. Yücel Dağlı-Seyit Ali Kahraman, Y.K.Y., İstanbul 2001, C.4, s.40-41;186-188.

³ Solakzâde Hemdem Çelebi, *Solakzâde Tarihi*, Haz: Vahit Çabuk, K.T.B. 1989, C.2 s. 551.

⁴ Peçevî İbrâhîm Efendi, *Peçevî Tarihi*, haz: Bekir Sıtkı Baykal, K.T.B. 1982 Ankara, C.2 s.430-432.

⁵ Katip Çelebi, *Fezleke-i Katip Çelebi*, Ceride-i Havadis Matbaası, 1286, C.2 s.207. ; Nâimâ Mustafa Halebî, *Tarih-i Nâimâ*, haz. Mehmet İpşirli, Ankara Kültür ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 2007, C.2, s899.

ilişkilendirilmesi bu açıdan çok önemlidir.⁶ Bunun yanında Naima Aziz Mahmud'un yeğeni Açıkbâş Mahmud Urmevî hakkında da ilginç bir vak'ayı aktarır.⁷

Uşşâkîzâde ve Şeyhî biyografik eserlerinde birbirine paralel bilgileri verirler. Aziz Mahmud'un babasından, Urmiye'den Diyarbakır'a göçüşünden, Diyarbakır'da nüfuz kazanmasından, şehit edilmesinden ve kıraata dair bir eserinden bahsederler.⁸

Ali Emirî ve İsmâil Belîğ Açıkbâş Mahmud Efendi hakkında malumat verir ve şiiirlerinden örnekler sunarlar. Ayrıca Emîri Efendi, Aziz Mahmud'un oğlu İsmâil Çelebi'ye tezkiresinde yer vermiştir.⁹ Bu eserlerdeki bilgiler özellikle edebî açıdan ehemmiyet arz etmektedir.

Mehmed Şemseddin'in *Yâdigâr-ı Şemsî* adlı eseri Bursa'daki Urmevîlik kolunu anlatması yönünden önemli bir kaynaktır.¹⁰

Günümüzde de pek çok araştırmacı ve akademisyen Urmevîlik hakkında araştırmada bulunmuştur. Bu araştırmaların başlangıcı olarak Kasım Kufralı ve Şevket Beysanoğlu'nu gösterebiliriz. Kasım Kufralı tespit edebildiğimiz kadarı ile Urmevîlik hakkında Nakşbendîliğin yayılışı dolayısı ile ilk ilmî tezi yayınlamış kişidir.¹¹ Şevket Beysanoğlu'nun çalışmaları, tasavvufun yanında şehir tarihini, kültürünü, mimarisini ele aldığından oldukça önemlidir.¹² Yine aynı yönde yayınlar yapan araştırmacılar Kâmil Kepecioğlu, İbrahim Yılmazçelik ve Vedat Gündoğan'dır.¹³ Bunların yanında Şefik Korkusuz'un eseri, görsel materyaller de barındırmasından dolayı oldukça önemlidir.¹⁴

⁶ Nâimâ, age., C.2, s. 898-902.

⁷ Nâimâ, age., C.3, s. 1469-1470.

⁸ Şeyhi Mehmed Efendi *Şakaik-i Numaniye ve Zeyilleri*, haz. Abdülkadir Özcan, Çağrı Yayınları, İstanbul 1979, s.62.; Uşşâkî-zâde, *Zeyl-i Şakayık*, Süleymâniye Ktp., Hafid Efendi 242, vr. 28b-29a.

⁹ Ali Emirî, *Tezkire-i Şuara-yı Amid*, Matbaa-yı Amire, 1328 s.380-384;40-41; Ali Emirî, *Esâmî-i Şuara-yı Âmid*, haz: Galib Güner vd., neş:Abdülkerim Abdulkadiroğlu, Ankara 2003, s. 26.; İsmâil Belîğ, *Güldeste-i Riyâz-ı İrfan*, Hüdavendigâr Matbaası, 1287, 154-155.

¹⁰ Mehmed Şemseddin, *Bursa Dergahları-Yâdigâr-ı Şemsî*, Haz: Mustafa Kara-Kadir Atlansoy, Uludağ Yayınları, Bursa 1997, s.561-569.

¹¹ Kasım Kufralı, *Nakşibendîliğin Kuruluşu ve Yayılışı*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, s. 157-159.

¹² Şevket Beysanoğlu, *Diyarbakırlı Fikir ve Sanat Adamları*, Diyarbakır'ı Tanıtma Derneği Neşriyatı, İstanbul 1957, C.1, s. 145-147.; *Bütün Cepheleriyle Diyarbakır*, Diyarbakır Ticaret ve Sanayi Odası Yayınları, İstanbul 1963, s.155-156; 208.; *Diyarbakırım*, Neyir Matbaası, Ankara 1986, s287-293.; *Anıtları ve Kitabeleriyle Diyarbakır Tarihi- Akkoyunlular'dan Cumhuriyete Kadar*, Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi Kültür ve Sanat Yayınları, 1996, C.2, s. 632-641.

¹³ Kamil Kepecioğlu, *Bursa Kütüğü*, Bursa Büyükşehir Belediyesi Bursa Kültür A.Ş., Bursa 2009, C.1, s.68-69; İbrahim Yılmazçelik, *XIX. Yüzyılın İlk Yarısında Diyarbakır*, Türk Tarih Kurumu, Ankara 1995, s. 63; Vedat Gündoğan, *Diyarbakır Tarihi*, Kripti Yayınları, Ankara 2011, s. 95-102.

¹⁴ M. Şefik Korkusuz, *Tezkire-i Meşayih-i Amid-Diyarbakır Velileri I-II*, Kent Yayınları, İstanbul 2004, s. 88-98; 142.

Tasavvuf tarihi hakkında önemli çalışmalar yapmış Hamid Algar, Necdet Yılmaz ve Necdet Tosun Urmevîliğin yanında Urmevîlik öncesi ve sonrası Nakşbendîlik üzerine mühim çalışmalar yapmışlardır. Necdet Tosun'un eseri XII. ve XVII. yüzyıllar arası Nakşbendîliği kapsamaktadır. Söz konusu eserde Urmevîlik ve Aziz Mahmud Urmevî, ayrıntıları ile işlenmiştir.¹⁵

Necdet Yılmaz ise hem Aziz Mahmud Urmevî hakkında biyografi mahiyetinde bir metin yazmış; hem de Açıkbâş Mahmud Urmevî ve Bursa'da kendisinden sonraki Nakşbendîlik üzerine bilgi vermiştir.¹⁶

Hamid Algar, Urmevîlik silsilesinin de önemli büyüklerinden olan Sun'ullah Kûzekünâni'den başlayarak Nakşbendîliğin tarihini en ayrıntılı şekilde inceleyen akademisyendir. Algar, Urmiye, Diyarbakır ve Bursa'ya uzanan Nakşbendîlik tarihini ayrıntıları ile incelemiştir.¹⁷

Kenan Erdoğan yayınladığı bir makale ile "*Baba Kelâmı*" adlı eseri ilk defa tanıtmış, Aziz Mahmud Urmevî ve Urmevîlik üzerine bir çalışmada bulunmuştur. Söz konusu makalenin en önemli tarafı ise birçoğu başka yerde olmayan ve Urmeviyye silsilesini ilgilendiren isim ve tarih kayıtlarıdır.¹⁸

Son olarak Hasan Basri Öcalan Açıkbâş Mahmud'u ve eserlerini anlatan müstakil ve elimizdeki malumata nispeten oldukça hacimli bir eser kaleme almıştır. Burada özellikle Bursa'daki Nakşbendîye kültürü ayrıntıları ile ele alınmıştır.¹⁹

Bunların yanında Türkiye dışındaki araştırmacılar da bahsi geçen konular hakkında çalışma ve yayın yapmışlardır. Bunların başında Dina Le Gall ve Martin van Bruinessen gelmektedir. Bruinessen birçok kitap ve makale kaleme almış ve eserlerinin bazıları Türkçeye çevrilmiştir. Yaptığı çalışmalar tetkik edici bir perspektif ve eleştirel yaklaşımla yapıldığından ötürü önemlidir.²⁰

¹⁵ Necdet Tosun, *Bahâeddin Nakşbend-Hayati, Görüşleri, Tarikati*, İnsan Yayınları, İstanbul 2012, s. 280-294.

¹⁶ Necdet Yılmaz, *Osmanlı Toplumunda Sufiler*, Devlet, Ulema, OSAV, 2001, s. 390-395.

¹⁷ Hamid Algar, *Nakşbendîlik*, İnsan Yayınları, İstanbul 2007, s. 174-189.

¹⁸ Kenan Erdoğan, "Seyyid Aziz Mahmud Urmevî ve Bilinmeyen Bir Eseri: Baba Kelâmı", *Bir, Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi*(Prof. Dr. Kemal Eraslan Armağanı), İstanbul 1998, S.9-10, s211-225.

¹⁹ Hasan Basri Öcalan; *Melâmet Zindanında Bir Nakşî*; Açıkbâş Mahmud Efendi, Gaye Kitabevi, Bursa 2012.

²⁰ Martin van Bruinessen, *Evliyâ Çelebi Diyarbakir'de*, Çev: Tansel Güney, İletişim Yay., İstanbul 2003, s.96-100; *Naqshbandis*, Isis Yayıncılık, 1990, s.337-359.; *Kürdistan Üzerine Yazılar*, İletişim Yayınları, İstanbul 1995, s.53-74.

Dina Le Gall, diğler araştırmacıların doğrudan kullanmadığı ve Nakşbendîye silsilelerini barındıran bazı yazmaları esas alması açısından önemlidir. Bu sebeple de diğler araştırmacılara göre daha değişik bir görünüm sunmuştur.²¹

1.3. Aziz Mahmud Urmevî ve Eserin Mahiyeti Üzerine Bir Tartışma

Aziz Mahmud Urmevî'nin kim olduğunu anlamak için öncelikle kaynaklarda geçen Nakşbendiye silsilelerinin ve silsilelerde yer alan isimlerin üzerinde durmak gerekir. Aziz Mahmûd Urmevî'nin yeğeni olan Açıkbaş Mahmud Efendi'ye atfedilen *Risâle-i Nurbahşiyye* isimli eserde şu silsile aktarılır;

Bahâeddin Nakşbend

Hoca Alâeddin Attâr

Mevlânâ Nizâmeddin Hâmûş

Mevlânâ Saadeddin Kaşgârî

Mevlânâ Alâeddin Mektepdar

Mevlânâ Sun'ullah Kûzekûnânî

Derviş Ahî Husrevşâhî

Mevlânâ İlyas

Seyyid Muhammed

şeyh Ahmed²²

²¹ Dina Le Gall, *The Ottoman Naqshbandiyya In The Pre-Mujaddidi Phase: A Study in Islamic Religious Culture and Its Transmission*, U.M.I 1992, 182-203.; *A Culture Of Sufism: Naqshbandis in the Otoman World, (1450-1700)*, State University of New York Press 2005, s. 70-82; 202-205.

²² Açıkbaş Mahmud Efendi, *Risâle-i Nurbahşiyye*, Süleymaniye Kütüphanesi, H.Hayri-H.Abdullah, nr.

Bu silsile Aziz Mahmûd Urmevî'ye kadar gelmiştir ve söz konusu silsileye göre Şeyh Aziz'in babasının adı Ahmed'dir. Başka kaynaklarda da Aziz Mahmud Urmevî'nin babasının isminin Seyyid Ahmed olduğu kayıtlıdır.²³ Bazı kaynaklara göre babasının lakabı Koç Ağa, Koç Baba, Hazret-i Koç veya Koç Sultan olmakla birlikte Dina Le Gall *Şerâit ve Nesâih-i Meşâih-i* kaynak göstererek babasının isminin Muhammed olduğunu ve Koç Baba veya Koç Ağa olarak anıldığını aktarır.²⁴ Evliyâ Çelebi'ye göre ise Koçağa Sultan Aziz Mahmud'un ecdadındandır.²⁵ Martin van Bruinessen Süleymaniye Kütüphanesi Hüsrev Paşa No: 408'da kayıtlı olan *Silsilenâme-i Hâcegân-ı Nakşbend* ve İsmail Belîğ'in *Güldeste-i Riyâz-ı İrfan*'ındaki silsilelerden hareketle Koç Ağa ile Muhammed Bâdâmyârî'nin aynı kişi olabileceğine, muhtemelen aynı dönemde yaşadıklarına ve Ahmed ile Muhammed isimlerinin karışıklık meydana getirebileceğine dair bir kritik yapar.²⁶ Ali Emirî ise bunların dışında başka bir silsile aktarır ki bu silsilede Seyyid Ahmed ve Seyyid Muhammed'in babalarının ismi Muhammed'dir ve "Baba" lakabı ile anılır.²⁷

"Baba lakabı ile birlikte acaba üzerinde çalıştığımız *Tezkire-i Hazret-i Baba* arasında nasıl bir münasebet vardır?" sorusu akla gelmektedir. Baba lakabının Urmevîlik silsilesinde bir kişiye mi yoksa birden çok kişiye mi verildiği de meçhuldür. Ali Emirî'den farklı olarak Uşşâkî-zâde, *Şakâyık Zeyli*'nde Rumiyye şeyhi Aziz Mahmud'un babasının isminin Ahmed ve lakabının da "Baba" olduğunu bize haber verir.²⁸ İsmail Belîğ *Güldeste*'sinde "Baba" lakaplı ve Âcizî mahlaslı olarak Seyyid Muhammed'i gösterir ki oğlunun ismi Muhammed, onun oğlunun isminin yine Muhammed onun oğlunun ismi Ahî Mahmud (Aziz Mahmud'un kardeşi) ve oğlunun ismi Açıkbaş Mahmud Efendi'dir.²⁹ Şemseddin Sivâsî'ye atfedilen Menakıb-ı Çehâr

146, vr. 114b.

²³ Mehmed Süreyya, *Sicill-i Osmani*, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul 1996, C.3, s.919; Şeyhi, age., s.62.

²⁴ Nâimâ, age. C.2, s899. ; Dina le Gall, *A Culture Of Sufism*, s.72-73.

²⁵ Çelebi, age., s.40.

²⁶ Martin Van Bruinessen, *Kürdistan Üzerine Yazılar*, Çev. Nevzat Kırâç-Bülent Peker v.d., İletişim Yayınları, İstanbul 1995, s. 69-71.

²⁷ Mehmet Sait Mermutlu, "*Nigâhî ve Divançesi*", e-Şarkiyat İlmi Araştırmalar Dergisi -www.e-sarkiyat.com- ISSN: 1308-9633 Sayı: VII, Nisan 2012, s.173, 42 no'lu dipnot.

²⁸ Uşşâkî-zâde, age., vr. 28b.

²⁹ Belîğ, ag.e., s. 154.

Yâr-i Güzîn³⁰'in bazı baskılarında aktarılan Nakşbendî silsilelerine göre “Baba” lakabı Seyyid Muhammed’e atfedilmektedir ve Seyyid Muhammed de Monla İlyâs’dan irşat görevini almıştır.³¹ Yine aynı eserin bazı yazma nüshalarında (Süleymâniye Ktp. Mihrişah Sultan nr. 318, s.553) şöyle bir kayıt bulunmaktadır; Malum-ı izzet ola ki, bu menakıb-ı şerîfün câmi’i ve muharriri olan ‘âsî ve müsrif ahkâr-ı ‘ibâd ve efkaruhüm ilâ ‘afvillâhi Te’alâ Seyyid Eyyûb İbn Seyyid Sıddîk İbn Seyyid Ali İbn Muhammed el-müştehir bi “Hazret-i Baba el-mülakkab bi ‘Âcizî el-Urmevî vatanen en-Nakşbendî tarikaten ve silsiletan eydür ki; Cedd-i âlimiz olan Hazret-i Baba bazı vecd ve sekr halatında bir kitab-ı hikmet-âmiz ve huzur-engiz telif buyurmuşlardır ki “Tezkire-i Baba” demekle şöhret bulmuştur, ol kitabda mahsus bir hikâyeye getürmüşlerdir.³²

Burada menakıbı vücuda getirdiği söylenen Seyyid Eyyûb Dina Le Gall’ın *Silsilenâme-i Turuk-ı Aliye*’den aktardığı bilgiye göre Seyyid Ebvâbî Âcizî’dir. Seyyid Muhammed’in(Le Gall Koç Baba’nın isminin Ahmed değil Muhammed olduğunu aktarır) oğlu Seyyid Ali, Rumiye şeyhi Aziz Mahmud Urmevî’nin kardeşidir ve Safevî zulmünden kaçan Rumiye şeyhine rağmen Ali Urmiye’de kalır. Ali’nin oğlu Sıddîk ve onun oğlu Ebvâbî’dir. Ayrıca diğer kaynaklardan farklı olarak Le Gall, Aziz Mahmud Urmevî’nin kardeşi olarak Ahmed isminde birini zikreder.³³Urmiye’den Diyarbakır’a göç eden Rumiye şeyhinin yanında Ahî Mahmud’un olduğunu kaynaklardan öğreniyoruz. Ancak Le Gall’a göre Ahmed ismindeki şeyh Aziz Mahmud ile Diyarbakır’a göç etmiştir ve Ali Urmiye’deki tekkede kalmıştır.³⁴ Ahî Mahmud’un oğlunun ismi Açıkbaş Mahmud olması da bize hem iki kardeşin isminin Mahmud ve Açıkbaş Mahmud’un isminin de Mahmud olması bakımından ilginç gelmektedir.³⁵

İncelemeye çalıştığımız ve metnini sunduğumuz eserin kime ait olduğu, silsileler, isimler ve “baba” lakabı gibi henüz açıklığa kavuşturulmamış konulardır. Tespit edebildiğimiz nüshalarda değişik isimleri, eserleri, farklı müellifler ve birçok mahlas ile karşılaştık. Kütüphane kataloglarındaki hatalar da bu karışıklıkları büyüten başka bir faktördür. Çalıştığımız nüsha Üsküdar’daki Hacı Selim Ağa Kütüphanesi

³⁰ Eserin Şemseddin Sivâsî’ye aidiyeti konusundaki iki kritik için; *Şemsüddin Mehmed Efendi, Menkıbelerle Dört Büyük Halife*, haz. Mehmed Emre, Milli Gazete, İstanbul 1998 s.7; Âdem Ceyhan, *Türk Edebiyatında Hz. Ali Vecizeleri*, Öncü Kitap, Ankara 2006, s. 28-29.

³¹ Şemseddin Sivâsî, *Menakıb-ı Çehâr Yar-i Güzîn*, Takvimnâme-i Âmire 1278, s. 498; Şemseddin Sivâsî, *Menakıb-ı Çehâr Yar-i Güzîn*, İbrahim Efendi Mat 1290, s.498.

³² Ceyhan, age.,s.28-29.

³³ Dina Le Gall, *The Otoman Naqshbandiyya*, s. 197-198.

³⁴ Gall, *A Culture of Sufism*, s.74.

³⁵ Açıkbaş Mahmud ayrıntılı bilgi için; Öcalan, age..

Kemankeş koleksiyonu 386 numara ile kayıtlıdır ve katalogdaki ismi “*Tezkire fi beyani Ahvali’n-nebi aleyhisselam*” şeklinde geçmektedir. Yazar ismi ise “Süleyman Efendi Baba Âcizî” olarak kayıt altına alınmıştır. Kanaatimizce bu hata, mahlas benzerliğinin yanında Bursalı Mehmed Tahir’in Âcizî bahsinde “Üsküdar Atik Valide kütüphanesinde ahlak ve tasavvuftan bahseden manzum bir eseri vardır” kaydından ileri gelmiştir. Çünkü Atik Valide kütüphanesi koleksiyonunun Hacı Selim Ağa’ya aktarıldığını, kütüphane memurlarından öğrenmiş bulunuyoruz.³⁶ Vakıf kaydının bulunduğu ilk sayfada “Tezkire-i Hazret-i Baba” ve hemen arkasındaki sayfada bulunan fihristin üst tarafında “Tezkire-i Şerif Hazret-i Baba” kayıtları mevcuttur. 18. yüzyılda yaşamış olan Aciz Baba veya İškodralı Şeyh Süleyman Âcizî³⁷ adları ile de anılan Sa’dî şeyhi ile ilgili karışıklık çalıştığımız eserin İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi Türkçe yazmalar 4626 numaralı nüshasında tekrarlanmıştır. İlk sayfada “Kitâb-ı Tezkire-i Şerîf” ibaresinden sonraki ibare kasten silinmiştir. Bu silinen yerden yukarı doğru bir ok çıkarılmış ve “Âcizî Süleymân Sa’dî” ibaresi yazılmıştır.

Bundan başka tespit ettiğimiz bir nüsha da Süleymaniye Kütüphanesi, Kadızade Burhaneddin Koleksiyonu 45 numarada kayıtlıdır. Yazmanın ilk sayfasında “Tezkire-i Baba-yı Nakşîbendî”, Hazret-i Babanun Tezkire-i Şerîfidir” ve Nakşîbendî’nün Tezkire-i Şerîfidir” kayıtları mevcuttur. Bu üç nüshada bir fihrist bulunmaktadır ve tanıttığımız ilk iki nüshada bu fihrist 82 adet başlığı dolayısı ile 82 adet manzum parçayı ihtiva etmektedir. Süleymaniye nüshasındaki manzum parçalarda 74’ten sonra başlık yazılmamıştır ancak başlık olmasa da manzum parçalar birbirinden ayrılarak devam etmektedir. Diyarbakır’da şahsî bir kütüphanede bulunan başka bir nüshada ise eserin ismi “*Baba Kelâmı*” olarak geçmektedir. Bu nüsha bir makale ile tanıtılmıştır ve anılan yazmaya göre söz konusu eser açık olarak Aziz Mahmud Urmevî’ye aittir.³⁸ Yine bu nüshada bir fihrist vardır ve metin 104 ayrı başlığa ayrılmıştır. Başka bir nüsha Ankara Millî Kütüphane’de A685 numarada kayıtlıdır. Eser sondan eksiktir. Fihrist bulunmayan bu nüshada bazı manzum parçaların başlıkları da yazılmamıştır. Hakkında bilgi

³⁶ Bursalı Mehmed Tahir, *Osmanlı Müellifleri*, İstanbul 1333, CI s.124.

³⁷ Bahsi geçen Sa’dî şeyhi hakkındaki bir çalışma için bkz: Hüsnüye Koro, *Aciz Baba Divanı ve Sözlük Bilimi Açısından İncelenmesi*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2004. Söz konusu tez Kosova Millî Kütüphanesi ve Şeyh Emin Tekkesi nüshalarından hazırlanmış olup Arapça ve Farsça şiirler ele alınmayıp edebî bir incelemeye tabi tutulmamıştır. Araştırmalarımız neticesinde Ankara Millî Kütüphane ve Kosova Şeyh Bani Tekkesi’nde iki nüshaya daha rastladık. Bu eser de tarafımızdan bir inceleme ile neşre hazırlanmaktadır.

³⁸ Kenan Erdoğan, age., s.211-225.

verdiğimiz diğer dört nüsha ile bu nüsha da Mirac'ı anlatan manzume ile başlamıştır. Ankara Millî Kütüphane'de Hk 194 numarada kayıtlı başka bir nüshada ise eser Muhammed Badamyârî'ye atfedilmiştir ve ismi ilk varakta “*Hikâyet-i Külhan*” adı altında geçmektedir. Diğer nüshalara göre bu nüsha hem şiir dizilimi hem de içeriği bakımından farklıdır. Eser bir dil incelemesi ile bir doktora tezine konu olmuştur.³⁹

Yazmalardaki Muhammed Badamyârî ve Aziz Mahmud Urmevî kayıtları hem bir karışıkğa sebep olmakta hem de eserin müşterek bir eser olduğu hakkında bir düşünce uyandırmaktadır. Yine eserde geçen birçok isim ve mahlas bu düşünceyi destekler niteliktedir: İlk şiirde “ümme dervişi fakir Abdülkerim” ismi geçmektedir. Bazı şiirlerde ise hiç mahlas zikredilmez (15 şiirde) veya bir dervişi manzumeyi yazdığı söylenir (1 şiirde). Bunun dışında Türâbî (6 şiirde), Âciz ve Âcizî (51 şiirde), Kaygusuz Abdal (2 şiirde) Ag Saraylı Îsâ ve Îsâ (biri şiirde), Hâkî (2 şiirde), Gaybî (1 şiirde), Fenâyî (1 şiirde) geçer. Görüldüğü üzere Âcizî mahlaslı şair 82 şiirlik eserin büyük bir kısmını kaleme almıştır. Ag Saraylı İsa hakkındaki bilgi *Menâkıb-ı Çehâr Yâr-i Güzîn* adlı eserde yer almaktadır. Buradaki bilgiye göre Îsâ, Hazret-i Baba'nın talebelerindedir.⁴⁰ Bu bilgi bize incelemekte olduğumuz eserin Urmevî silsilesindeki dervişlerin ve şeyhlerin yazdığı kolektif bir eser olduğunu açıkça göstermektedir. Kaygusuz Abdal'ın kimliğine dair ipucu eserin Diyarbakır'daki nüshasında bulunmaktadır. Burada Muhammed Badamyârî'nin ölüm tarihi verildikten sonra “nâm-ı diğer Kaygusuz Abdal” kaydı düşülmüştür.⁴¹ (Aynı eserde “Baba Kelamı” açıkça Aziz Mahmûd Urmevî'ye atfedilmiştir). Eserde birkaç yerde Âciz mahlası ile birlikte isim zikredilmektedir. Bunlar;

“İbn-i Şeyh Ahmed Âcizem [103a]

İbn-i Şeyh Ahmed'ün yâri [139b]

İbn-i Şeyh Ahmed Âcizem” [170b]

³⁹ Meltem Gül, *Muhammed Badamyari, Hikayat: İnceleme, Metin, Sözlük*, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Doktora Tezi, Van 2012.

⁴⁰ Seyyid Eyyub bin Sıddık, *Menâkıb-ı Çihâr Yâr-i Güzîn (Dört Halifenin Üstünlükleri)*, Hakikat Kitabevi, İstanbul 2009, s. 522.

⁴¹ Erdoğan, age., s212.

Bu mısralara bakarak Şeyh Ahmed'in oğlu Âciz'im veya Şeyh Ahmed Aciz'in oğluyum manaları çıkarılabilir. Başka bir yerde ise;

“Âciz senden ister müdâm
Cemâlûna vasl eylegil
Bu Mahmûd cân efendini” [167a]

mısraları geçmektedir. Âciz mahlası üzerine burada Mahmud ismini de göz önünde bulundurarak, Şeyh Ahmed'in oğlu Âciz anlamını çıkartıp Âciz(î) mahlasını Aziz Mahmud Urmevî'ye atfedebiliriz. Ancak eserin kolektif olduğu hem dil ve şekil özelliklerinden, hem de birçok mahlas barındırmasından anlaşılmaktadır. Hatta 20 numaralı şiirde hem “Kaygusuz Abdal”, hem de “Âcizî” isimleri geçmektedir. Zikredilen mahlasların geçtiği mısralarda, aynı şiir içinde şekil özellikleri değişmektedir. Bu görüntü bize bir şiir içinde dahi birden çok şairin müdahalesi olduğu fikrini uyandırmaktadır. Tahminimizce bu eser Muhammed Badamyârî ile başlayıp daha sonraki Urmevî şeyhleri ve dervişleri tarafından genişletilmiştir.

Elbette daha net bilgi elde edebilmek için tespit ettiğimiz diğer nüshalar ile bir tenkitli metin hazırlanmalı, tarafımızdan okunmayan veya ulaşılamayan Arapça ve Türkçe silsileler gözden geçirilmeli, Şemseddîn-i Sivâsî'nin eserinin de tenkitli bir neşri hazırlanmalı, Açıkbaş Mahmud Urmevî'ye atfedilen eserler incelenmelidir.

2. ŞEKİL VE MUHTEVA

2.1. Eserin Bölümleri ve Eserde Geçen Mahlâslar

Tezkire-i Hazret-i Baba 82 adet birbirinden bağımsız manzum parçadan oluşmaktadır. Bu parçaların başına “hikâyet” kelimesi getirilerek terkipler meydana getirilmiştir. Başlıkları eserin başındaki fihristten alarak hazırladık ve bazı yırtık ve okunamayan yerleri ise diğer nüshalardan faydalanarak tamamladık. Müellif veya müstensih hikâye başlıklarını yazarken bazen konuyu esas almış, bazen de ilk beyitten belli kelimeyi veya kelimeleri seçerek başlığı oluşturmuştur.

1- Ulu Mi‘rac

Şiir oldukça hacimlidir ve mirâcı konu etmektedir. Bu manzumeyi mesnevî şeklinde yazılmış bir miraciye olarak nitelendirebiliriz. Cebrâil ile Hz. Muhammed hikâye örgüsü içinde devamlı konuşmaktadırlar. Mirâc yolculuğu çok ince ayrıntılarla işlenmiştir. Arada hikâyenin dışına çıkılıp Hz. Peygambere methiyeler yazılmıştır. Mirâc hadisesinde binek olarak adı geçen “Burâk” da hikâye boyunca faal bir rol almıştır. Hikâyede birçok olağanüstü vak’a gerçekleşir. Dişi köpek, yolda rastlanılan bir kadın, horoz, Ebû Cehil, Yahudiler, Nasrânîler, melek gibi varlıklar hikâye içinde yer almaktadır.

Ne dâniŐmendim ne faķih ne ‘âlim
Ümmî dervîşim faķir ‘Abdü’l-kerim

Beyti bu hikâyeyi yazanın veya aktaranın Abdülkerim isminde bir derviş olduğunu akla getirmektedir. Diğer hikâyelerde bu isme rastlamıyoruz.

2- Hikayet-i Gül

Hz. Muhammed’e salavat, selâm ve methiye ile başlayan manzume, hikâye kişinin ruh hâlinden dolayı kabristan ziyareti yapmak istemesi ve yola koyulması ile başlar. Mezarlığa giderken yolda bir güle rastlar. Mevsimi olmadığı halde çıkan

bu gülü görünce şaşırır ve daha sonra birçok olağanüstü olaylar meydana gelir. Bu vak'alar ile Hz. Muhammed ve gül arasında alâka kurularak anlatımlar yapılmıştır. Bu hikâyede herhangi bir mahlas yoktur.

3- Hikayet-i Gusfend

Şeyhin et için bir davar istemesi ve bu istek üzerine dervişin yanına bir yoldaş alıp yola çıkması ile üzerine hikâye başlar. İki derviş kötü bir kavme giderler ve koyunu almaya uğraşırlar. Koyun dile gelip o kavimden şikâyet eder ve satın alınmak ister. Dervişler istedikleri parayı verirler ve koyun kurtulmuş gibi dervişlerin yanına koşarak gelir. Yola koyulduklarında koyun konuşur ve çeşitli hikmetli sözler söyler. Bundan sonra kendi hikâyesini anlatmaya başlar: Önce güvercin olup uçmuş, sonra toprağa düşüp gül ağacı olmuş, sonra buğdaya dönüşmüş, ondan sonra buğdayı bir koç yemiş ve oradan bir koyun rahmine düşüp koyun olmuştur. Derviş koyunu keserken ve etini pişirirken birçok hikmet dolu olay meydana gelir. Bu hikâyede yer alan

“Ey Tûrâbî taqdirûñ ol tehbîre
Deñşüre gör kim iresin ol bire”

Beytinde görüldüğü gibi Tûrâbî mahlası bulunmaktadır.

4- Hikayet-i Ahu

Manzume hikâye kahramanının bir geyik yavrusu ile karşılaşp onunla konuşması ile başlar. Bir av hikâye edilir ve bu av içindeki olağanüstü olaylar aktarılır. Sonrasında geyiğin kurban edilmesi, karnından yavrular çıkması, etin paylaşılıp birçok hikmeti meydana getirmesi anlatılır. Bu parçada herhangi bir mahlas bulunmamaktadır. Yalnız aşağıdaki beyitler bize bir dervişin kaleme aldığını veya derlediğini düşündürmektedir.

“Yine bunu yazan dervîş haqqına

Du‘ā ister irişe tā Hakkına”

5- Hikayet-i Tün

Hikâye anlatıcı, kaynak olarak evliyâ tezkiresini göstermektedir. Ziraat yapan bir kavmi, oradaki bir öküzü ve daha sonra “Ka’r” isminde bir meleği ve bununla geçen konuşmaları anlatmaktadır. Hikâye kurgulanırken birbiri ile pek irtibatlı olmayan birçok olağanüstü olay iç içe girmiştir.

6- Hikayet-i Şehr

Bir şehre olan yolculukla başlayan hikâye, şehir kapıcısı ile olan diyaloglarla devam eder. Konuşmalardan sonra hayvanlarını bağlayıp şehre giren derviş, burada gördüklerini anlattıktan sonra bulunduğu yerden çıkmaya karar verir. Çıktığında kapının önünde hayvanların ölüp toza döndüğünü görür ve şehrin kapıcısı bu hâli ona tevil eder. “Türâbi” mahlası ikinci defa karşımıza bu hikâyede çıkmaktadır:

“Bu Türâbini kademüña yetür
Bu hevâyî müşkilâtlardan ötür”

7- Hikayet-i Mezar

Hikâye kahramanın sabah namazını kılmak için mescide gidip, namazını kılıp, mezar ehline dua etmesi ile başlar. Bu duadan sonra mescide melekler dolar ve ruhlar ile birlikte bir konuşma başlar. Mescitten çıkınca ruhlar ve meleklerle beraberlik devam eder ve bir yolculuk başlar. Bu yolculukta yine diyaloglar ve olağanüstü hadiseler meydana gelir. Mevlânâ Molla Câmî’nin de adı şiirde geçmektedir. Yine ruhlar âleminde gelen Molla Câmî, kahramanımızla konuşmaktadır ve çeşitli kerametler göstermektedir.

8- Hikayet-i Şeyh Cüneyd

Ebû Bekir Şiblî ile Şeyh Cüneyd-i Bağdâdî'nin isimleri anılıp aralarındaki hikmetli münasebetten bahsedilmektedir. İlk parçada melekler ve cevherler ile tasvir edilen bir resimde Şeyh Cüneyd'in bu hâllerden anladıkları ve aldığı dersler hikâyeye edilmiştir. İkinci parçada Şeyh Cüneyd artık yaşlı ve beli bükük birisidir. Şeyh Cüneyd bir cevher ile temas eder ve birdenbire birçok olağanüstü olay meydana gelir. "Türâbî" mahlası üçüncü kez bu şiirde geçer:

"Ey Türâbî iste anı durmadın
Bağlagıl göñliñi oña irmedin"

9- Hikayet-i Dürr

Bir derviş ile şeyhin bir araya gelip muhabbet etmesi ile başlayan hikâyeye dervişin istihareye yatması ile devam eder. İstihareye yattıktan sonra inci ile ilgili türlü düşler gören derviş uyanır ve şeyhine gördüklerinin manasını sorar. Şeyhi gördükleri hakkında konuşur ve oradan ayrılan derviş yola koyulur. Yolda da birçok olağanüstü olaylar meydana gelir ve hikâyeye sona erer.

10- Hikayet Allah Adıyla

Zaman ve mekanın aniden değiştiği bu hikâyede bir azizin başından geçenler anlatılmaktadır. Bir anda kimsenin olmadığı bir çöle düşen kahraman, burada yüz yıl geçirir ve daha sonra Allah'ın yardımı ile bağ bahçesi olan bir yere geçer. Burada mekândan mekâna, hâlden hâle geçtiğini tasvir eder. "Türâbî" mahlası dördüncü kez geçer.

"Ey Türâbî it özün kul aña sen
Fedâ eyle cânuñ ol cânâna sen"

11- Hikayet Yüzün Ka'bedir

Diğer on hikâyeden farklı olarak hem şekil hem muhteva hem de mahlas değişmiştir. Dörtlükler halinde yazılan şiirler hikâye, diyalog ve olağanüstü olaylar kurgusundan çıkıp basit söyleyişler ile tekke edebiyatını andıran biçim ve içeriğe sahip bir manzumeye dönmüştür. “Âciz” mahlası ilk olarak bu şiirde karşımıza çıkar:

“Allâh aydur dergâhıma
Yüz dutub dileñ dilegüñ
Niçe yüz biñ ğāfilleri
Derdmend-i ‘Āciz eylerem”

12- Hikayet-i Vuslat

Bu manzumede peygamberlere, meleklerle, evliyaya, şeyhlere, şairlere ve onların başından geçen birçok hadiseye telmihler yapılmıştır. Bu telmihler ile şair kendini özdeşleştirmiştir. Hoca Yusuf Mısrî isimli şeyh şiirde sıkça anılmaktadır. Hz. Yusuf mu, Yusuf bin Hüseyin mi, yoksa başka bir şahsiyet mi olduğu tam olarak anlaşılamamaktadır. Mahlas son dörtlükte zikredilir:

“‘Ācizî yandı yüregüñ
Kimse tanımaz onları
Günde biñ nevbet cānumı
Onlara kurbān kılanım”

13- Hikayet Senün ‘Aşkun

Şiirde her dörtlüğün sonu “yâ Resûlallâh” seslenişi ile bitmektedir. Bu sebeple şiirin naat türünde bir manzume olduğunu söyleyebiliriz. Baştan sona kadar Hz. Muhammed’in vasıflarının ve meziyetlerinin övüldüğü şiirin son iki dörtlüğünde “‘Āciz” mahlası geçmektedir:

“ Bu ‘Āciz haste olupdur

Gelüpdür apua ‘ciz’

14- Hikayet Senden Şefa‘at

Bir nceki gibi her drtlgnn sonu “y Reslallah” hitab ile biten bu Şiiri de “naat” trne sokabiliriz: Őefaata dileği ile başlayan Şiir, insanlığın Hz. Muhammed ile olan mnasebetinin artması sayesinde yaŐanacak hlleri tasvir etmesi ile devam eder. Şiir boyunca, yine bir nceki Şiir gibi Hz. Peygamber sevgisi ve vgs hkimdir. Şair son drtlkte mahlasn zikreder:

“Sen ’im eyledn dni
Dne getrdn b-dni
Dr eyleme ‘cizi’ni
Őoyundan y Reslallah”

15- Hikayet Geldi Yine ‘AŞk

Her drtlgnn sonu Hz. Muhammed kastedilerek “Mustafa” ismiyle bitmektedir. Bu para da bundan nceki iki Şiir gibi “naat” kategorisi iinde yer alır. Son drtlkte “ciz” mahlas gemektedir:

“Kim ki yolun duta gide
Yol iinde mi‘rac ide
oyma ‘ciz’i tamuda
Cmle ten cn MuŐaf”

16- Hikayet Mslmanlar Benim Yarım

Her drtlk “ayyra dŐmŐtr” terkibi ile sona erer. İlk ve son drtlk haricinde birkaç istisna dŐında drtlklerin ilk  msrasnn başında “gehi” kelimesi getirilerek

insanın vasıfları, hâlleri, özel isimler vb. zikredilerek şiirde tekrardan gelen bir ahenk kurulmuştur.

17- Hikayet el-Hamdü li'llah

Şiirin her dörtlüğü “Hamd Allah içindir-Allah’a şükür” manasındaki “el-hamdü lillâh” sözü ile bitmektedir. Bazı dörtlüklerde Allah kastedilerek, bazı dörtlüklerde Hz. Muhammed kastedilerek övgüler dizilmiştir. Bunun dışında yine dörtlüklerde tasavvufi unsurlarla öğretiler zikredilerek son mısradaki “el-hamdü lillâh” sözü ile “diyer-diyün-diyem” kelimeleri birleştirilerek şiirde memnuniyet ve şükran duyguları dile getirilmiştir. Bununla birlikte insanlar şükre davet edilerek bir kompozisyon oluşturulmuştur. Son dörtlükte Acizî mahlası geçer:

“Söyleyün hemçü bülbül
Zâtına yan olub gel
‘Acizî dostuna kul
Diyer el-ğamdü li’llâh”

18- Hikayet Özini Saldı

Şiir her dörtlüğün sonu “-di uş” ile bitmektedir. Şiirin bütününde Hz. Peygamber’in vasıfları övülmektedir. Bu övgü esnasında peygamberin fizikî özelliklerinden hareketle çıkarımlar yapılmış, mirac olayına, ayın yarılması mucizesine telmihlerde bulunulmuştur. Tür olarak naattan ziyade hilyeye yakındır. Son dörtlükte Âciz mahlası geçer:

“Gelib ger gider
İşigünde yaşlanan
Dermend ü derbân olan
Yine ‘Aciz oldı uş”

19- Hikayet Suret-i Hubun

Her dörtlük sonunda “gösterür” kelimesi geçmektedir. Yüz güzelliği üzerinde durularak Şir kurulmuştur. Bu yüz ve güzellikle olan münasebetten doğacak hller tasavvufi bir üslupla anlatılmıştır. Şiirde mahlas zikredilmez.

20- Hikayet Kahr u Lutf

Şiir biçim özellikleri bakımından devamlı deđiŐiklik göstermektedir ve bu Şekil hususiyetlerinin deđiŐmesi hem ritmi, hem de konuyu deđiŐtirmektedir. Manzumede birçok tasavvufi kavram kullanılmıştır. Hakka, hakikate varmak için nelerin yapılması, nelerin yapılmaması gerektiği anlatılmıştır. Yine biçim olarak deđiŐen bir ara parçada Hz. Muhammed’e övgüde bulunulmuştur. cizi mahlası ile beraber son beyitte “Kaygusuz Abdal” ismi geçmektedir:

“Nefesini hađđ bilenler
Tađđkuk ol insn degl
Öte grgil perdelerden ‘cizi
Hađđ te‘l tre cümlemizi

aygusuz Abdl’ı her kim sögerse
Aña Őef‘atci peyđamber olsun”

21- Hikayet Molla Veli

Molla Vel, Kaygusuz Abdal, Velican, İbn-i Ykub, Şeyh Cüneyd gibi adlar ve *Mirzaname* adında eser olduğunu tahmin ettiğimiz bir isim geçmektedir. Şiirin dili bir önceki gibi bira Şair tarafından yazıldığı fikrini uyandırmaktadır. Yüz-cemal kavramları ile münasebetten doğan haller tasavvufi dille aktarılmaktadır. Şeyh Cüneyd’in sembolik olarak aldığı inciden bahsedilmektedir. Molla Vel vlmekte, ilim sahibi ve kmil bir mürŐit olarak nitelendirilmektedir. Hz. Muhammed, Hz. Musa ve Hz. Yusuf gibi peyđamberlerin ksaları bulunur. cizi mahlası  yerde geçer:

“Gnhum koydular doldı terzi

N'eylesün 'Ācizî parseng içünde

Bi- ħamdüli'llāh kāmilsiz Molla Velî
'Ācizî boğulupdur gerd içünde

Olaruñ ki dü cihān serveridir
Bu 'Ācizî olaruñ kemteridir”

22- Hikayet-i Tîmâr

Bu şiirde dörtlükler “senedir”, “(menim) tîmârım sendedir”, “tîmârı sendedir” gibi kelimelerle biter. Şiiri bir naat olarak kabul edebiliriz. Hz. Muhammed'in vasıfları, hâlleri, fizikî özellikleri övülmüştür. Bir yerde Ācizî mahlası zikredilir:

“Gör nigāruñ tecellisi
İki cihān çerāğıdır
Bu 'Ācizî pervānedir
Yanar tîmârı sendedir”

23- Hikayet Dost Cemalüne

Her dörtlük “görürüm” kelimesi ile sonlanmıştır. Allah'a, Hz. Muhammed'e, Hz. Ali'ye övgüler düzülmüş, zahit tipi yerilmiştir, ideal müslüman tipi çizilmiştir. Ācizî mahlası bir önceki şiirdeki gibi sondan bir önceki dörtlükte geçer:

“Dañla ħaşrda ey şanem
Cümle vāşıl dîdāruña
Bu 'Ācizî rû-siyāhı
Ĥāk-ile yeksān görürüm”

24- Hikayet-i Nigar

Bütün dörtlükler “nigâra yüzüni görsem” mısrasıyla bitmektedir. Hz. Muhammed için naat olarak yazılmıştır. Diğer Şiirlerde de sıkça rastladığımız yüz-nigâr-cemâl-görmek-tecelli-seyir gibi birbiri ile yakın manalı mefhumlar birlikte kullanılmıştır. Son dörtlükte Âcizî mahlası geçer:

“Ėayf ki ben seni bilmen
Bu derdime devâ bulman
‘Âcizî dir ‘âciz olman
Nigârâ yüzüni görsem”

25- Hikayet Söyle Soddak

Şiir naat türündedir. Şiirdeki dörtlükler “söyle-sylen-didi soddak yâ Muhammed” mısraları ile bitmektedir. Son dörtlükte mahlasını zikrederken Hz. Muhammed’e bir övgü yazdığını açıkça dile getirmiştir:

“Muştafâ medĖin syledn
Cemâ’ate ‘arz eyledün
Beşerde sen ‘Âciz olduğ
Söyle şaddak yâ Muğammed”

26- Hikayet-i Cemal

Bütün dörtlükler “dilber cemalndr” kelimeleri ile bitmektedir. Peygamber kıssalarına, evliya menkıbelerine ve tarihî mitolojik hadiselere birçok telmih yapılmıştır. Anılan bu vak’alar ile redif ilişkilendirilmiştir. Son dörtlükte Âcizî mahlası geçer:

“Bu Âcizî’nn mağşdı
Nâzırı Ėâk-i pâyidir
Bu payda Ėâk olanı pâk
İden dilber cemâlndr”

27- Hikayet Dilber Cemalün

Manzumenin son dörtlüğü dışında hepsi “olmuşam” kelimesi ile bitmektedir. Şiir tema olarak Yunus Emre'nin “benem” redifli şiirlerini hatırlatmaktadır. Şairlerin çokça telmihte bulunduğu olaylar ve kişilerle özdeşlik kurma şiir boyunca sürdürülmüştür. Son dörtlük “alanam” kelimesi ile biter. Ondan önceki dörtlükte Âciz mahlası geçmektedir. Yalnız son dörtlükteki anlamdan ötürü olsa gerek Âciz mahlasının bulunduğu beyitte “Nesîmî'yem” şeklinde bir “sahh kaydı” düşülmüştür.

“Bil beni kim ‘Âciz benim(Nesîmî'yem)
Hâlimdir ki uşta diyem
Hiç bende menlik kalmadı
Aşlım ilen bir olmuşam”

28- Hikayet-i Mescid

Bütün dörtlükler “gördüm” redifi ile sona erer. Şiirde ibadetin, zikrin, tasavvufun, Allah'a yaklaşmanın insana kazandırdıkları ve fazileti üzerinde durulur. Son dörtlükte Âcizî mahlası geçer:

“Yol ehlisen çık bu tenden
Öt bu nefsinin vaşandan
Cümle insândan hayvândan
Bu ‘Âcizî'ni hor gördüm”

29- Hikayet Yakın Bil

Bir çok beyit “o can” terkibi ile başlamıştır. Böylece birçok anlama gelen can kelimesi ile hem yüce bir ruh metaforu, hem temiz, kötülüklerden arınmış bir kemal hâli gibi birçok mana çağrıştırılmıştır. Bazen yine “o can” terkibi ile Hz. Peygamber ve onun ruhu kastedilerek Hz. Muhammed övülür. Şairin mahlası art arda üç beyitte zikredilir:

“O cān oldur ki hīç Hāq’dan ayrılmaz
Ölen ‘Ācizī’dir nāzırı olmaz

Bağışlagıl bu ‘Āciz’üñ günāhın
Öz elüñle yu anuñ rû-siyāhın

Unutmayuñ bu ‘Āciz’i du‘ādan
Hudāyā sen dūr itme Muştafā’dan”

30- Hikayet Bir İş Var

Şiir boyunca bir yazıklanma hâli vardır. Allah’ı ve hakikati bulmak üzerine beyitler ile dilekler, yazıklanmalar, keşkeler iç içe geçmiştir. Son beyitte mahlas geçer:

“Bağışlayduñ ‘Ācizī’nüñ günāhın
Bozayduñ yinleden yine düzeydüñ”

31- Hikayet Pir Çoban

Dua ile başlayan şiir, diyaloglar ile devam eder. Pir çoban ve Ali arasında konuşma sürer. Bu diyalog başlamadan önce yaşlı çoban kendi ahvalini anlatır. Şiirden son dörtlükte “medh” olarak bahsedilir ve okuyandan dua istenir. Mahlas dua dörtlüğünden bir önceki dörtlüktedir:

“Ne ‘ālemdir ne mollā ne hōdur hīç
‘Ācizī kūr ü kar u işi pür-suç
Olar geçdi cihāndan sen dağı geç
İnan bu söze dime ki yalanım”

32- Hikayet-i Tesbih

Şiire Allah'a niyaz edilmesi ve Hz. Muhammed'in vasıflarının anlatılması ile başlanır. Bu başlangıçtan sonra bir hikâyenin anlatılacağı haberi ile birlikte yeniden bir salavat ve dua bölümü yazılmıştır. Bu hikâyeye bir dervişin yolculuğu ile şeyhinin ona yaptığı manevî rehberliği anlatır. İlk on hikâyede gördüğümüz üsluba yakın bir tahkiye tarzı gözlemlenir. Üst üste birçok olağanüstü olay meydana gelir.

33- Hikayet-i Mûsâ

Şiir Hz. Muhammed medhi ile başlar ve Hz. Musa'nın Tur dağına çıkışının anlatılmasıyla devam eder. Yalnız geleneğimizde çokça zikredilen tecelli hadisesi anlatılmaz. Hz. Musa Allah'a kendisi ile Hz. Muhammed arasında mukayese yapmasını ister. Allah, sorusuna cevap bulması için Hz. Musa'yı bir vadiye gönderir. Burada Musa bir kuş görür ve onunla sohbet eder. Kuş ona küstahlık ettiğini ve Hz. Muhammed için Allah'ın dünyayı yarattığını söyler. Dört kuşla konuşan Musa'ya bu kuşların Ebû Bekir, Ömer, Osman ve Ali'nin ruhları olduğunu da kuşların dilinden anlatmıştır. "Ağ Saraylı İsa" ismi şiirin sonlarında zikredilmiştir. İsa hikâyeye kaynağı olarak "üstadını" göstermiştir.

"Ağ saraylı 'İsâ adlu kim ola
Muştafâ Muhammed'ün medh'in kıla

Üstâdından öğrenüben söyledi
Nazma getürdi vü bünyâd eyledi

Benden ol üstâdıma biñ kez selâm
Andan açıldı bize uşbu kelâm"

34- Hikayet-i Ta'lim

Şiir, bir girizgâhtan sonra bir topluluk ile birlikte bir şenliğe gidilmesi ile devam eder. Burada herkesin önünde yemek vardır ve herkes yiyip içmektedir. Bu yemekte

yemeği veren topluluk ile daha önceden tanışmış biri ile bir konuşma geçer ve bu diyalogda bu topluluğun hâlleri anlatılır.

35- Hikayet Kuru Da‘va

Şiir şeyhlik iddiasında bulunanları “riyâkâr, akbaba, kuru dava güden insan” gibi sıfatlarla nitelendirmektedir. Bu tip hâllerde ve davranışta bulunanların nefislerine dikkat etmeleri, böyle iddiadan vazgeçmeleri, şekilcilikten uzak durmaları konusunda uyarılar kaleme alınmıştır. İki kere “Türabî” mahlası geçer:

“Türabî öziñi sen hâk idegör
Bu sırrdan cânuñı āgâh idegör

Türabî maşşûdı budur ki ey yâr
Dergâhından sorulmaya şermsâr”

36- Hikayet Seni Bildüm Tarika

Şiir naat türündedir. Sondan bir önceki beyitte “Âciz Abdâl” terkibi ve son beyitte “Âcizî” mahlası vardır:

“Âcizî dutma özüñ yaşşılardan
Orada rû-siyâh ‘âciz imişsin”

37- Hikayet-i Kemal

Âcizî burada kendi hikâyesini anlatmaktadır. Malını bırakıp Tebriz’e gitmiş ve orada halvete girmiştir. Şehirde bir riyâkâr ile karşılaşmıştır. Riyânın ve riyâkârlığın kötülüklerinden bu vesile ile bahsedip dua isteği ile şiiri sonlandırmıştır.

“Unutmagıl bu ‘Âciz’i du‘âdan
Başa ki Hudâ vire perr ü bālũñ”

38- Hikayet Senün Şanuna Geldi

Şiir naat türündedir ve her dörtlük sonu “Allah” kelimesi ile bitmektedir. “Türabî” mahlası son dörtlükte geçer:

“Mübârek kâdem-i gerdin Tûrâbî
Gözünâ sürme it gitsün hiçâbı
Kamu ‘âcizlerün sen fetḥ-i bâbı
Delîl bu lâ ilâhe sensin illallah”

39- Hikayet Gel Ey Dilber Meni Kurtar

Dörtlüklerden meydana gelen tasavvufî bir şiidir. Hz. Muhammed veya bir şeyhe ithafen yazılmış olabilir. Son dörtlükte Âcizî mahlası geçer:

“Mübeddel eyledün dîni
Eyle birlendün ol biri
Dür eyleme ‘Âcizî’ni
Bu yol şâhib-i hâşşından”

40- Hikayet Dost Yoluna Varanlarun

Şiir nefsi terk edip bir dost-pire-şeyhe bağlanmayı telkin eder. Dünya hayatının geçiciliğini, mal ve mülkün aldaticılığını vurgular. Son iki dörtlükte mahlas geçer:

“Kim yapışa ‘Âcizî’ye
Dünyâ aḥret kalmaz maḡbün
Derdine dermân ol kıılır
Özge tîmârı gerekmez

Ḳurb-ı ḥaḳḳ fâzlı saña

Ger istersen müdām ola
Çoyma ‘Āciz’üñ dāmenin
Andan ğayr varı gerekmez”

41- Hikayet Bir Kişinün Yüreginde

Şiirde her dörtlüğün sonunda “eyledi” redifi kullanılmıştır. Tasavvufî terimler ile vahdet görüşünü simgeleyen dörtlükler yazılmıştır. Mahlas son dörtlükte şöyle geçer:

“Miskīn ‘Ācizī sözleri
Zinhār size öğüd olsun
Kim ki bu meyden içmedi
Ol balını düğ eyledi”

42- Hikayet Gelsün Resul İlin Bile

Hız. Muhammed’e övgü, pire ve velilere bağlılığın önemi, vahdet hâlinde yaşananlar konu edinilir. Mahlas ile birlikte şair babasının adını da zikreder:

“İbn-i Şeyh Aḥmed ‘Ācizem
Çuluñ Muhammed nūr düzem
Du‘āñuza muntazırım
Çıluñ o nūrlu du‘ānı”

43- Hikayet Alçak Olan

Vahdet hâlinde dünyanın aldığı şekil, bir üstadın gözüyle hayatı, dünyayı görmenin önemini, sahabenin yüceliklerini, tarikate girmenin ve yol almanın usûlünü konu edinir.

44- Hikayet Allah İlendir Kârımız

Allah ile bir olmak, daima onu hatırlamak, her yerde Allah'ı görmek, dünyanın gereksizliği, zahit tipinin hâlleri, elest meclisi, nefse uymanın kötülüğü, gece ibadetinin fazileti gibi konuları işlemiştir. Son dörtlükte mahlas geçer:

“Bir derde düşdi ‘Ācizī
Cihānda dermān bulunmaz
Bir derdi ki sen virmişsin
Yine sensin dermānumuz”

45- Hikayet Ey Mü'minler Söylen Allah

İlk dörtlüklerde mirac hadisesinden bahsedilmiştir. Her dörtlük “geldi” kelimesi ile sonlanır. Diğer dörtlüklerde Hz. Muhammed'e övgü vardır. Bunun dışında Âd kavmi ve Nuh tufanına telmihlerde bulunulmuştur. Yine diğer şiirlerde sıkça gördüğümüz cemâl-tecelli- yüz gibi birbiri ile ilişkili kavramlar kullanılarak şiire tasavvufî bir hava verilmiştir. Bunun dışında öğüt veren dörtlükler yar alır ve dünya hayatının sahteliği vurgular.

46- Hikayet Muhammedi'l Mustafa'nun

Dörtlükler “mı olur” şeklinde, soru eki ve olur kelimesi ile bitmektedir. Dörtlüklerde belirli tasavvufî hâlleri yaşamının gerekliliği vurgulanmıştır. Bu simgesel bir dille, çeşitli tanımlar, çeşitli olgular üzerinden yapıлып en sonunda soru ile bağlanmıştır. Soru cümlesinde “mı olur” denirken aslında “olmaz” anlamı verilmektedir. Sondan üçüncü dörtlükte Ācizî mahlası geçer:

“‘Ācizī dirliġüñ dīnūñ
Andan özge ġayrı bilme
Ey ‘amā yūri anı bul
Ansız dirilmaġ mı olur”

47- Hikayet-i ‘Abdü'l-ehad

Şiir kalbinde dünya sevgisi taşıyan birinin tasviri ile başlar. Bu tasvirten sonra tasavvufî terimler kullanılarak bu kişinin hâlleri anlatılır ve Allah'ı bilmenin önemi vurgulanır. Daha sonra ölüm hâli ve ölümden sonra olan olacaklar tasvir edilir. Defnedilme, haşır olunma gibi olayların yanı sıra birçok olağanüstü olay da bu tasvire eklenir. Mahlas olduğunu düşündüğümüz “Hâkî” kelimesi sondan üçüncü dörtlükte geçer. Son dörtlükte dua isteği vardır:

“Hâkî bu sözleri dime
‘Alemlere yahşî gelmez
Urarlar seni çengale
Seni gören ha geleyi”

48- Hikayet Ey ‘Arifan

Şiirde bir müslümanın sahip olması gereken özellikler anlatılmıştır. İbadet, şeriat, dünyanın geçiciliği, Allah'ı bilmenin önemi, haram ve helale riayet, nefse uyanın kötülüğü gibi konular işlenmiştir. Son dörtlükte mahlas zikredilir:

“Doğru söyle doğru bağ
Hakq yüzine küfri yah
Bu cümle buldı hakqı
Kaldı ‘Âciz ħor u ħ’âr”

49- Hikayet-i Kazvin

Şairin vefasız dilber ve riyakâr diyerek nitelendirdiği birisi ile münasebeti sonucu yolu Kazvin’e düşmüştür. Hem bu bahsettiği kişiden, hem yolculuktan hem de Kazvin’den şikâyet etmektedir. Bundan sonra iki yüzlü Müslüman, Allah'ı bulamayan insan, nefesine uyan kişi gibi tiplerin tasviri yapılır. Her dörtlük “olsun” kelimesi ile nihayet bulur. Son dörtlükte Âciz mahlası zikredilir:

“Bu ‘Āciz aldı burada
Bunca hāl oldu burada
Diyebilmez hīç arada
Bu söz size ‘ıyān olsun”

50- Hikayet Gönümün Eglencesi Sen

Şiir naat türündedir. Hz. Muhammed’den bir dost, bir sevgili, gurbetteki birisi olarak bahsedilir. Ācizî mahlası şiirde geçmektedir:

“Ey cemā‘at himmet idüñ
‘Acizî’ye cümleñüz
Cān u dilden Ka‘beye
Virdi başın oldu ğarīb”

51- Hikayet Gönlimi Virdim Bu Nefse

Nefse uymanın kötülüklerinin anlatıldığı bu şiir de Ācizî tarafından söylenmiştir:

“Ey ‘Ācizî bu ‘aybdır
Niçün işbāt eyledüñ
Haqq bilür ki öz hālüñdir
Nice halka sanadır”

52- Hikayet Dolanur

Her dörtlüğün sonu “dolanur” kelimesi ile sonlanmıştır. Dünyanın geçiciliği, ölümün mutlaklığı, tasavvuf yoluna girmenin önemi, Hz. Muhammed’e bağlılık, kul olmanın vasıfları gibi konular işlenir. Mahlas “Āciz” olarak iki defa geçer:

“Dünyāya kul olma gönül
Dünyā seni aldarımış

Ecel yaħun gönlüñüñ tek
'Âciz ğulāma dolanur

'Âciz senüñ ğünāhlaruñ
Ķarşuñda bu tağlar gibi
Bir ğün olur Ķatarlanur
Gelür mîzāna dolanur”

53- Hikayet-i Zülf

Her dörtlük “zülfünden” kelimesi ile sonlanmıştır. Hz. Muhammed'in saçı simge olarak kullanılarak bir tasavvufî bir kurgu içinde şiir kaleme alınmıştır. “Hakî” mahlası ikinci kez bu şiirde zikredilir:

“Nübüvvet mührini Ĥākî
Ġöñül taħtında řāh eyler
İtürmüş 'aħlını gezer
Olur dîvāne zülfünden”

54- Hikayet Bana Seni Gerek

Başta Yunus Emre olmak üzere edebiyatımızda birçok kez kullanılmış bir terkip olan “bana seni gerek seni” terkibi bu şiirde her dörtlüğün sonunda yer alır. şiirde Allah'a ulaşmanın ve bu yolda şeyhin önemi vurgulanır. şeyhe bağlılık anlatıldığından dolayı direk olarak “Âciz veya Âcizî” mahlasını deĝil “İbn-i şeyh Ahmed'ün yarı” tabirini kullandığını düşünmekteyiz:

“İbn-i şeyh Ahmed'üñ yāri
Nāzırır bāylar bāyı
Ben nāzırı ĥāk-i pāyı
Baña seni gerek seni”

55- Hikayet Ey Nefs-i Şum

Her dörtlük “eyle” kelimesi ile bitmiştir. Nefsin, nefse uymanın kötü halleri işlenmiştir. Son dörtlükte “Âciz” mahlası geçer:

“Cāvidāndır aşla giden
Giden rūḥdur ḳalur beden
‘Āciz aşlı ile vaṭan
Bu nefsi ḥurd u ḥ̣ār eyle”

56- Hikayet Biş Gün Bu Fena

Bir önceki şiir gibi yine nefse uymanın kötü halleri işlenmiştir ve dörtlüklerin sonu “eyleme” kelimesi ile sonlanmıştır. Son dörtlükte “Âcizi” mahlası geçer:

“Ḳoy bu nefsi ḥaḳḳa tapun
Bağrı delük cigeri ḥūn
‘Ācizi tek olma zebūn
Kendözünü ḥ̣ār eyleme”

57- Hikayet Sen Eyle Sanursun Nice Sevdün

Şiir iki ayrı şiirin birleşimi görünümünü vermektedir. İlk bölüm diyebileceğimiz bölümde her dörtlüğün sonu “senün” kelimesi ile bitmiştir ve “senün” redifli son dörtlükten önce “Âcizi” mahlası geçmiştir. Bundan sonra ise “deyi” kelimesi geçer ve son dörtlükte mahlas yeniden zikredilir. İki parçanın konuları birbirine paraleldir. Dünya, ahiret hayatı ve nefis konuları üzerinde durulmuştur.

“Sen dutmaduñ Ḥaḳḳuñ sözin
Dā’im dutañ nefsüñ yüzün
Bu mekr ilen ey ‘Ācizi
N’olasıdır ḥālüñ senüñ

‘Ăciz küllî ‘ayblaruñ
Yaşurursun başrsızdan
Özüñ yaman yüküñ şaman
Şatarsın halka dürr deyi”

58- Hikayet Gice Zikri

Şeriatı, tarikate girmeyi, gece zikrini, gece zikrini yapmanın önemini, zikir ile ulaşılan hâlleri, zikir yapmayan insanın durumu gibi konular işlenmiştir. Mahlas “Ăciz ve Ăcizî” şeklinde birçok defa geçer. Şair kendini hakîr göstermek için mahlasını sıkça zikretmiştir.

59- Hikayet Gelün Ya Allah Diyelüm

Zikrin önemi, zikir yapanların hâlleri ve ahirette ulaşacakları mertebeleri, Allah’a ulaşmanın önemi ve ulaşılmca yaşanan hâlleri, tecelli kavramı ve ulaştırdığı makamları anlatılmaktadır. Mahlas 54. şiirdeki gibi zikredilir:

“İbn-i Şeyh Ahmed ‘Ăciz’im”

60- Hikayet-i Gurbet

Şiirde anlatıcı kendi hâlinin durumunu tasvir ve hâlinde yakınma ile başlar. Daha sonra şair hikâyesini anlatır. Dertlerini ve sebeplerini sıralar. Her dörtlük benim veya benim kelimesi ile biter. Kendini gurbette bir garip olarak tasvir eder. Mahlas “Ăcizî” olarak zikredilir:

“Miskîn ‘Ăcizî sözleri
Yetür dosta yana yana
Başa ola rahm eyleye
Rağmet bula cānum benim”

61- Hikayet Gel Ey Hestiliginden

Varlık kavramı etrafında kurulan şiir, büyüklükten geçmeyi, dünya hayatına bağlanmanın yanlışlığı, zikir ve ibadetin önemi, Allah yolunda yaşamanın önemi gibi konuları işlemiştir. Mahlas “Âcizî” olarak zikredilir:

“Âcizî sen aşluña git
Cismüñ anuñla kâfir it
Çoy saña musaqqā disünler
Başa ‘âlem saña gele”

62- Hikayet Müslümanlar Meni Görün

Her dörtlük “olmuşam” kelimesi ile sonlanır. Şair şiir boyunca kendini kötü, aşağılık, dünya-perest göstermiştir. Son dörtlükte mahlas geçer:

“Âcizî sözlerüñ şudur
Halâyıka bu bir hodur
Halâyıkuñ virdi budur
Halk içinde kem olmuşam”

63- Hikayet Ey Mü’minler Sala

Şiirde tasavvuf önemi ve bu yolda olmanın hâlleri anlatılmıştır. “Âcizî” mahlası geçer:

“Her gice berât onlara
Her gün olur ‘ıyd onlara
‘İydına qurbân isteme
‘Âcizî qurbân olası”

64- Hikayet Gönümün Bir Kuşesinde

Tüm dörtlükler “gizlidür” kelimesi ile sonlanır. “Kuş” metaforu kullanılarak tasavvufî bir kurgu ile şiir örülür. İnsanın manası yine tasavvufî bir şekilde açıklanmıştır. Son dörtlükte “Âcizî” mahlası geçer:

“Ey Ācizî uşbu remzi
Bil ki ‘ārifler bilür
Bilmedi bilmeye her
‘Āmā vü nādān gizlödür”

65- Hikayet Ey Yer ü Gögi

Birçok dörtlük “sen şāha kemter kul benim” ve “o şāhı” kelimeleri ile bitmektedir. Allah’a ulaşmanın önemi, Allah’a bağlılık, Allah’tan başka bir şeye bağlanmama gibi konular işlenir. “Āciz” mahlası zikredilir:

“İki cihānuñ ‘ayyāri
Gel ‘Āciz’üñ doğru yāri
Bir kez yüzüñ görsem bāri
Sen şāha kemter kul benim”

66- Hikayet İmdi Bildüm

Her dörtlük “imiş” sözcüğüyle ile bitmektedir. Tasavvuf ile yaşamının önemini, zahit tipinin özelliklerini, şeyhe aşkla bağlılığı, dünya hayatının anlamsızlığını, sünnete ve Hz. Peygambere’e bağlılığın ehemmiyetini, Allah’tan başkasının geçiciliğini işler. “Ācizî” mahlası birinde “abdal” kelimesi ile beraber olmak üzere iki kere geçer:

“Bu Ācizî abdal imiş

Gel Ācizî’nüñ penāhı

İki cihān pādişāhı
Bir kez nigāruñ nigāhı
Cümle derde tīmār imiş”

67- Hikayet Hemişe Pür-Nur

Kur’ânın manevi özellikleri ve önemi, Hz. Muhammed ve Allah’a bağlılık konuları işlenmiştir. Mahlas “Âciz” şeklinde geçer:

“Vişālūñ vaşlına ‘Āciz
Dā’im özin yanar gördi
Vişāle yandı vaşl oldı
Yanuğdan isteme cānı”

68- Hikayet-i Nebiyyü’l-Mustafa Ahmed

Şiir Hz. Muhammed’e övgüdür. 33. şiirdeki gibi İsâ ismi geçer.

“Ne haddi vardır ‘İsâ’nün
Ki medħin idesin şāhuñ
Her an ki medħüñi eyler
Gider kıalmaz anuñ şabrı”

69- Hikayet Hani Ol Yüzi Güneş

Şiirde Hz. Muhammed sevgisi ve haşır günü işlenir. “Âcizi” mahlası geçer:

“ Dutgıl ey Ācizi haşr oldı
Bu gün şorğu hesāb
Ne virirsin bu su’aline
Anuñ söyle cevāb”

70- Hikayet-i Zihi Server

Hiz. Muhammed'e ve Hiz. Ali'ye övgüleri konu almıştır. İlk defa "Gaybî" mahlası geçer:

"Bî-çâre Ğaybînüñ medħi
Mu'ammâdır muşaffâdır
Meger cümle şafâ buldı
Ğudânuñ Muştafâ'sından"

71- Hikayet-i Muhammed Nur-ı Rabbü'l 'Âlemîndir

Şiir Hiz. Muhammed'e övgüdür. İlk defa "Fenâyî" mahlası geçer.

72- Hikayet-i Zikr-i Müdam

Devamlı Allah'ı anmanın yararları ve ulaştırdıkları haller işlenir. Bu konular mirac hadisesi ile ilişkilendirilir. İlk şiirdeki olaylara benzer olaylar bu şiirdeki mirac hadisesinde de görülür. Âcizî mahlası geçer:

"Ol tecellî ħâli olsun muţlaķâ
Bu Âcizî bir du'â eyle aña"

73- Hikayet-i Cehennem

Şair cehennemi, cehenneme girenin hallerini, neden cehenneme girdiğini tasvir edip kendini cehennemde görerek Hiz. Muhammed'den şefaât idilemiştir. "Âciz" mahlası geçer:

"Diyeydim ki şefâ'at eyle baña
'Âciz ü ħor u ħ'ârım yâ Muħammed"

74- Hikayet Hülle

Şiir buğday yedikleri için sığırların ağzının bağlanmasını konu almaktadır. Hikâyenin kahramanı olan derviş Allah'ı zikretmeleri için sığırların ağzını açmıştır. Dua isteği ile şiir sonlanır ve herhangi bir mahlas zikredilmemiştir.

75- Hikayet Yören Kendözüne

Şiir benlik, tarikat ehli olmanın güçlükleri, kibir gibi konuları işler. Son beyitte “Âcizî” mahlası geçer:

“ ‘Âcizî ol cemâle maḥv ola gör
Ne ten ḳalsun arada ne ḥo ḳalsın”

76- Hikayet-i Lokma-i Hazret-i Molla İlyas Kuddise Sirruhü

Diğer şiiirlerden farklı olarak ilk defa bu şiirde Arapça ve Farsça beyitler bulunur. Şekil olarak şiir devamlı değişmektedir. Bazen beyit bazen kıta kullanılırken vezin de şiir içinde birçok defa değişmektedir. Şiir diğer şiiirler gibi (zikir-ibadet-dünya-ahiret-şeyh-mürîd) birçok tasavvufî konuya temas edilir.

77- Hikayet Lokma-i Hazret-i Baba Kuddise Sirruhü

Bir önceki şiir gibi dağınık bir şekilde birçok tasavvufî konu işlenir. “Âcizî” mahlası birçok kez geçer. Dua isteği ile manzume sona erer.

78- Hikayet Kaside-i Dil-güşa

Şiir; Allah yolunda yok olmak, Allah'ı bilmek, Allah'a ulaşmak, kâmil insan olmak, hak ve batılı ayırmak, Hz. Muhammed'e bağlılık gibi konu konuları işler.

79- Hikayet Kanı Ahval

Şiirde nefisin kötü halleri, dünyanın geçiciliği, zikir ve tefekkürün gerekliliği gibi konular işlenmiştir. Her beyit “idersin” kelimesi ile sona erer. “Âcizî” mahlası geçer:

“Bu eşyâ kıanda bahsañ di gülsitân
‘Âcizî mekriñ ile nâr idersin”

80- Hikayet Mustafa Didi Ki

Şiir temenni ve dualar ile örülüdür. Şiirin başında Hz. Muhammed’in bir melekler topluluğunun daima yeryüzüne indiğini anlatması ve bu meleklerin dünyada yaptığı işler tasvir edilmiştir.

81- Hikayet Namaz Mü’minlerüñ Mi‘racı Oldı

Başlıktan anlaşılacağı gibi bu manzum parça namaz hakkındaki bir hadisin şerhi mahiyetindedir. Şiir, namazın faziletlerini, kalp huzuru ile kılınan namazın ulaştıracağı şeyleri, namazın özelliklerini, Allah için yapılan ibadetin hususiyetlerini ve önemi, pirin gerekliliğini, ledun ilmi ve Hızır ile Musa’nın kıssasını konu almıştır.

82- Hikayet-i Çehâr Yâr-ı Güzîñ Rıdvanu’llâhi ‘Aleyhim Ecma‘în

Şiir temenni ve dualarla başlar. Dört halifeyi sevmenin önemi, onları inkâr etmenin kötülüğü, Hz. Muhammed’e bağlılık ve övgüyü konu alır. Bu parçada da“Âcizî” mahlası geçer:

“Âcizî’nüñ derdine tîmâr olar
Nişe ki Allâh’a ulu yâr olar”

2.2. Vezin ve Kafiye Özellikleri

Eserdeki şiirlerde bazen hece vezni bazen aruz vezni bazen ise hem aruz hem hece vezni kullanılmıştır. Şiirlerin birçoğunda hem hece vezninde hem de aruz vezninde aksaklıklar görülmüştür. Hece veznindeki şiirler yedili ve sekizli hece vezni ile yazılmıştır. Şiirlerin bazı parçalarında ne aruz ne de hece vezninin özellikleri görülür. Aruz ile yazılan şiirlerde Türkçe kelimelerin yoğunlukla kullanılmasından dolayı pek çok imale ve zihafa rastlanır. Türk şiirinde on bir heceli şiirler ile aruzun “fâilâtün fâilâtün fâilün” kalıbı arasındaki münasebete Ahmet Talât Onay şu şekilde dikkat çekmiştir;

İlk şiirler, yani Anadolu’da Türkler tarafından vücuda getirilen dini eserler on bir hecelidir. Bunları aruzun “fâilâtün fâilâtün fâilün”, “mefâilün mefâilün mefâil” cüz’lerine –imale ve zihaf sayesinde- tatbik etmek mümkün ise de, bunların tamamen aruzla yazıldıklarına iddiada isticale mahal yoktur. Ötedenberi Türkçe şiirlerde en çok müsta’mel olan vezin on bir hecelidir. Milli vezin 4+4+3 şekli ile aruzun yukarıki iki şekli arasında –imale ve zihaf olmasa- farkı yoktur.⁴² Eserde geçen ilk on şiir yukarıdaki anlatım ile örtüşmektedir. Yine de bu ilk on şiirlerde hece ve aruz vezni aksaklıkları görülmüştür.

Sen nebîsin saña hazine mâl gerek
At kıtır koyun ü partal gerek (1b)

Bülbüli vü kımrı mutabbak şad hezâr
Ol gülistân ‘âşıkıdır zâr zâr (42b)

İlk on şiirden sonra sekizli hece vezni ile yazılan şiirler başlar. Dörtlükler halinde ilerleyen şiirde arada “fâilâtün fâilâtün fâilün” veya on birli hece vezninde yazılmış diyebileceğimiz parçalar yer alır.

Gör beni kim ben nice dürr olmuşam
Bir dürr için deryâya kıul olmuşam

⁴² Ahmet Talat Onay, Türk Şiirlerinin Vezni, Haz: Cemal Kurnaz, Akçağ Yayınları, Ankara 1996, s. 39.

Olmuşam cümle cesed başdan başa
Cümle derde Hakk ilen bir olmuşam (84b)

İki mısrası farklı vezinlerde yazılmış olan beyitler de vardır.

Bu yerler senden ötürü oldı sâkin
Göklere zînet olubsuñ hâllülere hâl imişsin (97b)

Ol gözüñ Allâh nûrıdır bî-hesâb
Vâşıl oldı aşlına va'llâhu a'lem bi's-sevâb (207a)

İslâmuñ var gayrı penâh isteme
'Âleme dest-gîr olan bu cümlenüñ penâhıdır (216a)

Bende gerekdir ki 'ibâdetde ma'bûdın göre
Hâşşü'l-hâşşuñ şıfatlarıdır bu ey yere (228b)

Sadece dörtlükler halinde yazılan şiirlerde değil beytler hâlinde yazılan şiirlerin kendi içinde de vezin değişiklikleri görülür.

Kimse sende ne bilür bunlar kim sen söyledüñ
Lâ-mekânuñ genci sende sen 'Âciz abdâl imişsin

'Âcizî dutma özüñ yaşıllardan
Orada rû-siyâh 'âciz imişsin (98a)

Yimegüñle kimigüñ tesbîh ider
Ġaflet ile yersen tesbîhi gider

Yimegüñ tesbîhe yetse nûra döner loğması
Onlara olur helâl bilgil irâdet loğması (202a)

Bilesin sen seni kim ne imişsin
Nedir aşluñ senüñ sen ne imişsin

İtürüb sen öziñi sen özüña gel bul haqqı
Çoq oqumuşsun Qur'ān reng olub sen ey faķi (203a)

Bazı dörtlüklerde vezin aksaklığının dışında kasten vezin değişiklikleri yapılmıştır. Dörtlüğün ilk mısrası ile diğer üç mısrası değiştir. Örnekte tekerrür eden mısralar šiire bir ritim kazandırmaktadır.

Çünkü mü'min çehār yārüñ mühri dā'im sendedir
Muştafa'nuñ mi'rācı seyrüñdedir
Bil yaķın ki lāyık olduñ dergāha
Haqq te'ālā seni her dem indedir

Çünkü mü'min çehār yārüñ mühr[i] dā'im sendedir
Yüzüñ gör ki nice torundadır
Cümle melek tesbīhi olduñ bu kez
Teskīhine ğarc olanlar bendedir (232b)

Ben baña her dem direm imāna gel
Gezme çölde dürr[e] gel mercāna gel
Cemālüñ örtüsü 'aşıķ öldürür
Örtme li'llāh açuķ olsun düşme her dem қana gel (234a)

Vezin açısından ilk ve son mısrası ile ikinci ve üçüncü mısraları uyuşan dörtlükler de mevcuttur.

Seyyid-i sādāt-ı 'ālem ğāce-i dünyā vü dīn
Sen şerīfsin cümle nebīden Güzin (235a)
Saña ümmet olanuñ қayęusı yoķ
Sen çerāę-ı ümmetānsın der şerfi'ü'l-müznibīn (235b)

Bazı dörtlüklerde hem yedi, hem altı, hem de sekizli heceli mısralar bir arada bulunur. Bazen de hece sayısı dörde beşe kadar iner. Elbette bu gibi aksaklıklar müstensihin tebyiz ettiği nüshanın eksikliğinden de kaynaklanıyor olabilir.

Gsterirsin haęķla zn
Pr  mürşid diyü
Doğru söz sylemedn sen
Cehdn ol yalanadır (231b)

Nr imiř cümle cnuń
Başdan başa
Yer  gök tağte's-şerya
'Arşa krse doldı uş

Gelib ger gider
İşignde yaşlanan
Dermend  derdbn olan
Yine 'ciz oldu uş (60a)

El senndr arıdan
Sen ağıdan (62a)

Yedi heceli dörtlükler ile şiir ilerlerken sekiz heceli drtlklere geğilen şiirler vardır. Bazı şiirlerin dörtlüklerinde hem yedi hem sekiz heceli mısralar bulunur.

İbrhm Ka'be yaptı
Mü'minler anı tapdı
Dağlar yerinden koydı
Didi el-ęamdli'llh

Dağlar düzler pilv olsa

Cümle deñiz yağı olsa
Cümle bir loğmada o dem
Diyem el-ğamdüli'llāh (59a)

Eserde klasik şiirimizde hoş görülmeyen kafiye biçiminin yanı sıra birçok kafiyesiz beyit ve dörtlükler mevcuttur. Dörtlüklerin kafiye örgüsünde birlik olduğu söylenemez.

Yüzüm dutdum ilāha ben 'ācizem
Bu velinüñ cevābını sen eyle (63b)

Girçek velisen ey velī
O yüzden ğayrıya bağma
O yüzden biñ tülū' olur
O yüzün fethini tanı (66a)

'Alī dağı didi gitdi yukaru
Gör bu kez Mūsā'ya dağı ne gelür (94b)

Ki oldur ħāsir dünyā vü 'uqbā
Yine perverdigāra dutdı reybi (96b)

Gözlü iseñ aç gözüñi göregil
Muşafā ol kanaduñ üstden iner (198a)
Çık aradan sen degülsin ha odur
Dönme özüñ arada nesne degül (210b)

Arıdandır 'acebüñi nefis ü hevā
O fikirdir ħalbüña sultān olan (215a)

Fikr iyesi sen bu işe fikr eyle
Kimse añmaz bu işi sen bellü bil (215b)

Çalıştığımız yazmada dörtlük şeklinde yazılan bazı şiirleri beyit şeklinde de okuyabiliriz. Bu şekilde okunduğunda aruzun bazı kalıplarına uyan şiirlere de rastladık. Örneğin Şeyyad Hamza'nın meşhur natının etkisinin hissedildiği 13 numaralı şiiri bu şekilde yazarsak;

Senüñ 'aşkuñ gönüllerde beķadır yā Resūla'llāh
Senüñ 'aşkuñdan özge 'aşk fenādır yā Resūla'llāh

Senüñ yüzüñ gören gözler ne ay gözler ne yıldızlar
Nūruñdan gice gündüzler şu'ādır yā Resūla'llāh

Bu şekilde şiir hezec bahrinin “mefâ'îlün/ mefâ'îlün/ mefâ'îlün/ mefâ'îlün” kalıbına uymaktadır. Yine 53 numaralı şiirde Türkçe kelimelerdeki hece uzatmaları ile “mefâ'îlün/ mefâ'îlün/ mefâ'îlün/ mefâ'îlün” kalıbı oluşmaktadır.

Başım gitse gözüm kesmen senüñ ol ķara zülfüñden
Bu cānum 'ankebüt olmuş aşılmış dāra zülfüñden

Mübārek gözüña baķan gider cānı ķalır cesed
Ki 'āmm gözine tikendir düşübdür ķana zülfüñden

Mutasavvıflar şiir yazmayı bir meslek değil bir ilham olarak görmüşlerdir. İlhamın geldiği gibi yazmayı, ona müdahale etmemeyi edepten saymışlardır. Bu yüzden “gelişi güzel”, “geldiği gibi” gibi tabirleri kullanmışlardır. Kolektif bir hüviyet taşıyan bu tasavvufî eserde de bu durum açıkça görülmektedir. Vezin ve kafiye kusurlarına ehemmiyet verilmemiştir. Görüldüğü üzere Klasik Türk Edebiyatı şairlerinin edebî olarak kusurlu göreceği durumlar, çalıştığımız eserin pekçok kısmında mevcuttur.

2.3. Dil Özellikleri

Tezkire-i Hazreti Baba Mevlid, Hilye, Miraciyye gibi türlerin bazı hususiyetlerini içinde barındırmaktadır. Popüler eserler olarak nitelendirebileceğimiz bu türler, halk arasında okunmak için yazılmış, halkın her kesimi tarafından beğenilerek okunmuştur. Adı geçen türlerin nüshalarının çokluğu ve coğrafi olarak yaygınlığı buna bir delil olarak gösterilebilir. İncelediğimiz eserin de Urmevîler ve diğer tarikat mensupları tarafından okunmak üzere yazıldığı anlaşılmaktadır. Mevlid metinlerinden alışık olduğumuz şu beyitleri tanık olarak gösterebiliriz;

Bunu yazdım yâdigâr olmak için
Okuyanlar bir du‘â kılmak için (29b)

Yazanı okuyanı dinleyeni
Yarlıgagıl ey Hudâvend-i Ğanî (34b)

İlâhâ rahmet it söz aňlayana
Dağı hem yazana dinleyene (97a)

Yazanı vaķf ideni okuyanı dinleyeni
Raħmet-ile yarlıgagıl cümlesini yâ Ğanî (237a)

Saydığımız bu tip sebeplerden ötürü eserin dili oldukça sadedir. Zincirleme tamlamalar eserin hacmine göre oldukça azdır.

ma‘den-i kân-ı şafâ (15a), ‘azîz-i muķtedâ-yı ‘arifân (15a;37a), bâr-i Hudâvend-i cihan (32a), himmet-i maħbûb-ı Haķķ (32b), ‘azîz-i ehl-i ħâl (41b), devr-i zamân-ı Muştafâ(56a), resûl-i ħalk-i kerim (208a), seyyid-i sādât-ı ‘âlem (235a)

Eser, hem Eski Anadolu Türkçesi hususiyetlerini hem de Azerî Türkçesi hususiyetlerini ihtiva etmektedir. Kelime sonlarındaki ķ > ħ değişikliği özellikle dikkat çekmektedir. Bu değişim meselesinde Azerî Türkçesi ħ‘yi, Osmanlı Türkçesi ķ‘yi

umumileştirmiştir.⁴³ İncelediğimiz eserde kelime sonlarındaki k̄ yerine h̄ kullanımı dikkat çekicidir. Verecek olursak:

irmaḥ, olmaḥ, görmaḥ, koymaḥ, doymaḥ, gitmaḥ, udmaḥ (110b), dutmaḥ, ekmaḥ, bulmaḥ, almaḥ, şatmaḥ, itmaḥ, tatmaḥ, yatmaḥ, almaḥ (111a), durmaḥ, urmaḥ, girmaḥ, virmaḥ, atmaḥ (111b), yıḥmaḥ, baḥmaḥ, düzmaḥ, örtmaḥ (112a), dilemaḥ, bozmaḥ, üzmaḥ, yaḥmaḥ, dirmaḥ (112b), dimaḥ, gülmaḥ, şormaḥ, sürmaḥ, dinmaḥ, duymaḥ (113a), taḥmaḥ, dirilmaḥ (113b), yumuḥ (213a).

Şahıs zamirinin genitif şekli olan “benim” kelimesi hem “menim”(31a, 51a,70b, 71a, 74a, 77b, 95b, 170b, 176a) hem de “benim” şekli kullanılmıştır(31a, 31b, 32a, 38a, 45b, 48a, 50b vb). Yine b-m değişimine örnek olarak gösterebileceğimiz “menlik” “benlik” kelimelerinde ise sadece “menlik” kelimesinin kullanıldığı görülür(55b, 58a, 79b, 84b, 151a, 172a).

Fiil çekimlerinde de Eski Anadolu Türkçesi ve Azeri Türkçesinin özellikleri eserde mevcuttur. Duyulan-farkına varılan geçmiş zamanın 3. tekil kişinin “-(y)Up dur(ur)” eki almış hali eserde çokça bulunur. Günümüz Azerbaycan Türkçesinde bu ek yaygın olarak görülmektedir.⁴⁴ Mesela:

Olupdur (4b), oturupdur (17b), durupdur (31a), bağlanupdur (33b), düzüpdür (35b) dolupdur (56a), alupdur (64b), virüpdür (66a), doğupdur (70a), yaşurupdur (70a), ıalupdur (70a), degüpdür, koyupdur (71b), kııupdur (90a), yaratupdur (92a), doldurupdur (119b), şalıupdur (152b), uzanupdur (175a), kurşanupdur (195a), yanupdur (199b), dönüpdür (201b), idüpdürür (229b)

3. Çoğul kişi ekine örnek olarak;

ıalup dururlar (201a)

Geniş zaman çekimlerini eserin dili hakkında fikir vermesi açısından önemli görüyoruz. Eski Anadolu Türkçesi ve Azeri Türkçesinde kullanılan geniş zaman ekleri de eserde kullanılmıştır. 1. Tekil Kişi eki olan -(V)r men eki iki mısradadır;

ider men (60b), çalar men (191b).

Bu ekin yanında genellikle -(V)rAm eki kullanılmıştır;

⁴³ Muharrem Ergin, *Azeri Türkçesi*, Edebiyat Fakültesi Basımevi, İstanbul 1971, s. 91-92.

⁴⁴ Gürer Gülsevin, *Eski Anadolu Türkçesinde Ekler*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2011, s. 83.

Diyerem (66a), iderem (67a), görem, alam (71a), serem (77a), eylerem (79a), görem, idem, irem (85a).

1. çoğul kişi eki –(V)rUz; giderüz, gelmezüz, bulunmazuz (233a)
2. tekil kişi eki –(V)rsIn; bilürsin (7a), kılursın (10b), idersin (33b)
2. çoğul kişi eki –(V)rsIz; eylersiz (37b), istersiz(44b), kılursız (91a)
3. tekil kişi eki –(V)r; bulur (34b), bilür (50a), gelür (172a)
3. çoğul kişi eki –(V)rlAr; kılurlar (13a), bilürler (82a), alurlar (200a).

Azerî Türkçesinde ikinci bir gelecek zaman çekimi vardır ve bu çekim –ası, -esi gelecek zaman partisipine dayanır. 3. Tekil kişi ekine örnek olarak;

Durası (64b;177b), eyleyesi (64b).

Azerî sahasına ait başka bir özellik –anda gerundium ekinin kullanımınıdır.

Örneğin;

Olanda (142a,214b), kurulanda, şorulanda (142a).

Türkçede kelime başındaki y düşme hadisesi bir temayül mahiyetindedir ve Azeri Türkçesinde bu husus bir hususiyet şeklini almıştır.⁴⁵ Eserdeki bazı kelimelerde bu hususiyet bulunur;

Ildırım (6a, 34a, 208b), ilan (11a, 75b), itmek (118a, 133a,146b, 149a, 168b, 223a, 232b).

Eski Anadolu Türkçesi ve Azeri Türkçesinin eklerinin birçoğunun barındırması yanında arkaik kelimeler açısından da eser oldukça zengindir. Bazı mahalli kelimelere Tarama ve Derleme sözlüklerinde dahi rastlayamamamız, eserin dil açısından önemini bir kat daha artırmaktadır. Aşağıda örneklerini çoğaltabileceğimiz arkaik kelimeleri tanık olarak göstermeyi uygun bulduk.

yırğanmak (sallanmak/32a), meres (tasma/35a), şaru (doğru, yönünde, tarafına/38a), naħarcı (çoban/38a), ħansı (hangi/38a), dınmak (ses çıkarmak/44b), ülüş (pay/46b), yaşın (gizli/69a), damurmak (damlamak/76a), çin (omuz/80a), şurmak (emmek/83b), zemi (tarla/88a), kerez (defa, kere/89b), eksi (eski/90a), kelecı (konuşma/91b), dib (tamamıyla/ 95b), kayıdurmak (geri dönmek/107a), kaçımak (sinirlenmek/112b) kimi (gibi/115a), avalamak (toplaşmak/116b), yad (yabancı/122a), tös (binek hayvanını geri yürütmek için söylenen söz/123a), igitlemek (özen

⁴⁵ Ergin, age., 90-91.

göstermek, beslenmek/132b), usmak (kast etmek/133a), iti (sıcak/134a), bulun (tutsak/140a), aldağuc (aldatıcı/140b), dapşurmak (emanet etmek/141b), yoluğmak (karşılaşmak/142b), çolğamak (sarmak, sarmalamak/149b), kırağ (uç, kenar/160a), tarpe (inişli çıkışlı yol/161a), ağah (işte/ 162b)üsne (üste, üstüne/166a), sorağ (iz/166a), havar (imdat, yaygara/171b), carıcı (bağır/ 173b), carlamak (yüksek sesle konuşmak, bağır/173b), indemek (çağır/174b), tapmak (çok sevmek/175b), dalda (gölge/182a), kar (sağır/ 184b), şağınmak (zannetmek/184b), uyağ (uyanık/185b), yanuğ (aşık/186b), sınığmak (yenilmek/189a), alılmak (kendisi için almak/189a), uyarmak (uyandırmak/190a), yörenmek(yaklaşmak/190b), ırgürmek (ulaştırmak/191a), toylamak (bağışta bulunmak, ziyafet vermek/191a), yığılmak (toplanmak/192a), yüğrişmek (koşuşmak/192b), çemrenmek (hazırlanmak, işe koyulmak/192b), yığrek (daha iyi, çok iyi/197b), kocmak (kucaklamak/197b), sümük (kemik/199b), olalmak (artmak, bollaşmak/199b), katma (biçilmiş ekin/201a), karağ (hırsız, haydut/201b), yavuğ (yakın/202b), nağan (nasıl/203a), dürüşmek (çalışmak/205b), kıada (arkadaş, kardeş/206b), kıya (dikkatlice/206b), tiñ (soluk/210b), tike (lokma/211a), pağır (bakır/221b), udmak (yutmak/222a), aşşı (fayda/222b).

2.4. Metni Kurarken Tutulan Yol

1. Metin kurulurken ilmî eserlerde kullanılan aşağıdaki transkripsiyon alfabesi kullanılmıştır:

ء	‘
ث	Ṣ
ح	Ḥ
خ	Ḫ
ذ	Ẓ
ص	Ṣ
ض	Ḍ/Ẓ
ط	Ṭ
ظ	Ẓ
ع	‘
غ	Ġ
ق	Q
ك	K/ñ/G

Arapça ve Farsça kelimelerdeki uzun ünlüler şöyle gösterilmiştir:

ا	Ā
و	Ū
ى	Ī

Farsça vâv-ı ma’dûleler ā’dan önce üst konumunda (˘) işaretiyle gösterilmiştir.

2. Şiirlerin numaraları yazmadaki numaralardır ve başlıkları fihristten alınmıştır. “Nur Muhammed Salavat” ibaresi yazmada her şiirin başında bulunmaktadır.

3. Metin içerisindeki vezin ve anlam eksikliklerini tamamlamak için ilâve ettiğimiz hece ve kelimeler [] içerisinde gösterilmiştir. Metin tamiri yine aynı şekilde gösterilmiştir.

4. Metinde geçen âyet, hadis ve ibareler Arapça olarak yazılmıştır. Ayrıca bu ifadelerin anlamları da dipnotta verilmiştir. Aynı şekilde Farsça beyitler de Arap alfabesi ile yazılarak dipnotta anlamı verilmiştir. Âyetlerin Türkçe mânâsı Diyanet Vakfı mealinden alınmıştır.

5. Eserde bazı yerlerde aynı kelimeler farklı imlalar ile yazılmıştır. Metnin müellifi birden çok olduğu için yazmada görülen imla esas alınmıştır.

6. “ne” ile yapılan birleşmelerde düşen ünlü, kesme işaretiyle gösterilmiştir: n'ola, n'etdi gibi.

7. Metinde derkenarda bulunan ibareler dipnotta gösterilmiştir.

8. Metinde okunamayan veya anlamını bulamadığımız kelimelerde “Millî Kütüphane A685” nüshasına başvurulmuştur. Bu kelimeler dipnotta belirtilmiştir.

3. METİN

FİHRİST-İ TEZKİRE-İ ŞERİF HAZRET-İ BABA KADDESA'LLĀHU SİRRÜHÜ'L- 'AZİZ VE NEVVERA'LLĀHU MERKĀDEHU⁴⁶

- 1- Ulu Mi'râc
- 2- Hikâyet-i Gül
- 3- Hikâyet-i Güsferd
- 4- Hikâyet-i Âhû
- 5- Hikâyet-i Tün
- 6- Hikâyet-i Şehr
- 7- Hikâyet-i Mezâr
- 8- Hikâyet-i Şeyh Cüneyd
- 9- Hikâyet-i Dürr
- 10- Hikâyet Allâh Adıyla
- 11- Hikâyet Yüzün Ka'bedür
- 12- Hikâyet-i Vuşlat
- 13- Hikâyet Senün 'Aşkuñ
- 14- Hikâyet Senden Şefâ'at
- 15- Hikâyet Geldi Yine 'Aşk
- 16- Hikâyet Müslümânlar Benim Yârüm
- 17- Hikâyet el-Ĥamdü li'llâh
- 18- Hikâyet Özini Şaldı
- 19- Hikâyet Şüret-i Ĥūbuñ
- 20- Hikâyet-i Ĥahr u Luţf
- 21- Hikâyet-i Mollâ Velî
- 22- Hikâyet-i Timâr
- 23- Hikâyet Dost Cemâlüne
- 24- Hikâyet-i Nigâr
- 25- Hikâyet Söyle Şaddak
- 26- Hikâyet-i Cemâl
- 27- Hikâyet Dilber Cemâlün
- 28- Hikâyet-i Mescid
- 29- Hikâyet-i Yağın Bil
- 30- Hikâyet Bir İş Var
- 31- Hikâyet-i Pîr Çoban
- 32- Hikâyet-i Tesbiḥ
- 33- Hikâyet-i Mūsâ
- 34- Hikâyet-i Ta'lim
- 35- Hikâyet Kuru Da'vâ
- 36- Hikâyet Seni Bildüm Tarîḩa
- 37- Hikâyet-i Kemâl
- 38- Hikâyet Senün Şānuña Geldi
- 39- Hikâyet Gel Ey Dilber Meni Ĥurtar

⁴⁶ Fihristte yırtık olup okunamayan hikâye isimleri diğer nüshaların fihristlerinin yardımı ile tamamlanmıştır.

- 40- Hikāyet Dost Yoluna Varanlaruñ
- 41- Hikāyet Bir Kişinüñ Yüreginde
- 42- Hikāyet Gelsün Resül İlin Bile
- 43- Hikāyet Alçaq Olan
- 44- Hikāyet Allāh İlendir Kārımız
- 45- Hikāyet Ey Mü'minler Söyleñ Allāh
- 46- Hikāyet Muhammedi'l Muştafā'nuñ
- 47- Hikāyet-i 'Abdü'l-eḫad
- 48- Hikāyet Ey 'Ārifān
- 49- Hikāyet-i Kazvin
- 50- Hikāyet Göñlümüñ Eglencesi Sen
- 51- Hikāyet Göñlimi Virdim Bu Nefse
- 52- Hikāyet Dolanur
- 53- Hikāyet-i Zülf
- 54- Hikāyet Baña Seni Gerek
- 55- Hikāyet Ey Nefs-i Şüm
- 56- Hikāyet Biş Gün Bu Fenā
- 57- Hikāyet Sen Eyle Şanursun Nice Sevdüñ
- 58- Hikāyet Gice Zikri
- 59- Hikāyet Gelüñ Ha Allāh Diyelüm
- 60- Hikāyet-i Ğurbet
- 61- Hikāyet Gel Ey Hestiliginden
- 62- Hikāyet Müslümānlar Meni Görüñ
- 63- Hikāyet Ey Mü'minler Şalā
- 64- Hikāyet Göñlümüñ Bir Kūşesinde
- 65- Hikāyet Ey Yer ü Gögi
- 66- Hikāyet İmdi Bildüm
- 67- Hikāyet Hemişe Pür-Nūr
- 68- Hikāyet Nebiyyü'l-Muştafā Aḫmed
- 69- Hikāyet Hani Ol Yüzi Güneş
- 70- Hikāyet Zihī Server
- 71- Hikāyet Muḫammed Nūr-ı Rabbü'l 'Ālemindir
- 72- Hikāyet-i Zikr-i Müdām
- 73- Hikāyet-i Cehennem
- 74- Hikāyet-i Hülle
- 75- Hikāyet Yören Kendözüñe
- 76- Hikāyet Loqma-i Ḥazret-i Mollā İlyās Ḳuddise Sirruhü
- 77- Hikāyet Loqma-i Ḥazret-i Baba Ḳuddise Sirruhü
- 78- Hikāyet Ḳasīde-i Dil-güşā
- 79- Hikāyet Ḳanı Aḫvāl
- 80- Hikāyet Muştafā Didi Ki
- 81- Hikāyet Namāz Mü'minlerüñ Mi'rācı Oldı
- 82- Hikāyet Çehār Yār-ı Güzin Rıḍvānu'llāhi 'Aleyhim Ecma'in

1b

Bi'smi'llāhi'r-raḥmāni'r-raḥīm
A'zam-ı esmā'-i 'alim-i ḥakīm

Sıgımalım Tañrı'ya işbu söze
'Aql [ü] fehm ü dīn ü dil virdi bize

Cān kulağıyla işidüñ bu sözi
Muştafā mi'rācıdur açuñ gözi

Kim işidüñ bunı taḥkik mu'teber
Virdi 'Abdu'llāh rivāyetden ḥaber

Muştafā bir gün gezer idi emān
Ol Ebū Cehl-i la'in aldı yolın

Yetdi ol dem Muştafā'ya söyledi
Bu ne da'vādur ki kılırsun didi

Lāf urursun ki menem ḥaqq resūl
Ḥāşā ki ḥaqq nebī ola yoḥsul

Sen nebīsin saña ḥazne māl gerek
At ḫatır koyun ü partal gerek

Ne atuñ var ne koyunuñ ne maluñ
Dünyā sende bir pūla irmez elüñ

Bu ne yalan da'vālardır ey cādū
Şaldı teşvişe resūli ol 'adū

Gitdi ol dem ol Ebū Cehl işine
Düşdi nebī bu sözüñ teşvişine

Göñli yavuz ḥāl perişān çün gelür
Ümmühānī göricek anı şorur

Söyledi ki Muştafā'ya ey cānum
İki cihānuñ güneşi sulḫānum

N'oldı saña göñül gözüñdür yavuz
Ḳurbān olsun senüñ içün cānumuz

Ḥaqq nebīsin didi ümmetüñ dile
Geldi Cebrāil işit kim ne kıla

Geldi ol dem nebīye virdi selām
Bağdı ol dem Cebreil'e ol imām

Gördi iki el metā' ile dolu
Cebreil aydur nebīye ey ulu

Ḥaqq te'ālā çok selām itdi saña
Dünyalık gerek ise didi oña

Altun ola dağ ü taş deryālar
Genc ü ḥazneler öñünce yüryeler
2a

Dağı yarad bende ki h zneleri
Diler ise r şen idem anları

D ny  a hret sen n nd r kamu
G nli ni dutma per ş n ey ulu

Bell  bilgil işbu sözi y  res l
Sen n nd r kamu erk n   u ul

Söyledi Cebr il'e yine neb 
M l dilesem ben olur mı  es b 

Cebr il aydur  es b  var durur
Res l aydur işbu söz d şvar durur

Da la anda  es ba me g l olam
 orkarım ki ümmetimi unudam

Ba a  mmetim gerek didi  ab b
Cebre l bu sözlere  ald  'ac b

Peyk-i  azret yine gitdi  azrete
 sit imdi Mu taf  h li nice

Mu taf  yatsu nam zını k lur
Fikr-ile ol bir dem  s yi  olur

Yatur evde ne uyur ne uyanu 
Ol gice  ara u idi mi li yo 

Yetmi  bu d ny   lınca ol gice
Eyle uzatmı dı anı ol  oca

Va   [u] t y r ins   cin uy huda
Virdi  aflet anlara ol dem  ud 

Ba ladı  aflet olaru   amusın
Ol gice mi'rac   ı dı ol em n

Rebi' 'l-evvel gicesiydi meger
Açdı i neyn gicesi ol p r-hüner

Ol gice mi'rac   ı dı ol im m
G r ne k ld  o a ol Rabb 'l-en m

 a   te' l  Cebre l'e söyledi
Var  ab bim digil gelsün didi

 rdi Cebre l res l n yanına
Elin uzatdı uyarma   a dına

Dir durug l ey neb  a g l g z n
Ey  a ı ve'l-leyl ve' -du a yüzün

Uyma bu gice gel olg l sen b -d r
Ra metini  a   sa a  ılmı  ni  r

2b

Mağşūduña sen bu gice iresin
Hakḫ te‘ālānuñ dīdārın göresin

Ne ki dileseñ sözüñ olur ḫabūl
Bunu işitdi resūl hem uyanur

Gözin açdı Cebrāil’i gördi hem
Ḫatı ḫorḫuban resūl çekdi nedem

Ḫorḫıbanı ditremek dutdı cānı
Zirā eyle gördiği yoḫdı anı

Nice kez görmişdi anı ol şafā
Ol sā‘at heybetlü gördi Muştafā

Gördi bu kez altı yüz biñ ḫanadı
Her ḫanadı beş yüz yıllıḫ yol aldı

Şacı yetmiş biñ bölükdür ‘anberī
Kimi incüden kimisi mürvārī

La‘l firūze zümürüd düzülü
Degme bölük saçlarında ey ulu

Nice şerḫ idem anı bu dil ile
Kim bu biñden biridir geldi dile

Peyk-i ḫazretür o Cebrāil emīn
Muştafā’ya söyledi yine sözin

Resūl aydur bu ne ‘azīmet dūrür
Cebrāil dir saña beşāret dūrür

Didi görklü nebī faḫr-i dü ‘ālem
Ḫorḫma benden ḫardaşuñ Cebreil’em

‘Acāibler göresin sen yā ḫabīb
Ḫamu derde Hakḫ seni ḫıldı ḫabīb

Cümle nebī görmedügin göresin
Ḫābe ḫavseyñ menziline iresin

Saña naşīb eyledi ol pādīşāḫ
Çün peygamber oldu bu söze āgāḫ

Resūl aydur Cebreil’e yā aḫī
Va‘de müyesser midir yoḫsa daḫı

Cebreil aydur resūle ey begüm
Va‘de degül vaḫydür bu didigüm

Mi‘rācuñdur bu gice yā seyyidi
Ḫamu gök ehli saña müştāḫidi

İntizār oldu saña kerrübiler
Her birisi yüzüni görmek diler

3a

'Aşkuñdur kaması dīdāruña
Hasretdür irişeler dīdāruña

Birbirini çağuruban muştular
Uş irişdi ol nebiyyü'l-muhtār

'Aşkuñ-ile kaması hurrem durur
Zirā kapuña bular mihmān durur

İki cihān senüñ ile hem çerāğ
Koydı resülün öñüne bir tabağ

Ol tabağ içünde bir diñle ne var
Nür berķ urur anuñ 'arşa çıkar

Örtüsi harīden idi sündüsü
Rengi naķşı māt iderdi tāvusı

Şındı Cebreīl getürdi örtüsin
'Arza kıldı Muştafā'ya kamasın

Nebī aydur bu nedir Cebreīl
Didi ni'metdir saña virdi Celīl

Seni inder katına Rabbü'l-ganī
'Arz ide gök ehline diler seni

Ma'sūkısıuñ 'ālemün yā Muştafā
Ümmetüña hem bize eyle vefā

Kutlu olsun mi'rācuñdur bu gice
Dur gideli[m] seni indir ey hoca

Çünkü Muştafā işitdi bu sözi
Dik dura geldi hemān dem kendözi

Resül abdeste yürüdi ey yāre
Şındı ibriķ Cebreīl peygāmbere

Resül aldı ol sā'at hoş destmāz
İki rek'at ol zamān kıldı namāz

Çün namāzdan fāriğ oldı ol ulu
Cebreīl geldi hemān dem ilerü

Koydı hil'ati resülün öñüne
Vir şalavāt işit imdi rengi ne

Hem yeşil rengi zümürüdden laṭīf
Nürü dolmışdı cihāna hem şerīf

Nürına du'ā kıldı ay günü
Gör ne hikmet kılmış ol Rabbü'l-ganī

Ne ho kimse görmüş anuñ ipligin
Ne culāh eylemiş añun düzdigin

3b

Hil'at-i Raḥmān durur hem kudreti
Ümmet iseñ oña vir şalavāti

On iki kat hem her yerden ey ulu
Yakasında ism-i a'zam yazılı

Yaçasında elif yazılı idi
Ve'l-'Ādiyāt yeñleri üste idi

Yedi ḥā mīm yedi tılsıma tele
Çiñni üstünde yazılmışdı bile

Yağrınıñ yazusu ve's-Şems ey yār
Gögsi üstünde yazılmış ve'l-Ḳamer

Şağ yanında hem yazılmışdı tā
Ol şacı ve'l-Leyl yüzi ve'd-Ḍuḥā

Şol yanındaki yazusu ey hümām
Süre-i innā feteḥnā idi tamām

Sağ peşindeki yazılmışdı āyāt
'Ābidāt-ı şālihāt-ı sāyeḥāt

Şol peşinde kāf yazılı idi
'Anber 'abīr ü ipar қоқар idi

İki çevresinde yazılı Yā-sin
Ümmet iseñ hoş şalavāt viresin

Altı biñ altı yüz altmış āyeti
Hil'atine yazmış idi kudreti

Yedi düğmesinde daḥı idem saña
Yedi yıldız meş'ale idi aña

Yedi düğmenüñ daḥı ilikleri
Nūr-ile dolmuş-idi hem yerleri

Hil'atinüñ adı müstağraq idi
Yedi kat gökler nūrundan garq idi

Yine bir 'amāme şındı Cebreil
Ḳudretinden anı yaratmış Celil

On bir arşun uzun idi ve's-selām
Eyni daḥı yeddi arşundı tamām

Elif ismu'llāh içinde gizlüdür
Bir ucunda Āyete'l-kürs yazludur

Ol daḥı yazılmış idi mu'teber
Aldı ol 'amāme-yi ḥayrū'l-beşer

Şardı başına 'amāmesin resül
Ol şamuya server ü Ḥaḳḳ'a resül

4a

Ol ki adı rahmete'n li'l-'ālemīn
İşid imdi ol 'amāmenūñ adın

Qur'an içre adı istebrak idi
'Arşa kürse cennete revnak idi

Yine bir mendil harīrden sündüsī
Şundı Cebreil resūle kendüsī

Aldı resūl eline ol mendili
Dürlü tesbīh okur-idi her dili

Dört yanında çok saçaklar düzülü
Üç yüz on üç mürsel anda yazılı

Qoydı bir na'leyn önünde Cebreil
Ol ki 'arşda gördi anı ol 'akil

N'aleynūñ ta'zimini idem saña
'Āşık iseñ sen şalavāt vir aña

Na'li altında yer görürdi güneş
Müşterī aña çağırırdı şābāş

Bitmiş-idi üstüne misk-i 'abir
Şol çemen gibi çoğardı bī-nazīr

Na'leynūñ hem tasmaı aydan idi
Miğ yerine mismārı nūrdan idi

Na'leynūñ hem adı mi'rāc idi
Nūrı yerden 'arşa degin rāh idi

Şundı bir kadeh dağı dolu Çalab
'Anber ü ['abir] çoğardı hem gülāb

Ol kadehūñ çevre yanı nīlūfer
Nergis ü reyhān çoğar benefşeler

Ol kadehūñ adı idi mihriyā
Bir baqışı deger yüz bin hūriya

Gördi resūl ol kadehūñ tārīhin
Yazılmış vallāhu hayrū'r-rāziķin

Resūl içdi ol zamān ol şerbeti
Soğbete dīvāneler uçdı katı

Yine çok çok melāik karşı gelür
Şaf şaf olub hevā yüzünde durur

Resūl aydur yā aķī kimdir bular
Cebreil dir yā nebī kerrübiler

4b

Saña istikbāl iderler yā aķī
Hem şefā'atūñ umar onlar dağı

Çamusı muhtâc durur şefâ'ate
Yukaru baq bunları gör kim nite

Yâ Muhammed nazar it bu göklere
Gör nice in'âm olupdur anlara

Resül ol dem göklere kıldı nazar
Gördi dutmuş gök yüzün kerrübiler

Gördi açılmış kapusu göklerin
Rağmetiyle dolmuş içi yerlerin

Birbirine doğru açık kapular
Bağdı resül 'arşa değin nür görür

Gördi 'arş ü kürs ü levh-i mahfûzı
Onların çevresi tolu nür idi

Çudret-i Haqq nûrı tecellî kılar
Resül ol dem 'arşa bağdı ne görür

Gördi 'arş [u] kürsini dutmuş 'alem
Her birinde yazılıpdur bir selâm

Ol 'alem ki şevkasında yazılı
Dinle ne yazılmış anda ey ulu

Yazılı ol 'alemde ve'd-Đuħā
Selâm-ı 'aleyk saña dir yâ Tâ-hā

Yazılı ikinci 'alemde hemîn
Selâm-ı 'aleyk saña dir hem Yâ-sîn

Yazılı üçüncü 'alemde şafâ
Selâm-ı 'aleyk saña yâ Muştafâ

Yazılı dördüncü 'alemde levlāk
Selâm-ı 'aleyk saña ey nür-ı pāk

Yazılı beşinci 'alwmde uşül
Selâm-ı 'aleyk saña dir yâ resül

Yazılı altıncı 'alemde bular
Selâm-ı 'aleyk saña yâ iftiħār

Yazılı yedinci 'alemde tabīb
Selâm-ı 'aleyk saña dir yâ ħabīb

Her birini dillerince aňladı
Đoş faşāħat birle ol dem söyledi

Sözleri çamu Muhammed'i okur
Ol 'alem dibi dolu kerrübiler

5a
Her biri bir dürlü şādilik kılar
Şaf şaf olub çamusı çarşu gelür

Geldi bunlar Muşafā'nuñ katuna
Diñle imdi bunlaruñ adları ne

İndi ol dem yüz biñ ile Tarta'il
Dağı ardınca olaruñ Nürbā'il

İndi yüz biñ kerrübile Mu'mā'il
İndi beş yüz biñ ile Ebu Ta'il

Toğsan üç biñ ferişteyle şalāh
Nürü şaça şaça geldi ol revāh

Dağı ardınca irişdi İsrāfīl
Yedi yüz biñ hem ferişte bile bil

Dağı ardınca irişdi 'Arkā'il
Oñun ardınca irişdi Sarsā'il

Qamudan şoñra irişdi 'Azrā'il
Şavluñ dir öñünce Vertā'il

İndiler hevā yüzünde tırdılar
Zirā yerler yüzine şıgmaz bular

Yer ile gök arası tıldı varı
Halka halka bağladılar şafları

Çoğ çoğ olub kamasu çünki durar
Her biri elinde bir nesne dutar

Yüz biñi nürdan götürmüş meş'ale
Çağırır yüz biñ dahı ebu'l-'alā

Yüz biñi dağı nür getürmüş enveri
Tüter idi müşk-i 'ūd u 'anberi

Yüz biñi envār dökerdi göklere
Yüz biñi dağı nür şaçardı yerlere

Yüz biñi nürdan getürmüş hil'ati
Yüz biñi karşı şaçardı rahmeti

Yüz biñi nürdan getürmüşdi kemer
Yüz biñi nür tāt getürmiş mu'teber

Yüz biñi nürdan getürmüşdi 'alem
Yüz biñi çağırır idi ve's-selām

Yüz biñi nürdan getürmüşdi çevgān
Yüz bini nürdan top dutmuş 'ıyān

Yüz bini nürdan getürmüş hem 'alem
Yüz bini nürdan tutar hem kalem

5b

Yüz biñi nürdan elinde hem kılıc
Yüz biñi nürdan dutar elma turunc

Yüz biñi dutmuş kucağında güli
Dağı yüz biñ kafes ile bülbüli

Nice diyem bunların vaşfin saña
'Aşık iseñ dut kulağını buña

Vir şalavât 'aşkıla ey pür-şafâ
Mî'râca çıktı Muhammed Muştafâ

Bilesince Cebrâil idi hemîn
Gör ne kıldı ol resülü'l-mürselîn

Cebreil çün kim resül ile gelür
Karşusunda üç qarartu görünür

Göricegiz Muştafâ durdı şorar
Kardaşım yâ Cebreil kimdir bular

Cebreil aydur birisi Mikâil
Biri İsrâfil birisi 'Azraîl

Geldi bunlar resüle virdi selâm
Ta'zîm ile itdiler birkaç kelâm

Didiler beşâret olsun yâ resül
Ne ki sen diler-iseñ oldu kabül

Mî'râcundur bu gice yâ seyyidi
Çünkü onlar işbu sözi söyledi

Geldi Cebreil ilerüye dağı
Çekdi Burâk'ı resüle ol ağı

Ol Burâk'un naqşı müşg alını ay
Mıhı yıldız gözi Kevşer kaşı yay

Dişleri incü gibi âb-ı hayvân
Kulağı boynı pürüze mu'cizât

Ol Burâk'un alını ve's-şems ü kamer
Dağı iki yanından nür çıkar

Oñun ol saçlarının gevherleri
Dört yan saçar 'abîr ü 'anberi

Yanağını derleri dürrlü idi
La'l [ü] incü ile düzmüşler idi

Yiydiği müşk ile hem ıpar idi
Bülbül ü tütî önünde zâr idi

Yorgasına yetmez idi karlağuc
Ne ho ışığına irişürdi 'Üc
6a

Sıraduğına irişmezdi recül
Ayığını kağsa titrerdi cebel

Sıçraduğı yidi ferseng rāh idi
Her seher vaqtinde bil āsar idi

Bir ‘acāib dağı idem vaşfını
Diñle imdi şerh ideyim aşlını

Ildırım tek çaķardı gözleri
Tūţıye şekker ezerdi sözleri

Gözleri perdesi üste ey paşa
Yazılı idi “يَفْعَلُ اللهُ مَا يَشَاءُ”⁴⁷

Alını üstünde yazılmış on satır
Süre-i el-kehf en‘ām nazır

Yañađında yazılıydı sâ’ihāt
Müslümāt-ı mü‘mināt-ı kânitāt

Burnı üste yazılıydı yā laţif
Vir şalavāt Muştafa’ya ey şerif

Müşg idi kulağı anuñ ey ricāl
Şacı ol mīm vağy ü mīm ü dal

Ƙırk düzum ‘anberçe boynunda idi
Dürlü tuhfe ‘acāib anda idi

Ol Burāk’uñ cümle endāmı güher
La’l-i yāķüt vaşfın itdim mu‘teber

Ol güherüñ şu‘lesinden ol Burāk
Gāh yaşıl gāh ü kızıl nürü aķ

İnişe gelse uzanur önleri
Yoķuş olķac kıç uzanurdu geri

Tartāildir ol Burāk’uñ bir adı
Vir şalavāt şād kııl Muħammed’i

Aydı yevgān hem nürdan durur
Cebrāil yevgānımı dutmuş durur

Çekdi resül önüne ol dem anı
Didi gelgil ey erenler sultānı

Destür oldu bu Burāk’a bin didi
Kim seni Hāķķ hazretine indedi

Yüridi resül Burāk şaru hemān
Tā bine gide göge şāh-ı cihān

Oynadı dutmadı bir yerde karar
Olmadı resül önünde pāyidār

6b

Cebreil aydur Burāk’a doğrudur
Muştafa’dır iki cihān faħridir

⁴⁷ İbrahim Suresi 27. Âyetden “Allah dilediğini yapar” anlamında kısmi iktibas.

Sen daħı ārām it binsün saña
Döndi Burāk söyledi ol dem aña

Döndi Burāk Cebreil'e söyledi
Biñ benim gibi binse kul didi

Biñ benim gibi aña müştāk durur
Korkarım maşer günü terkim urur

Resül aydur sen güvāh ol ey aħı
Bu Burāk'dan özge ben binmen daħı

Çün bu sözi söyledi hem ol 'aziz
Burāk egildi resül öñüne tiz

Aħı eyer gāşiyesin götürür
Gördi eyerün içi nür berķ urur

Şükrü'llāh didi rabbü'l-'ālemīn
Kamu 'ālemlere olmuşsun güzīn

Söyledi Cebreil ol dem resül
Ne idi hālün bize itgil uşul

Gāşiyede kim ne gördün söylegil
Kıatı şükr itdün nedir ma'lum kııl

Didi ki ey ber güzide Muşafā
Cümle gök ehli eyler saña şafā

Dört biñ yıl dünyādan öñdin ol Hudā
Vaşfıñı senün bize kıldı nidā

Ol melekler cümle oldılar bī-hüş
Haşr u neşr olunca eylerler hurüş

Ol zamāndan berlü müştākuz saña
Yüziñi gösterdi çok minnet aña

Ben didim ki ey Hudāvend-i cihān
İns ü cinne raħm idersin bī-nişān

Murādımı hāşıl eyle ey gānī
Gāşiyesin götürēn eyle beni

Hem celā vü dār eylegil ol resüle
Ol zamān ki vaķt bine bunda gele

Haķķ te'ālā kıldı ilhām ol zamān
Vaķt gözēt oldı murāduñ kāmurān

Bu şükr anuñçün -idi yā resül
Devr gideli vaķt irişdi bilmiş ol

7a

Dile gelen ümmetün Haķķ'dan didi
Saña budur murādım çokdan didi

Çıkdı tā kim bine ol demde Burāķ
'Arşı kürsiye gide ol yüzi aķ

Ol Uħud tağında ki cenk eylemiş
Dişi pāresini ħacerde ķomuş

Aldı ol dişi gide Ĥaķ'dan yaña
Dişi ancak ol dem bir ilhām aña

Didi ey dostum nedir avcuñdaki
Gel işide yaradılmışıñ yeki

Didi resül sen bilürsin yā ĥudā
Yegregi saña 'ıyāndır ķıl nidā

Didi senüñ didüñ baña laşif
Ķılmışım seni 'ālemlerde şerif

Çünkü bu ilhāmı işitdi 'ıyān
Didi ol dem ey Ĥudāvend-i cihān

Avcum içindeki dişim pāresi
'Arz idem saña ne dürür çāresi

Çünkü işitdi bunı ol şāh-ı cihān
Söyledi ol demde ey faħr-i zamān

Sen ki anı 'arz-ı ĥāl itdüñ baña
Diñle imdi ne direm şimdi saña

Çün ola āħir zamān yevmü'n-nüşür
Buyruķ idem çalına ol demde şür

Yıgıla ol dem ĥalāyık bī-şümār
Nice yüz biñ ümmetüñ günāhı var

Ol günāhuñ cümlesin idem beyān
Ol ĥalāyık cümle işide 'ıyān

N'ola ĥālüñ ol maħalde söylegil
Bu maħalde fikrin anuñ eylegil

Çünkü bu ilhāmı işitdi resül
Virmede ĥaķķa cevāb ol demde ol

Yine ilhām itdi Ĥaķķ ol dem aña
Bu söz için nişe dinmezsın baña

Resül aydur ey Ĥudāvendigerim
Nişe yaman bilmezem ne söyleyim

Sen bilürsin bu işüñ aħvālını
Saña şaldım yaħşı yaman varını
7b

Ĥaķķ te'ālā didi ol dem yā resül
Ey özi cümle uşüllerden uşül

Ey özi şîrîn ü ey cismi arı
Enbiyānuñ evliyānuñ serveri

Şulh idelim ikimiz gelgil bile
Şulh odur ki kıla dostlar dost-ile

Ne sen anı ‘arz-ı hāl eyle baña
Ne ben ümmet günāhın açam saña

Setr pūş idem günāhın cümlesin
Bu sözün taḥkîkîni işidesin

Günāhına tevbe idüb dönseler
Bu beş emr tā keyd nice kılsalar

Biri eksik olur ise iş degül
Eksik işli kişi yol varmış degül

Çün işitdi resül şāzz oldu bunu
Didi ol dem ey Hudāvend-i Ganī

Bu ‘acāib hāle ben kıldım daña
Sen kelāmda eyledün peygām baña

Sen gāzā [it] anlaruñla yā resül
Ben senün bu sözüni kıldım kabül

Ol benim dişim çıkaranlar hemîn
Ol münāfıklar idi bildim yakîn

Biz oları kırsak olurduk sa’id
O bizi öldürse olurduk şehid

Bu işe māt olmuşuz yā Rabbenā
Bu işün ilhāmını kılgıl baña

Çün bu sözi söyledi ol cān fedā
Yine ilhām itdi aña ol Hudā

Didi ey Haqq ber güzîn-i enbiyā
Ben seni kıldım imām-ı pīşvā

Çok keremler ben saña eylemişem
Yedi göklere seni doylamışam

Sen münezzehsin kamudan bil yakîn
Ağzuña getüresin onlar adın

Ummazam ben bunu senden ya resül
İşidicek bu sözi kıldı kabül

Ol resül bindi Burāk’a vardılar
Bilesince yügrüşür kerrübiler
8a
Tapusunca Cebreil dağı bile
Beytü’l-mağdis’e gitdi cem’ ile

Ki işidüñ ‘acâibler eyideyem
Yolda ne gördi kamu şerh ideyem

Gider iken nebî gördi bir hurûs
Tebesinde iki şâh bitmişdi düz

Yerden çıkmış yere girmez gerü
Geçdi Burâk yine andan ilerü

Resül anı görüncegiz dañladı
Döndi ol dem Cebreil’e söyledi

İtdi Cebrâil ne idi ol hurûs
Yerden çıkmış yine yere giremez

Ayıtdı ol hurûs mişl ümmetüñ
Şol ola ki duta senüñ sünnetüñ

Tañrı virmişdi seni Hâkık resül
Didigi sözde ola ey pür-uşül

Dönmeye kavlınden ola doğru yâr
Geçdi ondan ilerü dağı olar

Şöyle giderdi Burâk’ı ‘izz ü nâz
Şağ yanında gelür idi bir âvâz

Gördi resül bir qarartu görünür
Ayıtdı yâ aḫî bular kimler dürür

Didi yâ seyyid işit kimdir bular
Cebreil aydur bular Yahüdi’ler

Didiler ki yâ resül kılgıl nażar
Bağmayub ol yerden itdiler güzer

Cebrâil aydur işitme yâ resül
Diler-iseñ ümmetüñ ola kabül

Geçdi Burâk şol yañadan bir dağı
Ün işitdiler yine onlar dağı

Durmayub çağırırđı yâ ḫakîm
Resül aydur Cebreil bu dağı kim

Ayıtdı yâ nebî işitemgil anı
Bu çağıran dağı saña Naşrânî

Ol dağı diler saña ümmet ola
Geçdi resül bağmadı girdi yola

Gider iken gördi bir hoş mürğ-zâr
Bir arık öküz dağı anda durur

8b
Otlar ol çayır çemende ol dağı
Resül aydur Cebrâil’e ey aḫî

İtdi işbu otlayan aruķ öküź
Ne öküzdür menfa'atin eydüñüz

Cebrâil aydur bu öküź ma'nâ
Her ki teni besledi oldu 'âşî

Nefsine kulluķ iden ğâfil dürür
Geçdi Burâķ ondan ilerü varır

Gitdi andan ol arada durmadı
Şusuz otsuz bir araya uğradı

Ne otı var ne şuyı var bir yazu
Baķdı yazuya resül hem kendözü

Gördi onda daķı durur bir öküź
File beñzer şöyle semirmiş semüz

Şöyle semrimiş durur eydem saña
Resül anı göricek ğaldı daña

Resül aydur işbu daķı ne öküź
Şusuz otsuz yerde hem şöyle semüz

Cebrâil aydur işitgil yâ emîn
Dîni besleyen olur ğaķķa yaķîn

Bu öküzüñ daķı didi sırrı bu
Geçdi resül daķı andan ilerü

Gitdi Burâķ ol arada durmadı
Gider iken bir mülke uğradı

Gördiği dört dürlü don anda dutar
Şaru ğara ağ yaşıll ey pür-hüner

Cebrâil dir yâ resül benden işit
Ağ ton ile sen yaşıll ğabül it

Zirâ ümmetüñ libâsı ağ durur
Daķı yaşıll don feriştelere geyür

Cebrâil çünkü bu sözi söyledi
Şundı resül elini gör n'eyledi

Ağı yaşıll don ğiyiben durdı örü
Geçdi Burâķ daķı andan ilerü

Gider iken baķdı bir melek görür
Eline iki ğadeķ almış gelür

Ol ğadeķüñ biri süddür biri bal
Cebrâil dir yâ Muğammed balı al
9a

Bal şifâ-yı mü'min'in didi ğalim
Aç baldan ümmetüñ olsun selim

Resül aldı bal kadehinden içer
Ol Burâk durmaz yine andan geçer

Yine bir ferişte uğrar yolu
Bir tabak u üç kadeh dutar eli

Ol dağı Muşafâ'ya karşı gelür
Döndi Cebrâil yine haber virir

Ayıtdı Cebrâil bu üç kadeh dağı
Hamr ile baldır süddür bu dağı

Hamrı alma südi algıl ey kemâl
Diler-iseñ ümmetün içe helâl

Aldı resül süd kadehin kıldı nüş
Çünkü ol kadehün içi oldu boş

Qaldı dibinde anuñ bir katre süd
Cebrâil resüle dir ey şem'-i 'üd

Südi cümle içseñ olurdu eyü
Ümmetün olmazdı hiç kaygulu

Ümmetün dağı 'azâb görmez idi
Muşafâ döndi yine gör ne didi

Ayıtdı çağır gelsün içeyim kamu
Cebrâil aydur resüle ey ulu

Çünkü gitdi dağı gerü gelmeye
Naşibünden dağı artuq olmaya

Naşibün bu idi didi yâ emîn
Geçdi Burâk dağı ilerü hemîn

Yine yolu bir dişi kelbe irer
Qarnunuñ içinde enikler ürer

Çağrışurlar qarnı içinde olar
Dañladı resül anı durdı şorar

Resül aydur Cebrâil'e yâ ahi
Ne 'alâmetdir baña ayıt bu dağı

Cebrâil aydur ideyem ey paşa
Devr-i âhîr ol zamân vaqt irişe

Ulular otura kiçi söyleye
Kiçiler uluya hürmet itmeye

Azgun ola ol zamânün mañlûkı
Vir şalavât Muşafâ adın oқи

9b

Geçdi Burâk ol aradan hem yine
Gider iken baqdı resül öñüne

Bağlamışdır bir yük odun bir kişi
Götüremez dağı kor budur işi

Yığar ol yüke odun bulduğunu
Daña kaldı Muştafâ gördi anı

Cebrâil'e şordı ol sırr-ı 'ıyân
Cebrâil dir budur ol yazuk yığan

Günâhı çok kazanur işler yazuk
Götüremez yüki urur dağı çok

Gice gündüz bu durur işi hemân
Geçdi Burâk ol aradan ol zamân

Yil gibi gider idi ol durmadı
Yolda bir 'avrata nâ-gâh uğradı

Kendözini bezemiş fâvus gibi
Cebreil aydur resüle yâ nebî

Bakma anuñ sözine yâ seyyidî
Şordı resül bu ne 'avratdır didi

Cebreil aydur bu dünyâdır ey yâr
Buña uyan işini kıllur feşâr

Yüridi onuñ yüzine bakmadı
Ümmetini kayguya bırakmadı

Ümmeti hâşşları uymaz oña
Vir şalavât ki şevâb ola saña

Onda dağı durmadı ötdi Burâk
Yağun oldı Burâk'a cümle ırak

Kuş yetmez Burâk'a şöyle gider
Göz açınca ol sâ'at Kuds'e irer

Çünkü Beytü'l-mukdis'e irdiler
Ol arada nebîyi indirdiler

İndi bir dem yere ol fahr-i zamân
Cebreil ol arada oldı nihân

Bir sâ'at hem geçmedi geldi gerü
Nebî Kuds'e secdeye girdi içerü

Gördi peygamberlerüñ cânın eyâr
Muştafâ'yı göricegez durdılar

Merhabâ didiler ey şâh-ı beşer
Âdem aydur ey nebîyyü'l-mu'teber

10a

Geç ilerü sen bize ol piş namâz
Böyle buyurdı saña ol kârsâz

Qıbleye qarşı namāz kıldı varı
Bilesince enbiyālar cānları

Çün namāzdan fāriğ oldı Muşafā
El getürdi hāzrete kıldı du'ā

Ümmetün diledi ol şāh-ı dīn
Vir şalavāt sen dağı ey müslimīn

Geçdi resül yine andan ilerü
Yine bir ırmağa irişdü gerü

Gördi ol ırmağı uçmağdan gelür
Günde bir kez Cebreil oña gelür

Dalar çıkar kanadın silkerine
Her tügünden tökülür yüz biñ dāne

Her dāne ki kanadından dökülür
Allāh andan bir melāik yaradur

Ol kamusı şalavāt virir çatı
Vir şalavāt sen dağı yā ümmeti

Geçdi andan bir melāiki görür
Yer-ile gök iki elinde durur

Ayağı yetmiş yedi kat yerlere
Şüretinün 'adedi yok ey yāre

Cümle endāmı anün dürlü şüret
Nice şerhin ideyem ey pāk zāt

Şerhe gelmez cesedinde şüreti
Resül anda 'ibrete qaldı çatı

'Acāib geldi resüle ol dağı
Şordı Cebreile aydur ey ağı

Uş bunuñ dağı nedir adı sen eyit
İtdi yā nebī diyem bir key işit

Yeddi kat yeri gögi dutan budur
Yine Muşafā ol arada durur

Çün teferruc kıldı resül kamuyı
Şol yanında bağıdı gördi tamuyı

Bağıdı resül ol tamu heybetine
Bir ferişte gördi anda hem yine

Ol dağı bir kürside kılmış qarār
Biñ yıllık yol-imiş ol kürsī ey yār
10b

Kürsī oddan ol melāik oturur
Yedi yüz biñ zebāni qarşu durur

Her biri nürdan elinde bir teber
Ol ferîşte nebîye kıldı nazâr

Çorğıdı peygamber göricek çün anı
Çorğusundan titremek dutdı cânı

Titredî sümükleri yaprağ gibi
Cebreîl didi ki çorğma yâ nebî

Dir budur fağr-i dü ‘âlem Muştafa
Sen dağı yağşı nazâr kııl ey şafa

Resûl aydur Cebraîl bu kim dürür
Ayıtdı yedi şamuya hâkim dürür

Şamular şamusı fermândır buña
Resûl aydur Cebraîl eyitgil oña

Şamu şapuların açsun göreyim
Varub ümmetime haber vireyim

Cebraîl aydur Mâlik aç şapuyı
Görsün içinde Muşammed şamuyı

Durdı Mâlik açdı şamu şapusın
Gördi peygamber içinde [şamusın]

Gördi şatran deñizi kaynar daşar
Zâr-ile feryâd öñi daşra çıkar

El-amân dir yâ Muşammed her biri
Bunlar kimdir baña virgil haberi

Senden şefa‘at umar bunlar dağı
Resûl aydur bunlar kimdir yâ ağı

Ne bilür bunlar benim adım didi
Ayıtdı dîne gelmeyen şurbuñ didi

Kim du‘â kııl bulara bula necât
Bir hıñâb irdi resûle ol sâ‘at

Ayıtdı gerekse şurbuñ ümmeti
Şankısına kıılursın şefa‘ati

Resûl aydur ben buları n’eylerim
Yâ ilâhî ümmetimi dilerim

Şol yazuğlu ümmetimi vir baña
Ümmet iseñ vir şalavât sen aña

Resûl aydur Cebraîl şamularuñ
Adlarını baña ayıtgıl anlaruñ

11a
Cebraîl aydur cehennemdir biri
Giresidir anda müşrikler varı

Pes bularuň turađı anda ola
Ne ki bunda işliye anda bula

İkinci tãmunuň Hıtaame adları
Bî-namãzlar anda girerler varı

Kimse ki terk eyleye namãzını
Ol tãmuya qoya Tañrı anları

Adı üçünci tãmunuňdur Saqar
Yalancılar anda girer ne ki var

Her kişi ki yalanı kılsa pîşe
Ol tãmu içinde ola hemîşe

Tãmunuň dördünci adıdır Sa'ir
Gammãz olanlar Sa'ir içre erir

Kim ki bir kişiye bühtãn eyleye
Ol tãmuda cãnın anuň yandıra

Adı beşinci tãmunuňdur Lazã
Putperestler cãnına onda cezã

Her kişi kim ol büte secde kıla
Ol kişiler tãmuda ebed qala

Adı altıncı tãmunuňdur Caqim
Zãlim olanuň yeri onda muqim

Her kişi bir kişiye zulm eyleye
Cãnı ol tãmuda gerek qaynaya

Adı yedinci tãmunuň Hãviye
Her kimüň kim 'ameli ola riyã

Ol tãmu içinde göre miñneti
Çünki gördi Muştafa bu 'ibreti

'İbret aldı qorqı düşdi cãnına
Bir ilan gördi resül anda yine

Ol ilan qarnında diyerdi tãmu
Bir bucağında durur şöyle qamu

Ol ilanüň adı durur Hãviye
Mevã durur qarnı yedi tãmuya

Tãmuyı Haqq anuň qarnında qomuş
Ol ilanüň adı Hãviye imiş

Yedi deñiz şuyun içse ol ilan
Zerrece bulmaya ağızında nişãn
11b

Tañrı hışmından yaratmışdır anı
Vir şalavãt tãmudan qurtar cãnı

Geçdi peygamber ol aradan yine
Bağd[1] ol sâ'at yine şağı qoluna

Gördi uçmağı yine anda resül
Şordı Cebrâile ol şâh-ı kabül

Ayıtdı adların bularuñ di baña
Ayıtdı işit eydem yâ enbiyâ

Adı evvel uçmağın dârü'l-bekâ
Oña cömerdler girerler muṭlaḳâ

Etmegini yidirenler dünyede
'Alî ile anda girer ey dede

Adı ikincinüñ dârü'l-ḳarâr
Onda zâhidler girerler her ne var

Adı üçüncinüñ dârü'l-ḥulûd
Ḥâcılara anda yanar şem'-i 'ûd

Her ki Ka'beye varub yüzün süre
Yarın ol uçmağa gerek kim gire

Adı dördincinüñ dârü's-sürür
'İlm oḳuyanlar yârin anda girür

Her ki 'ilm-ile 'amel eyleye
Tañrı uçmağında anı ṭoylaya

'Adn adludur beşincisi eyâr
Onda girerler şehidler ne ki var

Adı altıncı behiştür ki na'im
Meşâihler cümle andadır muḳîm

Uçmağın yedincisidir me'vâ
Mü'min olanlar görür anda liḳâ

Adı sekizincinüñ firdevs ola
Cümle nebîler anün içi ṭola

Enbiyâlar yeriymiş ol maḳâm
Ḥoş teferruc itdi aña ol imâm

Geçdi uçmağdan irişdi bir yere
Sidretü'l-müntehâ imiş ey yâre

Sidretü'l-müntehâ adlu bir ağac
Şerḥin idem cümle onı gözün aç

Budağı cümle yere dalmış durur
Köki yuḳaru göge ḳalkmış durur
12a

Yaprağı dutmuşdı yedi ḳat gögi
Ḥüb teferruc ḳıldı ol 'âlem begi

Vaṭanı Cebrāil'ün ağac dibi
Ḳaldı onda Cebrāil gitdi nebī

Adı refref bir ferişte irişür
Nebī onda anuñ üstüne binür

Gitdi ol daḡı resül ile bile
Gider iken uğradı İsrāfīl'e

Şordı Muḡammed bu ne yerdir didi
Ayıtdı tahte'l-'arşdır yā seyyidī

İsrāfīl dir yā ḡabīb gör ferşini
Baş ḡaldur gör Çalab'un 'arşını

Nebī daḡı ol demde yuḡaru baḡar
Ol sā'at bir damzım ağzına damar

'İlm-i ḡikmet ol sā'at oldı naşīb
Gördi 'arşda yine ol demde ḡabīb

On iki arḡ 'arş ayaḡında görür
Her biri kırḡ biñ bu dünyāca durur

Dört pınar ol 'arş ayaḡında çıkar
Her biri añun bir iḡlīme aḡar

Biri Nil ırmaḡı Mısır'da durur
Biri Fırāt şuyı Baḡdad'da durur

Biri Ceyḡun'dur ḡorasan'a aḡar
Biri Seyḡun ırmaḡı Hind'e çıkar

Dördi aḡar dünyāda meşḡur bular
Baḡdı resül 'arş ayaḡında eyār

Gördi bir ḡuş oturur ağdır teni
Aḡ ḡorūsa beñzedir seyle anı

Daḡ u daşuñ topraḡına var şümār
Ḳanadınıñ şaḡışı yoḡdur eyār

Ḳızıl altundan tācı var ki ulu
İki gözi gevher ü burnı lü'lü

Ayaḡı yaşıl zümruddür ey yār
Çaḡırıcak yeri gök üni dolar

Vir şalavāt Muştafā'ya diñle söz
Didiler 'arş-ı ḡurūs ol ḡurūs

Ol ḡicābdan geḡdi resül ileri
Biş yüz illükdür arası her biri
12b
İrdi bir ḡicāb resüle ey aḡı
Şāf zebercedden imiş hem ol daḡı

Ol hicābı dağı hem gördi yine
Bir ‘acāib hāl irişdi sem‘ine

Raḥmeti nūrı dağı anda ey cān
Geçdi hicāblar dağı faḥr-i cihān

Geçdi yetmiş biñ hicāb cümle yāḳūt
Yine yetmiş biñ dağı ‘anber ü ‘ūd

Bî-nihāyet sağısı yok bî-şümār
Perdelerden hem geçürdi gird-gār

İrdi ‘arşa ol nebīyyü’l-muḥtār
Şundi na‘leyni çıkarmağa ey yār

Ün işitdi ol dem ol şıdḳ-ı şafā
Na‘leynüñ çıkarmağıl yā Muştafā

Na‘leynüñle yüri gelgil karşıma
Kim berekātı doḳunsun ‘arşıma

Resül aydur yā ilāhe’l-‘ālemīn
Sen çıkar didüñ Mūsā’ya na‘leynin

Sen oña didüñ ki na‘leynin çıkar
Allāh aydur yā resül-i iftiḥār

Oña didim yalın ayaḳ çık Ṭūr’a
Ṭūr berekātı ayağıña ire

Sen çıkarma na‘leynüñ gelgil baña
‘Arş-ı ferşimi fedā kıldım saña

Çün Çalab’dan ‘ināyet oldı kula
Yüridi resül yine na‘leyn ile

Enbiyālarda oña oldı naşīb
Çün yaḥun irişdi ḥazrete ḥabīb

Gördi Muştafā Ḥaḳḳ’uñ envārını
Cān gözüyle gördi hem didārını

Karşu virdi Muştafā’ya Ḥaḳḳ selām
Ol ‘aleyk aldı ferişte es-selām

Bî-hüş oldı bilmedi resül özin
Ḥaḳḳ önünde secdeye koydı yüzün

Ḥaḳḳ didi ki baş getürgil yā resül
Her ne dirsen sen anı kıldım kabül

Baş getürüb söyledi ol ber güzīn
Selāmün ‘aleynā ve ‘alā ‘ibādī’llāhü’ş-şāliḥīn
13a

Ḳoymadı önüne bir zerre niḳāb
Gördi ḥaḳḳı Muştafā hem bî-hicāb

Çün irişdi onda maqşūda resūl
Muştafā bir dağı yine secde kılar

Başını secdeye koydı söyledi
Ümmetinūn yazuđını diledi

Cümle melāik işidib gördiler
Haq nebi diyüb şehādet virdiler

Ol melāikler şalavāt getürür
Haq te‘ālā kudretiyle buyurur

Haqq didi ki Muştafā’ya merhabā
Armađan söyle ne getürdüñ baña

Resūl aydur hem sen raħımsin hem kerım
Diñle saña ‘arz-ı hālim söyleyim

Ümmetim yazıqların dekşirmişim
Hażretüñe raħmet uma gelmişim

Raħmetünden bunlara kılgıl meded
Yoħsa qalurlar günāhda tā ebed

Haqq özi feriştelere söyledi
Size çoqdan bunu dimişdim didi

Yaradılmışdan bunu kıldım güzın
Buña ta‘lim itmişim islām-ı dın

İtdik oldı hażretime gelmege
İsterim çoq çoq buña feyzim dege

Yüz biñ yıllık yolu geçüb geldi ol
Göklerimde çoq ‘acāib gördi ol

Hıç birine kılmadı ol iltifāt
Cümle maħlūqāt bunuñ yanında māt

Hayli vaqtdir ben size didim bunu
Baña getürmüş yazıq armağanı

Suāline bu cevābı söyledim
Raħmetim ile oları toyladım

Bir hişāb itdi Hudāvend-i cihān
Didi ki ey ber güzın-i ins ü cān

Raħmet itdim ben olara yā resūl
Her ne ki sözüñ ise kıldım qabūl

Yarlıgadım ümmetüñ ben qamusın
Ötenini evvelin ü āħirin

13b

Ger günāhdan tevbe idüb döneler
Qoyuban cürmi aşığa inseler

Tā gidince koymayalar emrimi
Tekid idüb hoş göreler farzımı

Ger bu beş emrũñ biri noqşān ola
Dünyā āhır işleri hüsran ola

Bende dimen onlara ben yā resül
Sen anı ümmet idüb qılma qabül

Hakq ile resül bu sırrı koydılar
Bu biş emri dutan ümmet didiler

Bu beş emri kılanaban yā resül
Gice gündüz raḥmetim idem nüzül

Hür u kuşur işār idem onlara
Seni şefi' eyledim 'ālemlere

Senũñ 'aşkuñā yaratdım ne ki var
Cüz' ü küll ü ez şağār ez kibār

Daḥı ne dilersen ben vireyim
Ümmetüña didārim göstereyim

Va'de kıldım olara ben cenneti
Hür u gilmān u kuşur u cenneti

Her birisi rızqını benden diler
Baña niçün qulluğ itmezler bular

Beni koyar ğayra ider qulluğı
Ayıtdı Muştafā ki ol dem yā ğanī

Sen 'alimsin hem 'azimsin sen raḥīm
Raḥmet eyle sen bulara yā kerīm

'Afv kıldı buları perverdigār
Vir şalavāt resüle ey toğrı yār

Hak te'ālā Cebreil'e söyledi
Hāl dilince aña mā'lum eyledi

Nice gönderem dostum geri
Git disem baḥl itmiş ol dem didāri

Ol daḥı gitmeklige meyli ola
Pes didārimdan benim doymuş ola

Maşlaḥat onuñ ile bir ideli
Armağanla gitsün ümmete geri

Ne ben andan didārim esirgerim
Ne ol diye didār gördüm giderim

14a
Pes resülũñ hāli idi bu beyān
Çünkü gördi Hakq didārimı 'ıyān

Vāşıl oldu cān çün cānān-ile
Yetdi haqqā va'z ile Qur'ān'la

İsteridi inmeye ol şāh-ı dīn
Görüne kıldı ol ilāhe'l-'ālemīn

Bir nidā itdi Hudāvend-i cihān
Dir naşīb oldu saña bu lā-mekān

Bu benim feriştelirim kulluğın
Tuħfe apar ümmetüñe yā emīn

Her kaçan beş emri anlar dutalar
Cümle gök ehli şevābın bulalar

Orūc hacc namāz ile zekāt
Ümmetüñ duta bunuñ ile bisāt

Biri eksik olur ise iş degül
Eksik işli kişi yol varmış degül

Çün bunu işitdi Haqq'dan ol yaqīn
Ta'cīl itdi ol resūlü'l-mürselīn

Dir aparam bunu ümmetime ben
Kim ki işler duta uçmağda vağan

Kim ki bu beş emre yokdur tā'ati
Bizden onda ummasun şefā'ati

Mi'rācumuñ āhiri budur tamām
Şoñ sözüñ ümmete budur ve's-selām

Ṭarfetü'l-'ayn içre ol dem şāh-ı dīn
Geldi maqāmına irişdi hemīn

Geldi yine düşegin ıssı görür
Dağı bardağ dopdolu şu dökülür

Elli beş yaşında gitdi mi'rāca
Ol sözi şirīn nebīlerden uca

Ol resūli şefā'atci bildiler
Ümmeti maḥşer gününde oldılar

Şerḥ kıldım mi'rācı cümle size
Kāfir olur kim inanmaz bu söze

Ümmet iseñ sen dağı dut sünneti
Ger dilersen ire ḥālīk rahmeti

Her kimüñ ki bu söze ikrārı yok
Sındırdın yolını ikrārı yok
14b
Haqq Çalab'dan bir 'ināyet diledim
Muştafa'nuñ mi'rācını söyledim

Ne dānişmendim ne faķih ne ‘ālim
Ümmî dervîşim faķir ‘Abdü’l-kerîm

Mevlānā’dandır baña işbu ħiţāb
Söyledim va’llāhi ā’lem bi’ş-şevāb

Gitdi onlar ҡaldı size yādigār
Çok ‘ömür virsün size perverdgār

Diñliyene oқuyana yazana
İĥlāş [ile] işidüb añlayana

Onları daĥı ki inana bu söze
Olmaya ki inkār idüben aza

Cümlesine Tañrı raĥmet eylesün
Ķamusını raĥmet ile doylasun

Rüz-ı şeb Haĥķ raĥmet eylesün aña
Bu ‘Āciz’i bir du‘ā eyle aña

Çün burada ĥatm olundu dāstān
Vir şalavāt Muştafā’ya hem ey cān

Ger dilersen gidesin imānile
Vir şalavāt Muştafā’ya cān-ile

Kim ki miskîne eylerse du‘ā
Yarlıgasun Haĥķ olsun şefi‘i Muştafā

Muştafā’nuñ ĥürmetiçün yā ilāh
Sen bizi ayırmagıl ey pādişāh

Vir şalavāt Muştafā’ya cān-ile
Rüz-ı maĥşer ķopasın imān ile

Cihānda ķılmışım çok çok günāhı
Kerem ķılgıl baĥışla yā ilāhî

Ĥaţā ķıldım ĥaţā ķıldım ‘aţā ķıl
Elā ey pādişahlar pādişāhı

Yā ilāhî doĥrı yoldan ırmagıl
Dostlaruñdan cümle ni ayırmagıl

Ol kişiy e Tañrı raĥmet eyleye
Fātiĥā’yla sözini ĥatm eyleye

Enbiyādan evliyādan yā ilāh
Sen bizi ayırmagıl ey pādişāh

Bunı yazdım yādigār olmaĥ için
Oқuyanlar bir du‘ā ķılmaĥ için
15a
Ĥaşra dek ger söylenürse bu kelām
Nice ĥaşr ola bu olmaya tamām

Nūr Muḥammed Şalavāt (Hikāyet-i Gül) (2)

İbtidā geldi ḥudā-yı lā-yenām
Mīm ü ḥā ü mīm ü dāl ve's-selām

Evvel ol Ḥaḳ'dan 'ināyet dilerim
Hem 'ināyet hem 'aṭāyet dilerim

Ol durur ol yok iken var eyleyen
Nice varı yire hemvar eyleyen

Seyyid-i sādāt 'ālemden bize
Şerḥ olub ḥoş tuḥfedir geldi size

Ol nübüvvet ma'deninden bu ḥaber
Geldi dile şerḥ oluban ser-be-ser

Nice yüz biñ enbiyā ki geldiler
Cümlesi ol nūra maḥrem oldılar

Ser-güzeşti söyledi gitdi özi
Dünyā üzre yādigār ḳaldı sözi

Şonra onlardan niçe biñ evliyā
Geldi gitdi bu fenādan bī-riyā

Her birisi başına geldüğini
Ol nübüvvetden ḥaber virdüğini

Şerḥ birle söyledi ḳalsun diyi
Şonra benden yādigār olsun diyi

Ol velāyet ma'den-i kân-ı şafā
Hem nübüvvet burcı nūr-ı Muştafā

Ger dilersiz bulasız bu dem necāt
'Aşḳ-ile derd-ile virüñ şalavāt

Gög ü yerü doladırdım nūr ile
Hem şalavāt virüñüz ḥuzūr ile

'Alem-ile gele meclisinize
Birine yüz şalavāt vire size

Ol nübüvvet maḥzeninden bir ḥaber
Söyledim tevfiḳ virirse dād-ger

Adları nāci olaruñ ey şehā
A'lādan a'lā ucadır müntehā

Bir 'aziz-i muḳtedā-yı 'ārifān
Hem muḳaddem pişvā-yı sālīkān
15b

Nice māder-zāde a'mālar aña
İrişürse gözlü olur kör saña

Rehnümā-yı dergeh-i ān dād-ger
Yola varanlara olmuş rehber

On sekiz biñ ‘āleme emīr olan
Ol qādir-i qādir ilen bir olan

Ser-güzeştinden didi ber müşkülāt
Bir ‘acāib qūdet ol pākize zāt

Bir ‘azīzūñ hizmetinde der-muḥāl
Geçdi nice rūzgār u māh [u] sāl

Onuñ emri ile girdim ‘uzlete
Bir niçe müddet oturdum ḥalvete

Āḥiret orqısı gāyet cānuma
Düşdi teşvīş ü melālet cānuma

Qatı el virdi melüllük bir zamān
Şād olub ne nev’-ile bulam emān

Fikre düşdüm ki ḥalāyıqdan yaña
Varuban söyleşmeyem qaldım daña

Yine didim yaḥşı odur ki duram
‘Azm idüben maḳber-sitāna varam

Kim bu ḡamdan şādlığa irişem
Durdum öz fikrüm ilen ben dürüşem

‘Azm kıldum yola düşdüm gitmege
Maḳber-sitān ziyāret itmege

Bir nice gitdim ki yarulandı yol
Görürem düşmüş yola çend dāne gül

Yoluñ üste tökülüb gördüm didi
Qırmızı güldür bŷy-ı Muḥammedī

Görüb onları ‘aceb itdim oña
Kim taḥayyür oluban qaldım daña

Nişe ki uşbu maḥall mevsim degül
Bes bu yerde nice ḥikmetdir bu gül

Ben egildim ki bu gülden bir niçe
Götürem görem ne ḥikmetdir nice

Elüm uzatdım ki gülden götürem
Bir niçe avcuma alam getürem

Her nice sa’y eyledümse ol güle
Ceḥd ile ḥiç birisi gelmez ele
16a
Nice qarmadımsa elüm dutmadı
Kim görem didim elüme yetmedi

Gördüm anuñ mişli kızıl güldürür
Güle beñzer ammā gül degül dürür

Güne beñzer mişli gündür pertevi
Bacadan düşüb rüşen itmiş evi

Hîç ele gelmeklige mümkün degül
Bes bu bir sırrdur ne gün dürür ne gül

Uşta ben ta'accübde qaldım oña
Muntzır olub baħuban her yaña

Yügüş olub pes bu reng dutdı qarār
Dağıluban yere oldı āşikār

Ben didim ki bāri bu yerden gidem
Olmaya bu renge bī-edeb idem

Kim ayağımı bularuñ üstüne
Qoymayam bī-ħürmet ola destine

Her tarafa meyl eyledim gideyem
Hîç yaransız tapmadım n'ideyem

Bu şıfatlar ile dolu gördüm uş
Yerde gökde yoq-idi bir zerre boş

Yine ħayā eyledim ben bu işe
Kim taħayyür-mānde qaldım teşvîşe

Pes bu ħikmetdir didim buldum esir
Allāh'uñ ħikmetlerinden ola seyir

Çünkü ben bile edeb itdim oña
Ayağımı başmadım andın yaña

Gördüm ol reng üstine ol dem meger
Cümle melāik qanad döşediler

Ol dem uş cümle melāik qanadı
Üste döşedi ki hîç yer qalması

Yine edeb eyledim didim ki ben
Ayağım yerleri üste qoya men

Bāri qaydub gerüye gideyem
Varmaya yol yoħ daħı nice ideyin

Gördüm ol cihet daħı yer qalmamış
Kim melāikler oraya dolmamış

Cümle yere baħdım hîç yol yoq baña
Yüz çevürüben varam andan yaña
16b

Yine ta'accüb idüb ħayrān olub
Artdı derdim daħı ser-gerdān olub

Çün olara bile ħürmet eyledim
Perrlerin basmaya ayaq qoymadım

Ol melâikler perri üste ol zamân
Cümle muşhaf döşedi ol müste‘ân

Yine gördüm ki Kelâmu’llâh olub
Cümle maḥlûkâta doldı yazılıb

Yer ü gök döşendi mişl ferşe dek
Levh-i maḥfûz hem mişâl-i ‘arşa dek

Cümle ‘âlem Kelâmu’llâh oluban
Öz vücûdum daḥı gördüm doluban

Cesedim muşhaf olub başdan başa
Satır satır gördüm olmuş ey paşa

Her satırına onuñ kıldım nazar
Ḥaḥḥ cemâlin gördüm anda ser-be-ser

Baḥdım ehl-i ḳabre hem olar daḥı
Kim Kelâmu’llâh[a] dönmüş ey aḥî

Gö[r]düm ehl-i ḳabr yüzün dutmuş baña
Ben daḥı dutdum yüzüm Ḥaḥ’dan yaña

Cümle şâd olub eyidirler yâ ilâh
Çoḥ şükür minnet saña ey pâdişâh

Kim bu gün ne devlet ola bize bu
Çoḥ beşâret kim olavüz baḥtlu

Şâd olub medḥ oḥurlar tiz tiz
Ben begâyet melûl oldum ey ‘azîz

Ben ki gördüm bunları böyle ey yâr
Yüz çevürdüm didim ey perverdigâr

Kelâmu’llâh üstüne ayaḡını
Hiç kimesne ḳoymamışdır ey ḡanî

‘Āciz oldum burada duramazam
Ayaḡım üstüne ḳoyamazam

Pes taḥayyür şermsâr olub ḳatı
Gördüm ol dem ol risâlet ḥazreti

Ol penâh-ı ümmetân hem ‘âcizân
Ol şefî‘ü’l-müznibîn-i bî-ḥazân

Ger dilersiz bulasız oddan necât
Zevk-ile virüñ Muḥammed’e şalavât
17a

Ol yüzi bedr-i münevver pāk zât
Her dü ḡisû-yı Muḥammed şalavât

Ma‘den-i gevher rumûz-ı kâinât
‘Aşk ile virüñ Muḥammed’e şalavât

Ol muṭahhar gīsūların destine
Döşedi ol Kelāmu'llāh üstüne

Ol münevver zülfünü şaldı ile
Cümle maḥlūḳāt dutdı şevḳ-ile

Ol mu'aṭṭar bŷy-ı 'anber saçını
Saçdı 'ālemlere müşg [ilācını]

Kim ḳamu 'ālemde bir zerrece yer
Ḳalmadı igne ucunca ḥālī dir

Ol maḥalḍe ki ayağ üstünde ben
Durmış idim ḥavf-nāk-i zŷ'l-minen

Ḥāṭırından geçdi ḡāyet bī-edeb
Olmuşam ki böyle durmaḳda 'aceb

Müşkil oldı aḥvālim yā Rabb n'idem
Bu edebsizlige ne tedbīr idem

Ol mübārek saçlarını ol şafā
Cümle yer ŷste döşemiş Muşṭafā

Ḳoymayam diyŷ ayağım üstüne
Sernigŷn oldum mu'allak destine

Kellemi ḳoydum yere pes bu zamān
Ayağım yuḳaru uzatdım revān

Yine gördŷm ki ayağım ŷstine
Ḥāḳḳ nŷrından taḥt urulmuş destine

Yŷz dutubanı didim yā müste'ān
Bu ne taḥtdır ey Ḥudāvend-i cihān

Pes ayağım ŷste durmaḳa edeb
Eyler idim bu ne ḥāldir bī-sebeb

Eyle durabilmedim çŷn uşbu dem
Pes mu'allāḳ kellem ŷste durmuşam

Ayağım ŷste bu ne taḥtdır ola
Bu ne ḥikmetdir serencāmı n'ola

Cānib-i ḥāḳḳdan baña geldi āvāz
Dir bu tek ola yŷz biñ dŷrlŷ rāz

Ol benim dostum ḥabībim taḥt[ı]dır
Hem senŷñ pīrŷn kemāli baḥtdır
17b
Yine ol taḥt ŷste gördŷm ey şafā
Oturupdur şeyḫim ile Muşṭafā

Hem nişin oturmuş ikisi bile
Ḥoş şalavāt virŷñ siz şevḳ-ile

Ol mübârek âyîne vech-i cemâl
Muştafâ'dır hem kemâl-ender-kemâl

Ol münevver yüzine kıldım nazar
Kim ne kudret şun' kılmış dâd-ger

Yine gördüm pāk cemālinden anuñ
Lā-mekân sırrı açılmış ol cānuñ

Ben ki baħdım bunları gördüm çünñ
Yine didim yā ilāhe'l-'ālemīn

Ben 'āşī oldum nişe ki uşbu dem
O mübârek mūya basmadım ħadem

Bile itsem kim edebsizlik ola
Māt olub durmuşam aħvālīm n'ola

Pes bu daħı ondan bedter bī-edeb
Sen bilürsün her işe nedir sebeb

Ben bu fikirde taħayyür ħaluban
Müşkile düşdüm 'āciz oluban

Bu ta'accüb içre ħaldım uşbu dem
Ĥaħħ te'ālā luţf idüb ender-'adem

Beni derdim bī-nişān şıfatına
Mevşūf itdi ol Ĥalab ħazretine

Bile kim hiç ħalmadı benden nişān
Bī-nişān oldum nişān ender-nişān

Daħı nuţħum ħalmadı ki n'eyleyem
Vaşf-ı ħālüm şerĥ idüben söyleyem

Hiç nişān ħalmayub oldum bī-nişān
Bī-nişāndan nesne olunmaz beyān

Menzilim ħalmayuban hiç bu zamān
Pes bu kez menzilim oldı lā-mekān

Lā-mekān ü bī-nişān ile bile
Buluşub bir olmuşam ol maħv-ile

ẖāhir ü bāţın nişān ü bī-nişān
Olmuşam ben hem mekān u lā-mekān

Cümle şeyden gizlüyem hem āşikār
Hem 'iyān bilmez beni ħürd u kibār
18a
Ondan berlü kimse bilmez ħandeyem
Hem cesedim hem rühum hem cāndayım

Rüşenim hem ħamu tāriħlerüñ
Maħsūdım hem ħamu sādıħlaruñ

Hem hayât olmuşam ehl-i vahdete
Âyine olub hem ehl-i vuşlata

Cümle eşyaya yol olmuşam ‘ıyân
Kamu rāzlar benden olur hem beyân

Ol yola her kim dura ihlâşla
Mevşûf ola ol şifât-ı hâşşla

Ol yola çün ihlâş ile çün durasız
Siz dağı ol maķāma irişesiz

Ol maķāmı bî-nişāna ol şifât
Cümleyi mevşûf ide ol pāk zāt

Bu hikāyeti o dem ki söyledim
Kaleme getürüben şerh eyledim

Tamām oldı yazılıb bu riķa’
El getürüb hālīķa kıldım du’ā

Çün du’āya meşgûl olduķ ol zamān
Gördüm açmış dergāhın ol müste‘ān

Öz hazīnesinden ol demde meger
Baña bir hil’at ayurdı dād-ger

Nice hil’at-ı kudret hem bî-nażir
Hikmet-ile luţf idüben ol kebır

Yüzümi dergāha dutdım ben hemīn
Söyledim ki yā ilāhe’l-‘ālemīn

Ben özümnden ‘ācizim ey kibriyā
Bu ne hil’atdır baña hikmet cezā

Luţf idüb öz kudret ile ol şabūr
Virdi cevāb yine baña ol gāfūr

Bu nişāne oldurur dā’im saña
Dergāhım açuķ ola öñdin soña

Göklerüñ kapısı dā’im yüziñe
Açuķ ola ben görünem gözüñe

Nişe dā’im kudretimi göresin
Sen benim bu medħmi arturasın

Bunı söylemekde garaż ne ola
Oķuyub işidene ma’lüm ola
18b
Fātiħā muhtācıdır oķunmağa
Ey Hūdā yā kamuyı sen yarlığa

Bu şifātı görüben şerh ideni
Yazanı oķuyanı dinleyeni

Öz şifāt-ı bî-nişānuña bu dem
Vāşıl eyle şöyle ki ender-‘adem

Siz dağı ol niyete du‘ā kılasız
Ol şifāt-ı zāta mevşūf olasız

Hakq yolunda ol size rehber ola
Ol vişāl-i rahmete vāşıl kıla

Hakq penāh olsun size dünyā āhir
Bendeye ol nice olmuş dest-gir

Ol erenden Hakq bizi ayırmasun
Dünyā āhir doğru yoldan ayırmasun

Gice gündüz siz Çalapdan dileñüz
Dünyā āhir onlarıñla oluñuz

Enbiyādan evliyādan yā ilāh
Sen bizi ayırmagıl ey pādīşāh

Nür Muhammed Şalavāt (Hikāyet-i Gūsfend) (3)

Hāzret-i hakqdan meded ola bize
Bir hikāyet ‘acāib idem size

Vir şalavāt Muştafā‘ya kıl taleb
‘Acāiblerden ‘acāibdir ‘aceb

Ger bize eyler ‘ināyetden Çalab
İdeyem tevfiq rivāyetden ‘aceb

Himmat eyleñ hātıram mecmū‘ ola
Gönlümüze baħr-i ma‘nālar dola

Dil dala baħrine anuñ dürr ala
Çıkarub dürrin anūn daşra şala

‘Aşq-ile her dem ki baħri mevc ide
Cümle ālemini o dürrden fevc ide

Gerçi gönül gözi ile baħasız
Cān kulağına o dürrden taħasız

Rūşen olub göñlünüzde gül bite
‘Aşq-ile hurrem olub bülbül öte

Sözlerinden ma‘den-i dürr açıla
Yüzlerinden ‘āleme dürr saçıla
19a

Enbiyālarda nice mu‘ciz ki var
Evliyālarda dağı andan cüz’ var

Bir ‘acāib şerħin idem añlañuz
Gāh ‘ibret alıñuz gāh dañlañuz

Bir ‘aziz ider beni şeyħim meger
Taleb itdi beni ol kān-ı güher

İndedi çün beni ol dem atına
Vardım irişdim anuñ azretine

Baa buyurdu bizimçün bir davar
Aluñuz etlik iün her ande var

Bir semiz oyun bize alma gerek
ande varsa isteyüb bulma gerek

Ben faıre çün iřāret eyledi
Siz idün bu işi diyüb söyledi

Daı bir kimse bileñüzce aluñ
Anün ile bile varuban geluñ

Himmet alub yoldaş itdim bir kişi
Bile gitdim eyleyem tā ol işi

Bir avm iine gitdik biz hemān
Ol avm bil ehl-i bid‘atmiş yaman

Var mı bir oyun didik viruñüz bize
Ne bahā olursa virelim size

Didiler var bir perver oyunu
Bu adar midāra viriz biz anı

Gösteruñ didik oyunu görelim
Oa göre bahāsını virelim

Didiler göstermezüz hi anı biz
Bu adar viruñ eger alursız

āyetā sa‘y eyledük ki görevüz
ır ol bed avm aydur göstermezüz

Bāri hi nev‘ anı göstermediler
Ger alasız almayasız didiler

Bir ev iinde oyun balu durur
Onlar aydur ki bahāsı bu durur

Bunlar ile bitmedi iş n’ideli
Gel bāri bir özge yere gideli

Yoldaş ile yüridik ki gidevüz
Varuban bir ayr ile bey‘ idevüz
19b

Pes yola dūřüb gitdik biz o dem
Çün irālařdı bir nie adem

Ol oyun a emriyle açdı zebān
El-amān dir beni urtar el-amān

Ün idüben ol zamān dād eyledi
Ol evuñ iinde feryād eyledi

Ey ‘azîzler didi ki Allâh için
Ol ḥabîb-i Ḥaḳḳ Resûla’llâh için

Ger bahâ isteye her ne virûñiz
Virûñiz bundan beni ḳurtaruñız

İş bu şüm tâifeden algıl beni
Niçe yıldır ki bu cân ister seni

Bu zâlimden ḳıl ḥalâş ey ehl-i did
Ehl-i bî’atdir bular cümle şedîd

Ḥazret-i resûle düşmandır bular
Bu tâifedir cehenneme dolar

Ben didim yoldaşıma gel varalım
Her bahâ olur buña virelim

Varalım uş yine bu ḥayvâna biz
Tâife-i şümdan anı ḳurtaravuz

Yoldaşım ḳoyunuñ işitmez sözin
Ḳabûl idüb giri döndürdi yüzün

İkimiz bile daḫı döndük bile
Vardıḳ ol şüm tâifenüñ yanına

Her bahâ ki didiler virdik anı
Bâri aldık ol ḳavmden ḳoyunu

Görmeyüben bâri aldık onı biz
Didik imdi çıkarun ḳoyunu siz

Varıban çıkardılar ol ḳoyunu
Gör ki n’eyler ol Çalab’uñ oyunu

Görmedik biz anı el-ḥâsıl-ı kelâm
Ol ḳoyun görgeç bizi virdi selâm

Didi Ḥaḳḳdan çok selâm olsun size
Ġâyetâ in’âmlar itdüñiz bize

Daḫı sizden râzî olsun ol Ḥudâ
İtdüñiz bizi bu şümlardan cüdâ

Ḥâşıl eyledüñ benim maḳşûdumu
Senüñ ile buldum ol ma’bûdumu
20a
Şöyle diyüben bize dutdı yüzün
Dartınur ḳurtara anlardan özin

Ben didim onlara ki bu ḳoyunu
Nişe koymazsız elüñüzden anı

Bu ḳoyun imdi bizümdir bize vir
Ḳoydı elden ḳoyunu ol demde dir

Kaçubanı bize eyle geldi ol
Kurt elinden şanasın kurtuldu ol

Çünkü böyle gördüm işbu koyunu
Dutmadım bağlamadım dağı anı

Ol kumdan pes çıkub düşdük yola
Özi gelür ol koyun bizüm ile

Berāber bizüm ile gelür idi
Hikmeti dem dem zāhir olur idi

Amma yoldaşım bu hālden hīç haber
Bilmez aḥvālimiz nice giçer

Bağlamadım hīç gelince menzile
Muḥabbetimin düşdi gāyet anuñla

Ol koyun bizim ile bile gelür
Nice hikmet gördüm uş zāhir olur

Cümle endāmı anuñ tesbiḥ ider
Bizim ile kendözi bile gider

Her tūy her a'zāsı bir sāz ider
Zıkr-i ḥaḳḳdan sāzı şerḥ-i rāz ider

Ben de didim ki buna hikmet dūrür
Hikmetu'llāh'dan yine kudret durur

Ben ki uşbu koyunu gördüm bile
Bağladım teveccühüm ol Rabb ile

Perrimi bil egdim ol şāhib kemāl
Ol kemāl ıssı kemāl ender-kemāl

Kanda yād itsem hemān ḥāzır idi
Cümle aḥvālime ḥoş nāzır idi

Yine ḥāzır oldu ol bedrū'd-düçā
Dutdı feyzi 'ālemi ucdan uca

Yād idüben gördüm ol 'ālī resül
Cismine yoḳ gölge özi pür-uşül

Yüzi öyle ol kemālünde ki var
Ehl-i diller nice görür āşikār
20b

Vir şalavāt zāt-i pākine anuñ
Düşe şevki saña boyana cānuñ

Şağ yanımda ḥāzır oldu nāgehān
Yüzi nūrundan güneş oldu nihān

Şol yanımda durdı pīr-i pür-kemāl
Şağ yanımda Muştafā-yı nūr-cemāl

Cümle gayibler bize hâzır idi
Üstümüze Hakk Çalab nâzır idi

Bile gördüm baħuban ol yüzlere
Özümi tapşurdum ol ‘azizlere

Soñra ondan ol koyuna söyledim
Nice hikmetdir bu ol dem ki didim

Baħa irişgeç didik ki ol zamān
Mağşūdum hāşıl olub buldum amān

Mağşūduñ ne idi senüñ söylegil
Talebüñ bizden ne idi söylegil

Bu sözüme ol koyun aydur baħa
Hizmetünde ‘arz ideyem hālīm saħa

Ne siyasetler çeküben bil beni
Talebim buydı şükür buldum seni

Şükr’lilāh irdim öz mağşūduma
Saħa yetdim irdim ol ma’būduma

Seni buldum şekksizin yetdim haħķa
Sendin ayruķ haħķ degüldir mutlaķā

Koyun ile soħbetim böyle gider
Yoldaşım dem dem bize izhār ider

Söylemezsin hiç nedir bilmen neden
Yaħşı ulu güft ü gū ilen giden

Bir nesne söylegil işideli
Diyüb işitmekle yola gideli

Ol didikçe ben tağāfül eylerim
Hāl dilince koyun ile söylerim

Yine koyun ser-güzeştin ser-be-ser
Bünyād itdi al hikāyetden haber

Baħa geldüğini ayıdayam saħa
Didi bu dem sen kulağ olgıl baħa

Evvel Allāh beni yaratdı didi
Kuşlarda bir ağ gügerçin eyledi
21a
Baħa maşrıķ zemīn eyledi vaħan
Virdi yüz yıl ‘ömür hoş dinleyesin

Bu yüz yıl dünyāda ben seyr eyledim
Gice gündüz durmayub tayr eyledim

Bile gezdim hiç bir gün bir gice
Kalmadım bir menzile ayıdam nice

Muttaşılın gice gündüz seyr idüb
Mağşüdüm buydı talebden tayr idüb

Zıkr ü fikr ü seyr ü tayre durişem
Tā ki sen tek ehl-i haqqā irişem

Ol yüz yıl gezdim cihānı seyr ile
Pür qarıyub nātüvān oldum eyle

Bulmadım siz teki bir ehl-i dīn
Perr ü bālim tōkülüb oldum hażīn

Bu bāguñ bucağına düşdüm o leb
Onda çürüdüm eyle toprağ olub

Bile gelür ol koyun bizim ile
Böyle hikāyet idüb gelür yola

Ben ta‘accüb qaldım oña nişe kim
Hażret-i peygamber ol zībā haķīm

Zāt-i pāki ‘āleme dolmuş idi
Şeyhim eyle muttaşif olmuş idi

Muttaşılā baña yoldaşdır bular
Dem-be-dem ol yoldaşım benden şorar

Sen neden hīç nesne dimezsın niçün
Bir hikāyet eylegil bizim için

Yolda işitmek demek yaḥşı olur
Dinmezim ben hīç yine ol māt qalur

Ben ki bunları çüb bile görürüm
Şād olub gāyet tebessüm eylerüm

Dir ki hīç söyleşmeyüben güldüğüñ
Bunda hikmet var senüñ dinmedüğüñ

Bunca bes neye gülersin di baña
Bu işüña ben senüñ qaldım daña

Gönlüme nesne gelür diyüb söylerüm
Geçen aḥvālimden oña eylerüm

Qoyun aydur yoldaşıma bunda sen
Ger bunuñ işitdigin işidesen
21b
Sen eyle güle idüñ qalīb daña
Gele idi cümle ‘ālemler saña

Hīç işitmez yoldaşum anuñ sözün
Dutdı koyun bes baña dutdı yüzün

Yine ol kışsa gügercin oldığın
Söyledi ol bāğda düşüb qaldığın

Çevürüb oldum çü tobrağ ol zamān
Kalmadı dir bende hiç nām ü nişān

Geldi bāğ ıssı benim yavuşıma
Tikdi bir gül ağacı toprağıma

Kırmızı güldür büyü Muhammedī
Tiküben ağacı yahşı bildi

Toprağımdan perveriş yidi benim
Oldı bir ulu ağac bu kez benim

Ol dem ağac cümle pür-ten cān hem
Dirdi gülüm çok zamān hayl ü haşem

Düşdi gülüm dem-be-dem şöyle ele
Bir nefes oldı mükābil yüz yıla

Gülümi sançdı kimisi başına
Dir idim maşşūda olam āşinā

Çıkdım eyle başlara ki ben hemīn
Yeg idi olayıdım ka‘r-ı zemīn

Eyle başlara çıkuban olduğum
Yeg idi murdārlar içre kalduğum

Tökülürdüm yerde ayağ altına
Gāyetā ümīd dutar idim yine

Maşşūdum dirdim bu kez hāşıl olur
Bu cānum maşşūduna vāşıl olur

Onuñ ile dağı olmadı hāşıl
Nā-ümīd kaldım qalub ħor u ħacil

Bağ iyesi direr idi gülümi
Bilmez idi maşşūdumu hālimi

Kim tabaqlara koyardı beni ol
İletürdi mīr ü sulţān sağ u şol

Ben dirdim elbet iş bu kez yağın
Maşşūdum hāşıl olub olam emīn

Ehl-i dil eline şāyed ki düşem
İşbu dem ben maşşūduma irişem
22a
Onda dağı bitmeyüb ol dem nā-ümīd
Tökülüb yere perr oldum nā-bedīd

Pes bu maħalde didim hāşıl olur
İstegim maşşūduna vāşıl olur

Toprağ oldum maşşūduma irmedim
Bunca yıl bir ehl-i ħağğı görmedim

Gökden üstüme yağışlar tökülür
Dirim elbet maşşüdüm hâşıl olur

Hevâdan üstüme çok kuşlar öter
Maşşüdüm elbet direm bunda biter

Bulmadım bunlarla maşşüd ben fakîr
Cümlesinden nâ-ümîd oldum haşîr

Geçdi yüz yıl dağı bu şıfatda hâl
Gâh ağac gâh gül gâh şâh ü bâl

Bu yüz yılda bunca düşdüm ellere
Ugramadım hiç bir ehl-i dillere

İnce fikr itdim gördüm bir kimse ben
Haşşâ aña itmiş ola cân ü ten

Başa ondan irem ben maşşüduma
Ol beni irişdire ma'büduma

Bulmayuban âhîr oldum nâ-ümîd
Maşşv oldu berg ü bâlim nâ-bedîd

Şoñra ol bağı iyese oldu ey yâr
Harâb olub oldu bağı târ-u-mâr

Eyle harâba yüz yıl dağı yatdı ol
Oldı yüz yıl tamâm ondan ötdi ol

Şoñra ondan cüft getürüb geldiler
Ol bağı 'imâret idüb sürdiler

Pes o demde buğda ekdiler oña
Bir nice dâne dağı düşdi baña

Toprağımdan perveriş yedi benim
Buğda oldu yine bu cân ü benim

Nice müddet dağı oldum buğda ben
Ne siyâsetler çeküyim diñle sen

Ba'zı dânem tohum ile ekdiler
Ba'zısın yiyüb çevüre tökdiler

Ol ki yiyildüm bî-tesbîhler idi
Kılmayub şükrünü tesbîhden kodı
22b
Maşşrüm oldum çünkü ben gör n'eylerim
Sögüb ol kimseye nefrîn eylerim

Ol ki olmuşdum tohumla vâşıla
Ekdiler bir yıl dağı irdim hâşıla

Biçüb özini pes götürdiler
Getirüb yerin koyun otardılar

Ol ki ben zāt idim ol buğda ere
Nice sünbülüm dağlamışdı yere

Diñle bir çoç sünbülüm yidi yine
İrdim onda düşdüm anuñ rahmına

Çoçdan irdim koyuna dir sözi ben
Bir koyun rahmında oldum kızı ben

İmdi dört yıldır ki koyun olmuşum
Uşbu zālimler elinde çalmışım

Çorham ol degüldi bundan irişem
Dağı bedter zālīm eline düşem

İmdi yüz biñ şükr kim der gāhına
Beni irişdirdi sen tek māhına

Sen tek imdi ehl-i dile irmişem
Mağşūdum hāşılığını görmüşem

Ser-güzeştin söyledi koyun bize
Biz koyunuñ idelim hālın size

Nice oldı diyem aḥvālin anuñ
Zıkr ü tesbīh ü kıl u kālın anuñ

Ol koyun Allāh dilinden şükr ider
Cümle eşyā anuñla zıkr ider

Aḥvālimiz bāri fi'l-cümle bile
Āhiri geldik irişdik menzile

Geldik ol şāhib kemālūñ yanına
İrdi yine derdimiz dermānına

'Arz kıldım koyun aḥvālin oña
Didi ol şāhib kemāl ol dem baña

Çoç şükür el-ḥamdüli'llāh aşla ol
Kim irişmiş mağşūdına aşla ol

Didi ol imdi koyunu bu zamān
Öz elüñle temiz eylegil hemān

Pes yine vardım koyunuñ yanına
Bağ Çalab'uñ luḥfuna iḥsānına
23a
Dir koyun dağı çoç şükr buldum seni
Öz elüñle sen temiz eyle beni

Çemrenüb pes ele aldım ben bıçak
Cümle göklerde melāik oldı çāk

Cümle bıçak alubanı durdılar
Ḥaqq dilinden merḥabā dirler bular

Hem koyun Allāh dilinden şükr ider
Cümle endāmı dil açmış zıkr ider

Baňa yalvarır ki yavuk gelgilin
Hakq rızası-çün tızrek olgılın

Ben ki geldim yanına dir ol özin
Yatubanı kıbleye dutdı yüzin

Ol maħalde yerde gökde her koyun
Cümle bıcaq öñine dutmuş boyun

Çünkü ben ol dem bıcaq çaldım oňa
İşidüb bu hikmeti kaluñ daňa

Dil açubanı bıcaq Hakq çağırur
Cümle eşyā Hakkı muṭlaq çağırur

Boğazında kan aydur ħamd ü şenā
Çok şükr dergahuña yā Rabbenā

Her damarı kanı bir nev‘ şükr ider
Cümlesi Allāh dilinden zıkr ider

Kaṭre kaṭre kanı her yere düşer
Der zamān cüş eyleyüb kaynar daşar

Cümle dile gelüb aydur yā ilāh
Çok şükr minnet saňa ey pādīşāh

Daşa düşer kanı daş gelür dile
Daş u kum toprak döndi bülbüle

Hakq dilinden cümle maħlūk zıkr ider
Zıkr ilen Allāh’a ħamd ü şükr ider

Yer ü gök ü cüz’ ü kül ü ol zamān
Bu koyun dilinden açdılar zebān

Cümle dir el- ħamdüli’ llāh yā Ĥudā
Olsa yüz biñ cān saňa olsun fedā

Bāri şoyub anı iletdik eve
Hakq’a şükr ider eti ive ive

Et ü kanı sümügi vü derisi
Allāh’a ħamd ü şenā dir varısı
23b

Et ü kanı vü pāyı leşi başı
Yaħunı ırağı hem içi taşı

Didiler el-ħamdüli’ llāh ey Kerīm
Raħmetüña çok şükr Rabbü’l-raħīm

İşbu aħşamdan ki bil tā şubħa dek
Eyledi ħamd ü şenālar cümle melek

Şükr iderdi bunlar ol demde yina
Gökler ehli çağruşurlar merhabā

Yerler ehli dañ atınca zelzele
Eyledi gökde melekler velvele

Şabāh oldu çünki itdiler yarağ
Bişmege bu etde aşdılar ocağ

Ol maħalde yer ü gök der zamān
Oldı ocağ üste çölmekdir hemān

Tabağa tabağa bu göklerde hem
Ocağ oldu ‘arş ü kürs levh [ü] kalem

Cemī‘ eşyāda hīç yer kalmadı
Zāt-ı haqqda onda ocağ olmadı

Ƙamusı yanardı üste çölmegi
Böyle gördüm didi ol ‘ālem begi

Bil bu ocağ toprağ idi od idi
Ama anlar hikmet idi zāt idi

Cümle çömlerde bu koyun eti
Ƙaynayub bişmekdedir gör kudreti

Çünki bişdi bu düşürdiler o dem
Cümle []⁴⁸ olundı buña hem

Çünki şofrayı getürdiler hemān
Pes meleklerle buyırdı müste‘ān

Siz daħı şofra dutuñuz ey melek
Şöyle ki dolsun zemīn ile felek

Eyle döşendi yer ü gök ol zamān
Zerrece yer şofrasız yoğdur hemān

Ʀa‘āmı çeküb getürdiler öñe
Dir melekler merhabā öge öge

Pes meleklerle haqq ilhām eyledi
Dostlarına gör ne in‘ām eyledi

Ƙamuñuz didi tabağlar götürüñ
Ol ‘azizler meclisine yetürüñ
24a
Zāt-i pākinden tabağlar kudreti
Cümlesinde yine bu koyun eti

Yerde göklerde hevāda şāf şāf
İle dutub durdılar vaşfa hilāf

Çün temām oldu yiyildi ol yemek
Şerhe şığmaz vaşfını anuñ dimek

⁴⁸ Kelime okunamamaktadır.

Şofra götürüldi du‘ā oldu taleb
Dergāhın açdı hem ol kâdir Çalab

Pes okuduk Fātiḥā du‘āsını
Te‘ālā Allāh açdı hem liḳāsını

Bizi hem koyun tabaqlarda melek
‘Arş u ferş ü yer ü gök ü nüh felek

Ḥaḳḳ te‘ālā zāt-ı pākine o dem
Mevşūf itdi şöyle kim ender-‘adem

Nice ki ketm-i ‘ademde bir idik
İlāhuñ zāt-ı pākinde seyr idik

Dürlü dürlü olmuşuz tedbîr biz
Yine ol zāta çün olduk seyir biz

Niçe taḳdîrlerle tedbîr idenüz
Taḳdîr ile bile yola gidenüz

Ey Tūrābî taḳdîrüh ol tedbîre
Deñşüre gör kim iresin ol bire

Zîr-i pâyına yüzüñi şal anuñ
Taḳdîrüh koy tedbîrinden al anuñ

Çünkü tedbîrinden anuñ alasin
Müşkilinden taḳdîrüh ḳurtulasın

Ol erenden Ḥaḳḳ bizi ayırmason
Dünyā āḫir doğru yoldan ırmason

Yazanı oḳuyanı diñleyeni
Raḫmetühle yarlıgagıl yā ğanî

Enbiyādan evliyādan yā ilāh
Sen bizi ayırmagıl ey pādîşāh

و صل على جميع الانبياء والمرسلين
والحمد لله رب العالمين

Nür Muḫammed Şalavāt (Ḥikāyet-i Āhu) (4)

İbtidāmız Ḥaḳḳ te‘ālā adına
Yetüren oldur kelāmı dādına
24b
Bitürendir yetürendir varını
Viren oldur bu fāḳîrüh yārını

Ben yarın senden umarım ey kerîm
Sensin āḫir yāri viren ey raḫîm

Dil virüb söyletdiren sen ey Ḥudā
Raḫmetünden itmegil bizi cüdā

Senden umarım kerīmā bī-'aded
Dutduğum işlerde kılasın meded

Sen meded kılsañ irişem devlete
Yoħsa kıalam ol mekānda ben beyle

Ba'd ez-ān bizden resūle çok selām
Ey raħıme sen irişdir ve's-selām

Diñle imdi bu hikāyeti beyān
Kıulağın dutgıl işitgil sen 'ıyān

Bu hikāyetdir ki andan ey dede
İşiden mağfūr olur bu dünyede

Okıyanlar irişürler devlete
Okı imdi batgılın bu raħmete

Var-imiş derviş-i 'ālī mu'teber
Dimiş ol şāhib kerāmet pūr-hüner

Kıldı ol şeyhim baña raħmı ziyād
Didi ey derviş bizi kıoyma ez-yād

Her zamān añgıl bizi sen kıalb ile
Bizi ayrı dutmagılın sen bile

Çü didi ol 'aziz-i pūr-kerāmet
Ki andandır hikāyet bu rivāyet

Ki secdede oturmuşduķ şehā biz
İdüb fecrün namāzını edā biz

İşit imdi taşdıķ eyle bu sözi
Gözüm açdım gördüm anda bir kıuzı

Ol kıuzı geyik kıuzısıdır 'ıyān
Diñle imdi hālını ideyim beyān

Halkānuñ içine girdi ol kıuzı
Kıucağıma geldi derdim ol özi

Şordum ondan hāliyle ben bir suāl
Nireden geldün nedir maķşūd-ı hāl

Didi ol kıuzı baña bellü beyān
İdeyim şimdi size ben de 'ıyān
25a

Evvelā virün şalavāt ber resūl
Tā olasız hizmetinde siz kıabül

Aħmed ü Maħmūd'a virün çok selām
Söyleyem anun size bir kıaç kelām

Kıuzı aydur gelmişem ben de saña
Giderem senün ile hāķķdan yaña

Vâsıl olmak dilerem ben Tañrı'ya
Gitmek isterem senüñle oraya

Didim ey miskîn bu iş müşkildürür
Gidemezsin yolu anuñ gildürür

Hem ırakdır menzili yügüşdürür
Gidemezsin önümüz yoķuş durur

Niçeler ol menzile yol irmedi
İrübeni dost yüzini görmedi

Sen za'ıfsin hem küçüksün ey faķır
İrmezsin menzile sen ey haķır

Gine ol kuzı baña gör ne didi
Söyleyim sözümü sen diñle didi

Beni ol dergāha apar sen ey yār
Senüñ ile çok dāñık işlerde var

Bile geçdi çün hikāyet ortada
Üç gün ötdi soñra bilgil ey dede

Gitdim andan soñra kim alam vuzū
Gördüm onda çok cemā'at hoş gulū

İttifāķ itmişler ava gideler
Yeryüzünde şayd idüb av ideler

Ol cemā'at bize teklif itdiler
Gel bizimle şayd idelim didiler

Ben de itdim kabül onlar sözin
Nişe kim ğam-nāk gördüm dost yüzün

Küşte nice hem yönelsün boyunum
Nişe ki ğam-nākdır şeyhim benüm

İtdiler ilhāh baña anda çok
Gitdim ava götürem tā yay u oķ

Yoldaş olam onlara ben ey aħī
Ava gidem onlaruñla ben daħı

Eyle kim aldım elüme oķ u yay
Gördüm onda çok melāik gör ki bāy
25b

Kim olar da oķ u yay almış ele
Ķanda gitdimse olar geldi bile

Daĝa gitdiler u hem daĝıldılar
Cümle anda av için güm oldılar

Ben de oturubanı baħdım daĝa
Düşdüm ol dergāha hoş yalvarmaĝa

Didim ey ḥallāk-ı ‘ālem girdigār
Buna küstāḥlıḳ idi bī-iḥtiyār

Şādır oldu bendeden geldim ava
Ayıtgılın bu derdime sen bir devā

Bu sözi söyler iken onda ‘ıyān
Bir nice geyigi gördüm hoş devān

Geldi benim şaruya bil ey aḥī
Pes Ḥaḳḳ’a kıldım teveccüh ben daḥı

Didim ey ‘ālemlerüñ ilāhı sen
Yine yer gök ehlinüñ hem şāhı sen

Bu canavarlar bizim şaru gelür
Bunlaruñla bu faḳīr ḥāli nolur

PİRÜMİ nā-gāḥ gördüm uşta ben
Ḳoyunuñ öñüne düşmüş ḳaşdı ben

Şeyḫi gördüm şādmān oldum ‘ıyān
Tañrı’nuñ şükrini kıldım ben beyān

Çün bu ḥāli bile gördüm añladım
Hem rızā vardır diyü ben söyledim

Nişe ki şeyḫim buyurmuşdı baña
Her ‘amel itseñ beni yād it oña

Çün bile gördüm durdum ben işe
Hem oḳı ben bindirdim oldum kirişe
26a
Yine gördüm yedi yir ü nüh felek
Dopdolu durmuş durur ḳamu melek

Ḳamusınuñ ellerinde yay u oḳ
Gezleyüpdür onlar onda yaya oḳ

Yine oldum şādmān ben bu işe
Düşmüş iken ḳayḡuya vü teşvīşe

Ulu şeyḫim önlerince oldığı
Ol melāikler ele oḳ aldığı

Ḥaḳḳ te‘ālānuñ rızāsı var buna
Hem delil oldu bular benden yaña

Yine gördüm ol mekānda pİRÜMİ
Ḳatmış öñüne kim ol dem ḳoyunu

Getürüb buyurdu ol dem bendeye
Mevḳūf itdim baña şeyḫim ne diye

Tā ki ondan ne işāret olısar
Emrine tābī‘ oluban dutısar

Emri anuñ urmağ ise urayım
Yoğsa emri şabr ise ben göreyim

Amma a'zā korkusundan Tañrı'nuñ
Titremege düşdi ol demde bilüñ

Bu ne sırr ola ki irdi bendeye
Bilmezüz ki nite ide ne diye

Bu maħalde mürşidim irdi baña
Bir işâret eyledi benden yaña

Didi kırkma söyle bismillāh tamām
Vir şalavāt ber resül-i hāşş u 'āmm

Çünki bismillāh takrîr eyledim
Hem Muħammed'e şalavāt söyledim

Çün şalāt ile selām oldu tamām
Ol peygamber hāzır oldu ve's-selām

Hāzır oldu ol maħāmda ol resül
Bu faķiri itdi ol demde kabül

Hem pîrim dağı orada hāzır idi
Bu işe ol pādişāh nāzır idi

Pîrim aydur oğun atub durgılın
Bizim için bir ülüşün ayırgılın

Oğum atub urdum anda bir koyun
Oynalandı orada hoş bir oyun

Peykānuñ yarusı batdı boynına
Görgilin perverdigāruñ oyunu ne

Derhāl onda ol koyun yağıldı hoş
Yüzi kıble şaru oldu tuş-be-tuş

Dili açıldı faşih oldu zebān
Didi bundan olmaz idim ben 'ıyān

Var durur maķşūdumuz olgıl habîr
Haķķ te'ālādır bu işe hem başîr

Çünki böyle gördüm ol hayvānı ben
İtdigüm işden pişmān cānı men
26b

Çün irişdi çok melālet bendeye
Göñül ol dem hem şikeste bil yine

Çünki bile gördüm ol hayvān[ı] ben
Derd irişdi qalbimize cānı men

Yürüdüm durduğum yerden be-ta'cîl
O hayvān şaruya itdim gezer bil

Be tahkik avcılar dağı yürüdi
Meger ol cânver şaru dirildi

Çü dört yanından yöneldi âdem oğlu
O hayvân hâl ile söyleşdi doğru

Didi olma melûl ey şâh-ı ‘âlem
Nazar kıl luğf-ile ben faqr hâlem

Yıgılınca olar ey arı gevher
İde gör bu faqrûn tenin ez-ser

Ki vardır bu işe maqşûdumuz bil
Faqrîm itmegil bu işe taqşîr

Bıçaq alubanı kesdim başını
Yıgılıb gördiler ol dem leşini

Kesenden sonra başın ey güzel hân
Melâik kanını boyandı ey cân

Melâikler boyanub oldu rengin
Didiler şâd olgıl olma gamgin

Melekler merhabâ çağırıldı bize
Yıgıldı sonra âdem üstümüze

Bu işi çünkü bende bile itdim
Ki gamdan yüregim yandı vü tütdüm

Bu dervîşi çü onlar gamlu gördi
Nedendir bu melâlet diyü şordı

Melâlet nişe olur ol kişide
Ki bile av ura bu düz yazıda

Gerek kim şâd olasın gamlu olma
Melâlet leşkerinden sen buñalma

Didim onlara siz şoyuñ derisin
Dağı istemeyüñ öñu gerisin

Ki ben de ideyim zuhruñ namâzın
Vuzû alub edâ idem namâzın

Namâza çünkü ben de meşgûl oldum
Koyun hâl ile didi onda gördüm
27a

Ki ey gör en ‘âlem ez dü çeşmeş
Ki bilmezsiz nişe olmuş müşevveş

Eger görseñüz idi ol göreni
Yine bilseñüz idi ol bileni

Benim al kanıma boyanubanı
Düşeydün yazıya hoş yanubanı

Kelāmını onuñ işitmediler
Be-ğaflet işlerini işlediler

Bularuñ ba‘zısı hergiz namāzın
Edā idüb Haqq’a kılmaz niyāzın

Namāzını edā kılub yöneldim
Ki ben de olaruñ yanına geldim

Baňa ol koyun itdi bir işaret
Bulardan bendeyi kırtar emānet

Sen öz elüñ ile kıl beni temiz
Saňa yaqın budur sifārişimiz

Elüme bıçaq aldım ben revānī
Temiz idim diyü ol cānvereni

Melāik kim bizimle ava onlar
Ki gelmişler idi olgıl haberdār

Varısın gördüm onda hāzır idi
Bıçaqlar ele alub nāzır idi

Qoyun çün gördi onları o hālde
Dilin açub şükr kıldı o hālde

Qoyun hālıka şükrin ider idi
Melāik merhabā deyib söyler idi

Çü şalā kalk tamām oldu biliñüz
Geyigün qarnını yardım görüñüz

Baħuñ perverdigāruñ taqdirine
Onuñ hikmetlerine tedbirine

Yatur gördüm koyun qarnında qızı
Çü bile gördüm uşta ben rumūzı

Baħubanı çü gördüm ben yüzini
Tanıdım söyledim ben de quzını

Qızı ol quzıdır ki vaşf-ı hālın
Baňa söylemiş idi cümle varın

Bile gördi bu hālī çün bu dervīş
Teveccüh Haqq’a itdi ol be-teşvīş
27b

Didim perverdigāra ne kılam ben
Öz elimlen özüme eyledim ben

Meger ‘afv eylesin bu günāhı
Ki sensin pādişāhlar pādişāhı

Ben öz hālüm dirken ol kerīme
Melāikler didi buňa yerinme

Yeme ğam bu işüñ yoǵdur ziyānı
Sūdı vardır Hāǵǵ'a itgil du'ānı

Geyigüñ çün eti kısmet kılındı
Evvel şeyhime daǵı hışşe bölündi

Anuñ kızılını bilüñ ki netdik
Ki bir dul 'avrete anı çü virdik

Götürdiler anı oña vireler
Üleşdirübeni ondan gideler

Dönüben kuzı idi baña rāzı
Didi ol dem bu kez ben bende rāzı

Ki olsun hāǵǵ te'ālā rāzı senden
İrişdim maǵşūduma bāri senden

Daǵı yoǵdur senüñle hāǵǵı da'vām
Güvāh olsun bu işe hāşş u 'avām

Ki sen bil anam ile ne idesin
Anı hem maǵşūdına irdiresin

Ǵuzıdan çün bu sözi ben işitdim
Ki andan ǵorǵubanı bende itdim

Ki vardır anasınıñ da'vāsı hem
Ki bundan ğam odına yanasıyam

Eti kısmet idenden şoñra ey dil
Yöneldik o şaruya varı bilgil

Melālet ǵolǵalmışdı beni ey yār
Ki göñlüm evi olmuş hem çü enbār

Refiǵler ǵoǵ naşihat eylediler
Melül olma diyüben söylediler

O hāl ile çü eve geldim ey yār
Melāletden ev ehli hem haberdār

Melāletden tefahhuş itdiler bil
Cevāb almayubanı oldı tezlil

Çü benden bile cevāb almadılar
Refiǵler şaruya 'azm eylediler
28a
Nedir bu [dervişüñ] hāli diyüñ siz
Ki yoldaşsız anuñ hālin bilürsüz

Meger itmiş olasız cenk anuñla
Ki hiç ne söylemez kim bizim ile

Olar daǵı dimişler ğam lu gördük
Nedendir bunca ğam biz diyü sorduk

Bize ol virmedi hergiz cevābı
Açılmadı bizim ile ḥabābı

Añuñ ol Muştafā'nı müctebānı
Dilesün size her dem merḥabānı

İdivirüñ şalavāt ile selāmı
Adı görklü Muḥammed'e tamāmı

Ki tā irişe işiñüz tamāma
Ki biz daḥı irevüz dārü's-selām[a]

Umar dervīş ki bir dem ivmeyesiz
Ḥikāyet āḥirini diñleyesiz

Yemedik et kızınıñ anasından
Ki qorqduk ol kelāmuñ ötesinden

Çü dört ya biş gün ötdi bundan ey yār
Görüñdi ol qoyun zāhir be-dīdar

Elinde bir qarār yaman görüñdi
Beni sen nişe urduñ diyü şordı

Didim yoq idi elde iḥtiyārum
Beni me'mūr kıldı baḥtiyārum

Yine hem Muştafā itdi işāret
Buña virdi melāikler şehādet

Didi qoyun ki ben daḥı o günde
Rāzı idem ölem senüñ öñünde

Belı işüñ isterim sezāsın
Ki senden isterim anuñ cezāsın

Getürdigim ipi gördüñ şehā sen
Taḥārım boynuña itmen rehā ben

Qılam ḥāzır seni ḥaqq ḥazretinde
Ki pürsiş ola ḥaqquñ ḥizmetinde

Qoyundan ben şefā'at dileridim
Baña mühlet vir diyib söyleridim

Geyik dirdi saña virmen mehil men
Ki senden da'vā itmekden kesilmen
28b
Niçün ki bil ḥaqqı hıç añmaya neler
Etüm yidi namāzın kılmayanlar

Beni koydı olar tesbiḥden ey yār
Seni ben aparurum ol ḥaberdār

Gel imdi añalı ol müctebānı
Adı görklü Muḥammed Muştafā'nı

Oña virün şalât-ile selâmı
Beyân idem size andan kelâmı

Didim koyuna gel biz şulh ideli
Pirimüñ yanına bile gideli

Çü çıktık mescid içinden şehâ biz
Yönelidik şeyhimiz şarur râha biz

Çü hâzır olduq ol şeyhüñ katında
Geçenler ‘arz olundu hâzretinde

Buyurdu ki meger sen bu faķirüñ
Yimedüñ sen etinden bu haķirüñ

Yimemişim deyü virdim cevâbı
Didi andan durur munca ‘itâbı

Didi çün yimemişsin berü gelgil
Bizim hişsemize sen şerik olgil

Yidik ol hâzret-ile bil etinden
Du‘â idüb örü durduq katından

Didi sulţân ki bir dağı Hudâyı
Añalı ol Muħammed Muştafâ’yı

Meger irişdire perverdigâruñ
Koyunı maķşûdına girdgâruñ

Du‘â kıldı tamâm oldu du‘âmız
Tapıldı orada ol müdde‘âmız

Koyun ol hâzrete Allâh selâmın
Yetürdi ‘arza kıldı ol kelâmın

Didi râzı ola Haķķ sizden ey yâr
İrişdim maķşûda olgil haberdâr

Anuñ maķşûdını tebyîn idelim
Kulağ aşanlara rehbin idelim

İşidüñ dinleyüñ dutuñ kulağı
Bilüñ nirde dürür dostuñ durağı

Gerek kim yetmedin hiç durmayasız
Bu nefsiñ atına hiç binmeyesiz
29a
İdesiz cânuñızı aña ķurbân
Teveccühlen olasız oña hayrân

Odur hâkim olan bu cümle işe
Odur rahmet viren yâd u bilişe

Odur bu cümle ‘âlemler penâhı
Yerüñ gögüñ hem oldur pâdişâhı

Bir ilen bir olupdur bir dürür ol
Be-kevn-i 'âlem içinde sırr durur ol

Ki 'âlem tapdı andan istikâmet
Görüñ kimde dürür bunca kerâmet

Çoyun maqşûduna oluñ haberdâr
Etin dervîş yemeklik idi ey yâr

Eti bildi hem maqşûda irdi
Ki andan ol ulu ma'bûda irdi

Çaraz kim yok olan ma'bûda irer
Dağı hem maqşûdu maqşûda irer

Gel ey miskîn hüsñ terk it vücûdı
Vücûdı terk idüb tapgıl vücûdı

Yol üste hâk olan ol şâha irer
İki 'âlemde ol Allâh'[a] irer

Yitenler hâk oluban irdi dosta
Bize beyle buyurdı uşta usta

Gel imdi terkin itgil bu hevânuñ
'İmâdın çekgilin bûdun ser anuñ

'Adem mülkine cānum girmeyince
Enāniyyet bu cāndan çıkmayınca

İremezsın cānun maqşûduña sen
Çi cāy iresin ma'bûduña sen

Çamudan üzülüb çün ma'düm olduñ
O dergâha cānum sen maqbûl olduñ

Çü irdi bu hikâyet ihtitâma
Çamuyı irdire Allâh tamâma

İdüñ bu miskîne siz bu du'ânı
Naşib ide size Allâh imâni

Tarîkından beni ol kılmaya redd
Çıla itleri ile hem beni 'add

Yine bunı yazan dervîş haqqına
Du'â ister irişe tâ haqqına
29b
İlâhâ yarlıgagıl diñleyeni
Çulağ dutubanı söz añlayanı

İlâhâ sen ayırma doğru yoldan
Ki yağdır rahmetüñi sağ u şoldan

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilât
Biñ günâhı def' ider bir şalavât

Bunı yazdım yâdigâr olmak için
Oğuyanlar bir du‘â kılmak için

Enbiyâdan evliyâdan yâ ilâh
Sen bizi ayırmagıl ey pâdişâh

Nür Muhammed Şalvât (Hikâyet-i Tün) (5)

Evvel Allâh adını yâd idelüm
Bir hikâyet size bünyâd idelüm

Evliyâ tezkiresinden bu haber
Naql olunmuşdur şahîh ü mu‘teber

Bir hikâyet idelim diñleñ ‘aceb
Ger bu dem tevfiķ virirse ol çeleb

Bir şalavât virelüm zevķ-ile hoş
Tâ ki ‘akl ü cân ü dil kıla huruş

Var idi devr-i kamerde âşikâr
Maħrem-i Haķķ bir ‘azîz kâm-kâr

Sırr-ı haķķ idi ser-â-ser ol ‘azîz
Hem kılurdu cümle müşkilini temîz

On sekiz biñ ‘âlemüñ sultânı ol
Cümle yer gök ehlinüñ hem cânı ol

Hem bu eşyâ anuñ ile işdedür
Gice gündüz ay ü gün gerdişdedür

Kim bilür bu bir ‘aceb işdür ‘aceb
Cümle eşyâlar anı eyler taleb

Hem nübüvvet oña olmuşdur delîl
Olmaya hergiz oña uyan zelîl

Hem anuñ hizmetine çok hâşş u ‘âmm
Kim gelürlerdi giderlerdi müdâm

İşleri idi zirâ‘at anlaruñ
Zıkr ü fikr idi işi ol cânlaruñ

Yine bir gün zirâ‘at için ey yâr
Yazıya varmışlar itmek kişt ü kâr
30a
Rûzgârında olaruñ ol zamân
Lerze düşmüş yerlere ey merd-mân

Eyle ırğanur idi ol demde yer
Derhem olur dağ u daş ü şehri ü deyr

Şür u ğavġa düşdi halka dil melûl
Bilmediler ne olur bundan uşûl

Ĥizmetinde bu ĥalâyıķdan biri
Eyle taĥķiķ ol velî şekkden berî

Maḥbūb-ı ḥālīk imiş ol pūr-hüner
Didi ben de yazıya vardım meger

Bir zemānde çift sürürdüm nā-gehān
Eyle teprendi bu yerlerini bī-kerān

Eyle yorgandı öküzler ol zemān
Paçaları vaqtdir ayrıla hemīn

İki üç gün böyle oldu ol zamān
Derbeder oldu ḥalāyīk bī-emān

Yıgılıştı her biri bir bir ile
Söyleşürlerdi ki ḥālīmiz n'ola

Bir parasī dir bu yerdendir 'adem
Bir öküzdür tepredir her dem-be-dem

Ol muḥabbet kānı aydur ol zamān
Çün işitdim bu sözi ey merd-mān

Ben tefekkür eyledüm ol ḥālīka
Kim ne 'ilāc ola uşbu maḥlūka

Ben göreydim ki bu ne ḥikmet dūrür
Ḥaqq te'ālā fazlına kudret durur

Fazl-ı ḥaqqdan yol açıldı çün bize
Seyrim irdi pes bu kez ol öküze

Gördüm ol öküz degül imiş eyār
Teperdin bu yeri hem ḥalk u diyār

Pes tefekkür itdim ol dem ey hemīn
Didim ey ḥallāq-ı rabbü'l-'ālemīn

Bāri bu işe sebep n'ola bilem
Yoksa ki ben bu fikr içre kalam

Çok tazarru' itdim ey merd-i Ḥudā
Gör ki netdi ol zamān ol cān fedā

Pes ḥicāb gitdi gözümde bu zamān
Çün 'atā itdi bize ol müste'ān

30b

Yer ü gök ü berr ü baḥr u āşikār
Oldı baña qalmayub ḥurd u kibār

Yerler açıldı daḥı nūrü'l-verā
Gāv [u] māhī daḥı hem taḥte's-şerā

Yedi kat yerden daḥı seyr eyledim
Nice deñizden daḥı tayr eyledim

Gāv [u] māhīden geçüb ben ol zamān
Gördüm anda bir 'aceb nesne 'ıyān

Kim ulu yavuz begāyet heybeti
Bir melekdür ara durur il'ati

Bir melekdür kır arşun uzunı
Hem yine bilgil ki kır arşun eni

Gördüm uş amle bunuñdur bu zamān
Tepredür yeri ki hiç virmez emān

Bile gördüm çün anı virdim selām
Heybetinden dimedim şavt-ı kelām

Girü döndüm geldim öz menzilüme
Pes şıgındım gāyete ol mün'ime

Geçdi bunuñ üstüne çend rūzgār
Kim bilür kim n'eyler ol perverdigār

Çok fikr kıldım didim ey dād-ger
Uşbu alden sen baña bildir aber

azret-i a yine baña virdi yol
Çünkü dergāhında olundu abül

Gördüm uş gökler açıldı ey ulu
Çünkü oldu a atında sevgilü

Yine göklerden yaña seyr eyledim
'Arş ü kürsden içerü ayr eyledim

Hem maām-ı Muştafa'ya irdim uş
Öz pīrümü daı onda gördüm uş

Hem olaruñ daı aldım himmetin
Vardım ol dergāha gördüm udretin

Dergāhına çok münācāt eyledim
Bā-tazarru' arz-ı ālīm söyledim

Muntazırım ki alam andan iāb
Hem bilem ki ne içüñdür bu 'itāb

Hıç bu sırrden bir eşer virmedi ol
Fikr ü teşvişim daı hem oldı bol
31a

Bu fikirde olubanı dil melül
Yine öz menzilime oldum nüzül

Hıç şabrım almadı ki n'eyleyim
Bāri bu işe ne tedbīr eyleyim

Pes arārım almadı ey şīr-i ner
Yedi at yerden yine kıldım güzer

Gāv-ı māhı berr ü baırdan içerü
Bir zamān içinde geçdim ey ulu

Yine gördüm ki durupdur ol melek
Kaşdı odur ki yeri ide helāk

Ol melegüñ menzili tahte's-serā
Kim bilür nirden gider yolu nire

Yine irdim yanına virdim selām
Raḥmetu'llāh didi 'aleykü's-selām

Yürüdüm çün ben oña virdim dürüd
Göz yerişür yerden ol kıldı sücüd

Secdeden kalkdı fī küll-i ḥāl
Kaşdı odur ki benim idem suāl

Bir melekdir amma rengi qaradur
Kimse bilmez menzilin kim niredür

Şordum ayıtdım ey melek Tañrı ḥaqqı
Söyle baña ḥālünü 'ilmin oqı

Sen meleksin gördüm uş bildim seni
Didi belī melegim bilgil meni

Hīç melekde kara reng olmaya dir
Sen meleksin nişe rengüñ karadır

Sen niçün bile qarasin söylegil
Uşbu ḥālī baña ma'lüm eylegil

Didi bil ḥālüm benim ey pāk-baz
Ma'lüm ideyim saña ey dil-nüvāz

Ol günehkār 'āşī kullar ki gelür
Çün қаzā Ḥaқ'dan oña ecel gelür

Ehl-i kızbüñ ehl-i 'işyānuñ daḡı
Bī-namāz u fāsıkuñ bil aḡī

Onda onlar çünki olurlar hemīn
Anı anda yere қoyarsız yaḡīn

Onda anı yere қoyarsız 'ıyān
Onlaruñdur bende bu reng ü nişān
31b

Onda çün siz yere қoyarsız anı
Zaḡmı anuñ bunda boyamış beni

Söydedim ki ne dürür aduñ senüñ
Didi ka'rdir benim adım bil anuñ

Ba'zılar ki onda nesne tökeler
Yaḡalar sındıralar [ü] ekeler

Ber pāreler anı qarқarlar hemīn
Kim eyledüñ sen bunı қа'r-ı zemīn

Ben kılarım elbette hükümüm irer
Cümle onlar bir birinden görür

Çün bunu andan işitdim nām-ver
Kalmadı şabrım duram bir dem meger

Pes semā' itdim yere geldim yine
Kim ne bilür Tañrı'nuñ taqdîrine

Sâkin olmaz hiç bu yer lertzân olur
Bu ħalâyıķ cümle bî fermân olur

Yine ben teveccüh itdim göklere
İnşâ-allâh Ħaķķ te'âlâ yol vire

Cümle ħicâbları götürdi çeleb
Ħaķķ yañaya eyledi ħalbim taleb

Yine seyrim irdi göklerden öte
Vardım irişdim ol ulu ħazrete

'Arşâ irdim pîrimi yâd eyledim
Hem risâlet ħazretin yâd eyledim

Dergehullâh daĥı rüşen bu güzîn
Oldı bilün siz daĥı ey ber güzîn

Ol risâlet ħazreti baña o dem
Küllî nazâr eyledi ender-'adem

Ol Muĥammed ol şehi Peyġamberân
Ben faķîre didi ol da 'ıyân

İltimasuñ her ne varsa bu zamân
'Arz idüben söylegil ey nev-civân

Cümle maķşüduñ senüñ maĥşül durur
Ne dilersen dilegil maķbül durur

Ben didim maķşüdüm oldur bu demin
Ol melek kim fermân olmuşdur zemîn

Ka'r didi öz adını ol baña
Maķşüdüm budur didim bu dem saña
32a

Pes işâret kıldı ol maĥbüb-ı ħaķķ
Öz pîrimden daĥı hem aldım sebaķ

Onlaruñ himmetiyle durdum revân
Didim ey bâr-i Ħudâvend-i cihân

İtimâsım bu durur ki bileyim
Adı ħa'r melegini ma'lûm kılayım

Ħamle kıılır yerlere ki n'eyleye
Ħaşdı budur zîr ü zeber eyleye

Ne ile sâkin olur bilem anı
Dilegüm budur bu demde ey ğanî

Cânib-i Hâkğdan nidâ geldi bize
Özi bilür sâkinin didik size

Bu tazarru‘ içre ey nürü’l-hüdâ
Geldi hâtifden bize pes bir nidâ

Ey benim sırruma mahrem sevgilü
Halk içinde cümlesinden eygilü

Kim devâsın yine ol bilür hemân
Yine bu işe hem andandır emân

Yine ondan şor bu işüñ hâlini
Kim bilesin nicedür ahvâlini

Pes cevâb aldım girü menzilime
Bir dem içinde irişdim pîrime

Gice oldı yine yerler bir zamân
Heybetiyle yırğanur kim bî-emân

Pes karar itmedim ey merd-i ‘azîz
Ka‘r yañaya itdim tîz tîz

Yedi kat yerden yine bir demde hem
Gâv-ı mâhîden geçüb ey muhterem

Niçe deñizlerden ey merd-i emîn
Bir zamân içinde geçdim ey mü‘în

Bu şîfât-ı zât-ile irdim oña
Gör ne iğzâz eyledi ol dem baña

Gördüm eyle hareketde ol melek
Kaşdı odur ki ide yeri helâk

Gözi irişdi baña çü der-mağall
Yüz çevürüb secde kıldı fî’l-hâl

Ben diridim ki selâm virem oña
Benden öndin hem selâm virdi baña
32b
Ben didim bu kez ‘aleyküme’s-selâm
Katı şâd olub didim buldum emân

Ġâyetâ heybetlü idi kim hemîn
Heybetinden dâ’imâ titrer zemîn

Çün sücüd idüb durdı ol melek
Yağdı gördi kim vücüdi oldı pāk

Karalığı tebdil olmuş ağılğa
Şayrulığı yüz çevürmiş sağılğa

Ben didim ki ey melek ھاqq kudreti
Ol Muھammed Muštafa'nuň ھürmeti

Sen ne ile sakin olursun digil
Uşbu ھاali baňa ma'lum eylegil

Didi ki bu sözi ki dirsın baňa
Cānib-i ھاqqdan işāretdir saňa

Himmet-i maħbub-ı ھاqq ol pādişāh
Bize ma'lum itdi ol ھاadir ilāh

ھاżret-i ھاqqdan olupdur bu eşer
Sen ھاarāruđdan baňa virgil ھاaber

Yine didi baňa meger ol resul
Aşınā mısın oňa ey pür-uşul

Ben didim belı resul görmüşem
Nice biň irşadı andan almışam

Çünkü bu sözi işitdi benden ol
Yine secde eyledi oldu ھاabul

Secdeden başın götürdi ol dem ol
Nūra dönmüşdi vucüdü cüz' ü küll

Hıç ھاaralık ھاalmayub ol dem meger
Hem münezzeħ pāk oldu ser-be-ser

Gör Muھammed dīninüň kuvvetini
Kim ھاaranuň nice üzmüş zātını

Ben didim el-ھاamdüli'llāh ol siyāh
ھاalmayub sende gidüb oldu tebāh

Ol melek ayıtdı baňa ol dem meger
Maħrem-i ھاqq ey 'aziz-i dād-ger

Ol Muھammed adını ben uşbu dem
Hıç işememişdim ender-'adem

Uş bugün baňa didüň ey pāk zāt
Senden işitdim bu dem buldum necāt
33a

Ol ھاaralık kim bu günde bendedir
Anuň adı bereketinden maħv olur

Bu ھاara rengi ki bendedir anuň
Günāhıdır bī-namāz fāsıqlaruň

Ben didim oňa ki senden iltimās
İderim rızā-yı ھاqq resul-ı ھاaşş

Sen dilersen muttaşılā bu demi
Zir ü zeber eylesesin 'ālemi

Baňa bildir sen bu işi uşbu dem
Bu ne hãldir buňa ne tedbîr idem

Ol melek didi baňa ol dem meger
Hãzret-i haqqıñ resûlünden haber

Varuban didik ki görmişem anı
Ben saňa zâhir ideyim uşbunu

İtdi ey mañlûk penâhı ber güzîn
Kim benim bir qardaşım var bil yaqîn

Ben didim ki qardaşuñ kimdir senüñ
Qanda olur hem adı nedir anuñ

‘Arş şolundadır maqâmı bilmiş ol
Ger dilersen sen oraya iste yol

Adı zevãldir anuñ bil ey nevã
Hem bu işe yine andandır devã

Kim anı zincire çekmişdir Hudã
Yoğsa qılur günü ol burcdan cüdã

Yerlerüñ hükmin Çalab virmiş baňa
Göklerüñkin dağı hem virmiş aňa

Nice kim ben muttaşıl yer qaşdına
İsterim vîrãn idem bir destine

Ol dağı emr-i haqq ile göklere
Qaşd ider harãb ide bil ey yãre

Zuhruñ ol vaqti her gün ki olur
Ol güne bir demde bir hamle qılur

Qaşd ider ki günü döndüre girü
Pes rızã virmez aňa settãr hũ

Bu sözi andan işitdim ol demin
Tiz gelüb gördüm henüz titrer zemîn

Ben yine teveccüh itdim göklere
Haqq te‘ãlã inşãallah yol vire
33b
Qãdir Allãh cümle hicãbları hem
Götürüb açdı yolum ey zü’l-kerem

Yine seyrim irdi ‘arşa bu zamãn
Yüz çevürdüm hãlıqa bulam emãn

Uşbu hãli ‘arz idem ol hãlıqa
Kim penãh ide meger bu mañlûqa

Ez-pîrümü hem Muhammed Muştafã
Yãd idüb onda yine buldum şafã

‘Arş-ı a‘lâda yine ol dem olar
Fi’l-ḥāl onda yine ḥāzır oldılar

Dünyānuñ yanında birdir hem nice
Dünyā daḥı ‘arż yanında eylece

Ḥazret-i Peygamberim baña ey cān
İltifāt idüb didi ki bu zamān

Sen zevāli taleb idersin baña
Ben didim ki yā Resūla’llāh saña

Bu cānum olsun fedā ey ber güzīn
Yine baña di zevāli bu kezīn

Ḥansı cānibinde ‘arşun ben anı
Taleb idüben bulam ben ol cānı

Ol risālet ḥazreti yine baña
Bir işāret itdi dir var bu yaña

Yine meyl idüb çü gitdim bu kezīn
Onda irdim ki buyurdu ol güzīn

Gördüm ol ‘arşuñ havālāsında⁴⁹ ben
Kim melāik iledir ey zū’l-minen

Eyle doludur ki bir zerrece yer
Ḥālī yoq igne ucunca ḥālī dir

Ol melekler beni görgeç merḥabā
Oynayub söyledi kamu merḥabā

Yüz dutub ol demde ben tayr eyledim
‘Arş ü kürsi ol zamān seyr eyledim

Pes zevāli buldum ey ḥayrū’l-enām
İrişüben çatına virdim selām

Yedi yerden gördüm uş zencir-i nūr
Bağlanupdur ol melek anda durur

Nice zencir daḥı yanında anuñ
Ḥālī düşmüş yatur idi hem anuñ
34a
Eyledür şevki o zencirüñ ey yār
Zerresi degse yer ü gökler yanar

Heybetiyle yürüyüb ey nūr-ı pāk
Birin açdım zencirün cüst ü çālāk

Ḥālī zincirden daḥı bil ikisin
Elüme götürdüm ey merd-i emīn

Gördüm uş hem kudretinden ol şabūr
Virdi bir zencir daḥı hem küll-i nūr

⁴⁹ Sözlükte rastlayamadığımız kelime civar anlamına gelebilir.

Şevki vardı od teki ol zencîrüh
Berķ urardı ıldırım tek onlaruñ

‘Azm kıldım ki varam ka‘rdan yaña
Hem bu zencîrleri aparam aña

Götürüb zencîrleri dağı gidem
Hem zevâli ka‘rı dağı kayd idem

Ol maķāmdan bağdım ol dem ben hemān
Görürem zencîre bağı ol zamān

Dört yaña zincîr bağı bî-sebeb
Kim bilür bu bir ‘acîb işdür ‘aceb

Ol zevāl yanında ol ka‘ra meger
Bağdım ü gördüm bağı mu‘teber

Ol zamāndan berlü sākındür zemīn
Bu ħalāyıklar hem olmuşdur emīn

Cānib-i ħaķķdan nidā geldi baña
Ķıyāmet ħāli budur didim saña

Ķopar ol gün ki zevāl bendden çıķa
Ķışm idüben gökleri silke yaķa

Ķa‘r dağı bendden ki ķurtula meger
Ķahr idüb yeri ide zîr ü zeber

Tā ki emr ola Ķudādan ol zamān
Yere ka‘r göge zevāl virmez emān

Silküben yer ü gögi ide helāk
Dîv ü peri ķalmaya ins ü melek

Teprenürdi şoñra andan gāh gāh
Dem-be-dem seyrimde iderdim nigāh

Kim görürdüm şöyle bağıdur melāl
Tā nidā idince aña zü‘l-celāl

Uşbu ħalka ol nice olmuş penāh
Sen dağı anı sāħlagıl ey pādişāh
34b
Yaradılmışun penāhı oldurur
Dergāhuña senüñ andan yol durur

Fitne-i āħir zamāndan ey şehā
Saħla anı ķıl o uca müntehā

Ol ‘azîzüh ħürmetiçün yā ilāh
Yarlıgagıl cümleyi ey pādişāh

Bu ħikāyeti görüb eyleyeni
Dağı nazma getürüb söyleyeni

Yazanı oꞑuyanı diñleyeni
Yarlıgagıl ey Ĥudāvend-i Ġanī

Enbiyādan evliyādan yā ilāh
Sen bizi ayırmagıl ey pādişāh

Nūr Muħammed Şalavāt (Ĥikāyet-i Şehr) (6)

Allāh adın evvel idem ibtidā
Ondan oldu ibtidā vü intihā

Ol durur gözsizlere yol gösteren
Ol durur ĥākden bitüren nesteren

Ol durur cānsız cesedler cānı hem
Luṭf vücdüi çoꞑdur oldur zü'l-kerem

Kim resūline anuñ iḥlāş ola
Hem uyub şer'ine onuñ ĥāşş ola

Cümle maḥlūk cānıdır ol Muştafā
Kim sever cāndan anı bulur şafā

Cümle maḥlūk andan alur reng [ü] bū
Cümle 'ālem ister anı sū-be-sū

Cümle mürsel ꞑamusı muḥtāc aña
Oldı menzil her nefes mi'rāc aña

Cümle ümmetlerden anuñ ümmeti
Buldılar esrār-ı sırr-ı ꞑudreti

Girdiler peygamberüñ şıfatına
Atlanub her demde Burāk atına

Silsile olub o demden bu deme
Geldi gitdi rehber oldu Ādem'e

Her biri bir reng ile aḥvālını
Nice geçdi şerḥ kıldı ꞑālını

Şerḥ idüben söyledi bu dünyede
Adı ꞑalsun yādīgār bil ey dede
35a
Bir 'azizüñ vaşf-ı ḥālinden ḥaber
Kim tariḳında olunmuş mu'teber

Didi ki bir gün meşāyihim ile
Rūzgārım ḥoş geçerdı zevḳ-ile

Her ne buyurmuş idi erkān uşul
Gird ü virdin cāndan itmişdim ꞑabül

Nice vaḳt sünnet ü nāfile namāz
Anuñ emriyle ꞑılrum kārşāz

Daḥı pençşenbe namāzın her gice
Vird idinmişdim işidüb görünce

Niyyet itdüm bir gice kılam namāz
Kim namāz ehli kılor Hāḳḳ ile rāz

Çün namāza bağladım el duruban
Baña virdi sırr o dem ol müste‘ān

Pes hicābları götürdi ol Çalab
Seyrim irdi ‘arşa ferşe bü’l-‘aceb

Seyrim içinde nā-gehān gördüm uş
Bir merkebe binmişim şöyle hāmūş

Bir kelb ile bir daḳı aşlan ile
Meres idüb giderim anlar ile

Her yanuma birisini aluban
Özümi ortalarına şaluban

Seyr içinde gider iken ben hemān
Önüme bir şehre geldi nā-gehān

Diledim ki girem ol şehre meger
Hem temāşa idem oña ser-be-ser

Gördüm ol şehrüñ içinde her ne var
Niçe yüz biñ dürlü sırr ü āşikār

Niçe yüz biñ dürlü ‘alāmet ‘ıyān
Vardır ol şehre nişān ü bī-nişān

Hiç arada yok durur bile haber
Bir ‘aziz geldi öñüme mu‘teber

Gördüm ol şehrüñ kapucısıymış ol
Didi baña nire varırsın ey oḡul

Ben didim ki inşāllāh ol Çalab
Virse yol bu şehre eyledim taleb

Didi bu şehre giremezsin beyle
Bu kadar hicāb ki var senüñ ile
35b

Ben didim va’llāh ki niyyet kılmışam
Kim bu şehre girmek için gelmişem

Didi çok çok kimse bunda geldiler
Girmeyüben şöyle maḫrüm kaldılar

İnşāllāh didim uşbu şehre ben
Şaluram özümi bilmiş ola sen

Yine didi ol ‘aziz-i pür-hüner
Sen bu yoldaşları şalasıñ meger

Ben didim ki inşāllāh şaluram
Ayrılruram yalḡuz özüm şaluram

Pes didi gel ingil merkebden yine
Bağlagılın kapunuñ şol yanına

Aşlanı dağı kapunuñ sağına
Bağla orta yerde kelbi bağına

Nice ki ol söyledi ben bunları
Şöyle muhkem bağladım hem onları

Virdi destür girdim ol şehre meger
Gördüm eyle ol mu‘azzam mu‘teber

Hîç şıfâtı vaşfa yokdur ey ağa
Yâhu bir kimse nişânın virmäğa

Hîç nişân ile şıfâtın bilmedim
Kim ‘imâretini ma‘lüm kılmadım

Nişe ki bu dünyânuñ her bir yeri
Bu ‘imâretler ki vardır her biri

Daş ü balçığla düzmüşler bunu
Anı düzmüş hüküm ile Rabbü’l-ganî

Seyr idüb gördüm o şehri bî-naẓîr
Çancarü bağıdımsa ol kişi hâzîr

Gördüm ol şehir içre bir şehir dağı hem
Kim ‘inâyetden düzüpdür zü’l-kerem

Peydâ oldı hem hezâr-ender-hezâr
Kim bu şehrden hûbder itdim güzâr

Gördüm onda dağı ‘acâib bî-şümâr
Seyr idüb kıldım anı dağı güzer

Diledim ki dönüben gelem girü
Çaydub gidem şehrden dışaru

Çıkdım ol şehrden çü geldim kapuya
Çapucı hem durmuş onda tapuya
36a

Yüriyüb ol kapudan çıkdım meger
Tâ ki öz menzilime idem sefer

Geldim ol hayvânlara kim var idi
Bağlamışdım kapuda durar idi

Gördüm ölüben çürümüşler olar
Her biri olmuş bir zerre gubâr

Andan özge dağı nesne qalmamış
Şanasın ki bunda nesne gelmemiş

Ben didim Allâh bu bir demde bular
Nice çüriyüben olmuşlar gubâr

Geldi apucı yine didi baa
Ubu hlnden haber virem saa

Bu merkeb kim baqlamıdu burada
ehvet drr sen bil ey dede

Hem ol alan sen oz dtdiu
odbin oluban tekebbr itdigi

Kelb daı nefsq drr hem bilmi ol
Seni qoymaz bulasın bu ehre yol

Her kim ubu dnye ire bunlara
Sevg alursa muabbet onlara

Hergiz ol bu ehre giresi degl
Ya aleb irdirse bulas degl

Ol abucı baa aydur her kii
Bunları almasa bil nedir ii

rdben anı iderler gbr
yle olur ki nice olmu bular

Her kii kim bunları aldı bile
riyben oldu toz vardı yile

Baa didi ol 'aziz yine meger
Her kiiye luf iderse dd-ger

aı sevib yola doru dursalar
Bunları kendzlerinden alsalar

Eyle riyben onlar mav olur
Her zamn ol ehre ol dil olur

Geldi abucı yine didi baa
Ubu menzilden haber virem saa

Onlaru menzildir bilmi ola
Dnyede diri iken lm ola

36b
Ol kii diri iken bu dnyede
ldiler bu yerleridir ey dede

Daı onlardan ayr bil h kii
Gele bilmez bunda hem yodur ii

Ubu ehr ol kiiler yeridir
Redd olunmudur bulardan beridir

Batlu oldur a'ı unutmaya
Onlara mil oluban gitmeye

Ben henz evvelki rek'atde idim
Hem namz iinde a'atde idim

Bir rek'atde ola bu munca rāz
Nişe vir[d] itmeyesin ey bī-niyāz

Şoñra vardım rükū'ı itdüm tamām
Siz dağı ile olagörün ey hümām

Ol 'azīzün hürmetiçün ey ğanī
Bu hevālardan ötür gel cümleñi

Hem bu şehri kılgılın erzānī sen
Dostlaruñ sevenlere ey zü'l-minen

Ger bunuñ nazmında noķşān oldısa
Yañılmıř olub arada söz ҡaldısa

Size ma'zūr olsun uşbu sözlere
Nefsi şalmış anı çoķ teşvişlere

'Aklı ҡalmamıř gözi kör dili lāl
Nefs elinden cānını dutmuş melāl

Dutmaz ayağı eli ҡulağı kār
Nefs elinden rü-siyah u şermsār

Қalmamıřdır nuţķ ü tākāt ihtiyār
Nefs elinden her dem ağlar zār zār

Uşbu nefis ü bu hevā vü kibr ü kīn
Kim çüridüben anı itmiş ğazīn

Lutf idüben ey erenler sultānı
Yeñledin dir göze görgilin anı

Bu Tūrābīni ҡademüña yetür
Bu hevāyī müşkilātlardan ötür

Enbiyādan evliyādan yā ilāh
Sen bizi ayırmagıl ey pādişāh

Nūr Muħammed Şalavāt (Ĥikāyet-i Mezār)(7)
37a

Evvel Allāh adın idelüm 'ıyān
Tā ki ma'nā yüzi göstere 'ıyān

Bir ĥikāyet ideyem dinleñ 'aceb
Kim bu dem tevfiķ virirse ol Çalab

İderim ben ĥikāyet bu zamān
Yāri ҡılub ol Çalab virse emān

Vir şalavāt 'aşķ-ile ol Aħmed'e
İki 'ālem serveri Muħammed'e

'Aşķıla diñle sözüñ ey dīn eri
Vir şalavāt şād ҡıl peyğamberi

Vir şalavāt Muştafā'ya 'aşķ-ile
Yere göge dola derdim meş[k]-ile

Çok ‘azîzler geldi gitdi dünyede
Her biri bir ad koydı ey dede

Ol ‘azîzler meclisinden diñleñiz⁵⁰
‘Aql u cān fehm eyledikce añlañız

Bir ‘azîz-i muqtedā-yı ‘ārifān
Hem muqaddem-i pişvā-i sālīkān

Kim anuñ silsilesinden bu zamān
Bir hikāyet ideyim ey merd-mān

Bir ‘azîz bir şehre ğarīb vardığın
Onda niye uğrayuban gördüğün

Şerh idelüm ma‘nā bahri açıla
Üstümüze dürr-i raḫmet saçıla

Cān kulağıyla işidüñ bu sözi
‘Aşka düşüb açıla gönül gözi

Evliyālar meclisidir ey şehā
Cümle a‘lādan ucadır muntehā

Diñleyüñ kim nice olmuşdur ḫaber
Ḥalk içinde bu rivāyet mu‘teber

Didi bir gün mescide ben ey aĝa
Vardım anda şubḫ namāzın kıлмаĝa

Girdim ol mescide ben kıldım namāz
‘Arz kıldım mālīkū’l-mülke niyāz

Çün namāzdan fāriĝ oldum ey emīn
El getürüben didim ki ey mu‘īn

Sen du‘āmı müstecāb it ey saḫī
Yarlıĝa bu ehl-i mezārı daḫı
37b

Çün mezār ehlini biz yād eyledik
Rūḫlarını kayĝudan şād eyledik

Cümle rūḫlar geldi doldı mescide
Yüz çevürdiler baña bil ey dede

Ben didim ki fetḫ-i tālibān ilāh
Yüz dutub onlar baña itdi nigāh

Raḫmetüñ ḫapusını Allāh bize
Açar amma cüzī sebep var size

Ben didim ervāḫlara kim ol sebep
Nedir ol kim benden eylersiz taleb

Didi onlar kim sebep oldur bize
Kim ḫademüñ gele menzilimize

⁵⁰ ‘ārifler

Ḳabrimizüñ üstüne çün gelesiz
Cümle ‘âlemini müşerref kılasız

Bu sözine onlaruñ baḥdım idi
Duruban mescidden çıḳdım idi

Gördüm anda oturur çok ademi
Ben daḥı oturdum anda bir demi

Tâ ki ḥalvet ola ḥalvet varayım
Ol mezâr ehlini ḥalvet göreyim

Kim bir gögercinin üste nice
Çizginür pervâz ider gündüz gice

Mişl gügercin gibi rûḥ[!]ar tamâm
Başım üste çizginürler ey hümâm

Bir ‘azîz daḥı var idi onda meger
İster idi kim kıla andan sefer

Ben henüz anda oturmuşdum ey yâr
Ol ‘azîz daḥı geldi anda âşikâr

Dir baña ki gel mezâra varalı
Ehl-i mezârdan da himmet alalı

Ben didim ki katı yaḥşı ḥûb ola
Ḥâtırımdan geçdi ki yâ Rabb n’ola

Taḥḳikâ bu iş kerâmetden cüdâ
Olmayasıdır bilün ey cân fedâ

Nice rûḥlar üstüme pervâz idi
Ol maḥalde geldi teklîf eyledi

Ḥuş ola deyübeni durdum öri
Bir niçeler daḥı geldi ileri
38a
Bir cemâ‘at olduḳ ol dem orada
Maḳberistân şaru gitdik ey dede

Biz hemân ki niyyet itdik gitmesin
Ḥaḳḳ te‘âlâ açdı raḥmet ḳapusın

Raḥmetüñ ḳapuların açdı Çalab
Raḥmete ğarḳ oldu yer ü gök ‘aceb

Ehl-i ḳabrü yer ile gökler ḳamu
Cümlesi doldı melâik ey ‘amû

Fazl ile emr itdi Allâh göklere
Ḳapuların açdı hem ol yeglere

Ol maḥalde kim yola gider idik
Maḳberistân şaru ‘azm ideridik

Bir para dağı melâik bî-şümâr
Bî-nihâyet onda hâzır oldılar

Cümlesi Allâh nûrından meş'ale
Hem kadeh ele getürmüşler bile

Hem bizim hem ol cemâ'at hâtırı
Cümle meş'ale kadeh dutmuş varı

Cümlesi merhabâ eylerler bize
Merhabâ Hâkķ in'âm eylemiş size

Amma onlar gider idi hevâda
Biz cemâ'at ile yerden ey dede

Amma onlar ile bizim aramız
Kim begâyet yahın idi ey 'azîz

Ben didim ki ya ilâhe'l-'âlemîn
Ben katı şerminde oldum ey mu'in

Nişe kim onlar melekdirler şerîf
Ben de 'âciz pür-günâh ü bir za'îf

Ben kimim ki benim için uşbular
Meş'alelerle kadehler dutalar

Cânibi Hâkķ'dan âvâz geldi baña
Dir bu işe ey fakîr kalma daña

Hem melek benim dürür bende dağı
Eyle çok bendem ki bil var ey aķî

Kim meleklerden şerîf dürür baña
Sen benim bu işime kalma daña

Bunları kim sen görürsün cümlesin
Ben iderim bil bularuñ kâmusın
38b
Çünkü beyle oldu ben ider idim
Ol cemâ'atlen bile gider idim

Ol maħalde hâtırımızdan hemîn
Geçdi ki şermende oldum ey mu'in

Nişe ki bunlar ba'zı merdümân
Kim olur oķumuşlardır hemân

Bir nice kadem girü gitsem n'ola
Bile varmaķlık baña edeb ola

Meş'aleler nûrdan elde n'eyleyim
Bâri ben edeb ri'âyet ideyim

Tâ günehkâr olmayım ben uşbu dem
Kim girü kaldım çü bir nice kadem

Çünkü beyle edeb itdim bir zamān
Ol cemā'ati beni daḡı hemān

Cümlemizi hevāya götürdüler
Tā mezāra iletüb yetürdiler

Kim kavuşduḡ ol melek birle eyār
Ol araya irişecek āşikār

Ol 'azīz ki teklif itmişdi baña
El götürüb du'ā kıldı baḡ oña

Raḡmeti rūhlara taleb eyledi
Gör ki Allāh ḡudretiyle n'eyledi

Ol sā'at ki kıldılar anlar du'ā
Baş götürüb cümlesi kıldı şadā

Cümlesi ehl-i mezār götürdi baş
Didiler el-ḡamdüli'llāh çok sipās⁵¹

Kim meger ḡopdı kıyāmet āşikār
Ḥazret-i Ḥaḡḡ raḡmetin kıldı nişār

Uşbu devleti bize virdi Çalab
Bilmezüz ki bu işe nedir sebep

Şükrli'llāh didiler bu gün necāt
'İyd ola yā Ḥadr ola yoksa Berāt

Bu ḡāletde cemā'at oturdılar
Ḥur'an oḡumaḡa meşḡül oldılar

Ol sā'at başladı onlar Yā-sin'i
Açdı Allāh dergāhuñ ḡapusını

Dergāhını açdı hem ḡādir Çalab
Genc-i raḡmet hem 'ıyān oldı 'aceb
39a
Raḡmetinden ḡil'at irdi bunlara
Her birine tēc virildi ey yāre

Her birinüñ başına bu tēc-ı nūr
Ḥoydılar yāḡūt muraşsa' pür-ḡuzūr

Cevheri şevḡı o tēcüñ ey emīn
Zulmete düşerse ref' ola hemīn

Ger birinüñ şevḡı zulmāta gide
Anı gündüz rüşen ide ey dede

Hem mezār ehlinüñ oḡuyanlaruñ
Cümlesine tēc virildi onlaruñ

Ol maḡalde zāhirā bir kelle-bān
Var-idi taḡar otarırdı hemān

⁵¹ Eserde "sibāş" Milli Kütüphāne A695no'lu nüshada ise "sipāş" şeklinde geçmektedir.

Çarşusından bir mezârüñ gitmege
Naħarın sürüb getürdi ötmege

Dir bu tâclardan daħı bir tâc anuñ
Başına koydılar ol kelle-bānuñ

Kim elinde bir ağacı var idi
Davarı anuñ ile urar idi

Dir bunuñ daħı elinde bir ağac
Var idi olmuşdı rengi mişl-i tâc

Dir bu feyze ol nāħar durar idi
Ol naħarcı sürmege urar idi

Ĥansı ĥayvāna degerdi ol ağac
Çaralık çalmaz olurdu reng-i tâc

Kim bu ağac ile gāv kamışı
Dir çatı muħkem ururdu ol kişi

Bir pāresin sürer idi ilerü
Bir pāresi yine dönerdi girü

Şol davarlar gitmeyüb durar-idi
Ol naħarcı onları urar idi

Ol ağac degerdi ĥansı ĥayvāna
Rengi dönerdi o tâcuñ rengine

Bereketinden işbu Çur'an'ın 'ıyān
Beyle in'am eyledi ol müste'an

Yaħşısı fikr it nicedir Allāh işi
Nūra döndürdi vü gāv kamışı

Nice ol ağac ki ĥayvāna deger
Mişl-i od dürr ile kim çava deger
39b

Çün tamām oldu bu Çur'an ol zamān
Ol mezāra bizi teklif eyleyen

Bir na'tın başladı ol ĥazretüñ
Mevlānā Cāmī cām-ı vuşlatuñ

Bünyād itdi 'aşk-ile iħlāş ile
Meclis oldu çünkü ĥāşşü'l-ĥāşş ile

Yine gördüm Mollā Cāmī zāhirā
Gökden indi geldi ol demde yere

Ĥazret-i Mevlānā Cāmī pür-kemāl
Eyle ulu itmiş idi zü'l-celāl

Ol sâ'at ehli mezāri ol zamān
Çabladı dutdı ol şāh-ı cihān

Ol mübârek cesedi ser tâ kadem
Emcek oldu cümle dib ender-‘adem

Mışl koyun kimi cümle cesedi
Emcek oldu ayağı altı didi

İgne ucunca cesedinde ey yâr
Hâlî emceksiz yok idi aşikâr

Bâttını dağı peydâ oldu nâ-gehân
İşidiñiz cân-ile ey merd-mân

Kim cesedi Hâzret-i Mevlânâ’nun
İle muhkem ulu idi bil anun

Ayağı tahte’s-şerâdan ilerü
Başı gitmiş lâ-mekândan yukaru

Gelür Allâh’ın nûruyla rahmeti
Dolar anun ol mübârek cesedi

Dolar ol rahmet nûrundan ol zamân
Cesedinde hem ol emcekler ‘iyân

Ben ‘aceb kaldım didim ey dâd-ger
Uşbu hâlden sen baña virgil haber

Pes bu rahmet bî-nihâyet bî-hesâb
Nirden gelür deyü kıldım hîtâb

Pes ‘iyân oldu vü gördüm ol zamân
Ol pîrim olan ü ol fâhr-i cihân

Âşikâr oldu vü gördüm bu kezin
Zât-ı pâkinden gelür imiş izin

Kim bu ervâhlara ol dem emcegin
Her birine virdi bir bir ol yegin
40a
Emdiler emceklerin ol dem olar
Cümle anun tek münevver oldılar

Aşıl şâğ emcekini ol ol zamân
Sağladı kimseye virmedi hemân

Ben didim ki sulţânım buña sebeb
Nicedir hıdmetüña idem taleb

Ol mübârek şâğ emceğün nice
Virmediñ kimseye neden ey hoca

İnşâallâh hıdmetünde uşbu dem
Anı dağı size ma‘lûm eyleyem

Ol ‘azîz ki na’tin okurdu be-kâm
Pes okudu ol zamân itdi tamâm

Ol dem ol aşl emcegin ki sahladı
Fi'l-ḥāl ol 'azīzün ağzına ḳodı

Dir bu rüḥlar ki emerlerdi be-kām
Oldı onlar bātını rüşen tamām

Ol 'azīz ki na'tin oḳurdı anuñ
İmdi sağ emceginı bil ol cānuñ

Zāhir ü bātını rüşen ol zamān
Kim münevver oldı bu dem bī-gümān

Ol mu'azzamlar ulusı mihribān
Dir ki ol dem ben daḫı açdım zebān

Hem taleb iltimās itdim ben daḫı
Didim ey Ḥazret-i Mevlānā aḫī

Feyziñüzden bize daḫı bir ire
Pes 'ıyān oldı o dem o servere

Ḥazret-i Mevlānā Cāmī pür-kemāl
Dir kucaḳladı beni fi küll-i ḥāl

Dir beni öz bātını tek eyledi
Şöyle kim bende cesed hiç ḳalmadı

Dir beni hem ol cemā'atle ey yār
Kim bize yoldaş idi ehl-i mezār

Cümlemüzi öz libāsına o dem
Maḫv ḳıldı şöyle kim ender-'adem

Ey erenler hem yine ma'lūm ola
Bu idi ki ḳaleme geldi dile

Dile şerḫ olub ḳaleme yazılan
Bu idi ḳaḫara gelüb düzülen
40b
Ol ki şerḫi dile gelmez ḳaleme
Anı kimse açā bilmez 'āleme

Daḫı yoḳ ḫaddim ki dile getürem
Yāḫu söyleyüb ḳaleme götürem

Bī-nişāndır siz bilüñ ol bī-gümān
Kimse virebilmez hem ondan nişān

On sekiz biñ 'ālemüñ sulḫānını
Penāhında saḫlasun hem ol Ğanī

Yaradılmışā penāh hem ol durur
Dergāh-ı Allāh'a hem ondan yol durur

Rüzgār şerrinden anı ol Kerīm
Saḫlasun olsun penāhı hem Raḫīm

Ol ʔarīkūñ silsilesinūñ ey yār
Biz ʔuluyuz rū siyāh ü Őermsār

Ol erenden Hāʔ ʔ bizi ayırmasun
Dünye āhīr doğru yoldan ırmasun

Bugün ol maʔşüdi hāşıl eyleye
Cümleni ol feyze dāhīl eyleye

Her kişi ki bunda ne ʔılasıdır
Āhīretde hem anı bulasıdır

Dünye āhīr siz Çalab’dan dileñüz
Rüz-ı maḥşer anuñ ile oluñuz

Bunu yazdım yādigār olma ʔ için
O ʔuyanlar bir du‘ā ʔılma ʔ için

Siz dağı bir du‘ā ʔıluñ ey emīn
Yarlığansun mü’mīnāt [ü] mü’mīnīn

Nür Muḥammed Şalavāt (Hikāyet-i Şeyḫ Cüneyd)(8)

Şükr li’llāh ḫālīka perverdigār
Açdı gül bülbül yüzine mürğzār

Şükr sābit it ilāh[a] ol ‘alīm
Luḫf ile ide seni ʔalbi selīm

Muştafā nūrına virün şalavāt
Ol mübārek rūḫı sizden ola şād

Hem velīleri dağı yād eyleyün
Onlaruñ dađı rūḫların şād eyleyün

Vir şalavāt cümle ‘ālem ola şād
Bir hikāyet söylerim ʔıl i’tiḫād
41a
Bir ‘azīz var idi bir şāḫīb kemāl
Kim zamān-ı māzīden itdi maḫāl

Çün mübārek ağzın ol dem açdı ol
Dürr ü gevher lafzı ile saçdı ol

Bir hikāyet Şeyḫ Cüneyd’dan eyledi
Şeyḫ Şīblī kim gelüb ne söyledi

Raḫmet’ullāhi ‘aleyhüm onlara
Dağı raḫmet onları sevenlere

Gitdi Şīblī şeyḫ Cüneyd’e key dayı
Küntü kenzün ma’deni bāylar bāyı

Çamu yerde seni dirler yer yeri
Sendedir ma’rifetün gevheri

Gevheri şat baña bağışlagıl
Benim ile ʔavim işin işlegil

Allāh'ın bu yer kâllerini dutgılın
Hakk yolunda başın ayağ itgilin

Şeyh Cüneyd dir sözimi iştigin
Sen riyâzet deñizine gitgilin

Sen riyâzet deñizine dalgılın
Cân virüben gevher ele şalgılın

Şeyh Cüneyd'ün gevherinden bir dâne
Kim eger düşse idi bu cihâne

Yaradılmış cümle mest ola idi
Gevherinün şu'lesi eyle idi

Hakk te'âlâ şeyh Cüneyd'ün yüzine
Cümle açmışdı hicâbı gözine

Göklerün kapuların açmışdı
Yer ü gökleri dağı geçmiş idi

Yeddi yerleri açub nürü'l-verâ
Gāv [u] mâhî dağı hem tahte's-serâ

Dağı sidretü'l-müntehâ maqâmını
Virmişdi Şeyh Cüneyd'e ol ganî

Göklerün deñizlerine dağı hem
Mağrem itmişdi anı ol zü'l-kerem

Dağı ol deñizlerün gevherlerin
Kim anuñ hükmünde itmişdi varın

Dağı sekiz cennetün kapuların
Yüzine açmış idi cümle varın
41b
Şeyh Cüneyd'ün vaş ile hâli idi
Bu ki didik qurb-ı kemâli idi

Ol 'azîz ki Şeyh Cüneyd'ün gâyetin
Meclisinde eyledi hikâyetin

Ol mağalde bir 'azîz-i ehl-i hâl
Didi ki ey mürşid şâhib kemâl

Şeyh Cüneyd meclise geldi hâzırı
Ol kemâl-i qurb ile ey nâzırı

Ol kemâliyet ki didiñüz oña
Ol kemâliyle gelüpdür ol saña

Cümle ol gevherlerin geldi kim
Vaş birle söyledüñüz ey hakim

Ol 'azîz-i ehl-i hâl yine didi
Şeyh Cüneyd'e söylegil nice idi

Bu kemāliyle bu meclise neden
Geldünüz siz ihtiyāc ne ma'nādan

Didi ki Allāh bilsün imdi biz
Gevher aparmağa bunda gelmişüz

Nişe kim uş gelendir bu şāhib kemāl
Öz kemālinden haqqıñ ey ehl-i hāl

Öz mekânıdır haqqıñ hem lā-mekān
Hem nişān-ı haqqdan budur hem bī-nişān

Hem budur bu cümle gevherler kānı
İns ü cinnüñ murğ ü mähinüñ cānı

Budur ol 'ālem ki kāndır gevhere
Gevher olur kim ire bu servere

Ol maḥālün oldu uşbu güft ü gū
Doldı meclise melāik cümle sū

Gög ü yir eyle melek dolmuş idi
Eyle başar yir qalmamış idi

Hem bu gevherden ki bu şāhib kemāl
Açmış idi lafz ile idüb maḳāl

Her melekün başı üste bir ṭabaḳ
Götürüb gelmiş idi añla sen [bak]

Her birisi bir ṭabaḳ dutmuş idi
Şu'lesinden özin unutmuş idi

Şeyḫ Cüneyd didi ki bu gevherlerün
Bir dānesin baña virün bunlarun
42a
Güherimden viriyim beş dāne ben
Onı vir baña buları ala sen

Biz didik ki kıymeti artuḳ durur
Ol beşi bunuñ bir nice yok durur

Yine didi virelim kırk dāne biz
İşbu gevherden virün bir dāne siz

Bize bu şāhib kemālün gevherin
Virelim kırk dāne biz virün birin

Yine bu meclis didi biñ dānesin
Viresin bir yerine almayasın

Ḳamusın virseñ bize ey Şeyḫ Cüneyd
Saña virilmez bu gevherden işid

Didi ki biz özümüzi daḫı hem
Gevherimiz üste qoyduḳ uşbu dem

Bizi hem gevherümüzi aluñuz
Bize dağı bir dāne bundan virüñüz

Yine bu şāhib kemāl ol dem oña
Didi ki ey Şeyh Cüneyd dün sen baña

Qadrini kıymetini bu gevherüñ
Siz bilmezsiz didi epsem duruñ

Şeyh Cüneyd'ün dağı nuñkı qalmadı
Qaldı hayrān kim dağı hıç dınmadı

Añdı pes 'azizleri şāhib kemāl
Hıdmetinde olmuş idi mäh ü sāl

Üç 'azize hıdmet eylemiş idi
Bu kemāli onlar almış idi

Yād idüb onları bu şāhib kemāl
Al götür didiler du'āya fi'l-hāl

Ol 'azizler onda hāzır oldılar
Muştafā'nuñ 'alemiyle geldiler

Muştafā'nuñ niçe 'alemi ile
Geldiler bu meclise anuñ ile

Ol 'azizlerüñ biri didi aña
Ey oğul gevher içün geldik saña

Gevheründen imdi bize dağı vir
Bu şāhib kemāl oña ol demde dir

Didi yā hazret-i baba bunlaruñ
Cümlesi senüñdir bu gevherlerüñ
42b
Ol maħalde kim bu güft ü gū idi
Te'ālallāh liqāsın açmış idi

Bu şāhib-kemāl cemī' muħibblerin
Lā-mekāna şaldı Rabbü'l-'ālemīn

Şeyh Cüneyd hayrān qaldı bu işe
Garq olabilmedi düşdi teşvīşe

Qādir Allāh didi ol dem onlara
Sırrına maħrem olan ol cānlara

Bu 'azizler hürmetiçün aluñuz
Lā-mekāna Şeyh Cüneyd'i şaluñuz

Dağı ardınca olaruñ aldılar
Şeyh Cüneyd'i lā-mekāna şaldılar

Bu faķir bunı cemā'ate 'ıyān
İtdi istegi budur bellü beyān

Siz dā'imā anı du'ā ile yād
İdesiz her dem-be-dem ol ola şād

Bu hikāyet oldu dir ender-mecāl
Geçdi nice rüz u hefte mäh u sāl

Ol maḥal kim oldu nazm bu dāstān
Taze gül açıldı ender-gülsitān

Bülbüli vü kumrı mutabbaḫ şad hezār
Ol gülistān 'āşığıdır zār zār

Ol gülistān bāğıdır ol şāh-ı dīn
Maḥbüb-ı ḥālīḫ şefi'ü'l-müznibīn

Pes 'azizlerüñ sözi gevher dürrür
Kim taleb eyler anı elbet bulur

'Āşık idi aldı şarrāf özine
Urdı miḥekk koydı dükkān yüzine

Açdı dükkānın ḫurub bāzārını
Oña 'āşık müşteri gelsün ḫanı

Daḫı hem kān durur ol bu gevhere
Vāriş itdi kim anı ol servere

Yine bir gün meclisiydi ol erüñ
Ol ki kānıdır bu dürr ü gevherüñ

Bu hikāyet nazm olub geldi ele
Ḥidmetinde oḫunub geldi dile
43a
Yine ḫāzır oldu ol gevher ḫamu
Açılıb cennet bağlandı ḫamu

Yine geldi Şeyḫ Cüneyd dir araya
Merhem irer dem-be-dem çün yaraya

'Acz ile geldi ki bukülmiş bili
Pīr bolmuş hem 'aşā dutmuş eli

Yine didim Şeyḫ Cüneyd'e ben hemān
Ne olupdur saña ey şeyḫ-i zamān

O şāḫib kemāl idüñ sen ey ulu
Bu ne ḫāletdür perişān ḫayḡulu

Ne düşübsün bu ne ḫāldir bu ne iş
Ne 'aşādır bu ne ḫāmet ne yüriş

Didi ey sulṫān-ı 'ālem bil anı
Ḥasreti bu gevherüñ aldı beni

Uşbu gevher derdi beni kıldı pīr
Bükdi belim eyledi beni esīr

Elüme bu gevherüñ girse biri
Olurum taḥḳıḳ ölü iken diri

Pir iken yigit olurum muṭlaḳā
Egri iken düz olub irem Ḥaḳḳ'a

Yine bir gevher için geldim saña
İşbu ḥāl li'llāh raḥm eyle baña

Çünkü beyle iltimās itdi baña
Biz daḫı şunduḳ bir gevher aña

Bir eline aldı çün ol gevheri
Gör ki nit'di ol ma'nā cevheri

Bir elinde ārām itmedi becīdd
Ol biri eline aldı Şeyḫ Cüneyd

Ol elinde daḫı dutmadı ḳarār
Pes iki eliyle dutdı bī-ḳarār

Başdı bir dem yüregi üste ḳatı
Onda daḫı şabr eylemez gör ḳudreti

Saḫlamak isterdi kendü yaşurub
Şu'lesi cūş itdi başdan aşurub

Ḥayret irdi cānına 'aḳl ḳalmadı
Anı yaşurmaḡa ṭāḳat ḳalmadı

Pes iki 'aḡız eliyle şaldı 'aḡzına
Şanasın ki ḫayret irdi maḡzına
43b
Şeyḫ Cüneyd gevheri uddı dir hemān
Ḳandile şan şem' ḳoyduñ der-zamān

Ḳarımışken yine oldı nev-civān
Eyle şan ki oldı ḫürşīd-i cihān

Vücudı ile münevver oldı kim
Ay ü gün zerre yanında var ne kim

Ne dürür ay gün oña zerre ola
Ya münevver olub eşyāya dola

Ay ü güne cümle eşyālar ḫicāb
Oña olmaz ḫiç ḫicāb fī küll-i bāb

Baḳdı gördi öz vücūduna hemān
Dopdoludur dürr ü gevher cism ü cān

Ḳalmamışdır ḫiç nişān rūḫ u revān
Dürr ü gevher kānı olmuş bī-nişān

Kendözi daḫı gevher olmuş ser-be-ser
Ḳalmamış ḫiç nesneden anda eşer

Yer ü gök ü nār u cennet her ne var
Gevher olmuş ez-şığār u ez-kibār

Her yere baqar idi şeyḥ-i zamān
Ḥaqq cemālın anda görürdi ‘ıyān

Gevher oldı gevhere kıldı nazar
Gördi hem ḥaqqıñ cemālın ser-be-ser

Cümle gevherde hem olmuşdur ‘ıyān
Ḥaqq cemālın gördi oldı bī-nişān

Ḥaqq-ile bir oldı gitdi kıl ü kāl
Cümle eşyā maḥv olub qaldı cemāl

Cümle şeyden fāriğ oldı hem yine
Maḥv oluban vāşıl oldı aşlına

Daḥı size ma‘lūm oldı işbu ḥāl
Qaleme gelen budur olan maqāl

Ol ki şerḥ olmaz dil ile qaleme
Kimse anı açabilmez ‘āleme

Yok daḥı ḥaddim virem andan nişān
Bī-nişāndır bī-nişāndır bī-nişān

Bu ḥikāyeti didi ol ol maḥal
Ol kemāl ondan oña olmuş bedel

Ol ‘azīzi ey kerīm-i pür-kerem
Saḥla luṭfuñ ile şöyle muḥterem
44a
Cümle yaradulmuşñ oldur cānı
Ol durur hem lā-mekānuñ sulṭānı

Ol durur ‘āleme olan āyine
Onı bul gel ir sa‘ādet ayına

Ey Tūrābī iste anı durmadın
Bağlagıl gönliñi oña irmedin

Maḥşūd oldur onı bul ey ehl-i derd
Yüzüñ anuñ qademinde eyle gerd

Ol mübārek qademi gözüñ pāsın
Silüben apara yüzüñ qarasin

Pür-keremdir luṭf iyesi ol ḥoca
Lā-mekān sulṭānıdır ucdan uca

Bu ḥikāyeti görüb eyleyeni⁵²
Daḥı nazma getürüb söyleyeni⁵³

⁵² Yazub oquyanı bu ḥikāyeti

⁵³ Diñleyeni hem ḥāzır cemā‘ati

Öz likâsı lâ-mekânına nigâh
Vâşıl itsün cem‘ini idüb nigâh

Fâtihâ okı anuñ niyyetine
Mağbül ola ol ‘aziz hürmetine

Nür Muhammed Şalvât (Hikâyet-i Dürr) (9)

Gel ey cân iklîmine seyr idenler
Kafes-i tende şalub şikest gidenler

İrişenler bu vaḥdet menziline
Virenler cân ü baş ‘aşkuñ yolına

Bu yolda c ân virüb lezzet bulanlar
Ne lezzet nâz-ile ‘izzet bulanlar

Olanlar ‘aşkla bu yolda şâdıķ
Bolanlar maḥrem-i esrâra lâyıķ

Qabül-i dergehi hem pîr olanlar
Zihî baḥtlu pîr-ilen bir olanlar

Olar ki buldılar pîr ile hem-dem
Kamu esrâr-ı ḥaḳḳâ boldı maḥrem

Ki bir dervîş şeyḫe hem-dem idi
Kamu esrârına hem maḥrem idi

İder dervîş bir gün şeyḫiyle ben
Var idi çok cemâ‘at diñlegil sen

Oturduķ şoḫbet itdük bir zamân biz
Olara destür itdi gidüñüz siz

44b
Baña şeyḫim ‘inâyet kıldı gâyet
‘Inâyetle ḥimâyet kıldı gâyet

Benimle şoḫbet itdi ol dü yâre
Oturduķ gice şeyḫ ile istiḫâre

Murâğıba meşgûl oldum ol dem
Baña ‘arşdan yaña fetḫ oldu der dem

Pîrimüñ himmeti fazl-ı Ḥudâdan
Ki seyrim ötdi ol dem müntehâdan

Ḥudâvendigerim ü kârsâzım
Qabül itdi benim ol dem niyâzım

Ki göklerden götürdi bil ḥicâbı
Baña gelsün deyü kıldı ḥiṭâbı

Çü ben dostdan yaña gitmege düşdüm
Giderken gök deñizine irişdüm

Egerçi çok deñiz gördüm yolumda
Onuñ tek ulu deryâ yoḳdı anda

Çü bile gördüm ol deryâ-yı ‘aẓmi
Ki yâd itdim Hüdâvendigerimi

Ki elbet bu deñize vâşıl olur
Didim ol dem murâdım hâşıl olur

Bu fikr içre çü kıldım bir zamâni
O deryâya özüm şaldım revâni

Hüdânuñ rahmeti deryâsına ben
Özüm ğarķ eyledim fâlib işit sen

Çü vâşıl oldum ol baħr-i muħîte
Pes andan nûş kıldım niçe ğüte

İrişdim anda gördüm çok ‘acâib
Götürdüm niçe dürr andan ğarâib

Götürdüm dürrleri geldim girüye
Hemân dem çıķdım idi dışharuya

Beni görgec yedi sekiz melek dir
Hemân dem karşıladı şöyle bir bir

Didiler yâ ilâhe’l-‘âlemîn sen
Bu bir bendeye bunca luţf idüb sen

Hüdâvendim aña virdi cevâbın
Eger siz görmek istersiz şevâbın

Özüñüzi siz ol dem unudasız
Ferâmüş oluban hiç dınmayasız
45a
Yine emr eyledi ħallâķ-ı ‘âlem
‘Acâib görmek istersiz ki bu dem

Elinden dürrlerin anuñ aluñ siz
‘Acâib nice dürr andan görüñ siz

Tamâmın aldılar ol dem elimden
Alıcaķ gitdiler der dem yanımdan

Yine ğayretlenüb dutdum yüzüm ben
O deryâya yine şaldım özüm ben

O deryâdan ki bir deryâ açıldı
Yüzüme dürr-i rahmetler saçıldı

Yoğ-idi ol deñize ħadd ü pâyân
Benim yüzüme açdı anı sübhân

Ki bir menzile irdim ol zamâni
Baħuban her taraf dürr gördüm anı

Daħı yoğ-idi dürrden özge neste
İrişdim şeyħim ile onda dosta

Meded ondan baña kim pîr olupdur
Ki gördüm pîri dostlan bir olupdur

Onı görgec seni hayrân buldum
O hayrânı be-men seyrân buldum

Nazar kıldım vücūdum dopdolu dürr
O dürrden halk içine düşe bir dürr

Cinānı mest olalar halk-ı ‘ālem
Biri birden haberdār olmaya dem

Çü bile göricek ben girü geldim
Ki karşımda durur melegi gördüm

Çünān medhūş-ı hayrân bî-hūş onlar
Oları kim görürse şöyle dañlar

Dağı nice melek kim beni gördi
Olar benden yaña ol dem yöneldi

Çamusu baña secde kıldı ol dem
Elimden dürr alanlar dutdı mâtem

Bu hāl ile girü döndüm zemîne
İrişdi çünki bu derdim emîne

Beni göricek melekler secde kıldı
Aşkarken çay beni gördi vü durdı

Hemîn bir istiḥāre bir murāğıb
İrişdi baña bu munca merātıb
45b
Başım kaldırdım ol dem şeyḫ katında
Özümi gördim anuñ ḥazretinde

Baña şeyḫim buyurdı ol zamānı
Ne gördüñ vaqı‘a tiz söyle anı

Didim emr- i irādet sizüñ ola
Didi hoş müşkilüñ ne ola söyle

Didim şeyḫe ki müşkil bunda kaldı
Melek benden ki dürri nişe aldı

Buyurdı şeyḫ melek kıldı ḥiṭābı
Ki bir Allāh bilür bu mā-cerāyı

Yine şeyḫim didi mestim ben ol mest
Henüz aynımamışım dest ber dest

Yine şeyḫe didim ol ‘ālî ḥazret
Ki menzile gidelüm eyle himmet

Vedā‘ itdim anuñla yola düşdüm
Giderken yolda bir ḥāle irişdim

Melekler ki elimden dürri almış
Hemân gördüm ki ol menzilde kalmış

Ḥaṭā kıldı deyü şeyḥim buyurdu
Ki nürdan boynuña zencîr uruldu

Yine başdım qadem ben ilerüye
İrişdim menzile baqđım girüye

Ki gördüm ol melekler geldi bile
İrişdi menzile onlar benimle

Ki şeyḥüñ menzilinden tā be menzil
Üç aqac yol-idi hoş diñle ey dil

Bu ḥāl ile melekler geldi ey yār
Ki senden ötürü olduq biz günehkār

Bizim menzilimiz yedinci gökde
Yoq idi bizden özge kimde öñde

Ki dört gün dört gice bu ḥāl-ile bes
Ki oldılar bizimle döymedi kes

Şabāḥı tîzrek durdum ki ben cidd
Ki vardım secde kılam teheccüd

Yine geldi melekler ḥāzır oldı
Benim aḥvālime hoş nāzır oldı

Baḥa yalvaruban söyledi onlar
Ki sen kılduñ namāz oturdıñ ey yār
46a
Ki bunda n'idelim biz 'aciz olduq
Ki tesbîḥi unutduq nāçiz olduq

Ki bu zincîre biz şöyle urulduq
Evelki menzilimizden surulduq

Ki bizden rāzı olmayınca sizler
Muqayyed qaluruz pes bunda bizler

Didim onlara pes ben rāzı oldum
Ḥelāl itdim size hem 'afv kıldum

Pes andan döndiler didiler ey yār
Bizim ḥālimize sen ol ḥaberdār

Ol dem ki şeyḥe arz-ı ḥāl kılduñ
Didi onlar ḥaṭā kılduñ çü bildüñ

Gerekdir ḥazretine iletisin sen
Bizi iltimās andan idesin sen

Pes ondan ḥazrete ben vardım idi
Bu ḥālî ḥıdmetinde didim idi

Suāl itdi beni dervīşden ol şāh
Ki rāzısın digil lillāh fi'llāh

Didim ben rāzıyım sen rāzı olgıl
Ĥelāl it bunlara hem 'afv kılgıl

Ĥelāl itdim didim Allāh yolına
Ki gitsinler olar öz menziline

Olar da ĥāzır idi ol zamānda
Nice yüz biñ melek var-idi onda

Ĥamu el getürüb didi Ĥudāya
Bağışladı bular sen de bağışla

Güvāh ol ĥaĥĥ da'vā ĥalması hıĥ
Bular ĥün geĥdi daĥı sen daĥı geĥ

Henüz ki el du'āda idi ey yār
Aĥıldı gök ĥapısı ol ĥaberdār

Ne ĥaddi var melāik gökden indi
Elinde bir ĥabaĥ nūr ĥāzır oldı

O nūrdan ĥalk-ı 'ālem boldı medhūş
Ĥünān mest oldılar hıĥ ĥalması hūş

Meşāyiĥ ĥidmetinde ĥāle irdim
Ne kim gördüm ise hem anı didim

Ĥudāya dınleyin ĥāzır cemā'āt
Diler senden 'ināyetle hidāyet
46b

Bizi sen ol ülüşden bā-naşib it
Bu derd ehline anı sen ĥabīb it

Bunı görüb evvel bünyād ideni
Daĥı hem nazm idüben yād ideni

Şerī'atde ĥarīĥatde muĥīm it
Daĥı mürşid yolunda müstaĥīm it

Buları 'arza kılgıl sen imānı
Şefā'atci kııl ol gün Muştafa'nı

Ĥamunı raĥmetiñe sen ĥarīb it
Raĥīb itme bu ĥāzırımı ĥabīb it

Meşāyiĥ silsilesin eyle muĥkem
Bu dervīş şoĥbetini eyle her dem

Başarsa bu ĥarīĥa kim ki aĥdām
Ĥudāya kııl anuñ işin serencām

Oĥunsa bu ĥikāyet ĥanda kim var
Olardan iltimāsım budur ey yār

Añalar bir du‘āyla bu faķiri
Günehkār ü za‘if ü hem haķiri

Olaruñ himmetiylen ķurtulam ben
Ĥalās olam beher derd ü elemden

Yazanı oķuyanı diñleyeni
Raĥmetüñle yarlıgagıl yā Ğanī

Nür Muĥammed Şalavāt (Ĥikāyet Allāh Adıyla) (10)

Allāh adıyla dutalım her işi
Ĥāzır ola gide dünyā teşvīşi

Vir şalvat Muştafā’nuñ adına
Hem selām ol āline evlādına

Daĥı bizden ol velilere selām
‘Aşķ-ile diñleñ eydem bir kaç kelām

Ol meşāyiĥler ulusu serveri
Ol nübüvvet maĥremi peygamberi

Didi işidüñ özini dutanı
Nefse uyub haķnı unudanı

Bu velāyet sā‘atinüñ bir demi
Niçe yüz biñ ‘ömür geķer ādemi

Bu ādem ĝāfildir anı bilmeye
Geķe ‘ömri Ĥaķķ’a tā‘at kılmaya
47a
Görünüz yolu nice ĝitmek gerek
Ĥaķķ yolunda n’eyleyüb n’itmek gerek

Didi diñleñ ser-ĝüzeştım söylerim
Ĥātırımdan ĝiceni şerĥ eylerim

Ol kemāl ıssı ‘aziz-i pür-hüner
Namāza durdum didi bir ĝün meger

Niyet itdim sünnete baĝladım el
Ĥātırımdan geķdi nāgeh der-maĥall

Yaĥşı derviş dir ĥalāyıklar seni
Ehl-i ĥāl bilüb ögerler bil seni

Ben özümi ma‘lüm idiydim hemān
Nice kişiyem bileyim bu zamān

Ben henüz evvelki rek‘atde idim
Ĥātırım içre bile ider idim

Fi’l-ĥāl öz ĥalim dūrür iş bu diyem
Gördüm bir ĥammām tün anbār n’ideyem

Geķdi ol tünde benim ‘ömrüm yüz yıl
Dir hemān bir dem idi sen bellü bil

Uş benim bu nev'-ile geçdi hâlim
Müşkil oldı bed-ter ondan ahvâlim

Soñra ondan yine gördüm özümü
İ'tikâd idüb işitgil sözümi

Düşmüşem gördüm özümü bir çöle
Ne âdem var ne diyâr ilden ile

Yoğdur onda baña hiç münis ü yâr
Ancağ onda bir nice sekk becce var

Ben biş altı it küçügi besledim
Anlara hıdmet ri'âyet eyledim

Onları tîmârlarım ğamm h`ariyem
Cümlelerüñ bile ğor u ğariyem

Geçdi yüz yıl dağı bunuñla rûzgâr
Bile gördüm özümü ben ğor u ğâr

Bile ki ğor u zelîl gördüm özüm
Zârı kılub ğazrete dutdum yüzüm

Bâ-tazarru' ben münâcât eylerim
Ħağğ te'âlâ cânibinden söylerim

Pes didim estağfurullâhü'l-'azîm
Bu ne yaman niyet idi ey Ħakîm
47b

Kim benim göñlüme şeytân bu işi
Şaldı arturdı baña bu teşvîşi

Yine didim ben ne kişiyim bu dem
Kim özümü yağşılara oğşadam

Ben ki özümü bile ğor u zelîl
Gördüm hem çün olmuşam mişl-i sebîl

Bu kez oğşatdım özümü yaprağı
Düşüben donmuş çürimiş toprağı

Eyle toprağı ki bu yollara düşer
Kim gelen giden ayağına üşer

Ol yumuşak toprağ-ile özümü
Eyle dutdum ki başarlar yüzümi

Özüm ile toprağ itdim nerm ola
Sağt serd olmaya ancağ germ ola

Ben ki özümü bu kez gördüm çünin
Pes nidâ itdi ilâhe'l-'âlemîn

Cânibi Ħağğ'dan bize geldi nidâ
Özini gören olur bizden cüdâ

Her kim özini görür görmez haqqı
Sâlik olmaz yoq dîni olur şakî

Her kim özünü görür görmez beni
İşidüb bunu kıyâs itsün seni

Çün bu ilhâm geldi ol Hâk'dan baña
Ben yüzüm dutdum Allâh'dan yaña

Gördüm eyle luţf idüb perverdigâr
Cümle gizlü baña olmuş âşikâr

Cümle hicâbları götürmüş Çalab
Kamu 'âlemler beni eyler taleb

Çün özümü bir gördüm hâk ile
Olmuşam bir yer ile eflâk ile

Olmuşam bu cümle yerler âşikâr
Benden alur kuvvet hem hürd u kibâr

Olmuşam cümle ahan yerde şular
Bağ ü bahçe gül ü gülzâr u bûlar

Olmuşam bu cümle reng ü gül ile
Bile 'âşıkam güle bülbül ile

Dağ-ile bir olmuşam taşlar-ile
Uçarım ilden ile kuşlar-ile
48a
Cümle elvân ü hubûbât olmuşam
Şark u garb u berr ü bahre dolmuşam

Olmuşam 'ankâ vü sî-murğ ile kâf
Olmuşam kudret dilinden nûn u kâf

Olmuşam bir cümle deñizler ile
İncüyem cümle şadeflerle bile

Gevherim dürrüm kamu kân olmuşam
Cümle bu eşyaya ben cân olmuşam

Bâri bi'l-cümle ne kim var olmuşam
Kafa kafdan yer ü göke dolmuşam

Gün-ile bir olmuşam ender-'adem
Doğaram halk üstüne her dem-be-dem

Çizginüb günle dönerim il ile
Beni diyer halk kâl u kîl ile

Olmuşam güz kış ü yaz ü yay ile
Bile dolanub dolarım ay ile

Gâhi bedrem ay ile gâhi hilâl
Olmuşam bir vaşla şad hicre melâl

Cümle yıldızlar ile mîr olmuşam
Meş'al olub gök yüzine dolmuşam

Bir olub ahter ile seyyârede
Çizgünürem durmadın her arada

Olmuşam göklerde zînet hem felek
Baña tâbi' cümle göklerde melek

Her melek elinde dutmuş bir kadeh
Cümle nûrdan baña şunarlar ferah

Eyle onlar şevk-ile dutmuş idi
Cümle maḥlûkâtı mest itmiş idi

Hem melekler daḥı ol kadehlerüñ
Şu'lesinden mest idiler onlarüñ

Cümle ol melekler ile bir olub
Mest idim ol zât içinde seyr olub

Cümle gök ehli yöni benden yaña
Hem benim ḥâlîme ḳalmışlar daña

Olmuşam hem nâr u cennet ile bir
Dîne tevfiḳ olmuşam küfre esir

Zînet olmuşam 'azîmi 'arş ile
Levh-i maḥfûzum naḳûş-ı ferş ile
48b
İlhâm olub vaḥyile Cebrâil'e
Daḥı sidretü'l-müntehâ maḳâmına

Ḳabız-ı rûḥum bile 'Azrâil'e
Nefḥa-i şûr olmuşam İsrâfil'e

Ma'nâ 'âlemi ile bir olmuşam
Ma'nānuñ deñizlerine dolmuşam

Ol deñizler gevheri ile birim
Gevherüñ içinde ḥaḳḳ-ile seyrim

“قَابُ قَوْسَيْنِ”⁵⁴üñ rumûzın siçüben
Olub ev ednâdan öte giçüben

Hem resülün zât-ı pâkiyle bir
Olmuşam hem nûr-ı nübüvvetde seyr

Bir olub cümle mübârek müyla
Dolmuşam yere göge hoş büyla

Hem mübârek gîsûsiyle Muştafâ
Şıfatına girmişem bulub şafâ

Ol şıfât-ile ḳamu dîn ehline
Olmuşam rehber şefi' sin ehline

⁵⁴ Necm suresi 9. âyetten “iki yay uzunluğu kadar” manasına gelen kısmi iktibas.

Cümle şādıklarā maqşūd olmuşam
Kamu ‘ābidlere ma‘būd olmuşam

Hem kamu ‘āşıklarūñ ma‘şūqıyam
Cümle ŧālib olanūñ maŧlūbuyam

Cümle imān ehline farz ü zekāt
Olmuşam hem hacc ile şavm ü şalavāt

Hem kırā‘at hem rükū‘ hem sücūd
Hem muşallī hem muşallā hem dūrūd

Qablīm ‘aşq ehlinūñ mi‘rācıyam
Hem tavāf ehline bir bayrām hācıyam

Bizi gören bolupdur hacc-ı ekber
Te‘ālā şāna Allāhü ekber

Bize iredir ol kim haqqā irdi
Resūli gördi daŧı haqqı gördi

Hem vücūdum Allāh‘uñ dergāhıdır
Cümle sırrınūñ cānum āgāhıdır

Haqq şıfāt-ı pāk ilen bir olmuşam
Lā-mekān ü bī-nişāna dolmuşam

Daŧı yok haddim virem andan nişān
Cümle hāl-i vaşf olub oldı bī-nişān
49a
Henüz evvelki rek‘atde idi
Bu kadar geçdi hemān bir dem idi

Ey Tūrābī it özüñ kul aña sen
Fedā eyle cānuñ ol cānāna sen

Cān ü dilden sen özüñ it aña kul
Raḥm idüb luḡf-ile ol ide qabül

Cümleleri bizi daŧı ol bu dem
Mevşūf ide şöyle ki ender-‘adem

Ol erenden haqq bizi ayırmasun
Dünyā āḫir doğru yoldan ırmasun

Yazanı oquyanı diñleyeni
Raḥmetüñle yarlıgagıl yā ğanī

Enbiyādan evliyādan yā ilāh
Sen bizi ayırmagıl ey pādişāh

Nūr Muḥammed Şalavāt (Hikāyet Yüzüñ Ka‘bedir) (11)

Yüzüñ ka‘bedir ey şanem
Ben aña secde eylerem
Benim ka‘bem taḫkīksin sen
Sensüz ka‘beni n‘eylerem

Ka'be odur ki varalar
Berr ü bahrı sen olasıñ
İmdi ki ben seni bulurum
Şavm u şalâtı n'eylerem

Ka'beye varan hâcıdır
Büyuñ mü'min mi'râcıdır
Yüzüñi gören nâcidir
Ansız bu cânı n'eylerem

Nâci odur Haqqı bula
Her demini Haqq'dan ura
Söyleyicek haqqı diye
Bâtil hayâli n'eylerem

Sendedir benim hayâlüm
Seni görmek diler cânüm
Senüñ iledir bazarum
Özge bazarı n'eylerem

Bir dem yüzüñi görmeklik
Deger imiş dü cihâne
49b
Tenim gitdi ben de gördüm
İki cihânı n'eylerem

Ben de gördüm ben de bildüm
Bu tende cân sen imişsin
Cümle tenlerüñ cânı sen
Ben cânsız teni n'eylerem

Her dem bu gönül şehrini
Girüben seyrân eylerem
Dem dem nefsüñ boynun urub
Her dem tâze kan eylerem

Kim ki bu yolda belidir
Ol şekki yoqdır velidir
Söyleyen kudret dilidir
Allâh dilinden söylerem

Kim ki nefsinı öldürdi
Cesedini genc eyledi
Ben anı gencim üstüne
Nâzır ü hâkim eylerem

Hem yoq yerden var eylerem
Onı baña yâr eylerem
Onı alam beni virem
Onuñla bazar eylerem

Eyyüb leyin bu dünyâda
Kim belâya şabr eyledi
Şöyle ol İbrâhîm kimi
Âteş-i gülzâr eylerem

Ger kul isen olma fużül
Dön Hakk'a kulluğ eylegil
Yüsuf kimi çāhdan āzād
'Aleme sultān eylerem

Beş vaqt namāzı vaqtiyle
Kıl āb-ı rahmetdir size
Her vaqtdede dergāh açılır
Bilün tecellī eylerem

Yüz biñ bendem ta'ām yiyer
Dönüb baña şükr eylemez
Benüm oña yoğ rahmetüm
Onuñ gözin tār eylerem
50a
Biş vaqt namāz terkin kıılır
Nefsinüñ murādın virir
Dünyāda kadri varısa
Āhıretde ĥor eylerem

Dime bunda kadrim vardır
Āhıretde iş düşvārdır
Niçe varları yoğ idem
Hem yoğ yerden var eylerem

Biş vaqt namāzını kıılmaz
Göñlini ol baña virmez
Ol benden cennet ummasun
Onuñ yerin nār eylerem

Ger biñ yıl 'ömri var-ise
Ötürür gāfillik ile
Ĥāk ile yeksān eyleyüb
Ben anı bī-cān eylerem

Cānı gider bī-cān kalur
Başını daşlara urur
Ah ü fiğān feryād ider
Düñin günin zār eylerem

Her bende ki beni bilür
Göñlini baña ol virür
Nefsini benden alur
Onuñ ħalbin nūr eylerem

Onuñ ħalbin nūr eylerem
Onuñ için ĥür eylerem
Mūsā gibi kelīm olur
Mağāmını Tūr eylerem

Mağāmını Tūr eylerem
Özüm ilen bir eylerem
Kimse benden siçebilmez
Öz nūruma seyr eylerem

Cennet Burāk u kevşeri
Ĥürri ħılmānı n'eylerem
Namāz u zıkr ü Ĥur'ānum

Sücüdü saña eylerem

Nār sensin bād sensin
Hāk sensin āb sensin
50b
Cānumı cānāna virem
Ben tüccārum sūd eylerem

Sensin zemīn felek dolu
Cümle eşyā sen imişsin
Bī-nişānuñ nişānı sen
Ben onı beyān eylerem

Şırāṭ mīzān va ‘desini
Bellü beyān bil haqq imiş
Cümle eşyā bir zāt imiş
Ben ol nişānı söylerem

Cümle eşyā deñiz olsa
‘Aşq odı onı yandurur
Her dem bu ‘aşkuñ odına
Özümi fenā eylerem

Bir menzirim taḥte’ş-şerā
Bir maqāmım ‘arş-ı ‘alā
Her dem senüñ ‘aşkuñum
Seyr-i lā-mekān eylerem

Allāh aydur dergāhıma
Yüz dutub dileñ dilegüñ
Niçe yüz biñ ğāfilleri
Dermend-i ‘Aciz eylerem

Nūr Muḥammed Şalavāt (Hikāyet-i Vuşlat) (12)

Vuşlatdan ḥaber şoranlar
Vuşlatdan ḥaber virenim
Vir şalavāt ol Aḥmed’e
‘Acāibler şerḥ idenim

Bile ‘acāib neste ne
Söylenmemiş ola şāyed
Haqq ile bir olanlaruñ
Kesb ü kemālin söylerem

Sen cānuñı itme dirīğ
Haqq yoluna ḳurbān eyle
Bir cānum var Haqq’a ḳurbān
Haqqdan ğayrını n’eylerem

Mūsā benim çün Haqq ile
Sözümü küstāḥ söylerem
Cümle perdeni götüren
Yüzden tecellī virenem

Oldum yoldaş Mūsā ile
Bilmedi benim sırrımı
51a

Cümle yerde hâzır benim
Ben Hızır'ım gemi delenem

Hızır zulmâta gidende
Gıtdim öñünce duymadı
Nuḡkumuzdur âb-ı hayât
Ben âb-ı hayât olanım

Cercıs benim Yūsuf benim
Ya'ḡüb benim zârı kılan
Hem Yūnus'um deñizlerde
Balıḡ ḡarnında ḡalanım

İbrāhīm Edhem'im bu gün
Bırāḡdım pâdişahlıḡım
Nesīmī'yim yoḡdur nesnem
Derümden küllī bī-zārım

İbrāhīm'im od içinde
Gül ü gülzâr seyr eyleyen
Hem Manşūr'um dīdâr için
Çekilüb dāra varanım

Hem Dāvud'um Süleymān'ım
Cümle ḡükmümedir benim
Nuḡ'um baña şekk getüren
Başına ḡūfān ḡuranım

İdrīs benim Yaḡyā benim
İşḡāḡ benim 'īsā velī
Hem Eyyüb'üm belā-keşim
Tenine ḡurdlar dolanım

Ben Şīt'im küpden doḡanım
'īsā'yım göḡe varanım
Lūḡ'um yedi yüz yaşayan
Âḡir dünyāyı şalanım

Şavm benim şalavāt benim
ḡadīr benim Berāt benim
Hem İsmā'il'im hem 'īdım
ḡoç-ile ḡurbān olanım
51b
Bil beni ḡaḡḡ nūrından oldum
Dönüben aşlımı buldum
Müḡr-i nübüvvet ben oldum
Cümle nebīni gezenim

Düldül benim dāyem hâzır
'Alī beni binmek için
Zü'l-feḡāriyım ḡayderüñ
Cihānda kāfir ḡıranım

Hem cān alan 'Azrāil'im
İsrāfīl'im Mikāil'im
Vaḡy getüren Cebrāil'im
ḡazrete peyk olanım

Felek benim melek benim
Hem āb ü bād ü ḥāk benim
Hem Ḥaḳḳ ilen bir olmuşam
Cümle eşyāya dolanam

Lā-mekānuñ gevheriyim
Gevheriyim hem maḥfiyim
Tevḥīdiyim ‘aşḳ ehlinüñ
Yoluyım yola varanım

Bu cümle yerleri düzen
Çıkuban gökleri gezen
Zerre ilen deñizleri
Mevce şalub mest idenim

Onda ki eleste idim
Ḥaḳḳ baña in‘ām eyledi
Uşbu cihān hiç yoḡ-iken
Ḥaḳḳ ile cevlān idenim

Ḥaḳḳ baña in‘ām eyledi
Ādeme kııl nażar didi
Ādem atanuñ balçıḡın
Öz elümlen yoḡuranım

Bende bir şahş adum ‘Alī
Baña himmet merdān ‘Alī
Himmet ilen içtim ‘aḡū
Duruban devrān idenim

Gelmeyipdür gelmeyesi
Ḥoca Yūsuf Mışrı gibi
52a
Hem Mışır’da ḥammām dutan
Hem bunda cum‘a kılanım

Sensin beni delü deyüb
Nice kerez tepen ḡāfil
Benem senüñ evlāduñı
Ḳahrım ile şıl kılanım

‘Alī beni diyer size
Yūsuf-ı Mışrı’yem bu gün
Çoḡ zamānuñ ulusını
Du‘ām ilen dirildenim

Ḥoca Yūsuf-ı Mışrı’ye
Niçün iḳrār virmeyesin
Her demde yüz tuḥfe gibi
Ben oña cānum virenim

Bende ‘Alī diz mārıyım
Ḥoca Yūsuf’uñ kılıyım
On iki yaşımda idim
Ḥocaya özüm şalanım

Ḥoca Yūsuf’uñ kılıyım
Ḥoca yolında beliyim

Hoca ki beni inedi
Remz ilen onı bilenim

‘Alī bu sözi kim didüñ
Haqq sırrıdır söyledigüñ
Ben neyim ki nesnem olsa
Hoca Yūsuf’ dan alanım

Gelsün bu çapudan dilen
Küfri koyub dine giren
On altı yıl hoca ilen
O dağda hayrān olanım

Hayrānlıqdan inen giden
Zülfin tene libās iden
Resülün hırkasın giyen
O yerden çıkub gelenim

Ta‘rīfin ider pīrinüñ
Maħremidir haqq sırrınuñ
Öküz binüb yedülenüñ
Tācın dülbendin alanım
52b
Dülbendlerin başdan alub
Çalīçemüñ altına şalub⁵⁵
Özi gelüb sākin olub
Ol şehre gavğa şalanım

Dime Yūsuf zāt olanım
Tālib ilen yol varanım
Eyleyen eden hocayım
Dönüb onlardan şoranım

Yetdim ol taht u tācına
Yetmedim aşluñ ucına
Muştafa’nuñ mi‘rācına
Çurşanub bile gidenim

Hem ‘Alī’yem sen bil beni
Her dem ziyāret kıl beni
Beni ziyāret kılana
Ben nūrdan kemer virenim

Bende şerī‘at kilidi
Bende tarīkat biligi
Yılda gider hācı hoca
Ol Ka‘benüñ haccı benim

Bende ‘Alī haqqıñ yāri
Yer ü gögüm cümle varı
Cebrāile virdim perri
Toğuz yıl kuṭb-ı ‘ālemim

Dime ‘Alī bir kişidir
Olmayasın haqqdan ırak
Aşlım ilen bir olmuşam

⁵⁵ Vezin aksamıştır.

Cān virenim cān alanım

Pir çobanım Haqq yolına
Yedi yerde kırşabileñ
Bu maqāmuñ eyesi sen
Himmet ile ben giderim

Bildüñ olaruñ hālını
Gördüñ t̄alibüñ p̄irini
Olar duydı haqq sırrını
Ben nefse uyub qalanım

‘Ācizī yandı yüregüñ
Kimse tanımaz onları
53a
Günde biñ nevbet cānumı
Onlara qurbān kılanım

Nür Muḥammed Şalavāt (Hikāyet Senüñ ‘Aşkuñ) (13)

Senüñ ‘aşkuñ gönüllerde
Beqādır yā Resūla’llāh
Senüñ ‘aşkuñdan özge ‘aşq
Fenādır yā Resūla’llāh

Senüñ yüzüñ gören gözler
Ne ay gözler ne yıldızlar
Nūruñdan gice gündüzler
Şu‘ādır yā Resūla’llāh

Okıdı medḥüñi Allāh
Senüñ ey enbiyā ḥatmi
Ki gökde yā s̄in yerde
Tā ḥādır yā Resūla’llāh

Okıdı “الَّذِي أُسْرَى”⁵⁶
Saña ey seyīd-i ‘ālem
Didi rūḥu’l-emīn durgıl
Şalādır yā Resūla’llāh

Aduñ Aḥmed özüñ Maḥmūd
Muḥammed Qāsım u Dā’ī
Beher ismi ile oqursun
Revādır yā Resūla’llāh

Yüz yigirmi dört bin nebī
Ki oldı ‘āleme izhār
Senüñ qadrüñ k̄amusundan
‘Ulādır yā Resūla’llāh

“أَلَمْ نَشْرَحْ لَكَ صَدْرَكَ”⁵⁷
Senüñ s̄ineñ şıfātıdır
Şaçuñ leyl ü yüzüñ şems
Duḥādır yā Resūla’llāh

⁵⁶ İsrā suresi 1. âyetten “O(Allah) ki yürüttü” anlamına gelen kısmi iktibas.

⁵⁷ İnşirah suresi 1. âyet; “Biz senin göğsünü açıp genişletmedik mi?”.

Yok idi 'ālem ü ādem
Var idi ol zamān nūruñ
Seni soñra geldi dimek
Ĥaṭādır yā Resūla'llāh

Senüñ 'aşkun kime düşse
Gönüllere saykal olur
53b
Āyinesi yüz gösterir
'Aṭadır yā Resūla'llāh

Seni seven kimselerüñ
Bāzārı ḥaḫḫ ilen imiş
Senüñ nūruñ o kimseye
Ķaladır yā Resūla'llāh

Münāfiḫ mel'ün ü cāhil
Yedilmedi ḫaṭaruña
Yedilüb bile gelmeyen
Ķaladır yā Resūla'llāh

İşitse aduñı mü'min
Virir şallū 'alā şalāt
Ki kāfirse semî'ne ismüñ
Belādır yā Resūla'llāh

Kime işāret ḫıldıñsa
Ol oldı senüñ 'āşıḫuñ
Senüñ 'aşḫuñdan ol 'āşıḫ
Yanadır yā Resūla'llāh

Senüñ 'aşḫuña düşenler
Olar rahmet deñizidir
Özin her dem o deñize
Banadır yā Resūla'llāh

Senüñ tiriñüñ okına
Cānını pūte eylemiş
Kemāndan çıkan ḥaḫḫ tiriñ
Cānadır yā Resūla'llāh

Dudaḡuñ şerbeti senüñ
'Aceb çeşmedir ey dilber
Niçe yüz biñ gelür teşne
Ķanadır yā Resūla'llāh

Senüñ zülfüñ medḫin ider
Daramaḡa nūrlar ilen
Melekler dutmuş eline
Şānedir yā Resūla'llāh

Senüñ bir kez yüzüñ gören
Nā-maḫreme fāş eylemez
Kimse andan şorar olsa
Dañadır yā Resūla'llāh
54a
Olar ki mest ü şeydādır
Cānı yoluñda fedādır

Seni her dem her arada
Añadır yā Resūla'llāh

Senüñ 'aşkuña düşenüñ
'Aklı başdan zāil olur
'Āmm u nādān şagunur
Dānadır yā Resūla'llāh

Mü'minler iyesiz olmaz
İyesizler baħre dalmaz
Senüñ 'aşkuñ kimde ise
İyedir yā Resūla'llāh

Senüñ şer'inçe gitmeyen
'Aşkuñ odına tütmeyen
İblis aña evim diyer
Yuvadır yā Resūla'llāh

Allāh buyruğın dutmayan
Senüñ şer'inçe gitmeyen
Ne bendedir ne ümmetdir
O nedir yā Resūla'llāh

Özin senden ırak eyler
İşi mekr ü yalan söyler
Özin şeytān çerisine
Taladır yā Resūla'llāh

Seni cāndan seven kişi
Dā'im şer'ina güş eyler
Kulakda güşvāresi
Tānedir yā Resūla'llāh

Senüñ şer'in terk iderler
Nefsüñ atına binerler
Deger çarħ hürd ü ħār eyler
Uvadır yā Resūla'llāh

Binerler nefsüñ atına
Yanarlar nāruñ odına
Senüñ şer'in balın dadmaz
Uyadır yā Resūla'llāh

Senüñ 'aşkuñ gönüllerde
Müezzınler şalā eyler
54b
Gözin ğaflet dutanları
Uyarır yā Resūla'llāh

Bir eli yetse elüña
Gözin yol eyler ilüña
Cān ü başını yoluña
Koyadır yā Resūla'llāh

Senüñ 'aşkuñ kimde ise
Pertevi daşra biraħur
Maħremlere yeticeğın
Diyedir yā Resūla'llāh

Bile söyler haqqdır sözi
Dā'im ta'rīf ider sizi
Onuñ çünki dā'im yüzi
Sañadır yā Resūla'llāh

Bağub yüz-be-yüz olucağ
Gider cān üzülür tenden
Her dem luğ ü kerem senden
Bañadır yā Resūla'llāh

Her kim senüñle yağş olsa
Yer ü gök 'arş-ı nağş olsa
Her ne Allāh'dan bağş olsa
Duyadır yā Resūla'llāh

Seni söyler seni bilür
Secdesini saña kıllur
Nice h'āna muğtāc olsa
Doyadır yā Resūla'llāh

Her 'āşī kabirde olsa
Zebāniler döger olsa
Saña şalavāt getürse
Çoyadır yā Resūla'llāh

Seni cāndan seven kişi
Hiç arada olmadı māt
Senüñ zülfüñ oña hil'at
Giyedir yā Resūla'llāh

Senüñlen birlenen kişi
Dā'im şaydı sen imişsin
İki cihān bahā gelmez
Yinedir yā Resūla'llāh

55a
Senüñ doğru 'aşuğlaruñ
Cān u cismi sen imişsin
Tañrı haqqı senüñ haqqıñ
Biledir yā Resūla'llāh

Senüñ derdüñden ey dilber
Bu 'Āciz haste olupdur
N'ola bir kez nigāh itseñ
Devādır yā Resūla'llāh

Rū-siyāh mağrüm ü bī-çiz
N'ola bir kez rağm idesiz
Gelüpdür çapuña 'Āciz
Gedāñdır yā Resūla'llāh

Nūr Muğammed Şalavāt (Hikāyet Senden Şefā'at) (14)

Senden şefā'at dilerim
Özüñden yā Resūla'llāh
Ölü rüğlar diri olur
Sözüñden yā Resūla'llāh

Kim ki özine yörenür
Luṭf ü kerem senden olur
Mişl-i lâ-mekân görünür
Gözünden yâ Resûla'llâh

Dâ'im rahmet senden yağar
Yağıncağ zulmuni boğar
Her şabâh olur gün toğar
Yüzünden yâ Resûla'llâh

Fehmi yeter yile şuya
Bu beni Âdem bî-nevâ
Yaratdı yir ü gök hevâ
Nûruñdan yâ Resûla'llâh

Eyle birlendüñ ol biri
Kalmadı bir kalbün yiri
Söylenür Allâh'ın sırrı
Dilünden yâ Resûla'llâh

Hem saña dergâh açılır
Câm iner kadeh içilir
'Âleme dürrler saçılır
Zülfünden yâ Resûla'llâh
55b

Hem saña Cebrâil gelür
Ehl-i nazâr olan bilür
Cümle melek sürme alur
Pâyünden yâ Resûla'llâh

Özin bilmez seni bilür
Secdesini saña kıılır
'Arşa çıkan varır gelür
Boyuñdan yâ Resûla'llâh

Kim ki menligini şalur
Bu mu'cizuña inanur
Cümle melâik mest olur
Büyüñdan yâ Resûla'llâh

Devruban Düldül'i bindi
Kâfire zü'l-fekâr çaldı
'Alî'dir Hâjber'i aldı
Heymünden yâ Resûla'llâh

Olar seni beni bilür
Cânın saña fedâ kıılır
Her dem oña şikâr gelür
Küyuñdan yâ Resûla'llâh

Olarda yok 'amel riyâ
Bağsa seni görür niye
Ders alur cümle enbiyâ
'İlmünden yâ Resûla'llâh

Olagör onlaruñ tekin
Ziyâna virmez bir tügün
Yerler gökler olmuş sâkin

Hilmünden yâ Resûla'llâh

Olarda yokdur menilik
Olara sen et ü ilik
Veliler almış velilik
Huyuñdan yâ Resûla'llâh

Şerî'atüñ hilâfını
İden kimse olur mağbûn
Dişür anuñ günâhını
Cesedden yâ Resûla'llâh

Olar ikrâr saña virmiş
Evvel âhîr seni bilmiş
56a
'Âleme seyîdler dolmuş
Şoyuñdan yâ Resûla'llâh

Sen kâ'im eyledüñ dîni
Dîne getürdüñ bî-dîni
Dür eyleme 'Âcizi'ni
Şoyuñdan yâ Resûla'llâh

Nûr Muḥammed Şalavât (Hikâyet Geldi Yine 'Aşk) (15)

Geldi yine 'aşk bülbülü
Doldı cihâni Muştafâ
Açıldı mü'minler güli
İrdi nişân-ı Muştafâ

Söyler tütîler zevk ile
Raḥmet saçıldı gül ile
'Âlem dolupdur nûr ile
Devr-i zamân-ı Muştafâ

Feriştelere çün 'arşdadır
El kavşurub şaf şaf durur
Cümle şalavât getürür
Beher revân-ı Muştafâ

Ol şâh "مَا زَاغَ الْبَصَرُ"⁵⁸
Bir kez aya kıldı nazar
Ay oldu "وَأَنشَقَّ الْقَمَرُ"⁵⁹
Gökler 'ıyânı Muştafâ

Bezediler cennetleri
Karşu çıka biñ biñ hûri
Çağırışalar ki her biri
Diye ki kanı Muştafâ

Başı açuk yalın ayak
Maḥşerde yügürür yayak
Oña ne hülle ne Burâk
N'eyler cinânı Muştafâ

⁵⁸ Necm suresi 17. âyetten "gözü şaşmadı" anlamına gelen kısmi iktibas.

⁵⁹ Kamer suresi 1. âyetten "ve kamer yarıldı" anlamına gelen kısmi iktibas.

Evliyâlar zârı kıılır
Gören yüzün yire urur
Şâhım ‘Alî cânda durur
Bi’llâh be-cânı Muştafâ

Hâkķ Çalab’dan indi nidâ
Ol nidâya cânım fedâ
56b
İder Muḥammed ümmeti
Şâh-ı cihânı Muştafâ

Bu on sekiz biñ ‘âlemüñ
Dîv ü perinüñ Ādem’üñ
Cümle ‘Arab ü ‘Acem’üñ
Dîni îmânı Muştafâ

Kim ki yoluñ duta gide
Yol içinde mi‘râc ide
Koyma ‘Āciz’i tamuda
Cümle ten cânı Muştafâ

Nür Muḥammed Şalavât (Hikâyet Müslümânlar Benim Yârim) (16)

Müslümânlar benim yârim
Naẓar ‘ayyâra düşmüşdür
Nigârım dilberim şühüm
Meger ‘ayyâra düşmüşdür

Gehî dervîş gehî şâhdır
Gehî hürşid gehî mâhdır
Gehî menzili dergâhdır
Güzer ‘ayyâra düşmüşdür

Gehî çün âhû-yı vahşî
Gehî Çinî gehî Kâşî
Gehî şadr u gehî münşî
Yazar ‘ayyâra düşmüşdür

Gehî Nuḥ ü gehî ‘İsâ
Gehî Fir‘avn gehî Mūsâ
Gehî şü‘bân gehî ‘aşâ
Düzer ‘ayyâra düşmüşdür

Gehî surḥ-i kabâ olmuş
Gehî âl-i ‘abâ olmuş
Gehî menzil kabâ olmuş
Öter ‘ayyâra düşmüştür

Gehî rind ü gehî ‘ayyâr
Gehî çün Ca‘fer-i Tayyâr
Gehî siḥr u gehî sehḥâr
Kılar ‘ayyâra düşmüşdür

Gehî çün gül gehî bülbül
Gehî Kerrâr gehî Düldül
57a
Gehî Kânber gehî himmet
Diler ‘ayyâra düşmüşdür

Gehî berr ü gehî baħr ol
Gehî luṭf ü gehî ḳahr ol
Gehî künd ü gehî ŧehr ol
Ḥaber ‘ayyāra düŧmüŧdür

Gehî daġdır gehî gülŧen
Gehî tiġ ü gehî gülŧen
Gehî dutġun gehî rüŧen
Güler ‘ayyāra düŧmüŧdür

Gehî ŧahbā gibi cüŧan
Gehî der-devr-i dervīŧān
Gehî sākī-yi mey nūŧān
Çeker ‘ayyāra düŧmüŧdür

Gehî elde mehār oldur
Gehî leyl ü nehār oldur
Gehî ebr-ī bahār oldur
Düŧer ‘ayyāra düŧmüŧdür

Gehî rind oldı dervīŧ ol
Gehî gürg ü gehî mīŧ ol
Gehî yād ü gehî ḥīŧ ol
Geçer ‘ayyāra düŧmüŧdür

Gehî yaydır gehî tīr ol
Gehî mürŧid gehî pīr ol
Ki ider dürlü tedbīr ol
Hüner ‘ayyāra düŧmüŧdür

Gehî mescid gehî deyr ol
Gehî hem-dem gehî ġayr ol
Gehî ‘ālemde der ṭayr ol
Uçar ‘ayyāra düŧmüŧdür

Gehî maṭlūb gehî ṭālib
Gehî mümkün gehî vācib
Gehî özi özine ḥācib
Diler ‘ayyāre düŧmüŧdür

Gehî ma‘ŧūḳ gehî ‘āŧıḳ
Gehî ‘Azrā gehî Vāmıḳ
Gehî ḳāhir gehî müŧfiḳ
Sezer ‘ayyāre düŧmüŧdür
57b

Geh olmuş ol fa‘āl üste
Gehî durmuş maḳāl üste
Gehî gün tek zevāl üste
Sefer ‘ayyāra düŧmüŧdür

Yeridir ġāh büt-ḥāne
Gehî olur rind-i meyḥāne
Oña kim ḳılsa peymāne
Baħar ‘ayyāra düŧmüŧdür

Gehî ŧīr oldı çün Ḥayder
Gehî bend oldı çün Ḥayber

Gehî İshāk ü geh Kaydur
Haber ‘ayyāra düşmüşdür

Gehî çün Yūsuf-ı Mısrî
Gehî hākān gehî kisrî
Gehî çün Şeyh-i Başrî
Meger ‘ayyāra düşmüşdür

Gehî yağmür-ı nīsān ol
Gehî berf-i zemistān ol
Gehî nev-rüz-ı sultān ol
Öter ‘ayyāra düşmüşdür

İde maqşūdı kim hāzır
Olur çün nāzır nāzır
Özinden ğayrı ol qazır
Bozar ‘ayyāra düşmüşdür

Nür Muḥammed Şalavāt (Hikāyet el-Ḥamdü li’llāh) (17)

‘Ömrüm oldukça saña
Diyem el-ḥamdüli’llāh
Cümle sensin men niyem
Diyem el-ḥamdüli’llāh

Cesed benim cān sensin
Gözlülere ‘ıyān sen
Viren sensin alan sen
Diyem el-ḥamdüli’llāh

Āşikāresin nihānsın
Göñüllere dolansın
Mihrūn cāna şalansın
Diyem el-ḥamdüli’llāh
58a
Hiç bilmeyem menligi
Şalam cism ü tenligi
Dā’im görem senligi
Diyem el-ḥamdüli’llāh

Diyem anuñ sözini
Enbiyānuñ güzini
Dā’im görem yüzini
Diyem el-ḥamdüli’llāh

Cānumı qurbān kılam
Gerek ki seni bilem
Sen ḥaqq men āb u gilem
Diyem el-ḥamdüli’llāh

Şalam bu āb u gili
İtmeyem kāl u kıli
Taniyam ehl-i dili
Diyem el-ḥamdüli’llāh

Yetem bir ehl-i dile
Seyrim düşe bu dile
Dağılam cümle dile

Diyem el-ḥamdüli'llāh

Cümle dillere dolam
Girem bahre dürr direm
Hemîşe vuşlat olam
Diyem el-ḥamdüli'llāh

Bilem vuşlat demini
Vuşlat idem cem'ini
Ḥaqqdan ğayrı mest ola
Diyem el-ḥamdüli'llāh

Vuşlat oluban gülem
Gül üstünde bülbülem
Vuşlat demini bilem
Diyem el-ḥamdüli'llāh

Toprağ iken dürr olam
Bu arada sırr olam
Aşlım ilen bir olam
Diyem el-ḥamdüli'llāh

Aşıldan indi 'alem
Her birinde biñ selām
58b
'Arş ü kürs levḥ ü qalem
Diyer el-ḥamdüli'llāh

Ḥabîbim göge uçar
Yerlere raḥmet saçar
Cümle eşyâ dil açar
Diyer el-ḥamdüli'llāh

Gökden ḥürîler indi
Diyer ḥani mü'minler
Cümle Burâk'lar durar
Diyer el-ḥamdüli'llāh

Baḥun baḥun göklere
Melekler şaf dutmuşlar
Ḳarışuñ şaflarına
Diyüñ el-ḥamdüli'llāh

Cemâlün tecellisin
'Aşq odına dutarlar
Yanam 'aşkuñ odına
Diyem el-ḥamdüli'llāh

Tecellî 'ıyân ider
Eşyânı ḥayrân ider
Ay ü gün gerdân ider
Diyer el-ḥamdüli'llāh

Ḳatraşur seyyâreler
Saña irmek isterler
Ben ölünce ḳayrayam
Diyem el-ḥamdüli'llāh

Ben ölünce kayrayam
Cānumı qurbān kılam
Cesedde seni bulam
Diyem el-ḥamdüli'llāh

Özini 'aşk odına
Yandıran seni bular
Her nefes seni bulam
Diyem el-ḥamdüli'llāh

Seni bilmeyen aḥmaḳ
Dünyāda neni bilür
Küllü var seni bilem
Diyem el-ḥamdüli'llāh
59a
Her bende seni buldı
Dil oldı nefes oldı
Mūsā Tūr'da nūr gördi
Didi el-ḥamdüli'llāh

Nüruñ nürdan tazedir
Nüruñ imān bizedir
Cümle aşlın gözedir
Diyer el-ḥamdüli'llāh

Aşla giden kim ola
Ol aşıl ile hey m ola
Derdime ḥakim olsa
Diyem el-ḥamdüli'llāh

'ıyān gibi ḥāl ola
Mı'rāc bize yol ola
Ben olmayam ol ola
Diyem el-ḥamdüli'llāh

Cümle sırr 'ıyān ola
Ḥayvānlar insān ola
Her ayım nīsān ola
Diyem el-ḥamdüli'llāh

Her dem bu baḥre dalam
Bu ḡafletten uyanam
Şıfadan zāta dönem
Diyem el-ḥamdüli'llāh

İbrāhīm Ka'be yapıdı
Mü'minler anı tapdı
Dağlar yerinden koydı
Didi el-ḥamdüli'llāh

Dağlar düzler pilāv olsa
Cümle deñiz yağı olsa
Cümle bir loḳmada o dem
Diyem el-ḥamdüli'llāh

Dağlar sım ü zer olsa
Dünyā libāsım olsa
Giyem köhne cāmeler

Diyem el-ḥamdüli'llāh

Zātından ḳalbimiz dolur
Her zamān yeñi fetḥ olur
59b

Dā'im müşkilüñ hall olur
Diyüñ el-ḥamdüli'llāh

El-ḥamdüli'llāh söyleñ
'Ömr olduḳca zikr eyleñ
Siz bu deme şükr eyleñ
Diyüñ el-ḥamdüli'llāh

Söyleyüñ hemçü bülbül
Zātına yan olub gül
'Ācizî dostuna ḳul
Diyer el-ḥamdüli'llāh

Nür Muḥammed Şalavāt (Ḥikāyet Özini Şaldı) (18)

Özini şaldı ḥişāra
Kim ki zülfüñ gördi uş
Cān virüp cānān buldı
Kim ki yüzüñ gördi uş

İki cihān senüñ içün yā resül
Bu cānum saña fedā ey pür-uşül
Ayaḡuñ degdi ḫasa töküle şu
Ay inüben ḳarmayuben dutdı uş

Ḳavm-i kāfir üstüña hücm eyledi
Ḥaḳḳ te'ālā gör ki ne luḫf eyledi
Cebreil geldi duya söyledi
Ḥışm idüben onı deve ḳırdı uş

Göbeginden nür dā'im çıkar idi
Müşk ü 'anber ıpar ḳoḡar idi
Ḳavm-i müşrik seni onda tanıdı
Küfri ḳoyuban imāna girdi uş

Gökde bulut üstüña sayvān idi
Ol nübüvvet mihrî sende⁶⁰
Baḡuban göḡsünde gördi
Ol mübārek cemālüñ gördi uş

Göḡsi anuñ meskenüñdür
'Arş-ı raḫmān oldu uş

Ol büyuñ ḳaddine baḡar
Her nefes mi'rāc olur
Kim ki ol mi'rāca ḳıḳdı
Ḥacc-ı ekber oldu uş

60a

61 «أَلَمْ نُشْرَحْ لَكَ صَدْرَكَ»

Göḡsüñ içün didiler

⁶⁰ 'ābid anı

⁶¹ İnşirah suresi 1. âyet; "Biz senin göḡsünü açıp genişletmedik mi?".

Barmağılan ayı gökde
Nice päre kıldı uş

Haqq nūrından siçebilmez
Kimse senüñ nūrını
Ayın aldı gözün açdı
Cebrail gördi uş

Genc-i pinhān durur oña
Ol mübârek saçlarıñ
Haqq onı Beytu'llāh itdi
Girdi namāz kıldı uş

Tepredirsen dudađuñı
Teprenür kırş-ı güneş
Söyleşür kipriklerüñle
Cümle melek anlar uş

İncü dişüñ şu'lesinden
Bağmağa göz kamaşur
Ol mübârek burnuñ içi
Āb-ı hayāt oldı uş⁶²

Kim dilüñden söz işite
Kalmaz anuñ kâmeti
Gözlerüñden yol açıldı
Lā-mekāna girdi uş

Degme 'ālim bilmedi
Ol kaçlarıñ esrārını
Gördi haqqı sende gören
Bî-nişānı buldı uş

Nūr imiş cümle cānuñ
Başdan başa
Yer ü gök tahte's-serāya
'Arşa kürse doldı uş

Gelib ger gider
İşigüñde yaşlanan
Dermend ü derbān olan
Yine 'Aciz oldı uş

Nūr Muhammed Şalavāt (Hikāyet Şüret-i Hübüñ)(19)
60b

Şüret-i hübüñ senüñ
Bu cümle eşyā gösterir
Her ne kim olmuş olısar
Oña pervā gösterir

Nice iller istedim
Yer gökde mişlüñ ey şanem
Nāgehān göñlüme bağdım
Aña me'vā gösterir

⁶² Metinde “‘āb u”.

Kıble vü hem secdegâhım
Şüret-ı hūbuñ senüñ
Kim namāz ü t̄ā'atım
Ol vech-i 'ālā gösterir

Secde anuñçün ider men
Ol yüze kim her zamān
Her görende şüretüñ
Yüz dürlü ma'nā gösterir

Hāşılım yok t̄ā'atimden
Görmesem ol şüreti
Onsızın şavm ü şalātim
Özge sevdā gösterir

Yüzi anuñ gāib olmaz
Gözlerimden hiç hāl
Her yaña dutdum yüzüm
Ondan tecellī gösterir

Yüzi anuñ gāib olmaz
Gözlerimden hiç hāl
Ay ü gün Zühre 'Uṭarid
Hem Şüreyyā gösterir

Yüzi anuñ gāib olmaz
Gözlerimden hiç hāl
Sağ ü şoldan şeş cihet
Ol zir u bālā gösterir

Yüzi anuñ gāib olmaz
Gözlerimden hiç hāl
Ger hālādır ger melā
Ger kūh [u] şahrā gösterir

Yüzi anuñ gāib olmaz
Gözlerimden hiç hāl
61a
Şark ü ğarbuñ
İstivāsından mu'allā gösterir

Yüzi anuñ gāib olmaz
Gözlerimden hiç hāl
Mescid ü mihrāb u kemer
Deyr ü kilisā gösterir

Yüzi anuñ gāib olmaz
Gözlerimden hiç hāl
Çanda kim kıldım nazar
Ol kıdd-i ra'nā gösterir

Onı görmeklik mişālin
Kimse hiç göstermedi
Gerçi şāni'dir özin
Bî-mişl ü hemtā gösterir

Vācib oldur mümkün ondan
İdebilmez bir mişāl

Özi bî-çün fi'li anuñ
Halka gavga gösterir

Kimse yokdur ister olsa
Añir anı görmeyise
Bañr-i 'aşka girgil ey cān
Dürr-i deryā gösterir

İstese her kimse anı
Kendüden geçmek gerek
Ol kime kılsa tecellî
Mest ü şeydā gösterir

Ger tecellî cemālin
İtse bir kez 'āleme
Halka mañbüb oldu ol
Hoş hüsni-zibā gösterir

Ger tecellî-yi celālî
Kāināta berķ ide
Lā ider mañlūķı küllî
Özin illā gösterir

Kim tecellî-yi cemālî
Halka ihsān indedir
Ol tecellî-yi celālî
Halka rüsvā gösterür
61b
Nāzırınıñ seyri düşdi
Lā-mekāna nāgehān
'Ayn idi zātım çü buldı
Bu cihānuñ noķtasın

Kendözin ol fānî gördi
Onı peydā gösterür
Noķtayı çün şaldı ol
'Ayn-ı müsem mā gösterür

Bu fenādan geçdi her kim
Gözledi mañşūdını
Elbet oña yār-ı bāķî
Özge me'vā gösterür

Nür Muhammed Şalavāt (Hikāyet Qahr ü Luṭf) (20)

Qahrınıñ içinde luṭfi gizlüdür
Görür anı her kişi ki gözlüdür

Qahr ü luṭfi bir bilüb şükr eyleyen
Qahrını luṭfa şanub zıkr eyleyen

Nefs elinden çıkuban dād eyleyen
Öz cesedin özine yād eyleyen

Nefsi burub rühünü şād eyleyen
Her deminde seyri bünyād eyleyen

Āb ü gilden çıkubanı vaşl olan
Meniligin şalubanı aşl olan

Aşla yetesin bilesin Hakk nedir
Tā bilesin her ne vardır Hakk' dadır

Hakk seni düzdi varasın sen oña
Mā ü meniden otağ ey bī-nevā

Keştisüz 'ummāna girüb seyr iden
Zāt-ı Hakk teprenmeyüb şayd iden

Şayd içinde bir demi yüz yıl giçen
Hakk şarābını kadehlerlen içen

Dil dilinden dā'imā hakk söyleyen
Dil gözüyle baħuban hakkı gören

Dil 'ālemin girüben seyr eyleyen
Dil ilen hakkdan yaña tayr eyleyen

Cismini kav eyleyüben
'Aşk odına yandıran
62a
Tozın dergāhuña
Cümle göge gerdi dolan

Her deminde 'aşk odına cismini hoş yandıran
Berrilikden kurtulub baħrī olan

Baħre girüb avlayuban dürr alan
Meniligin şalubanı ol olan

Her deminde levh duranda çetr uran
Cümle felek yügreşür ibn-i fülān

Teprinicek göklere nūr arturan
Bī-başarlar buña diyerdi yalan

Her deminde uzanub 'arşa yeten
Hakk nūrından üstüne sayvān tiken

Baħre dalub yerlere gevher eken
Hakk göziyle baħuban hakkı gören

Her deminde cānını ol hakk bilen
Özini cānsız görüb şıdķ diyen

Özini cānsız görüb evreng olan
İtürübeni özini deng olan

Dünñ senñdür reng senñdür seyr senñ
Āyine sensin baħan sen sırr senñ

Cümle esyāya tenin mi'rāc iden
Bir baħışda biñ kezın ol hāc iden

Ḥacca varan bir kezin ol ḥācıdır
Dergāhuña yolu düşen nācidir

Nāci oldur ki dā'imā ḥaqq diye
Ḥaqqdan özge ğayrı hiç yokdur diye

Her ne ki feyz olısar Ḥaqqdan bile
Dönüben Ḥaqq işine şaddaḳ diye

Şaddaḳsın yā kerīmsin yā Raḥīm
Cümle eşyā diri senden ey 'Alīm

Ḳalbüm oldı zātuñ ile pür-şafā
Saña ḥabīb olmuş imiş Muştafā

Muştafā'da gördi bu gözler seni
Ehl-i ḥaqqıñlar dā'imā gözler seni

Ehl-i ḥaqqıñ cān ü cismi cümle sen
Bile ma'lūm olunur yokdur teni

Ehl-i ḥaqqıñ cānı sensin
Cismi sensin teni sen
62b
El senüñdür arıdan
Sen aḥıdan

Şöyle arır ki aḥınur göklere
Doluban daşar tökülür yerlere

Şöyle daşar cümle eşyā doldurur
Ehl-i taḥḳıḳ yakın eyler ol durur

O imiş bu ehl-i seyrüñ vaḥdeti
O imiş bu ehl-i şer'ıñ cenneti

O imiş bu 'arş ü kürsüñ zīneti
Oña ulaş ki nūrundan ḥil'ati

O imiş eşyāda ondan ğayr yok
Tay yokdur cüfti yokdur mişli yok

Şanma onı bendedir sendedir
Beyle bil 'ālemde ansız nesne yok

Cümle eşyā anuñ ile işdedür
Ay ü günü durmadın gerdişdedür

Cümlesi secde aña kılar yaḳın
Secde kııl ki tāc-ı devlet başdadur

Devleti ki ol virir 'āmm alamaz
Degme 'arīf işbu sırrdan aḥlamaz

Nefs-i emmāreni kim ki şalamaz
Bil yaḳın kim oña maḥrem olamaz

Lā-mekānuñ seyri için bî-nişān feth iden
Bî-nişānuñ nişānı hāḳḳ ikiliginden üten

İkiliginden üten birlik maḳāmına yeten
Ol bir ilen bir oluban ikiliginden öten

Birligi sen hāşıl eyle kim ikilik perdedir
Birligi sen şanma ırak kim senün yanuñdadur

Zerresünden baḫr açılır lā-mekān
Lā-mekāndan onda görünür nişān

Ol nişān ile kemāle iresin
Bil yaḳīn ki maḳşūdıñı bulasın

Maḳşūd oldur ki bilesin hāḳḳ nedir
Hāḳḳdan özge cümle nesne perdedir

Perdelerdir ki cem'isi yol urar
Birisine eyleşen biñ yıl durar

Cümlesini bir nefesde eriden
Özini bilmeyüben hāḳḳı bilen
63a
Perdelere ilişen bürrān degül
Ol nā-merd imiş merdān degül

Dünyānı sen geñ şanursun
Küşe degül durma gel
Rüstem-i rakḳāş sen isen
Oynama meydān[a] gel

Başnı al elüña gir
Ehl-i hāḳḳ meydānına
Görmesün başuñ öñüñde
Çalma ki çevgān degül

Merdān olan dost yolunda
Oynar öz başı ile
Dost ile yüz-be-yüz olsañ
Korḫma ki divān degül

Yandura gör cisminiñi sen
Dost yolunda qalma hām
Cismini yandurmayanuñ
Cigeri büryān degül

Munca ki raḫmet yağar
Hiç Hāḳḳ şıfatdan ğayr yok
İmdi ki Hāḳ'dan gelür
Hiç hācet nisān degül

Nefesini hāḳḳ bilenler
Taḫāḳḳuk ol insān degül
Öte görgil perdelerden 'Ācizī
Hāḳḳ te'ālā ötüre cümlemizi

Cümle perde ref' olub oldı cemāl
Cümle perde def' [olub] oldı cemāl

Cümle perde fetḥ olub oldı cemāl
Cümle perde giçilüb olub oldı cemāl

Ḥaqq cemāli şarābı içilüb oldı cemāl
Ol kerīmdir siçmeye bizi sizi

Bize aġyār olana Ḥaqq yār olsun
Göreyim ol kişi ber-ḥürdār olsun
63b
Bize ġafletde uyur saġımanuñ
Uyansun baḥtı anuñ bî-dār olsun

Bizi cehenneme lâyıq görenüñ
Anuñ cennetde yeri güلزār olsun

Bizim ḥaqqımıza daşlar atanuñ
Anuñ elleri qolları var olsun

Ḳayġusız Abdāl'ı her kim sögerse
Aña şefā'atci peygamber olsun

Nūr Muḥammed Şalavāt (Ḥikāyet Mollā Velī) (21)

Ḳatı miskīn görüpdür mirzāmızı
Müşerref eylemiş şormuş o bizi

Yazuban nāme virmiş eline
İlāha yüzüñ aç mirzā yolına

Getürüb mirzā nāme' yetürdi
Ol dem bu cāna hoş ġulgule düşdi

Yüzüm dutdum ilāha ben 'ācizem
Bu velinüñ cevābını sen eyle

Saña bir söz söyleyem ey Velicān
Bir iş işle duyasin sırr-ı cānān

Özüñ ol 'āleme vaqf eyleye gör
Buları ḥaqq dilinden söyleye gör

Ki cān sırrın dimek ḥaqqı dimekdir
Ki ḥaqqı bilmeyen nefsdır dimaġdır

Ögüt vir nefsüña ḥaqqā dirilsün
Ki gitsün ikilik gelsün bir olsun

Bir olsun bilsün ol birlik ḥālını
Ḥaqq ile berk eylesün peymānını

Her iş dutar ise ḥaqq ile dutsun
Bu arada öz adını unutsun

Bunı dimiş ola Ḳayġusız Abdāl
Olagör sende ondan yaḥşısı abdāl

Ufat cesed kûzesini gil ile
Özüñi lâl eyle haqqı dil eyle
Bu eşyâ bülbül oluban dil açsun
Söyleşün haqq dilinden anı aña

Kösenürsun katı sen Kaygusız'a
Ki riqa' yazılıban geldi bize
64a
Senün teveccühün yokdur arada
Teveccüh bil haqqı bağılı o yüze

Teveccühi o yüzi bilmeyenler
Teveccühlen o yüze irmeyenler
O yüz katına dâ'im yüzi kir olur
O yüze secdesini kılmayanlar

O yüzdür kim niçe yüzler görünür
O yüze ki melekler secde kılar
O yüze 'âşık olgıl Mollâ Veli
Anuñ 'aşkında 'âşıklar kül olur

O yüzi sen özünden görmeyince
O yüz ilen özüñi bilmeyince
O yüzi sen göremezsün özüñde
Nice gözinün päsını silmeyince

Ki her kim cân virir anuñ yüzine
O dağ 'âşık olur bunuñ yüzine
Gelür girer dâ'im bunuñ gözine
Bunuñ yüzün bir eyler öz yüzine

Zihî koğu o yüzün koğusıdır
O yüzi bile görñ doğrusıdır
O yüzi görmeñüz siz bir arada
O yüz iki cihānuñ dolusıdır

O yüz ki cümle dilde söylenendir
O yüz bu eşyānı mest eyleyendir
O yüz ki cümle güle büy virendir
Ki cehd eylegil ol al öz büyuñı

Ki cehd eyle büyuñı halk işitsün
Senün büyuñ 'ālemi ışığı itsün

Eyle şan ki dürr inüpdür Ādem'e
Eyle şan ki yüz açıldı 'āleme

O yüz oldı berr ü baır ü hevālar
O yüzdür ki beni benden kıovalar
O yüzdür ki o yüzden gayrı yokdur
O yüz eyler bu derdüña devālar

Bu eşyānı özine yār idendir
Özin 'âşıkına didār idendir
İrağda istemek yā Rabb nedir ol
Ki taḥkīk yer ü gögi yār edendir
64b

O yüzden her gün olur biñ tecellî
O yüzden reng alupdur gün tecellî
O yüze gitmege yoǵdur olaǵun
Özüñ daşrada koy gel bî-tecellî

Tecellî ola dâ'imâ peykün
Tecellî ola dîm senün öñün
Seni gören dâ'imâ onı göre
Yüzüña baǵana tecellî yüzün

O yüz saña 'âşık sen aña bende
Ma'azzallâh eyle ki yoǵdur bende
O yüzi eyle al ǵalbün içine
Saña baǵan o yüzi göre sende

Tecellisiz o yüzi görmek olmaz
O yüzden ğayra secde ǵılmaǵ olmaz
Yüri Mollâ Velî bul bir mürebbî
Mürebbisiz o yüze irmek olmaz

O yüz her dem senün ǵalbün uyadır
Uyadır ǵalbüña dürrler ǵoyadır
Cânuñ vir velicân onı göresin
Dürüşüb yetmeyen ben tek uyadır

O yüzün şerhini kim eyleyesi
O yüzün yüzine kimdir durası
O yüzdür cümle eşyâ rengrizi
Nice özi gibi her dem boyadır

Velicân öziñi sen tapşur oña
Ki nefsün çerisin senden ǵovadır
Ki nefsün üstüña ǵatı aǵadır
Bu bed işler ǵamu nefsdan doğadır
Senün nefis ile ğalvet itdiǵüñi
O yüz ğâzır durur cümle duyadır

O yüzün beni aldı derdi anuñ
Baña bir devâ ǵıl merdi cihânuñ
Bu cihân merdi n'eylesün bu derde
Senün bu derd ki o yüz devâdır

O yüz saña yaǵındır nefesünden
O yüz seni çıkarır ǵafesünden
O yüze irişen ǵafesde ǵalmaz
O yüzsiz bil yaǵın hiç nesne olmaz
65a

Bu ǵalbün taht ile o yüz oturur
O yüzdür ki seni senden ötürür
O yüzi nuǵ bil düş nefis atından
Nice düşmüşleri o yüz götürür

Gerek küllî varuñ o yüz bilesin
Ki hergiz dile özüñ gelmeyesin
Göresin sen nesin o yüz ǵatında
Bu musaǵkâlıǵuña ǵahǵaha gülesin

O yüzdür ki onı cümle çağırur
Tecellî dâ'imâ ondan yağınur
Özine ne şanur himmet iyesi
Bu gayrlara hemîn onı şağınur

İrişmez kimse o yüzün nesine
Yâ kimdir nice kıya nicesine
O yüzdür kalbünüzde nuḡkuñ olan
Hayfdır ki o yüzsiz kimse dine

O yüzden eşer oldı kendözüme
Özüm inkâr olurum o sözüme
Nice düşdüm bu 'âlemler pâyına
Birisi niğâh itmedi yüzüme

Gel ey Mollâ Velî bir söz diyeli
O yüzi seveli sırrın duyalı
Bu eşyâ dopdolu senün sefilün
Nice tapduñ bu rû-siyâh uyanı

Bu ümî kadri yok 'âlem katında
'Âlem kadri 'alâ Hakk hazretine
O yüzün şerhini 'âlemler eyler
O yüzsiz kimesne bu teni n'eyler

Çağırur Hakk 'âlemler baña gelsün
Şor anlara benim 'âlemimi disün
Benim 'alemim 'amele getürene
Oña 'ivaż benim didârum olsun

O yüzi beyle bil yer gök dolusı
O yüze irişen yâr-i münisi
O yüzün şerhini [çok] kimse eyler
Diyebilmez henüz biñden birisi

O yüzi beyle bil yer gök dolusı
Onı bilen n'eyler 'âr u nâmusı
65b
Yine anı dir anuñ delüsi
O dağı diye meger kalbi dolusı

O yüz oldı bu şahrâ kim gezersin
O yüzden kalbünâ dürrler düzersin
Görürsün dünyâ ziynetin gülersin
O yüz ilen öziñi hoş bezersin

O yüz oldı bu şahrâ kim gezersin
O yüzden gayrı kalbünden üzersin
O yüzden gayrıya özüñ dağıtma
Neye bahsañ bileyim ki sen gezersin

O yüz gerek baña bu ten fenâdır
O yüzden gayrı bil dañla fenâdır

O yüzdür beķâ olan kâ'im olan
O yüz ile cihânda dâ'im olan

İbn-i Ya'kûb sen Velîcân
Sen tâbi'sin ol yüze
Ger seversen ol yüzi
Sen bir niğâh itgil bize

Her kişi ki onu ister
Ölmez onu görmeye
Ondan özge gayrı yok
Dutma kulağ gayrı söze

Yanarım leyl ü nehâr o yüz için
Arıt gönlün geñit saħla sırr için

O yüze özüni vaşl eyle gör
O yüze albünü taht eyleye gör

O yüze çevüre gör yüzünü sen
O yüze urbân eyle özüni sen

O yüz saħla yüzünü öz yüzinde
O yüzden naqş olur kimün yüzinde
Neye baħsun hemîn nür-ı ziyâdır
Ki nürdan gayrı yokdur hiç gözinde

O yüzün işi ha dâ'im beyledir
Baħaram içrerü hâ yüz güledir
Ögüt virem gönle dinme yeter
İçerüden o yüz odlar söledir
66a
Neye baħsañ o yüzi tanıyasın
O yüz ile cihânı boyayasın
Cihânda neye baħsañ ey Velîcân
Gerek onsız nesne görmeyesin

Girçek velîsen ey velî
O yüzden gayrıya baħma
O yüzden biñ ulü' olur
O yüzün fetħini tanı

O yüz seni bozar düzer yüz eyler
Yağın bil bir nefsüña yüz eyler
O yüzi görmağay yokdur hiçâbuñ
Cesedün başdan ayağay göz eyler

O yüz ki ol durur diri görendir
Nice nefis düzgünün o yüz bozandır
O yüze irişeni hergiz bozulmaz
Nice albe o yüz dürrler düzendir

O yüzden gayrı görünmez gözinde
O yüzden naqş görünür öz yüzinde
O yüz doldı senün gönlün uyana
O yüzden gayrı söylemez sözünde

Her an albe ki ol yüz yüz oldu
Muħibb-i dünyâdan ol yüz üzeldi
Yüzi aradı o yüz oldu hemîşe
O yüz gibi bu dağay bir yüz oldu

O yüze irişenler şād apardı
Anuñ nefis ü hevāsın bād apardı
Olaruñ ki yüzi ard olmuş idi
Dönüben ol yüz oldı zād apardı

Bu eşyā ol yüz oldı zād apardı
Ki nefis düşdi ārama dād apardı
Cemī ‘ömri hāşılın buldı dīdār
Benim ‘ömrüm hāşılsız bād apardı

O yüze ikrāruñ vir ada virme
Ki her dem İmānuñı bāda virme
Emānetdir cānuñı Hāḡḡ virüpdür
Emāneti Hāḡḡ’a vir bāda virme

O yüz kimi diyerem Mollā Velī
O yüz hāḡḡı diyerem Mollā Velī
66b
Gider bu hestligüñi aradan
Bu ‘ilmüña dayanma söyle belī

Belī söyle bā-şed oña iresin
İresin oña hoş muḡbil olasin
Oña muḡbil olan dermānda ḡalmaz
Daḡı ol kişinüñ müşkil olmaz

Bu müşkildir ki bilmezsin özüñi
Gice gündüz o yüze tik gözüñi
Gözün saḡsiya dönsün nefsün ölsün
Giceler daña degin çök dizüñi

Ne istersin bu ümmīden ey ‘ālem
Oduñ şal cānuma ben daḡı yanam
Yana yana gel ol dem kimse bilmez
Ha budur saña didim vaşf-ı hālüm

Ne istersin bu ümmīden ey ‘ālem
Var ise hestligim söyle şalayım
‘Ālim dürrin beraber hāne dirler
Sulḡ vir baña sen cān vireyim alayım

Gözün dik dā’imā o yüz yüzine
Ḳulaḡuñ dut dā’im o yüz sözine
Özüñ teslim eyle o yüz yüzine
Başa ḡarışasın dürr hāremine

Velīcān sen çıkayduñ āb ü gilden
Söyleyeydüñ ḡalāyıḡa o dilden
Arada ḡura idüñ dürr dükkānın
Gele ne vire idüñ ha o dürrden

Yine velī oña ‘ālemler irer
Vücūdını o dürrden dolu görür

Diyerler cān ile ol ele gire
Niçün bu arada ben cāna ḡalayım

Velicān sen gerek o dürr olayduñ
Vireyduñ velini anı alayduñ
Dürre baħub göreyduñ ol cemāli
Görenlen gösterenlen bir olayduñ

Velicān sen gerek o dürr olasin
O dürrüñ deñizine sen dalasin
Beni görene ħārem bu Ĥudā bāde
Ne-bāşed ki benim gibi alasın
67a

Velicān sen bize neler kılıb sen
Giceler dañadık bī-dār idüb sen
Bī-dārлығы bize yoldaş idüb sen
Uzun uzun özüñ yatub uyursun

Gel aħı teşvişi bu kendiden dir
Bu yer yidi cem'ini seni de yir
Oduñ deryāsından bir ħaber dir
Biñ yıl bu başımı ayağa şalayım

Biñ yıl bu başım ayaklarda dursun
Onuñ ardınca kanım ħelāl olsun
Yer ü gök Allāh ondan rāzı olsun
O dürrüñ birisini baña virsün

Yüzüñ beyzāsın ey veli
İderem nisbet ol dürre
O dürr ki doğmadı ol yüzden
Yine arışdı ol yüze

O yüzi bil özüñ çekme araya
Ne fi'lüñ varise aña yaraya
O yüzde oħı onuñ kelāmını
Benim gibi dā'im baħma araya

İşidüñ ne diyer bu aħmak uya
O yüzden ħayrı yokdur baħsa neye
O yüze irişen kendüsiz olur
O yüzi 'akl-ilen oħşatma aya

O yüz Ĥaqq'ıñ cemālidir
O dürr doğar o cemālden
Yüzi bildüñ dürri bilmedüñ
Daħı yapışma sen bize

Sizüñ bu nīk ü nāmusuñuz
atı yir eyledi bize
Nice biñ tek rāhı kumlar
Yapuşdı gerek size

Olara raħm eyleyeydüñ
Āb ü gilden ıkar-idik
Bu yolu ele vireyduñ
Gören şadda disün size

O dürr ki şeyħ Cüneyd aldı
Birisilen civān oldı
67b

Nice gözine tikersin
Anı görmez gözi beyzâ

‘Âlim sensin senüñ yanuñda âsân
O dürr bişürdi beni kıldı büryân
O dürrüñ deñizi qalbüñ içinde
Göresin ol dürrü gâfletden uyan

O yüz bu cümle dürrler anasıdır
Beyle bil cümle cân oña esîrdir
Bu cihân ehli sırrları yığılsa
Bilebilmez arada bu ne sırrdır

Gelür dürr iyesinden saña izin
O dürrden dola qalb çok söyle sözün
O dürrden gün yanına dut birisin
Günü târik ider göster özin

Gel ey dürr deñizini bize açan
O dürrü dâ’imâ yerlere saçan
Bu ümmîler gibi gezme yabanda
O dürr yolına sen qurbân eyle cân

Şorarım velî senden o ne dürrdür
Söylegilin di beñe ol ne dürrdür
O dürr doğar dâ’im Hâkq cemâlünden
Yerü gögi udan dirler o dürrdür

Beni gör qalmışam çâr-ı ‘anâşırda
Senüñ devrüñ döner dâ’im aşılta
Senüñ işüñ dâ’im dîdâra vâlih
Benim işim dâ’im şer’e muhâlif

Bi- hamdüli’llâh ki sen özüñ tanırsın
Baranlu olduğıñ aşluñ bilürsin⁶³
Ben hiç bilmen çi kâreyim arada
Ne gâhım ki özüm virdim bu bâda

Gel ey Mollâ Velî sen ‘ilm iyesi
Olayduñ sen gerek o yüz iyesi
O yüzi sen söyle ‘âlem işitsün
Ne var bu ümmetde saña diyesi

Bu ümmî toprağıñı beyle virmiş
Bu ümmî nâmusını ile virmiş
Bu ümmî ilâhuñ dutsağı olmuş
Bu ümmî Hâkq sırrını dile virmiş
68a
Bu ümmî Hâkq sırrını dile virmiş
Nice bağılu qaranqu dile virmiş
Özin şarf eylemiş anuñ yolına
İşidüñ merd-mân ha bile virmiş

Özin virmiş onı almış bilüñ siz
Bu sözlerden yügüş ma’nâ aluñ siz
Buni bilmez ‘amâ vü ‘âmî olan

⁶³ İsm-i karye.

Kulağ dutuñ bu sırrdan duyuñ siz

Zihî vird ü zihî sırr zihî şalavât
Bu sırrdan duymayanlar oldılar mât
Kâfir geldi gelicek buldı necât
Yoğ ola nâzır yetuñ luğ içinde

Yime dürlü ta'âmı gâfilâne
Haqq ile âşinâ ol olma bî-gâne
Haqqı birlen cevve say bu cihânı
Elüñ bögrüñe dutma mülk içinde

Sırruñı yağşı sağla cân içinde
Dürrüñi yağşı sağla kân içinde
Vir ustagâruña gözüñi sayğasun
Göresin yüziñi 'ıyân içinde

Vücüd-ı zenbi dâ'im şalurlar
Virirler bu cânı anı alurlar
Yeterler aşlına vuşlat olurlar
Beyle hâle irer Qur'an içinde

Teveccühlen oқи Qur'an hemişe
Başa ki hestligüñ daşra düşe
Açıla hestligüñ perr ü bâlî
Dağı kalmayasın gümân içinde

Hemîşe Haqq'ı cân bil cân içinde
Anuñçün söylenür inan içinde
Öziñi gayr Haqq'ı gayrı görme
Eger ki var-ise imân içinde

Zihî devlet kerezler hâl içinde
Görürler o hâli bu kâl içinde
Yüri Maşür gibi bir pehlivân ol
Nice dîdâr görürdi dâr içinde

Yüri 'ömrüñ ötür bu yol içinde
Tecellî vardılar hür içinde
68b
Nice Mūsâ gibi tecellî görür
Mūsâ dağı bir kişidir Tür içinde

Nübüvvet iyesi fahr-i cihānuñ
Şalavât vir aña irişe cānuñ
Tañrı'nuñ habîbi ol Muştafa'nun
Mūsâ mâtdır anuñ sırrı içinde

Gezer 'aşık dâ'im bu hâl içinde
Boyar nefsi bu kızıl kan içinde
Velî gül tek büyüñ vir 'aşıkuña
Nice tâze giçinür hâr içinde

Mişâl gül sen kaluban hâr içinde
Bu dünyâ bed-bağ u murdâr içinde
Cân ü dilden seversen sev güliñi
Sırrını söyleme ağıyar içinde

Zihî devlet şāhuñ düzi içinde
Gezerim şāhımuñ devri içinde
Gelüñ ki şāh cemālin ‘ıyān eyler
Kimüñ ki var-ise derdi içinde

İmān dürüst eyle ikrār içinde
Tālî’ün yaḥşî gele fāl içinde
Yüzün menzîl dūrür ‘āşık misāfir
Gelür dā’im saña ikrār içinde

Zihî kalb ki beyle göz var içinde
Söylemezmiş bîkr söz var içinde
Bilüñ siz söyleyin öz nuḥkı degül
N’eylesün söyleyen yüz var içinde

Yine bir bahār açıldı berr içinde
Haçan baḥsañ gülistān yer içinde
Uçuban seyri ider ol lā-mekāna
Eyle şan ki düzülmüş perr içinde

Gezerler hemîşe ol derd içinde
İtürenler özini sırr içinde
Girüb gönül ‘ālemin seyr ide gör
Gönül bir taḥt imiş şāh perr içinde

Yine kalbim uyandı cism içinde
Nice dussak olupdur ḥaşm içinde
Teveccüh eyleyüñ Yūsuf ḥāline
Nice sulṭān olupdur Mışr içinde
69a
Yine bir taḥt uruldu ten içinde
Ki nürdan bāzār u dükkān içinde
Neye baḥsañ hem ol cemāl görünür
Girüb seyrān ide görsen içinde

Zihî devlet yazuñ koynı içinde
Damarı iligi kanı içinde
Bu eşyā çağırır ki baḥtu erler
Görürler vechüñi ‘aynı içinde

Zihî faḥrüñ kim ola merd içinde
Dīvāne mestān olarsuñ içinde
Onı gördüm oyuncu mekkār imiş
Özinden gayrı üder nerd içinde

Gerek ola dā’im bu zihn içinde
Ki hergiz olmaya bed-zehr içinde
Cānuñ gül çiy teki dānelene
Şabāḥ şabāḥ nübüvvet mihr içinde

Özüñ üz ḥāllerüña yan içinde
Kö bu nefsi bu dem uyan içinde
Yören kendözüña sen gāfil olma
Özüñ üz ‘ilmüñ oқи kan içinde

Anuñ vaşfiyla birlen yan içinde
Cemî’ sırrlar saña ‘ıyān içinde
Eger sen Mevlānā’san Mevlā gözet

Özüni raḥmetiyle ban içinde

Yine bir cān bulandı cān içinde
Kesilür çoç ile ḳurbān içinde
Bilin berk eylemiş dostı yolına
Başın top eylemiş meydān içinde

Öziñi yetür ol üstād eline
Nice bār virir ol peyvend içinde
Ki cehd eyle nev-bār ol bār içinde
Aḫī ağzı dolanma bal içinde

Nerek gibi nā-gāh sırruñ duyulur⁶⁴
Ḳırlarlar pāre pāre şān içinde
Zihī ḳaddūñ yaşınmış dāl içinde
Görürler ḳaddūñi ḫayāl içinde
69b

Nesimī tek Ḥaḳḳ'ı doğru diyeni
Nice söydiler anı şām içinde
Nice söydiler anı şām içinde
Ḥācılarlan gezer iḫrām içinde

Derisin seyrān eylemiş cihāne
Özi girmiş gezer abdāl içinde
Senüñlendür dā'imā 'ilm içinde
İçer cur'a gezer bu cām içinde

Delüdü kimse indemez yanına
Cemālün aç yüzine anı inde
Oluñ 'aşık dā'im bu fikr içinde
Namāz ḫā'at oruç ü zikr içinde

Tecellī ine ki inmemiş olsa
Anı dir ki ya'ni bekr içinde
Yine gözüm ilişdi dost saçında
O dostı server eyle ḳalb içinde

Bize bile gelür ey Mollā Velī
Sizüñ tek yok ola Çin Maçin'de
Yine ḳaldı zāhid bu fikr içinde
Gice gündüz hemişe küfr içinde

Bu ḳalb ile o küfrüñ yok bāzārı
Ötürür 'ömrini ha şükr içinde
Yine gözüm ilişdi dost saçında
Gözüm ağlar dā'im bu ḳalb içinde

Ḳamu yolcu irişdi buldı menzil
'Āciz ḳaldı yine bu 'āmm içinde
Yürüñ ḳalmañ hemişe āh içinde
Göñül taḫtdır oturur şāh içinde

İner Ḥaḳ'dan oña dürlü tecellī
Degerdi Yūsuf'a ol çāh içinde

⁶⁴ Ya'ni pür-ārī.

Muhabbet-i dünyadan sen elini kes
Yüzünü Haqq'a döndür olma 'abes
Ura gör nefsün boynını günde biñ kez
Beyle şirâne ol meydân içinde

Beni gör kalmışım bu gamm içinde
Öter 'ömrüm gün ile şâm içinde
Hâzır mi'râc çık aḫî hacc eyle
Kalmısın ebedî dam içinde
70a

Yine meydân kuruldı kalb içinde
'Aceb cemâl göründi reng içinde
Tecellî gönderür başım aparur
Nice cân kırtarayım bu ceng içinde

Özün öz hâllerüña gül içinde
Cihânda bûy vire gül gül içinde
Tecellî cilve virür daşra çıkar
Eyle şan ki doğupdur gün içinde

Onı gördüm ne kudret hüsn içinde
O hüsn yaşurupdur zülf içinde
Melekler oña kıılır dürlü tesbîḫ
Anuñ adı cemî' tesbîḫ içinde

Yine kaldım âh ile derd içinde
Kızıl beñzüm şolundı zerd içinde
Günâhum koydılar doldı terâzü
N'eylesün 'Acizî parseng içinde

Nice sen-tek gezer Lâverd içinde ⁶⁵
Ne yaḫşı merd imişsin merd içinde
Bi- hamdüli'llâh kâmilsiz Mollâ Velî
'Acizî boğulupdur gerd içinde

Zihî devlet yârüm koynum içinde
Gülerim özüme oynum içinde
Yârün zülfî benim tavkıım olupdur
Kıalupdur ebedî boynum içinde

Zihî devlet anuñlan vaşl içinde
Ol ola et ilük nuḫk içinde
Onuñ seyri dâ'imâ aşla düşer
Hemîşe anuñlandır aşl içinde

'Aceb zerre açıldı baḫr içinde
Baḫuñ ha luḫfe döner kaḫr içinde
Bu eşyâni beyle bil zerre degül
Görenler biledir aşl içinde

Olalmışım yârün koynı içinde
Semâ'dayım dâ'im oynı içinde

Olaruñ ki dü cihân serveridir
Bu ' Acizî olaruñ kemteridir
70b

⁶⁵ İsm-i maḫalle.

Ha Allāh'dır Muḥammed dostlarıdır
Olardan ğayrı yok albi iinde

İlāhā sen ayırmagıl zūnden
O yūzūn ğāib olmasun gzūmden

İerūden yanub syler szīnī
Bu sz ilen dā'im izler izūnī
İidenler yūzine a yūzīnī
Baa onlar bize bir du'ā ıla

Nūr Muḥammed alavāt (Hikāyet-i Tīmār) (22)

Ey viālī gnlūm alan
Benim tīmārım sendedir
Rūhı tenden dara alan
Benim tīmārım sendedir

Ey gklere seyri giden
Bu albime erāĝ olan
Allāh iin anma yalan
Menim tīmārım sendedir

Ey seyr iden yir ū ggi
Saa muḥtāc cennet hūrī
Yolua dūer melek peri
Menim tīmārım sendedir

Ey Medīne ılan vaan
Saa urbān cān ile ten
Cūmle eyā maūdī sen
Menim tīmārım sendedir

Ey lā-mekānu begi sen
Cūmle nebīnūn ōnī sen
Esmānu direĝi sen
Yerler arārı sendedir

Ben saa ulum bahāsız
N'ola bir kezin bahāsız
asretim ırmalar gibi
Aar tīmārı sendedir

'Āı seni grdūm dise
Olur ilūn melāmeti
Bu melāmeti boynına
Taar tīmārı sendedir
71a
Ey ba oymuum izūnā
ula dutmuum szūnā
Her dem senūn gūl yūzūnā
Baar tīmārı sendedir

Ey kāfirden cezā gren
ilmi ile abr eyleyen
Ey her dem mi'rāca giden
Menim tīmārım sendedir

Ey Hakk'ı yüz-be-yüz gören
Toksan biñ kelime diyen
Evvel ümmetin dileyen
Menim timarım sendedir

Ey habibim dir haberin
Çok bi-habere söyledün
Nā-binādır çölde ister
Doymadı kânı sendedir

Zihī sevgülü ümmetün
Şān senden bağlamış ola
Dolanur arular gibi
Muhtācdır balı sendedir

Gör bu gönül neni diler
İster dā'im vuşlat ola
Nefs ile da'vası düşer
Anuñ dīvānı sendedir

N'ola bir kez seni görem
Bu derdime timar alam
Bī-mārıma yokdur elem
Menim timarım sendedir

Menim gönlümi almışsın
Baña hoş maḥbüb olmuşsun
Meni bu derde şalmışsın
Yine timarım sendedir

Her mühmel boğaga taḥman
Merd eri cihāna toḥman⁶⁶
Senden özge gayra baḥman
Menim timarım sendedir

Bu nefsi-şüm zālīm meni
İster ki odlara yaḥa
71b
'Aşk deger odın söndürür
Nişe ki bādı sendedir

Senün 'aşkuña düşenün
'Aşkuña maḥrem olanuñ
Hakk ile vuşlat olanuñ
Naqş-ı nigārı sendedir

Beni çevür iḥsānuña
Tirün degüpdür cānuma
Ṭabibim gele yanıma
Allāh timarım sendedir

Hāy [u] hūy ehlüña senün
Ehl-i şakī inkār olur
Özini oda yandurur

⁶⁶ Milli Kütüphane A685 no'lu nüshada sözcük "çoḥman" şeklinde geçmektedir. Kelime Diyarbakır ağzında korkmak anlamındadır.

Onlaruñ hāli sendedir

Ben onlara inanmışım
Onlar muķbilüñdür senüñ
Her ne giyer hiçāb olmaz
İpegi şalı sendedir

Senüñ derdüñ aldı beni
Dutdı cānumı mā-lā-māl
Hiç kimse tīmār eylemez
Eyle tīmārı sendedir

Ehl-i dīdār hoş gör bugün
Dime ki dañla dağı var
Zerrece dutma göñlüña
Ger dünya mālı sendedir

Mü'minlerüñ muħabbeti
Şer'inden gitmez aradan
Anuñ için fenā olmaz
Şulh ü şalāhı sendedir

Her kime tecellüñ indi
Ser tā ķadem o nūr oldu
Bende oña tīmār bilmez
Allāh tīmārı sendedir

Başın koyupdur yoluña
Günde biñ kez lebüñ şorar
'Āşıkūn ağzı acımaz
Ķand-ile balı sendedir
72a
'Āşıķa bu istivāda
Zāhid nice daşlar urur
Bu sözlere inkārı var
Göñli ħarābı sendedir

Zāhid baña 'aks eyleme
Göñlümi aña virmişem
Göñlini aña genc eyler
Her kim ki oña bendedir

Her ki teni bī-mār olur
Yalancı tabīb getürür
'Āşıķ teni bī-mār olmaz
Bişe ki ten onuñ degül

O senüñ mest-i ħarābuñ
İçer şarābı sendedir

'Āşıķ gör ne şalā urar
Medd-i 'ıyān gelüñ görüñ
'Āşıķ senüñ 'āşıķundur
Rūh u revānı sendedir

Zāhid gör ne āvāredir
Yerde gökde ister Ĥaķķ'ı
Yüri gözgüñi pāk eyle

Nefsiñi tanı sendedir

Nefsin tanıyan evliyā
Zihī server-i enbiyā
Kimse anuñ sānın bilmez
Anlaruñ sānı sendedir

Yedi muşhafuñ ma'nāsı
Ḥabīb seni beyān ider
Bu on sekiz biñ 'ālemüñ
Cümle beyānı sendedir

Kimüñ ki saña derdi var
Taḥkīk yüzinde zerdı var
Anuñ derdden ne derdi var
Ḳalar tīmārı sendedir

Melekler carıcı olmuşlar
Carılar doğru 'āşıkları
Beşāret kav olanlara
Yanar tīmārı sendedir
72b
Saña 'āşık olanlara
Ġaflet ḥarāmdır onlara
Ey āyīne vech-i cemāl
Gözleri ḥ'ābı sendedir

Her dem sefer 'azmın eyler
Menzili cemālūñ senüñ
Ne müneccim ne ḥo remmāl
Açılır fālı sendedir

Vücūdda sen bulanlaruñ
Āb u gilden çıkanlaruñ
Uçub seyre varanlaruñ
Perr-ile bāli sendedir

Göñül çık bir şalā eyle
'Āşık oldu gül üstine
Dostı yüzün perdelemiş
Anun açarı sendedir

Yüz yigirmi dört biñ nebiden
Şefā'atci sen olursun
Nübüvvet mühri nefsin evin
Talar tīmārı sendedir

Yā Muḥammed mi'rāc ḥaḳḳı
Cümleni dergāha oḳı
Hiç Ḥaḳ'dan ayru görmenem
Vech-i cemālī sendedir

Her yere ḳademüñ ḳoysañ
Ura 'āşıkūñ yüzidir
Senüñ yüzün secde-gāhı
Ḳılar tīmārı sendedir

‘Ārifi Rabb’im dinler
Duymadılar sende haqqı
Meger ki sen duydurasın
Anuñ duyarı sendedir

Mübārek dizleruñ habīb
Şaşdı ‘ibādetden senüñ
Ümmet olan bu virdüñi
Dutar tīmārı sendedir

Bir meydandır senüñ yoluñ
Hiç ucı kıyı bilmeziz
73a
‘Āşık olan bu meydāne
Girer tīmārı sendedir

Mübārek endāmuñ senüñ
Nice pākdir münezzehdir
Nice nā-pākler pāk olur
Diler tīmārı sendedir

Mübārek göbegüñ nūrı
Mişl-i ‘ummān deñizidir
Nice yüz biñ gelür teşne
Qanar tīmārı sendedir

Gör Ebū Cehl-i la‘ini
Nice lā var yerdı dīni
Biñ kez böyle mu‘ciz gördi
Şekk ü gümānı sendedir

Mübārek ellerüñ senüñ
Dā’im haqqā nālişdedir
‘Arşuñ kürsüñ yerüñ gögüñ
Cümle tīmārı sendedir

Mübārek gögsüñ ‘arş olmuş
Feriştelere oña dolmuş
Gönlüm saña meydān olmuş
Gör meydān eri qandadır

Mübārek gerdānuñ senüñ
Şöyle uzun ‘arşa deger
Ha ‘arş ü kürs levh ü qalem
Dağı qalanı sendedir

Mübārek şaqqāluñ müyü
Her birisi bir ‘alemdir
Dañla dostlaruñ şevkine
Durar tīmārı sendedir

Mübārek dudağıñ senüñ
Teprenür dergāh teprenür
Nūrlar hil‘at iner yere
Giyer tīmārı sendedir

Mübārek dişlerüñ şevki
Ha ‘aks eyler aya güne

Bu ay u gün seyyâreler
Döner tîmârı sendedir
73b
Mübârek dilüñ durmadın
Leyl ü nehâr Hâkq'ı söyler
Derdine tîmâr bulmayan
Gelsün tîmârı sendedir

Mübârek dimâğuñ senüñ
Cebrâil'ün büyun alur
Müşg âyine nisbet degül
Müşg-i Tetâr'ı sendedir

Mübârek lafzuñdan gelen
Cümle melekler virdidir
Gelsün ehl-i kâmil olan
Kesb ü kemâli sendedir

Mübârek gönliñi bilmen
Genci hâkq'dır dahl eylemen
Bilmedügimi söyleyen
Söyle tîmârı sendedir

Mübârek burnuñuñ içi
Âb-ı hayâtdır 'âşığa
Her dem bu âb-ı hayâtı
İçer tîmârı sendedir

Çaşuñ gelür cânım alur
Gözüñ gelmiş cânım olur
Yüzüñ çatı derde şalur
Derde tîmârı sendedir

Mübârek kara hâlelerüñ
Gördüm beni mest eyledi
Nişe ki her dem içerim
Hızır'uñ zülâli sendedir

Mübârek kipriğüñ oğdur
Çigerimde şüfluk eyler
Zihî çiger ki bütedir
Tîr ü kemânu sendedir

Mübârek gözüñi gördüm
Mişl lâ-mekân o imiş
Lâ-mekânuñ bî-nişânuñ
Bildim nişâni sendedir

Mübârek kulağuñ senüñ
Cebrâil vahyin işidir
74a
İndi yüz biñ kanadıyla
Geldi tîmârı sendedir

Mübârek eñseñi yüzden
Farq eylemedi 'âşıkuñ
Nire ki bağa yüz görür
Anuñ hayâli sendedir

Mübārek aňluňdan müdām
Nübüvvet doğar gün kimi
Ey tecelli kār-ħānesi
Yağar tīmārı sendedir

Mübārek başı üstüne
Baħaň mi‘rāc zāhir durmuş
Her dem saçıň zincirine
Düşer tīmārı sendedir

Şöyle dīvāne olmuşum
Meskenim dağlar olupdur
Bađla zülfüň bir müyına
Durur tīmārı sendedir

Yā Muħammed cismüň cemī‘
Tecellīdir aşıldandır
Ķalbi uyađ olanlaruň
Dolar tīmārı sendedir

Sen bir gözgüsün ey ħabīb
Saňa baħan özin görür
Her naķidir himmeti var
Alur tīmārı sendedir

Sen bir deňizsin ey řabīb
Dürden özge hiç nesne yok
Ķavvās olan girer uzar
Direr tīmārı sendedir

Sen ħo ilāhuň nūrısın
Geç nazar ol beşer diyen
Özini Ķaķķ’a vaşl iden
Menim tīmārım sendedir

Tecellüň ‘āşıķa deđer
Gönlüň saňa ħalvet ider
Her dem senüňle ħalvete
Girer tīmārı sendedir
74b

Gör niđaruň tecellīsi
İki cihān çerāđıdır
Bu ‘Ācizī pervānedir
Yanar tīmārı sendedir

Tecellüňa bā-velī olan
O dergāhuň avcıdır
Cemālüňa vaşl eylesin
Anuň duradı sendedir

Nūr Muħammed Şalavāt (Hikāyet Dost Cemālüne) (23)

Dost cemālüňa bađdım
Anda nūr-sitān görürüm
Bülbülim bu tevĥīdüň
Tāze gülistān görürüm

Özinde gören yüzüñi
Tesbîh iderler söziñi
Senüñ alıcı göziñi
Nergis-i mestân görürüm

‘Aşıkım oldur kanı yok
Cemâlünüñ pâyânı yok
Dost gülünden ğayrı gül yok
Munca bâğ-sitân görürüm

Saňa beşâretdir bende
Özüñ bunda seyrüñ onda
‘Arş ü kürs levh [ü] kalemde
Tikilü sayvân görürüm

Giceler bî-dâr olanı
Nefsini daşra şalanı
Zātuñdan haber vireni
Gökde päsban görürüm

Yıl olub esme her yaña
Öziñi tapşur sen oña
Gelen giden öñdin şoña
Cümle bir elden görürüm

Görmez anı perdelü göz
‘İbret aluñ işidüñ söz
Kur’ân âyet tefsir hadiş
Söyler o dilden görürüm
75a
Ondan ki tecelli kıpar
‘Arş ü kürsi gögi öter
İner bu aşınanı dutar
Anı aşıldan görürüm

Cemâlünüñ gelür fâline
Her haçan baħsuñ hâline
Tecellünüñ ton zâhirine
Cigeri büryân görürüm

‘Arşa yitenler başları
Aşıldadır gerdişleri
Nefs oldurmaktır işleri
Eli tâze kıan görürüm

Senüñ zātuñ tecellisi
Cismimi büryân eyledi
Kaşıyla kiprigünüñ gözünüñ
Fitne-yi devrân görürüm

Cümle eşyâ diyer anı
Şer’ine gir yolın tanı
Resüle habîbim didi
‘Alî’ni aşlan görürüm

Ey ‘amâ bu nedir dime
Düşdüm anuñ kıatarına
Kıanberim kıul bende ‘Alî

Ha şāh-ı merdān görürüm

Ey şehā devründe senüñ
Gör ne kemāl irdi baña
Bu zemistānuñ içinde
Bāğ ile bostān görürüm

Çıksun anuñ gözleri kim
“Laḥmüke laḥmī”⁶⁷ görmeye
Uşta seni bu cismime
Ruḥ-ile revān görürüm

Seni ḥaḳḳ bilmeyen kişi
İblīs olur anuñ pīşi
Gitmez ilerü hiç işi
Girüde kalan görürüm

Kim ki saña meyl eylemez
Dili zikrünü söylemez
75b
Gül yok bülbül seyr eylemez
Ḥār u ḥāristān görürüm

İşitmez kulağı kardır
Feyz ehlinden dā'im cardır
Şıfatına baḥsuñ ḥardır
Ha pūşt u pālān görürüm

Hay seni ḥaḳḳ bilen kişi
Saña lāyık her bir işi
Çevgānuña topdur başı
Yoluñda devān görürüm

Yoluña baş viren kişi
Başı üste görür ‘arşı
Göñli evi genc-i ḥaḳḳuñ
Nefs evin talan görürüm

Kim ki saña inkārı var
Senüñ ilen bu ḥālī var
Şeytān anuñ ḳalbin talar
Anı bī-imān görürüm

Zāhirin mü'min gösterir
İçī nifāk ilen dolu
Zehri cismine eridir
Ağulu ilan görürüm

Gāh şerī'atden dūr olam
Ḳulaḳ kar gözi kūr olam
Mü'min içinde ḥor olam
Galebe ziyān görürüm

Gāh dönerim zikr eylerim
Gāh Allāh'a şükr eylerim

⁶⁷ Hz. Ali için söylendiği rivayet edilen bir söz. Ayrıntılı bilgi için; Ahmet Yıldırım, Tasavvufun Temel Öğretilerinin Hadislerdeki Dayanakları, TDV Yayınları, Ankara 2009, s. 273.

Göñül ‘alemi açılır
Oturur sultān görürüm

Gāh olurum şekkden berī
Gelsün işitsün dīn eri
İki cihānuñ serveri
Nāzırını hān görürüm

Nübüvvet mihrinüñ zātı
Tevhīd olupdur ‘āleme
Bu tevhīdi bilmeyeni
Çār-pālu hayvān görürüm
76a
Şer‘iñ koyub yolsız giden
Dā’im nefse tīmār iden
Kul bende nefesine olan
Zincīr ü zindān görürüm

Sevenler Hāḫḫ kelāmını
Hāḫḫ yola viren cānını
O şaḫışlaruñ cesedini
Yazılı Kūr’ān görürüm

Sevmeyüben Kur’ān oḫur
Dā’im Kur’ān anı ḫaçır
Göñline damurmaz anı
Çöl ü beyābān görürüm

Berri şalub bahri dutmaz
O bahrūñ dürrlerin udmaz
Söyleşür cevābın almaz
İnce dürüst hān görürüm

Boynına seccāde şalur
Eline tesbīhın alur
Bir nefes Allāh’ı añmaz
Didügin yalan görürüm

Zāhid eger zāhirine
Durursa tesbīh ebedī
Bāḫımı Hāḫḫ’ı añmasa
Men onı şeyṭān görürüm

Gökden melekler çağırur
Ġāfil ötdi bāzāruñız
Cān virirsiz cānān virir
Kurulı dükkān görürüm

Siz bu demi o dem bilüñ
Hāḫḫ Çalab’ım ḫādı olur
Bir nefes unutmaz ötmez
Kurulı mizān görürüm

‘Amel-i şālihim olmasa
Şevāb mizāna gelmese
Luṭf u keremüñ olmasa
Maḫşer ü tūfān görürüm

Kim dergāhuñdan dilenür
Cemālũñ aña görünür
76b
Nice ‘āşī bağışlanur
Hıoş ulu dīvān görürüm

Cümle eşyāya dolmuşsun
Araya perde şalmışsin
Ancak perde gökde degül
İlden ulusdan görürüm

Her gördüğün ğayra dime
Meniligün ‘arz eyleme
Gözüm sen minnet eyleme
Ben bunu dostdan görürüm

Böyle iderler verzişi
Namāz orüc tesbīh işi
Maħbüb-ı haħkđır ol kişi
O şahşı hāşşdan görürüm

Hem viren sensin alan sen
Hem cān sensin hem ten sen
Hem görünen sen gören sen
Gör ki ne āsān görürüm

Dañla bundan küçesi siz
Ölüm şuyun içesi siz
Anda ‘āciz olmayasız
Cümleni mihmān görürüm

Dañla Haşirda ey şanem
Cümle vāşıl didāruña
Bu ‘Ācizi rū-siyāhı
Hāk-ile yeksān görürüm

Nice nebtün rū-siyāhuñ
Yüzini yuyucu odur
Şefā‘at eyleyen odur
Hābīb-i sübhān görürüm

Nür Muhammed Şalavāt (Hikāyet-i Nigār) (24)

Gider cān üzülür tenden
Nigārā yüzüñi görsem
Olur luş u kerem senden
Nigārā yüzüñi görsem

Bu hestilik gider benden
Nigārā yüzüñi görsem
77a
Ki hestiler olur ‘āşī
Ki nist ol bulasın hāşşı
Gider bu ğalbimün pāsı
Nigārā yüzüñi görsem

Ne ‘aceb devr-i zamāne
Dağı ğalemün māle cāne

Serem yoluñda sāmāne
Nigārā yüzüñi görsem

N'ola görsem seni ey yār
Bu kadar luḫ ki sende var
Serem cemī' sere serdār
Nigārā yüzüñi görsem

Bu hestī beni hār eyler
Öñümde çok dīvār eyler
Gider eşyā dīvār olsa
Nigārā yüzüñi görsem

Bu dünyā dünı 'adūlar
Zerre hicāb olmaz bular
Açılur baḡlu kapular
Nigārā yüzüñi görsem

Baña gökler küşād olur
Melekler selāmım alur
Hüriler qarşuma gelür
Nigārā yüzüñi görsem

Baña gökler küşād olur
Ki dergāh menzilim olur
Cemālūñ baña görünür
Nigārā yüzüñi görsem

Yüzüm yüzüña tuş olur
Tecellīñ baña hūş olur
Ne dīlesem o baḡş olur
Nigārā yüzüñi görsem

Bu yüz ki munca görürüm
Ḳamu yüzde senūñ mührūñ
77b
Bozulmazsın uran mührüm
Nigārā yüzüñi görsem

Gel ey kabimde ser-māye
Māil olman güne aya
Ki sensiz baḡman eşyāya
Nigārā yüzüñi görsem

Ki eşyā sensizin ḫarām
Tecellūndür baña iḫrām
Olur cümle işim tamām
Nigārā yüzüñi görsem

Saña inanmayan merdūd
Eylemez ol özine sūd
Olurum cümleye maḡşūd
Nigārā yüzüñi görsem

Dutulmaz hiç neden göñlüm
Tecelliden dolagörem
Açılur ebedī gürem
Nigārā yüzüñi görsem

Yüzün benim āyīnemdir
Beni gören dir n'eñdir
Benim nem küllī vechüñdür
Nigārā yüzüñi görsem

Bu ilün ta'nesi baña
Ki bi'llāh zerrece gelmez
O ta'ne baña senden fetḥ
Nigārā yüzüñi görsem

Senün yüzün gören yüzler
Yüzüñden ğayrıya baḥmaz
Ki ğayr benim bu eşyāda
Nigārā yüzüñi görsem

Bu derde düşmüşüm her gün
Görem dā'im senün ḥüsnün
Düşer bu kalbim şevķün
Nigārā yüzüñi görsem

Ki ansız günüm olmasun
Gülersem gülüm olmasun
O yüzsiz dilim olmasun
Nigārā yüzüñi görsem
78a

Şafā vü zevķilen olan
Görür her dem cemālün
Bize naḥd olur uşbu dem
Nigārā yüzüñi görsem

Yüzün muşhafdır ey dilber
Açub yüzünde okurum
Ki ansız baña nokta yok
Nigārā yüzüñi görsem

Saña yeter ne söz olur
Bu cān ü cism göz olur
Seni gören daḥ yüz olur
Nigārā yüzüñi görsem

Yüzün bağına ey dilber
Düşem bülbül olam onda
Yüzümden açıla güller
Nigārā yüzüñi görsem

Seni gördüm yüzün gül gül
Yüzün güline ben bülbül
Daḥı bu göz ḥācet degül
Nigārā yüzüñi görsem

Gül açıldı māh-ı tābān
Gözün aç uyḥudan uyan
Olurum mest ü şeydā men
Nigārā yüzüñi görsem

Baña şavm u şalāt sensin
Baña kevşer Fırāt sensin

Baḥa Ḳadr ü Berāt sensin
Nigārā yüzüñi görsem

Tecellüñ oḫı cānuma
Deger her dem feraḫ eyler
Şifāsından ziyān olur
Nigārā yüzüñi görsem

Yüzüm dutdum dā'im saña
Gören raḫmı gelür baña
Melek secde kılar saña
Nigārā yüzüñi görsem

Bu ay ü gün seyyāreler
Senüñ yüzüñ görmek diler
78b
Olurum cümleye vuşlat
Nigārā yüzüñi görsem

Melekler çünki 'arşdadır
Gice gündüz bu işdedir
Yüzüñ için nâlişdedir
Nigārā yüzüñi görsem

Yüzüñ görmek ha bir sözdür
Seni gören ile sözdür
Nâlişim gice gündüzdür
Nigārā yüzüñi görsem

Senüñ yüzüñ tecellisi
Dā'im eşyānı mest eyler
Olurum eşyādan ğayrı
Nigārā yüzüñi görsem

Yüzüñdür mi'rācum benim
Saña ḳurbān cānum tenüm
Tükendi şabr u ārāmum
Nigārā yüzüñi görsem

Yüzüñ tācum başum üste
Gözüm üste ḳaşum üste
Yüzüñ dā'im işüm üste
Nigārā yüzüñi görsem

Nigārā yüzüñi görsem
Bu derdimi saña disem
Olur bu derdime devā
Nigārā yüzüñi görsem

Devāsız derde düşmüşem
Ki hiç kim derdimi bilmez
Baña tīmār olur senden
Nigārā yüzüñi görsem

Özin şalan saña irer
Özin vaşluñla bir eyler
Çıkan mi'rāca yüz görür
Nigārā yüzüñi görsem

Senüñ bir kez yüzüñ gören
Dâ'im dili şâ'im olur
Anı şanma gâh ü bî-gâh
Yüzüñ aña kı'ım olur
79a
Aşıldan baħş dâ'im olur
Nigârâ yüzüñi görsem

Yüzüñ dâ'im baña imâm
Cemî' müşkil olur tamâm
Tamu odı olur ħarâm
Nigârâ yüzüñi görsem

Baña ma'büd yüzüñ olmuş
Benim yolum izüñ olmuş
Baña tesbîħ sözüñ olmuş
Nigârâ yüzüñi görsem

Senüñ mihrüñ içim olmuş
Baña secde saçüñ olmuş
Seni sevmek suçum olmuş
Nigârâ yüzüñi görsem

Yüzüñ olmuş âbım benim
Tahâret bünyâdım benim
Yüzüñdür mihrâbım benim
Nigârâ yüzüñi görsem

Yüzüñ Kı'be'dir ey şanem
Ben aña secde eylerem
Ĥacım bil ħacc-ı ekberdir
Nigârâ yüzüñi görsem

Nigârım dilberüm şühüm
Saña ħurbân cânım şâhum
Senüñ yüzüñ benim şeyhüm
Nigârâ yüzüñi görsem

Şeyhim sensin cânım ħurbân
N'ola bir dem olam mihmân
Yüzüñde okurum Kı'ur'an
Nigârâ yüzüñi görsem

Ĥuru ten ben cânım sensin
Benim oħudüğüm sensin
Oħıyan sen oħıdan sen
Nigârâ yüzüñi görsem

Senüñ sevgüñ ħo pinhândır
Cemî' sırr saña 'iyândır
Şırâf bi'llâh bî-nişândır
Nigârâ yüzüñi görsem
79b
Saña cân viren cân olur
Yüzüñ aña mekân olur
Mizân daħ lâ-mekân olur
Nigârâ yüzüñi görsem

Yazılır nāmeme yiglik
Ferişteler olur peyk
Cevābıma gelür lebbeyk
Nigārā yüzüñi görsem

Ey merd-mān yüze baḥuñ
Göñül her dem aña toḥuñ
İraq menzil olur yaḥun
Nigārā yüzüñi görsem

Benim cānum sen olursun
Meni menlikden alursun
Ben olmanım sen olursun
Nigārā yüzüñi görsem

Baňa seyr-i sülük sensin
Giden seyre iye sensin
Tecellisin bu eşyāya
Nigārā yüzüñi görsem

Baňa cennet serā sensin
Baňa ḥiṣār ḳal‘a sensin
Baňa ‘arş-ı ‘alā sensin
Nigārā yüzüñi görsem

Her an şaḥş ki seni bilür
Dā‘im ‘ummānda dürr alur
İki cihān benim olur
Nigārā yüzüñi görsem

Ḥayf ki ben seni bilmen
Bu derdime devā bulman
‘Ācizī dir ‘āciz olman
Nigārā yüzüñi görsem

Nūr Muḥammed Şalavāt (Ḥikāyet Söyle Şaddaḳ) (25)

Gelüñ ‘acāib işidüñ
Söylen şaddaḳ yā Muḥammed
Anuñ nūrından bu eşyā
Söyleñ şaddaḳ yā Muḥammed
80a
Ol gün ki o nūr uruldu
O nūr Ḥaḳḳ nūrından oldu
“أَلَسْتُ بِرَبِّكُمْ” didi ⁶⁸
Söyleñ şaddaḳ yā Muḥammed

“Elestünden” cümle rüḥlar
Ādemi sebep eyledi
Ādem dünyānı doldurdu
Söyle şaddaḳ yā Muḥammed

Cān Muḥammed‘üñ nūrını
Ādemde pinhān eyledi
Cümle melek secde ḳıldı

⁶⁸ Araf sureti 172. âyetten “Ben sizin Rabbiniz değil miyim” manasına gelen kısmi iktibas.

Didi şaddaḡ yā Muḡammed

Atanuñ bilinden geldüñ
Ananuñ raḡmine düşdüñ
O nürdan perveriş yidüñ
Söyle şaddaḡ yā Muḡammed

Bir melek seni bildi
El ayaḡ nuḡḡa getürdi
Ol melekün ḡaḡḡı budur
Söyle şaddaḡ yā Muḡammed

Ol gün ki dünyāya geldüñ
Beşer olduñ sane girdüñ
Muḡammed ümmeti olduñ
Söyle şaddaḡ yā Muḡammed

Ḥayr u şerrüñi yazmaḡa
Melekler indi çinñuñe
Muḡammed ḡoymaz yazmaḡa
Söyle şaddaḡ yā Muḡammed

Gezdüñ çoḡ zamān nā-bāliḡ
Yazmadı anlar suçuñı
Hemān dem ki bāliḡ olduñ
Söyle şaddaḡ yā Muḡammed

Hemān dem ki bāliḡ olduñ
Biş vaḡt namāz vāciḡ saña
Secdeñ rüy-ı Muḡammed
Söyle şaddaḡ yā Muḡammed

Göñlüm Muḡammed'i diler
Dilüm Muḡammed'i öger
80b
Diñle müşkilün ḡall olur
Söyle şaddaḡ yā Muḡammed

Bu çār 'anāşır içinde
İblis senün düşmenüñdür
İblis seni göre ḡaçā
Söyle şaddaḡ yā Muḡammed

Ger 'aḡluñ saña yār ise
Unutma Muḡammed adın
Ger biñ yıl 'ömrün var ise
Söyle şaddaḡ yā Muḡammed

Melek Almüt saña gelür
Çengeli batmaz cānuña
Cānuñı ḡilm ilen alur
Söyle şaddaḡ yā Muḡammed

Ol gün ki ḡabre ḡoyarlar
Münker Nekir gelür saña
Şorar Tañruñ peyḡamberün
Söyle şaddaḡ yā Muḡammed

Anlar ta‘accüb qalalar
Dinmeyüb h m ş olalar
Dolaşmayuban gideler
Söyle şaddağ y  Muşammed

Eyle bil bu gün şaş oldu
şal yık nefsinde kaldı
‘Ilmi  st h na durdu
Söyle şaddağ y  Muşammed

Yüz yigirmi dört biň neb 
Olar  z nefsinde qalur
şef ‘atci res l olur
Söyle şaddağ y  Muşammed

Seni çekerler m z na
řayr ile řerr ň řormađa
Muşammed m z n n zırı
Söyle şaddağ y  Muşammed

Andan çekerler şır ta
řorkma seyrilmez ayađuň
Muřammed olur dayađuň
Söyle şaddağ y  Muşammed

81a
Anuň altda k krer řamu
Ben  Adem gelsün diyü
Anı söndüren Muşammed
Söyle şaddağ y  Muşammed

Muşammed ol Muşammed’dir
Bir gice mi’r c eyledi
ş riler şarşuya  ıķdı
Didi şaddağ y  Muşammed

řađđ te’ l  cennetini
Bezemiş Muşammed içün
Bir n zar bağmadı  tdi
Söyle şaddağ y  Muşammed

Bir n zar bağmadı  tdi
Sidretü’l-m nteh ya y tdi
Cebr il’i anda koydu
Söyle şaddağ y  Muşammed

Cebr il kaldı ol gitdi
řađđ’un derg hına yetdi
Derg ha g lg le düşdi
Söyle şaddağ y  Muşammed

řađđ aňa řab bim didi
 ađırdı baňa gel didi
řađđ ile yüz-be-yüz oldu
Söyle şaddağ y  Muşammed

řađđ ile yüz-be-yüz oldu
Ol ümmetini diledi
 mmetler bağt-var oldu

Söyle şaddaḡ yā Muḡammed

Ol gün ki yüz-be-yüz oldu
Ṭoḡsan biñ ḡacet diledi
Cümlesini ḡall eyledi
Söyle şaddaḡ yā Muḡammed

Siz Muḡammed'üñ nürünü
Taḡḡik bilüñ aşıldandır
Aşlıydı yine aşl oldu
Söyle şaddaḡ yā Muḡammed
81b
Bunca yolu gitdi geldi
Yolu ümmet için ḡoydı
Geldi yüzün ıssı görđi
Söyle şaddaḡ yā Muḡammed

Muḡtafā medḡin söyledüñ
Cemā'ate 'arz eyledüñ
Beşerde sen 'Āciz olduñ
Söyle şaddaḡ yā Muḡammed

Nür Muḡammed Şalavāt (Ḥikāyet-i Cemāl) (26)

Ḳur'ān'un ma'nāsın beyān
İden dilber cemālüñdür
Beni vişālüña ḡayrān
İden dilber cemālüñdür

Eger nazār itseñ daşa
Ol nuḡḡa gele söyleşe
Şol bülbül-i şeydā gibi
Öten dilber cemālüñdür

İki cihānda maḡşūdum
Vişālüña irişmekdir
Göñül sensiz ḡarār dutmaz
Vaḡan dilber cemālüñdür

Resül ḡadişde söylemiş
Ḥayā sözde imān olmaz
Beni ḡayāsız eyleyen
Aḡan dilber cemālüñdür

Ḳul Yūsuf aydur Ya'ḡūb'a
Dellāller eline düşdüm
Beni bāzāra şaluban
Şatan dilber cemālüñdür

Kimse bilebilmez sırrın
Görebilmez biñde birin
Dergāhuñdan deryā dürrin
Şaḡan dilber cemālüñdür

Mihrin göñüllere şalub
Deryā-yı ma'nāya dalub
Görünüben cānlar alub
Ḳaḡan dilber cemālüñdür

82a

Seni bilürler iş ile
Bilmek olmaz teşvîş ile
Bu devr ilen gerdiş ile
Dutan dilber cemâlüñdür

İş oldur ki senüñlendir
Sen cânsın ol kuru tendir
Ten fenâ olub gidendir
Kalan dilber cemâlüñdür

Kim ki senden ğayrı bilmez
Dü cihân gözine ilmez
O cānı ‘Āzrâil almaz
Alan dilber cemâlüñdür

Girdim gönül meydânına
Çevgâña top olmağa
Meydân cemâl cevġân cemâl
Çalan dilber cemâlüñdür

Ha gitdün maşrıq-i zemîne
Ha geldün maġrib-i zemîne
Bu on sekiz biñ ‘âlemi
Gezen dilber cemâlüñdür

Dolmuşsun yer ilen göge
İgne başaruñ yiri yok
Hem igneni dutan cemâl
Başan dilber cemâlüñdür

Resüli getürün yâde
Eyyüb havâledir kûrda
İbrâhîm’i yanar oda
Atan dilber cemâlüñdür

Resüli getürün yâde
Bizi ğafletden uyara
O Yûnus’ı o deryâde
Atan dilber cemâlüñdür

Her gönül olsa senüñle
Seni gelmez hergiz dile
Kurd olub Eyyüb tenine
Düşen dilber cemâlüñdür

Mihrin gönüllere şalub
Deryâ-yı ma’nâya dalub

82b

O Cercîs’e menşâr olub
Yârân dilber cemâlüñdür

Halîl’i şalmışsın nâre
Ya’kûb’ı şalmışsın zâre
Bîçâre Manşûr’ı dâre
Asan dilber cemâlüñdür

Gice olmuş ihyā için
Göklere yol ‘İsā için
Hem Fir‘avn [u] Mūsā için
Başan dilber cemālüñdür

Zālimlerüñ boynun buran
Miskīnlere arħa duran
Nuħ kavmini fenā kılan
Tūfān dilber cemālüñdür

Hem yok yerden var eyleyen
Ha mı nuḡda hep söyleyen
‘Ād kavmin fenā eyleyen
Esen dilber cemālüñdür

Yoluñda şarf iden cānı
Kim cān virmez görmez seni
Karārsız Nesimī tenin
Şoyan dilber cemālüñdür

Seni görse biñ kez günde
Sensiz nefes ħarām onda
Ĥazret-i Ĥızır’ı zinde
İden dilber cemālüñdür

Kim ki görse anuñ yüzün
Oldur merdānlarda güzün
Nāzırınıñ zāhir güzün
Alan dilber cemālüñdür

Cümle enbiyā bāḡinī
‘Alī şirüñ heybetini
İskender’üñ zulmātını
Açan dilber cemālüñdür

Gelüñ oluñ şekkden berī
Server idi ol dīn eri
‘Alī ilen ol Ĥayber’i
Yıħan dilber cemālüñdür
83a

Hem inen taħte’ş-şerāya
Hem çıkan ‘arş-ı ‘ālāya
Hem bunda giñ gönüllere
Dolan dilber cemālüñdür

Hem ‘āşıkıları olduran
Hem gizlü gencin bildiren
Hem degüb Tūr’ı yandıran
Yaħan dilber cemālüñdür

Hem ħükm eyleyüben yile
Dolubanı gök ü yere
Hem şu gibi eyleden ile
Aħan dilber cemālüñdür

Ol bilür maħbūblar yigin
Ol tiker lā-mekān begin
Tā elestden ħaşra degin

Haşır dilber cemālüñdür

Çoklar seni görmek ister
Cesedden çıkmadın olmaz
Anı cesedden daşraya
Şalan dilber cemālüñdür

Girdim bu gönül şehrine
Nefsün yüz biñdir çerisi
Çalub anı dağıtdıran
Kıran dilber cemālüñdür

Bir dağ girdim bu gönüle
Meydāna ben dolam didim
Ben dolmağa yer bulmadım
Dolan dilber cemālüñdür

Nūruñ dolupdur postına
Görmese olur destine
Gün tek hālāyık üstüne
Düşen dilber cemālüñdür

Göñülleri mesken kılan
Cüz'iyātdan küllī viren
Ay tek zulmātı gideren
Rüşen dilber cemālüñdür

Mihrin göñüllere şalur
Tecellilen cānum alur
83b
Yaradılmış fenā olur
Kalan dilber cemālüñdür

Sensin hāzır kamu yerde
Sensiz nefes olmaz erde
Götürildi cümle perde
'ıyān dilber cemālüñdür

Perde gitdi 'ıyān oldı
Seyr menzili nişān oldı
Kimse nişān virebilmez
Nişān dilber cemālüñdür

Gel gör Ādem ne haldedir
Dün ü günü vebāldedir
Mağşūdumuz cemāldedir
Viren dilber cemālüñdür

Bu Ācizi'nüñ mağşūdı
Nāzırı hāk-i pāyidir
Bu payda hāk olanı pāk
İden dilber cemālüñdür

Nūr Muhammed Şalavāt (Hikāyet Dilber Cemālün) (27)

Dilber cemālün şem'ine
Egilüben dāl olmuşam
Cesed beni getürmedi

Çıkuban abdāl olmuşam

Yay benim yaz benim
Kış benim güz benim
Uşbu zamāne revnākı
Ben küllī devrān olmuşam

Yıl benim ay benim
Yoşsul benim bāy benim
Hefte döner ādineyim
Ağızlara dad olmuşam

Hasūd degülem saḥīyem
Zālimlerün düzaḥsıyam
Dīdār için daban şuran
Mağarada mār olmuşam

Haşir benim şefi' benim
Hürri benim kuşür benim
84a
Kimse bilmez kandalığım
Hem aşikāresiz olmuşam

Benim ḥayālīm sendedir
Seni birlenen bendedir
Dostuñ vişāli bendedir
Ānuñ için şād olmuşam

Gāh deñizlere dalarım
Kaderi saçuñda bularım
Gündüz şem'üña yanarım
Gicesi bi-dār olmuşam

Aşlıña dön sen daḥı git
Cezā itdi baña pelīd
Olam yilde tāze şehīd
Hem yine 'aşūr olmuşam

Cümle melek perr ü bāli
Ehl-i seyrün zevk ü ḥāli
Ehl-i behiştün cenneti
Zālimlere nār olmuşam

Hem cennāt u ḥūr olmuşam
İsrāfile şūr olmuşam
Hem Manşür'uñ dāri benim
Hem Mūsā'ya Tūr olmuşam

Benim seng-i şahrā daşı
Zemīn āsumān güneşi
Hem o Nemrūd'uñ āteşi
Ḥalīl'e gülzār olmuşam

Benim ol Kudüs mübārek
Hem muşhafım hem tebārek
Muştafā'ya mağarada
Hem mūnis ü yār olmuşam

Baḥa mīzān k̄urulası
Hem gūnāhum hem iyesi
Hem mīzānı çeken benim
Hem yine mīzān olmuşam

Mīzāna dartam gūnāhum
Gūn geldikce artar āhum
Hem şırātuñ köprüsiyüm
Cennete Rıd̄vān olmuşam
84b
Hem birim güneş ay ilen
Gezerim yoḥsul bāy ilen
'Ābidlere şavm u şalāt
Ḥācılara ḥacc olmuşam

Ay u gūnüñ t̄ulū'sıyam
Deñizlerüñ cevheriyem
Hem bu yerlerüñ karārı
Göklere mi'rāc olmuşam

Cennet benim ḥūrī benim
Kevşer benim t̄ubā benim
Cümle 'āşıkuñ ma'şūkı
Ben küllī dīdār olmuşam

Dānendeler bu işde māt
Hem başarım hem başarāt
Ben beşerim tenim mir'āt
'Āleme gözgü olmuşam

Gör beni kim ben nice dürr olmuşam
Bir dürr içün deryāya k̄ul olmuşam

Olmuşam cümle cesed başdan başa
Cümle derde Ḥaḥḥ ilen bir olmuşam

Cümle eşyānuñ yāriyem
Bī-nišanūñ nišanıyam
Yoḥdur bende ten ü cesed
Mişl-i lā-mekān olmuşam

Bil beni kim 'Āciz benim⁶⁹
Ḥālindir ki uşta diyem
Hiç bende menlik k̄almadı
Aşlım ilen bir olmuşam

Başdan ayağa yardılar
Ya'nī ki hüner kıldılar
Tenimden postum aldılar
Bu postu Ḥaḥ' dan alanam

Nūr Muḥammed Şalavāt (Ḥikāyet-i Mescid) (28)

Durdum mescide gitmege
Mescidi dolu nūr gördüm
Īmān ḥişāra şalmağa

⁶⁹ Nesīmī'yem.

Ġayr yok ھیārı pır gōrdüm
85a

Pırūñ ھیārına giren
Taḥkīk cennet onuñ imiş
Girdim cennetūñ iĉine
Cenneti dolu ḥūr gōrdüm

Cehd idildim pırı görem
Anuñ sırlarına irem
Ḥaḥḥ-ile pırı fark idem
İdebilmedim bir gōrdüm

Ehl-i mescid olan erdir
Resūle veled-püserdir
Yaz kış bŷı mu‘attardır
Dost cemālini gül gōrdüm

‘Ömrin mescidde şarf iden
Dā’im seyri gülzār imiş
O gülden ayru olmadı
Anı güle bülbül gōrdüm

Cümle eřyā doludur Ḥaḥḥ
Ṭālib gözūñ aç sen de baĉ
Ḥaḥ’dan özge ğayrı yoĉdur
Görmeyen gözi kör gōrdüm

Ḥaḥ’dan ıraĉ nefse yavuĉ
Āḥreti yoĉ dŷnyāsı çoĉ
Mŷhr-i nŷbüvvet anda yoĉ
Anuñ ḳalbini çöl gōrdüm

Öt bu nefsi emmāreden
Bir āḥiret kesb eylegil
Ṭābi’-i nefsi olanları
Dā’im ilāhdan dŷr gōrdüm

Bu sendeki pır zātıdır
Çiĝ bişüren ‘ařḳ odıdır
Görünen Ḥaḥḥ řıfātıdır
Biri birinden bol gōrdüm

Ḥaḥḥ řıfātın gören kişi
Ḥaḥḥ iledir dā’im işi
Aşılda anuñ gerdişi
Aşl ile anı bir gōrdüm

Saña iren ḥaḥḳa irer
Seni gören ḥaḥḳı görür
85b
Sözini bī-ḥicāb söyler
Durduĝı yeri Ṭŷr gōrdüm

Ehl-i Ḥaḥḥ Ḥaḥ’dan ayrılmaz
Onlar bir dem Ḥaḥḥ’sız olmaz
Eřyāda niřān bulunmaz
Bunu ‘acāib sır gōrdüm

PİR bir ‘acāib kân imiş
Lā-mekāna sultān imiş
Bir elinde mīzān imiş
Hem bir elinde şūr imiş

Nefsūñ hilāfın iderler
Kuru yerden dürr direrler
Sözlerin Hakk’a söylerler
Yārānmiş muḫbil gördüm

Nefsi şaru bir dem aḫmaz
Nefs zünnārın bile taḫmaz
Hakk’dan özge ḡayra baḫmaz
Dünyāda böyle ḫāl gördüm

Yoḫdur dünyānuñ vefāsı
Baḫta vardır Hakk’dır kesi
Kiminūñ kemḫā geyesi
Kimūñ egninde şal gördüm

Oluñ dā’im bu fikr ile
Ḳalbūñüz dolsun zıkr ile
Dimek işitmek Hakk ile
Bundan özgesin ḫāl gördüm

Teni şaluban giderler
Her nefes mi’rāc iderler
Özlerin fenā iderler
Ne güzel yavuḫ yol gördüm

Yol ehlisen çık bu tenden
Öt bu nefsinı vaḫandan
Cümle insāndan ḫayvāndan
Bu ‘Ācizi’ni ḫor gördüm

Nūr Muḫammed Şalavāt (Ḥikāyet Yaḫīn Bil) (29)

Yaḫīn bil bu cesedūñ cānı yoḫdur
O cāndır bu cesedde mişl yoḫdur
86a
O cāndır mişl hem bī-mişl olupdur
O cāndır cümle eşyāya dolupdur

Bu cān ol ten ile topraḫa vardı
O cān gitmeyüben bu tene girdi

O cān gitmeyüben bir işe ḫaldı
Gerek kim bile idüñ nişe ḫaldı

O cān ḫaldı siler göz gözgi pāsını
Siler gözgüñüñ içini daşını

O cān gözgüye baḫub görünendir
O cān bu cāna dem dem yörenendir

O cān ḫā’im durupdur öz işine
İş iyesi dā’imdir verzişine

O cāna iriſen irdi murāda
O cān ſefi‘ olur biliſ ü yāda

O cānuñ hāſılı mühr-i nübüvvet
O mühre irmeyenler oldılar māt

O cāna cümle melek secde kıldı
O cāna Cebreil cur’a getürdi

O cānuñ Cebreil’dir peyk-i yāri
Bilmezsin anuñ o yüz uyarı

Beyle bil ol cānı dā’im uyağdır
Bilür her nefesi ſöyle siyāğdır

O cāndır cümle t̄alibüñ ümīdi
Zākirüñ zikri s̄acidüñ sücūdi

O cāndır bu t̄alibüñ baħri olan
İrer baħre ‘ākıbet nehrī olan

O cāndır bu baħre ğavvāſ olan
O cāndır dürr çıkaruban haſſ olan

O cāndır dürr-i vaħdet genc-i pinhān
O cāna yer ü gökdür cümle yeksān

O cāndır ondan özge ğayrı yoğdur
O cānı sevmeyenden Hağğ ırağdır

O cāndır hā o cāndır hā o cāndır
Bu cānuñı o cāna sen uyandır

Bu cānuñı o cāna teslīm eyle
Ki nefsdan ğurtulub aña yol eyle

O cāndan bu cānuña bir ğaber vir
Oyuñdan cān ğuſına bāl ü perr vir
86b
Uçasın perr ile cāna ğonasın
Cesedlen cān ilen o cān olasın

O cān pinhān olupdur cān içinde
Odur ğükm eyleyen sultān içinde

O cāndır kim o cānsız kimse olmaz
O cān bu tendedir ten ıssı bilmez

O cāndır göklere mi‘rāc olupdur
O cāndır ğacılara ğacc olupdur

İresin ol cāna nācī olasın
Tavāf idübeni ğacı olasın

O cāndır göklere mi‘rāc olupdur
O cāndır ‘arſ u kürse t̄ac olupdur

O cāndır cümle cānsızlar cānı hem
O cāndır hürd u sāl u varı hem

O cāndır cümle melek perr ü bāli
Bī-nişāndır o cānuñ mülk ü mālī

O cāndır cümle göklerin kilidi
O cāndır cümle eşyānı büridi

O cāndır cümle göklerin zīneti
O cāndır ehl-i Hāḡḡ'ın sırr-ı zātı

O cāndır seyr iden taḡte's-serānı
O cāndır taḡt eyleyen lā-mekānı

O cāndır lā-mekānuñ cevheri hem
O cāndır bī-nişānuñ nişānı hem

O cāndır mizān üste nāzır olan
O cāndır yerde gökde ḡāzır olan

O cāndır sırāta köpri olupdur
O cāndır Ka'benün ḡalbi olupdur

O cāndır iresin nācī olasin
O cānı bulasin Hāḡḡ'ı bulasin

O cāndır geh mürīd geh pīr olan
O cāndır aḡlına dōnüb bir olan

O cān pinhān olupdur cān içinde
O cāndır söylenen Ḳur'ān içinde

O cāndır bu cānların cümle cāndır
O cān yol ehline Hāḡḡ'ı tanıdır

O cān oldur ki hīç gitmez aradan
O cāna ḡayrān olupdur yaradan
87a

İraḡ şanma o cānı sendedir ol
O cāna yoḡdur ölüm zindedir ol

O cān oldur ki hīç Hāḡḡ'dan ayrılmaz
Ölen 'Ācizī'dir nāzırılmaz

Baḡıḡlagıl bu 'Āciz'ün ḡünāhın
Öz elünle yu anuñ rū-siyāhın

Unutmayuñ bu 'Āciz'ī du'ādan
Ḥudāyā sen dūr itme Muḡtafā'dan

Cemā'at dileyelüm sizi bizi
O cān ile ḡopara ḡaşrımızı

Nūr Muḡammed Şalavāt (Ḥikāyet Bir İş Var) (30)

Bir iş var bu arada mu'teberdir
Ki Hāḡḡ'dan bendelere bir ḡaberdir

Gerek kim bu haberi sen bileydün
İşidüb Haqq söze şaddağ diyeydün

Koyayduñ hesteligün bir arada
Özüni Haqq yolunda seyr ideydün

Güvenürsen rükū'um var sücüdum
Rükū'yı sücüdü Haqq'a kılayduñ

Huzürsüz destmāzuñ yoğ namāzı
Namāzuñ niyāzuñ haqqı bileydün

Bağarlar gözgüye cemāl görürler
Şalınmış gözgü gerek sen olayduñ

Diyersin ki bu kāfır ol müselmān
Gerek yağşı yamanı bir bileydün

Gerek sen her nefes haqqı bulayduñ
Tamāmet haqqıyla dolu olayduñ

İdeydün hāklık ile hidmeti sen
Ululardan dağı ulu olayduñ

İçeydün gelmemiş kadehleri sen
Delülerden dağı delü olayduñ

Bileydün 'arş ü kürsüñ pūşidesin
Ki qalbūna bağub haber vireydün

Ki 'arşdan bağuban tahte's-serāya
Ki her küşe be-küşe seyr ideydün

Olayduñ lā-mekānuñ cevheri sen
Bī-nişānuñ nişānını bulayduñ
87b
Gerek ki seyr ideydün lā-mekānı her nefesde
Ki ar tükenüb aşla döneydün

Ki Haqqsız nefes almaz ehl-i Haqq'lar
Gerek ki sen dağı eyle olayduñ

Yürürsen yerde Haqqsız başma qadem
Qadem Haqqsız yere sen başmayayduñ

Ki haqquñ meskeniymiş genc-i pinhān
Gerek sen genc-i pinhānı bileydün

Qaçan bağsañ 'ıyāndır Haqq-ı cemāl
Cesed yoğdur arada cān olayduñ

Ki cām içen aradan gitmez imiş
Cesed başdan ayağa cān olayduñ

Bulut tek hicāb olma gün yüzine
Tecellī 'āleme gün tek vireydün

Olagör deryā ki dürr anda olur
Ne deryā kim özün dağ dürr olayduñ

Dürre bağub göreydüñ dost cemālin
Görenle gösterenle bir olayduñ

Gögüz şakub diyersin ‘ilmi belleyem
Bilirdün ‘ilm-i rabbāni bileydün

Oğursun ‘ilmi yetürgil kemāle
Kemāl oldur ki sen Hađđ’ı bulayduñ

Virirsin her nefes mağşüdi nefsün
Ki mağşüd ol durur hađđı bileydün

Hađđı bir bil geç aği ikilikden
Resül-i Hađđ Hađđ’ı hem Hađđ bileydün

Ne iş bünyād idersin men dimesen
Aradan men gidüben sen řalayduñ

Bađıřlayduñ ‘Ācizi’ nün günāhın
Bozayduñ yiñleden yine düzeydüñ

Nür Muğammed řalavāt (Hikāyet Pır Çoban) (31)

Yetürün biñ řalavāt Muřtafā’ya
Dağı biñ kez nebıyü’l-müctebāya

Hađđ’a yetmeklige yol isteyenler
Olardan yol olur size Ĥudāya

Olardır işbu dünyānuñ şararı
Olarsız kimse irmez cāvidāna
88a
Olaruñ merdine virün řalavāt
Ki şalbünüz ola mü’mine mir’āt

Oları tanıyuñ görüñ bilün siz
Olara cānuñız řurbān řıluñ siz

Olardır ki olar içdi ağular
İrağdan yağını ol ağu yışar

Onı bilün ol onlardan oldı
Ulu iken cihāna nice geldi

Gezer idim nā-gāh öz ĥālim idi
Gelüben ol ĥālini baña didi

Atam bilinde şağlardım atamı
řabākat tābi‘ idi baña şamı
Nāgeh bir gün ulu gördüm atamı
Ulu bilinde ben seyrān idenim

Ulu şaldı niçe günler arada
Cānını girü vire ol yarada
Sölenür bir kerāmet çok arada

Yügüş müşkilleri ben hall kılanam

Anadan doğubanı zāhir oldum
Bi-ḥamdüli'llāh ki aşl-ile bir oldum
Cihānda çoban oldumsa pīr oldum
Beni söyle ki ben ulu divānım

Çumaş geymes idim binmezdim atı
Riyāzetlen kemālim artdı katı
Zemide el-ilen direrdim otı
Ben ol kesb ü kemāl ıssı civānım

Kemāl için 'ālem gelür yanıma
İrişdi hikmeti Ḥaqq'ın cānuma
İrişmez kimse benim seyrānuma
Bunu bilür ki ben kühel kızanım

Kühel mededine indi melekler
Niçe yüz biñ külünlüler kürekler
Dile bu gün kabül olur dilekler
Bi ḥamdüli'llāh ki ben müşkil-güşāyım

Yıgarım yanıma çok ḥāşş u 'āmı
Çekerim önime dürlü ta'āmı
Oğurum her gice tamām kelāmı
Kelāma t̄alibim şāhib-kıranım
88b

Yığılır üstüme nefsün çerisi
Zarar itmez baña anuñ birisi
Benim ol evliyālaruñ ulusu
Kemālimlen ben onları kıranım

Kösenürdüm Şeyḥ İsmā'il Benise⁷⁰
Yanıma keşf-i kubür merd şaḥşa
Bu müşkilim insān eyledi usta
Ben ol dürrüm deñizim dürre kānım

'Alī didi baña bir büryān eyle
Şabāḥ konuq gelür bunu tiz eyle
Nişāndan çık özün bi-nişān eyle
Nişān yoqdur baña ben bi-nişānım

'Alī elinden içdim ben bu cāmı
Baña fetḥ oldu bu gökler tamāmı
Kulağıma gelür Ḥaqq'ın selāmı
Ki her dem Ḥaqq selāmını alanım

'Alī baña didi ey pīr çobanım
Saña erzānī olsun bu kemālim
Kemāle yetmeyen bilmez kemālim
Beni bilen bilür ki ben ne cānum

Benim ferzendlerim çoqdur 'ālemde
Çamu beydev⁷¹ biner gezer yabanda
Dizin çöküb bulunmaz yanımda

⁷⁰ İsm-i karye.

⁷¹ "Beydev" şeklinde harekelenen sözcüğe sözlüklerde rastlayamadık.

Nice ferzend ben onlara atayım

Halef oğlanlarım gelün yanıma
Ki sizden feyz irişsün bu cānuma
Ki girsün Qur'ān üni kulağıma
Size feyzim deger ben pehlivānım

'Ālem bilür ben ölüden doğanım
Benimçün atımı diri kılanım
Baña çoklar diyer ibn-i fülānım
Beni bilün diriyem cāvidānım

Ne 'ālemdir ne mollā ne hōdur hīç
'Ācizi kūr ü kar u işi pür suç
Olar geçdi cihāndan sen dağı geç
İnan bu söze dime ki yalanım

Oğusan sen bu medhi kande ey yār
Du'ā kıl anlara zinhār u zinhār
89a
İşidenler yüzine leyl ü nehār
Aça dergāh kapusın hayy u cabbār

Nūr Muḥammed Şalavāt (Hikāyet-i Tesbīḥ) (32)

Allāh adı ibtidā geldi dile
Sırr-ı esrārın idem kılden kıle

Niçe hikmetiyle o şāfin anuñ
Vaşf birle söyleyem ol sultānuñ

Niçe luḥf vücūdı peygamberlere
Mu'ciz ile āsān itdi anlara

Cümle senden Muştafā'yı mucib
Virdi risālet anı itdi ḥabīb

Virdi Qur'ān didi düz şerī'ati
Şer' içinde yaḥşı düz tarīqati

Şer' içinde her ne var erkān uşül
Emir itgil ümmetüña yā resül

Nişe hīç peygambere şavm u şalāt
Virmedim virdim saña ey pāk zāt

Cümle ümmetlerde senüñ ümmetüñ
Benim emrim ile senüñ sünnetüñ

Dutubanı cān ü dilden gideler
'Ömri olunca anı vird ideler

Sen şefā'at idesiz sen bi-gümān
Raḥmet idem anlara ben cāvidān

Muştafā'nuñ ümmeti ol eḥad
Sev beni ögdi ol ḥayy [u] şamed

İlāhuñ sevgili kulundan haber
Bir hikāyet şerh iderim mu'teber

Gör nice kesb eyledi ehl-i temiz
Kendözünden gör nice olmuş semiz

Bir hikāyet söylerim buluñ şafā
Vir şalavāt şād ola ol Muştafā

Gör tarīk ol erenler serveri
Vir şalavāt şād kıl peygamberi

Yer ü göge doladurdum meş'ale
Vir şalavāt Muştafā'ya 'aşk-ile

Gör tarīki evliyālar şāhını
Nice düzmüş yola doğru rāhını
89b
Bir 'azizüñ vaşf-ı hālin dinleñiz
Hem tevħidden sırrını anlañız

Didi geçerci rüzgārım ile
Zıkr ü t̄ā'atde meşayihim ile

Onlaruñ görüñ teveccühi nice
Vird idünirler imiş gündüz gice

'Ālem-i ma'nāda ben hāzır idim
Gice gündüz yoluma nāzır idim

Ġāfil olmazdım ü bir sā'at bir dem
Bir nefes unutmaz idim bir qadem

Cānib-i Hāq'dan baña olsa eşer
Pīrim öñdin baña virirdi haber

Dir idi kim bu gün veya bu gice
Size luṭf idesidir bil ol hoca

Bir kerez qalmışdı hayli gicede
Durdum öri kim varayım mescide

Ben hemān ki çıqđım evden gitmege
Hāzret-i pīrimi gördüm ey ağa

Geldi ma'nā hāliyle didi baña
Hāzret-i Hāq'dan beşāretdir saña

Hāq te'ālā saña çok luṭf u kerem
Bu gün idesi dürür ey muḥterem

Ben didim el-ḥamdüli'llāh ki hemān
Henüz evden şimdı çıqđım bu zamān

Şoñra andan vardım aldım destmāz
Mescide vardım ben kıldım namāz

Muntazır oldum ü bir dem ben aña
Kim pîrim işâre[t] kılmışdı baña

Pes teveccüh eyleyüb itdim nigâh
Gördüm eyle luğf idüben ol ilâh

Yağdı dürr yağmür gibi hem ol zamân⁷²
Bî-‘aded dürr bî-hâye bî-pâyân⁷³

Rengi gün kûrşundan arıydı hem
Kudretinden virmiş idi zû’l-kerem

Mişl-i yağmür tek gelür gökden yere
Hem hicâb olmazdı düşerse nire

Yer ü gök olmazdı aña hicâb
Yaradılmış her ne vardır bâb bâb
90a
Nireye düşer ise açar idi
Şöyle geldiği gibi geçer idi

Mescid içinde cemâ‘atlen bile
Bir nice dağ var idi benim ile

Kamu arhasında gör ki var idi
Örtünüb anda oturmuşlar idi

Kân-ı ma‘denden nice gelür idi
Gög ü yerlerden geçüb varır idi

Onda durur ma‘denidir kânıdır
Cümle ‘âlem cism ise ol cânıdır

Şöyle ol dürrler degerdi anlara
Kim terğ eylerdi düşerdi yere

Degüben geçmez idi anlardan ol
Düşdigi gibi geçerdi yerden ol

Var idi bir eksi kürküm dağı benim
Kim anuñlan örtmüş idim bu benim

Eyle kim ol dürr baña yeter idi
Görüñ a‘zâmdan bile öter idi

Uşbu hâlet vaqt teheccüdün eşer
Oldı bile şubh olunca ser-be-ser

Tâ kim oldı şabâh buldı vaqtini
Kıldık ol dem namâzuñ sünnetini

Bir hemân tesbîh bünyâd eyledik
Cümle ‘âlem ehlini şâd eyledik

⁷² Eyle idi ululuğun ol dürrün

⁷³ Mişl-i yumurta şarusı tek bilün

Her kelime sende tesbîhüñ nice
Gör ne hikmetler kılpudur ol hoca

Sübhanallâh ve bi-hamdihi diyende biz hemân
Hâzır olurdu bir kuş der-zamân

Mışl-i gügercin gibi amma ulu
Cümle endâmı münevver pür-lü'lü

Sübhanallâhü'l-a'zîm diyende biz
Dergâhu'llâh açılurdu bilüniz

Tomar idi dergâha idem nite
Ėarķ olurdu onda dürr-i rahmete

Ve bi-hamdihi estağfuru'llah söyleyecek hemân
Dergâhu'llâhdan çıkardı bi-gümân

Çıkıcaķ dergâhdan ol kuşun bî-kıyâs
Dürr-i rahmete bezenmiş bâ-libâs
90b
Kendözini silker idi ol dem ol
Cümle maħlûķ Ėarķ olurdu cüz [ü] küll

Silkünürdi rahmeti bu 'âlemi
Ėarķ iderdi gök ü yir ü Âdem'i

Her kelime sende bilün ol kuşu
Böyle iderdi vü bu idi işi

Tâ ki yüz nevbet deyince tesbîhi
Bize yoldaş idi ol kuş ey aħî

Yaradılmışa saçardı rahmeti
Doldı 'âlem bilün ey Ėaķķ kudreti

Eyle doldı rahmete bu maħlûķât
Gök ü yir ü hevâ doldı ķat ķat

Çün cemâ'at farza durdu şubĖgâh
Görünüz fazlıyla n'etdi ol ilâh

Ol ķadar rahmeti virdi gör hemîn
Doldı 'âlem âsumân u hem zemîn

Böyle ki rahmeti doldı bu cihân
Doldı melâik zemîn ü âsumân

Bu yaradılmışda hiç yer bî-gümân
Kalmadı doldı melâik ol zamân

Hâzır itdi cümlesi nürdan tabaķ
Eller n'ide başlarında şun'-ı Ėaķķ

Bir biri üstüne dutdılar yavuķ
Eyle ki hiç Ėaddi nihâyeti yok

Ḥaḳḳ te‘ālā cānından ol zamān
Emir geldi ki melāikler hemān

Ol ṭabaḳlar ki dutupsuz anda siz
Onlarıñ üstüne anı saçıñuz

Elüñüzde başuñuzda her ne var
Onlarıñ üstüne eyleyüñ nişār

Gelüñüz daḫı apardık raḥmeti
Ol melekler dir ki ey Ḥaḳḳ ḫazreti

Sen kerımsin hem raḥımsin luṭf çok
Biz buları saçımaḡa hıç yeri yok

Raḥmetüñ ḫaddine yoḡdur sözüñüz
Biz bu ḫālde ḳatı ‘āciz ḳalmuşuz

Bilmenüz ne nev‘ ide yüz ey kerım
Ḥālī hıç yer yoḡdur ey Rabbü’l-raḥım
91a

Yine emr itdi İlähe’l-‘ālemīn
Ḳalmamış yer āsumān u hem zemīn

Ey melekler ḳabüñüzde siz aña
Eyleñiz yer nişe ḳalursız daña

Aḳdılar gönüllerin ol dem olar
Raḥmeti tā aña dāḫil ḳılalar

Ol meleklerüñ ki gönülünde daḫı
Eyle raḥmet bī-nihāyet ey aḫī

Virübeni yüz gelüb oldı ḫāzır
Hem bu raḥmetden ‘azīmet bī-naḡır

Oldı nüzül kim cemā‘atden yaña
Ol melekler görüben ḳaldı daña

Yine yüz dergāha dutub didiler
Ey Ḥudāvendigerim ü dād-ger

Uşbu raḥmet bī-nihāyet ‘āciziz
Biz bunu hıç nev‘ sıḡıştırmazız

Didi Allāh bu işe duymaduñuz
Bu ḳadar raḥmet sıḡıştırmaduñuz

Pes benim ol ḳullarım ki onlara
Ol ḳadar luṭf eyledim ol cānlara

Hem beni raḥmetimi sizi varın
Nice sıḡıştırub itmişler yerin

Ol melekler dir ilāhī merḫabā
Merḫabā anlara yüz biñ merḫabā

Hāzır idi ol şeh-i peygamberi
Ol mübârek zülf-i müşk-i ‘anberî

Üç kerez virdim şalavât ben aña
Virdi üç yüz biñ şalavât ol baña

Her kim anuñ müzdine on şalavât
Virse şekksiz ol kişi bula necât

Her kim anuñ müzdine vire dürüd
Birine yüz biñ kerez eyleye sūd

Dağı bākîsin ol vāhid ehad
Kim bilür kim n’eyler ol hayy u samed

Ey erenler hem yine ma‘lüm ola
Bu idi ki kaleme geldi dile

Dile şerh olub kaleme yazılan
‘Aqla gelüben çatara düzülen
91b
Ol ki şerhi dile gelmez kaleme
Anı kimse açabilmez ‘äleme

Dağı yok haddim ki dile getürem
Yağu söyleyem kaleme götürem

Dünyâ āhir ırma bizi ey Kerîm
Hāk-i pâyinden azîzim ey Raḥîm

Nür Muhammed Şalavât (Hikāyet-i Mūsā) (33)

Başlayıcağ sözi evvel ibtidā
Allāh adın idelüm ki ol Hudā

Cümlemüze rahmet eyleye dilim
Ol Kerîm ü ol Raḥîm ü ol ‘Alîm

Evvel anuñ birligin yād idelüm
Muştafā medḥine anuñ gidelüm

Cümle bî-çârelere ümid ol
Enbiyâlar külli andan buldı yol

Enbiyâ vü evliyâ her dü cihân
Ne ki varsa âşikâr o nihân

Hakk yaratdı cümle Muhammed için
Âḥiret sulṭânı ol Aḥmed için

Halîl bir mu‘cizin söyleyelim
Fikrümüz olduca şerh eyleyelüm

Muştafâ’dır Muştafâ’dır Muştafâ
Anuñ açıldı bize ‘aşq u vefâ

Ol Ebū Bekr ü ‘Ömer ‘Oşmân Alî
Tañrı emriyle bular vardı yolu

Anları sevenler sevdi resül
Her ki sevmez ol dine lâyıķ degül

Şādık iseñ sen olara şıdķ eyle
Vir şalavāt Muştafā'ya 'aşķ ile

İşid imdi bir hikāyet idelim
Fażlını anuñ rivāyet idelim

Mūsā bir gün çıķdı ol Tūr dađına
Haķķd'an ün iner idi kulağına

Çün münācāt ider ol Allāh ile
Toldurur Tūr dađına ol ün-ile

Mest oluban kendiden gider idi
Dağı küstāh kelecı ider idi
92a
Yine bir gün Tūr dađında ol kelim
Serhoş olub didi ey hayy u 'alim

Ol Muħammed kim cihāna geliser
Dürlü dīnler küllī mensūh olısar

Ola mı yigrek olısardır yoħsa ben
Bildir vir bu sözi ben kula sen

Çün bu sözi hażrete kıldı suāl
Mūsā'ya virür cevābı zü'l-celāl

Buyurur Mūsā fülān vādiye var
Tā 'acāibler göresin bī-şümār

Mūsā ol vādiye vardı eglenür
Mūsā'ya gör ne işāretler gelür

Bir budaķ üstünde bir kuş oturur
Söyleşür Mūsā'yı yola getürür

Yā Mūsā gördüm seni hācetdesin
Tūr dađında anda münācātdasın

Sen niçün sözüñi küstāh söyledüñ
Ben mi yig yoħsa Muħammed söyledüñ

Enbiyā vü evliyā her dü cihān
Ne ki varsa āşikār o nihān

Anuñcün yaradupdur Haķķ Çalab
Cümle anuñ 'aşķını eyler taleb

Mūsā ol kuşdan hażer eyler hażer
Dir ki Tañrıçün bize virgil hażer

Ne kişisin sen seni bildir baña
Ben 'aceb gördüm seni kıldım daña

Bahtluğun geldi girdi cânuma
Toldı şevkün dînime imânuma

Ol kuş aydur ki Ebū Bekr cânıyam
Muştafâ'nun 'aşık u hayrānıyam

Ol Muhammed uşbu cihāna gele
Devlet ile şarkı vü ğarbi ala

Çünkü şehr-i Mekke'den gönilevüz
Ol Medīne şehrine yönelevüz

Çünkü biz irişevüz mağaraya
Aḥmed ile girevüz bir araya

'Ankebütler anda urganı gere
Ol münāfıklar bizi kanda göre
92b
Muştafâ çün anda āsāyiş ola
İşid imdi ḥālımız gör ne ola

Çok 'acāib hem ğazāib geleler
Muştafâ'dan dürlü naşib alalar

Geliser anda bir ejderhā olur
Heybetinden ola bu dağlar dolar

Koymayım ben gelüb anı çıkmağa
Aḥmed'ün görklü yüzine baḥmağa

Ḳankı delükden ki cehd ide çıka
Delüğe ökcem tepem beni çaқа

Ağu ile gevdem ol dem boyana
Muştafâ Muhammed ol dem uyana

Uyanıcak göre kim ol şāh-ı şeng
Ejderhā ile kılurum ben de ceng

Ejderhāya ide kim yā ejderhā
Niçün urduñ şiddiki ey bi-vefā

Ejderhā imān getüre ide kim
Ey günāhlara devā kılan ḥekim

Ben seni geldim ziyāret itmege
Devletünden yarlığanub gitmege

Koymadı şiddik bağladı yolum
Ger ḥaḫa kıldımsa 'afv it sulḫānum

Sen benim sulḫānum u şiddik begim
Seni gördüm bitdi cümle dileğim

Gevdemi şıgar gelür ḫarārına
Vücūdumdan külli āgu arına

Ben Şu Őiddikim ki ejderhaları
Őıddım ile zebün idem onları

Çünkü ‘aşāñ ejderhā ola senüñ
Heybetinden qorhuban titrer cânüñ

MuŐtafa’nuñ Mūsā bir çobanıdır
‘İsā dağı gökde pāsbanıdır

Şöyle didi gitdi ol kuş işine
Yine geldi bir kuş ağac başına

Ol dağı geldi vü heybet eyledi
Heybet ile ol Mūsā’ya söyledi

Ol kuŐ aydur yā Mūsā küstāhsın
Di ne ma’nādan ki sen küstāhsın
93a
Sen degülsin Muştafa’ya bil ĥarīf
Evvel āĥir cümle ‘ālemde Őerīf

Muştafa’nuñ çalina çün neveti
Yer ü gögi duta anuñ heybeti

Çün Muĥammed dīni ola āŐikār
Mensuĥ ola her ne milletler ki var

Mūsā Őorar ol kuŐa kim yā ĥarīf
Küllī Őözüñ pür-laĥif sensin zarīf

Ne kiŐisim Şöyle seni bileyim
Heybetüñden kendözüme geleyim

Ol kuş aydur ‘Ömer’üñ ben cânıyam
Muştafa’nuñ ‘āŐıĥ u ĥayrānıyam

Oğluma kıızıma meylim yok benim
Hem atama Őefkatim yokdur cânım

Mekke’de ben turremi yire qaĥam
QayŐer-i Rūmı taĥtından yıĥam

Sen bir ekmek için yā Mūsā koduñ
Niçe kez fir’avndan guŐŐa yidüñ

Qanısın qanı Muĥammed imdi bil
Var bu küstaĥ Őözünüñ terk eylegil

Böyle küstaĥ oluban olma fuzül
UŞbu Őözi kimse kıılmaz qabül

Gitdi ol kuŐ qaldı Mūsā ‘ibrete
Yine geldi bir kuş ol dem Şürete

Ol dađı Mūsā ile zār eyledi
Ağzın açdı ĥoŐ kelimāt eyledi

Ayıtdı yā Mūsā ‘umrān bahtlu
Gelmedi kimse Muḥammed’den ulu

Ol Muḥammed ol Muḥammed’dir ki ol
Cān içinde pādīşāha kıldı yol

Ol Muḥammed cümle ‘ālem şāhıdır
Cümle ‘ālem ḥalkunuñ dil-ḥ’āhıdır

Yine Mūsā döndi şorar ol kuşa
Sen daḥı ne kişisin görklü peşe

Söyle baña bileyim Tañrı ḥaḫkı
Anları bildim bilem seni daḥı

Ol kuş aydur yā Mūsā bilgil ‘ıyān
Ben şu ‘Osmān rūḥıyam bellü beyān
93b
Muştafā’nuñ ben üçünci yāriyem
Yol içinde sevgilü dildāriyem

Ol ikiden naşībim yoḫdur benim
[Ara] yerde taḥşilim ḥaḫkıdır benim

Altı biñ altı yüz altmış āyet Qur’ānı
Cem’ kılam taḥşil idem ben anı

Ḳā’im idem ben Muḥammed şer’ini
Şābit idem aşlını vü fer’ini

Ḳızını vire baña görklü ḥabīb
Bundan özge daḥı hem dürlü naşīb

Ol kıızı ola yine bir kıızını
Vire baña ol cihānuñ güzini

Vire kıızın ḳalunumu almaya
Ol benim dünyālıgıma ḳalmaya

Sen o Mūsā’sın ki işbu dünyede
Bir kıız için çoban olduñ ey dede

Sen Şu’ayb peygamberüñ on yıl tamām
Ḳoynun gevdeñ aña virdüñ selām

Sen Mūsā’sın nişe küstāḥdır sözüñ
Daşra çıkma yola getir kendözüñ

Yā Mūsā yol düşdi senüñ üstüña
Secde kııl isfārla yolu dostuña

Muştafā’ca çünki yoḫdur mertebēñ
Ḳanı Aḫmed kim ola sen oña tek

Gitdi ol kuş daḥı ḡayb oldu ey yār
Ḳuş şüretinde yine bir şehsüvār

Gözi kaçar şaru şeküllü hü mā
Gölgesinden yer ü gök devlet uma

Ol dağı Mūsā ile söze gelür
Gör ki Mūsā nice münfa‘il olur

Ol dağı aydur işitgil yā Mūsā
Olmagıl küstāḥ saḥla yā Mūsā

Ṭür tağına varıcaḥ saḥla edeb
Olmaya kim ḥıṣm ide saña Çalab

Sen sözüñi bekle pür-tāb eyle
Pādişāha karşı küstāḥ söyleme

Mūsā aydur söyle kimsün bileyim
Heybetüñden kendözüme geleyim
94a

Ol kuş aydur ‘Alī’ nün ruḥsarıyım
Muştafā Muḥammed’ ün gülzarıyım

Ol Muḥammed kim ola devr-i zamān
Yıḥılısardur kamu deyr-i muḡān

Niçe bunlar uşana ḥāçlar sine
Vay aña kim gelmeye anda dīne

Zü’lfeḳārlan anları büryān idem
Ey nice kāfir ciğerin ḳan idem

Yüriserem ben cihānda şirāne
Ġuşsa yoḳdur dünyāda şirāne

Şāhib-i Düldül zü’lfeḳārı benim
Fāṭıma Zehrā’ nün ḥelāl yāri benim

Söz yüğüşdür uḡrarım bir ara ben
Uşbu sözi diñlegil yā Mūsā sen

Basam anı zebün ola aḡlıya
Aḡlayub cān ü ciğerin dāḡlıya

Ben idem ol dem aña yā pehlivān
Nişedir bir cān içün bunca fiḡān

Olduḡcün er niye giryān olur
Çün hemīşe ḳoç ḳuzı ḳurbān olur

Ne er ola dir beni başan kişi
‘Ömrümün ṫınābını kesen kişi

‘Alī misün yā ‘Alī tek er misin
Adı sānı bellü bir server misin

Ben ‘Alī olduḡum aña bildirem
Ḳaşd idem ya‘nī ki anı öldürem

İde kim ‘Alī midir senüñ aduñ
‘Alī’ sin qanı saḥāvetüñ senüñ

Seni key cömerd dimişlerdir cānum
Öldürürsen yere tükürsen qanum

Maḥrūm idersin beni bu dünyede
Bu cömerdler işi midir ey dede

Cömerd oldur ağlamışı güldüre
Dünyāda dirilerimi öldüre

Oldugumçün ağlamayaydım cānum
Helāl eyleyeydim saña qanım

‘Āşıkım ben kızına Çin şāhunuñ
Esiriyim ol güzeller māhınuñ
94b

Başını benden qalın istediler
Atını bin tonını gey didiler

Geldim imdi ki bulam senden ümīd
Uşta qılursun nebīsin nā-ümīd

İdem aña başımı kes ilet nişān
Atımı bin tonımı gey ol revān

Didüğim dutgıl benim sözüm işit
Var murāduña degin sen yā yigit

Çün göre bende bunuñ gibi kerem
İde senden ayruğa dirlik ḥarām

Şol sā‘at qarşumda barmaq getüre
Şıdḳ ile önümde imān getüre

‘Āḳıbet iletem anı ḥasretine
İrgürem ma‘şūqasınuñ qatına

Şol ‘Alī’yim yā Mūsā aňlayasın
Aňlayub kendözünü daňlayasın

Sen şu Mūsā sen ki bir qan eyledün
Ya‘nī ki qıbtī pinhān eyledün

Qanı sen qanı Muḥammed imdi bil
Var bu küstāḥ sözüñi terk eylegil

‘Alī daḥı didi gitdi yuqaru
Gör bu kez Mūsā’ya daḥı ne gelür

Geldi quşlar bī-şümār u bī-ḥesāb
Cümlesi Mūsā ile qılır ḥiṭāb

Şaf şaf olub gök yüzini dutdılar
Mūsā’ya kelecı küstāḥ itdiler

Mūsā’nuñ üstünde gavğa kıldılar
Şöyle ki Mūsā-yı şeydā kıldılar

İtdiler ki yā Mūsā biz milleti
Dünyāda bizüz Muḥammed ümmeti

Ol Muḥammed Muṣṭafā’ya mu‘cizāt
Bize vire yarın ol Allāh necāt

Günde biz biñ kez münacāt iderüz
Pādişāhdan dürlü ḥacet dilerüz

Sen varırsın Mūsā yetmiş günde bir
Ṭūr dağına ḥacete sen dil-pezīr

Ṭūr dağında bilünce yetmiş kişi
Olar olur sen Mūsā’nuñ yoldaşı
95a
Yoḥsa yalıguz varmıyasın sen Ṭūr’a
Koyabilmezsın kadem Ṭūr’dan nūra

Yir ü gök doymaz senüñ ‘aqluñ şaşar
Ol deñizler mevci başuñdan aşar

Ol Muḥammed ki Burāk’dır ḥāmili
“قَابُ قَوْسَيْنِ” dir⁷⁴ hem anuñ menzili

Bir sâ’atde nüh feleklerden geçer
Cevlān urub ḥazrete yalıguz uçar

Gāh çıkar göklere gāh iner yere
Ol Muḥammed menziline kim ire

Yüz biñ yigirmi dört biñ enbiyā
Dört yüz kırk dört ṭabaқа evliyā

Muṣṭafā Muḥammed’üñ ḥayrānıdır
Ayrığı leşker ol sulṭānıdır

Gelüñ imdi bu sözüñ ma’nāsına
Tā bilesiz söz nedir ma’nāsına

Mūsā didi ki bir ağız yā Qādir
Ben mi ulu yoḥsa Muḥammed kebīr

Pādişāh Muḥammed’ün ululuğın
Yerler ü gökler anuñ doluluğın

Mūsā ne bildirdi a’yān eyledi
Eyle kim Mūsā’yı ḥayrān eyledi

Şad hezārān şükr minnetdir bize
Hem size vü hem bize cümlemize

Muṣṭafā’nuñ ümmeti yüz şükr biz
Biz günehkāre şefi’ oldur ‘azīz

⁷⁴ Necm suresi 9. ayetten “iki yay uzunluğu kadar” anlamına gelen kısmi iktibas.

Ol Muḥammed raḥmeten li'l-'ālemīn
Anı sevenler ḳamu oldu emīn

Söz tamām oldu 'azīzler añlaya
Bu sözi kim añlaya kim dañlaya

Ağ Saraylu 'īsā adlu kim ola
Muştafā Muḥammed'ün medḥin ḳıla

Üstādından öğrenüben söyledi
Naẓma getürdi vü bünyād eyledi

Benden ol üstādıma biñ kez selām
Andan açıldı bize uşbu kelām

Hīç kemāl degüldir ol Muḥammed'ün
Ol iki 'ālem murādı Aḥmed'ün
95b
Nirede ki sözi dillerde doğa
Yarlıgına cümleye raḥmet yağa

Ey Ḥudāyā doğru yoldan ırmağıl
Şoñ nefesde imāndan ayırmagıl

Nūr Muḥammed Şalavāt (Hikāyet-i Ṭa'lim) (34)

Gel ey cānum işitgil sen hikāyet
Ki saña ire andan bir ḥarāret

Ḥarāret olmayan kişide ey yār
Dimeñ ḥālün anı itmek ḥaberdār

Ḥarāret olmayanda ḥaḳḳ bulunmaz
Aña ādem diyü hem ad ḳoyulmaz

Gerek baḥrine 'aşḳuñ dalasın sen
Bu gün 'aşḳ odına hem yanasın sen

Yanuban maḥv olan menzile irdi
Menim diyen girüde ḥoşa virdi

Yana gör iresin dostı görene
Diyerem bu sözi özin direne

Yananlar gördiler dostı göreni
Yine hem pīr ilen ol bir olanı

Şerāre yandugından ey fülāne
Yüzün dutdı gider şol āsumāne

Buları söyledin oldur baña bil
Viren oldur alan oldur işitgil

Gel imdi sen işitgil bir kerāmet
Ḳılam ol pādīşāhdan ben rivāyet

Didi bir gün cemā'atle bil ey yār
Ki gitmişdik toya olgıl haberdār

Cemā'at çok yığılmışdı orada
Ki anda gördüğüm diyem burada

Çü her iki kişiye ey girāmī
Ki koymuşlar idi bir kab ta'āmı

Var idi bir kişinüñ rafzı anda
Ki kaçdı önlerinden zarfı anda

İdüben dād u feryādı elinden
İşitdim ben de anuñ çün dilinden

Sebeb sordum cānum ben ol yemekden
Niçün dib havf idersin di yemekden

96a
Yimek ider bularuñ kim önünde
Naşib oldum bulara ben bu günde

Biridir ehl-i sünnet bilgil ey yār
Bir rafz ehlidir olgıl haberdār

Biri Allāh diyer oldur muhaqqak
Biri it gibi söyler günde vaqvaq

Biri Allāh için özin bilendir
Biri aşhāba it gibi urandır

Biri şükrün kıılır her dem Hudāya
Özin teslim kıılır hem Muştafa'ya

Biri itden çü eksikdir muhaqqak
Ki 'iştān baħrine olmuş muğarraq

Beyle bildim çü ben de haşş u 'āmmı
İşitdiler bular cümle kelāmı

Anuñ yoldaşını mü'min çü bildim
Baña gayret gelüben ben ayrıldım

Ki nāgeh Haqq te'ālā hikmetinden
İrişdi yedi zincīr kudretinden

Çü bend itdiler anlar bu ta'āmı
İşitgil şadd kılasın bu kelāmı

Yapuşdı her birine bir ferişte
Muqayyed oldılar vārisi işte

Yine gördüm ta'āmı kaçmak ister
Öz zincirüñ kamusun açmak ister

Rızā vardır diyü söyler celile
İrişdirdi çü zulmı ben sefile

Ki bu zulm-ı şarīhdir sen işitgil
Ki koyar tesbīhinden bendeyi bil

Yemege ğamm yime didim ben ey yār
Rızāsı zulmı yoĸdur ol ħaberdār

Yine el gördüm anuñ ĸudretinden
Ki geldi Ĥaĸĸ te'ālā ħazretinden

Yedi ĸudret tapıldı çün ze-ġāib
Melāikler Ĥaĸĸ'a kıldı ze-ġāib

Beşāretdir bize Ĥaĸĸ ħıdmetinden
Bulunmaĸ bu işe el ĸudretinden

Görüñ siz kim gelen el çünki yetdi
Ta'amı zarf içinde ħişşe itdi
96b

Birisin ġāh idüb döndirdi heyce
Birisin maġz kıldı çün kelice

Görüñ n'etdi dervīşüñ ħabibi
Yemek maġzın anuñ kıldı naşibi

Anuñ yoldaşı mel'ūna işitgil
Şaman oldu naşib ol şu teh bilgil

Ki rengin tebdil itdiler şaġire
Şamanı yiyübeni hem baġıra

Ki ġāhi egil idüben şavura başa
Başını ol vere her demde başa

Melekler baña didi gör deñizimi
Bunuñ kim olduġın ħiç bildüñiz mi

Didim bu sırra ben de irmişem
Beyle ĸudret eline görmemişem

Melekler didiler ĸardaşımızdır
Bu yol içinde ol sırdaşımızdır

Anı mevcüd idenden berlü sübhān
Ki bu işe kılupdur anı sultān

Ola ger bir münāfıĸ bir faĸirüñ
Yimek yiyende yoldaşı ħaĸirüñ

Ta'amın onlaruñ mevşüf ider ol
Faĸir ehlini hem ma'ruf ider ol

Münāfıĸ ĸavminüñ budur ħayāli⁷⁵
Yiyerüz yimeġi biz lā'ubāli⁷⁶

⁷⁵ Yimekdir işimiz dünyā evinde

⁷⁶ Yine rāġat bezm-i 'uĸbā evinde

Degül vâkıf ‘ömür gitdi tebâha
Ki hem döndürdiler yemegi gâha

Özin dağı şağîre döndürdiler bil
Bu aḥvâl kimde var sen bir işitgil

Ki oldur ḥâsîr dünyâ vü ‘uḳbâ
Yine perverdigâra dutdı reybi

Urıb ölmeye hiç kimün dilinde
O yimek olmaya hiç kim ilinde

Temennâ eyleyün görklü Ḥudâya
İcâbet eyleye ol bu du‘âya

Olara ḳatmasun faḳr ehlin ey yâr
Ki kahrın anlara itsün çü anbâr

Gel ey miskîn faḳîr ḥidâyet ala
Şükr ḳılgıl bu gün ol pâdişâha
97a
Ki itmedi seni anlardan ey yâr
Ki raḥmı külli var olgil ḥaberdâr

İlâhâ raḥmet it söz añlayana
Dağı hem yazana diñleyene

Nür Muḥammed Şalavât (Ḥikâyet Ḳuru Da‘vâ) (35)

Ḳuru da‘vâ ḳılırsın ehl-i seyrem
Ki ṯarîḳ işledirüm ehl-i seyrem

İşün kücük yol içinde riyâdır
Riyâ işler bilün Ḥaḳ’dan cüdâdır

Riyâ işler seni Ḥaḳ’dan dūr eyler
Seni yoldan ḳoyuban maḥrûm eyler

Aduñuz ḳoyuban şeyḫim diyersiz
Ki kerkessiz dâ’im leşe ḳonarsız

Ki ma’nânun içinde bi-ḥabersiz
Ki aşlı unudub nefse uyarsız

Nice vaḳtdir idersiz ḳâl u ḳîli
Ki yol eri olur mı nefsin ḳulı

Aduñuz şeyḫ ḳoyub berg şararsız
Riyâ idübeni ‘âşî gezersiz

Dâ’im ‘âlem içinde gezersiz
Geh irşâd virüben küfre dönersiz

Geh tesbîḥ çevürüb ‘aşâ dutarsız
Geh ḥırḳa geyüben zâhir bezersiz

Bu ḳadar ṯak u ṯuk ilen bu yolda
Varabilmezsin ey gâfil sen onda

Buları terk eyle inşāfa gelgil
Ṭama' terkin kıluban yola gelgil

Ṭama' kāruñ işi dā'im kâldir
Kāle uyanlaruñ bil işi dâlldir

Eger insān iseñ bu yolda yoğ ol
Ki nefsdan kırtulub Hađđ'a karīb ol

Öziñi yetüre gör ehl-i dile
Başa ki bu şıfatlardan ötüre

Hüner budur ki resüli göresin
Anuñ şıfātına dā'im giresin

Anuñlan bir olub hem birlenesin
Şıfātından giçüb zāta dönesin
97b
Eger ister isen bu sırra irmek
Yol içinde 'acāib nesne görmek

Ki cehd it mađşüduña sen yite gör
Nāzırımı dutub yola gide gör

Nāzırıydın yitesin bu mekāna
Odur olmuş viren hem hāşşa 'amma

Türābī öziñi sen hāk ide gör
Bu sırrdan cānuñı āgāh ide gör

Türābī mağşüdü budur ki ey yār
Dergāhından sorulmaya şermsār

Nūr Muđammed Şalavāt (Hikāyet Seni Bildüm Ṭarīқа) (36)

Seni bildim ṫarīқа cān imişsin
Bu gönül tağtına sulṫān imişsin

Beyle bil her ne vardır cānsız olmaz
Olara cism imişsin cān imişsin

Senüñ için bu munca hūr u ğilmān
Dağı hem cennet ü rıdvān imişsin

Bu yerler senden ötüdü oldu sākin
Göklere zīnet olubsuñ hāllülere hāl imişsin

Senüñ zülfüñ hişārdır evliyāya
Olara hişār u çengel imişsin

Bu seyr ehli bu munca seyde gider
Olaruñ seyrine ortağ imişsin

Ki bağriler dalar bağre dürr için
Olara dürr imişsin kān imişsin

Senüñ için semâ‘ oynar bu devrân
Niçün ki aşlıñı sen tanımışsın

Melegüñ meclisinde yok hesapı
Olaruñ hesapı âsânı imişsin

Melekler uçuban ‘arşa konarlar
Olara perr imişsin bâl imişsin

Açıldı gökleriñ ‘arşuñ göründi
Ki ‘arşa kürse bağıdım sen imişsin

Ki arşdan dergāhuña yol göründi
Gören sen gösteren sen yol imişsin

Bağuban eşyāya haqqı görürsün
Özüñ aşla dönüb hoş bulmuşsun
98a

Her libāsda görünürsün tanırım sen olduğün
Yer ü gök tahte’ş-şerāya bi-nişāna şevk imişsin

Kimse sende ne bilür bunlar kim sen söyledüñ
Lā-mekānuñ genci sende sen ‘Āciz abdāl imişsin

‘Ācizī dutma özüñ yağılılardan
Orada rü-siyāh ‘āciz imişsin

Nür Muhammed Şalavāt (Hikāyet-i Kemāl) (37)

Çıkuban ‘āleme ki ben kemālim
Yetene ‘arz idersin ehl-i hālīm

Ki ben terk eyledim bu munca mālī
Kağarı vü mehārī hān u mānī

Ki andan duruban Tebriz’e geldim
Dağı görmiyesiyem Naḥcivān’ı

Ki haqqı isteyüb Tebriz’e geldim
Gelüben Tebriz’e ḥalvete girdim

Ki ḥalvetde benim hoş oldu hālīm
Nā-gāh bir ehl-i zerke irdi yolum

Ki uydum ilden ile ehl-i zerke
Kemāl olan ḥo uymaz ehl-i zerke

Ki ehl-i zerke işi dā’im tama’dır
Tama’kārūñ işi Haq’dan ırakdır

Kemāl kırtula gör ehl-i zerke
Yaşa ki gice sen şark ile garbdan

Ki ehl-i zerke işi dā’im riyādır
İhsānından anuñ küfri ziyādır

Kemālimsin kenār eyle riyādan
Bulasın her nefes imān Ḥudādan

Yağın ehl-i riyā menzile irmez
Riyā perde olur ol Haqq'ı görmez

Gire gör hāklige görgil kemālin
Göresin her nefes Haqq'ın cemālin

Bu cānı ol cemāle şarf idesin
Kemāllikden çıkub aña iresin

Haqq'ı ister isen özünde görgil
Ki 'arş ü kürse sen ışığ viresin

Yüri var aşlı ile öz maqāmuñ
Başa ki her nefes puht ola hāmuñ
98b

Unutmagıl bu 'Aciz'i du'ādan
Başa ki Hudā vire perr ü bālūñ

Nür Muhammed Şalavāt (Hikāyet Senüñ Şānuña Geldi) (38)

Senüñ şānuña geldi esmā-yı Allāh
Şıfātuñdır şıfāt kııl hū Allāh
Ki senden zāhir olur dergāhu'llāh
Gören sende görür sırr eli Allāh

Yağın sende bulunur zāt-ı muṭlaq
Ki sensin genc-i vaḥdet sırrı'l-haqq
Senüñ meylüñ olan oldı muḥaqqak
Rızāñdır şekk degüldir rıdvānu'llāh

Zāhirde görünen insān imişsin
Velī cāndan içerü cān imişsin
Göñül tahtına sen sultān imişsin
Yağın haqq bir dürür yok gayrı Allāh

Nübüvvet mühri hem sende münevver
Muṭarrā gīsūsı sende mu'aṭtar
Doluban 'āleme müşg-i mu'anber
Resül şıfāt sende zāt-ı Allāh

Gehi 'ālemlere gözgü olursun
Gehi gün tek görünüb cān alursun
Ki maḥv olur bu eşyā sen ḳalursun
Bu vechile yağınsin sübhān Allāh

Bī-nişāndan viren her dem ḳabersin
ḳamu eşyāda ḳādir mu'tebersin
Bu ḳurb ilen seni kim dir beşersin
Gören bilen seni dir Allāh Allāh

Mübārek ḳadem-i gerdin Türābī
Gözüña sürme it gitsün ḳicābı
ḳamu 'acizlerüñ sen fetḥ-i bābı
Delil bu lā-ilāhe sensin ilallāh

Nür Muḥammed Şalavāt (Hikāyet Gel Ey Dilber Meni Kurtar) (39)

Gel ey dilber beni kurtar
Bu nefsimin belāsından
Çıkar bu rūhumı benim
Cesedimüñ ƙal'asından
99a
Çıquban pervāz eylesün
Seherde niyāz eylesün
Bu günāhı az eylesün
Resülün iltimāsından

Ğurre olma ƙuru āde
Virmegil 'ömrünü bāde
Öziñi yetür üstāde
Ƙurtul in'ām şifātından

Şıfātuñ degşür zāt ile
Cihān zehrin nebāt eyle
Dur ƙurtul cān ābād eyle
Cihānuñ ƙār u bārından

Bu nefis beni kenār eyler
Senün yanuñda ğor eyler
Olurum baña āsān ondan
Çıƙam zülfün ğışārından

Bezendi cennet-i a'lā
Zihī devlet naşib ola
Açıldı taht u eş-şerā
Melekler merĥabāsından

Yer ü gök saña mi'rācdır
Görklü yüzüña muĥtācdır
Yüri ƙutbī maƙām eyle
Geçüb 'arşuñ fezāsından

Ki 'arş dolu ƙadeĥ olur
Ki her dem dopdolu gelür
Ol ölmez cāvidān olur
Kim içerse şarābından

Çün irdün 'arşa sen bu dem
Lāyıƙ-ı dergāh ol ādem
Fenā-yı muṭlaƙ ol her dem
Çün ötdün ğil ü ābından

Mübeddel eyledün dīni
Eyle birlendün ol biri
Dür eyleme 'Ācizi'ni
Bu yol şāhib-i ğāşşından

Nür Muḥammed Şalavāt (Hikāyet Dost Yoluna Varanlaruñ) (40)
99b

Dost yoluna varanlaruñ
Nāmusı 'arı gerekmez
Geçmek gerek bu dünyādan
Ħaƙƙdan ğayr varı gerekmez

Māsvāu'llāh terk idüb
İhlāşın Hakk'a berk idüb
Hakk sözine şaddak diyüb
Hiç nev' inkārı gerekmez

Nefsi hevāsından ötüb
İsteyüben bir el dutub
Pirin Hakk gözüyle görüb
Pirden gayr yāri gerekmez

Pir ilen işleye işi
Terk ide cümle teşvīşi
Bile olagör ey kişi
Terk ile varı gerekmez

Kim ki dutar ola özin
Göstermez aña hakk yüzün
İşitme zāhidün sözün
Beyle aḥbārı gerekmez

Gel ey nefsi aldanan
Yapuş mürşid etegine
Ol seni hakk şaru başlar
Şal bu zünnārı gerekmez

Mürşide inkār idenün
Taḥkīk imānı yok imiş
Koymayuñ anı meclise
Sözün aḡyārı gerekmez

Ey aldanan bu dünyāda
Zerḳ ile mal ü gencine
Malı aḡir çü mār olur
Redd eyle mārı gerekmez

Tekyelenme 'ibādete
Dinüni virme gārete
İ'tikāduñ dürüst eyle
Boz bu pergārı gerekmez

Var pīrlereñ ḥidmetine
Tā elete Hakk Hazretine
100a
Binme bu nefsüñ atına
Koy bu merd eri gerekmez

Kim yapışa 'Ācizī'ye
Dünyā aḡret ḳalmaz maḡbün
Derdine dermān ol ḳılır
Özge tīmārı gerekmez

Ḳurb-ı hakk fazlı saña
Ger istersen müdām ola
Ḳoyma 'Āciz'üñ dāmenin
Andan gayr varı gerekmez

Nūr Muḥammed Şalavāt (Hikāyet Bir Kişinüñ Yüreginde) (41)

Bir kişinüñ yüreginde
‘Aşk odı bir dāğ eyledi
Hiç gülinüñ rengi şolmaz
Gönlünde bir bāğ eyledi

Her gün aña dolu kadeḥ
Aḥī eser efil getürür
Gün geldikce şevki artar
Niçün ki bir āh eyledi

Berk yapuşuñ ol pīre kim
Onı size göstere kim
Cānum kurbān ol pīre kim
Yolumızı şağ eyledi

Kim ki ‘arşuña geldiyse
Kadeḥ eline aldıysa
Ḥaqq yolına cān virdiyse
Gürını pür-nür eyledi

Gürını pür-nür eyledi
Anı aña pīr eyledi
Kim ki pīrine ḥaqq didi
Maḳāmını Ṭūr eyledi

Mūsā gibi Ṭūr’da dura
Dostını bī-ḥicāb göre
‘Arz vekilin söyleye
Müşkilini ḥall eyledi

Müşkilini ḥall eyledi
Göñül şehrin sen eyledi
100b
Göñül şehri sende dolu
Teni daḥı sen eyledi

Her göñül ki senden ḥocam
Bir nefes cüdā olmadı
Cān kafesden kurtulıcaḥ
Cennete pervāz eyledi

Cennetde daḥı durmaz ol
Cennete boyun egmez ol
Yā hū diyüb andan geçer
Özini vuşlat eyledi

Anda vuşlat olan kişi
Dīdār görmek anuñ işi
Kışlağı bī-nişān imiş
Yaylağ lā-mekān eyledi

Kim girse ḥalvet-ḥāneye
Ma‘būdına ṭā‘at itse
Her nefesüñ şükrin bilse
Ḥaqq anı server eyledi

Kim ki zālîmlere uydu
Nefs meresin elden koydu
Ya bu fenāya aldandı
Tenini perver eyledi

Kim ki seni haqq bilmedi
Dergāhuña yüz sürmedi
‘Ākıbet insān olmadı
Özini hayvān eyledi

Kim ki dayandı adına
Dadandı dünyā dadına
Düşdi cehennem odına
Her kim saña ‘āqq eyledi

Zihī yazıq ibn-i Ādem
Günāhından korkmaz imiş
Bir zerrece hayrı yokdur
Dağlarca günāh eyledi

Görmez bunca günāhını
Ol ‘āşî añmaz şāhını
Dutmaz haqqā penāhını
Özin rû-siyāh eyledi
101a
Kim ki saña inanmadı
Ol kişi rāhat bulmadı
Hiç aña rahmet inmedi
Özin bî-imān eyledi

Kim ki saña bil bağladı
Cān cesed seni çağladı
Bağdıqca haqqā uğradı
Kendözin fenā eyledi

Anda fenā olan kişi
Dīdār görmek anuñ işi
Kışlağı bî-nişān imiş
Yaylağı lā-mekān eyledi

Yine geldi serverine
Mühr-i nübüvvet şānına
Baş koyupdur ayağına
Yine özin hāk eyledi

Bunu diyen şırf delüdüdür
Şekk ü şübheden berīdüdür
Ol degül anuñ yāridür
Beni dīvāne eyledi

Miskīn ‘Ācizī sözleri
Zinhār size ögüd olsun
Kim ki bu meyden içmedi
Ol balını düğ eyledi

Nür Muḥammed Şalavāt (Hikāyet Gelsün Resül İlen Bile) (42)

Gelsün resül ilen bile
Raḥmet getürsün sizlere
Ḥaqq görmek virsün gözlere
Baḥuban göre pîrini

İşidenler kalur daña
Cânlar qurbân olsun aña
Ḥazret-i Ḥaqq ḥazır olur
Her ḥanda añañ adını

Ol nazar eyler her kula
Cânına şalur gulgule
Almazlardı yarım pūla
Don ile bōrk u kūrünü
101b

Ol kişi pās u kir olur
‘Āmmuñ gözine ḥor olur
Anuñ kalbi pür-nür olur
Kim ki çok sevdi pîrini

Pîrünüñ ta‘rîfin ider
Ümmîlikden bilmez n’ider
Çok günāhları def eyler
Ha bile gördüm luṭfini

Pîr çü bedr [ü] māh olur
Ez nür ḡaybu’llāh olur
Raḥmeti feyzi çok olur
Taniya görgil fethini

Bize diyüp dūrür bende
Bunca hüner var ādemde
Kim ki doḡrulayub gider
Görür anuñ liḳāsını

Kelāmım gönderdim saña
Gitmişsin gelesin baña
Tābi‘ oluñ evliyāya
Siler göz gönül pāsını

Giriftār olduñ ol tene
Tanımaduñ evliyānı
Her kim aña tābi‘ oldı
Müḥr-i nübüvveti buldı
Bu tābi‘uñ günāhıçün
Ḷurmadı Ḥaqq mîzānını

Anuñ ile tevbe kıldı
Ḥaqqdan yaña pervāz oldı
Melekler muntazır qaldı
Bilmediler zebānını

Her yerde ki meclis oldı
Feriştelere anda doldı
Şemmece degdi yandırdı
Mūsā nebünüñ Ṭūr’ını

Mü'min olan 'ārı n'eyler
Kendözini fenā eyler
Günde biñ kez baħar görür
Görklü Muħammed yüzini
102a

Ta'rîfin ider ol pîrûñ
Luḫfini ider ol birûñ
Perde derûñ genc-i berûñ
Şormaz imiş günâhını

Mü'min çü göre pîrini
Cânları viren cânını
Ümmet iyesi ħânını
Göre yiye ta'âmını

Ol ta'âmı bile yiye
Yiyecegiz bile yiye
Ķalbî ħuzûrını bile
Göre ħuzûr-ı Ķalbini

Ķuzûr-ı Ķalb bilmek nedir
Anı bunca dimek nedir
Ķuzûr-ı Ķalb o nesnedir
Göre bizi yaradanı

El getirüb anı diler
Ol kişi dünyânı n'ider
ĶarĶ oluban girer direr
Deñizlerûñ gevherini

Ol deñizler yuħarudur
'Arşdan kürsden içerüdir
Her kim ki şekkden berîdir
Görür anuñ seyrânını

Her kişi kim anı bilür
Anuñ ile anı bulur
Genc-i pinhândan açılır
Daħı direr mercânını

Nice perde açmış ola
Nice deñiz geçmiş ola
Zihî devlet içmiş ola
Ķızır'uñ âb-ı ħayvânını

Düşse oda yanmaz olur
Seni seven dañmaz olur
İçen hiç ayanmaz olur
Elüнден ħaĶĶ şarâbını

Menzil aña dergâh olur
Ķarı ħürşid ü mâh olur
102b
İşi güci semâ' olur
Baħ gör anuñ semâ'ını

Gösteren oldur gören ol
Āyine oldur baĥan ol
Bu gözler kim anı görür
Arada görmez özini

Saĥa doğrudur ihlāşı
Senden özge yokdur kesi
Senden saĥa baĥmaĥ için
Sen olmuşsun āyinesi

Her kişi kim aĥa irer
Niye baĥsa anı görür
Şeyĥ gözüyle baĥar görür
Her dem dostuĥ cemālini

Elünden bir şarāb içdim
Ma'nā deñizlerin geçdim
Bir nişānsız ile düşdüm
Virebilmen nişānını

Hem berrde oldur baĥrde ol
Hem dilde oldur şeyde ol
Ķalbi doldı anuĥ ile
Gözin açar görür anı

Oĥa baĥar anı görür
Anuĥ ile anı görür
Ondan özge ĥayrı görmez
Çaĥlamaz saĥ u şolını

Ol demek ne demek dürür
Anı ne söylemek dürür
Görmek Ħaĥĥ'ı görmek dürür
Mü'min olan görür Ħaĥĥ'ı

'İlme dayanma ey faĥī
Dayananlar olur şaĥī
Bu ümmiler görür Ħaĥı
Aĥıcaĥız nāzırını

Varuĥ buluĥ o serveri
İki cihānuĥ kuĥbunı
Nāzırını pür-hüneri
O gösterir size ĥaĥĥı
103a
Berk dut anuĥ etegini
O gösterir maĥāmını

İbn-i Şeyĥ Aĥmed 'Ācizem
Ķuluĥ Muĥammed nūr düzem
Du'aĥzuza muntazırım
Ķıluĥ o nūrly du'aĥı

Nūr Muĥammed Şalavāt (Ħikāyet Alĥaĥ Olan) (43)

Alĥaĥ olan ölü olur
Dostı seven dolu olur
Ķadeĥ için delü olur

Ḳullar ḳadeḫ içse gerek

Dünyâ mü'mine dar olur
Ser-be-ser dünyâ nâr olur
Ḳanda baḥsa dîdâr olur
Dâ'im dîdâr olsa gerek

Durdığı yerde Ṭür olur
Bu zâhir gözi kûr olur
'Âşıkḳar ḳûtî nûr olur
Dâ'im ḳût nûr olsa gerek

Çün sen meni ḳul eyledüñ
'Aşk odına küḻ eyledüñ
Pîri pişvâ eyledüñ
Pîri pişvâ olsa gerek

Pîrûña baḳ ḫaḳḳ gözi ile
Tâ ḳapusın özi ile
Pîrini dolu görmeyen
Gözleri kör olsa gerek

Ḫaḳḳı göre pîri gibi
İkisini biri gibi
Uşta o pervâne gibi
'Aşk odına yansa gerek

'Aşk odı cānumı yaḳdı
Bu gözlerim ḫaḳḳa baḳdı
Erenler cesedden çıḳdı
Bu cesedden çıḳsa gerek

Cesedim baña daldadır
Gör erenler ne yoldadır
103b
Ol erenler varan yolu
Dutubanı gitse gerek

Gözüm görse erenleri
Ḫaḳḳ cemâlin görenleri
Bu derdimi virenleri
Anlar devâ ḳılsa gerek

Şaḫâbe bindi atına
Vardı resûlün ḳatına
Gök açıldı heybetine
Gökler açuḳ olsa gerek

Gök açıldı dîdâr oldu
Ḳanda baḫdımsa yâr oldu
Ötür bura güzâr oldu
Avcı avın alsa gerek

Şaḫâbeler ḫacca vardı
Muḫammed mi'râca vardı
Seyrimiz lâ-mekân oldu
Seyr lâ-mekân olsa gerek

Gözime görünen dürdür
Baña pinhân olan pîrdir
Likân aç gamluñı güldür
Gamlu ‘aşık gülse gerek

Biz ki o dostuñ kuluyuz
‘Aqlımız yoqdur delüyüz
İşbu cihānuñ horiyuz
Ol cihāne varsa gerek

Duruñ ol cihāne varuñ
‘Ameli bundan aparuñ
Bunda baħun dīdār görüñ
Bunda dīdār olsa gerek

Ƙurtuluñ şekk ü şübheden
Ārī ola uşbu beden
Bile gider yolu giden
Yolu böyle gitse gerek

Durub şeyhe giden kişi
Tuħfesiz gitmemek gerek
Bu şemme anuñ tuħfesine
Cānum tuħfe olsa gerek
104a

Kim ki cānın tuħfe virdi
Bu yoluñ aşlını bildi
Yüriyüben menzil aldı
Ol menzile irse gerek

Menzil eri tapdı kânı
Gözüñ sen daħı tanı
Nāzırını ulu ħānı
Her dem gözüm görse gerek

Yolına koymuşum cānı
Nāzırındır gevher kânı
Uş cümle yaradılmışa
Ƙamuya feyz virse gerek

Bu meclis bir meclisdir kim
Her ne dilese ħaħķ olur
Uşbu yer ehlinüñ tamām
Ƙabri nürdan dolsa gerek

Nāzırını cānlar cānıdır
Saña aşlını tanıdır
Ol fenālık maħāmıdır
Anda fenā olsa gerek

Ol maħāma siz doluban
Ol menzili siz aluban
Ol pîr ilen bir oluban
Aña ikrār virse gerek

Fedā eyle aña cānı
Zulmātdan çıkarır seni
İste tapgıl rehnümānı

Rehnümā pīr olsa gerek

Bendelere ecel irse
Gitmek nevbet ilen olur
Nāzırınıñ nevbetine
Ben gidib ol ıalsı gerek

Nūr Muḥammed Şalavāt (Hikāyet Allāh İlendir Kārımız) (44)

Allāh ilendir kārımız
Hem Allāh bilür ḥālimiz
Elifüñ ḳaddine baḫdım
Allāh'a düşdi fālimiz
104b
Öter işimiz āh ile
Āh çekerim ilāh ile
Bir kişidir Allāh ile
Bizim ḳavl ü karārımız

Bī'at eyle Allāh ile
Adın aña bi'smi'llāh ile
Şefā'atci resül olur
Allāh'dır peymānımız

Allāh'a virgil nefesüñ
İlāhdañ algıl nefesüñ
Vir şalavāt ol Aḫmed 'e
Bunda pinhān sübhānımız

Her yere ki luḫfuñ oldı
Feriştelere aña doldı
Yarlıgandı tapdı necāt
Hem pīrimiz civānımız

Görmedi ḫikmeti gözi
Ġāfil gezer dā'im özi
Yaḫındaki bilmez bizi
İraḳdadır güvāhımız

Gezme dā'im böyle Ġāfil
Olma ḫaḳḳ yolına kāhil
Gören diyer bunlar cāhil
Anlar bizim güvāhımız

Bilmeyeydüñ beni seni
Vuşlat ile cān u teni
Çıkuban utdı eşyānı
Bu perdeden esrārımız

Mūsā Tūr'a gitmeyince
Görmezdi senüñ cemālüñ
Ḳanda baḫsa seni görür
Cümle yer oldı Tūr'umuz

Cümle eşyāda mevcüd sen
Cümle cesedlerde cān sen
Aḫī İsrāfil mest olur

Senden çalınur şûrumuz

Ehl-i vaḥdetüñ vaḥdeti
Ki gehî feth-i bâb imiş
105a

Günde biñ kez senden gelür
Bizim bu feth-i bâbımız

Senüñ nûruñ bu eşyâni
Dutubanı nûr eyledi
O nûrdan oldı rûḥumuz
Aña tâbi‘ türâbımız

Bu dünyâ bir meydân imiş
Dîvâneler temâşâcı
Dîvânedir şol kimseler
Dünyâya diyer mâlımız

Bu dünyânuñ her nesi var
Zehri balında gizlüdür
Mağrûr olma şu bala kim
Tökmeye zehrin mârımız

Her nefes ki ḥaḳḳdan gelür
Ḳanda söylense ḥaḳḳ olur
İşidicek bu esrârı
Nâra düşer inkârımız

İnkâr olma baḡ ‘âleme
Dopdolu gör begün ḥaḳḳı
Ansız güneş tapmayasın
Göremedi anı görmez

Kim ki ḥaḳḳuñ zâtını
Tanımadı şübhesiz
Gitmedi göñli pâsı
Dutdı gözin perdemiz

Ḳurtulmadı şübheden
Gezdi murdârî beden
Gelmedi bedenden
Ṭamulu külâhımız

Mescid ile medreseye
Zâhid tapunupdur aña
Sensiz seccâde boynunda
Odur bizim zünnârımız

Şafâsız zâhidi gör kim
Ḳâl ile oḳur Ḳur’ânı
‘Âşıḳuñ şavm u şalvâtı
Cemâlündür Ḳur’ânımız
105b

Zâhidüñ işi ğavğadır
Her ‘amel eyler riyâdır
Allâh bu işe bînâdır
Allâh’dır küllî varımız

Zāhid ilen sālūs ilen
Yoğdur şafāsı ‘āşıkūñ
Taḥkīk bilüñ aşıldandır
Bizim şafā vü zevkimiz

Zevki olmayan şüfiler
Tanımadı levḫi olar
Levḫ ü kalemı seçmeyen
Puḫt degül onlar ḫāmımız

Zāhid iremez bu sırra
Ne ḫaddi var sırrı bile
Kılmadı secde ol nūra
Sürgün oldı şeytānımız

Her ‘aşā berrüñ iyesi
Bilmedi ḫaḫkuñ sırrını
Tapunubdur ‘aşāsına
Teveccüh başda şalımız

Aşluñı unudubanı
Gözetme nefsüñ naḫşını
Eleste ḫocam eylemiş
Bizim naḫş u nigārımız

Şerī‘ate ḫilāf iden
İblīs olur mürebbisi
Uçub göge gider ise
Yoğdur aña ikrārımız

Nefsine tābi‘ olanlar
İblīs gibi yalguz gezer
Aḫsentü ḫariḫ ehline
Allāḫ mūnis ü yārimiz

Kim ki bu esrārdan sezer
ḫaḫḫ nūri ḫalbini bezer
İblīs andan kenār gezer
Anuñ zülfi ḫışārımız

ḫaḫkuñ ḫışārına giren
Olmaz nā-çār müşgil oña
106a
Bir dem nā-çār müşkil olsa
Yine ol eyler çāremiz

Düşdim zülfüñ tomarına
Ḥesāb[1] yoğdur mūyınıñ
Cānum cümle mūyına bend
Zülfüñ olupdur dārımız

Giceler iḫyā idenler
Kendüsiz ḫaḫḫa gidenler
Yoğdur aña zerre ḫicāb
Oña ‘ıyān didārımız

Bir gülistāndır cemālüñ
Bülbül ḫumrı ‘aşıḫ aña

Gün günden güli tazelür
Kanda gizlendi hârimiz

Cümle eşyanuñ cânısın
Mü'minleruñ mizânısın
Bî-nişānuñ nişānısın
Sendedir lâ-mekānımız

İsterim cānumı şatam
Berri alam bahre katam
Virem alumam haqq ile
Dergāh oldu bazārımız

'Āşık iseñ kalma cāna
Haqq yolına qurbān eyle
İsmā'il'e çoç geldise
Saña qurbāndır cānumız

Cānı Haqq'a virmeyen
Şalātı lâ-şalāt olur
'Aynımda gördüm vechüñi
Oldı dürüst şalātımız

Bir kez yüzüñi görene
Ka'be şerif küşād oña
Uşta bugün oldu tamām
Bizim hacc u zekvātımız

Ben bu cānı sahlamışım
Ki 'ide qurbān eyleyem
Her günü bize 'id olur
Gice qadr u berātımız
106b
Bu 'aşılık günehkârlık
'İşyān ile geçdi 'ömür
Kim ki bu gün Haqq'ı buldı
Redd fülān fülānımız

Bir derde düşdi 'Acizî
Cihānda dermān bulunmaz
Bir derdi ki sen virmişsin
Yine sensin dermānumuz

Nür Muhammed Şalavāt (Hikāyet Ey Mü'minler Söyleñ Allāh) (45)

Ey mü'minler söylen Allāh
Bu araya şafā geldi
Açıldı gökleriñ bābı
Muhammed Muştafā geldi

Çün açıldı dīdār oldu
Ki agyār gitdi yār oldu
Kamu işim murād oldu
Nebiyü'l-müctebā geldi

Bu Haqq'dan saña bahş olmuş
Ezelden yā Resūla'llāh
O gitdüğüñ hāzır mi'rāc

Bu gün bu dostlara geldi

Şalavāt vir Muḥammed'e
Ki mi'rāc gicesi geldi
Getürdi muştluḡ Cebrāil
O dem resül güle geldi

Ki güldi gökler açıldı
Tecelliler zāhir oldu
O tecelli ışığıdır
Aya geldi güne geldi

Ay ü gün yüzini döşer
Yürüyecek ḡademine
Bu ḡilimden bu mu'cizden
Nice kāfir dīne geldi

Ki Cebrāil emīn indi
Didi dur Ḥaḡḡ seni nder
Ki durdı na'leyni geydi
Revān Burāḡ inegeldi
107a
Binüben Burāḡ'a gitdi
Melāikler ḡanad taḡdı
Olaruñ rızāsın yaptı
Öñine her gedā geldi

Dāḡladı zülfi çıñnına
Ki şevḡi dutdı gökleri
Yuyunmaḡ için taşt indi
Tecelliden şāna geldi

Gel ey şikāk şalavāt vir
Āline ol Muḥammed'ün
Eyle iḡrār imān getür
Günāhlaruñ yuya geldi

Gözün aç gör bu ervāḡlar
Ne şükr eyler şādān eyler
Bu gün vaḡdet olaruñdur
Bu şoḡbeti duya geldi

Ol ervāḡ ki yalan didi
Ḥayıdurum ben aşıma
Elestden bī'ati birdir
Bu gün bu meydāna geldi

Gözi gökleri seyr eyler
Eyle şān cur'a içüpdür
Baḡ aḡi gör ne doludur
'Acāib mestāne geldi

Hezārān 'alem önünce
Her 'alemi yüz biñdir
Bu ḡalb bostānı dostumuñ
Ha budur bostāna geldi

Cānum qurbān eyleyeydim
Anuñ qurbānına her dem
‘Āşık cānını bilmemiş
Getürdi qurbāna geldi

‘Āşık yüzini döşemiş
Pāyına yā Resūla’llāh
Yüzi zerd gözi yaşı
‘Āşık nişāne geldi

Yüzünden yüzler açılır
Görür tāhir ‘āşıklarūñ
107b
Aşıldan cur‘alar indi
Bu leb ü dendāna geldi

O cemālūñ tecellisi
Göründi eşyā mest oldu
İlāhā sözlerūñ senūñ
Düzüldi Qur‘āna geldi

‘Āşıkūñ maqşūdı budur
Cān u teni sen olasın
Bu cān bu tenden ırılmaz
Yanuña dīvāne geldi

Bu şöhetden kuluñ bir bir
Ki feyzūñ şemmece degdi
Ne daracıktır kırsağı
Revān kısdı duya geldi

İşidūñ ey müselmānlar
Ne gāvğadır ne maḥşerdir
Tecellūñ zerresi degdi
Ne tutuşmuş yana geldi

Senūñ kudret der nazarūñ
Nice avlar yabandakin
‘Āmm içinde ‘amā iken
Ḥesāb oldu saña geldi

Raķīb dostūñ kapusına
Diyerdi secde eylemeñ
Bu gün durmuş özi gelmiş
Şoruñ aḥī neye geldi

Ki gördüm raķībi gelmiş
Günāhın boynına almış
Ḥabībim geç günāhından
Senūñ tek sulṭāna geldi

O ‘Ād’lar ki günāh itdi
Nice inanmadı Nūḥ’a
Te‘ālā Allāh eyledi qahr
Anuñ çün tūfāna geldi

Tükendi güllerūñ būyı
Yıgıldı yanuña geldi

Tikansız gül seni gördüm
H̄ār adı tikana geldi
108a
'Âkıl men diyene sen h̄iç
Yüzüñ göstermedüñ h̄iç çağ
Yüzüñ yüzine bir oldu
Nice ahmağ uya geldi

Gel ey bed-ḥu ḥūyuñ düzet
Bu ḥūy seni ḥarāb eyler
Yiten ḥūblar emīnine
Emīn oldu ḥūya geldi

Şerī'atden tarīkata
Oña dosdoğru yol oldu
Şıfātın zāta degşürdi
Nice işi oña geldi

Götürdi perde yüzinden
Tecellisiz bulunmaz yer
Töküldi rahmete rūḥlar
Eyle susuz çaya geldi

Senüñ ḥāyuñ benim cānum
Alub ḳalbimde cān oldu
Ḥāy ehlinüñ cānı ḥūdur
Hū işitdi ḥūya geldi

Senüñ rızāñ baña pīşrev
Yider beni gözüm yokdur
İlāhā sen oña göz vir
Gözi kördür güyā geldi

Delü gönlüm böyle diyer
Ben olmayam yārim olsun
Yañaldım yāre yār direm
Dilüme bir ḥaṭā geldi

O gün ki geldim elestden
Didim ayrılmayım senden
Bu dünyā ejderhā oldu
Revān beni oda geldi

Dostuñ sıfātı görüñdi
Görüñdi sende görüñdi
Cemālin āyīne dutmuş
Bize dostdan 'aṭā geldi

Dostum gelsün dimiş bize
Yerüñ haber virdim size
108b
Yol ehli olan yürisün
Tecellī pervāne geldi

Gerçek dostuñ ḳulı olan
Ḳulluğ ider tā ḳıyāmet
Ḳulluğın boynına aldı
Boynı bağlu ḥāne geldi

‘Āşık cānını dutupdur
Dostı kıdasına kılhan
Kaşuñ yay kiprigüñ oğdur
Çıkan yaydan cāna geldi

‘Āşık diyer ben hiç yoğum
Her ne var küllī ma‘şūqum
Nefsinüñ gazāsın kılmış
Bulaşmışdır kana geldi

Āşık seyr ider cihānı
Şıfāt itmez zāt için
Mişl ol arular gibi
Getürmiüş bal şāna geldi

Açıldı dergāhuñ bābı
Bilüñ ki dağı örtülmez
Gel ey alıcı müşteri
Alıcıya vāye geldi

İlāhā sen bizi hayy it
Tecellī ined key çağlar
Kesilmez arası dem dem
Bağhuñ görüñ neye geldi

Ey mü‘min tevḥīdün senün
Çıkar gökleri seyr eyler
Çağırur ‘arş-ı a‘lādan
İşidün merḥabā geldi

Giceler bī-dār olduğün
Gidedür cümle perdeñi
Gör nūr hiç nihān kıalmaz
Açılır her şabā geldi

Açıldı cümle perdeler
Göründi cemāli dostuñ
Bağar görür cemī‘ eşyā
Gör aḥī sen de baba geldi
109a

Dost ile peymān eyledim
Sen dīdār vir ben cān virem⁷⁷
Cān virmedim günāh itdim
Bu günāha tevbe geldi

Zihī cemāl ki cemālün
Ki naqş oldu bu göñlümde
Bu cemāl ki saña geldi
Meger bir dağ aya geldi

Zāhir dağı bile olmaz
Nice ‘iyāndır cemāli
Dime önünde perde var
‘Acāib döşena geldi

⁷⁷ Metinde “vireyim”.

Yine götürdi perdeyi
Tecellî degdi cânuma
Rûhum andan diri oldu
Cesedim o şâne geldi

Seni görmez ‘amâlaruñ
İnanmaz beyle olduğın
Nigâh eşyâ dolu gördi
Yoğdan uyana geldi

‘Āşıka dünyâ âhiret
Hemîn dostuñ cemâlidir
Baña yok cümle eşyâya
Başın kim ki kıoya geldi

Bu dünyânuñ mühendîsi
Diyerdi haqqâ giderim
Bu gün menzili boş kaldı
Nişün gelmez niye kaldı

Çevürdi dünyâ öñini
Yolnuñ handek eyledi
Göñlini dünyâya virdi
Dili bile diye kaldı

Ey yol ehli ‘âşık ol kim
‘Āşık yurtdan geçmez imiş
‘Āşıka güç ü kuvvet olmaz
Güç ü kuvvet mihmâna geldi

Nübüvete inananlar
Nübüvvet onlara iye
109b
Bu on sekiz biñ ‘âleme
Yine onlar iye geldi

Şaluñ nefsuñ kiçi iken
Öğüt vir nefsuña dâ’im
Olaldı bāzū-bend oldu
Elinden zīnhāre geldi

Bu cânuñı hemîn haqq bil
Ki Haq’dan ğayre cân virme
Nice kimseleruñ ‘Azraîl
Ki haqqsız cânını aldı

Gel ey şarrâf mihekk getir
Seyh imdi kamaşı kalbi
Kâfire fısk ile fücür
Ki mü’mine hayâ geldi

Gel ey mü’mîn hadîş işit
Hayâsız olmağıl zinhār
Hayâdır Haqq ile vuşlat
Hayâsızlar cüdâ geldi

Bu derd beni gül eyledi
Ki hiç kim bulmadı dermân

Başım koydum ayağıma
Bu derdime devā geldi

Başım koydum ayağıma
Olur luḡ u kerem her dem
Tecellī yügrüşür gökde
Biri birin qara geldi

Gönlüm kuşu pervāz eyler
Uçar Ṭūr dağına konar
Her dem şikārın dürr alur
Gönlime bir hevā geldi

Avcı olmayan kimesne
Güzārda girimek bilmez
Avı kaçardı yazıya
Revān çıqdı yala geldi

Gel ey avcı avuñ gözet
Senüñ avuñdur sevdüğüñ
Nübüvveti zāhir olmuş
Ötür doğru saña geldi
110a
Yüz yigirmi dört biñ nebiden
Tecellilü Muḡammed'dir
Şefā'at eyleyen odur
Anı dimeñ soñra geldi

Nübüvvet mühri ki geldi
Uyatdı cümle yerleri
Yer uyatdı anuñ qalbi
Nice kāfir dīne geldi

Anuñ şer'ī saña perrdir
Aparır cennete başlar
Dutub şer'ile gitmedim
Başıma çok belā geldi

Ger dostum indi göklerden
Melekler öñce peyki var
Hezārān ḡulleler geymiş
Eyle sağın toya geldi

'Āşıkun raḡtı ālāti
Bikirdir fikr ile olur
Tecelliden tikilmişdir
Biçilmişdir boya geldi

Zāhid baḡ aḡ 'andelibe
Gör ne 'acāib gül imiş
Büyün aşıldan alıpdır
Bülbül olan büya geldi

Başın yoluña koyupdur
Āb ü gili bir aḡıdır
Cesed donun çıkarıpdır
Ne 'aceb 'üryāna geldi

Bu Őohbetde dā'im devlet
Bu Őohbete iner raĥmet
Cemī' mü'min necāt tapdı
Kāfirlere belā geldi

Melekler dem-be-dem carlar
Perr ehline ĥaber eyler
BeŐāretdir saĥa mü'min
Bu mü'minlik saĥa geldi

Bu ĥalbūni eyle meydān
KūŐesi baĥr ola 'ummān
110b
Yaĥīn bilūñ bu meydāna
Muĥammed MuŐtafā geldi

Nūr Muĥammed Őalavāt (Ĥikāyet Muhammedi'l MuŐtafā'nuñ) (46)

Muhammedi'l MuŐtafā'nuñ
Sırrına irmaĥ mı olur
Mührin almasuñ içüña
Aña ĥul olmaĥ mı olur

Özin aña ĥul eyleyen
Tarīķı üzre yüz süren
Özüñ oña ĥul itmesüñ
Yüzini görmaĥ mı olur

BaŐiretsiz taĥāretsiz
İŞit [sen] ki saĥa direm
Taĥāret doĥru olmasa
O namāz namāz mı olur

Sen göñlina Allāh'[1] dut
Bir elüña MuŐtafā'nı
Bir elüña meŐāyiĥi
Ĥiç elden ĥoymaĥ mı olur

Ey cihānda ehl-i saĥā
Cān vir saĥān ĥabül ola
Ĥaĥķ yolına cān virmeyen
Hergiz ehl-i saĥā mı olur

Ne dilesenĥ gelür ele
Her ne diseñ anı söyle
Anuñ ile mi'rāc eyle
Mi'rācdan doymaĥ mı olur

Sen de bāri Ĥaĥķ'ı gözet
Ĥulına dur boynuñ uzat
Gitmek için mi'rāc düzet
Mi'rācsuz gitmaĥ mı olur

Anı ĥoyub ĥayrı dime
Andan ĥayra göñül virme
Ansız cümle loĥma Şübhe
Ĥeyneyüb udmaĥ mı olur

Nefsüni koyma o lāle
Hakkdan yoluñ keser senüñ
111a
Bir zehri katı mārmiş
Efsünsüz dutmağ mı olur

Senüñ şüküründen ey zābit
Ağac olur ki dürr biter
Her bir şāhı bir gökdedir
Ġayrıda ekmağ mı olur

Bunlar ilen seyr eyleyen
Ma'nā deñizine giren
Nice ġavvāş üzmek ilen
İsteyüb bulmağ mı olur

Ehl-i ma'nā gerek aña
Ġalbi 'ummān olmuş ola
Her bir bī-ħaber sözi ilen
Haberin almağ mı olur

O 'ummāna dalanlaruñ
İçi daşı dopdoludur
Alıcısı bulunmasa
Açuban şatmağ mı olur

İlāhā senden içmeyen
Göñli ħarāb vīrānedir
Neyi ki sen vīrān kılduñ
Hiç ābād itmağ mı olur

Bu zamāne yalancısı
Gelür ki ħardaş olayı
Dut ki cesedler bir oldu
Hiç göñül tatmağ mı olur

Dinini dünyāya viren
Āħiretde ħasīs olan
Ey dünyā için ħatrayan
Yügürüb yatmağ mı olur

Hakkıyla ħula durmayan
Helāl ħarāmı bilmeyen
Nefsine öġüt virmeyen
Andan öġüt almağ mı olur

Yüri aħī Allāh'ı bil
Nefsüni öldür ġazā kııl
Başuña toprağ göze ġil
Bu ħadar koymağ mı olur
111b

Allāh'ı birlenen kişi
Āyinede yüzün görür
O yüzi çok görmek ilen
Yüzinden doymağ mı olur

Ol yüzi miħrāb eyledim
Ol yüze secde kııldım

Yüzüñden ğayrı yüze dost
Hiç secde kıılmağ mı olur

Tecellüñ zerresi degdi
Yandı Tūr Mūsā mest oldı
Ha sensin Ka'be vü kıble
Ğayruña durmağ mı olur

“قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ”⁷⁸ sensin
Allāh sensin Şamed sensin
Doğrulub saña gelenüñ
Yolına urmağ mı olur

Senüñ dergāhuñ a'lādır
Cümle eşyā gedāyīdür
Çapısını sen açmasañ
İçerü girmağ mı olur

Ol çapudan giren kişi
Virmedi oradan nişān
Bî-nişāndır yok nişānı
Hiç nişān virmağ mı olur

Gerçek 'āşıkım diyenüñ
Ma'sūkası sen imişsin
Eyle 'āşık rızāsını
Basuban utmağ mı olur

Eriyüb dosta aħmasuñ
Her dem yüzine baħmasuñ
Göñül dağına çıķmasun
Anda şikār itmağ mı olur

Şikār yine göz dutanuñ
Dā'im göñli güzār imiş
Şikārını görmeyince
Oħını atmağ mı olur

Gel Allāh adın çağıran
Çalbüñ arıt özüñde gör
112a
Ger Allāh adın añmasañ
Ğayber'i yıħmağ mı olur

Her kulum diyen kul olmaz
Göñli muķbil olmayınca
Şerī'atden daşra çıķan
Yüzine baħmağ mı olur

Gör Ebū Cehl-i la'inüñ
Kesilmedi soñı ilden
İnanmayan cāhil bular
Anlara ğarf atmağ mı olur

Maħbub-ı Ğaķķ añla sözüñ
Eger gerçek muħibb iseñ

⁷⁸ İhlas suresi 1. āyet; “De ki: O Allah bir tektir”.

Serserî yol gitmağ-ilen
Allâh yâr itmağ mı olur

Hadîş işit peygamberden
Çağırmayan yere giden
Gidüb öziñi ħor itme
Hiç anda gitmağ mı olur

Munca ki nefesün gelür
Ġāfil perde olur saña
Bunca perde ki yasaduñ
Hiç bunı utmağ mı olur

Olan ġāfil küfre ġanî
Odur ħağğ yolına denî
Ol ilāhuñ sürgünidir
Ķatara düzmağ mı olur

Her bir tahâretsiz gelür
Allâh'a lâyıq ħul benim
Allâh'a lâyıq virdi yok
Hiç ħabül itmağ mı olur

Zihî şerî'atsiz gezen
Bunca 'ayıb iş sende var
Bir 'ayıbı ki Ħağğ açar
Basurub örtmağ mı olur

Eger Muħammedî iseñ
Dur aru bağ mi'râcına
Uyat ħalbüñi yuħudan
Bu ħadar yatmağ mı olur
112b

Zerħini ilden dileyen
Ey himmetsiz tevekkülsiz
Allâh'ı añsa da ħoyub
Ġayrden dilemağ mı olur

Müħr-i Muħammed ħalbidde
Gün be gün müħri tâzelür
Ey med'î bile müħrini
Eliyle bozmağ mı olur

Yerün göğün ħağğı için
Bu göñlümün maħbübısın
Her göñül ki seni sevdi
Ķağıyub üzmağ mı olur

Gördüm bu göñlüm şehriniñ
Pâdişâhı sen imişsin
Öñce rehnümâ olmasa
O şehre girmağ mı olur

Girdim o şehriñ içine
Ķanda bağdım seni gördüm
Gören sensin görünen sen
Ġayrıya bağmağ mı olur

Cism ü cânuñ ol olmasa
Seyrũñ hālũñ ol olmasa
Perr ü bālũn ol olmasa
Açub tayr itmağ mı olur

Senden ğayrını ‘aşıkuñ
Nār-ile berāber düter
Aşkuñdan ğayrı nāra hiç
Özini yağmağ mı olur

‘Aşkuña bir kez yağılan
Günde biñ kez vuşlat olur
Gel ey ehl-i nazār bağsañ
Vuşlatı irmağ mı olur

Cemālũñ bāğı bir gülşen
Her bir güli māh-ı tībān
Bāğbānuñ luğfi olmasa
Andan gül dirmağ mı olur

Dutam ki gülzāre girdũñ
Mağrem olmamışsın güle
113a
Güle mağrem olmayınca
Andan eyi almağ mı olur

O gülzāruñ bülbüli ol
Hürmetini göñlüñe ur
Her bir nā-mağrem içinde
Sırrını dimağ mı olur

Göñül Hakk’a tekye eyle
Cümle perde penāh olur
Hakk’dan ğayrını bilme kim
Ġayra tekye itmağ mı olur⁷⁹

Hakka tekye eyleyenũñ
Anuñ adı hayrũ’l-beşer
Ol beşerũñ hayrlusıdır
Aña hayrsız dimağ mı olur

Hakk yolına viren başı
Ha hakk olur içi taşı
Ağla gitsũñ gözũñ yaşı
Nefs yüzine gülmağ mı olur

Bu nefsũñ behresi bārı
Koymaz ki añasın yāri
Bir miskdir ağı balı
Balını şormağ mı olur

Ehl-i hakkũñ meclisinde
‘Ömrin anda şarf eyleyen
Bir kez dili azmağ ilen
Meclisden sürmağ mı olur

⁷⁹ Bu şiirin bazı dörtlüklerinin son mısrasında hece sayısı dokuzdur.

Nefs yüzine Allāh'ı çek
Zārıncı eyle boynın eg
Göñül evine ḥabbı ek
Hiç ğayre dinmaḡ mı olur

Muḥabbet cānda olmasa
Göñül evi ev dolmasa
Her nefsüñ ol olmasa
Sırrını duymaḡ mı olur

Maḥrem olanlar perrine
Āgāh olanlar sırrına
Allāh aña bir genc virse
'Āmm anı almaḡ mı olur
113b
Her kim saña secde kılar
Bu il aña aḡmaḡ diyer
Gel ey zāhid farkın eyle
Hergiz ol aḡmaḡ mı olur

'Aqlm saña virenleri
Diyer bağla dīvānedir
Saçuñ zincir benden ğayrı
Boynuña taḡmaḡ mı olur

Gözlerüññ alasına
Düşdüm kaşuñ belāsına
Böyle belāya düşeni
Dileyüb almaḡ mı olur

Yine oldur anı diyer
Özini ḡalbüña ḡoyar
Dime ki ansız nuḡkum var
Ansız hiç dinmaḡ mı olur

'Ācizī dirligüñ dīnüñ
Andan özge ğayrı bilme
Ey 'amā yüri anı bul
Ansız dirilmaḡ mı olur

Eger anuñ kelbi iseñ
Ḳā'im yaşlan ḡapusuna
Bir kerez çıḡ demek ilen
Ḳapusın terk itmaḡ mı olur

Yıġıldı ervāḡ meclise
Ṭalebleri Fātiḡā'dır
Oḡıñ Fātiḡā alsunlar
Böyle gündüz māḡ mı olur

Nūr Muḡammed Şalavāt (Ḥikāyet-i 'Abdü'l-eḡad) (47)

Gelüñ benimçün aġlayuñ
Ḳalbim sevdi bu dünyayı
Diyer hepi benim olsun
Gözüm görürse her neyi

Gözüm doymaz bu dünyādan
Ey ben köri dā'im yiden
Ey yer ü gögi yaradan
Beni bundan kırtarayı
114a
Benim sevgim saña düşşün
Kılbime sen şāh olasıñ
Taḥkık idem ḥocam sensin
Yanuñca ben 'abd olayı

Yoluñda 'abd olanlaruñ
O muḳbillerden oḥınur
Saña muḳbil olan kışı
Çekmedi hergiz belāyı

Seni kıoyub ğayra baḥan
Ḥaşırı senden ayrı düşer
Ḥiç kimseden ğormesüñ ol
Özini nāra yaḥayı

İblisi üstād eyleyen
Maḥrūmıdır bu dergāhuñ
Zincir olsa uzar imiş
Ol kıataruñdan kıalayı

Dā'im seni ḥaḳḳ bilene
Tecellüñdir oña penāḥ
Dört yanına şöyle durar
Öziçün yapıdı kıal'ayı

Doldurmışım māl u esbāb
Bu dört dīvāruñ arasın
Bu nefis āḥir ğanı olmaz
Ēör ne beni kör eyleyi

Bu dört dīvār evüm deyi
Ṭayanmışım bu fenāya
Bu ḥod beni aldarımış
Ēör beni yere bileyi

Kimse beni bilemedi
İllā ki nefsim benledi
Ben bunu dost çağlarıdım
Her dem murādın vireyi

Ben buları añmaz idim
Baña daḥı ölüm varımış
Şimdi ğörüñdi ğözime
Ölüm nişānın ğöreysi

Dön ü lek yavuz ḥālüñden
Kendüñe tevbe eylegil
114b
'Azrāil çöker ğögsüña
Bir ğice miḥmān olayı

Ēör ki özüme n'eyledim
Ḥa dünyānı zıkr eyledim

‘Azrāil adın söyledim
Fi’l-ḥāl yanuma yeteyi

Ey ‘Azrāil alma cānum
Virgil amān illāh fi’llāh
Bir de baḡam bu cihāna
Gördüm ḥālüm ne olayı

Benim ḥālüm saña ‘ıyān
Ne ḥācetdir ben söyleyim
Āḫir bir gündür açılır
Ben bunu ḡanda gizleyi

Āḫir aldı benim cānum
Bomboş ḡuru ḡaldı tenüm
ḡulaḡım işidir benim
Gör ne ururlar giryeyi

Bil baḡladım bu dünyāya
Ayaḡımdan çekerek imiş
Bir kez elimden çek didim
Yüzümü yere tepeyi

Girye uran varışlarım
ḡalbi benim mālumda
Size daḡı böyle eyler
Baña ne vefā eyleyi

Bir ‘arūs u bī-vefādır
Aldayuban zehrin töker
ḡalbünā yol bular o dem
ḡengellerini şalayı

Ey benim yaḡşı dostlarım
Ma‘lüm olundu aramız
Kimüñ ister evüm ala
Kimüñ esbābım alayı

Yoldaşlarum sırdaşlarum
Ḥāzır dururlar üstüme
Birisinüñ ḡudreti yoḡ
Bizi Allāh’dan dileyi
115a
Dilemek oldur dileye
Ya‘nī ki raḡmet eyleye
Benim küllī günāhlarum
Üstümden ḡalāş eyleyi

ḡavim ḡardaş aḡladılar
ḡayrlar ḡircek ḡaḡladılar
Cesed aradan ḡidicek
Bir uğurda unudayı

Unutdılar aḡmadılar
ḡoy itsün gitsün didiler
Du‘ālar göndermediler
Gözüm yollar gözedeyi

Gözi yollar gözedenüñ
İşi Allāh demek olur
Çünkü dostı maḥbūbıdır
Aḫir dostuna ireyi

Ḥaḫḫdan özge maḥbūb bilme
Maḥbūbuña zevāl eyler
Senüñle maḥbūb arasın
Biñ yıllık yollar şalay

Beni evden çıkardılar
Taḫta üstünde yudılar
Dest dest baña şu koydılar
Şer'-ile āri olay

Kefenimi geydirdiler
Üstüme çok yığıldılar
Bir er bulunmaz burada
Baña bir meded ideyi

Çünkü tābūta koydılar
Ol cāmi'e yetürdiler
Bir naẓar degdi cāmi'de
Şaldı bu ḫara kurayı

Sende 'abdü'l-eḫad kimi
Ger yüz yıl 'ömrüñ olaydı
Bu cāmi'de zāhir kimi
Yeşil şanduğa gireyi

Şām-ı şerīfūñ şeyḫleri
Gör ne kerem itdi baña
115b
Üstüme du'ā kıldılar
Ha baña raḫmet ineyi

Rūhānīler aldı beni
Bu 'āmmü'n-nāsuñ elinden
Bu biz raḫtım çıkardılar
Eyñüme ḫulle geyeyi

Götürdiler ḫoş hevāya
Baña ḫoş 'izzet itdiler
Daḫı 'āmm eli degmedi
Görüne hevāda gideyi

Ey hevāda giden 'azīz
Allāh işüñ itdi temīz
Allāh'a bende olagör
Resüle ümmet olay

Döndi baña ne'am didi
Ehl-i Şām cümle işitdi
Devlet baña ḫaḫḫdan irdi⁸⁰
Merdānlar himmet ideyi

⁸⁰ Oldı.

‘Āmm götürdi kuru ağac
Te‘cīl idüben hoş gider
Çağlar ‘abdü’l-eḥaddir ol
Biri birinden alayı

‘Abdü’l-eḥad güler buña
Bende beyle ġāfil idim
Gel ey ġāfil aç gözünü
Gör ki ne raḥmet olayı

Ḥikmet odur ben hevāda
Onlar tābütta şanurlar
Şaldılar uzak bāzāra
Gider dolayı dolayı

Ol büyük başlu ḥocalar
Kara kurayı hiceler
Görmez ‘abdü’l-eḥadı kim
Olmuş cem‘inüñ eyleyi

Eyleyene feriştelər
Merḥabā dib kanat kaḥar
Bu devleti ki Ḥaḫḫ virir
Kimüñ ḥaddi var alayı
116a
Bu devlete irenlerüñ
Qalmaz onuñ mā vü meni
Her kimse aña vaşl oldı
Qaçan didi men olayı

Çün bu yoluñ tüccāryım
Kanatlanuban uçarım
Yolda kadeḥler içerim
‘Aceb ola aylayı

Qadeḥler cur‘alar indi
‘Āşıkları yaḫmaḫ için
‘Āşık olan hiç yaḫılmaz
Cesedi kadeḥ olayı

Menzile irmiş iken
Ervāḫlar cemī‘ geldiler
Tecelliler getürdiler
Biri birin çağırayı

Çağırışurlar ki gelüñ hāy
Qadr u Berāt bu gün bize
Meger didār açılıpdur
Bize tecellī olayı

Tecelliler gelür bize
Şevki biri birin öter
Dutarlar benim üstüme
Üstüme dürrler yağayı

Bikir tecelliler gelür
Ervāḫlar gögerdi bitdi
Cemī‘ kabrimiz nūr oldı

Yā Rabb bu handan olayı

Bu bir devlet oldı bize
Virilen alınmaz imiş
Hiç kimse böyle görmemiş
Bir ulu yerden olayı

Açıldı göklerin bābı
Yerlere düşdi gülğule
Cümle eşyā götürdi el
Gel gör ki ne şükr ideyi

Şükr anuñ dergāhına
Ben ne idüm neye geldim
116b
Bir zerre balçık men iken
Görünce gevher olayı

Bu men ise balçık idi
Hiç bunlardan haberim yok
Allāh götürdi hicābım
Bunları bile göreyi

Nāgehān gökler açıldı
Ervāhlara haber oldı
Cāmlar kadehler kuruldı
Kanda bu teşne olayı

Cümle melekler indiler
Şaf şaf oluban durdılar
Kanat kanada girdiler
Onlar ta‘accüb qalayı

Yügrişürler oynaşurlar
Yulduz gibi seyreşürler
Her ne gelür olaşurlar
Eyle şan ki avalayı

Birine bir zerre gelür
Bu dem artar ‘ummān olur
Bu işleri bile bilen
Ser-māyesi Hakk olayı

Cān vir ki beyle olasın
Tecellīye qarışasın
Teff-i nūrın tanıyasın
Cümle nūr andan doğayı

Aşıl o dersin anı bil
Her ne olur ondan olur
Qalma vücūd zenbi ile
Gel ey inkār inanayı

Bir şahş geldi şehrimize
Ondan şadlık irdi bize
Tecelliler aparalın
Gelün gideli göreyi

Beni kabre indirdiler
Dört yanım hişār itdiler
Üstüme nūrlar dutdılar
Onlar beni defn ideyi
117a
Çün bölük bölük geldiler
Tecelliler getürdiler
Mihmānım konaḥladılar
Onları beyle göreyi

Fāzıl u dānişmend geldi
Ya'nī baña söz ögrede
Bilmedi bu tecelliyi
Allāh'[1] zıkr itdi dili

Toprağıyla başurdılar
Üstüme du'ā kıldılar
Cümle eñse çevürdiler
Ben onda yalḥuz ḳalayı

Ḳabrūñ bir yanı açıldı
Çok yoldan gözükdü baña
Cānuma ḳorḥular düşdi
Gözüm gördü dü ḳarayı

Olar eyle ḳara idi
Lerzeler düşdi cānuma
Baña yetince ağardı
Ḳara donun çıkarayı

Gördüm iki saıl geldi
O ḥo Münker Nekir imiş
Bir kimse didi bunlara
Siz buña ḥürmet ideyi

Çağırdılar uyatdılar
Ḳabrim içre oturdılar
Baña ḥoş 'izzet itdiler
Onları bile göreyi

Bir yenüñ raḥtı çengaldır
Birinüñ elde gürzi var
O ki elinde gürzi var
Viridi elüme nāmeyi

Oḥıdum Allāh adını
Hep aşlını bünyādını
Ḥāzır gördüm Muḥammed'i
Cümle ḥaḫām bağışlayı

Yapışdırdı ol nāmeyi
Bilüñ siz benim gögsüme
117b
Eyle şan ki bir gün idi
Ha beyle telvi' urayı

Müselmānlar Ḳur'ān oḳuñ
Ḳur'ān size pīşivādır

Gögsünde Kur'an olanın
'Aceb ki nâr yandırayı

'Abdü'l-eḫad dir yâ neler
Bu bir Allâh virgüsüdür
Görmemişdim böyle devlet
Gezdim Mekke Medîne'yi

Cennet açıldı yüzime
İki kimse çıka geldi
Aldılar beni içerü
Ha onda seyrân ideyi

Cennetün bağların gezdim
Güller lâleler açılmış
Toprakı yok üste bite
Tebriz'e güller eyleyi

Çay ü çimen gezdirdiler
Bu menzilüñdür didiler
Hezâr raḫtlar geydirdiler
Şevki yüzüme düşeyi

Büryânlar gelür önüme
Onda yiyüben içeyi
O büryânlar ḫo kuş imiş
Kanatlanuban uçayı

Kend-kendimden eyiterem
Çok güller ile biterem
Her dem dîdâra yeterem
Cümle perdeni giçeyi

Hüriler geldi yanıma
Yüzleri tecellî idi
Hiç kimse bunı görmemiş
Bu devleti Ḥaḫḫ vireyi

Bile gördüm hürileri
Görüñ cismi ârileri
Cemâl açalar cihâna
Ḥâcet degül gün olayı
118a
Ben 'âlim degüldim buña
Bunlar baña gâib idi
Hiç bilmezem kıandan oldu
Ha şimdicek uyanayı

Uyandım bunları gördüm
Eytürdim 'abdü'l-eḫad
Özin burada itüren
Eyitiyüb kıande bulayı

Ey benî Âdem uyasın
Mağrûrsun dünyâ dadına
Ḳalḫub cemi' bunda gelün
Bu şirîn baldan dadayı

Ey ardařlar bunda gelüñ
Bunuñ fikrin anda idüñ
Ben ‘abdü’l-eadı görüñ
Bezemişim bu odayı

Ben ‘abdü’l-ead olmuşum
şimdice bunda gelmişim
Onda belā ekdim ise
Görünce ramet bulayı

şer eyledim sözümler ile
Sürüneyüm yüzüm ile
Onlar olsun bizim ile
aşra yoldaş olayı

Bile ‘acāib nestene ha
Görmemişdi ‘Arab ‘Acem
Bunca ‘āmm bunu göremez
Nicedir ki sen göreyi

ākī bu sözleri dime
‘Alemlere yaı gelmez
Urarlar seni engale
Seni gören ha geleyi

Ten yo uralar engale
‘Aşı iseñ alma cāne
Cānum tende ona imiş
Dostuma urbān olayı

Göñüllerden aflet gitsün
Tecelli meclise dolsun
118b
Bunlar onuñ āli olsun
Her kim ki du‘ā ılayı

Nür Muammed řalavāt (ikāyet Ey ‘Ārifān) (48)

Ey ‘ārifān diñleyüñ
Bir ‘acāib aber var
Gel araya yār iseñ
Araya girmez ayār

Biş gün fenā dünyāda
O dünyā fikrin ile
Bunca ki bundan gider
Gelmedi andan aber

Uyma bu nefsi-ı řūma
a didügin ile gel
Bu nefsi tersābeedir
Yoluñda yaptı dīvār

Nefsi hevāsın ılmadıñ
Dünyādan el silmediñ
a bāılı bilmediñ
Ādem sīmalu davar

Küfr-i imān şatmaduñ
Hakq yolını gitmeduñ
Tevhîde ğasl itmeduñ
Kalduñ ebedî murdâr

Ger gedâ ger sulţânım
Dañla onda utanam
Dime ibn-i fülânım
Bu ‘ayblar sende var

Beñzet özüñ nergize
Bu gele sizden bize
Gül oluban gül yüze
Batma ele olma hâr

Bu nefs seni h’âr eyler
Dünüñ günüñ zâr eyler
Dâ’im seni kul eyler
Boynuña ipler tağar

Nefse fırsat virmeyen
Durduğunca bağr olur
119a
Hâzır olur dürr direr
Gâfil ırağdan bağar

Gâfil dâ’im mahrûmdur
Dutmayupdur şerî‘at
Teşneleri kandırmaz
Faydasız çaydır ağar

Dut şerî‘at sen dağı
Benden işit ey ağı
Uyma şerî‘atsize
Tamudur seni yağan

Sen nefsüñi besleme
Baña yâr olur dime
Duta anı serserî
İlandır seni çağar

Şer‘in hilâfi sende
Aduñı koyma bende
Şer‘e hilâf eyleyen
Görmeye anda dîdâr

Dîdâruña irene
Kâlbine şâh imişsin
Vişâlüñi bilene
Her ne diseñ anda var

‘Âşık ma‘şuk cemâlin
Anda görür perdesiz
Çek kulağın panbuğın
Bunda kazanç onda var

Binme nefsüñ atına
Meydân benimdir dime

Bunda öldür nefsiñi
Onda lezzet bul ey yâr

Senden aña oldıgın
Kimse ne bilsün nice
Ehl-i binâlar bilür
Qalb doludur gözuğmaz

Bir derd ki senden irer
Dâ'imâ nüşdur oña
Onuñ şifâsı sensin
Girmez özüñe tîmâr
119b
Senüñ senligüñ 'ıyân
Doldurupdur eşyânı
Kimliginden tîz çıkar
Her kim ki senden umar

Kim seni haqq bilmedi
Yoluña cân virmedi
Gözüñi seni silmedi
Gâflet gözini yumar

Şer'î dutarsın pâ-mâl
Nefse olmuşsun hımâr
Leyl ü nehâr asılı
Nefsüñ olmuş saña dâr

İlişme bu dünyâya
Bu dünyâ büt-hânedir
Hâr u muğallandan öt
Geşt-gâhuñ eyle gülzâr

Nefs işin hûb bilürsün
Haqq'dan ırâq qalursun
Dañla pişmân olursun
Şimdiden kıl aña çâr

Haqqı söyle haqq işit
Haqqı özüña iş it
Haqqdan özge gayrı yok
Cümle Haqq'dır her ne var

Bir dem kulağ ur bize
Mühmeli yağma göze
Haqq'ı birleyin yüze
Bağlu kapular açar

Birlen onuñ müyını
Dem-be-dem al büyını
Bir gün ölüm suyını
İçersin çâr u nâçâr

Kimdese Haqq'ın zâtı
O görmez şamu odı
Çok viren şalavâtı
Yil tek şırâtdan geçer

Doğru bağan dostuna
Onuñ işi rāstına
120a
Çıkar gökler üstüne
Yerlere rağmet saçar

Mü'min iseñ bunlara
Hađđdır bātil dime kim
Mü'min olur dünyāda
Hađđı bātilı siçer

Öldiler bilmediler⁸¹
Hađđ'a tāt kılmadılar
Lāyık cehennemdir olar
Eyle ki bundan göçer

Terk eylemez yalanı
Menzil itmiş kaııranı
Dā'im yir harāmı⁸²
Susasa zađđüm içer

Bende iseñ Allāh'a
Dut buyruğun da yanma
Buyruğını dutanuñ
Allāh suçundan giçer

Kim ki hađđı Hađđ bilür
Perr ü bāli hađđ olur
Hācet degül perr ü bāl
Kaıatsız göge uçar

Sen cihānda kārsāz ol
Geh ördek ol geh kaı ol
Gir bu bağre dürr-bāz ol
Kaıalma kaıarğa kaıalma sāz

Kaıoy bu şekki gir dāne
Kaıā'im olgıl virdine
Yapış anuñ zülfüne
Seni zülfünden aşar

Düřgil anuñ izine
Tā yitesin özine
Doğru bağgıl yüzine
Tađđık anda Ka'be var

Doğru söyle doğru bağ
Hađđ yüzine küfri yağ
Bu cümle buldı hađđı
Kaıaldı 'Āciz ĥor u ĥār
120b

Nür Muğammed řalavāt (Hikāyet-i Kaıazvin) (49)

Yüri hey bī-vefā dilber
Senüñ ile hemān olsun

⁸¹ Vezin aksamaktadır.

⁸² Vezin aksamaktadır.

Ne ho senden aşşı gördüm
Ne ho bārı zīyān olsun

Riyādır tā'atūñ zikrūñ
Özūñ şatmaq senūñ fikrūñ
Hemīn bu riyānı bildūñ
Meni senden ırağ olsun

Şalduñ beni 'āmm diline
Virdūñ zālimler eline
Tiken ekdūñ gül yerine
Senūñ yerūñ tikan olsun

Yoldılar saç u şaçalum
Taladılar evüm mālum
Kazvin'e şaldılar yolum
Baña himmet⁸³ merdān olsun

Evüme şalmışsın yası
Çiñertdūñ tarīkuñ taşı
Senūñle rahmet arası
Biñ yıllık yol ırağ olsun

Bilmedūñ şıfat u zātı
Kıalbūñ siyāh bağruñ katı
Tarīkuñ nāz u ni'meti
Dü çeşmūña durağ olsun

Şalduñ Kazvin'ūñ yolına
Mişl cehennem odına
Özūñ tenūñi beslersin
Yidüğüñ mūr u mār olsun

Açduñ sırruñ duağını
Nā-maḥreme fāş eyledūñ
Egdūñ mü'minler boynını
Ya'ni ki düşmen şād olsun

Mü'minler biri birinūñ
Yüzün görmege muhtācdır
Buña sebep sen olmuşsun
Mezālīm gerden-bār olsun
121a
Zerķūñ ilen cūduñ ilen
Ya'ni ki şöḥbet idersin
Kenizūñ senden yeg olur
Zerķ ü riyāñ ziyād olsun

Ehl-i Hāḳḳ'ım diyen kişi
Hāḳḳ'a lāyık virdi gerek
Nefsūñ murādını viren
Senūñ tek şoñı 'āḳḳ olsun

Daşuñ dolu içūñ boşdur
Dilūñ mūmdur kıalbūñ daşdır
Bu cezālar baña nūşdur

⁸³ Tamlama vezinden dolayı düşmüştür.

Qoy bu sīnemde dāğ olsun

Sa'y gerek aña dönmeğe
Her berdden baħre dalmağa
Dost önünce şem' yanmağa
Qoy bu ciğirim yağ olsun

Seni añarlar her şabāħ
Dā'im işi şulħ [u] şalāħ
Senün fazluñ aña İlah
Eyleyende çerāğ olsun

Bu yola düşmüşüm yā Rabb
Güşādım ğamdan artuğdur
Niçe ben tek helāl olsa
Ki şāhuñ başı sağ olsun

Senün işüñ beyle öter
Añmaz imişsin āhiret
Dutacağım giribānuñ
Dīvān şorası çağ olsun

Haqq'a tevekkül eyle kim
Hişārına ala seni
Düşmen saña zafer tapmaz
Ger elinde çiçak olsun

Habībim rencūrum gelgil
Oқи teşehhüd ve'l-ħamd
Benim bu yarama merhem
Tabīb sensin tīmār olsun

Habībim görmesem seni
Bu cānum tende hīç durmaz
121b
Seni bir kez gören cānun
Dā'im gözi ħumār olsun

N'olaydı kāmētüñ dilber
Göreydim dünyāda bir kez
Bu cānum kadd ü kāmetim
Ki yoluña fedā olsun

Nā-merd olan bu nefis için
Bilmeyendir Haqq'ın sırrın
O dostuñ tīr-i tīzine
Benim cānum bütā olsun

Ehl-i Haqq iseñ dünyāda
Haqq sırrın cānda gizlegil
Haqq sırrını peydā göster
Bu meniligüñ lā olsun

Ehl-i Haqq sensen bul Haqq'ı
Eşyā saña secde kılsun
Cümle melek tābi' olsun
Sekiz gökde semā' olsun

Çık göklere tayr eyle
Her nefes Hakk'a meyl eyle
Gir lâ-mekâna seyr ile
Ol dem aduñ mollâ olsun

Her dem seyrüñ 'arşa düşe
Bilmeyesin ucın kıyın
Levh ü kalem saña yañın
Dem dem cemâl peydâ olsun

Sen gidesin cemâl kıala
Sen olmayasın ol ola
Bu inligilüñ en olsar
Küllî vücüduñ en olsun

Her dem bu 'ummâna dalsun
Bu âb ü gil fenâ olsun
Ehl-i Hakk'lar virsün alsun
Senüñ kalbüñ dükkân olsun

Dime ben ibn-i fülânım
Özüñi görme arada
Sen çık aradan hakkı bil
Viren olsun alan olsun
122a
Uyabilmez bu ne sırrdır
Sırrı bilmeyen gâfildir
Hakk sözden küsen câhildir
Añma ço gitsün yad olsun

Handa varısa giderler
Bu nefse şaykal urarlar
Riyâyla tâ'at kılurlar
Anlar elinden dâd olsun

Riyâyla çekersiz âhı
Küfrüñüz boyar dergâhı
Riyâ eritmez günâhı
Erir miş-i fülâd olsun

Şahrâda kıurarlar halka
Özlerin şatarlar halka
Yimek gelür def'a def'a
Bir içüñüzde zâr olsun

Olmuşsun halkunuñ başı
Gözedirsın nefsüñ hoşı
Bişirürsün duzsız aşı
Bir ağzuñızda dad olsun

Yoldan çıkub yolsız giden
Nöker olub nefsin yiden
Hakkı koyub nefsi iden
Her yaña esen bād olsun

Yügürdüñüz yorulduñuz
Menzile yetüb durduñuz
Nefs içün cümle virdüñüz

Diyersiz ki bir ad olsun

Aşlını bilmeyen ‘āşık
Bulmaz imiş ma‘şūkasın
Çık bu cesedden aşlı bul
Kalbün aşla mekân olsun

Biş vaqt namāzuñ feyzi
Tanımadun miskîn gedāyī
Çıkmamışsın āb ü gilden
Nice feth-i Hūdā olsun

Aşluñ ma‘nāsın bilmeyen
Bilmez imiş edeb nedir
122b
Edebsiz dā’ime’l-ķā’im
Ehl-i Hāķ’dan cūdā olsun

Elli yıldır bu işdesin
Nefs koymaz Hāķķ’ı bulasın
Yedi yaşarlar buldılar
Yeter imdi inşāf olsun

Bu nefis hil‘atini kimse
Nefs için hālķa sırr virme
Rızāsız loķmayı yime
Gözgüñ arınsun şāf olsun

‘Ālem-i āhiredde bil
Dutacağım dāmenüñi
Hāķķ te‘ālā özi şorar
Dañla ha lā-dīvān olsun

Benim yolımı yār itdüñ
İblīs özüña yār itdüñ
Baña dünyānı dar itdüñ
Āhired aña dar olsun

Senüñ işüñ budur dā’im
Nefs meydānında çapmaķdır
Çıkamazsın bu meydāndan
Ki nefis benden murād olsun

Benim oğul uşāķlarım
Cigeri büryān olupdur
Tā balıcıkķlar āhından
Senüñ bağruñ kebāb olsun

Benim kavm u ķardaşlarım
Koymaz gözleri yaşı
Senüñ şüm nefsüñ ucundan
Bu ne bend ü zindān olsun

Biz üç kimse yüz zindānda
Giriftār bend ü dīvānda
Hābīb eli gelüb açdı
Didi zülfüm hişār olsun

Müselmānım diyü her dem
Kılursın da'vā yalancı
Müselmānlar inanmasun
Senüñ riyāñ nişān olsun
123a
Sen Hakk'a fedā kıl cānı
Kıl tevbe nefsiñi tanı
Tanımaduñ lā-mekānı
Saña şahrā mekān olsun

Nev nefsi emmāre ki var
Tanımaduñ ne oldıgın
Kaytarmaduñ celāunı
Ki 'ālem baña yār olsun

Eyerleyüpdür nefsi seni
Handa gerek biz gider
Özin besleyen merkebdür
Ko ha çapuk süvār olsun

Semirdüñ nefsiñ atını
Öldürdüñ gönül kuşını
Bir kez oña tös dimedüñ
Ger önünde dīvār olsun

Çağırmayan yire gider
Handa giderse hor olur
Peygamberüñ hadīşidir
Bu saña yaḥşı fāl olsun

Yüzüñ perdesini açma
Yüzüñ şuyun yere saçma
Varıb anda yiyib içme
Tā andan saña gül olsun

Ehl-i Hakk'laruñ nişānı
Budur ki nefsin öldüre
Hakkı özinde bilmeyen
Şahrāda bir hımār olsun

Hakk sırrı bir yaḥşı avdır
Gönül dağında avlanur
Ėavga ile seni basmaz
Durduğun yer güzār olsun

Ehl-i tarīksen eyle gez
Elüñde şu bulunmasun
İraḥdan kimse dimesün
O şaḥş fülān fülān olsun

Gökden çağırırlar yalan
Aduñ diyer ibn-i fülān
123b
Riyā ilen tarīk varan
Dañla maḥrüm ḳalan olsun

Terk-i riyā kıl ey faḳī
Tanı nefsiñ ḳalma şaḳī

Bunda tanımasan Hakk'ı
Bu söz cümle yalan olsun

İlāhā çekmesün yolda
Benim yoldaşlarım elem
Ne elem var baña gelsün
Bu yoldaşlar emîn olsun

Beyle didim kemāl oldı
Kemāl içre cemāl oldı
Bu cānum cemāle karşı
Geh bedr ü geh hilāl oldı

Ki sensin mazlūm u mensūh
Ki zerķūñ çok zevķūñ yok
Ki sensin fāidesiz oyuk
Durursun handa yal olsun

Rızķıñı ilden dilersin
H̄aristānı gül eylersin
H̄akkı nefislen istersin
Bu ne bāṭın ḥayāl olsun

Ki koyduñ nefsüñi elden
Şalur ḥarāc yıḡar ilden
Haçan didüñ bu nefsüña
Bu şübheden kenār olsun

Ki şalduñ māl-ı 'ummānı
Tamāmī 'āmā leylānı
H̄üküm sürdüñ çü Çin'lerde⁸⁴
Ki ben geldim devvār olsun⁸⁵

Bu dervīşlik degül ey yār
Dā'im nefse kul olasın
Cellādın çek cānı çıkısın
H̄oca sen ol o 'abd olsun

Bu dünyā nāz na'im olsa
Bile ma'lūm gözūñ doymaz
Onuñ bir çāresi vardır
Dola topraḡilen dolsun
124a

Bir nefs ki yıḡmaḡ öğrendi
Dalanur dā'ime'l-ķā'im
Ço bu nefsi dut Allāh'[ı]
Ki nefs elden seni kıoysun

Senüñ virdüñ budur dā'im
Tīmārlarsın dā'im nefsi
Ki nefs elinde ḡor olma
Elüñden nefis ḡor olsun

Gerek sen beyle olayduñ
Olaydı tenüñ āyine

⁸⁴ Göreyim seni mollā cān

⁸⁵ Yidigüñ mūr u mār olsun

Bile git ilāhuñ yolın
Ki özgeye de yol olsun

Āyīne-yi ma'nā bu kim
Saña bağan cemāl göre
Gider gönlün karançusın
Ki gönlün ayıdın olsun

Gönlü ayıdın olanuñ
Haq'dan aña nidā gelür
Nidā iyesi habibe
Bizden aña selām olsun

Cānını Haqq'a virmeyen
Ma'nāda hām yolda nā-merd
Sen cānuñı bir Allāh'a
Bir cānuña biñ cān olsun

Bunca dimek maqşūd haqqdır
Diriğā kimse anlamaz
Çünkü kimse dutmaz imiş
Yeter imdi tamām olsun

Resül şer'ini dutmayan
Haqq yolu dutub gitmeyen
Dā'im adın zıkr itmeyen
Dili şişsün [cuhām] olsun

Talatduñ hān u mānımı
Ki ya'ni ben aña aham
Benim ahar bağar yerim
Nigār yüzinde hāl olsun

Bu ilüñ ta'nesi baña
Ki bi'llāh zerrece gelmez
124b
Başım giderse gam degül
Nigāruñ qaddi dāl olsun

Elifden "bī"den özgesin
Baña duydurma ey zāhid
"Tī" gelsün gönlüm avlansun
"Şī" arada güvāh olsun

"Cim"üñ cennet yolu taḥkīk
"Ha"yuñ hūrı beyān eyler
"Ḥı"yuñ hālıkı gösterir
Çaşuñ baña dīvān olsun

Sorsun dīvānımı benim
Sen olasın benim ilim
Sen rüşen eyle bu dilim
Baña dilber 'ıyān olsun

Gir "dal"uñ daldasına
"Tā" olasın "zāl"a yaḥın
"Rı" tek egil dost yolına
Tā "zī" nūrı ziyā olsun

Tā sindirmeye dost seni
“Şīn”ınuñ üç noqta koyalar
“Şād” teki “dād”ı bilmeyen
Ma’nāda gözi kör olsun

“Ṭī” yolına baş virmişem
“Zī” yolına cānum fedā
Māl hūndur kimse qala
Küllī varım qurbān olsun

“Ayn” tek cemālün görmeyen
“Ġayn” tek aña yidilmeyen
“Fe”yi haqq dili bilmeyen
Gün tek aña zevāl olsun

“Kāf”uñ taḥkīk “قُلْ هُوَ اللَّهُ”⁸⁶
“Kāf”uñ zülfüñ tek bulunmuş
“Lām”dan ḥaberin almayan
Anuñ gönli melāl olsun

“Mīm” ile “nūn” ma’nāsını
Bilmez imiş ġāfil olan
“Hī” diyicek ġafletden uyan
Ġāfilden haqq bī-zār olsun
125a
“Vāv” ile “lām” “eliflā”ya
Cānumı qurbān eylerim
Yiden göster biñ cemālūñ
Al cānumı ḥelāl olsun

Munlar ma’nāsın bilmeyen
Bilmez imiş ki Haqq nedir
Haqqı ḥāzır bilmeyenler
Qo ha ma’nāda car olsun

Gezersin ki ḥabībim men
Günāhlara ṭabībim men
Özüñ ḥaste dā’im rencūr
Saña şerbet muḥāl olsun

Gezersin ki ḥānendeem
Ya’nī ki ben dānendeem
Dānendeler yanında māt
Ḥazretünde ‘ıyān olsun

Doldurduñ ordunuñ için
Günāhkār keştisi geldi
Ney eylemişem ney işlerler
Baña Haq’dan amān olsun

Benim gönüm bu elemden
Sığışmadı bu eşyāya
Bu eşyā bunda gizlendi
Beyle geyūñ daḡ gönüm olsun

⁸⁶ İhlas suresi 1. âyetten “De ki O Allah” anlamına gelen kısmi iktibas.

Çağırdım bir nevbet havar
Açıldı göklerin bābı
Raḥmet Ḥaḳ'dan nüzūl oldu
Mizāb olan ḥāzır olsun

O dem pervāne yazıldı
Ki bir daḫı mühre virildi
Benim ḥamīm ki ḥayderdir
Aña Ḥaḳ'dan kemāl olsun

O dem ki yolu çıķıldı
Cümle eşyā mi'rāc oldu
Ḥabībim mi'rācdan indi
Cümle mü'min emīn olsun

Benim yoldaşlarım olan
Cümle nūrdan ḥil'at geydi
125b
Cümlesine Burāķ indi
Didi serāserūn olsun

Dilegüm bu durur Ḥaḳ'dan
Ḳabūl ola dergāhına
Bu işe iḳdām başana
Aña ḥaḳḳdan dīdār olsun

Bu 'Āciz ḳaldı burada
Bunca ḥāl oldu burada
Diyebilmez hiç arada
Bu söz size 'ıyān olsun

Nūr Muḥammed Şalavāt (Ḥikāyet Gönlümün Eglencesi Sen) (50)

Gönlümün eglencesi sen
Ey gözüm nūri ḥabīb
Merhem eyle yāreme ki
Senden özge yok ṭabīb

Ṭabībim sensin ḥabībim
Gel aḫī sen yanıma
Ġurrelenmiş ol durur
Gel yārelerim elleyib

Ġurbetde gözüm yaşı
Durmaz 'aşḳuñdan gider
Āḫir yüzden aşığa
Düşer yüregi delib

İşim gücüm ağlamakdır
Cümle mü'minler için
Çıķarım gök meydāna
Çağırurım havar idib

Ġurbetlik çeken kişi
Gelsün bile derdleşeli
Ġarīb olur mı o şaḫış
Her arada seni görüb

Ġurbete düşenlerüñ
Hem münisi Allāh olur
Ötürür ġurbeti ol
Gāh ağlayub gāhi gülüb

Ağlamağdan gözüm yaşı
Seyler oldı dostu söle
126a
N'ola dostuñ kılsam
Gelse benim yaşım silib

Haste oldum arada
Hiç bilmenem şifām nedir
Öldüm āhir derd ile
Gelse beni dostum yuyub

Ġaribüñ öldiği gün
Kimse tapulmaz ki yuya
Gel ey dostum öz elüñle
Sen beni ħabre kıyub

Ķabrimde yār u münis
Sen olasın onda baña
Meni menilikden alsa
Yüzinde tecellī görüb

Cemālüñdür 'aşıkun⁸⁷
Cān u teni āyinesi
Umarım ki 'amāsiyam
Eylesin baña naşib

Āyine imiş yüzüñ
'Aşıklara leyl ü nehār
Virür cānını yoluña
Cehdi budur saña irib

Senden ayru cānı bilmez
Özine doğru 'aşığ
Cānı anuñ hebā olsun
Senden ayru cān bilib

Şaykal ur āyīneme
Ķoyma ħalāletde beni
Beni benden aluban
Vaşl eylegil ola raķib

Raķib olma dost yolunda
Bir gedā ol ey faķī
Ötüresin gice gündüz
Dost cemālin avlayub

Dost cemālin dileyen
Āhir irer ol cemālle
Müşkilde kıymaz seni
Ha müşkiliñi ħall idüb
126b

⁸⁷ Bu şiirin birçok mısrasında vezin aksaklığı vardır.

Senden özge cānı bilmen
Cümle cānlar cānı sen
Günde biñ kez kırbān olsam
Beyle bil olmaz ‘acāib

Dilerim ki her şabāh
Cemālūña dost vaşl olam
Beni menilikden ala
Tecellisi her dem inib

İne benim kılbime
Bende saña yer eyleye
Beni saña yetüre kim
Eyle şan köri yedib

Yā Resūla’llāh bu kılbim
Saña tahtdır gel otur
Medhūñi arturmağa
Hem şānuña olam hañib

Hañib olam dahı ayruķ
Nesne benden çıkmaya
Gice gündüz oturam
Zıkr idüben seni diyib

Bilmeyüben söyleme
Ehl-i Haķķ’uñ ma‘rifetin
Söyler isen nirede
Allāh adın söyle bilib

Cemālinden ğayrı bilme
Secdegāhuñ özüña
Yüzüña Ka‘be açılsun
Yüzine secde kılıb

Ka‘be diyüb örü durduñ
Gizlenüben geldigüñ
Üstāduñdan emr oldı
Geyünüb yola girib

Ey ‘acem çünkü aduñ
İsm-i Muħammed diyilür
Ka‘be’ye varıcagın
Haremine bile girib

Seni görsem yā Muħammed
Benim ğaccım ğacc olur
127a
Bir kez gören nūruñı
Her dem cānın kırbān idüb

Onsızın Ka‘be saña
Ka‘be degül zindān imiş
Ğayrı görme anı gör
Al murāduñ anı görüb

O dimek aşlı beyān
Eyler yol ehli bilüñiz

Çıkmayan yoldan aparır
Bu yolu saña gidib

Gitdi 'acem ğarīb oldı
'Aşk atın gör ne çapar
Cânını tuhfe apardı
Hân u mânın terk idib

Hân u mânıñ anı bil ki
Ebedî vîrân degül
Hân u mân ile onı
Bu nefis evin vîrân idib

Seni sevenlerüñ hâli
Gizlemedi bende seni
Onı onluğdan alursan
'Aleme rüsvâ idib

Onı görür ğayrı görmez
Cümle eşyâ o imiş
Özini peydâ gösterir
Cümle eşyâ lâ idib

Âbâd-ender o vîrâneñe
Aña mesken o imiş
Eyle şan ki o durutmuş
Bünyâdını o koyub

Ne ho küydür ne ho bâğ
İçinde yokdur ağacı
İşlememiş balçık onda
Kudretinden şehir idib

Şehre girdim gezdim onda
Cemâlünden ğayrı yok
Yirini vü göğini
'Aşıkına dîdâr idib
127b
Gitdi 'âşık aradan
Kaldı vü bâkî ol ehad
Pes 'âşık ki vaşl olundu
Kim dürür bunlar diyib

Diyen oldur nutk anuñdur
Eyleyen ol bilen ol
Bî-nişandır nişân yok
Kim bilür nişân virib

Bir baħrdır bu haberler
Onda teşneler kanar
Tök dürrüñü bu cihâne
Keşîsiz baħre girib

Ey cemâ'at himmet idüñ
'Acizî'ye cümleñüz
Cân u dilden Ka'beye
Virdi başın oldı ğarīb

Hācı isen gel dolan
Bu Ka‘be’nün levhine sen
Ka‘be’ni gör kim nice
Durmadın aşla dolanub

Gel ey ğurbetde benim
Hālīm şoran hālün nedir
Şorar hālīmı benim
Ayla gün ü kevākib

Dimeñüz kim gitdi gelmez
Semeridir nefsi atın
Ķalbimizde mihriñüzdür
Meger taĶdır añlayıb

Dilemekden ne ola
Murāduñ gülün ğoreli
Resülün ervāhına
ÇoĶ du‘ālar ğönderelin

Ma‘lüm ola bu du‘ādan
Onlara ne feyz ola
Resülün ħürmetine
Meclisimiz pür-nür ola

Nür MuĶammed Şalavāt (Ħikāyet Ğöñlimi Virdim Bu Nefse) (51)
128a
Ğöñlimi virdim bu nefse
Ğör ne ‘abeş yanadır
Bir nefis ilāhı añlamaz
YaĶudımız yanadır

Her zamān yıĶar ħişārın
YaĶmalar ğöñlüm evin
Atını meydāna teper
Ķaşdı ol imānadır

Bir fuzüldür bed fi‘ldir
Egri naĶardır yaman
Mişl ac kelbe münāsib
Her yaña dalananır

Ğösterir ħalkā muĶabbet
Cümleni yoldan Ķoyar
Fi‘li yoĶ ĦaĶĶ’a yaraya
Sözleri yalanadır

Bir işinde bil ki anuñ
Kimse rāĶat bulmadı
Bir ħımārdır yüki sengin
ArĶası palanadır

Ķalbüña itdün pādişāh
TaĶtı virdün eline
Müşkilün ħall olmadıĶı
Bil buña devā nedir

Piŝerü olmuş düşmüş oña
Ya'nî ki yol gösterir
Her kim anuñ tâbi'idir
Der cehennem yanadır

Bindigüñ nefsüñ atıdır
Çapduğundur nâ-murād
Bu cihân baña alur
Dime aduñ fülânadır

Nefse virüb alanuñ
Olmaz mâyesi ey aır
Çağlar ol fayda ide
Her dem südı ziyânadır

Bir nefste dağca günāh
azanur oyar ey yār
128b
Sen bu işden aberüñ yoğ
Boynuña alanadır

Ey 'Ācizî bu 'aybdır
Niçün iŝbāt eyledüñ
a bilür ki öz ālüñdir
Nice alka sanadır

Çıkma yoldan yola düzül
Yüziñi döndür a'a
alma nâ-merd merdān iseñ
Çemrenüb meydānadır

Yola doğru gidene
İblis aña zağm eylemez
Yandırır her ŝeve özin
Her yaña pervānedir

Nür Muğammed ŝalavāt (ikāyet Dolanur) (52)

Bu dünyāya virme göñül
Bu dünyā fenā dolanur
albüñi özine çeker
'Ömrüñ talana dolanur

'Ömriñ dünyāya şarf iden
Dīniyle dünyānı ŝeçmez
Dīni birağmıŝ albinden
Dünyānı ava dolanur

şöhret ilen şehvet ilen
Ötürürsün rüzgāruñ
Her ne gider 'ömrüñdür
Ay ü gün saña dolanur

O va'de ki Allāh ilen
Eleste oyuban geldüñ
Dağı sözüñ utmaz olur
Cümle yalana dolanur

Bir gün olur ecel gelür
Bu kızıl beñzüm şaralur
'Azrāil çöker üstüme
Bir gice cāna dolanur

'Azrāil'ün defterine
Hiç kim degül yoğdur adı
129a
Ancağ baña saña degül
Cümle insāna dolanur

İnsān iseñ Hağğ'a inan
Dön nūrına secde eyle
Şeytān ki secde kılmadı
O toğ şeytāna dolanur

Şeytān Hağğ'dan yoluñ şapar
Ğalbün dā'im oña çapar
Yüziñi yerlere teper
Başuña belā dolanur

Şeytān şalur bağş ü nifāğ
Mü'minlerün arasına
Mü'minler anı kör eyler
Şulğ u şalāğa dolanur

Mü'min olan ğalbüña bağ
Gözlerüñüñ yoğ hiçābı
Tābi'-i iblisleri gör
Kör gibi çaha dolanur

Tabīlik bilmeyen kişi
Neşter almış yara deşer
Avcın duz ile doldurmuş
Cigerde dāğa dolanur

Ṭā'at kılan tozlucalar
Cennetde tağtın ucalar
Nefsleri libās istemez
Tenleri şala dolanur

'Ucb ilen ipek giyenler
Şükürsiz ni'met yiyenler
Dañla haşr [ü] neşr günü
Ac u külāle dolanur

Şevābı yoğ ki apara
Onda ğadrını ötüre
Dünyālığı bunda çalur
Dīni talana dolunur

Dünyālığa mağrūr olan
Bir ayağuñ altına bağ
Çorğma-mısın ki bedr ayuñ
Nā-gāh hilāle dolanur
129b
Ey dünyā ilen oynayan
İblisdir yoldaşuñ senüñ

Dīni ütüzdün dünyāya
Aşuğūñ ava dolanur

Bu ‘ömrüña kılma vefā
Bir gündür tükenür gider
Beyle bil ki mu‘allağdır
Gün tek zevāle dolanur

Evliyāya yedilmeyen
Oña ehl-i tābi‘ dimeñ
O şarını uzar imiş
Gider yabana dolanur

Gör dünyādāruñ hālını
Dünyānı dutmuş dişine
Āhirete vebāl yığar
Çorğar tükene dolanur

Didim baña aşluña git
Nefsine yaman güc geldi
Şer‘e dolanmaz ol ħabīs
Tābi‘-i dīve dolanur

Müslümānlar bölüg bölüg
Gelür çağlar bunda genc var
O genci özine dutar
Zāhirce nūra dolanur

Çalbinüñ ħuzürin bilmez
Eyle ħayvān gibi gezer
Tenine libāslar düzer
Şöhret-i ‘amma dolanur

Bu dünyā bir ħela imiş
Hīç buña girmedin olmaz
Ba‘zı girer āri çıkar
Ba‘zı murdāra dolanur

Bu dünyāda beş gün için
Bunca başa ne ħavğadır
Āħir sende gidesisin
Bu güç mihmāna dolanur

Gel ey inkār kalma ‘āşī
Resül şer‘in dut ha yüri
130a
Nice ‘āşī tapdı necāt
Çalbine tevbe dolanur

Tevbesizler ħürmetini
Egri yile dutmuş gibi
‘Ömrin şavurur püç eyler
Fülān fülāna dolanur

Menilik donını geymiş
Dā’im feyzden özin çorur
Tekebbür atına binmiş
Ne yıllu çaba dolanur

Tevbe dutan ulu olur
Nefsi düşer ölü olur
Câmdan içerü delü olur
Gine o cāma dolanur

Yaradılmış bir dam nisbet
Ehl-i dillerdir mizābı
Her nereye rahmet yağar
Gelür mizāba dolanur

Bile merdān ol daduña
Cümle barmağın yalasun
Cümle eşyā aru olsa
Nice ki şāna dolanur

Beyle bil ki cümle eşyā
Koyınıdır ehl-i dilüñ
Eyle şan ki bir aradır
Koyın çobana dolanur

Bir baħir hüsñüñ cemāli
Dutdı bu iki cihānı
Yıgıldı cümle teşneler
Gör nice kına dolanur

Gerdüñ tāc eyler başına
Bağ anuñ gözi yaşına
Yüzini koymuş daşına
Sürter āsitāna dolanur

Dilber muħabbet çerāğın
Yandırdı qalbim içinde
Töküldi bu pervāneler
İster ki yana dolanur
130b
Dilber girmiş taşt içine
Mübārek zülfini yuyar
Melekler hādimi olmuş
Elinde şāne dolanur

Bir avcıdır şehlā gözün
Avı öz özine gelür
İsterim cānuma dege
Tirüñ kemāne dolanur

Beşāret saña yitene
Anuñçün gökler açıldı
Melekler şaf şaf olmuşlar
Diyer merħabā dolanur

Meleklerüñ şafın gördüm
Yüzi saña secde kıılır
İlahuñ nürü sendedir
Cümle o nūra dolanur

Sen de nebī Mūsā nebī
Mizāna dartsañ farkı çok

Senüñ seyrüñ li'llāh fi'llāh
O gider Tūr'a dolanur

Pir olan kimesne ki var
Beyle mürüdün derdine
O derdine devā kıla
Mürid ki pıre dolanur

Bir derd ola oña lāyık
Müridi aşla yetüre
Oña hiç kulağı aşmaya
Bir [derd]⁸⁸ ki hebā dolanur

Ehl-i hālün hāli bu kim
Haqq sözden gayrı hiç dimez
Gayr sözleri nefes boğar
Dili dendāna dolanur

Yüz yigirmi dört biñ nebünün
Yā Muḥammed güzini sen
Haşır günü şefi' için
Cümlesi saña dolanur

Cümle gelür ihsānuña
Nübüvvet geldi şānuña
131a
Ümmetlerün dört yanuña
Kuş gibi dāne dolanur

Ol gün ki haşır u neşr oldı
'İlm ancak senün durdı
Nebî velî tâbi' ilen
Gelür 'ilme dolanur

Mübārek zülfün daranur
'Aşıkların bendi olur
Bulut güne hicāb olur
Zülfün ki tene dolanur

Zülfün hicāb olmaz yüze
Gencüña kapular açuk
'Aşıkların her kapudan
Girer utana dolanur

O kapudan giren kişi
Men degül ki özin göre
Gözi ol cemāle bağar
Gönlü hayrāna dolanur

Bu gönül delü olupdur
Durmadin aşla dolanur
Dolan delü gönül dolan
Cümle şey saña dolanur

Ehl-i sırrdan bir sırr gördüm
Onsuz çalbe çalb dimezler

⁸⁸ Metinde "der". Millî kütüphâne A685 nolu nüshada "derd".

albinuñ kùşadı odur
Çeng ü çegāna dolanur

Her albde ki o sultāndır
Cümle melek iner oña
Baş üste tecelliler
Üstüne āga dolanur

Tecelliler ince gelür
Göklere nerdübān olur
Di imdi bu cümle eşyā
O nerdübāna dolanur

O nerdübān uţbuñ yolu
Dā'im dīvānı dürülür
Her kim bile kesb eyledi
O gelür şaġa dolanur

131b
Bu nāzırınıñ hālidir
Yüzi 'aşığı fālıdır
Vücüdü dürr hırmenidir
Gelen hırmene dolanur

Zemīni dürr şahrāsıdır
Bu senüñ didigüñ nedir
Yer tabmaz ki adem başa
Dīvāne dürrre dolanur

Bu ha meye⁸⁹ bile midir
Yoġsa ben delü olmuşum
Bu ġo bile aşikāredir
Bu sırrdır sırta dolanur

Her kim ister dürrü göre
Arasun ehl-i ġa'ları
Ehl-i ġa'lar bu arīķı
ġaşra dek süre dolanur

Zülfüñ uzununu 'aşıķ
Özi için dār eylemiş
Manşür onda dīdār gördi
Ha gelür dāra dolanur

Zülfüñ ucın dutan giden
Mübārek yüzüña yeter
Yüzini yoluña döşer
ġayra iġsāna dolanur

albini saña şehr iden
Daġı özin tapmaz olur
Özin ister seni bulur
Dā'im bu ġāle dolanur

İş iyesi bile işler
İlden ile uçar uşlar

⁸⁹ Millî kütüphane A685 nolu nüshada "meye" kelimesi yok. "Bile" kelimesi "beyle" ve "böyle" şeklinde de okunabilir.

Ondan dad alur yimişler
Ebr-i nisāna dolanur

Odur ‘āşıkıları yaħar
Odur susızları yıķar
Kadeħlere dolar ıkıar
Elde piyāle dolanur

Dostum açmış dürr dükkānın
Tüccār olan ‘āşık gel hāy
132a
Cāhil nādān gelmez oħa
‘Āķıl ü dānā dolanur

Gel ey mü’min bu ķalbiñi
Ancaķ ħalvet eyle⁹⁰
Zāhidüñ maķşüdi ħalvet
‘Āşık dīdāra dolanur

Yerüñ gögüñ ‘arşuñ kürsüñ
Maķşüdi bir cemāl imiş
Şeyħ Şin‘ān bir cemāl gördi
Geldi zünnāra dolanur

Bunda ‘aceb ‘Acem gördüm
‘Aķlını ütüzümüş oħa
Ya‘ni ister aşlı bula
Girmiş bāzāra dolanur

Bāzārda gezerim niçün
Ya‘ni ki ol yüzi görem
Şāh-bāzi şalmışım oħa
Bayķuşı vīrāne dolanur

‘Āşık kim ola yolunda
Özini oda yandıra
İbrāhīm’dir od içinde
Gör aķ gülzāra dolanur

Her ķalbde ki o yüz degül
Vīrānedir ābādan degül
Onı özine gün bilmez
Ol pes ne güne dolanur

‘Āşıkıñ küfri imānı
Hemīn dostıñ cemālidir
Bu ‘āşık olmayanadır
Küfr ü imāna dolanur

Elüñ odur ayağ odur
Cesed odur dayağ odur
Göñlüñ odur gözüñ odur
Kulağ odur söyleyen o
Çık aradan ey āb ü gil
Sen degül ha o dolanur

⁹⁰ Vezin aksamıştır.

‘Āşık her dem günāh ider
Perdesiz cemāle baġar
132b
Gine doğru saña gelür
‘Ahd ü peymāne dolanur

Ger ‘ākıl ü dānā iseñ
Her deñize şalma özüñ
Ġavvāş olan anı bulur
Dürr içün kāna dolanur

Ġavvāş olan kimse ki var
Dalar çıkar dürrin alur
Göz açınca gider gelür
Ĥoş peykāna dolanur

Gelün bir meşel işidün
Ehl-i sırrı beyān ider
Yüki la‘l ü cevāhirdir
Bu vīrān-ġāne dolanur

Ķalbinde dürrün birinün
Yüz biñ gonce ışığı var
Onı nice yaşurasın
Çıkmış menāre dolanur

Sor aġı sen o kişiden
Onuñ ħalbinün yolını
O ħalb ki dürrden doludur
Yüzde nişāna dolanur

Bir yüz götür boynuña sen
Başa menzile yetesin
Yükinün ħadrin bilmen
Ĥā şala şala dolanur

Gör kızıl gülün büyünü
Cān dimaġını doldurur
Bülbül anuñ ‘āşıkıdır
Gelmiş tikene dolanur

Bu dünyā bir ħarı ‘avret
Ġāh geyünür iġitlenür
Aña ħālib olan ġāfil
‘Aşġ-ıla māla dolanur

Ayaġı altına alan
Senün ra‘nā büyuñ görür
Başını yoluña ħoyan
Yüzünde ħāle dolanur
133a
Gözün çeşmesine giren
Daġı özin tapmaz olur
Özini sende itüren
Ha gelür fāle dolanur

Ķul ħāce senün yanında
Gelür boynun eger durur

Her ne ki h̄'āce buyurur
Gelür fermāne dolanur

Her derde ki kul uğradı
Döner h̄'āceye 'arz ider
Nişe ki devā h̄'ācedir
Gelür timāra dolanur

Koymaz dostuñ yüzün görem
Gözlerimi ğaflet yumar
Bir zülfi şayyāda gönül
İster uyana dolanur

Bu gönül bir ac kuş olmuş
Hevā deryāların geçmiş
Usıpdur ava çıkmış
İster av ala dolanur

Devrān anuñ devrānidır
Cānum anuñ kurbānidır
Bir şāh-bāz ser-gerdānidır
Gelüpdür şāma dolanur

Bir şebbāz isteyi gelmiş
Cānın yola fedā kılmış
Başın kucağına almış
Girmiş bāzāra dolanur

Meydāna başsız girmeyen
Menzil kesüb kemāl bulmaz
Çağırır nākışlardanım
Gelmiş kemāle dolanur

Ehl-i dilden tevbe ala
Bu āb ü gilden kırtula
Her dem mensiz aşlı bula
Cümle şey aşla dolanur

Qıble odur mescid odur
Mihrāb odur imām odur
133b
Gine döner ma'mūr olur
Gelür imāma dolanur

Vesvāsı el bağla revān
Vesvāsuñ saña daldadır
Bile zāhir görmez anı
Şekk ü gümāna dolanur

Cümle melek muhtācıdır
Cümle enbiyā tācıdır
Gün çıkar anuñ hükümünde
Bu gök sayvāna dolanur

Ehl-i diller bile diyer
Ki aşluñ nişanı yokdur
İster ki bu rengi şala
Oña boyana dolanur

Vaqt u sâ'at sahlayanlar
Her vaqtda bir tecellî gör
Teveccühün bir şîşedir
Vaqte sâ'at dolanur

Beyle bilün yol ehlinün
Bir zâtı var bir şifâtı
Sen zâtı qalbünde tanı
Teveccüh zâta dolanur

Teveccühden zât bulanlar
Hâk'dan anlaruñ didiği
Hâkqdan özge hiç kesi yoq
Qalbi gurbete dolanur

Ben bu işe qallam 'aceb
Bir kimse ki ha ol olsa
Hiç ayrık nesne bulmaya
Onunçün asta dolanur

Her deminde kıtur seyrân
Cümle melek aña hayrân
Budur aña toy u bayrâm
Ne şîrîn şafâ dolanur

Ondan şîrîn nesne olmaz
Ondan gayrı nesne olmaz
Cümle ser-mâyesi odur
Dini Muştafâ dolanur
134a
Yañaqları günden iti
Zülfü yıldırım tek şakır
Bu hüriler bulu gider
Gelmiş cinâna dolanur

Kim ki o yüzleri gördi
Bir dem andan ayru degül
Gönül kuşu pervâz eyler
Bu nefis zindâna dolanur

Nefsinün çöllerin geçmiş
Bâtinuñ baħrine düşmüş
Nâ-merdler yurdundan göçmüş
Gör ne merdâna dolanur

Merdân olan qalmaz câna
Dost yolunda şeydâ yider
Bir piyâle içmek için
Gider meyħâne dolanur

Her kişi ki senüñlendir
Hiç kim aña zaħm eylemez
Senüñ nürüñ dört yanına
Bir yolsız qala dolanur

Kelâmu'l-lâh nuḡkuñ senüñ
Gine seni beyân ider

Onuñ ki yüzi sañadır
Gelür kelâma dolanur

Kim ki bu meydâna girdi
Nefsi bildi haqqı bildi
Dostuñ cemâlini gördi
Delü divâne dolanur

Gün gibi doğdı ‘âleme
Tecellisin âşikâr ider
Baħa göre perdesi yoħ
Zâhir ‘ıyâna dolanur

Sen istersin kuş olasın
Revân bir demde uçasın
Kuş niçe vaħt bâle yetür
Üstine ana dolanur

Odur cümleñün anası
Onuñlandır onuñ haşşı
134b
Gün be-gün artar ihlâşı
Oña inana dolanur

Oña inanmayan kişi
Girmesün bu kâfileye
Onuñ himmeteylen hâcı
Dört ay bu çöle dolanur

Ey hâcı aña çöl dime
Berr ü bahre ha o imiş
Onuñ urdıgı devedir⁹¹
O güdür⁹² güle dolanur

Ol yola kırşanan kişi
Ataħru⁹³ baħmamamak gerek
Ol yol merdânlar yolıdır
Âsân bûd-ile dolanur

Mü’min durar oña gider
Bu nefis dutar karankular
Onda [uğruda]⁹⁴ yir ider
Mevçüñ ki file dolanur

Hâcı yetdi Medîne’ye
Allâh kuvvet virdi dîne
Cânımı tuħfe getürmüş
Gelmiş kurbâna dolanur

Medîne’nüñ daşlarını
Cümlesin başar bağrına
‘Ömri oldukça şükr ider
Durmuş hareme dolanur

⁹¹ M.K. A685’de “ha odur”.

⁹² M.K. nüshasında “o gider” veya “öñder”.

⁹³ Sözlüklerde rastlayamadığımız kelime “atak” kelimesi ile ilişkili olabilir.

⁹⁴ Metinde “uğurda”. M.K. nüshasında “uğruda”.

Kimdir bu daşları ura
Gögsine yollar açıla
Dostı ile seyrân ide
Muhtâcdır h̄āna dolanur

Başum koydum çapısına
Türbeleri pür-nür imiş
H̄ıdmet kemeri bilinde
Fâtıma Zehrâ dolanur

Bir kuş olub pervâz eyle
Medîne'nün şehrine sen
Andan gökleri seyr eyle
Gör ki ne sevdâ dolanur
135a
Hâcılardır cān fedâlar
Maşûda yetmek isterler
Bu Aḫmed'e Muḫammed'e
Ebū'l-Kāsıma dolanur

Hâcılardır ki gelmişler
Sende nübüvvet görmüşler
Günâhların getürmüşler
Şefâ'atüña dolanur

Di imdi hâcılar gitsün
Şefâ'atim yüki olsun
Şefâ'atimden virsünler
Kim ki onlara dolanur

Şefâ'atim apanlar
Sizde ḫasedlik gerekmez
Dağındañ cümle eşyâya
Görün temâşa dolanur

Allâh saña ne baḫş itse
Yalguz özüñ udma anı
Yoldaşlığın ḫaḫḫı budur
Yoldaş yoldaşa dolanur

Esirgemeñ hiç ümmetden
Himmetiñüz a'lâ olur
Dime buña o 'âşidir
Yaḫıla düşe dolanur

Ey bunda dolanan hâcı
Baḫ gör anda kemâlüñi
Dime ki bura ravzadır
Dolanan 'arşa dolanur

Bugün 'aceb mu'ciz gördüm
Senün mihrün çekicidir
Yadları çeker araya
İle çardaşa dolanur

Çardaşlarına dolanur
Senün mihrün onda ister

Maşşūdını sen virirsin
Ger ıruru daşā dolanur

Maşşūd odur seni göre
Ayrıı özini görmeye
135b
Özligi ref* ola gide
Saña ulaşā dolanur

Hācı yanar ha yorguñ
Muhtācısın bu Ka'be'nüñ
Gör aḡi sen bu Ka'be'ni
Durmadsn aşla dolanur

Sende aşlıña döne gör
Cānuñı oña vire gör
Cehd eyle ki vaşl olagör
Ehl-i Hāıı aşla dolanur

Müezzın olmuş çağırur
Diyer gelüñ cemāl görüñ
Ehl-i taleb olan gelür
Diyer ki ḡāşā dolanur

Eger siz daḡ ehl-i dilsiz
Ḥayr u şerri bile bilüñ
Ne kadar ki dolandılar
Yoldaşlar bile dolanur

Yoldaşlarım ırardaşlarım
Bile gezen sırdaşlarım
Hiç bilmezem ne ḡikmetdir
Cümle bu ırālbe dolanur

Bu maşşūdı bir aradır
Ciger[i] pāre pāredir
Bu kimsedir ki āvāredir
Tapmaz ha bile dolanur

Kimse degül ıradri ola
'Aciz 'acem rü-siyāhuñ
ırabı boş senden dilenür
Ol gedāyāna dolanur

Hācılar ırııdı altından
Cismini 'üryān eyledi
Uzatmış başınuñ saçın
Ya'nī iḡrāma dolanur

Hārçlıkı olmayan ḡacı
Öziñi bıraḡma çöle
Ehl-i dile tavāf eyle
ıralbinde Ka'be dolanur
136a

Hācı iseñ aç göziñi
Gele göre bu Ka'be'ni
Derr uymuş dürr uymuş
Bu ḡacı oña dolanur

Halka odur yapışan ol
Hiç ondan gayrı nesne yok
Ara yerde bir rızā var
Ha odur oña dolanur

Gāh iner tahte's-şerāya
Gāh çıkar 'arş-ı 'alāya
Ondan gayrı zerre bulmaz
Gönlü her yaña dolanur

Ondan gayra tamām dime
Tamām hem'in bir Allāh'dır
İşini ol tamām ider
Her kim tamāma dolanur

Tamām bu yāradılmışuñ
Dolanmağı maqşūd için
Cümle yeter maqşūdına
Ebū'l-Kāsıma dolanur

Özüñ oña kul ide gör
Kulluğ eyle haşra degin
Kullaruñ kulluğı budur
Kullar sulţāna dolanur

Dünyāya kul olma göñül
Dünyā seni aldarımış
Ecel yağun göñlüñün tek
'Āciz gulāma dolanur

'Āciz senüñ günāhlaruñ
Karşuñda bu tağlar gibi
Bir gün olur қаatarlanur
Gelür mizāna dolanur

Beni ādem çok günāhuñ
Bir biri üste kala ha
Korq o günden ki haşr olur
İsrāfil şūra dolanur

Gökden melekler çağırur
Haqkāni dem dutan hani
136b
Her dem görür Haqk cemālin
Kim ki bu deme dolanur

Haqk cemālin gören kişi
Bir ayru āyinesi yok
Kalbi aña āyinedir
Gözleri neme dolanur

Du'ā idüñ ervāhına
Cümle ervāhlar şād ola
Cümle nebī veli rūhı
Gelmiş du'āya dolanur

Nür Muḥammed Şalavāt (Hikāyet-i Zülf) (53)

Başım gitse gözüm kesmen
Senüñ ol ara zülfünden
Bu cānum ‘ankebüt olmuş
Aşılmış dāra zülfünden

Mübārek gözüña baan
Gider cānı alur cesed
Ki ‘āmm gözine tikendir
Düşübdür ana zülfünden

Bu dünyā nāz u na‘īmi
Ki sensiz lezzeti yodur
Kesilmez lezzeti anuñ
Yetübdür h‘āna zülfünden

Ne diyem rencūrum dilber
Bulunmaz derdime dermān
Bi amdüli‘lāh nigāh itdün
Bularım çāre zülfünden

Senüñ zülfün iye bilse
Özine server eylese
O ki aps u çamur olsa
Çıkar kenāre zülfünden

Seni vekil iden kimse
Bir ayru maşlaatı yo
Yeter āma müyesserdir
Duta her kāre zülfünden

Tecelli sende zāhirdir
Dilin her dem aparur
137a
Giriftir nefsi dutadır
Düşüpdür Tūr’a zülfünden

Yüz yigirmi dört biñ nebiden
Şefā‘atci sen imişsin
Daı gelmedi hiç nebī
Yaındır şoñra zülfünden

‘Abir u ‘anberün būyı
Dimāğı müşk-i tār eyler
Kim işitse mu‘atardır
Yeter bu āle zülfünden

Senüñ zülfün anuñ albin
Çeküb urutdı rişesin
Gezer senüñ emānuñda
Dozutdı ala zülfünden

Özi ‘ārif adı delü
Cihānuñ varımı şalmış
Ne dise av teki alur
Ki arfe ana zülfünden

Emîndir şehri yazısı
Nişe şettâh eli yetmez
Yürimez iblisün hükmi
Alur pervâne zülfünden

Dürr için deryâda gezen
İşit cânsız el girmez
Cânını yoluña koyar
Yetürür kâne zülfünden

Yoluñda tüccâr olupdur
Cânın virir seni alur
Ayrışur her zamân gence
Dutupdur mâye zülfünden

Senün zülfün âb [ü] gilden
Yuyarlar şubh [u] şâm her dem
Melekler hâdem olmuşlar
Kesilmez şâna zülfünden

Saňa ümmet olan kimse
Hâcerse kalbi mûm olur
Nice câhil ise döne
Ki rahmet ala zülfünden
137b

Ne zülfüdür ki yüzün aldı
Çıkardı rûhı cesedden
Dün ü gün tesbîhi oldu
Hiç üzmez ara zülfünden

Kimün ki tesbîhi sensin
'Înâyetdir aña Hâk'dan
Ol oña leyl ü nehârdır
Tecellî yağma zülfünden

Tecellîye yağun oldu
Gözün ağ u çarasından
Eyle hürşid ü mâh gibi
Yüzine doğa zülfünden

Kim ki 'aşkuña baş virdi
Cânını qurbân eyledi
Bilâl tek kuyıda ise
Çıkar menâre zülfünden

Senün ümmetlerün çokı
Duzağ üste başın koydı
Niçe 'âşıklarun geldi
Dadındı dâne zülfünden

'Âşıkundur saña gelür
Dağı ayruğ yol istemez
Dutar zülfün özün gider
Tir-i didâra zülfünden

Senün 'âşıklarun yüzi
Çademün başduğı yerdir
İki cihânda emîndir

Qazandı h ane zülfünden

Ki her kim aqlına yetdi
Ki qalmaqda niş n onda
Ki her kim bi-niş n oldu
Ol oldu vaşla zülfünden

Sa a 'aşık olan kimse
Sen nle 'ahd u peym nı
Bu gün maqşudı haşıldır
Ki yetdi aşla zülfünden

Gel ey ehl-i başar başaş
Bu gün meyd nda kim vardır
138a
Gönül göziyle baş tanı
Giripdir qarşa zülfünden

O gün ki haşr u neşr oldu
Cem '  mmet sa a döndi
Nübüvvet mührini aşik r
Cih nı h l ka zülfünden

Gel ey g afil kar olma kim
Yüzün döndür o a d 'im
Cem ' k fir nec t bulur
Ki bir kez başa zülfünden

Durur mü'min sa a gelür
' lem düşmen o a olur
Qev r dört yan hiş r ile
Oları saşla zülfünden

Onu  içün sa a gelür
Hi c bsız derg ha gide
Perde yırtar genc aparır
Oları bağla zülfünden

Dağı ulu şama' eyler
Her dem liķ  görmek diler
Yüzine niş ne olsun
Oları d ğla zülfünden

Niçe g afil sa a döndi
V c d  berr u başr oldu
Ki gitdi g fleti h ' bı
Nice uyana zülfünden

O a g flet nice diyem
V c d  k ll  genc oldu
Görünmez m şgi ol şatar
Bile boyana zülfünden

Senün zülfün o a d 'im
Olupdur mescid   mişr b
Ki bir dem ayru olısar
Tutuşa yana zülfünden

Gel ey ‘āmā dā’im beyle
Gezersin şahrāda niçün
‘Āşık olan cānın virir
Yeter cānāna zülfünden
138b

Nice gāfil ki ‘āmādır
Yüzi senden cüdā oldı
Ki geldi saña ‘abd oldı
Deger imāna zülfünden

Başın saña viren ‘āşık
Silah bilindedir dā’im
Öziçün leşker ayırur
Girer meydāna zülfünden

Burulmaz bāzūsı anuñ
O meydānuñ eri oldı
Cihānda himmet bulunmaz
Olur merdāne zülfünden

Cānın saña viren ‘āşık
Ötüpdür mā u māsından
Eyle san yoçdur cesedi
Uçar perrāne zülfünden

Ne edebsizdir ol kimse
Rūḥ u revān seni bilür
Ḥicābsız yüzüña baḡar
Eylemez ḡayā zülfünden

Mübārek yüzüña baḡan
Tecelliden tozar her dem
Ḥāzır mi‘rāc gider seyre
Senüñ ol pāre zülfünden

Cemī‘ enbiyālar gelür
Ḥaşırda şef’ içün saña
O kırb ilen Mūsā Nebī
Degindi Ṭūr’a zülfünden

Cemī‘ enbiyālar rūḥı
Ki pervāz eyler üstüña
Bilinmez evliyā sanı
Ki l’ilāh sana zülfünden

Senüñ zülfüñ ki gökleri
Ki yağmalar iner her dem
Sayabilmen cemī‘ dürrdür
Aşılmış tāne zülfünden

Başın kıoydı ayaḡıña
Gözün saña yol eyledi
139a
Bir ‘abddır bir pūla degmez
Yetürüpdür h’āne zülfünden

Nübüvvet mührini Ḥākī
Gönül taḡtında şāh eyler

İtürmüş 'aqlını gezer
Olur dīvāne zülfünden

Cānın saña viren 'āşık
Nice buldı cāvidāni
Ki yetdi aşla vaşl oldı
Ol oldı fenā zülfünden

Ki her kim ki fenā oldı
O yaqın aşlına yetdi
Ki her kim aşlına yetdi
Ol oldı baqa zülfünden

Bu medhi işiden cāndan
Yoluñda qoyma tūr u tār
Bi haqq gīsūlar hürmet
Şefā'at ana zülfünden

Ḥabību'l-lāh dā'im saña
Açuqdur gökleriñ bābı
Cemī' eşyā gedāyīñdür
Tecelli ala zülfünden

Nūr Muḥammed Şalavāt (Ḥikāyet Baña Seni Gerek) (54)

Kim ki ḥayātda cān virdi
Göz açdı şeyhini gördi
O şeyhinde seni buldı
Baña seni gerek seni

Bir kanad ki şeyh virdi
Bu beden perr ü bāl oldı
Yine devlet didār oldı
Baña seni gerek seni

Senden kanad aldım uçdum
Gökleriñ perdesini geçdim
Āb-ı kevseründen içdim
Baña seni gerek seni

Genc-i pinhānuña girdim
A'lā kudretleriñ gördüm
139b
Lā-mekānuña gark oldum
Baña seni gerek seni

Senüñ derdüñden kül oldum
O dergāhuña tozundum
Toprağ iken gevher oldum
Baña seni gerek seni

Kim ki saña zārı kıldı
Dergāh oña menzil oldı
Mūsā nebī Tūr'ı sevdi
Baña seni gerek seni

Sensin ululardan ulu
Sensin yā hū ve yā men hū

Sensin zemîn felek dolu
Baña seni gerek seni

Seni seven ölmez imiş
Senden özge görmez imiş
Kendözini bilmez imiş
Baña seni gerek seni

‘Âmâlar bilmez kandasın
İnkârlara ho daldasın
Görenler görür kandasın
Baña seni gerek seni

Yoluña koymuş cânı
Ben n’eylerim hân u mâlı
Sensin kamunun sübhânı
Baña seni gerek seni

Bu dünyâ fânîdir fânî
Sen virmişsin tene cânı
Yüzümüze açgıl kânı
Baña seni gerek seni

İbn-i Şeyh Ahmed ’ün yâri
Nâzırırır bâylar bâyı
Ben nâzırırır hâk-i pâyı
Baña seni gerek seni

Nür Muhammed Şalavât (Hikâyet Ey Nefs-i Şüm) (55)

Ey nefsi-i şüm u zâlim
Yüri benden kenâr eyle
140a
Girme gönlüm hişârına
Unut beni âzâd eyle

Çoymazsın hâkî bulmağa
Gözüüm pāsını silmeğe
Bir dem âsâyiş olmağa
Dolaşma kalbim şâd eyle

Ne işi bünyâd ider iseñ
Lebim Allâh lâ-havle eylegil⁹⁵
Sür bu vesvâsı kalbünden
Her nefes Hâkî’ı yâd eyle

Dünyânı bil ki nâr imiş
Cîfe imiş murdâr imiş
Bu nefsi saña ağıyâr imiş
Özüñi Hâkî’a yâr eyle

Bu dünyâ bir bâza beñzer
Çengâlini tiz eylemiş
Barmağ uzatma bâline
Çengâlindeñ hezar eyle

⁹⁵ Hece veznini göre “Allâh” kelimesi fazladan yazılmış görünüyor.

Bir ‘arūs [u] bî-vefâdır
Aldayuban zehrin töker
Aldanma ilişme buña
Yüri bundan güzër eyle

Niçe zîr kim diyenüñ
Bahānesiz bükdi bilin
Urma gögsüña daş ile
Girü dön Hâkḫ’a rāz eyle

Dünyāda gülzār isteme
Dünyānuñ güli ḫār imiş
Saña gülzār gerek ise
Öz ḫalbüñi gülzār eyle

Geyme siyāset ḫırḫasın
Girme nefsüñ bāzārına
Çıḫ bu nefsüñ bāzārından
Hâkḫuñ ile bāzār eyle

Nefse bulun olma gönül
Seni Hâk’dan ıraḡ eyler
Bu ḫalbüñi şāf eylegil
Bu zaḫmete anbār eyle
140b
Ḳurma bu ‘işyān dükkānın
Bilme nefsüñ hemişe
Saña gelen dürr aparsun
Öziñi bir dükkān eyle

Durma bu kārvān-serāda
İşi aldar aldar seni
Bundan öten Hâkḫ’ı buldı
Öt yüri lā-mekān eyle

Öt bu in‘ām şıfatlardan
Yüri kendüñi zāt eyle
Öldür nefsüñ eyle ḡazā
Dön aşla ziyāret eyle

Aşla ziyāret itmeklik
Bil cesedden çıḫmaḫ imiş
Yıḫ bu cesedüñ bünyādın
Ulu yerden bünyād eyle

Aldaḫuc imiş bu cihān
Nā-merddir buña aldanan
Ḳonma nā-merdüñ yurdına
Yurduñı cāvidān eyle

Cāvidāndır aşla giden
Giden rūḫdur ḫalür beden
‘Āciz aşlı ile vaḫan
Bu nefsi ḫurd u ḫ’ār eyle

Nür Muḥammed Şalavāt (Hikāyet Biş Gün Bu Fenā) (56)

Biş gün bu fenā dünyāda
Tenüni perver eyleme
Bu nefs-i şüm u zālîmi
Özüña server eyleme

İşleme nefis ile işi
Sür bu ƙalbünñden teşvîşi
Eyyāmda berdîz⁹⁶ olsañ
Anı da ğıybet eyleme

Nefsün ilen ƙurma dükkān
Ekme yoluña sen tikan
Benden işit bunda iken
Onda yerün nār eyleme
141a
İnan resülün āline
İişme dünyā ƙāline
Münker Nekir sevāline
Öz dilünî lāl eyleme

Yoldan ƙoyar bu nefis seni
Sırma maḥrem olmaz denî
Yime bu munca şübheni
Ƙalbünî murdār eyleme

Nefsün murādını virüb
Āḥiretün ħarāb idüb
Ĥasları aşınā bilüb
Āşinānı yad eyleme

Bu sem'ünî eyle şā'im
Şerî'ate durgıl ƙā'im
Ĥaƙƙ nūrından özüñ dā'im
İblîs gibi dūr eyleme

Dut bu nefsün kenārından
Ƙurtul bu nefsün dārından
Çıƙ bu nefsün ħişārından
Özüñ nefse ƙul eyleme

Bu nefis saña aĝyār imiş
Nefse uyan murdār imiş
Dön Ĥaƙƙ'a iƙrār eylegil
Yetür imdi şūr eyleme

Ƙoy bu nefsi Ĥaƙƙ'a tapun
Baĝrı delük ciĝeri ħün
'Ācizî tek olma zebün
Kendözünî ħ'ār eyleme

Nür Muḥammed Şalavāt (Hikāyet Sen Eyle Şanursun Nice Sevdün) (57)

Sen eyle şanursın ola
Kimse bilmez ħālün senün

⁹⁶ Kelimeye sözlüklerde rastlayamadık.

Ƙoy bu nefsi dut ŧerī‘at
Ƙabir bŧger dāluñ senüñ

Yok sende zerr-i ŧerī‘at
Seni gŧtŧrmez ŧarīkat
Yŧz remmāl baħsa senüñçŧn
‘Akse dŧŧer fāluñ senüñ
141b
Sen ŧer‘e ħilāf idersin
Nefs murādınca gidersin
Cennet yolundan ħayr yol yok
Nāra dŧŧer yoluñ senüñ

Berke ŧalma dīvānuñı
İlanlar içer ħanuñı
‘Azrāil alur cānuñı
Bonboŧ ħalur tenüñ senüñ

Kenār gezŧben ŧer‘inden
Özŧñi eyleme dīnden
İlan çayan maħrŧr senden
ŧamu imiŧ yerŧñ senüñ

Seni ki ħabre ħoyarlar
Mŧnker Nekīr gelŧr saħa
Dŧgerler o delŧ ŧopuzlan
Ĥalk iŧitmez ŧnŧñ senüñ

Mŧnker Nekīr geldŧħini
Cāna cezā virdiħini
ŧıraŧ mizān olduħını
İnanmaz inkāruñ senüñ

Gŧnde biñ tecellī olur
İner gŧk ŧ yere dolur
Cesedleri bozar dŧzer
Onı gŧrmez gŧzŧñ senüñ

Ey ħurd ŧ ħāmi ħāfilan
Neye yeter ŧavmuñ senüñ
ŧalvātuñ egilib durmaħ
Ĥāfil ŧter gŧnŧñ senüñ

Gŧnlŧñ kilidini dā‘im
Dapŧurırsın ‘avratuħa
Sen ŧñdin çıħmıŧsın
Ĥalka yayar sırruñ senüñ

Dunŧñ gŧnŧñ zikr idersin
Dŧnyālıħuñ fikr idersin
Dā‘imā nefsŧñ ŧgersin
Ĥaħħı aħmaz dilŧñ senüñ

Gŧlersin ilŧñ yŧzine
Ĥalk gŧlini gŧrsŧn deyi
142a
Nefs gŧlinŧñ rengi olmaz
Perde boħar gŧlŧñ senüñ

Gezdim bu yaradılmışı
Nefse senden ğayrı kıl yok
Giceler dīve bend ü an
Zebün öter günün senün

Bed işlerün daşra at
Olmayasın orada māt
Yimek içmek şöhret şehvet
Ha budur hayālün senün

Beslemişsin kara çalı
Adın koyduñ gül ağacı
Gelürler gülün dirmeğe
Eller direr ğaruñ senün

Münādiler çağırırlar
Añluña bir dāğ ururlar
Günāhuñ kārvanı geldi
Yüklendi kañarun senün

Dā'im seni feyzden korır
Gönlün ölür rūhuñ çürir
Ben tek yüzün üste sürir
Nefs imiş serdāruñ senün

Sen dutmaduñ Haqq'ın sözün
Dā'im dutañ nefsun yüzün
Bu mekr ilen ey 'Acizī
N'olasıdır ğālün senün

Dañla yüz-be-yüz olanda
Şırāt mizān kurulanda
Bu günāhlar şorulanda
Haqq olsun penāhuñ senün

Nice sevdün bu dünyayı
Çağırırsın ha gel deyi
İdersin nefsuña teklif
Ki fırsatıñdır dur deyi

Dur aği vağdetün vağti
Ki ötdi nā-murād olduĝ
142b
Ki ğalvetdir bu meydānuñ
Ki yatma murād al deyi

Bu dünyānuñ bī'at sözi
Ya atañdur ya kardaşuñ
Bilürsün mağrem özüña
Çü ger sen aña sırr deyi

Görürsün dünyādār handa
İdersin 'izzeti oña
Yoluğıcaĝ bir dervişe
Yüze bağmazsın gör deyi

Bu dünyānuñ zīreklerin
Ki aldayub qoyar yoldan
O dünyānuñ şaşımışın
Eylersin anı gül deyi

Ne ehl-i nefis olan kimse
Yürimez bir qadem Haqq'a
Ki haqq-ile bī'atı yok
Özüñ tapşurma pīr deyi

'Aciz küllī 'ayıblaruñ
Yaşurursun başarsızdan
Özüñ yaman yüküñ şaman
Şatarsın halka dürr deyi

Nūr Muhammed Şalavāt (Hikāyet Gice Zikri) (58)

Gelüñ ha Allāh fikrini
Añalum Allāh adıyla
Onuñ zikrini fikrini
Diyelüm anı dād ile

Her kişi didügin bile
Göñlini ol qapa ala
Feyz gele qalbe dola
Tā bile anuñ dadını

Her şahş ağızın açar ise
İşidenler lezzet bula
Özini yandıra oña
Cemī' bilişle yād ide

O hāl seni qarğa çeker
Öz özüña dolandırır
143a
Hāl içinde epsem iken
Dönersin perr u bāl ile

Perr ü bālüñi ol virir
Oña cānuñ sefer kıtur
O dem bu rühuñ uyanur
Olur aşıl bünyād ile

Aşluñ aşlını bilenler
O yola cānın virenler
Bu yolda lezzet bulanlar
Onı söylerler ad-ile

Bu haberüñ haberini
Oña şor ki haberi var
Bunuñ aşlı bī-nişāndır
Buni gülmek olmaz dile

'Aşık odur bu habere
Çüride nām u nengini
Hiç onsız nesne bulmaya
Öle onuñ ile bile

Bunı gülmek olmaz dile
Öle gör onuñla bile⁹⁷
Hıznedir mühürlü saħla
Açma öñin virme yile

Açma öñin virme yile
Gelme hamı yerde dile
Yükün gencdir qadrini bil
Gezme bu ‘āmm ilen bile

Duymasun ‘āmm sende ne var
İşitmesün her ħor u ħār
Allāh’a ağısız gelmesün
Gizlü saħla ehl-i kemāl

Senün kemālün ha budur
Sırr ehline bu bir ħodur
Kemālını bildirmeye
Bī-ħaberi güldürmeye

Tecelli onların işi
Yanar onun içi taşu
Poflar ki anı söndüre
Odı gelür başdan çıkar
143b
Bir küredir fülād erir
O gence şu olur yürir
Senün bu cānuñı silir
Tecellisi daşdan çıkar

Bir kimse onsızın n’ider
Odur anı ħāle yider
Şikārın gözleyü gider
Bir oħ ki kirişden çıkar

Bu ħaberler baña oħdur
Sīnem anuñ bütāsıdır
Ey sīne sırıra maħrem ol
Bu ħaber sırdaşdan çıkar

Şerī‘at bir ince yoldur
Dola dola aşla gider
Gidebilmez biñden biri
Bu yol bu yoқuşdan çıkar

Dut kulağun her dāneye
Özüñ yetür cānāneye
Cānuñ şal debbağ ħāneye
Ĥaletün gider aşdan çıkar

Bu gönül aşlına gider
Bu menzilini terk ider
Bülbül gülşene sırrı der
Bahār olur kışdan çıkar

⁹⁷ Olagör de okunabilir.

Ey yol ehli sen bir iş it
Dürüş aña bir mevçe al
Dürüşüb mevçe almayan
Mañrũmdur oluşdan çıkar

Ger kulađuñ aчуk ise
Pervāz eyle menzilũna
Seyr idesin cennet bāđın
Beyle sũlũk kuşdan çıkar

Seyr idesin cennet bāđın
Sen olasın ol ħũrĩler
Dem dem tecellĩ çũ liđāya
Ol dem ‘aқluñ başdan çıkar

Dutdı tecellĩ ‘ālemi
İgine basaruñ yeri yok
144a
Bađuñ bu yāde bilişe
Cemĩ‘ kardaşdan çıkar

Bu sırra mañrem olanlar
Sırr deñizine dalanlar
Bu tecellĩye yananlar
Ėullden çıkar Ėařřdan çıkar

Vir řalavāt Muřtafā‘ya
Seyri gider mũntehāya
Melekler perri pulledir
Mĩr‘āc olur ‘arşdan çıkar

‘Arş dāiresinde gezer
Dũrr ile gũkleri bezer
Melekler şarşu yũgũrũr
Ol dem ki bu işden çıkar

Ehl-i seyr bir sefer kıldı
Vardı ‘arş u kũrse doldı
Nũrdan ħaymeler uruldu
Bu hũner ferrāřdan çıkar

‘Arş u kũrs levħũñ kalemi
Bir nazarda mađrũr iden
Ėaққ oña genc-i pinhānı
Buyruқ ider oña ağar

Yerde gũkde zerre çalmaz
Onuñ ħũkmine girmeye
Cũmle yerde genc-ħāneler
Erir onuñ saru ağar

Ey çũr u çũb kũm u çayır
Dil aчуban sũyler anı
Bu eřyā işidir bunı
Қulađma şarığ tağar

Beyle bilũñ iki cihān
Ondan dolu ondan diri

Ölü göñül onsız olur
Añlanmayub tenden çıkar

Bu cān içinde sırr gören
'Aşık ma'sūkı bir gören
Bī-nişān oldu her nişān
Bu nişān aşıldan çıkar
144b
Zāhir odur bātin odur
Onsız dem urmaz ol kişi
Çıksun benim bu gözlerim
Ki onsız her yaña bañar

Va'llāh bi'llāh sen delüsün
Bir zerre uşşuñ yok senüñ
Bu sözlere kim inanur
Bunlar cemī' senden çıkar

Hakq yolına bir cān viren
'Ayūđuna⁹⁸ cānān alur
Vir cānuñı esirgeme
Cān virmek qallāşdan çıkar

Māt qalmağıl bu işlere
Göñlüñi vir dervişlere
Özüñ yetür irmişlere
Onlar dā'im işe çıkar

İşi odur seyr eyleye
Seyrsiz menzili n'eyleye
İşi güci ha seyr ola
Seyrsiz dağı nişe çıkar

Gice zıkr idenler işi
Cümle Hakq gördiği düşi
Çün yatmayana biledir
Yatma yatarsın sen n'ışı

Bunca yatarsın sen n'ışı
Zıkrüñ olur yoluñ pışı
Bu cümle yaradılmışa
Rehber olur uyar kişi

Rehber olur Hakq'a başlar
Oña tābi' cümle başlar
Cānında Hakq olan ne var
Cümlesi ol yola işler

Cümlesi ol yola işler
Cānın ol yola bağışlar
Şarf ider küllī varını
Öğütmüşler tanımışlar

Öğütmüşler tanımışlar
Ma'sūkı onda bulmuşlar

⁹⁸ Kelimeye sözlüklerde rastlayamadık. (159a) Kelime “‘Ayūđuna dürr alasuñ” şeklinde gelmektedir. Kelime kucak anlamına gelebilir.

145a

Gice zikrine ğarrādır
Özlerini şarf itmişler

Gice zikrine durmuşlar
Cân u baş fedâ kılmışlar
Özleriçün yol almışlar
Ğayrlara da yol almışlar

Özlerini şarf itmişler
Gice gündüz fikr itmişler
Erimiş zerre kalmış
İsteyü Hâkķ'ı bulmuşlar

İsteyü Hâkķ'ı bulmuşlar
Hâkķ zikrine vü yanmışlar
Götürülmüş sıfatları
Zâhir bâtın zât olmuşlar

Zâhir bâtın zât olmuşlar
Yüriyb menzil almışlar
Her yaña gitse menzildir
Bir birine biñ bulmuşlar

Tapma gice zikrine dur
Pes bu gice zikri nedir
Bir nefese biñ kelîme
Biri birinden doğadır

Biri birinden doğadır
Ķalbün üzre ol ağadır
Yer yoķ idi gök yoķ idi
Yağmur gibi ol yağadır

Ey giceler sefer kılan
Āyîne al baķ yüzüña
Hiç onsız zikrñ olmasun
Büresin kendözüña

Zikrññ birisi yüzdür
Bu cânuñ cümle göz gözdür
Bu gören gönül gözidir
Şaygal urgıl o gözüña

Hâkķ haberi sende ola
Her ne didüğüñ hâkķ ola
Cümle 'âlem muhtâc ola
Ķulağ dutalar sözüña
145b

Sen bir imâm ol ey kişi
Cümle eşyâ māmür ola
Sen bu şalvât içinde ol
Her dem gün doğa yüzüña

Sen bilmezsin bunlar nedir
Cemî' derde devâdır
Bu derde hiç devâ yoķdur
Özñ tabîb ol özüña

Sen bu şalvât içinde ol
Tâ bilesin feyzi nedir
Añlayasın niceligüñ
Bir âyîne dut gözüña

Âyinesiz görmez bunı
Bir gözinde biñ göz olsa
Bunı gören Haqq gözidir
O gözden al bu yüzüña

Bir nefes onsızın olsa
Onsız bañirlerde dalsa
Her ne ki oña başlamaz
Onlaruñ iyesi olsa

Ey delü sen dīvānesin
Meger onsız bir nesne var
Cihān onuñla dolu gör
Ha ol olsun sen hiç olma

Gice mülkine gireli
Çok ‘acāibler görelı
Gevherüñ kânı ondadır
Özüümüzi ağıdalı

Gice mülkine gireli
Bundan ğayrı n’eyleyeli
Cān u baş terkin kılalı
Kuru yerden dürr direli

Kuru yerden dürr direli
Hemışe haqqı diyeli
146a
Ala bizden bizligimiz
Onuñ şevkine yanalı

Onuñ şevkine yanalı
Nefs ü hevâyı şalalı
Olmaya bizde nām u neng
Her harf olsa biz kanalı

Her harf olsa biz kanalı
Ne gerek andan alalı
Cümle eşyāya cān viren
Cān o biz bī-cān olalı

Gice mülkine gireli
Bir birimizden alalı
Çağır gelsün yoldaşları
Çüriyib toprak olalı

Gice mülkine gireli
Bir nice menzil gideli
Dürr-ile mercān ekmişler
Ne kadar gerek direli

Ne kadar gerek direli
Kalbimze dolduralı
Bî-nişân mülkin bulalı
Onda biz garîb olalı

Onda biz garîb olalı
Garîbler gibi yanalı
Dem-be-dem didâr görelî
Başdan ayak cân olalı

Bunlar kim eline girer
Delü gibi hayâl ider
Nuṭka gelür omı söyler
O var ha biz yoḡ olalı

Gice mülkine gireli
Biz daḡ ondan mülk alalı
Ehl-i Haḡḡ'laruñ yolunda
İten giden biz olalı

Gice mülkine gireli
Durmayaı seyr ideli
Aşıl baldır biz aruyuz
Çiçeklere daḡılalı
146b
Ehl-i seyr aşlına yetdi⁹⁹
Cemî' perdelerden ötdi
Zârını bî-ḡicâb didi
Müsâ odur Tûr'dan gelür

Müsâ odur Tûr'dan gelür
Ol cennetden ḡürdan gelür
Añladı bildi haḡḡ nedir
Ol bir oldu birden gelür

Bir kimse yolın itürse
Yol istesün kalbinde ol
Elbette oña açılır
Teveccühüñ pîrden gelür

Gör teveccüh oña n'eyler
Eridir anı şu eyler
Kimse irmez bu ḡikmete
Ol cemî' seyrden gelür

Seyr ehli saḡla öziñi
Cândan içerü gizlegil
Sen dime ki iş bendedir
Bu saña taḡdîrden gelür

Bu saña taḡdîr olmuşdur
Bu senüñ kalbün almışdır
Bunlar saña ḡâl olmuşdur
Ḳarârsız aḡvâlden gelür

⁹⁹ Baḡr-i diger.

Her kim bu zıkr iyesidir
Elbet yarın göresidir
Zıkr [ü] ‘amel hayrlusıdır
Saña da ol hayrdan gelür

Saña devletdir her gice
Seyr idersin ucdan uca
Sen olmuşsun büyük hoca
Saña o devletden gelür

O devlet başuñ tãcıdır
Zıkr eyleyenler nãcıdır
Çık karşıya tavãf eyle
Ol Mekke’den hãcdan gelür

Sen dağı hacc oña eyle
Mağşũduñı gice dile
147a
Kim aşlına vaşl oldısa
Nür muraşsa’ tãcdan gelür

Nür muraşsa’ tãcdan gelür
Seni senligũnden alur
Seyr ehli toğluk eylemez
Ol muhtãcdan acdan gelür

Gicenũñ hãşılı bular
Kazanclular yatma yeri
Kesb ile yükũni düzet
Yük saña mercãndan gelür

Başuñı yoğdan kaldur
Gice namãzını kıldur
Görüñi nür-ile doldur
O nür saña dã’im gelür

O nür saña dã’im gelür
O nür saña kã’im gelür
O dem bu rũhun uyanur
Cesedũñ küllĩ nür olur

O nür senũndür kayırma
Özüñ o nürdan ayırma
Giceler onsızın olmasa
Biri birden doğar gelür

Biri birden doğar gelür
Cemĩ’ yerden yağar gelür
Onsızın gözũñ göremez
Dã’im çalbe dolar gelür

Dã’im çalbe dolar gelür
Bu dile ha olar gelür
Gice feyzin aparanlar
Bu ma’nãya dalar gelür

Gice feyzin aparanlar
Ki yatmaz şatreşür gelür

Ki hikmet onlara dolar
Ki onlar mensizin olur

Gice eri men dimedi
Olar haqqsızın olmadı
Özin ayru görmedi
Vaşla ha vuşlatdan gelür
147b

Bunca tecelli sañadır
Habîb çeşme ondan gelür
‘Âqıl iseñ bu harfe kan
Ol leb ü dendāndan gelür

Bağdım cihānuñ fahrine
Hiç cisminüñ kafası yok
Ey yol ehli beyle bil kim
Bilmeyenüñ şafası yok
Bu munca devlet sañadır
Nergis-i mestāndan gelür

Bu tecelli bunca saña
Yağmur olur ondan yağar
Ser-çeşmesini bula gör
Ey fakî Qur’ān’dan gelür

Selāmün ‘aleyküm fakîler
Es-selāmuñ çerāğı bular
Şıdķı olanlar aparur
Ümmīdir yabandan gelür

Bu şerī‘at bir çerāğdır
Dadmayanlara ırağdır
Gāh ola zir gāh yanar
Ol şekk ü gümāndan gelür

‘İlm iyeleri bir baħir
Şarf ider artar açılır
Gün-be-gün üstüne koyar
H̄ācedir kirmāndan gelür

Bunca seyr senüñ için
Sen Haqq’ı sevdügüñ için
Bu seyrān ha saña degül
Çok hür u gilmānlar gelür

Ey bu zikirden ötenler
Dirilüben cānlar gelür

Sen cān içinde bir cān ol
Bu eşyāya maqşūd sen ol
Ehl-i talebe hoş kān ol
Yüz dutar sulţānlar gelür
148a

Gice eri işi seyrdir
Haqq ile bī‘ati birdir
Cümle vaktine hāzırdır
Vaḳti ile bañlar gelür

Ḳul olan kimsene gerek
Ceħd eyleye muḳbil ola
Tecellî geye şallana
Eyle şan ki ħāndan gelür

‘Āşık odur ol dirile
Dem-be-dem devlet virile
Mu‘aṭṭar devlet büyına
Hiç bilmezem handan gelür

Odur ‘āşıkun ma‘şūkı
Onı söyler dā’im dili
Onsız hiç nesne bulunmaz
Ol rūḥ-ı revāndır gelür

Bāzārı Ḥaḳḳ ilen olan
Ḳalbine da‘vā tapulmaz
Cümle bāṭıl da‘vācılar
Ol ulu divāneden gelür

Yatma ey Ḥaḳḳ’uñ ṭālibi
Bu gevheri gice ḳazan
Ḳazanclulara ol aḥar
Dīnden gelür dünden gelür

Ey gice tükenmez işün
Uyaḥlara genc ḥānesin
Özin saña şarf idene
Berden gelür baḥrden gelür

Gice zikri ha düz gelür
Birin gözedir yüz gelür
Añlayanlar lezzet bular
Añlamayana söz gelür

Gice eri ha dur yeri
Saña doldı Ḥaḳḳ’uñ sırrı
Cümle eşyayı mest eyler
Handa olsa bunuñ biri

Yatma gice zikrinde olsa
Ḥār u ḥākūñi arıdır
148b
Ma‘şūk yüküdür bişürür
Āşık degirmenden gelür

‘Āşık gice zikrin ider
Seyrine kendüsüz gider
Zıkr içinde işidedir
Kendüña kendüden gelür

Gice zikri ilāhīdir
Nūr zikrinde māhīdir
Bile bil ḳalbün şāhıdır
Çıkar her perdeden gelür

Gice zikrin çok eylegil
Bu ğafleti yoḳ eylegil

Bahirdir öni açılır
Senün şaru ahar gelür

Gice zikri ha beyledir
Dā'im senünle biledir
Bu sözden āgāh olanlar
O Nūh'dur tūfāndan gelür

Yer ü gök ondan doludur
Dā'imā mevc içindedir
Gice zikri kilididir
İner āsumāndan gelür

Kim gice zikrine durdı
Gicelerün dadın aldı
Katılanlar ene'l-ḥaḫḫ didi
Maṣṣūr odur dārdan gelür

Maṣṣūr odur dārdan gelür
Bu haber bī-dārdan gelür
Cānuñ oña ḳurbān olsa
Dostuñ gelür yārdan gelür

Gice zikrün dürr ḫırmeni
Gündüzi mest eyler seni
Ey ehl-i dil ḫazīnidir
Sanasın nīsāndan gelür

Ehl-i Ḥaḫḫ olsa her kişi
Olmaz nā-ḫār müşkil işi
Oña Ḥaḫ'dan ne luḫf olsa
Ol cemī' āsāndan gelür
149a
Gör raḫmānınuñ zikrini
'Arş u kürse levḫe dolar
Raḫmānīdir raḫmete ḡarḫ
Teşvīş ha şeyṭāndan gelür

Gice namāzın ḳılanlar
Ser tā ḳadem nūr olanlar
Aşıldan gevher alanlar
'Āleme feyz ondan gelür

Bu nūr 'aşıḳuñ nesidir
Aşıl nūrlar iyesidir
Sīnem anuñ bütāsıdır
Tīrūñ ki kemāndan gelür

Şoḫbet it maḫbūblar ile
Maḫşūduñı gice dile
Durma oturma ḫām ile
Añlamaz iş ḫāmdan gelür

Eyitürdüm dost şifātını
Hiç bilmezem handa bulam
Gözüm baḫ cümle yollara
O beytü'l-ma'mūrdan gelür

Çünkü dostuñ bulasın
Dā'imā vuşlat olasın
Dut dāmenin elden qoyma
Yaşşı eyi dāmandan gelür

Hay dostını itürünler
Eksik işi bitürenler
Zārenci dost gülmesine
Hāzır ol bir yandan gelür

Hāzır ol bir yandan gelür
Bu senligüñ senden alur
Dem dem libāsın degşürür
Keremdir ihsāndan gelür

Her dem gözlerim qan eyler
Döner kendözin fān eyler
Yerler gökler semā' eyler
Va'llāh qurbāndan gelür

Gice zikründen ey 'ābid
Gökler dolar yerler dolar
149b
Esrimişler mest olmuşlar
Melekler devrāndan gelür

Bir qazanclu olur gice
Boş yer qalmaz dolar gice
Yüzine şevki dağılur
Çıkar Bedaḥşān'dan gelür

Gice zikrine durasın
Vuşlat mülkini bulasın
İçüben mestān olasın
Cur'a n'itsün cāmdan gelür

Gice zikrūñ menzil keser
Yatma yeri cānum püser
Sayyādlar çoq yollar keser
Ol eyleşmez dāmdan gelür

Gice zikrin bünyād eyle
Allāh adını yād eyle
Gice zikrinüñ dadına
İşidenler Şām'dan gelür

Ey yol ehli fi'lüñ düzet
Cümle işde ḥaqqı gözet
Her kişinüñ fi'li n'ise
Çekiver mizāndan gelür

Her şahş gice zikr eylemez
Ol Allāh'ı fikr eylemez
Dā'im vesvās çolğar anı
Oña teşviş gamdan gelür

Ḥaqq-iledir dā'im olar
Cümle ma'nā ol añlar

Dem dem nefesine mırıldar
Aşlandır ki çemden gelür

Gice zikrinde seyr kılmış
Cesed cümle göz olmuş
Gözlere bağı dürrden dolmuş
Çıkmış tabâkatdan gelür

Gice zikri genc-hânedir
Her ne feyz gelse cânadır
Allâh luḡfi insânadır
Bu kulluḡ insândan gelür
150a

Gice zikrũñ ḡalvetidir
Bunlar cemî‘ Ḥaḡḡ zâtıdır
Ḳalbũñde ki ‘aşḡ odıdır
Ol saña ḡazretten gelür

Bu gice olan nesneler
Gör ki neler olur neler
Ol yer ü gögi maḡv ider
Yıḡılır ḡudretten gelür

Gice işũñ bu fikirdir
Fikirten gelen bikirdir
İşidũḡũñce genc açılır
İşersen¹⁰⁰ ḡayâlden gelür

Zülfler tecellidir rũḡum
Ḳaşlar gözler ser-çeşmedir
Daḡı ḡayr yerden isteme
Ol mübârek ḡaldan gelür

Bu bir ince ḡayâl sende
Derdũñ devâsız dermende
Hîç ucı kıyı bilinmez
Bunlar daḡ bir yandan gelür

Gice zikrũñ bir baḡirdir
Bu yol eri keştisidir
Yol eri menzillü keser
Keşticiler ondan gelür

Gicenũñ bir meydânı var
Şerî‘atsız nesne tapmaz
Beñzi şaru açmış azmış
Eyle şan zindândan gelür

Gice zikri bir baḡirdir
Ehl-i fikir şaru aḡar
Levün levün meta‘ çıkar
Cümle nüristândan gelür

Gör kızıl gülũñ büyüñü
Bülbül işidir mest olur

¹⁰⁰ Sözlükte rastlayamadığımız kelime Çaḡatay Türkçesinde kullanılan “işenmek”(inanmak) kelimesi ile alakalı olabilir.

Bülbüle her ‘îd u berât
Oğur gülistândan gelür

Bu sözleri kimse dimez
Genc-ğānedir sende dime
150b
Ephem idem dider diler
İçerüden cāndan gelür

Kimse bu sırrı bilmedi
Meger ki ehl-i seyr olsa
Onı bu dilim söylemez
Ol şamardan şandan gelür

Bu habere cümle melek
Cem‘ olubanı gelürler
Aparurlar baş üstüne
Şād oluban onlar gelür

Ey ehl-i Hakk bu sözlere
Ğayrı sığışur nesne yok
Kim ki aşlına yetdise
Ma‘nāsını añlar gelür

Cānın bu yola koyanlar
Sırr ‘āleminden duyanlar
Yığluben cem‘ olanlar
Bu şöhbete onlar gelür

Şöhbette lezzet bulanlar
Özi yokdur ol olanlar
Her işün aşlını fer‘in
Çağırılmaz añlar gelür

Dürüşenler bu kalb ile
Olanlar Hakk ile bile
Hakk yolına virmiş başın
Ha çıktı meydāndan gelür

Ehl-i sülük bu yola sen
Vir cānuñı esrigme
Sen çık aradan onı bil
Saña devlet andan gelür

Onı bilesin hakkıdır ol
Kalbünde ğayrı olmaya
Her nireden açılursa
Ol gevherdir kāndan gelür

Bu kalbi Hakk’a virilmiş
Her ne var Hakk’dan virilmiş
Yüzine sikkeurulmuş
Yepyeni dükkāndan gelür
151a
Dükkānını Hakk bizemiş
Cemī‘ pür-naşş Hakk şifāti
Her nireye kılsa nazar
Yā ilāhā senden gelür

Senüñ bađruñ beşden oña
Gül oldu zerre tapulmaz
Vaşluña seyr ider iken
Karşuña hayrânlar gelür

Oña hayrân olan ‘âşık
Cânı hâli ma‘şûkadır
Cânını götürüb gelmiş
Ma‘şûka kurbânlar gelür

Dâ’im hayrân olanları
Kimse tanımaz onları
Hâkka dolu meydânları
Cihâna merdânlar gelür

Ben saña kurbân olaydım
Sen baña mihmân olayduñ
Âyinede gördüm yüzüñ
Berekât mihmândan gelür

Sen baña mihmân olayduñ
Her zamân cânım alayduñ
Bu cânımın ‘ivazına
Bir dem yüzüme güleydüñ

Sen baña mihmân olayduñ
N’ola kalbime dolayduñ
Benim âhîr nesnemde
Gelüb karşıma durayduñ

Gelüb karşıma durayduñ
Beni menlikden alayduñ
Benim maqşûdum ha budur
Ben olmayım sen olayduñ

Merdân iseñ ey delü sen
Hâkq’sız dem urma bir kezin
Hâkq’sız ötürdüğüñ nefes
Saña hicâb perde gelür

Bu perdeleri eriden
Bu derd saña oldu neden
151b
Deñizsiz [keşti] yüriden¹⁰¹
Bundan ğayrı erde gelür

Perde oña yol gitmeye
Yolsızlar menzil tapmaya
Gözini ki perde dutar
Kulağına ğavğa gelür

Ben kıldığım bed fi’ller
Hâkq deñizini benden eyler
Cem’ olur yığılır bular
Gine benden baña gelür

¹⁰¹ Metinde kişi.

Bir nefes Hakk'sız söyleme
Gönlü kuşu şori¹⁰² ola
Şalsañ ava avın almaz
Ol bomboş kaydır gelür

Gör bu gönlünüñ kuşını
Dürr için avlar 'arşını
Yerden çıkar gökden yağar
Cemî' insândan gelür

İnsân iseñ sen de beyle
Bu 'ömrüñi virme yile
Hakkı işit hakkı söyle
Ma'lüm olsun senden gelür

Gör ehl-i seyrün hâlini
Kimse bilmez ahvâlini
'Arş u kürs levhüñ yolını
Teprenmeyüb gider gelür

Bu nazırınıñ hâlidir
Meydân onuñ meydânıdır
Cemî' körler yolıdır
Döner doğru yoldan gelür

Her kim gice uyanadır
Hakk nûrına boyanadır
Bu işler oña az degül
Va'llâh oña boldan gelür

Gicenüñ seyri uludur
Gice yatanlar delüdüdür
Kimüñ ki kalbi doludur
Oña haşş u 'âmmdan gelür
152a
Gice fikri seyre çeker
Gice zikri gevher eker
Yıgılur kalbüñ damına
Tökülür nâvdândan gelür

Gice zikrin çok eylesün
Gökde nûrdan zikir olur
Ağzuñ açarsın açılır
Saña huzûr ondan gelür

Gice zikrünüñ nerdbânıdır
Cümle nesnesi nûrdandır
Kadem kadem pulle pulle
İner nerdübândan gelür

Her çağ namâz kıılır olsun
Aşluñ hazır imâm eyle
Cümle eşyâ māmür olur
Her ne var imâmdan gelür

¹⁰² Metinde "şāver". MK A685 nolu nüshada "şori" şeklinde yazılmış. Söz, laf, sohbet anlamlarına gelen şor kelimesinin daha uygun olacağını düşünüyoruz.

Gör bu gönül neni diler
İsterdim vuşlat olsa
Bu āb ü gil yanar gider
Her ne var vuşlatdan gelür

Gice namāzını kııl dur
Özüni Haqq'a inandır
Qalbünü Haqq ile doldur
Tā bilesin handan gelir

Bu bir derddür devāsızdır
Pīşvāsızdır māyesizdir
Teveccühsiz hayāsızdır
Hayā ha imāndan gelür

Hayāsız olmagıl zinhār
Hayāluda hem onlar var
Müneccimdir o hāl saña
Açıluban fālden gelür

Haqq'un sırrı kimde ise
O bir avdır gözde gerek
Ol ava üstād olmayan
Çıkar hotdur baldan gelür¹⁰³

Her ki bu renge boyanur
Varur zikirlere dalur
152b
Her ne dise rüsvāi olur
Başına bu hālden gelür

Bu hāllere iren kişi
Şalupdur nām u nengini
Özini rüsvā gösterir
İçmiş meyhāneden gelür

'Āşık zikrūn iyesidir
Nūr 'aşıka geyesidir
Cemī' deryā gavvāşıdır
'Aşk deñizin boylar gelür

Qaşık kaynardır kazanı
Meyler içer gānī gānī
Gine açmış dürr dükkānın
Bu eşyānı toylar gelür

Bu eşyānuñ toydugunu
Ol gündür ki görür seni
Cümle enbiyā hātemi
Ha şefā'at senden gelür

Yere göke sen mirātsın
Şıfāt sende yokdur zātsın
Gören zāt göziyle görür

¹⁰³ "Hot" ve "bal" kelimeleri çocukların aşık ile oynadıkları oyunlarla ilgili iki kelimedir. MK nüshasında "هوت" ve "بال" kelimeleri geçerken çalıştığımız nüshada "هون" ve "بال" kelimeleri geçmektedir.

Gelene ol zâtdan gelür

Her kör ister seni göre
İster ol âyinesini
Âyinesiz olma gözüm
Bunlar âyineden gelür

Âyinedir faḥr-i cihân
Ondan âşikâr olur nihân
Tecellî indirir sübhân
O faḥr-i cihândan gelür

Yatma gice zikrine dur
Ey ekini dürr yüki dürr
Yüki özi bellü degül
Sidretü'l-mütehâdan gelür

Ey delü sen dīvānesin
Dürüş bunları alasın
Nâzırıya ḳul olagör
Bunlar saña ondan gelür

153a
Gelene o zâtdan gelür
Ehl-i bināya görünür
O dem özine dirilür
Ha tecellüña bürünür

Tecellîdir varı yoḳı
Tecellîdir azı çoḳı
Tecellisiz nuṭṭı yoḳdur
Sen de eyle ol ey aḫî

Sen senlüḡiñi saḫlama
Şavur tozud Ḥaḳḳ yolına
Dolar ondan gönlüñ gözün
Bu dâ'im ha beyle olur

Dâ'im Ḥaḳḳ ilen olan
Çıḳsun aradan kendözi
Kendözi aradan çıkan
'İlm-i ḫikmeti ol bilür

Özini saña şarf iden
Leyl ü nehâr saña gider
Şan şifātuñ miḫrâbıdır
Secdesini saña ḳılır

Bu eşyānuñ sensin cānı
Sensiz olan çevürir gider
Çürümez onlar teni kim
Ol senün ilen diridir

Ehl-i fenānuñ işi bu
Vuşlat imiş leyl ü nehâr
Vuşlat didüḡi ha odur
Özini ol fenâ ḳılır

Gice zikrine durayduñ

Nür deñizine dalsayduñ
Bu cümle yaradılmışa
Gün tek tecellî vireydüñ

Gün tek tecellî vireydün
O menzillere ireydüñ
Bir dānesi iki cihān
Bile metā'lar bulayduñ

O menzillere ireydün
Çoqlara maqşūd olayduñ
153b
Dileyeydüñ maħallinde
Qabül olduğın göreydüñ

Gice zikri sende pinhān
Ondan dolu cümle cihān
Özüñ vireydüñ feyzine
Bişüben büryān olayduñ

Gice zikrine durasın
Çok hikmetleri göresin
'Arşuñ kürsüñ pür-naqşını
Göresin 'ārif olasın

Göresin 'ārif olasın
'Ārifler ile bilesin
Gider cümle hicāblaruñ
Yağın ehl-i Haqq olasın

Yağın ehl-i Haqq olasın
Cümle eşyāya dolasın
Şalası bu āb ü gili
Ha oña fenā olasın

Gice zikrine durasın
Zikr-ile diri olasın
Yüz vire saña her mekān
Onda cāvidān bulasın

Onda cāvidān bulasın
Ma'sūkuñ ile bilesin
Öldüresin bu nefsuñi
Bir büyük ğazā kılasın

Gine dağılduñ giceye
İstersin ki dürr bulasın
Yetür özüñ dost kūyma
Başa özüñ dürr olasın

Dürrüñ kāmı ha ondadır
'Āşıklar oña baş virir
Ehl-i Haqq'uñ avlağıdır
Varuban onda qalasıñ

Ey dīvāne mülküñ māluñ
Budur ki söylenür ħālüñ
Hiç handa yerüñ qalmadı

Meger aşla kılasın¹⁰⁴
154a
Aşluñ aşlını bilesin
Her nazarda vaşl olasın
Bir kimse senden hâl şora
Aşlı beyān eylesesin

Aşla dopdolu dolasın
Cümle cihāna viresin
Sende gümān isteseler
Bende yoqdur lā diyesin

Bende yoqdur lā diyesin
Dā'im tecellī geyesin
Qalmışlara azmışlara
Beriyelerde görünesin

Hanı vaşl olduğıñ hanı
Yoluñ odur yoluñ tanı
Arayasın bī-nişānı
Gine ha aşlı bulasın

Ha bī-nişānda qalasın
Ġayr menzile yol düşmeye
Bu seyrüñ şarf ola gide
Onda bī-nişān olasın

Bī-nişānuñ meydānına
Düşenler zerre bulmadı
Ehl-i fenālar bulmadı
Gerek sende bulmayasın

Ha oldur bildiren bilen
Dutağun āyīneler silen
Saña hikmetler bildiren
Ondan özge bilmeyesin

Onuñ derdine düşesin
Yanubanı tutuşasın
Göz yaşına ġarq olasın
Gözüñ yaşın silmeyesin

Ey 'aciz itüb gide gör
Özüñi mevşüf ide gör
Bilmeyeler handalığıñ
Arada itüb gidesin

Sen dağı taḡkīkle anı
Çün virildi anuñ sırrı
154b
Yoluñ açuqdur ha yüri
Olmaya ki qayıdasın

Gice zikrine durasın
Issı yirüñi şalasın
Her dem yüz be yüz olasın

¹⁰⁴ Metinde "kasılasın". MK A685 nolu nüshada "kılāsın".

Gerek dopdolu dolasın

Gice zikrũn kār-ḥānedir
Cümle teşneler ḳanadır
Aşıl ehl-i Ḥaḳḳ anadır
Sen gerek ondan doğasın

Sen gerek ondan doğasın
Gün tek cihānı dutasın
Bu cümle yāradılmışı
Bir dāne gibi udasın

Sen bu gice zikrin ile
Yerler erir göge aḥar
Sen buña ‘acāib dime
Daḥı ‘acāib göresin

Daḥı ‘acāib göresin
Boğun boğun şāḥ viresin
Biñ yıl ḳurımış ağacuñ
Dönüben bārın viresin

Dönüben bārın viresin
Cümle eşyāya diyesin
Ḥaḳḳ dilinden bu sözlerũn
Gerek cevābın alasın

Bu bir zikirdir ey ‘Āciz
Niçesin tek ‘aciz olur
Gāh dolasın bu ḥāllere
Gāh zikre ġarḳ olasın

Haçan baḥsañ āyīneye
Tecellī ile göresin
Daḥı bu sözleri dime
Saḥla özüñ baḥr olasın

Olmaya ki Mañşür gibi
Özü ki ber-dār idesin
Sen bir iş ile ey delü
Çekil aşluña fenā ol
155a
Çok istese aġyār seni
İtesin ḳapulmayasın
Ḳılacak yer ha odur
Cihān ondan dopdoludur

Cümlenũn maḳşũdı odur
Onı ḳalbũña alasın
Onı ḳalbũña alasın
Oña dopdolu dolasın

Nice maḳşũd isteyene
Gerek ki maḳşũd olasın
Gerek ki maḳşũd olasın
Ol isteyen bilesin

İrdüresin maqşūdına
Öz maqşūduñı şalasın
Öz maqşūdınñı şalasın
Nireye baħsañ alasin

Onda dürr ü gevher ola
Bile zikire dalasin
Onda dürr ü gevher ola
Çıqargıl düşegil yola

O yol senüñ mülküñ olsa
Bu ‘āleme şarf idesin
Bu ‘āleme şarf idesin
Özüñi üste qoyasin

Bu bir tükenmez māyedir
Handa oldıgım bilesin
Handa oldıgım bilesin
Oña cān u baş viresin

Ha oña sefer kılasın
O yola tüccār olasin
O yola tüccār olasin
Senüñ dürüñ eksilmeye

Şarf idesin Haqq yolına
Māla cāna qalmayasin
Varuban ondan qalasin
Cānuñı qurbān kılasın

Geçüreler kabüllığa
Qurbān oldıgım bilesin
155b
Qurbān oldıgım bilesin
Çünkü dost ile bilesin

Sen dosta qurbān oldıgım
Gelme hiç yerden dile sen
Çünkü dost ile bilesin
Özüñi şalma dile sen

‘Āleme tecellī vire
Beñzeyesin bir güne sen
Beñzeyesin bir güne sen
Hoş kār-ħāne sindiresin

Gāh olasin dīvāne-veş
Gāh ħāllerüña gülesin

Yol erisin zikrūñ ile
Gayrı yoqdur Allāh söyle
El uzat yetdügi yere
Başa onda dürr diresin

Başa onda dürr diresin
Muhtāc olana viresin
Dola söyle gönlüñ gözün
Hırmenciye beñzeyesin

Yer ü gök anuñ muhtâcı
Odur cümle eşyâ cānı
‘Arş u kürs ondan devine
Artuğ muhtâc sen olasın

Bi-ḥamdüli’lilâh ki uyanduñ
Gice zıkrine boyanduñ
Cümle zıkr seni diye
Böyle ihtiyâr olasın

İhtiyârũñ elde iken
Ḳoyma bu gice zıkrini
Dört yan baḡa sende göre
Böyle ḥikmete dolasın

Duralum gice zıkrine
Gör ki ne gencler açılır
Bir zerrece mâni’i yok
Cümlesi ḥaḳḳdan virilür

Böyle ḳaṭarlanur gelür
Kimse az olduḡın bilmez
156a
Ehl-i zıkr ḳalbũñ geñit
Gelen ḳalbũña yığılır

Dürr için deryâda gezen
İşit cānsız ele girmez
Düş izine gör handadır
Ol yola başuñ viresin

Düş izine gör handadır
Hem gönülde hem cāndadır
Eger meydān eri sensen
Gerek meydānda durasın

‘Āşık olan bir dürr için
Aru gibi çiçek arar
Bu eşyānı şir’in iden
O bal gerek sen olasın

O bal ṭarīḳ mişālidir
Bu iş iyesi ḥālidir
Ma’sūḳ ‘āşıkuñ yolıdır
Dutub o yolu gidesin

Dutub o yolu gidesin
Gitmeyüb menzil alasın
Gāh diyesin ben delüyüm
Gāh bu işe māt ḳalasın

Bu işlere māt ḳalasın
Cemī’ ḥarfe ḳanasın
Yandirasın şifātluñ
Küllü varuñ zāt olasın

Küllî varuñ zāt olasin
Zāt olduğını bilesin
Seyr ehli ki seyre gide
Seyrine ortak olasin

Seyrine ortak olasin
Dā'im nefse 'aķķ olasin
Biñ yıl qurımış ağacdan
Ondan dürrler doğurasın

Ondan dürrler doğurasın
Bu kez haķķa doğrulasın
Qoyasın nefsuñ murādın
Qalbüñ haķķa çağırasın
156b
Qalbüñ haķķa çağırasın
Gerek sen de çağrılāsın
Özüñi zikre şarf eyle
Hikmetlere dağılasın

Gice uyaķlar virdidir
Bunlar cemî' Haķķ sırrıdır
Zikrüñ gökler kilididir
Bağlu kapular açasın

Yatmayasın uyanasın
Gice zikrine yanasın
Cehd eyle aşlı bulasın
Dā'im renge boyanasın

Dā'im renge boyanasın
Bu vaşl içinde yanasın
Cihān faħri Muħammed'e
Gircekden ümet olasin

Ümmet iseñ bu fikrüñi
Cārî kııl gice zikrüñi
Gök zikirlere hükmiñi
Buyruķ idüb dağıdasın

Buyruķ idüb dağıdasın
Nefs yüzine dağ idesin
Gice zikrinüñ dürrinden
Özüñ için dağ idesin

Bunlar ile olmaz şalvāt
Bunlar seni eyledi māt
Nefs ü hevā şöhret şehvet
Bu yoldaşları şalasın

Bu yoldaşları şalasın
Aşlm gögin kırıdasın
Yollaruñı arıdasın
Gine zikrüña giresin

Gine zikrüña giresin
Bu zikr ilen ha gidesin
Bir nefes ayru olmaya

Zikre dopdolu dolasın

Zikre dopdolu dolasın
Yüriyib menzil alasın
157a

Eyyām öte azalmaya
Eyle dopdolu qalasın

Bu ne ‘ağılsız delüdü
Böyle hayaller aparur
Çünkü sende ki doludur
Gayrıda dolu göresin

Özüñ için dağ idesin
Her nefesde çağ idesin
Unudasın öz hālünü
Yere göke dağıdasın

Gice zikrinün dürrinden
Yatma apar hırmeninden
Cihān dolu ‘arif geldi
Virmedi haber birinden

Hanı gice zikrün hanı
Zikründür cānsızlar cānı
Zikrüne atlan ha yüri
Her dem menzülüñi tanı

Zikirdir seni uyaran
Ziklerün dadın alan
Haqq Haqq deyübeni yanan
İlahuñ adın adayan

Ha zikru’llāh adıdır
Zikir qalbün bünyādıdır
Bir nefes onsızın olma
Ehl-i fenā çerāğıdır

Bu zikrün bir meydānı var
Hiç ucı kıyı bilinmez
Didüğince genc açılır
Bî-haberlere virilmez

Bî-haberlere virilmez
Anuñ için naşib olmaz
Ey ‘Ācizī sen diyersin
Ġāfiller rahmetin girsin

Handa yoluşsuñ bu hāle
Dönersin inkār olursun
157b
Benim inkārluğum baña
Ziyānı degmez hiç saña
Dağı dinme epsem öter
‘Āmm içinde hor olursun

Gice zikriylen olasın
Zikrün baħrine dalasın

Bu tevḥīde ğarḳ olasın
Dağı girü gelmeyesin

Bu tevḥīde ğarḳ olasın
Zıkrı ḳalbe doldurasın
Olduğı ḳadd u ḳāmetüñ
Tevḥīd ile yandırasın

Tevḥīd ile yandırasın
Külin göge şavurasın
Dağıla cümle göklere
Onda zerre bulmayasın

Tevḥīd ile yandırasın
Külin göge şavurasın
Kimse senden ḥāl istese
Gerek onı ḳandırasın

Ey delü sen dīvāne sen
Nişe düşersin dāma sen
'Aḳluñ özüña yār eyle
İlişme bu vīrāne sen

Dönüb buña fikr olasın
Bu fikrden bikir alasın
Bikirden açılan nedir
Ġayrı yoḳ Ḥaḳḳ'ı bulasın

Ġayrı yoḳ Ḥaḳḳ'ı bulasın
Onuñ içün dalanasın
Cümle şey anuñ acıdır
'Āciz gibi ac olasın

'Āciz gibi ac olasın
Ha oña muḥtāc olasın
Bir dem fikrine düşesin
Ḳabül olmuş ḥacc olasın

Bir dem fikrine düşesin
Ḳaynayubanı daşasın
158a
Hergiz ḥālī ḳalmayasın
Tecelliye buluşasın

Göklere doldı yerler doldı
Zıkrüña hiç yer ḳalmadı
Bunuñ bir çāresi vardır
Meger ḳalbüña yıḡasın

Bu zıkr ilen yıḡılasın
Küllī var ha zıkr olasın
Aşluña vaşl olmağ için
Bu ḥāle ha fikr olasın

Sen buña yaḡşı iş söyle
Buni öziña iş eyle
Ḳayıt gine bunı söyle
Olmaya ki unudasın

Dā'im bu zıkr işin işle
Özüni yolundan daşla
Yoluñ tikenı arınsun
Yüzüñ üste sürünesin

Yüzüñ üste sürünesin
Süründükce yüz olasın
Hallerüña yörenesin
Bir ma'nādan yüz olasın

Bir ma'nādan yüz alasın
Bu menzilleri şalasın
Nişānız oldu her nişān
Varuban onda kalasın

Ondan 'arş-ı a'lā dolu
Ondan tahte's-serā dolu
Ondan cümle eşyā dolu
Onsuz meydāna girme sen

Onı bilesin haqqdır ol
Hāy-ı fā'il muṭlaqqdır ol
Onsuz kimesne dirilmez
Onsuz nefes urmayasın

Onsuz nefes urmayasın
Onsuz bahre dalmayasın
Zıkr ol ola fikr ol ola
Bir dem ayru olmayasın
158b

Zıkr seni Haqq'a başlar
Fikr öñüñce yoluñ başlar
Delü kimi her yabana
Dutubanı gitmeyesin

Gice mülkine giresin
Aşlı qalbüña alasın
O nesne ki maqşūduñdur
Bir yerine biñ alasın

Aşlı qalbüña alasın
Qalbüñi aşla viresin
O nesne ki aşla çekmez
Cümlesinden dūr olasın

Gice zıkrine durasın
Maqşūduñı uluyasın
Derd göresin devāsı yok
Oña bir dermān bulasın

Oña bir dermān bulasın
Aşluña vuşlat olasın
Eyle menziller göresin
Kimligüñi bilmeyesin

Dağı arada gayrı yok
Haqqdan gayrıya meyli yok

Gören odur gösteren ol
Dağı kim vardır diyesin

Dağı kim vardır diyesin
Gönlüni oña viresin
Bî-nişandır garq olasın
Onda gerd olub gidesin

Onda gerd olub gidesin
Bilmeyesin ki sen nesin
Biñ yıl nişān isteyesin
Āhir nişān bulmayasın

Bî-nişāna düşenlerüñ
Nişānı bî-nişān olur
Sende nişān isteseler
Nişānsız haber viresin

Nişānsız haber viresin
O menzilleri şalasın
159a
Aşıldan kanat alasın
Teprenmeyüb seyr idesin

Teprenmeyüb seyr idesin
Bir demde oña gidesin
O senüñ menzilüñ olsa
Gönlüni oña viresin

Tā bilesin ki Haqq'dır ol
Cümle eşyā oña çeker
Teklif idesin özüña
Sen dağı oña çekesin

Odur cümle eşyā cānı
Sen onı özüñde tanı
Sende muhabbet toğumı
Onuñ eliylen ekesin

Her handa ekseñ o biter
Dānesi 'ālemi dutar
Her dānesi aşla yeter
Kayıdub anı diresin

Her dānesi aşla yeter
Gün gibi 'ālemi dutar
Senüñ zikrüñ içindedir
Sen gerek anı göresin

Sen gerek anı göresin
Sen dā'im anı diresin
Āyrı yerden ele girmez
Onı aşıldan alasın

Onı aşıldan alasın
Doldurasın bu cihāna
Zerresinden ekilmeye
Haqq yolına şarf idesin

Ḥaḳḳ yolına şarf idesin
Evvel özüni viresin
Zikrūn ilen fikrūn ilen
'Ayūduña¹⁰⁵ dürr alasin

Her kime dürr gerek ise
Çekilsün aşlına gitsün
Çekil aşluña ey aḥmaḳ
Başa sendedir olasin
159b
Aşla yetenler işleri
Aşıldadır gerdişleri
Ḳalmaz ayruḳ teşvīşleri
Onlar gibi şād olasin

Onlar gibi şād olasin
Durmayub aşla gidesin
Dā'im aşlıyla olasin
Her demde maḳşūd bulasin

Şerī'atūn pāk idesin
Yollaruñı arıdasın
Gördüğüni dimeyesin
Kitāblar ile gidesin

Ha ehl-i fenā nişānı
'Ömr oldukça iste anı
Yüz çevür aşluña yüri
Tapuban emīn olasin

Ehl-i tarīḳ ḥāli budur
Ḥāşılınuñ biri biñdir
Ḥāşılını bildirmeye
Aşıldan ayru olmaya

Aşlı ḳalbūña alasin
Her nefes ondan dolasin
Bilmeyeler handalığuñ
Aşl içine seyr olasin

Aşl içinde seyr olasin
Aşluña esir olasin
Olmaya saña hiç müşkil
Yol başlayan perr olasin

Yol başlayan perr olasin
Doğru Ḥaḳḳ'a aparasin
İnce nā-merd ḳalanı
Maḳşūdına yetüresin

Aşla ḳarışa şu gibi
Ḳalb yumuşana mūm gibi
Sen daḥı o mü'min gibi
Girçekden mü'min olasin

¹⁰⁵ Anlamını bulamadığımız kelime (144b)'de de geçmektedir.

Girçekden mü'min olasın
Dā'imā aşla gidesin
160a
Niçe bilinmez maqşūduñ
Gine aşıldan alasin

Aşluñ hişārına dā'im
Şal özüñi qalma kıraq
Yandır özüñi şevkine
Olamaya kenār idesin

Bī-nişānuñ deryāsına
Çoqlar tümdi nişān için
Elde nişānı olmayan
Dermend 'āciz olasin

'Āciz kayıt aşluña sen
Başa oña vaşl olasin
Sen çık aradan onı bil
Vuşlat demini bilesin

Vuşlat vuşlat ha diyesin
Bu habere eriyessin
Vuşlat haberin ey vuşlat
Gine vuşlatdan alasin

Aşlı qalbe doldurasın
Gerek aşla yār olasin
Bu nefis ü hevā sende var
Dā'im anı söndüresin

Aşlı qalbe doldurasın
Üstüña nāzır olasin
Ger özüñ nāzır olmasuñ
Nāzırlarıyla gezesin

Nāzırıydın bu devletüñ
Vuşlata irdi kudretün
Bir dem hālüñ tebdil ola
Haberini ondan alasin

Vuşlatuñ haberi çoqdur
Ondan özge haber yoqdur
Bu cemī' aşl içindedir
Oña yanub gerd olasin

Ol yazusu burulmayan
Meydānda bir merd olasin
Meydānda bir merd olasin
Dā'im meydānda durasın
160b
Bī-nişānuñ meydānıdır
Ebedi onda qalasin

Bī-nişānuñ meydānına
Düşenler bir nişān için
Yüz biñ yıl nişān istesen
Āhır nişān bulmayasın

Kimse görmedi bir kişi
Bî-niřāndan niřān vire
Sen dağı onlaruğ gibi
Zinhār niřānsız diyesin

Ey Ācizī çigdür aşuğ
Aşla yetüre gör işuğ
Nāzırınuđ küresinde
Ķaynayubanı bişesin

Bir řalavāta dur ey kişi
Ķarřuđda aşl imām ola
Gördüğ ki eřyā yığılur
Sen dağı me'müm olasın

Sen dağı me'müm olasın
Çünkü aşlıyla bilesin
Berk durasın ol er gibi
Onları tābi' kılasın

Onları tābi' kılasın
Bu ĥālleri kıllanasın
Gerçek olsun ki dānesin
Her ne ĥarf olsa kınasın

Her ne ĥarf olsa kınasın
Vir cānuđı ol cāna sen
Sırra maĥrem tapmayasın
Ķalbüđ içinde yanasın

Ķalbüđ içinde yanasın
Yoluĥasın ol cāne sen
Ķaflet almaya gözüği
Tiz yuĥudan uyanasın

Ķaflet almaya gözüği
Aşluğa döndür yüzüği
Kimse bilmesün izüği
'Ārif gibi yüriyesin

161a
'Ārif gibi yüriyesin
Cümle ĥarfi sen bilesin
'Ārifliđi senden ala
Her kime kim sen iresin

Gerek çoğlara iresin
Göñlüđi virgil bire sen
Sağa müşkil ĥiç olmaya
Her dem yetesin pıre sen

Ey delüsün divānesin
Ha düşersin gümāne sen
Gümān seni onda kıoyar
Pir öñünde eriyesin

Pir öñünde eriyesin
Eriyib baĥre düşesin

O baħr mevci aşla çeker
Kenārda ƙalduñ nişe sen

Pir öñünde yoğrulasın
Gine yenüñi tapulasın
Yağşı nişān sende budur
Pirüñ bulunca gidesin

Pirüñ yolunca gidesin
Tarpeden aşla yetesin
Her nazar piri göresin
Ha pır ƙalasın itesin

Kimse görmedi bir kişi
Pirisiz kemāl bulmuş olsa
‘Aciz kemāl baħrine dal
Ĥayf kemālsiz ƙalasın

Bir uyan aħ bu söze sen
Gözüñi tik ol yüze sen
Sen olmayasın ol ola
Baħmadın her dem göresin

Baħmadın her dem göresin
Cümle eşyāya viresin
Dimeye kimse sendedir
Onuñ ilen bir olasın

Çünkü sen ‘ārif olasın
Allāh’dan Ĥikmet duyasın
161b
Her dem tecelli alasın
Ondan dopdolu dolasın

Ondan dopdolu dolasın
Bu menlügüñi şalasın
Sen didügüñ toprağdır şu
Aşl öñine tozinasın

Aşl öñine tozinasın
Cemī‘ deryāya dolasın
Başuñı onda viresin
Deryālarda dürr olasın

Başuñı onda viresin
Başsız meydāna giresin
İsteseñ aşlı bulasın
Bu eşyāya yol olasın

Bu eşyāya yol olasın
Ƙalbüñi oña viresin
Kendüñ arada olmaya
Yolcılara yol olasın

Yol eri kim yola gider
Faħr-i cihāndan açılır
O yol cemī‘ aşla çeker
Zinhār o yola çekesin

Gice zikrine durasın
Cümle deryāya dolasın
Aşluña vaşl olmağ için
Aşıl kıala sen gidesin

Gice zikrine durasın
Her ne var zikre şalasın
Bu cümle yaradılmışa
Yol gösteren sen olasın

Gice zikrine durasın
Hevālarda devr olasın
Özüñ rengleri Şalasın
Tecellīye boyanasın

Gice zikrine durasın
Hak'dan yaña yol alasın
O yolca Hak'a varasın
O yola serdār olasın
162a
O yola serdār olasın
Çoklar arduña şalasın
Ölmez diri cān olasın
Ondan cāvidān bulasın

Şalma özüñi dile sen
Ger ma'sūkuñla bilesin
Āciz gibi belā-keş ol
Nefsi yere bileyesin

Gerek sen bir göz olasın
Hakı göze doldurasın
Hak'dan ğayrı görür olsañ
Uyub yabana şalasın

Dā'im gördüğün Hak olsa
Dā'im didüğün Hak olsa
Hak'sız nefes urmayasın
Başa ehl-i Hak olasın

Her vaqt şalvāta durasın
Gerek imāmuñ Hak olsa
Cümle eşyā me'mūm olsa
Gerek yüz be yüz olasın

Zāhir gözüñ görmez onı
Cesedüñ cümle göz olsa
Dā'im gice zikrine ol
Kalbünden āyine alasın

Kalbden āyine alasın
Āyinesiz olmayasın
Olmayasın gā[h] ü bī-gāh
Dā'im fenālık bulasın

Kalbden āyine alasın
Ġafletlerden uyanasın

Sende karanķu olmaya
Beñzeyesin bir aya sen

Ey ehl-i fenā handasın
Özüña maķām isteme
Ehl-i fenā hālî budur
Bir uğurda nîst olasın

Ey oğul sen dîvānesin
Dîni virme dünyāya sen
162b
Yürüyüb aşlı bula gör
Bu hâllerüña gülesin

Bu hâllerüña gülesin
Güldügünce gül olasın
Gül saña zâhir olmaya
Dâ'im andan bûy alasın

Bu baña ho gül ayıdır
Zâhir bir yerden açılmaz
Bu deñize ğarķ olasın
Allâh luţfidır diyessin

Bu luţfa sen boyanasın
Bî-dâr olub uyanasın
Bu luţf seni kapa ala
Bu hâlleri kullanasın

Yatma böyle bir işde ol
Cünbüşde ol ħurüşda ol
Cümle melek ine saña
Sen onlara ħarışasın

Onlar saña gelür niçün
Aşlı sende bulmaq için
Bî-nişāndan ħaber şorar
Onlara ħaber viresin

Ey delü sen dîvānesin
Gerek nişānsız olasın
Ĥicāb olmaya gözüña
Dâ'imā onı göresin

Dâ'imā onı göresin
Onsuz daħı n'eyleyesin
Yaħşî nişān sende budur
Ol olasın ölmeyesin

Baħ baħ aħaħ bu delüdü
Sözlerine ğuş eyleme
Özüñ için bir yol başar
O yolca aşla gidesin

Sen olmaķlık ol olmaķlık
Bu ikilik maķāmıdır
Sen çık aradan onı bil
Gerek bir vaşla olasın

163a

Vaşla nişān ha ol olsa
Sende nişān tapulmaya
İtülüben gerd olasıñ
Cümle göklere dolasıñ

Göklerde seyrān idesin
Her nefes aşla gidesin
Senüñ seyrānuñ bu olsa
Teprenmeyüb av alasıñ

Teprenmeyüb av alasıñ
Seyr ehline av olasıñ
Hergiz oduñ görünmeye
Bu derdlerüñle yanasıñ

Gice zıkrine durasıñ
Cānuñı kurbān kılasıñ
Zıkrüñ feyzini göresin
Cān viresin baş viresin

Gice zıkrine durasıñ
Başdan ayağ zıkr olasıñ
Her ne ki Hāq'dan virilür
'ıyān 'ıyān hoş bilesin

Gice zıkrine durasıñ
Bī-nişān mülkin bulasıñ
Sen olmayasın ol ola
Durmayasın seyr idesin

Gice zıkrine durasıñ
Zāhir bāṭın zıkr olasıñ
Bir dem gözüñ görmeyecek
Yaş yerine kan viresin

Durmayasın seyr idesin
Seyr içinde ṭayr idesin
Yaḥşı nişān sende budur
Ha aşıldan seyr alasıñ

Ha aşıldan seyr alasıñ
Dā'im aşılla olasıñ
Hergiz oduñ görülmeye
Zıkrüñ içinde yanasıñ

Zıkrüñ içinde yanasıñ
Her zıkrden feyz alasıñ

163b

Cümle eşyā onı diye
Bu işlere māt kalasıñ

Bu işlere māt kalasıñ
Gerçekden delü olasıñ
Gökden deñizler açıla
Cümlesine sen dolasıñ

Gice zikrũn bâtı́l degũl
Bâtı́llar ehl-i hāl degũl¹⁰⁶
Çık aradan ey āb ü gil
Her ne var Hāq'dan alasın

Ey ne delũsũn dīvānesin
Nişē dũşersin dāma sen
Dā'im bu Allāh zikrine
Yüz çevürib uyanasın

Allāh zikri sende olsa
Araya ğayrı girmeye
Ol zikr ala qalbũni
Sen avu alub gidesin

İsteyeydim ben de seni
Ha göreydim dopdolu sen
Ğayrı girmeye qalbime
Taḥkik ideydim dolusun

Daḥı dolu nice olur
Aşı́ldan ğayrı bulunmaz
Cihān onuńla doludur
Bī-ḥaberler onı görmez

Bī-ḥaberũn ḥaberinũn
Gel nişānın alam sańa
Cihānda bī-nişān bulan
Va'llāh bi'llāh o delũdür

Gel bu delũ meydānına
Başā aduń delũ olsa
Faḥr-i cihāndan açıla
Sańa dā'im ha ol vire

Faḥr-i cihāndan açıla
Ondan yerler gökler dola
Qalbũña bir mühr alasın
Gerek dā'im sende qala
164a

Gerek dā'im sende qala
O mühri dõşegil yola
O mührũn muḥtacı ola
Cümle eşyā senden ala

وصل على جمع الانبياء والمرسلين
والحمد لله رب العالمين

Nũr Muḥammed Şalavāt (Ḥikāyet Gelũn Yā Allāh Diyelũm) (59)

Gelũn ha Allāh diyelũm
Adın bismi'llāh diyelũm
Ha zikr-i ilāh diyelũm
Bize vire iḥsānını

¹⁰⁶ Metinde batāl.

albimize o Őah olsa
Biz olmayak ha ol olsa
Tecelli bize yol olsa
Bildire vahdet kanını

Sen gevde canuñ ol olsa
anda baħsañ 'ıyan olsa
Bir can viren biñ can ala
Esirger mi o canını

Allah nurına geyine
Perr ü balin yiñileye
albine sultān eyleye
Muřafā'nı çehār yārini

Eyle ümetlene oña
Yāre ne muķbiller gibi
İki cihāna virmeye
Bir müyinuñ terāsını

Gire ĩřārına onuñ
Muħıbb-i dünyā olmaya
Vālihü ola viřāline
Oña vire iķrārını

Beyle tecelli geyine
ahāreti eksilmeye¹⁰⁷
Güzārına şah-bāz ola
Ha gözleye řikārını

Bu ĩikāyet onuñ içün
Allah'dan ğayrı bilmeye
164b
Ha ilāhī zıkr eyleye
Silke bu mülk ü mālını

Ol kişiler geçdi řirāt
řerī'atden atlandı at
Aşıldan aldılar kıanat
Seyr ider lā-mekānını

Lā-mekānda seyr iderken
Yoluħdı gizlü gence uş
Teveccühi ha buñadır
Vaşl ide külli varını

Ehl-i vuřlatuñ vahdeti
Ha vaşl imiş leyl ü nehār
Ağyāra sırrın açmaya
Ha berk duta dildārını

Maķřüdi ha vuşlat imiş
Vaşl eyle zāt-ı pāküña
Dā'im seni beķā bile
Göre kendü fenāsını

¹⁰⁷ Metinde ahāreti eksilmeye ha.

Bu cesed yoğrulmayınca
Sen gidüb ol qalmayınca
Küllî var ol olmayınca
Ol kişi bilmez hālını

Küllî var ol olmayınca
Oña hayrân qalmayınca
Ondan destür almayınca
Ol açmaz perr ü bālını

Haqāyık gözleyüb giden
Allāh için yardım olañ
'Abd-i 'āciz ne söylesün
Efendinüñ su'ālını

Gök olmaya yer olmaya
Ara yerde ğayr olmaya
Bî-nişandır bî-nişandır
Cümle şey onun hayrânı

Eyle direm tek dā'im şakır
Bu 'āşık yoğ olur gider
'Ārif olan aç gözünü
Gel teff-i nūrını tanı
165a

Bunca ki ben baña didim
Añlamadı ne söyledim
Cümle eşyā haqqa vuşlat
Pes senüñ vuşlatuñ hani

Ey meni serdār eyleyen
Düşdi çöle āvāredir
Ol denidir ehil dime
Sürmedi halvet demini

Dertlü iseñ tabibe git
Derdüña timār eylesün
Ben olmadım tabib oldı
Buldum bu derdim emîni

Aşl odur sen aşlı söyle
Aşıldan ğayrı nesne yoğ
Meğer aşıldan açılsa
O göstere dürr kânını

Dürrüñ kânı sen olasın
Mü'minler senden apara
Hamı yere harc eyleme
Şarrāf ol ehlini tanı

Dā'im tecellî söylegil
Tecellî ile seyr eylegil
Özüña maḥrem eyleme
Her bir zamāne cehlını

Gerek kim ehli olasın
Nehrî vü baḥrî olasın
Çıkarasın dürr ü gevher

Sende göreler hatemini

O dürr düşe bu 'āleme
Hācet degül gün olısar
Qalbi o dürrüñ anbarı
Her kim aña nāzırını

Bu iş bize farz olısar
Seyr-i sülük ehli işit
Yaşşı 'aşık o kimsedir
O lālda ma'sūq adını

Her kim ister dürri göre
Arasun ehl-i haqqıları
165b
Eger bire muhtāc ise
Virirler anuñ biñüni

Kim aşıldan içdi kadeh
Mest-i elest haşra degin
Melekler tāb'ındadır
Açdı gökleriñ bābını

Çün bāb açıldı yüzüña
Dur teklif eyle özüña
Haqq görmek virdi gözüña
Gör ehl-i haqq maqāmını

Ehl-i haqqıñ maqāmını
Bilmedi kimse handadır
Haqq-ile vuşlatdır dā'im
Haqqa bağlar hayālını

Kim ki aşlına vaşl oldu
'Abd iken döndi dost oldu
Her nefes dest-be-dest oldu
Yaşın kıldı ırağını

Delü gönül çok ağladı
Senüñ için kıldı firāq
Gayrı firāqā düşmez ol
Sen işitseñ firāqını

Şer'e hilāf eyleyene
Açmadı yüzün ol ilāh
Şerī'ate yedilene
Āyine itdi yüzini

Āyineye bağ ey gönül
Tā olasın vuşlat oña
Olar ki vuşlat oldılar
O doğru gitdi izini

Çıkmadı anuñ izinden
Doymadı anuñ sözünden
Gör nice doldı gözine
Çün aña dutdı özini

Kim ki özin dutdı oña
Ėayrı albine almadı
Yol içinde müşkil olsa
Hem oña söyler rāzını
166a

Uyan uyħudan ey Ėāfil
Senüñ kilidüñ ha odur
Açıl sözün aña söyle
Va'llāh götürür nāzuñı

Yüzün yüzine bir iden
almadı Ėıll u Ėiřdan onda
Özini viren özine
Niçe çok kıldı azını

Ehl-i Ėadan Ėa işiden
Ėayālüñi Ėām eyleme
Bu söz üsne öğme sözün
Añla sözün tamāmını

Ehl-i imān olan gerek
Ėayrı Ėiřāra girmeye
Kendisi ha [me'müm] olsa
Onı bile imāmını

İmāmuñ ol olmayınca
Göñlüñ evi dolmayınca
şala Ėayrı maşudını
Ha oña vire cānını

Cānın aşla virenlerden
Dā'im aşla gidenlerden
Men bu izi izler iken
Ondan aldım şorağını

Delü göñlüm durmaz gider
Ha bile delüler gibi
Añladım bī-niřān imiş
Bu göñlümüñ durağını

Ey zāhid da'vet eyleme
Ėaı seversen ferdāya
Rencür idim şimdi buldum
Bu derdümüñ dermānını

Ey aşlı isteyen vāřıl
Āyine al bağ yüziña
Ekmiş biçmiş dürr ü gevher
Gelün görüñ Ėırmenini

O dürrü isteyen 'āřık
albün arıt Ėırmene git
166b
Üleşdirdikce çoğalur
Görüñ Ėauñ fermānını

Yā ilāhī derd vir oña
Ėayr yerden dermān olmasun

Bir kimse derde düşmedin
Ol istemez devāsını

Yā ilāhi mü'minleri
'Afv eyle birlüğün haqqı
Şun'a çevür halāş eyle
Eline vir āzādını

'Āşık iseñ her şabāhı
'İd eyle ma'sūkuñ ile
Başa saña açā dā'im
'Arz eyleye dīdārını

Her kim aşla yār olmadı
Vālihi dīdār olmadı
Her kimse Mañşūr olmadı
Hergiz añar mı dārını

Özüñi koy aşlı gözet
Özüñi yüz aşlı düzet
Degdi çarh anı bozmadı
Kim kayımladı adını

Tecellīden 'āşıkına
Her dem bık-r-i hūnlar gelür
Dadmaya şorma anı
Dadanlar bilür dadını

Huş baħir ħāzretüñ şer'i
Oña yedilmeyen cāhil
Gezer bu baħrūñ içinde
Yaş eylemez dimāğını

Her kim bu baħre dalmadı
Maħrūmdur gevher almadı
'Āmīdir ħarfe kanmadı
Doğ eyler şir'in balını

Her kimse ki nūr olmadı
Seyri hiç nūra irmedi
Her bir bī-gāne bilmedi
Bu silsile esrārını

167a

Bir kimse şikār bilmedi
Bilmez şikār aşl olduğın
Göre baħri şikār ide
Māni' itmeyesar beni

“موتو قبل ان تموتو”¹⁰⁸

Diri iken ölse gerek
Kim ki öldi oldı diri
Huş buldı cāvidānını

Beyle kerem ide saña
Kevn ü mekān senüñ ola
Huşiler müjde getürdi

¹⁰⁸ “Ölmeden önce ölünüz” anlamına gelen vecize. Ayrıca bkz: Yıldırım, age., s.275.

Nürleyipdir cinānını

Cehd eyle ğavvāş olagör
Dal bu bahre dürrin çıkar
Tüccārı ol ehl-i haqqıñ
Üstüña yığ müşterini

Her kime böyle luţf oldu
Ol baħr-i ‘ummāna daldı
Yollara pişuvā oldu
Dirdi yolunuñ ħārını

O ‘ummāna dalanlaruñ
Hem oña vaşl olanlaruñ
Bu yol içre merdānlaruñ
Dolu görüñ meydānını

Ey ħālİK u ey ğayb-dān
‘Aciz senden ister müdām
Cemālūña vaşl eylegil
Bu Maħmūd cān efendini

Efendim sen avcısı ol
Ha avlaĝıl o dürrü sen
Bir dem gözün çib eyleme
Ķā’im gözle şikārını

Avcı iseñ gezme ırak
‘Aynuñ içinde göre gör
O sizdedir sizde buluñ
Dime fülān fülānını

Ehl-i haqqıñ meydānını
Ķurşan gir eger merd iseñ
167b
Kendü başın top eylemiş
Gördüm çalar çevgānını

Ger kul iseñ boynuñ uzat
Muştafa’nuñ şer‘ine sen
Her kul ki muĝbil olısar
Dā’im görür sultānını

Cümle eşyā oña ħuldur
Dil virib söyleden oldur
Bir ħara daşa ħal dise
Söyler ‘ayn-ı ‘ıyānını

Bu cesed zindānuñ senüñ
Çık şāh-bāz ol şāh ħulına
Kim ki çıkdı buldı beĶā
Daħı añmaz zindānını

Bu güller ki sen görürsün
Biri ansız bŷy virmedi
Hiç ansız gül gül olmadı
Ondan almışdır bŷyını

Bu yerüñ gögüñ fetħini
Ħaĸĸ size virdi ŗükr idüñ
Ķalbünde zikrüñ geleydi
Aĸuñ ĸılıñ seyrānını

Bir genc ki ĸaĸĸ virir aña
Gizlüdür kimse añlamaz
Eŗyā ĸamu müŗteridir
Ħaĸĸ bezemiŗ düĸānını

O genci yüzine açar
Biñer perdeleri giçer
Menzil odur oña uçar
Ħaĸĸdan almıŗ ĸanadını

Eyle yaħın menzil aña
Gözüñ aĸ u ĸarasından
Bir demde doĸar uçurur
Bā-velī ider balasını

Her bala ki bā-velī oldı
Ŗikārın aŗıldan aldı
Bala iken ana oldı
Dā'im tanır anasını
168a

Ol tecelliye geyine
Gire ĸiŗārına anuñ
Ha oña penāħ getüre
Ķayyımlaya ĸiŗārını

İster iseñ vaŗl olasın
Çıĸ āb ü gilden ey gönül
Ey āb ü gil içre ĸalan
Çökertme 'aŗĸuñ ĸasını

Cümle melekler müttefiĸ
Senüñ için tesbiħdedir
Aç ĸulaĸuñ gör ne gelür
İŗidüñ merħabāsını

Dün ü gün Ħaĸĸ'ı zikr eyler
Her ne diler Ħaĸ'dan diler
Cümle eŗyā Ħaĸĸ'ı diyer
Böyle duta iħlāŗını

Tecelliler oña üŗer
Tecellidir dolar taŗar
Cümle melek perrin döŗer
Her dem oĸursa Yā-sin'i

Tecellisini baħŗ eyler
Cümle eŗyā gedā yider
Ha eŗyā olan berü gel
Tanır ol bi-nevāsını

Aña didār açmaz imiŗ
Ol ĸiŗi ĸāŗŗ olmayınca
Tecellilerin gönderir

Her dem ağırlar hāşşını

Dün ü günü zikrinde ol
Zikrinde ol fikrinde ol
Garğ olasin tecelliye
Şayqalla gözgüñ pāsını

Tecellisinden ğayrını
Duta āyine yüzüña
Sen yerine tecelli ol
Qıl ğayrınıñ fenāsını

Saña ‘āşık olanlaruñ
Senden ğayrı baħarı yok
168b
Tecellüña vaşl eylegil
Sen vara döndür lāsını

Tecelli izleyüb gider
Tecellisiz daħı n’ider
Tecelli yandırır imiş
Anuñ hırş u hevāsını

Tecellini tecelliden
Doğuruban doğruladan
Eger ğalef ferzend iseñ
Tanı anuñ eyüsini

Seyr-i sülük ehli olan
Seyr eylesün lâ-mekāna
Çüride itüre bosın
Ha ğāzır bile o seni

Ehl-i ğayā boş yer koma
Ħaqsız ki igne basasın
Bilüñ qalbi dolu görür
Kim ki saħlar ğayāsını

Bu nuṭkı eyleyen ‘āşık
Andan ğayrı baħarı yok
Handa su’al eyleseler
Diyer sözüñ a’lāsını

Bu sālüküñ su’āline
Bundan ğayrı cevāb yoqdur
Qalbünde olan ha odur
Budur yazmış cevābını

Tecelli sendedir dā’im
Qalbi dolu senüñ ile
Senden özge baħarı yok
Kesdi şekk ü gümānını

Her dem tecelli gönderir
Ya’nī ki saña al eyler
Boyanagör o renge sen
Taniyagör reng alını

Yā ilāhī vişālūñi
'Āşık her dem hayāl eyler
Dol qalbüne gencüñ ile
İtme hebā hayālini
169a
Hayālūñi hāşş eylegil
Yoqdur kafā māh yüzine
Bu 'āşık tozınur gider
Añar mübārek hālını

'Āşık tecellīye yandı
Her nefes fenāsın gördi
Cānını mā'sūqa virdi
Qabül gördi qurbānını

Ey tecellīsiz yürime
Nişe ansız boş yer yoqdur
Gördüm anuñla söyleşür
Kim oqursa Qur'an'ını

Tecellidir iner çıqar
Tecellidir saña baqar
Tecellidir erir aqar
Ha söyle bu tecellini

Saña 'āşık olanlaruñ
İndediği tecellidir
Ötebilmez merd-i hevā
Senüñ meydānuñ erini

Tecellī 'ilācuñ senüñ
Tecellidir tācuñ senüñ
Tecellī mi'rācuñ senüñ
Qalbünde qor mirācını

Bu gün haqqānī meclisdir
Gör Allāh'a yaqın kimdir
Göñül gözüyle fark eyle
Tanı gürüh-ı nācını

Tecellidir eker biçer
Tecellidir qonar göçer
Tecellidir aşla uçar
Ağyāra dimez sırrını

Tecellī ilen gitmeyen
Bir çöldedir azuğı yoq
Cihān dolu ehl-i Haqq'lan
Tanımaz biñden birini

Ey tecellī qalbi dolu
Dağı gayr ilen işi yoq
169b
Haqq qalbini genc eylemiş
Nişe ki saqlar sırrını

Doğru saña gelenlerüñ
Menzili sen olanlaruñ

Çevür dört yan tecellilen
Hişāra şal imānını

Teveccühi gözle dā'im
Dolu bağıl bu 'āleme
Tecellisiz nesne görme
Tecellī görgil varını

Çıkar bu sıfat donını
Küllī varuñ zāt olagör
Cümle eşyā senden uma
Tecellī giye donını

Tecellī ol tecellidir
Cümle eşyānuñ cānıdır
Anuñ ilen zinetlemiş
Saña gönderen hūrini

Anuñ ile tevbe kıldı
Hağ'dan yaña pervāz oldu
Melekler muntazır kaldı
Bilmediler zebānını

Her yerde bu meclis oldu
Ferişteler oña doldı
Şemmece degdi yandırdı
Mūsā nebinuñ Tūr'ını

Ta'rīfin ider ol perruñ
Luḫfinı ider ol berruñ
Perde deruñ genc-i beruñ
Şormaz imiş günāhını

Mü'min çü göre pīrini
Cānları viren cānını
Ümmet iye cānını
Göre yiye ta'āmını

Ol ta'āmı bile yiye
Yiyicegiz böyle yiye
Hużūr-ı ḳalbini bile
Bile hużūr-ı ḳalbini
170a
Hużūr-ı ḳalb bilmek nedir
Munca anı dimek nedir
Hużūr-ı ḳalb o nesnedir
Bile bizi yaradanı

El getirüb anı diler
O kişi dünyānı n'ider
Ġarḳ oluban girer direr
Deñizleruñ gevherini

O deñizler yuḳarudur
'Arşdan kürsden içerüdür
Her kim ki şekkden berīdir
Görür anuñ seyrānını

Her kişi kim anı bilür
Anuñ ilen anı bulur
Genc-i pinhândan açılır
Dağı direr mercânını

Niçe perde açmış ola
Niçe zıkr geçmiş ola
Zihî devlet içmiş ola
Hızır' uñ âb-ı hayvânını¹⁰⁹

Düşe oda yanmaz olur
Seni seven dañmaz olur
İçen hîç inanmaz olur
Elünden hakğ şarâbını

Menzil oña dergâh olur
Kâr-ı hürşid ü mâh olur
İşi güci semâ' olur
Bağ uñ görüñ semâ' ını

Saña doğrudur ihlâşı
Senden özge yokdur kesi
Senden saña bağmak için
Sen olmuşsin âyînesi

Elünden bir şarâb içdi
Ma'nâ deñizlerin geçdi
Bir nişânsız ile düşdi
Virebilmez nişânını

Gösteren oldur gören ol
Âyîne oldur bağan ol
170b
Bu gözler kim anı görür
Arada görmez özini

Hem berrde oldur baħrde ol
Hem dilde oldur şeyde ol
Kıalbi doldı anuñ ile
Gözin açar görür anı

Aña bağar anı görür
Anuñ ile anı görür
Andan ğayrı nesne görmez
Çağlamaz sağ u şolı

Âyînesin anı eyle
O gösterir ol mağâmı
İbn-i Şeyh Ahmed 'Aciz'im
Günehkârım 'abdüñüzim
Du'ânüze muntazırım
Kıluñ o nürü du'ânı

¹⁰⁹ Metinde âb u.

Nür Muḥammed Şalavât (Hikâyet-i Ğurbet) (60)

Ey yârânlar ey kardaşlar
Kimse ḥâlüm şormaz benim
Ğarîbliĝde seyler oldı
Gözüm yaşı durmaz benim

İsterim ki dosta gidem
Bu cesedüñ terkin idem
Şüretime şıfat düzem
Nefsim muḫî' olmaz benim

Başım gider çaylar gibi
Günüm öter aylar gibi
Yanımdan çok kimse öter
Gözüm yaşın silmez benim

Bir kuş oldum uçdum gitdim
Yedi iklimleri ötdüm
Oğul uşak dostlar sözün
Kulağım işitmez benim

Baňa bu cevri eyleme
Ğurbete düşdügüm yeter
Dîdâr göser al cānumı
Helâl olsun kanım benim
171a

Bir avcı idim dağlarda
Avsız ava gelmez idim
Şan gözine tur çekmişsin
Kuşum avın almaz benim

Ğam gönlüm avına doldı
Hiç bilmezem baňa noldı
Cigerim yandı kül oldı
Hiç tütünüm tütmez benim

Bu ĝam benim mülküm oldı
İşüm oldı fikrüm oldı
Bu beñzüm şaraldı şoldı
Hergiz yüzüm gülmez benim

Ğamlar nice çolğamasun
Gözüm nice ağlamasun
Bir kimse ĝarîbsin diyü
Bu gönlüm avlamaz benim

Ey dostlarım kardaşlarım
Bile gezen yoldaşlarım
Bunca ki sizi çağırım
Meger ünüm gelmez benim

Dâ'imâ fikrüm ḥayālüm
Yoldaşlarım katındadır
Gidib şoḫbet ider gibi
Hiç adım añılmaz benim

Bu ğurbet gönlümü dutdı
Zārılığım ħadden ötdi
Gönlüm kuşum uçdı gitdi
Ƙo direm gelmez benim

Bunda ğurbetliğin görmez
Olupdur ilüñ avcısı
İster ki ha cemāl göre
Bu ac gözüm doymaz benim

Gözüm emre muḫi' olsa
Ma'sūķına secde kılsa
Dost bir kez yüzüme baķsa
Hergiz gülüm şolmaz benim

Gözüm şavrı oldı uçdı
Cıgerim yandı tutuşdı
171b
Vardı aşlına irişdi
Kimliğim bilmez benim

Beni vatandaşan kopardı
Şerif Ka'be muħabbeti
Gönlümü naķşı apardı
'Aķlım girü gelmez benim

Yanubanı kül olmuşam
Yaylar gibi bükülmüşem
Gözüm yollara tikmişem
Nişe dostum gelmez benim

Ey dost bir kez yüzüñ görsem
Daķı ayruķ mekān qalmaz
'Aşķuñda yanub kül oldum
Hiç odum görünmez benim

Ėuzūrum qalbümden atar
Ėam qayğular beni atar
Yaşlar gelür öñin dutar
Gözüm yolın görmez benim

Çıkdım şehrüñ menārına
Çağırdım dostlara havar
Aķmed ile Muħammed'im
Havarıma gelmez benim

Ben bir ğaribim illerde
Vaşfım söylenür dillerde
Örgüm uzar güllerde
Susuzluğum qanmaz benim

Bu ğurbetim defter oldı
Cümle 'ālem baña güldi
O yoldaşlarım içinde
Defterim oħunmaz benim

Ben ağlarım dağlar ağlar
Ėariblik cigerim dağlar

Senden özge hiç bir ehad
Hayâlîme gelmez benim

Ey dost senüñ muhabbetüñ
Uş beni rencür eyledi
N'ola yüzüm basa gelseñ
Kalmaya hasretim benim
172a
Mihrüñ ki qalbime dolur
Menligim gider sen olur
Ol dem ki şoñ nefes gelür
Rüzü kııl imānım benim

Bir maz olsam oñüm şikār
Sensiz açmayım perr ü bāl
İki cihān baña ey yār
Sensizdir zindānım benim

Dest-ile dāmenüñ dutsam
Zülfüñ dutsam yüze yetsem
'Aşkuñda zindāna düşsem
Zindāndır seyrānım benim

Vesvāsı qalblerden üzer
Şehr idünür girer gezer
Toprakdan şüretler düzer
Şıdağ ey üstādım benim

Seni ki qalbime aldım
Cānum saña qurbān kıldım
Ben ki saña hayrān oldum
Cümle şey hayrānum benim

Her dem 'āşık gel olduğı
'Āşık nist ma'sūq kıldığı
'Āşık ma'sūq bir olduğı
Kılmadı gümānım benim

Her şahs gelür haber virir
Tecellî aldı yolumuz
Meğer açıldı 'āleme
Ol hūr u cinānım benim

Her nefesim seni bilem
Gözlerüñüñ 'abdi olam
Yüzüñ görem cānum virem
Ol gündür bayrāmım benim

Cümle şey seni bilmesem
Secdem yüzüña kılmasam
Bir nefes seni görmesem
Maşşer ü tūfānım benim

Yüzüñdür şavm u şalātum
Yüzüñdür Qadr u Berāt'um
172b
Yüzüñdür haccum zekātum
Yüzüñdür Qur'an'um benim

Uca uca dağlar aşdım
Ne mest oldum meylar içdim
Mekânsız illere düşdüm
Bilinmez mekânım benim

Bu cümle yaradılmış ceh
Günâhlarım zâhir durur
Tâ elestden haşra degin
Çelikür mizânım benim

Böyle çigeri pârenüñ
Gelüñ gafletden uyanuñ
Ben teki yüzi kıaranuñ
Kim şorar divânım benim

Her bendeye ki nür virdüñ
İki cihânda nâzırdır
Mizânıma sen nâzır ol
Nâzır sultânım benim

Bu başım topdur atarım
Cânım ‘aşkuña [şatarım]
Sevgüñ meydândır çaparım
Bilinmez meydânım benim

Bu derdi baña viren sen
Ben yoğum arada sensin
Söyleyen sensin gören sen
Söylemez zebânım benim

Şevküñ ‘âleme şalursun
Ben giderim sen kıalursun
Günde biñ cânım alursun
Hiç şorulmaz kıanım benim

‘Âr u nâmusı şalmışam
Gurbet bahrine dalmışam
‘Aşkuñ odına düşmüşem
Yanmağ oldı şânım benim

Göz dutmuşam gel diyesin
Pâyüñda türâb idesin
Haşr günü sen viresin
Şağma nişânım benim

173a

Miskîn ‘Âcizî sözleri
Yetür dosta yana yana
Başa ola rahm eyleye
Rağmet bula cânım benim

Düşdüm ‘aşkuñ meydânına
Handa bağdım didâr gördüm
Gözüm doymaz seyrânından
Çün ondadır yâdım benim

Cümle eşyâ onı diler
Her ne olursa ol eyler

Dilüm her yaña çok söyler
Ol bire ikrârum benim

Cândan saña ikrâr virdim
Cesedüm gitdi cân oldum
Derdüm sensin dermānum sen
Bulundı dermānum benim

Nür Muhammed Şalavât (Hikāyet Gel Ey Hestîliginden) (61)

Gel ey hestîligden öten
Yüri dîdâr heves eyle
Koy hestîligüñ burada
Kendü özüñi haşş eyle

Bu imiş haşşlaruñ işi
Olmaz imiş hestîligi
Bed işlerüñ karşıña dut
İhsānuñı gelme [dile]

Her ne ihsān ider isen
Sen bilesin bir ilāhuñ
Riyā idüb açma ‘amma
İhsānuñı virme yile

Hak̄k yolına yarım sâ‘at
Yoğdur riyāzatuñ senüñ
Namāz tâ‘at zikrinde ol
Gezme gâfil dâ‘im beyle

Cümle enbiyâ evliyâ
Sevmediler bu dünyānı
Sen de bāri anları sev
Dün onlara ihlâş eyle
173b
Himmat iyesidir olar
Yer göge olar dolar
Gezme kurşaksız hemîşe
Himmatinden kurşan bile

Doğrusı sen Muhammed’üñ
Carıcı ol carla ‘āleme
Tersāları bî-dinleri
Cümle da‘vet eyle dine

Ehl-i Hak̄k’ar meclisinde
Zinhar kulağ ol ey gönül
Bir kişi nesne şormasa
‘Ayıbdır ol kişi dine

Budur ehl-i hak̄k nişānı
Hak̄k yolına vire cânı
Özini tapşura aña
Onuñ zülfünden aşıla

Şer‘ine kâ‘im ol anuñ
Saña kavm-i haşım disün
Gider bu nefis ü hevāñı

Olagör aña silsile

Şer'ini dutmayan anuñ
Eylemez şefâ'at aña
Ol ögende 'âşî ölür
Gitmeyüñ anuñ yasına

Gitdi atañ gitdi anañ
Göçdi konum konuşılaruñ
Hiç birisi gelmez girü
Sen onların kıyās eyle

Şırâţ mîzân kabir tamu
Senüñçündür cümle kamu
Sen ne günüña gülersin
Ağla özünçün yas eyle

Bu dünyānı çok seven
Ayrılmadı bu dünyādan
'Avretidir bu dünyānuñ
Dā'im dünyāya basıla

Dünyānuñ cümle medārı
Âhîretüñ rehzenidir
174a
Bil haqq hānesi gönüldedir
Ol gönüli getir ele

Ehl-i gönül olan kişi
Âh eylese pāsı gider
Uyma bu nefs-i şümüña
Tükürme qalbün taşına

Gönli şüşe olan 'âşık
Nā-maḥremden gizlü saḥla
Virme nā-maḥrem eline
Elden düşe nā-gāh sîne

Senüñle nefsüñ arası
Mağrib maşrıq ırak gerek
Ayıtupdur dırnağını
Düşe fırsat neler kıla

Beş gün bu fenā dünyāda
Uyma şerī'atsızlara
Ger bir gün 'ömrüñ var-ısa
Otur bāri anlar ile

Her 'āqlān bunu bilmez
Özin oña vaşl eylemez
Beyle destān ele girmez
Haşra degin diyüñ bile

Haqq yolına bile giyen
Tahāret eyle özüña
Hikmet kapusı nūruña
Bi'smi'llāh söyle açıla

Andan yaña yürıyesın
Götürür hiçābuñ senüñ
Dalma degme deñızlere
Özüñi yetür kānına

Ol bir baħırdır anı bil
Keşfisi himmetüñ senüñ
Dal ol baħre dürrin çıkar
Kendözünü ğavvāş eyle

Gel şıddıķa şıdķ eylegil
‘Ömre serverim digil
‘Oşmān zi’ n-nürın imiş
Saña ondan aşl açıla
174b
Tarıķatuñ deryāsına
Selmān olub ğır ğusl eyle
Gerekse ħaķıķat [ıyesı]
‘Alı viren güli eyle¹¹⁰

Selmān ‘Alı’ nün lalası
‘Alı anı sīneyesi
Hiç handa ħavf u ħaıtr yok
Korkutdı bir aşlan ile

Sen ‘Alı’ ye ikrār eyle
Kālbüña şāh ola senüñ
Yıdıl anuñ tarıķıne
Sürt yüzünü āsıtānına

Dā’imā zıkr eyle anı
Gıce gündüz inde anı
Gönlün evin arıt döşe
Başta dostuñ mihmān gele

‘Abdı ‘Alı medħın eyle
Tā olasın sen oña kıl
Nişe olmayam oña kıl
Her dem ğirem dıvānına

Ey kec-nazar tahāretsız
Dıme ki ‘Alı kıluyum
Gel doğrulan bu tarıķa
Dıñlen ‘Alı’ nün ayına

Ehl-i tābi‘ olan kışı
Dā’im tabāķatde gerek
Tanı tabāķat ıyesın
Yıdıl anuñ meresine

Onlara yıdilen kışı
Dā’imā işi vaşl olur
Vuşlat ħaberin ey vuşlat
Bunlara aşıl söyle

¹¹⁰ MK A685’de “diren gül ile(eyle)”.

Her bir ma‘iŧetin dŧzen
Da‘vā kıılır ki ‘ākıılım
Bu zamāne ‘ākıılları
‘Aceb ola anı bile

Hem gŧren oldur bilen ol
Hem viren oldur alan ol
175a
Tayı yoııdur miŧli yoııdur
Haııııdır beıŧŧn ondan bile

Gice gŧndŧz leyl ŧ nehār
Bir dem gāib olmaz yŧzi
‘Aceb mŧŧkil-gŧŧā imiŧ
Dile mŧŧkŧlŧn ħall kııla

Hem ay u gŧn iledirem
Daıılar cemālinden onuŧ
Beytŧ’l-ħazende kıalmıŧsın
Gel ŧzŧnŧ yetŧr gŧne

‘Ācizŧ sen aŧluŧna git
Cismŧn anuŧla kāfir it
Koy saŧna musaııııā disŧnler
Baŧa ‘ālem saŧna gele

İster[s]iz [siz] arılıııı
Kŧnmayuŧ dŧnyā leŧine
Olmaŧ kerkes ŧıfatlardan
Bŧlbŧl oluŧ konuŧ gŧle

Nŧr Muııammed ŧalavāt (Ĥikāyet Mŧslŧmānlar Meni Gŧrŧn) (62)

Mŧslŧmānlar meni gŧrŧn
Ki ne ser-gerdān olmuŧam
Hem bu nefŧŧn merkebiyem
Hem kıāde gerdān olmuŧam

Bir ulu dŧkkān olmuŧam
Çavdır ki gevher satarım
Haııııānŧ gelŧr mŧflisim
Nefŧāniye kān olmuŧam

Nefŧŧn yŧz biŧ ħarŧsinŧn
Devrānı gŧnlŧmde gezer
Heze yŧz biŧ ŧalebdeyim
Gŧr ki ne meydān olmuŧam

Uzanıııdur dilim benim
Bulandırır deŧizleri
Mŧ’minlerŧn arasında
Gıybet ŧ bŧhtān olmuŧam

Ne ħo pŧr elin tutmuŧam
Ne ħo ħaıııı yolın gitmiŧem
175b
Ne ħo bellŧ kāfirim ben
Ne ħo mŧslŧmān olmuŧam

Şerî'ati birağmışam
Küfri boynuma tağmışam
Nā-merd yurdına konmuşam
Ya'nî ki merdân olmuşam

Hem hasûd hem kâfirim
Hem haqq yolunda kâhilim
Bu müslümânlık adını
Özüme bühtân itmişem

Ey yolcu bağma gel baña
Yüri yetesin menzile
Ne ho özüm yol gidenim
Yol gidene hâr olmuşam

Çanda bağsa zâhir gözüm
Nefsânidir nefsi körler
Gönül gözi Haq'dan âgâh
Ol gözümü kör itmişem

Âdem'dir şeyh ü hem şâfi
İçim kalbdır daşım şâfi
Zâhirim mü'mindir sūfi
Bâtında şâh-mâr olmuşam

Ne 'âkılım danındayım
Düzdüm ma'âşım tena'um
Yidilmişem bu dünyâya
Bu nefse pergâr olmuşam

Nefs meydânın mülklenmişem
Nefs yolına hoş durmuşam
Cânum aña tıfl itmişem
Gör ki ne kurbân olmuşam

Altun iken pül olmuşam
Hırşım ilen kör olmuşam
Allâh'a minnet eylerem
Şöhretime kul olmuşam

Kim ki tapmadı bir [pîri]
Cehennemdir anuñ yeri
Ehl-i Haqq'lar Haqq esîri
Men nefse esîr olmuşam
176a

Mağrûrum dünyâ dadına
Kimse bilmez feryâdı ne
Düşmüşüm nefsüñ odına
Yanubanı kül olmuşam

'Amel yok Haqq'a yarayım
Daşı ağı kalbi qarayım
Gör meni kim âvâreyim
Aşıldan ayru düşmüşem

Aşl işine mest olmuşam
Nefs işine cesed olmuşam

Ehl-i senetden kaçırım
Ehl-i cehennem olmuşam

Günāh hadden aşurmuşam
İblise yoldāş olmuşam
Bu kalbimi yaşurmuşam
Adı yalan şeyh olmuşam

Cüstüm bu nefsün işine
Mağrurum küfrün aşına
Konmuşum dünyā leşine
Özümi kerkes itmişem

Zāhid benim salūs benim
Hem haqq yolunda mest benim
Bātında zerrem yok benim
Zāhiri hoş h̄ān olmuşam

Biñ kez şerī‘at çekücin
Her gün urarlar başıma¹¹¹
Zerrece uyatmaz meni
Gör ki ne sindān olmuşam

Bilmez birbirinün hālın
Hālını dutmuşdur kalbin
Yiyirim ortağın mālın
Fetevvādır işlemişem

Severim dünyā zinetin
Zāhir ‘ıyān yokdur bātın
Eylerim halkın ğıybetin
Dañadım ki dimemişem

Bu virdler oldu baña iş
Böyle döner devr-i gerdiş
176b
Üç ay kış şüfiyem derviş
Toğuz ay kâfir olmuşam

Özüña görme ey faķī
Aynaya bak gör haqqı
Şimdi ben özüm görürüm
Anuñcün mağbün olmuşam

Kim ki añla[dı] bu derdi
Oldur merdānlaruñ merdi
Yol ehlinün pāy-ı gerdi
Hākiyle yeksān olmuşam

Aşlı nice unutmuşam
Göñülden daşra itmişem
Ādem ata dürr-i yetim
Gör ki nice kār olmuşam

¹¹¹ Ya‘ni ursun.

Ḥalāyıkā fitne benim
Biri birinden eylerim
Bu beşerüñ içinde ben
Gör ne şerr u şor olmuşam

‘Ācizî sözlerüñ şudur
Ḥalāyıkā bu bir ḥodur
Ḥalayıkūñ virdi budur
Ḥalk içinde kem olmuşam

Nür Muhammed Şalavāt (Ḥikāyet Ey Mü’minler Şalā) (63)

Ey mü’minler şalā olsun
Yaḥşı yol gördüm gidesi
Gelüñ bu yola gideli
Elden çeker yol iyesi

Ol olur size diyesi
Ol olur size yiyesi
Götürür üstünden günāh
Nürdan virir hoş giyesi

Senüñ ‘aşkundan ey dilber
Cesed gitdi kaldım abdāl
Bu Ḥaḳ’dan yaḥş olunmuşdur
Düşen ‘aşkuña yanası

Mübārek zülfünden ötürü
Melekler dutmuş şāneler
177a
Bir gice [ḥ’āb]ımda gördüm
Benim gisūlar şānesi

Zātuñdan ḳalbimiz dolur
Her zamān yeñi fetḥ olur
Ehl-i ḥaḳḳa nūruñ olur
Cemāliñüñ pervānesi

Hem cānı nürdur teni nür
Hem gögi nürdur aşı nür
Hem Ḥaḳḳ’a gider yolu nür
Ḳulaḳda nürdan tānesi

Hem içi dürrdür daşı dürr
Hem dağı dürrdür daşı dürr
Düşe güne ihtiyācı yok
Bu cihāna bir dānesi

Delü olmayan kimseler
Düşmez imiş zincirüña
Bağlayıdır bir müy ilen
Benim dostuñ divānesi

Divānuña irmeyenler
Zātunuñ ḳadrini bilmez
Tābi’-i divlerden olur
Gelür dolar peymānesi

Rū-siyāhdır ol kimseler
Yidilürler dā'im nefse
Zinhār nefse uyma göñül
İblisdir anuñ atası

Allāh buyruğun dutmayan
Resül şer'ile gitmeyen
Āyinesi yüz göstermez
Dā'im virānedir hānesi

Nübüvvet feyzini almaz
Virāndır ābādan olmaz
Dibi delük nesne durmaz
Anuñ ki yoqdur ihlāşı

Kim ki ilāhī birlenir
Dā'im müşkili hāl olur
Gerekmez kavm u akrabā
Allāh olur anuñ kesi

177b
Hāḡḡ luṭfına tekye eyle
Cāndan iḡerü gizlegil
Açma öñin virme yile
Şanma maḡrem her bir ḡaşşı

Nefs zafer tapmaz onlara
Hāḡḡı tekye idenlere
Bundan ma'lūm nūruñ olur
Rāh-ı rūlaruñ ḡalası

Ḳıldırırsın çoḡ du'ālar
Ölmeyem dünyāda [duram]
Bī-maḡaldır bunda durmaḡ
Menzil aşıldır durası

Budur ehl-i ḡaḡḡ nişānı
Her zamān öte eşyānı
Andan maḡrib maşrıḡ dolar
Çeñricek anuñ ṫası

Andan maḡrib maşrıḡ dolar
Hāḡḡdan āña nidā iner
Bī-nişān nişānı olar
Onlardır ilāhuñ ḡāşşı

Her gice Berāt onlara
Her gün olur 'id onlara
'İdına ḡurbān isteme
'Ācizi ḡurbān olası

Cānuñı ḡurbān eylegil
Tā ıresin her dem oña
Bir ḡuru gövdedir gezer
Her kimüñ ki yoqdur usı

Nūr Muḥammed Şalavāt (Hikāyet Gönlümün Bir Kūşesinde) (64)

Gönlümün bir kūşesinde
‘Arş-ı Rahmān gizlüdür
Kaṭrenün bir kaṭresinde
Baḥr-ı ‘ummān gizlüdür

Zerrenün bir zerresinde
Nice biñ şems ü kamer
‘Ārife bu söz ‘ıyān
İllā ‘avāmdan gizlüdür
178a

Bu vücūdumda benim
Bir kuş vardır ol kuşun
Avcı içinde tamāmen
İki cihān gizlüdür

Ne ‘aceb kuşdur bu kuş
Henüz yuvasında yatur
Lā-mekānı seyr ider
Seyrānı pinhān gizlüdür

Lā-mekān u bī-nişandır
Ol kuşun yaylaqları ¹¹²
Ol kuşun ḥavşalasında
Sırr-ı sultān gizlüdür

Ol kuşun şāhıyla ‘ahdi
Var ezelden eyledü
Bir melek bilmez nedir ol
‘Ahdı pinhān gizlüdür

Ol kuşun avı şikārı
Dost vaşlıdır hemān
Anuñ için dost aña
Mūnis ü mihmān gizlüdür

Ey ‘aceb peydā iken
Yā Rabb nedendir ol kuşun
Hiç iniltüsü tükenmez
Yüregi kan gizlüdür

Ol kuşun vaşfı yokuşdur
Diyerem illā n’idem
Müdde‘ādan qorqarım
Gönlünde gümān gizlüdür

Derde düşmüşdür yanar
Zārı kıılır dün ü günü
Zār-ı seylle firākı
Bağrı büryān gizlüdür

Şüret-i insānda gel
İnsān isen insānı bil
Şüret-i insānda olsa
Ma‘nā-yı rahmet gizlüdür

¹¹² Bu şiirde birçok vezin aksaklığı vardır.

Ma'nā-yı insānı bil
Kim bilesin Hāḡḡ'ı 'ıyān
178b
Ma'nā-yı insānda olsa
Şıfat-ı sübhān gizlūdūr

Ey Ācizī uşbu remzi
Bil ki 'ārıfler bilūr
Bilmedi bilmeye her
'Āmā vū nādān gizlūdūr

Nūr Muḡammed Şalavāt (Hikāyet Ey Yer ü Gögi) (65)

Ey yeri gögi yaradan
Sen şāha kemter ḡul benim¹¹³
Ey cümle eşyā yaradan
Sen şāha kemter ḡul benim

Ey cümle eşyā ḡālıḡı
Ey cümle maḡlūḡ ḡayy iden
Ey cümle eşyā dolusun
Sen şāha kemter ḡul benim

Bu cigere urduñ bir oḡ
Vaşfi bilinmez derdi çoḡ
Ey senden özge ḡayrı yoḡ
Sen şāha kemter ḡul benim

Ey seni şāhı bilmeyen
Mīl gözine ḡul başına
Nesne degül seni bile
Sen şāha kemter ḡul benim

İster seni görem gözüm
Sen olasın ardım yüzüm
Sen olasın cümle sözüm
Sen şāha kemter ḡul benim

Sensin benim gözüm nūrı
Muḡtāc saña cennet ḡūrī
Sen sıḡa bu cümle dīli
Sen şāha kemter ḡul benim

Her dem gözüm saña baḡa
Her dem ḡöñlüm saña aḡa
Ḳulluḡ idem cānum çıḡa
Sen şāha kemter ḡul benim

Sensin benim nuḡkumdaki
Söylediḡim her arada
179a
Ne söyleyenim ne gören
Sen şāha kemter ḡul benim

¹¹³ Sen şāha kemter ḡul benim geḡen mısralardaki "şāha" kelimesi "şāhā" şeklinde de okunabilir.

Cümle eşyâ yerüñ gögüñ
Sensin cemî' nuḡkündaki
Söylemez sensizin zebân
Sen şâha kemter ƣul benim

Sevilen söyletdiren
İşitdiren her ƣalbdeki
Ƙalbe ƣayma şâh olan
Sen şâha kemter ƣul benim

Ƙalbimi avlağ idüb sen
Avlayan göñül ƣuşın
Senden özge gelmez ava
Sen şâha kemter ƣul benim

Her kimüñ ki şâhı sensin
Yolunuñ yoğ durur çâhı
'Âşıkuñ çâhsız yolısın
Sen şâha kemter ƣul benim

Sensin benim pâdişâhım
Sensin benim ƣible-gâhım
Sensin benim menzil-gâhım
Sen şâha kemter ƣul benim

Bir dem ki seni görmesem
Evvelim dīvâne zinciri
Tecellî zülfüñ tarasın
İki cihâna virmenem

Ey müdde'î özin gören
Görmez şâhı sen bilmiş ol
Ben gördüğüm hiç ğayrı yoğ
Sen şâha kemter ƣul benim

Her ğayra bağsam ğayrı yoğ
'Âşık diyer âyinede
Âyine sensin ey şâha
Sen şâha kemter ƣul benim

'Âşıklarüñ âyinesi
Ma'sûk imiş leyl ü nehâr
Her kec-nağara daldasın
Sen şâha kemter ƣul benim
179b

Sensin benim şavmım 'idim
Düşdüm yola saña gidem
Derdim budur saña didim
Sen şâha kemter ƣul benim

Seni bilem seni diyem
Sensiz bu teni n'eyleyem
Mağşüd budur seni görem
Sen şâha kemter ƣul benim

Bu derd beni kül eyledi
Bu arada seyr eyledi
Cigerime tîr eyledi

Sen şāha kemter ul benim

Her albde ki oturdu şāh
Cümle eşyā aña sipāh
Olmaz orada of u āh
Sen şāha kemter ul benim

Gör nefsi baña n'eyledi
Aparđı esİR eyledi
Vechünden ırāğ eyledi
Sen şāha kemter ul benim

Āır beni ĥ'ār eyledi
Tirin günüm zār eyledi
albimi murdār eyledi
Sen şāha kemter ul benim

Sensiz şİRin olmaz günüm
Sensiz söylemez bu dilim
Sensin şehā benim dİNim
Sen şāha kemter ul benim

Ben senden amān dilerim
Sözümü saña söylerim
Tecellūña ğıll eylerim
Sen şāha kemter ul benim

Tecellīsiz görmen seni
Ey albi Beytu'llāh baña
Zülfünde ber-dār olmuşum
Sen şāha kemter ul benim

Zülfüñ ucın dutan giden
Tir yüzüña mey ier
180a
Benim meyüm görmek yüzüñ
Sen şāha kemter ul benim

Ey şehā vechüñdür senüñ
'Āşıklarun āyİnesi
Gel āyİnemi sen sayġa
Sen şāha kemter ul benim

Gördüm zāhidi ĥalvette
Girmiş baar seccādeye
Añdım seni gördüm yüzüñ
Sen şāha kemter ul benim

Didim zāhid-i bİ-maall
alvet degül āl iresin
Gir gönle gör cemālin
O şāha kemter ul benim

Didi senüñ yok berküñ
Var ġit buradan ey nāşİ
Erba'ine oturmayan
ul eylemez onı şāhİ

O ŧāhı ki sen istersin
Senüñ ‘aynüñ içindedir
O ŧāha bu cānum urbān
Niŧe görmezsın o ŧāhı

Gözünüñ ağ u arası
İra yağun o ŧāh saña
Odur nukuñda ki senüñ
Niŧe görmezsiz o ŧāhı

Bu sem‘üñ sāim eyleren
Ya‘nı al diye virdi var
Bu munca āh u eve sende
Niŧe görmezsın o ŧāhı

Senüñ āhuñ nice āhdır
Ki ötdi bu dıvārdan
‘Āŧı āhını ŧāh alır
Niŧe görmezsın o ŧāhı

Hani ‘aşā vü tesbıhüñ
Ki ben zāhide söz dırsın
Benim sözüñ ŧehā yüzüñ
Sen ŧāha kemter ul benim
180b

Ne sende kemer ü berk
Bu söz senüñ neña gerek
Var zāhide söz söyleme
Bu alveti bilmez melek

Zāhide bir söz diyeyim
alvetüñi ufye eyle
Dıvāre secde eyleme
Secdeni gör a’a eyle

Yüzün gören tensiz olur
Teni gider mensiz olur
Gören görünen siz olur
Sen ŧāha kemter ul benim

‘Āŧıa sensizin bağmak
Ser-ā-ser nār imiŧ bi’llāh
‘Āŧıı yandıran sensin
Sen ŧāha kemter ul benim

Senüñle özin ayıran
Heze yağı ‘āŧı degül
Ben ‘āŧılaruñ urbānı
Sen ŧāha kemter ul benim

Cānını urbān eyleyen
Eyler ise seni bular
Cümle eŧyā saña urbān
Sen ŧāha kemter ul benim

Senden ki tecelli iner
ırs u hevām cümle yanar
Bu gönülüme ŧayđal urar

Sen şāha kemter ul benim

Göñlin saña genc eyleyen
Senden özge ğayrı görmez
Gencim senüñle ābādan
Sen şāha kemter ul benim

Seyr ehlinüñ [seyrānı] sen
Cümle eşyānuñ cānı sen
Bu göñlümün kilidi sen
Sen şāha kemter ul benim

Göñüllerün kilidi sen
Cümle bülbülün ğülü sen
181a
Cümle aranu ğünü sen
Sen şāha kemter ul benim

Saña inanmayan mel'ün
Ebū Cehl-i la'indir ol
Baña 'id u Berāt sensin
Sen şāha kemter ul benim

Kemterlerün kemteriyem
Geldim saña sözüm diyem
Getürmüşüm rü-siyāhum
Sen şāha kemter ul benim

Saña inanmayan asīs
uflūdür anuñ göñli
Meger onı sen açasın
Sen şāha kemter ul benim

Saña ğirçek 'āşık olan
Açılır apı yüzine
Hemīşe senden açılır
Sen şāha kemter ul benim

Cemālünden tecelliler
Deger 'āşıkı nīstī eyler
'Āşık nīstī şehā lufuñ
Sen şāha kemter ul benim

Sen şāha kemter ul benim
Senden ğayrını bilmenim
Senden ğayra göz eylemenim
Sen şāha kemter ul benim

Maħrem yok derdim söyleyem
Senden ğayrını n'eyleyem
Cānum yok urbān eyleyem
Sen şāha kemter ul benim

Tenüm sensin cānum sensin
Eyle billem benim sensin
Daı ğayra baarım yok
Sen şāha kemter ul benim

Gehî tahte's-serâ gezer
Gehî mi'râc yola düzer
Melekler cümle çağarır
Sen şâha kemter kıl benim
181b

Gehî gökden çağırırılar
Uyaq 'aşık didâra baq
Ki 'arş secde kılar saña
Sen şâha kemter kıl benim

İki cihānuñ 'ayyārı
Gel 'Āciz'üñ doğru yāri
Bir kez yüzüñ görsem bāri
Sen şâha kemter kıl benim

Sen aşılsın hākī benim
Ki benim
N'eyleyim seni tanımanam
Sen şâha kemter kıl benim

Sen şâha kemter kıl benim
Ġayr yere secde kılmamam
Sili cânımı dönmenem
Sen şâha kemter kıl benim

Ka'beye varan hācıdır
Seni görenler nācīdir
Yer gök yüzüñ muhtācıdır
Sen şâha kemter kıl benim

İster idim ki nīst olam
'Aşkuñ mevci daşurdı uş
Kemterüña kemter eyle
Sen şâha kemter kıl benim

Nūr Muḥammed Şalavāt (Hikāyet İmdi Bildüm) (66)

İmdi bildüm yāri kim
Gerçek benimlen yār imiş
Koyma elden dāmenin
'Aşıklara didār imiş

Ger 'aşıksan dünyāda
Sen ğayrı murād isteme
'Arş u kürs ü yer ü göge
Bil haqqı murād imiş

Sevdā kārıdır bu yoluñ
Gice gündüz seyr ider
Cān virib didār alan
Dur gör nice tüccār imiş
182a
Gice gündüz eksik olmaz
Tāc-ı devlet başdadır
Cümle 'ālem başına
Devlet koyan tādār imiş

Dost gülini kalbine
Anbār iden tâcdârı gör
Her gülünün pertevi
'Arşa uran gülzâr imiş

Güli 'arşa dağılandır
Eyleyendir büy-ı dost
İmânın sağılandır
Şaygal viren o bu imiş

Gök kapuların açan
'Arşdan dem uran her sâ'at
Gıtdiğin kimse göremez
O nice perdâr imiş

Ondan almış perri kim
Her bir zamân pervâz ider
Pervâz ider alıcısıdır
Onun adı bâz imiş

Çünkü onun 'âşıkıdır ¹¹⁴
Cesedi o cânı o
Dildügin ondan alur
Dost yanında nâz imiş

Yeddi göklerde ne var
Ger kıoyalar nazarına
Görmese dostun cemâlin
Diyer kıatında az imiş

Dost vişâlin isteyen
Zâhidi gör kim n'eyler
Daşrada ister bulamaz
Ne âvâre zâr imiş

Ehl-i nazarun nazarı
Kalbinde senden ğayrı yok
Gel gözlü ol kâr-ĥânede
Bed-nażara dalda imiş

Dost lebinî şoran 'âşık
Gice gündüz kıanadır
182b
Gözleri fitnesi derdün
Kaşları mihrâb imiş

Kaşlar ki mihrâb iden
Secdegâhıdır yüzün
Yüzün itmiş kıademünde
Düşelü türâb imiş

İki kimse yola gelse
Menzilin gözler seni
Gıtdügince bir olurlar
Bir birine yâb imiş

¹¹⁴ Vezin aksamıştır.

Leyl ü nehār rüz u şeb
Dostuñ cemālin avlayan
Özge ava kuşu gitmez
Gör nice [şayyād] imiş

Çıkma onuñ halvetinden
Müdde'iden gizlü kesen
Ġayr-ı Hāk'dan 'uzlet eyle
Ġayli kadrüñ var imiş

Ġul olagör oña dā'im
Düşen onuñ pāyine
Sen unutsañ onı her dem
O seni inder imiş

'Āşıkuñ kadrin ne bilsün
Saña 'āşık olmayan
'Āşıkā sensiz nefes
O ne yaman hicāb imiş

Sensizin kimse iremez
Menzile her vecihlen
Her 'āşıkuñ ma'sūkı sen
'Āleme serdār imiş

'Āşıkā ma'sūk cemāli
Āyinedir rüz u şeb
'Āşıkuñ k̄albine bak
Ne bahtlu pür-bār imiş

Ondan özge görme görem¹¹⁵
Baḡsuñ cihānuñ nesine
Mescid ü medrese minber
Onsuz baña zindān imiş¹¹⁶
183a
Zāhid olan fark ider
Mescid ile meyḡāne
'Āşıkā mescid yüzüñdür
Zāhide dīvār imiş

Zāhidüñ ġavġası kuru
Tebīḡi ḡalkuñ sözi
Şemlesi teveccūhi
Seccādesi zünnār imiş

Kendözin gör kendöziñi
Ara yerde yok eyle
Kendözi olduġı yerde
Küll eşyā lā imiş

Gören odur nuḡk onuñdır
İşiden ol bilen ol
Onsizin pervāz idersen
Menzilüñ riyā imiş

¹¹⁵ Baḡr-i diger.

¹¹⁶ Zünnār.

Derdin ondan almayan
Devāsi onı bilmeyen
Ṭabīb onı bilmeyen
Leyl [ü] nehār bīmār imiş

Tecellīsine yanmayan
Ol şahş bil kebāb degül
Dost yolunda bişmeyen
Dünye āhīret hām imiş

Tecellī senden ğayrını
Kesb eyleme gel özüña
Dime ki benden azalur
Ha kemālün ziyād imiş

Zihni zīrek benden işit
Olma tābi'-i iblīs
Koymaz saña raḥmet ine
İblīs saña aġyār imiş

Ondan özge gül direnün
Güline qarqa konar¹¹⁷
Bülbüli qarqa olanuñ
Gülzārı hep hār imiş

Dünyāya sen virme gönül
Dünyā seni ḥor ider
183b
Yoluñı Haḫ'dan keser
Dünyā seni udar imiş

Gülzār-ı ma'nā ya'nī bu kim¹¹⁸
Her dem güli tāze olsa
İçinde gül bulunmasa
Bülbül ondan bī-zār imiş

Onı gör koy özüñi
Ḳalma arada nā-murād
Onı gören göz degül
'Alemlere şehlä imiş

Dīdārı koyub dünyāda
Dolaşan ebḥeri gör
Dīni koyub dünyā seven
Ol nā-pāk murdār imiş

Dünyā bāzārı benim
Yırttı donımı pāre pār
Gel ey mü'min girme senge
Eyleşür çengāl imiş

Dünyānı dutma yavaş kim
Ḥaber eylemez öter
El uzatma serserī kim
Zehri ḳatı mār imiş

¹¹⁷ Baḫr-i diger.

¹¹⁸ Baḫr-i diger.

Dīn-ile dünyā bir yere
Sığışmadı sen bilmiş ol
İşidüb ayru dutmayan
Anuñ kulağı kār imiş

Bu dünyāya virme gönül¹¹⁹
Gönlün alur yoldan koyar
Yüzünü haqqdan döndürür
Dā'im seni adlar imiş

Ƙulağı kar dil kör olur
Şulh işi olmaz şūr olur
Dīnde Haqq'a inanmaz
Ne yaman nidā nigār imiş

İnkār olma kulağı kar
Her işde haqqı yād eyle
Haqqā aşına olmayanı
Āşinā şağınma yad imiş
184a
Nā-şer'e silsile olma
Elün etegün kir olur
Ƙatma gönül bir dem oña
Uyandırucu od imiş

Dünyānı meydān idüpdür
Zālime ber her taraf
Sevdigi için didār
Mü'mine pes dār imiş

Onı bil ki cümle eşyā
Onuñ ilen diridir
Onuñ ilen diri olan
Maḥbūbı a'lā imiş

Dime yoǵdur yāre yār
Ey ḳalbi Beyt'ullāh olan
Dostdan özge ğayrı görmez
Bile ḳaller var imiş

Tecellüña vaşl olanuñ
Zātuñ ondan ayru degül
'Āşıḳlaruña naǵd olur
Zāhidlere ferdā imiş

Yā Resūla'llāh baña
Senden açılır oña yol
Nişe ki zülfünü gördüm
Ol şeb-i yeldā imiş

Avcı iseñ avlagıl
Dostuñ cemālin rüz u şeb
Dost gelüb ötdiği yerler
Bil adı güzār imiş

¹¹⁹ Baḫr-i diger.

Güzārına avcı olan
Onuñ avı sen imişsin
Avlar yemiş vişālünü
O gide sen qalur imiş

Kim ki luţfuñ oldısa
Qalmaz meni ha sen imiş
Şevküñi içine alan
Cümle sırruñ duyar imiş

Añarım dostuñ vişālünü
Gider cesed rûhum qalur
184b
Her dem gözi cānum alur
Zülfi baña demdār imiş

Ger ‘aşık isen dārına
Aşıl dā’im dīdār için
Ġayr gözine ol dār olur
‘Āşıklara dīdār imiş

Bu cihānuñ zehri cümle
Qarışıpdır aşına
Her zehir dostdan gelür
‘Āşıklarına bal imiş

Her dem içer leblerüñden
Āb-ı hayāt mest olur
Qalbi [inanmaz] onuñ
Çün gözleri ħammār imiş

Ĥaqqı kıble bilmeyen
Zāhid oturmuş ħalvete
Qıble nemāsı öñünde
Qıblesi dīvār imiş

Ĥaqq şıfatdan Ġayrı nesne
Ber-seri mū qalmamış
Onuñ için görmez onı
Gözü gönli tār imiş

Çün gedāyī dūrür anuñ
Büyını ekmiş ‘āleme
Gice gündüz onı diler
Gör nice cerrār imiş

Cerrār isen onı dile
Olma dünyā cerrārı
Dünyā yığan anı koyan
Ebedī irāğ imiş

Dünyālık aldar seni
Bunda şād eyler ey Ġāfil
Onda gitcek işüñ āhdır
Çün şoñuñ firāğ imiş

Görmesüñ dostı firākuñ
Biri biñdir ey faķī

Bağ benim cigerime
Bu dostum uran dāğ imiş
185a

Ger seversen Muşafā'nı
Koyma elden şer'ini
Sevme dünyā mü'minsin
Dünyā ser-ā-ser nār imiş

Ger mü'min isen dünyāda
Sen ğayrı murād isteme
Haqqı bilen haqqı diyen
Dünyāda güftār imiş

Bir kez yüzüni görenüñ
Qalmaz imiş 'aqlı meni
Gündüzi mest ü şeydādır
Giceleri bi-dār imiş

Ey dost senüñ 'āşıkuñ
Qalbindeki sen imişsin
Leyl ü nehār 'āşıkuña
Ka'be aña küşād imiş

Tevbe telkīn 'arza imān
Her dem tāze mühr urulur
Kimse o mühri göremez
Senden oña irşād imiş

Kimüñ ki sensin ilāhı
Her gün artar saña āhı
Gökler anuñ seyrāngāhı
Oña dost doğru yol imiş

Seyr ehlini nice bilür
Cānın saña fedā kıılır
Her āh eyler saña gelür
Gör ki ne derdi bol imiş

Ger bozalsa bu cesedi
Zir ü bār olsa bu teni
Gözden koymaz hergiz seni
Qalbi onuñ ha şād imiş

Bu nuṭq bu 'āşıkuñ degül
Söyleyen tende uymuş
Odur qalbinde 'āşıkuñ
Bu ağızına o dad imiş

Qalbine sen şāh olanuñ
Qalbinde senden ğayrı yok
185b
Seni bilür bilmez özin
Saña vuşlat olar imiş

Odur cümle eşyā dolu
Onsız hiç yere baħmayaan
'Āşık didüğüñ ha odur
'Āşık arada ad imiş

Cānın saña virenlerüñ
Menzili sen olanlaruñ
Hiç tükenmez anuñ seyri
Bu bir ince hayāl imiş

Leyl ü nehār seni āgāh
Her nefesi seni bilen
'Āşıkı bī-cān eyleyen
Mübārek yüzde hāl imiş

Saña dutdum dā'im yüzüm
Saña uzar cümle sözüüm
Bi-ḥamdüli'lāh gördi gözüm
Zihī ḳaddüñ ki dāl imiş

Göñül her dem saña gelür
Ṭālī'ine ḳur'a şalur
Tecellüñüñ göründügi
Saña yetmege fāl imiş

Her gedāyī ki saña geldi
Pārsā aldı ḳabı doldı
Ol ḳabı boş ḳalan gedāyī
Bu Ācizī abdāl imiş

Nā-gehān perde açıldı
Dost nigāh ider cihāne
İrişdi vuşlat demine
Kim ki ondan uma imiş

Perdelerüñ geçmeyenüñ
Ḳalbi senüñ gencüñ degül
Ḳalbi neden uyağ olur
Gözin ḡaflet yumar imiş

Ḡafletini gideren sen
Kişt ü kārı göñlündedir
Raḡmetden ḡırmenler urur
Eyle şan ki ortağ imiş
186a
Gel Ācizī'nüñ penāhı
İki cihān pādīşāhı
Bir kez nigāruñ nigāhı
Cümle derde tīmār imiş

Her kim onı ister ise
Āḡiri vaşl olur imiş
Olmaz onuñ melāleti
Öz rengine boyar imiş

Siz daḡı eyle boyanuñ
Cennet ḳoḳusun bulanuñ
Zinhār bir du'a eyleyüñ
Maḳşüdü ha du'a imiş

Nür Muḥammed Şalavāt (Hikāyet Hemīşe Pür-Nür) (67)

Hemīşe pür-nür olmaqlık
Dilerse her kimüñ cānı
Dilinden kıysun ayrıķ
Müdām bu zıkr-i Qur'ānı

Eger oķur ise rencür
Şifā virir oña ğayyür
Eger kayğulu oķursa
Gider qalmaz perīşānı

Bu Qur'ān maḥlūķa indi
Ķamu yollu yolın buldı
Muḥammed üstine dutdı
Bu eyvānı bu seyrānı

Zihī Qur'ān zihī Qur'ān
Zihī fażl u zihī iḥsān
Zihī delil zihī bürhān
Zihī aḥkām sultānı

Nażar kılsuñ 'ināyetdir
İşidirsın sa'ādetdir
Oķursuñ külli devletdir
Zihī baḥşış müslümānı

Budur mü'minlere devlet
Budur miskīnlere ḥil'at
Budur münkerlere ḥüccet
Budur Qur'ān nüristānı
186b
Bu Qur'ān oķuyan diller
Çürimez yatur yüz yıllar
Ne ḥoş oķur bu bülbüller
Bu Qur'āndır gülistānı

Cemālüñdür kelāmu'llāh
Saçuñ 'āşıķa Beytu'llāh
Şefā'atci Resūla'llāh
Ki sensin mü'minüñ cānı

Eger mü'min iseñ sen daḥ
Şalavāt vir aña dā'im
Eger yüzine 'āşıķsan
Budur 'āşıķ u meydānı

İki cihān ışığı ondan
Şefā'at eyleyen oldur
Nübüvvet anda zāhirdir
Baḥ onda mührini tanı

Çü bildi mü'min ey mürsel
Ķafā yoķdur cesedünde
Seyrildi şıdķ-ı şāf oldı
Daḥı qalmadı gümānı

Vişālūña iren kimse
Emīndir dünyā āḫiret
O vesvāsdan ḫalāş oldu
Ḥişāra düşdi imānı

‘Āşıkundur cān u dilden
Dā’im sende nişān ister
Bī-nişān buldı ol kimse
Yüzüñde gördi nişānı

Ḥişāruñda olan ‘āşık
‘Āşık yokdur varı sensin
Fenālık maḳāmın buldı
O tapdı genc ile kānı

Vişālūñ vaşlına ‘Āciz
Dā’im özin yanar gördi
Vişāle yandı vaşl oldu
Yanukdan isteme cānı

Bile bilūñ cemī‘ eşyā
Ki ansız lezzeti yokdur
187a
Dirleren aña iresin
Dün ü gün zıkr eyle anı

Nūr Muḫammed Şalavāt (Ḥikāyet Nebiyyü’l-Muştafā Aḫmed) (68)

Nebiyyü’l-Muştafā Aḫmed
Muḫammed Ādem’ün faḫri
Saçı “واللَّيْلِ إِذَا يَغْشَى”¹²⁰
Yüzi ve’s-şems ve’l-fecri

Mu’anber zülfi büyundan
‘Abrī ‘anberün būyı
Dimāğı müşk-tār eyler
Mu’aḫḫar saçınıñ ‘ıḫrı

Senün yüzüñdür her günde
Şaraldır beñzini şem’ün
Senün kaşuñ hilāl eyler
Her ayda māh-ı pür-bedrī

Senün gözüñ döḳilmiştir
Çimende nergisi maḫmūr
Senün ‘aşkuñdan aḫīdir
Bulutlar çeşme-i nehrī

Senün ‘ilmüñle sakindir
Yedi kat yer ilen tağlar
Senün ‘aşkuñ bir aḫıbdır
Yedi kat göklere devri

Senün yüzüñde gördiler
İki bayrām ilen cem’e
Senün saçuñda buldılar

¹²⁰ Leyl suresi 1. âyet; (Karanlığı ile etrafı) bürüyüp örttüğü zaman geceye.

Berāt u leyletū'l-ḳadri

Senūñ yüzüñden almışdır
Kevākeb zīneti göğüsde
Senūñ rūhuñ hemā senden
Melekler aldılar perri

Senūñ lebüñdür her çölde
Ki ḳandurur niçe teşne
Senūñ dişüñ tecellisi
Ki gökde boyamış çarḫı

Derüñden damladı damdı
Çü yer üzre devān oldu
187b
Gülistān oldu gül bitdi
Alur eyler anı berrī

Ḳara zülfüñ seḫābından
Çü düşdi ḳaṭre deryāya
Şadef ağzında dürr oldu
Dalar alur anı baḫrī

Ḳuru yuydı bu deryālar
Ḥarāb olaydı bu yerler
Ger olmayaydı yer üzre
Ḥabībüñ nūr-ı pür-ḳabri

Ne ḫaddi vardır 'īsā'nüñ
Ki medḫin idesin şāhuñ
Her an ki medḫüñi eyler
Gider ḳalmaz anuñ şabri

Nūr Muḫammed Şalavāt (Ḥikāyet Hani Ol Yüzi Güneş) (69)

Ḳanı ol yüzi güneş
Ḥātem-i meh-pāre gönül
Ḳanı ol mu'ciz ile
Ḳıldı mehi pāre gönül

Ḳanı ol ḳorḳu ile
Ḳaçdı girüb ğāre gönül
Anı añ ağla gözüm
Āh di günü ḳara gönül

Nübüvvet hem aña geldi
Dü cihān ayaydın oldu
Ādem öñden necāt buldı
Anı añ ağla gözüm
Āh di günü ḳara gönül

Kelām Ḥaḳ'dan oña indi
Ki dem-be-dem vaḫy geldi
Ki ümmetüñ gamın yidi
Anı añ ağla gözüm
Āh di günü ḳara gönül

Şefâ'at iyesi oldur
Bu qalbüña çerâg eyle
188a
Ondandır didâr u mi'râc
Anı añ ağla gözüm
Âh di günü qara gönül

Zî beşâret kim oña
Qıldı nazâr şâh-ı cihân
Kim anuñ sözlerini cümle
Semâ' itdi [dü] cân

Sen anuñ hazretine
İrmedüñ ol derd-ile yan
Anı añ ağla gözüm
Âh di günü qara gönül

Göñli açılmadı hiç
Miñnet ümmetden anuñ
Qalbi şâd olmadı
Bir lahza melâletden anuñ

Şişdi riclini ayağ
Üzre 'ibâdetden anuñ
Anı añ ağla gözüm
Âh di günü qara gönül

Gör ki ol fahr-i cihânı
Ki neler çekdi çeker
Tâ anuñ 'aşkı ile
Yansa n'ola cân u ciger

Eyle iş işle ki¹²¹
Maşşer günü yüz yüze deger
Anı añ ağla gözüm
Âh di günü qara gönül

Her ne cürm eyleriseñ
Aña gelür ulu günâh
Qamu feryâd u fiğân
Eyleyesidir ol gün âh

Bilmezem nice varam
Hazrete ben rüy-i siyâh
Anı añ ağla gözüm
Âh di günü qara gönül

Oña nice habîbim didi ilâh
İşidib cümle melek itdi semâ'
188b
Mi'râcını nice koydı bize râh
Anı añ ağla gözüm
Âh di günü qara gönül

Vay aña kim ümmet olmamış olsa
Yıgmamış yoluñ azuğını şuña

¹²¹ Vezin aksamıştır.

Didim uşta sözün aşlını saña
Anı añ ağla gözüm
Âh di günü qara gönül

Vay oña dañla ki gün
Serçe şırať üstün ayağ
Qalasin ĥasretiyle
Ĥazret vaşlından ırağ

Şimdiden qıl o günün
Fikrini sen eyle yarağ
Anı añ ağla gözüm
Âh di günü qara gönül

Dutgıl ey Ācizî ĥaşr oldı¹²²
Bu gün sorğu ĥesāb
Ne virirsin bu su'aline
Anuñ söyle cevāb

Gelmez uş cürmüña
Mizānuña bir zerre şevāb
Anı añ ağla gözüm
Âh di günü qara gönül

Nūr Muĥammed Şalavāt (Ĥikāyet Zihī Server) (70)

Zihī server alur sürme
Melekler ĥāq-i pāsından
Zihī sultān ki tāc eyler
Selātinler 'abāsından

Zihī faĥrūñ ki şey' lilāh
İder andan qamu eşyā
Zihī bāy kim qamu bāylar
'Aťā umar gedāsından

Ol ol şāh-ı zemāindir ki
Felek fevķinde çetr urdı
189a
İrişdi “قَابُ فَوْسَيْنِ”¹²³
Geçüb 'arşuñ fezāsından

Yedi yerden sekiz göge
Yārim dūnda irişecek
Felekler sem'arı 'aks oldı
Melekler merĥabāsından

Erenler yüzi toprağdır
Onuñ Bedr-i Ĥuneyn'inden
Melekler kılcı qandır
Onuñ bedri ĥazāsından

Ki 'arş dolu qadeĥ olur
Ki her dem dopdolu gelür
Ol ölmez cāvidān olur

¹²² Vezin aksamıştır.

¹²³ Necm suresi 9. āyetten “iki yay uzunluğu kadar” anlamına gelen kısmi iktibas.

Kim içerse şarābından

Toğuz yüz göz başarısızdır
Onuñ bir kef-i türābından
Üç yüz biñ er sınıhmışdır
Onuñ bād-ı şabāsından

Şalāt-ı ‘arş u kürsiden
İkāmēt kıldılar dañla
Dolupdur mağrib ü maşrıq
Onuñ hayy-ı şalāsından

Dāğladı leşkeri zengi
Alıldı kal‘a-yı sengi
Açıldı Hayber’üñ bābı
‘Alü’l-mürtezāsından

Hüsn nüş itdiği cāmuñ
Geçipdir zehri yerlerden
Çıkipdır göklere nefrīn
Hüseyn’üñ Kerbelā’sından

Yedi yerler kara gider
Sekiz gökler göge batdı
Cihānı cümle ğamm dutdı
O dürrinüñ ‘arāsından

O bir nūr idi kim anuñ
Hicāb olmazdı cismine
Yüzinden nice görürsen
Görürdi hem kazāsından
189b
Bî-çāre Ğaybīnüñ medħi
Mu‘ammādır muşaffādır
Meger cümle şafā buldı
Hudānuñ Muştafā’sından

Nūr Muḥammed Şalavāt (Hikāyet Muḥammed Nūr-ı Rabbü’l-‘Ālemīndir) (71)

Muḥammed nūr-ı rabbü’l-‘ālemīndir
Cemī‘ enbiyālardan güzīndir

Onuñ şānındadır “لولاك لولاك”¹²⁴
Bu ma‘nādan ki hayrū’l-mürselindir

Ne kim vardır cihānda şāh-ı ‘ālem
Kamu aña ğulām [u] kemterīdir

Cemālünden götürdi perde ma‘būd
Didi gör vechimiz ‘ayne’l-yaķīndir

Çü gördi ḫālīķı ‘arz itdi ḫālin
Didi ümmet için ğöñlüm ḫazīndir

¹²⁴ “Sen olmasaydın bu kâinâtı yaratmazdım” sözünden kısmi iktibas. Ayrıca bkz: Yıldırım, age., 132-134.

Ḥaḳḳ itdi ümmet için ḳayḡu çekme
Saña baḡışladım luḡfum hemindir

Fenāyī ümmet olgıl Aḥmed 'e sen
Oña ümmet olan ḡammdan emindir

Nür Muḡammed Şalavāt (Ḥikāyet-i Z̤ikr-i Müdām) (72)

Ey cemā'at evvel Allāh diyelim
Ḳalbimizlen z̤ikr-i ilāh diyelim

Z̤ikr-i ilāh saña seyru'llāh olur
Seyre giden yardımūñ Allāh olur

Z̤ikr-i müdām ilāhı añmaḡ gerek
Z̤ikr ilen Allāh ilen olmaḡ gerek

Z̤ikr-i müdām ilāhı añmaḡ gerek
Dā'imā Allāh ilen olmaḡ gerek

Z̤ikr-i müdām ilāhı añmaḡ gerek
Ehl-i Ḥaḳḳ'ūñ ḡarfine ḳanmaḡ gerek

Z̤ikr-i müdām ilāhı añmaḡ gerek
Özüñi raḡmetine banmaḡ gerek

Z̤ikr-i müdām ilāhı añmaḡ gerek
Fikrilen tecellīye yanmaḡ gerek

Z̤ikr-i müdām ilāhı añan ḳişi
İmīn olur gider anuñ teşvişi
190a
Z̤ikr-i müdām bil ki nefsuñ öldürür
Z̤ikr-i müdām Ḥaḳḳ yolını bildirür

Z̤ikr-i müdām ile teslīm olasuñ
Ḥaḳḳ yolını dutubanı gidesin

Z̤ikr-i müdāmdır senüñ doḡru yoluñ
Z̤ikr-i müdāmuñ işidür sevgilüñ

Sen ne ḳadar sevsen anı bil yaḳīn
Ün o ḳadar sever o 'ayne'l-yaḳīn

Z̤ikr-i müdām giderir gözgüñ pāsın
Gösterür kendüña kendüniñ yüzün

Z̤ikr-i müdām ḳalbüñi pās eylemez
Dost yüzünden ḡayrı heves eylemez

Z̤ikr-i müdām özüña ḳıl iḡtiyār
İḡtiyār ide seni ol doḡru yār

İḡtiyāruñ tā ki oña viresin
Her demüñde oña vuşlat olasin

Ondan özge ḳalbüña yār olmaya
Ara yerde daḡı aḡyār olmaya

Yāri yārdan dā'im aġyār aparır
Zıkr-i müdām olmasa dad aparır

Aġızınıñ dadı dā'im zıkr-i müdām
Dimāġuña müşk ezer bil ey hümām

Zıkr-i müdāmdan doġar bu işlerüñ
Zıkr-i müdāmdan doġar bu hüşlaruñ

Zıkr-i müdām uyardır gözlerüñi
Tesbihe yazar melek sözlerüñi

Bitmez ol iş zıkr-i müdām olmaya
Boşdur ol qalb oña raġmet inmeye

Zıkr-i müdāmuñ yaqın ġafleti yoġ
Zıkr-i müdām Haqq katında qadri yoġ

Zıkr-i müdām qalbünüñ sultānidır
Zıkr-i müdām saña aşluñ tanıdır

Ondan özge bilme sultān özüña
Bī-dār ol ki yüzün açar yüzüña

Zıkr-i müdām yüzünüñ perdesi yoġ
Yüzden özge daġı ıraġ nesne yoġ

Zıkr anuñçün yüzden ayru düşmeye
Yüzden ayırıq nesneye qarışmaya
190b
Qarışur ise yüzüña qarışa
Zıkr-i müdām emīn getüre barışa

Zıkr-i müdām eyleye derde düşe
Zıkr-i müdām ile göge irişe

Zıkr-i müdām ehl-i seyrüñ hālidir
Zıkr-i müdām bil ki gökler yolıdır

Göklerüñ qapuları tā Rabb açıla
Göklerüñ tecellileri saçıla

Ol tecelliler seni yüz eyleye
Birbirine maqşūduñ yüz eyleye

Her zamān ki baġasın yüz göresin
Perde gide gice gündüz göresin

Olmaya perde saña ol yüz ola
Zıkr-i müdām size döne siz ola

Qalmaya senden daġı zerre hicāb
Qalb içinde dopdolu ol göz ola

Zıkr-i müdām göklerüñ kilididir
Zıkr-i müdām āri diller dilidir

Z̤ikr-i mūdām göklerin ūstādıdır
Z̤ikr-i mūdām teff-i nūrın tanıdır

Z̤ikr-i mūdām göklere nūr arturur
Z̤ikr-i mūdām albūna dūrr arturur

Z̤ikr-i mūdāmdan o dūrr anbār olur
Cūmle eyā saa hūy-dār olur

Z̤ikr-i mūdām albūn Ha'a egdirir
Z̤ikr-i mūdām seni Ha'a ūgdūrūr

Mil gerek z̤ikr-i mūdām olasın
Ha te'ālā dīdārını gūresin

Z̤ikr-i mūdām āyīne it yūzūna
Vir alavāt yūrenesin ūzūna

Z̤ikr-i mūdāmun gerek mensiz ola
Ha te'ālā yūzi perdesiz ola

Z̤ikr-i mūdām gūtūrūr o perdeni
Z̤ikr-i mūdām feyzini bilmez dili

Z̤ikr-i mūdām eyleyen gel berū sen
ūnki geldūn nad apar esrārı sen

Z̤ikr-i mūdāmun bilendirme hasa
Olmaya Ha mūhrini senden kese
191a
Z̤ikr-i mūdāmun bil aı 'abe degūl
Cūmle gūkler u senūn seyrūndedir

Z̤ikr-i mūdām onda yerūn dūqedir
ay emendir tāze gūl benefedir

Z̤ikr-i mūdām albūna nūr doldurur
Z̤ikr-i mūdām amu odın sūndūrūr

Z̤ikr-i mūdām albūnūn gūlzārıdır
Z̤ikr-i mūdām eyleyen Ha yārıdır

Z̤ikr-i mūdām albimizūn tācıdır
Z̤ikr-i mūdām Mekke'dir hem hācıdır

Z̤ikr-i mūdām gūklerin mi'rācıdır
Z̤ikr-i mūdām eyleyenler nācıdır

Nācı ise z̤ikr-i mūdām eylegil
Dil aılsun derdūn aa sūylegil

Gūkler aar z̤ikr-i mūdāma baan
Liā gūrūr kim ki ol z̤ikre yaın

Z̤ikr-i mūdām arıdır māsivādan
ar olur tecelliye ubu beden

Ẓikr-i müdām irgürür dosta seni
Ẓikr-i müdām ayırır nefsi seni

Ẓikr-i müdām seni hoş sūfi ider
Ẓikr-i müdām arıdır şāfi ider

Ẓikr-i müdāmı beyle bil handadır
Cümle eşyā cem‘ olupdur andadır

Bir cemā‘at imāmı bir bir mescid
Ẓikr-i müdāmı dutuñ siz dağ becidd

Ẓikr-i müdāmuñ tecellīdir müdām
Her nirede sen saña olur imām

Ẓikr-i müdām ile halkı toylagıl
Girüben rahmet deñizin boylagıl

Ẓikr-i müdām kapusını açasın
Dürr-i rahmet lafzuñ ile saçasın

Ẓikr-i müdāmuñ tecellīdir bu gün
Ẓikr-i müdāmdan tecellī aldı gün

Ne mübārek sā‘at oldı uşbu gün
Bu saña yoldaş olur yarınki gün

Ġurbetüñ kadri bilindi uşbu gün
Derdime dermān bulundu uşbu gün
191b
Ne ‘aceb qalbler duruldu uşbu gün
Yüz-be-yüz düşe duruldu uşbu gün

Gözlerimüñ yaşı ahdı uşbu gün
Perde gitdi mevlā baħdı uşbu gün

Delü gönül dostdan aldı uşbu gün
Cümle dostağ azād oldı uşbu gün

Ẓikr-i müdām anı diller uşbu gün
Cümle ervāh semā‘ eyler uşbu gün

Bu günüñ eşyānı hayrān eyledi
İbrahīm oğlını qurbān eyledi

Dā‘im ağlayan yüzüm güldi bu gün
El şalub gözgüm pāsın sildi bu gün

Bu gün anı hācılar hacc eyledi
Çağırılanı aña muhtāc eyledi

Muştafā’nuñ ‘ilmi durdı bu gün
İblisimüñ boynını urdı bu gün

Vir şalavāt devr-i Aħmed ’dir bu gün
Cümle eşyā size rahmetdir bu gün

Ġamm u fikr ü endiŕe aldı bu gün
Meni dostuñ eyleyene ŗaldı bu gün

Derdime devā kıluñ begler bu gün
Zülfi ŗalmıŗ yüzine egler bu gün

Kimse añlamaz benim sözüm bu gün
Ġayrı dostdan görmez hi gözüm bu gün

Dost cemāli oldu hoŗ hālm bu gün
Aılur dostdan yaña fālm bu gün

Gtrlmŗ perdeler lāzım bu gün
Ne disem dost iŗidir rāzum bu gün

o görünür gözüme azım bu gün
Dost alar men oynarım sāzım bu gün

Def' olundu arada zm bu gün
Dost ademi yolıdır yüzüm bu gün

'Āŗıŗ iseñ yüze ba hi ardı yo
'Āŗıŗ ile maħv olundu adı yo

Bu gün o dost yzinñ muħtācıyım
Görsem anı biñ kez in ben hācıyım

Nām u nengi hayānı n'eyler bu gün
Delü olmuŗ gr neler söyler bu gün
192a
Gtmek ırak yıgıluñ yaħım bugün
Au iken cemāle baħuñ bu gün

albı gr dost kyını oñlar bu gün
Baŗı gr dost yolına oynar bu gün

Girüben 'aŗŗ deñizin boylar bu gün
Cümle eŗyā aŗlına toylar bu gün

Meydān au gıraħ oyuna er bu gün
uŗlar te yana bunda perr bu gün

Gel aħı taħt üstüne otur bu gün
Yüze baħub 'ömrüñi ötür bu gün

Ber gel nad eyle bāzārı bu gün
Doğru baħ ki göresin yāri bu gün

Yüze baħub 'ömrüñi ötür bu gün
İkiligñ aradan götür bu gün

adr-ile berāt saña oldu bu gün
Dost ŗıfātı albña doldı bu gün

o hiāblar gitdi ref' oldu bu gün
Nice hāl hālne daldı bu gün

Yüriyenler menzilin aldı bu gün
Men diyenler menliğin şaldı bu gün

Şanasın ki haşr u neşr oldu bu gün
Cümle vuşlat demine irdi bu gün

Ne mübârek kıtlu gün oldu bu gün
Zülfün ucu cânuma batdı bu gün

Zülfü dutub yüzüña yetdim bu gün
Yüzüña yetdim hacca yetdim bu gün

Yüzüña secde kılub hâc eyledim
Pâk gerdün başıma tâc eyledim

Kalbimi Ka'be apardı uşbu gün
Menligün başın kopdı uşbu gün

Yaşşı bağ gör hâcılar mestdir bu gün
Gözi hayrân kalbi peyvestdir bu gün

Hâcılara cümle yer haccdır bu gün
Dergâh açuğ yeri mi'râcdır bu gün

Hâcılar ne baht-var oldu bugün
Âyinemiz iftihâr oldu bu gün

Ol âyine gösterir özi özin
Ol âyine gösterir dostuñ yüzün
192b
Size kıadr u berât oldu uşbu gün
Gör ne ulu devlet oldu uşbu gün

Dost cemâlini size bağş eyledi
Handa bağsañ özini nağş eyledi

Cigerimün kanı gitdi uşbu gün
Derdimiz dermâna yetdi uşbu gün

Hâcı yine bî-karâr oldu bu gün
Dost içeri derr ü bân oldu bu gün

Dost cemâli kelâmu'llâh hoş okur
İşidenler harfine kıandı bugün

Yeñi başdan cigerim yandı bugün
Nişe ki dost cemâlin añdı bugün

Gör ne toy u bayrâm oldu uşbu gün
Gözüm aña hayrân oldu uşbu gün

Dosta giden yolu gördüm uşbu gün
Aşl içince çarğa girdim uşbu gün

Aşl içinde çarğa girdim uşbu gün
Dost yüzine cânı virdim uşbu gün

Cān benim degil bī-cānım uşbu gün
Dost vişāline yanarım uşbu gün

Gör beni bī-cān u man oldum bu gün
Zülf ucında bend ü an oldum bu gün

Gel aḫī zülf iyese dildār bu gün
Beni esir eyledi ḫālūñ bu gün

Ey ḥacı gel bu güne ḥacc eylegil
Ẓikr-i müdām özüña t̄ac eylegil

Ẓikr-i müdāmuñ çeker ilden seni
Götür imdi aradan me'meni

Ẓikr-i müdāmı görüñ ki n'eyledi
Çoḫ virānı yıḫdı ābād eyledi

Ẓikr-i müdāmuñ gör aḫī n'eyledi
Çıḫuban gökleri seyrān eyledi

Ẓikr-i müdāmı gör aḫī n'eyledi
Dost yüzüni saña menzil eyledi

Ẓikr-i müdām göklere nūr arturur
Ẓikr-i müdām cennete ḫūr arturur

Baḫa göre añlaruñ liḫāsını
Ẓikr-i müdām [içün] beler cānını
193a
Ẓikr-i müdām cenneti açar saña
Ẓikr-i müdām raḫmeti saçar saña

Ẓikr-i müdām cenneti seyrān ider
Ẓikr-i müdām senüñçün sayvān ider

Çıkarır seni sayvān üstüne
Oradan dā'im baḫar dost yüzine

Daḫı ḫalmaz ikiligüñ bir olur
Görünen ḫalır görenler seyr olur

Ẓikr-i müdām ulu gönül dir görür
Ẓikr-i müdām 'ilm ü ḫikmet bildirür

Ẓikr-i müdām saña ḫoş şüret olur
Şıfatı senden giderir zāt olur

Zāt gözüyle göresin her ne ki var
Zātından özge olmaya ḫiç ḫil ü ḫāl

Şey içinde zātından ayırık bulmasın
Ḳalb içinde zātından özge görmesin

Zāt ola ḫalbüñ ābādan eyleyen
Zāt ola nef süñi virān eyleyen

Zāt ola her dem seni ileten Hakk'a
Karışasın sen de zāta muṭlaqā

Zāt ola istedüğüñ her küşede
Zāt olasın bulduğıñ işde dede

Zāt ola maḳşūduñ her vīrānede
İresin maḳşūduña gele gide

Sen tapamazsın anı gezmek ilen
Yüri anı ehl-i dillerden dilen

Başa dā'im yüzi saña göstere
Zıkr-i müdām üstüñe kanat gere

Dem odur ki özi özin göstere
Āb ü gil nefis ü hevā senden gide

Dem odur ki özi özin göstere
Her görende derdüña dermān vire

Dertlü iseñ ğayrı dermān isteme
Derdüñüñ dermānını ğayra dime

Birliğünden ğayr maḳāma ḳonma sen
Birliğünden ayru nesne görme sen

Dağı ara olmaya bir dem ola
Ḳul tozına arada sultān ola
193b
Zıkr-i müdāmuñ yetür sultānuña
Sultānı gör baḳasın dört yanuña

Handa baḳsañ görünen sultān ola
Cümle şeyler yoğrulub bir cān ola

Cehd eyleyüñ ḳarışuñ ol cāna siz
Merdān olub yüğrişüñ meydāna siz

Onsızın bir ğayrı cān daḳ bilmesin
Unuduban meydāna çemrenmesin

Meydān odur oynayan o baḳan o
Aşlı odur fer'i odur şafā o

Ḳalbüñi andan şafālandır ādem
Bilmeyesin andan özge ğayrı dem

Ādem odur zıkr-i cānında bite
Güzār odur dost gele andan öte

Dem odur ki onuñ ilen süresin
Her nefesde maḳşūd andan alasın

Beyle demi sürmeyen ādem degül
Beyle gülden şormayan bülbül degül

Gül yolunda aħınub Şu olasın
Gül ol ola kendü bülbül olasın

Giceler zıkr-ile bî-dâr olasın
Gül yüzinde dâ'imâ bû alasın

Âħır maķşûda iresin müdâm
Aduñ imdi dise olur pes âdem

Çünkü âdem olduñ ise gel berü
Maħrem olalum senüñle sevgilü

Nice ki mürsel Muħammed Şâh-ı dîn
Bî'at itdi dostlar ile bil yaķın

Tâ elestden ĥaşra degin gezdiler
Cümle rûħlar oña tâbi' oldılar

Gördiler añlında nübüvvet nürin
Didiler sensin Şefi'-yi yevm-i dîn

Şefi' oldı dîni ķâ'im itdi ol
İki illen ümmetini dutdı ol

Ümmetini rahmete bıraħdı ol
Luťf gözüyle ümmetine baħdı ol

Ümmetine nice Şefi' oldı ol
Ümmet olan oña buldı doğrı yol
194a
Nice biñ kez böyle mu'ciz kıldı ol
Barnağıyla gökde ayı bölđi ol

Mekke [vü] Medîne fetħ itdi ol
Ehl-i küfri dîne da'vet itdi ol

Nice daşdan çeşmeler çıķardı ol
Revân oldı buyruğ-ile aħdı ol

Vir Şalavât Muştafâ'nun ĥâlidir
Cümle gökler Muştafâ'nun yolıdır

Muştafâ'dır Muştafâ'dır Muştafâ
Muştafâ'dan açılır şıdķ u şafâ

Muştafâ'dır Muştafâ'dır Muştafâ
Vir Şalavât ķurşanupdur mi'râca

Muştafâ'dır Muştafâ'dır Muştafâ
Gör kâfirde nice götürdi cefâ

Muştafâ'dan bir rivâyet ideli
Mi'râcından bir ĥikâyet ideli

Ĥaķķ te'âlâ ol ĥabibi indedi
Görklü adını Muħammed'dir didi

Geldi Cebrā' il didi yā Muşţafā
Hāzretüña selām olsun bā-şafā

Hāḳḳ te'ālā seni indir gideli
Cümle gökler temāşāsın ideli

Cümle Burāḳ'lar senünçün intizār
Gice gündüz ağlaşur zār zār

Ḳamusı dir ol resül binsün beni
Bir birinden kevniler nılar seni

Şādīliğinden yimez içmez yok ḳarār
Buyruḳ itmiş onlara perverdigār

Yüzleri Burāḳ'laruñ ay tek durar
Gözlerinüñ şu'lesi günü öter

Bir Burāḳ ayrıldı geldi sürüden
Vir şalavāt resüle ey işiden

Virdi selām resüle gelen Burāḳ
Didi biñ yıldur çekerim iştiyāḳ

Yimemişim cennetüñ üstünü ben
Göz yaşımdan yolumı hıç göremen

Çoḳ zamāndır intizārım ben saña
Hāḳḳ te'ālā devleti virdi baña
194b
Cebre' il Burāḳ elinde söyleşür
Gökler açıldı nice nūr oynaşur

Açılıpdur göklerüñ ḳapuları
Gice gündüz düşelü ḳapuları

Şaf şaf oluban melekler geldiler
Yoluña ḳanatların döşediler

Yüzleri uş saña ḳarşu durdılar
Aduña çoḳ çoḳ dürüd eylediler

Cümle gökler düşelü yā Muşţafā
Dür gideli seni indir ol Hūdā

Ümmet iseñ vir şalavāt pes bu dem
Muşţafā mi'rācına başdı ḳadem

Hāḳḳ te'ālā döşedi mi'rācını
Cebreil çekdi revān Burāḳ'ını

Muşţafā bindi Burāḳ'a hoş gider
Cebreil'dir eyleyende gör n'ider

Geldi resül Cebreil'len Ḳuds'e hoş
Vir şalavāt cānuña düşsün huruş

Enbiyā vü evliyā ervāhları
Hāzır idi gördi hāzret onları

Onlara oldı imān kıldı namāz
Ol namāzı kabūl itdi kārsāz

Cümle teveccühleri gök şaruya
Vir şalavāt Hāḳḳ te‘ālā n’eyleye

Hāḳḳ te‘ālā koydı mi‘rāc yola baḳ
O tecellidir ‘iyān her yaña baḳ

Çekdi Cebrāil Burāḳ’ı yā nebī
Yol senüdüür Burāḳ’a bingil didi

Ḳoydı resūl ayaḡını bir daşa
Daşda ḳopdı resūl ile ey paşa

Muştafā didi daşa sen sākin ol
Gelme daḡı sen burada emīn ol

Ümmetüñ çoḳı seni ṭavf ideler
Seni gören saña‘aceb ḳalalar

Hāḳḳ te‘ālā virdi ḳanat uçdılar
Muştafā yolına ‘anber saçdılar

Gitdügünce gök açılır der-be-der
Gökde melekler oña merḡabā dir
195a
Merḡabā ey görklü Aḡmed merḡabā
Merḡabā ey yā Muḡammed merḡabā

Merḡabā çoḳ merḡabā ey dīn eri
Merḡabāsın enbiyānuñ serveri

Merḡabā senden şefā‘at yā ḡabīb
Merḡabā senden ‘ināyet yā ṭabīb

Yüzüña açıḳdır yollar merḡabā
Göklere daḡıldı nūruñ merḡabā

Cümle melek perr ü bāli merḡabā
Ehl-i ḡaḳḳuñ seyri ḡāli merḡabā

Seni öger cümle diller merḡabā
Zākirüdüür zīkr iderler merḡabā

Merḡabā ey gökleriñ sultānı sen
Merḡabā ey enbiyā bürḡānı sen

Zāhir ü bāṭın çü sensin merḡabā
Yüriyüb aşla yetensin merḡabā

Merḡabā ey ulu seyyid merḡabā
Merḡabā ey ḳalbe kilid merḡabā

Merhabā ey albe iye merhabā
Seni g r r basa neye merhabā

o ıfātu albe doldı merhabā
C mle nuku adı oldu merhabā

Merhabā ey albi g zi merhabā
Sen imisin nukı s zi merhabā

Merhabā ey g zlerim n n ri sen
Merhabā ey g klerin ararı sen

Z lf na d rrler d z lm  merhabā
almamı c num  z lm  merhabā

Merhabā ey  mmet n eraısın
Merhabā ey dürr-i ramet k nısın

Merhabā y  Mutafa y  merhabā
Cümle ey  saa diyer merhabā

Merhabā ey ‘illet n abibisin
Merhabā ey azret n abibisin

Merhabā ey enbiy nu  nisisin
Merhabā ey c mlesinin yiisin

Merhabā y  merhabā y  merhabā
Vir alav t ki tecelliden ‘ab 
195b
Merhab  sende n b vvet aik r
Saa döner ay u gün leyl   neh r

Merhab  ey  yine-i  mmet n
Merhab  ey senden  zge yo am n

Merhab  senden olur tecelliler
Merhab  dir cümle ey seni diler

Cümle ey n muhafı olmu yüzün
Merhab  tesbie yazılmı sözün

Cümle emin emiri sen merhab 
Cümle yolun delili sen merhab 

Cümle yolcu menzilisın merhab 
Cümle aızlar dilisin merhab 

Cümle diller zikri sensin merhab 
Cümle albler fikri sensin merhab 

Cümle bülbül g l  sensin merhab 
a te‘ l  y ri sensin merhab 

Cümle melek seni  gler merhab 
İndi ramet doldı gökler merhab 

Durdı göklerde melekler kat kat
Ümmet iseñ di Muḥammed şalavât

Gökler açuḡ 'arşa degin görünür
Gör tecelliler Muḥammed bürünür

Her tecelli aña gelür kat kat
Ümmet iseñ di Muḥammed şalavât

Vir şalavât tâ tecelli bul evlâ
Nür-ı mi'râc kendözüña yol ola

Çoḡ 'ilimler geldi resül yolına
Vir şalavât Muştafâ'nuñ âline

Muştafâ bindi Burâḡ'a uçdı ol
Göklerüñ kapularını geçdi ol

Göklere oldı haber ey bahtiyâr
Uşta geldi ol resül-i muhtâr

Çağıruban bir birini muştular
Bir birini muştluğa cân kılar

Cân [u] hündur Muştafâ'ya virmeye
Münkir olan hergiz onı görmeye

Şöyle gitdi ki gök ehli gördiler
Ol resülün pâyine yüz sürdiler
196a
'Arşa doğrudı Burâḡ berḡ-var
Eyleyende Cebreil kanat ḡaḡar

Cebreil'ün üç yüz altmış ḡanadı
Her ḡanadı biş yüz yılık yol aldı

Her dem ol resül için kanat ḡaḡar
Yer ü gögi doldurur raḡmet yaḡar

Bunca nûrlar yaḡar Aḡmed üstüne
Vir şalavât doḡru gider dostına

Her ḡanatdan bir levn nûrlar yaḡar
Vir şalavât cümle nebîye yarar

Onı gören raḡmetinden mest olur
Eyle şanki raḡmete peyvest olur

Yaḡşı añla Muştafâ mi'râcıdır
Cümle eşyâ Muştafâ muhtâcıdır

Muştafâ mi'râcıdır ḡulaḡ aşuñ
ḡalbünüñden dünyâ mührini kesüñ

Cân göziyle gör Burâḡ'ı ne gider
Her ki baḡar 'arşa degin nür görür

Gitdügünce açılır sağı şalı
Vir şalavāt şal dilünden men dili

Ol Burāk'ın yüzi gün tek berķ urar
Onı gören şekksizin 'āşık yanar

Gider iken baħdı resül şağına
Cennet açıldı resülün yüzine

Hüriler çıkdı tecellisi 'ıyān
Her birinün yüzi nürdur ey civān

Yıldırım tek şaķınur yañağları
Dā'imā şükr ezer dudaķları

Cismi āri görünür iligleri
Mü'min için haķķ yaratmış anları

Gör sevinüb hevāda kuşlar öter
Büryān olub o ki gelür ey perr

Mü'min olan yir içer büryānı
Mü'min iseñ dünyāda kıazan anı

Ötdi Burāk onda daħı durmadı
Resülu'llāh cennete göz eylemedi
196b

Nişe ki Haķķ dīdārına yete ol
Ümmet için dürr ağacın tike ol

Dem-be-dem yırğaya¹²⁵ dürrler töküle
Ümmet iseñ vir şalavāt resüle

Baħdı şola gördi bu kez tamunı
Hışma batmış kimse görme sen anı

Gördi yanar tamular tütün çıkar
Yā Muħammed yā Muħammed ün çıkar

Didi kıardaş Cebreil bunlar nedir
Yā Muħammed didi bunlar tamudur

Baħdı gördi tamular kıaynar yanar
Ağzın açmış oddan ol ejderhālar

ķavmi gördi kıarnı dağa oħşamış
Tamı içre oda kıarşu kıaħışmış

ķavmi gördi kim oymuşlar gözin
ķavmi gördi kim soymuşlar yüzün

ķavmi gördi kim çekmişler dilin
ķavmi gördi kim kesmişler elin

ķavmi gördi emciginden aşılı
Handa baħdı çok 'azāb gördi ulu

¹²⁵ "İrgama"(sallanma) anlamındadır.

Her kişi kim saña inkârı ola
Pes gerekdir ebedî bunda kıala

Didi ki ümmet midir bunda yanan
Bu ħaberi baña vir bellü beyân

Didi senüñ ümmetüñdür yâ resül
Şer‘üñ itmemiş olar hergiz kıabül

Vir şalavât tamunı görmeyesin
Dañla ki kevn odına yanmayasın

Ötdi Burāk durmadın ol aradan
Yer gök açdı yüzine ol yaradan

Gördi melek şaf şaf olmuş ħoş durur
Ol Muħammed nürına secde kıılır

Başların secdeye anlar kıoydılar
Başların götüricek nür oldılar

Eş-şalâtü ve’s-selâm yâ Muħammed didiler
Ol resüle çok şenâlar kııldırılar

Karşusına çok ‘alem kııkardılar
Resüli ‘izzetleyüb yol virdiler
197a
Çok kıadeħ ü cur‘a vü mey içdiler
Eyleyende şadlıkıdan uçdılar

Çok ħaberler bir birinden aldılar
Resülün meclisine mest oldılar

Cümle gök ehli şādmān baħtlu
Cümlesini baħdı gördi ol ulu

Cümle melek nürler-ilen geldiler
Her birisi ‘alem ilen durdılar

Bir birine karşı açık kıapular
Resülün görklü yüzün görmek diler

Burāk ötdi onda daħ eglenmedi
Dir yürüdi ‘arşa deħin durmadı

Vir şalavât ‘arşa kııkdı Muştafā
Muştafā’dan oldu bu zevķ u şafā

Nice yerlerden melek carıcı olub
Çaħırur ki uş bize geldi ħabib

Şaf dutuban biñ biñ bile gelür
O nübüvvet nürüne secde kıılır

Secde kıılan nürler oldu cümle nür
Ceħd kııl sen daħı secde kııl kıabül

Vir şalavât Muştafâ'nuñ âline
Cavq cavq olub Aḥmed 'üñ ḥazretine

Yıgılub Aḥmed 'i ḥoş nūrladılar
Nūr senüñdür saña minnet didiler

Yıgılub 'arş ehli ḥoş şād oldılar
Muştafâ'nuñ çevresine durdılar

Beyle giñ 'arş dâ'iresi bil yaqın
Her kişi gezse biñ yıl bilmez qın

Göklerüñ yanında bu yer ayaca
'Arş yanında gökler ile ey ḥoca

Dergāhuñ ululuğın bilmez eḥad
Meger anı bile ol Ḥayy u Şamed

Muştafâ gezdi cemî'in toyladı
Muḥtâc olanlar barındı doyladı

Cebreil o gece peykdir gitdiler
Tâ ki sidretü'l-müntehāya yetdiler

Sidretü'l-müntehā didüğü bir ağac
Ġafleti gider başuñdan gözüñ ac
197b

Gögi anuñ 'arşa dağılmış durur
Bu dağı hep göklere inmiş dürür

Ol ağacuñ yemişi dürrdür kamu
Yağdı dürrler düşürüñ duruñ kamu

Cebreil'üñ maḳāmı ağac dibi
Cebreil ḳaldı vü ötdi dîn eri

Hevâlardan dağı ötdi ol resül
Vir şalavât dergāha yetdi resül

Vir şalavât ber resül girdgār
Nâ-gehân dergāh açıldı aşikār

Bir tecellî ol dem oldu ḥoş 'ıyân
Muştafâ'nı büridi bellü beyân

Çekdi apardı nebîni dergāha
Başa ilete ḥabîbi ulu şāha

Ḥaḳḳ te'ālā bir nidā itdi o dem
Ey ḥabîbim sen baña gelgil bu dem

Ben saña uşta didārim vireyim
Öz nūruma seni yigrek ideyim

Vir şalavât Muştafâ'ya sen bu dem
Gördi açuḳ ḳapular yetdigi dem

Destür oldu kim içerüye gire
Ol mübârek yüzi perdesiz göre

Haqq te‘âlâ didi gelgil yâ resül
Cümle nebîden seni itdim kabûl

Başdı kadem ilerüye Muşafâ
Didi biñ kez selâm olsun yâ Hudâ

Haqq didi biñ kez ‘aleyküme’s-selâm
Ey habîbim işüñ oldu uş tamâm

Ey habîbim işüñ oldu uş tamâm
Ne dilersen dilegil biter kelâm

Didi resül ümmetimi dilerim
Ümmetüñ hâlini ‘arz eylerim

Ɔocdı boynun zâtına bir eyledi
Kimse bilmez ki nice seyr söyledi

Didi geldüñ seyr eyle dergâhımı
Ümmetüña viresin nişânımı

Bendelerüm gele uş beni göre
Bî-nişân bulan uş beni bula
198a
Didi resüle çok egledim seni
Görmek ilen doyamazsın sen beni

Didi Allâh yâr bâkî şoñbet bâkî
Var apar ümmetlere armağanı

Didi Haqq biş vaqt namâzdır [siz kıluñ]
Onuñ ilen baña gelsün ümmetüñ

Her zamân ki ol namâzı kılılar
Durmayub cümle baña hoş geleler

O namâz mü’minlere mi‘râc ola
Çok melek mü’minlere muhtâc ola

Öz zâtından Muşafâ’ya virdi tâc
Onuñ ile ışığ oldu mi‘râc

Bu tecelliler o tâcdandır kamu
Sen şanursun ki hevâdandır ‘amû

O tecellî ışığ itmiş gökleri
O tecellî karar itmiş yerleri

Muşafâ virdi selâm döndi gelür
Vir şalavât gör ki imdi ne olur

Cümle melek pür döşemiş işit er
Bağ gör oña biri birine deger

Gözlü isen aç gözünü göregil
Muşafâ ol kanadıñ üstden iner

Ol tâcuñ tecellisidir yol açan
Görür anı şalvât viren kaçan

İndi tecellî dağıldı göklere
Vir şalavât Muşafâ geldi yere

Ol tecellî yer götürmez muţlakâ
Dolar andan yer ü gök tahte'ş-şerâ

O tecellî içre geldi Muşafâ
Döşegini ıssı gördi bâ-şafâ

Mü'min isen sen bu dem şıdķ eylegil
Ümmet isen buña haçan dimegil

Ol tecelliden cüş itdi yerler
Ol tecelliden yıhıldı deyrler

Ol tecelliden açıldı seyrler
Ol tecelliden müş oldu şirler

Ol tecelliden açılır cāmlar
Ol tecelliden dirilür cānlar
198b

Ol tecelliden virilür hāller
Ol tecelliden açılır fāller

Ol tecelliden cān alur cānlar
Ol tecelliden açılır cāmlar

Ol tecellî gidendir h'āblar
Ol tecelliden açılır bāblar

Ol tecellî kalbe şalur kullāblar
Ol tecellî gevher ider türāblar

Ol tecellîye döneñ ey yārlar
Ol tecelliden alur bî-dārlar

Ol tecellî kabûl olmuş hāc olur
Ol tecellî başuñuza tāt olur

Ol tecellî haşr u neşr ü hem elest
Ol tecellîye olagör pāy-best

Ol tecellî sizi mesrūr eyledi
Vir şalavāt meclisi nūr eyledi

Doğdı üredi cihānı dutdı ol
Niçe meni menliginden atdı ol

Menligin alubanı nîst eyledi
Aşlına giden yolu rāst eyledi

Ol tecellî yolıdır yol azmaz ol
Yoldan azub vîrâneler gezmez ol

Ol tecellî niçe muhtâc doyurur
Ol tecellî çok günâhlar şavurur

Ol tecellî seni her dem indedir
Şahrâda gezme tecellî sendedir

Ol tecellî 'aşîler âzâd ider
Her kaçan ki Allâh adın yâd ider

Ol tecellî ehl-i seyri kıanadır
Ėayre dime cigerüni kıanadır

Ol tecellî kıalbünü âbâd ider
Vesvâs anı gördüğünde dâd ider

Ol tecellî vesvâsı kıoymaz eve
Ol tecellî ola çok derde devâ

Ol tecellî ol ön dîvârıdır
Bağa göre ne kıâ'im kıışârıdır

Ol kıışâra cümle ervâğ geldiler
Meclisînüzdten bu gün feyz aldılar
199a
Ol kıışâra girenüñ yok melâli
Gele sen de bu kıışâra ey velî

Ol tecellî tanıdır velîleri
Ol tecellîdir gezen nebîleri

Ol tecellîdir ekilen bıçilen
Ol tecellîdir 'âleme saçılan

Yağşı bağ gör kıi tecellîsiz ne var
Görmez anlar kıi gözünde perde var

Dutdı tecellî cihâanı dolu gör
Görmek istersen bu nefsünü ölü gör

Ol resülünü Ėürmetiçün yâ ilâh
Ol tecellîni Ėâzır it pâdişâh

Ol tecellîden ayırmasın bizi
Ol tecellîlen kıopar Ėaşrımızı

Mağdür olsun ümmi dilden söyledik
Muştafa'nun mi'râcın şerĖ eyledik

Kaldı çok 'ilm çok Ėikmet duymadık
Kaleme gelmeyene dil şunmadık

Ol kıi şerĖ dile gelmez kıaleme
Kim kıi anı açabilmez 'âleme

Ol tecellî hâli olsun muṭlaḳā
Bu Ācizî bir du‘ā eyle aña

Yazanı oḳuyanı dinleyeni
Raḥmetünle yarlıgagıl yâ Ğanî

Ḥaşra dek ger söylenürse bu kelâm
Niçe ḥaşr ola bu olmaya tamâm

Enbiyâdan evliyâdan yâ ilâh
Sen bizi ayırmagıl ey pâdişâh

Nûr Muḥammed Şalavât (Ḥikâyet-i Cehennem) (73)

Gel ey Ḥaḳḳ ‘ilmine gûş eyleyenler
Şerî‘at üzre dost doğru gidenler

Bilün Ḥaḳḳ ‘ilmi niçün gönderipdür
Ṭamunı cenneti niçün koyupdur

Rivâyetdir yine ‘âlemler eyler
Dūzaḥdan ün gelür cennete dirler

Cehennemden gelür zârıncı onlar
Meded yandık diyü feryâd iderler
199b
Meded mürved ki yandık bunda ḳamı
Ki ṭâḳat ḳoymadı hiç bizde ṭamı

Et ü ilik sümük cümle yanupdur
Hemân çıkmaz bu tende cân ḳalupdur

Dirîğâ dutmadık Ḥaḳḳ buyruğunu
Anuñçün bizlere bu ḥışm olupdur

Gezerim ṭamularuñ ṭabaḳasın
İçerim zevḳ meyinün ağūlusun

Her içende cesedimiz yoğ olur
Yine bir cüz‘iyâtdan cesed olur

Cesedimiz olalur dağca olur
Ṭamıda yanmak için bile olur

Buyururlar ki yaḥuñuz ṭamunı
Özi yıgımış getürmüş o dünını

Bu ğıybete uzatmışdı dilini
Ṭamulunuñ mişâli böyle olur

Tükenür odunuñ o dâla girmez
Gine bu bed fi‘llerim od olur

Ayağ ellerimiz odumuzdur
Gine bu bed fi‘ller odumuzdur

Yanarım ṭamu içre ḳaynayuben
Bunı ki diyerem öz ḥâlümüzdür

Uralar boynuma zinciri oddan
Yığırdırmiş getürmüş özi andan

Bu ne oddur bizim zincirimizdir
Dilim dir suçumuz'amelimizdir

Bize dirler çekünüz cezā gözini
Niçün dutmadınız 'ālem sözini

Çekün bunuñ dilin uyuñ gözini
Bular dirdi tamu yoқdur yalandır

Bize dirdi zekātuñ vir namāz kıl
Orūc dut ki öñüñde tamu vardır

Oları itmeyüb bunda gelüpdür
Şevābı yoқ imānına talandır

Yiyerdi şübheni eylerdi ğıybet
Sözi yalan zihī bed-baht zihī bed

Şoralar ki kime bende olup sen
Fülān oğlı fülān ādem fülāndır
200a
Niçün siz uymaduñuz evliyāya
Muқayyed olmuş idüñ bu vebāle

Cehenneme gelüb şimdi uyanduñ
Bu bed fi'illerüñ cümle 'ıyandır

Çekerler öñüme deve қаtarı
Buyururlar giçüp igneden anı

Haçan sen bu қаtarı giçüresin
Cānuñı tamıdan āzād kılasın

Naқder cehd eyledim ötmez imiş
Bu bir olur güdükdür yetmez imiş¹²⁶

Bu bir müşkil dürür hergiz hāl olmaz
'Āşiler pes tamıdan āzād olmaz

Bağarım tamıdan cennet görürüm
Olaruñ hāline hasret қalurum

Bağarım onlara hūrī virirler
Dinerim ben zebāniler dögerler

Dögerler külimi hoş şavururlar
Bu faқirler dādın benden alurlar

Şavururum döğini bunlara kimdir
Diyerleridi tamuya hākimdir

¹²⁶ Degüldür.

Dutupdur eline oddan teberler
Ol od-ıla dā'im beni dögerler

Severler odı onlar cān u dilden
Ki odı kıoymaz onlar hergiz elden

Düzedirler ki oddan ejdehālar
İlan kıılar baña anda cezālar

Ki ejdehā benem o dem özümi
İlan benem dönem çaḡam özümi

Ki zehirim her zamān cismim eridir
Bilebilmen şefā'atcim kim olur

Aduñı tanımanam yā Muḡammed
Yüzüm yokdur utanam yā Muḡammed

Diyeydim ki şefā'at eyle baña
'Āciz ü ḡor u ḡ'arım yā Muḡammed

Nice ki dünyedeydim nefse uydum
Özüm öz gözüme külleri kıoydum

Bu gün bunda gelüb ḡālimi duydum
Anuñcün şermsārım yā Muḡammed
200b

Meger meded eyleye şāh-ı merdān
Adın zıkr it dimişler şır-i yezdān

Dāmenin berk dut anuñ kıoyma elden
Ḥudā destḡirimizdir yā Muḡammed

Daḡı dut şer'ini ol Muştafā'nuñ
Daḡı dut buyruḡunu ol Ḥudānuñ

Başa ki anlara irişe cānuñ
Cānum fedā dıgil sen yā Muḡammed

Nūr Muḡammed Şalavāt (Ḥikāyet-i Hülle)(74)

İşidüñ dınleyüñ siz bir rivāyet
Yine ol dervişüñdür bu ḡikāyet

Bize lāzım durur hem tebeyyün itmek
Size vācib dūrür hem taḡsın itmek

Görüñ kimde dūrür bunca kerāmet
Ki 'ālem tapdı andan istiḡāmet

Yerüñ göḡüñ 'imādıdır o derviş
Kör oldu görmeyenler hem cıger-riş

Odur ḡākim olan bu cümle işe
Odur raḡmet viren yād u bilişe

Odur bu cümle 'ālemler penāhı
Yerüñ göḡüñ hem oldur pādışāhı

Bir ilen bir olupdur bir dūrūr ol
Bu gūn ‘ālem içinde sırr durur ol

Gel ey cānum işitgil sen kerāmet
Ki andan istegil sen iŝtikāmet

Mu‘in olan odur cümle faķire
Ki dil viren odur bende haķire

Dimiŝ bir gūn meger ol ārī gevher
Ki hülle sūrur idik biz cümle yekser¹²⁷

‘Avāmlaruñ ağzını bađlamıŝlar
Bu faķr ehlini şamu dađlamıŝlar

Biz ol ŝađırlaruñ ağzını ey yār
Ki bend itmemiş idik ol haķerdār

Ŗerikim aydur ey derviş geliñüz
Ŗıđırlar ağzını bağlayalım biz

Ki buđday tūketdi bunlar ey cān
Didim ma‘lūm olana yer bu haķvān
201a
Řabūl itmedi bu derviŝ sōzini
Ki turŝ itdi baña ol dem yūzini

Çū yoldaŝuñ rızāsın ile bildim
Cebimden ben dağı şatma aldım

İki dizim gözine çōkdüm ey yār
Ki ağzın bağlayım olgıl haķerdār

Ŗıđır dōndūr yūzin ben sefile
Didi yönlet yūzūñi ol celile

Teveccūh eyledim perverdigāra
Ki hālīm ‘arż idem ol girdgāra

Nazar kıldım çū bende āsumāna
Melāik dolu gördüm bu cihāna

Benim tek şatma almış ellerine
Ki bend ura olar dağ dillerine

Didim sōzüm iŝidūben bilūñiz
Niçün bende ŝalursız dilleriñüz

Didiler Haķķ’uñ emri böyle olmuş
İresin sen dağı bu sırıra derviş

Nidā geldi baña Haķķ cānibinden
İŝidem ol sōzi ben cān u dilden

¹²⁷ Vezin aksamaktadır. Milî kütüphanne A685 nüshasında [214b] sayfasında biz kelimesi yoktur.

Ki bu hayvânlaruñ ağızın diyüñ siz
Nişe bend eylemişsiz söyleyüñ siz

Bular dağ tesbîhinden ol haberdâr
Çalup dururlar bulardan ötürü ey yâr

Günâhları bularuñ varı yekser
Senüñ boynuñadır ey ârî gevher

İşitdim bu sözi ben bende bilgil
Tağayyür mülkine ben girdim ey dil

Şerîke söylemek olmaz bu kâli
Ki ğayra söyleye şâyed bu hâli

Yine geldi nidâ Hakk hazretinden
Anı dağı işitdim cân u dilden

Ki şeytân şaruya dutmañ kulağı
Anuñçün kim cehennemdir durağı

Bu söze çün fakîr oldum haberdâr
Şıgırlar ağızın açdım ol haberdâr

Yine hallâk-ı ‘âlemden bize bil
Nidâ geldi yine sen bir işitgil
201b
Ki olduĝ râzî senden cümle yekser
Ki sensin cümleye hem perr ü rehber

İrişdi çün tamâma bu hikâyet
Hüsn sizden umar luğ u ‘inâyet

Çulağ aşubanı diñleyeni sen
İrişdir rağmetüña yâ Ğanî sen

Nür Muhammed Şalavât (Hikâyet Yören Kendözüne) (75)

Yören kendözüne kim siyeh-kârsın
Şanursun kim halk içinde şâhsın

Çağırırısın ki genc mendedir gelün hây
Ki ma‘nâda [külâhî] dolu ğâhsın

İşüñdür nifâk u kin ü kudüret
Kinüñ koymaz seni Hakk’a varasın

Senüñle ehl-i Hakkıñ arasında
Bağlamışsın küfürden zünnârsın

Çıarsın da‘vâ kim ehl-i tarîkım
Tarîk senden sen ondan bî-zârsın

Dağıldı dostlaruñ başlu başına
Çalub sen âvâre bî-râhsın

‘Azâzil tek özüñ çekdüñ ğaraĝa
Ki Hakkdan dür olub ğümrâhsın

Bu karanķu mişl yoķdur odıdır nār-ı caķım
Gelün küfrünle idersin özünçün ħārsın

Vücūduñ şehrini şayd ider iblis
Ki ‘işyān şerbetinden ħımārsın

Tapulmaz zerrece nūr daireñde
Onuñçün iblis mūnis ü yārsın

Özün şehbāz şanursun yoķ şikāruñ
Şikārı baħrī alursarsın

Özün öz dilün ile şeyħūña sen
Utanmaduñ didün ki ħāmsın

Bula gör özüña āb u tarīķat
Yūri var ğıll ile murdārsın

Ötürür seni en‘ām-ı san‘atdan
Meger kim anları ħāmī şalasın

Ķamu eşyā dönüpdür Ħaķķ nūrına
Teff-i nūrın tanımaduñ tārsın
202a
Çağrur Cebreil gel iş iyesi
İşitmez kulağın hiç karsın

Gelüben getirür Ħaķķ’uñ selāmın
Dilün yoķ almağa lālsın

Yer ü gök mi‘rācıdır yol erinün
Yūri mi‘rāc yaña bī-mārsın

Çıkub mi‘rāca görgil Ħaķķ cemālin
Cemāl ħalsun arada fenā olsun

‘Ācizī ol cemāle maħv olagör
Ne ten ħalsun arada ne ħo ħalsın

Nūr Muħammed Şalavāt (Ħikāyet Loķma-i Ħazret-i Mollā İlyās Ķuddise Sirruhü) (76)

Loķmadan sen bir ħikāyet eyledün
Şübhesinden sen şikāyet eyledün

Yimegüñde ger senün ola ħuzūr
Ol yimegüñ bil yaķın kim ola nūr

Ṭā‘atüñde ger senün ola ħuzūr
Bil yaķın kim ṭā‘atüñde ola nūr

Ger dilersen yimegüñ ola ħelāl
Her çi ħo ahd tā ħord ura ħelāl

Hevāī nefis ile çün ekl iderler
Tañrı’nuñ emri ile kelb olurlar

Yimegüñle kimigüñ tesbîh ider
Ġaflet ile yersen tesbîhi gider

Yimegüñ tesbîhe yetse nûra döner loğması
Onlara olur ħelâl bilgil irâdet loğması

Çü gönül vâkıf olmaz sem' işitmez
Gözün görmez ħaqqı 'aqluñ irişmez

Her ki bildi nefsi bildi Ĥaqqı
Ol kişidir ehl-i Ĥaqq oldu faķı

'Ālem ki Ĥaqqı bilmez oldu 'āşī
Ne 'ālem belki ħımār yüki saĥsı

كما قال الله تبارك و تعالی
128 كَمَثَلِ الْجِمَارِ يَحْمِلُ أَسْفَارًا

Dilersen bu āfetden kırtulasın
Ki ħaqqı buluban insān olasın

Varub mürşid elini sen dutasın
Çü yetdüñ pîre maķşüda yetesin
202b
Pîre yetmek nûra yetmeklik dürür
Nûra yetmek Ĥaqq'a yetmeklik dürür

Pes anuñ tã'atı bil oldu maķbül
Ĥaqq'a vâşıl oluban buldı vuşül

Pîre ħıdmet eyle kim pîr olasın
Ĥaqq'a yetüb Ĥaqq-ılan bir olasın

Çün rızâ-yı Ĥaqq ile iş idesin
Pes ħiṭāb-ı "ارجعي"¹²⁹ işidesin

Dāḫil olgıl sen Ĥaqq'ıñ milletine
Tā ki dāḫil olasın cennetine

كما قال النبي عليه السلام
130 لا دين لمن لا شيخ له

Yalancı adı urduñ özüña sen
Ki men maķşüdum u maķşüdım men

Ne yetdüñ maķşüduña ne ħo gördüñ
Yalancı adı sen özüña urduñ

Dilersen sen ki maķşüda iresin
Eylegil şıdķ ile ħıdmet pîre sen

Ki tā maķşüdü maķşüd ola ħāşıl
'Ulüm 'aceb şal ol Ĥaqq'a vâşıl

¹²⁸ Cuma suresi 5. âyetten "kitaplar taşıyan eşeğin durumu gibidir" anlamına gelen kısmi iktibas.

¹²⁹ Fecr suresi 28. âyetten "dön" anlamında kısmi iktibas.

¹³⁰ Nebi'nin (a.s.) şöyle buyurduğu gibi: "Şeyhi/Mürşidi olmayanın dini yoktur/olmaz." Bkz: Yıldırım, age. s. 220.

Otuz yıldır ki oğursun bu dersi
Ne maşşüdü tanıduñ ne Һo nefsi

Eger sen maşşüdü Һaққı bulasın
Ol azğunluқuña қahқа gülesin

Diyesin ki ne azğun imişim men
Bu azğunluğı hem bilmemişim men

¹³¹ بنحو و صرف چند هم نفسی
بخوان ان علم تا بحق برسی

¹³² علم دین جوی سرفرای کن
ترك این فارسی و تازی کن

¹³³ چیست علم از هوار هاینده
صاجش را بحق رسانیده

Һaққ çü bildirdi özin yavuқ saña
Açuban gözüñi Һaққı gör saña

Özüña maşşüdü sen ad urduñ
Ne yetdüñ maşşüdüña ne Һo gördüñ
203a
Eger sen maşşüda bir kez ireydüñ
Yaқın bilgil ki Һaққ'ı tanıyayduñ

Eger sen maşşüduñı tanıyasın
Yaқın ol demde sen Һaққ'ı göresin

İtürmüşsün yaқın bil maşşüdü sen
Şor aғ şal 'ālem içre istegil sen

Senüñle maşşüduñ arası geyüñdür
Dise olur ki bu'de'l-maşrıқındır

Otuz yıldır ki maşşüdum dirsен
Yirsin maşşüd ile hem girsен

Velikin maşşüdü hіç görmedüñ sen
Һaққ'uñ Һikmetlerine irmedüñ sen

Yaқın bil tā ki sen Һaққ'a iresin
Çü irdüñ Һaққ'a maşşüdü göresin

Çü gördüñ maşşüdü nefsi tanıduñ
Tanıdun nefsüñi Һaққ'ı tanıduñ

¹³¹ Sarf ve nahvi ilmi ile ne kadar uğraşıyorsan
Oku şu ilimi ve hakka ulaş

¹³² Din ilmini öğren ve itaat et
Şu Farsça, Arapça oyununu artık terk et

¹³³ İlim nedir, hevedan kurtaran
Ve sahibini hakka ulaştırın

Bilesin sen seni kim ne imişsin
Nedir aşluñ senüñ sen ne imişsin

İtürüb sen öziñi sen özüña gel bul haqqı
Çok oğumuşsun Qur'an reng olub sen ey faķi

İtür pes öziñi sen Haqq'ı kılmışsın yavā
Gözün açgıl Haqq'ı görgil ne durursun ey uya

Haqq saña yavuķ urur cümle yavuķlardan yavuķ
Gözün açgıl Haqqı görgil ne durursun ey uyuy

Çün hitāb naħan aķreb irdi saña ey faķi
Böyle yavuķdur saña sen nişe görmezsin Haqq'ı

Haqq hitāb “رُجْعِي”¹³⁴ kıldı saña yetmiş nazar
Sen rüçü' itgil Haqq'a kılgıl 'azābından hezar

İgne basırırı Haq'dan hālī görme ey faķi
Yer ile gökler arasın dopdolu görgil Haqq'ı

¹³⁵ ماز قرآن بر کزیدیم مغز را
پوست را پیش خسان اندا ختیم

¹³⁶ ما بیرو نرا ترک کردیم قال را
مادر و نرا بنکریم و حال را

¹³⁷ چو ذاتت پاک کردد از همه شی
نمازت گردد انگه قره العین

¹³⁸ شریعت رو طریقت وز حقیقت
که قندور و غن و کندم بحمعیّت شود حلوا
203b

¹³⁹ Daşrada koy özüñi sen
Şāf olub kılgıl namāz
Tā muħaķķaķ olasın sen
Çalmaya sende mecāz

Çün namāzdan fāriğ olduñ
Ĥamd u tesbīħ it haqqā
Oķıgıl fethiyyeni
Haqqı görüben muḥlaķa

Zıkr ü fikr ü na'at ü hem Qur'an daħı
Haqqı görmek gerek ey merd-i aħi

¹³⁴ Fecr suresi 28. âyetten “dön” anlamında kısmi iktibas.

¹³⁵ Biz Kur'an'dan içini seçdik

Kabuğunu rezillere döktük

¹³⁶ Biz dışı bıraktık gürültülerini de

Biz içi görürüz ve şimdiki zamanı bile

¹³⁷ Zatin her bir şeyden temizlenirse eğer

Senin namazın gözlerini aydınlatır o zaman

¹³⁸ Şeriat yoluna gir hem tarikat ve hem de hakikat yoluna

Ki şeker ve yağ ve buğday bir arada helva olur

¹³⁹ Bu şiirde birçok dörtlükte hem yedi heceli hem de sekiz heceli mısralar kullanılmıştır.

Ger şınâ‘at ger zirâ‘at olsa yâ ‘ilm ey faķī
Her şuğlde olur iseñ gâfil olma gör haķķı

Görünür gül yüzlü dilber
Cümle şeyden görünür
‘Aşık oña gizlü dise
Kamu şeyden görünür

Ey müslümân çün saña
Vaķt namāzuñ görünür
Ol zamānda bil yaķīn ki
Raķmet-i Haķķ görünür

Bu biş namāzuñ vaķtini
Bil āb-ı raķmetdir size
Yuyunan ol āba bil
Def‘-i günāhı görünür

Te‘cīl idüb yūri var sen
Destmāz al tizerek
Destmāzuñ doğru olsa
Nūri saña görünür

‘Azm idüben yūri var sen
Mescid içre tizrek
Her ādem ki āderi sen
Nūr-ı raķmet görünür

Daşrada koy özüñi sen
Şāf olub gir mescide
Vir selāmuñ mescide kim
Nūr-ı mescid görünür

Bil yaķīn mescidleri kim
Haķķ nūrından doludur
204a
Haķķ nūrından ayru olmaz
Nūri ilen görünür

Tiz var sen mescide gir
Şağ koluñ şāfında dur
Doğru dursun kıblegāha
Ka‘be saña görünür

Şıdķ ile ihlāş ile
Kıl tã‘atuñ maķbül ola
Tã‘atuñ maķbül olursa
Haķķ muķābil görünür

Çün namāzdan fāriğ olduñ
Haķd u tesbīh eylegil
Haķd u tesbīh idicegiz
Nūr-ı tesbīh görünür

Cem‘ oluban oħıyuñ
Fethiyyeni hoş zevķile
Fethiyye oħıyıcak
Feth-i fetūhı görünür

Halka kurub şıdık eylesiz
Zikir yahı söyleñüz
Müttefik olur size
Cemī‘ melāik görünür

Şıdık ile ihlāş ile
Kur‘ān oķuñ tertible
Oķuyana işidene
Nür-ı Kur‘ān görünür

N‘at-ı resūl oķıgıl
Vir şalavāt Muħammed’e
Ṭā‘atuñ maķbūl olur
Mühr-i nübüvvet görünür

Tekbīr āyātın oķı
Tekbīr it ta‘zīm ile
Her taraf kılsın nazār
Allāhü ekber görünür

قال الله تبارك و تعالي
140 وَوَيْلٌ لِّلْمُشْرِكِينَ الَّذِينَ لَا يُؤْتُونَ

141 الزَّكَاةَ وَهُمْ بِالْآخِرَةِ هُمْ يُوقِنُونَ
و قال الله تعالي و لا تكونوا كالذين

204b

142 نَسُوا اللَّهَ فَنَسَاهُمْ أَنفُسَهُمْ
أُولَئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ

Hakq’ı añan kişiler şādık oldı
Unudanlar Hakq’ı ol fāsık oldı

Huzūr-ı kalb olmasa yaķındır
Ki şeytān zikr-i Hakq’a hem qarındır

Ki şeytān ādeme yaman yağıdır
Ala qarķa olub beynin dağıdır

قال الله تبارك و تعالي
143 وَمَنْ يَعْسُ عَنْ ذِكْرِ الرَّحْمَنِ نُقِضَ لَهُ

شَيْطَانًا فَهُوَ لَهُ قَرِينٌ فَمَنْ كَانَ
يرحوالقا ربه فليعمل عملا صالحا

و لايشرك بعبادة
144 ربه احدا الايت

140 Fussilet sūresi 6. āyetten “müşriklerin vay hāline” ve 7. āyetden “onlar ki vermezler” anlamına gelen kısmi iktibas.

141 Lokman suresi 4. āyetten “zekatı verirler; onlar ahirete de kesin olarak iman ederler” anlamına gelen kısmi iktibas.

142 Haşr sūresi 19. āyetten kısmi iktibas. “Allah’ı unutan ve bu yüzden Allah’ın da onlara kendilerini unutturduğu kimseler gibi olmayın. Onlar yoldan çıkan kimselerdir.”

143 Zuhruf sūresi 36. āyetten kısmi iktibas. “Kim Rahman’ı zikretmekten gafil olursa, yanından ayrılmayan bir şeytānı ona musallat ederiz.”

Her ‘amel ki Allāh anda añılır
Bil yaķın kim ol ‘amel şālîh olur

Her ‘amel kim ol yaķın şālîh olur
Ol kişini Hāķķ liķāya yetürür

Yarlıĝa nūr ol kişi maĝfūr olur
Ol kişi başdan ayaĝa nūr olur

Her ĥaţā vü her ‘amel anda olur
Hāķķ te‘ālā nūrı anı yandırır

Ol kişidir Allāh’uñ sevgülisi
Ol kişidir enbiyānuñ vārîşi

كما قال النبي عليه الصلوة والسلام
العلماء ورثته الانبياء¹⁴⁵

و قال عليه الصلوة والسلام
علماء امتي كا نبيا نبي اسرا سبل¹⁴⁶
205a

Başuña gezme beyle ĥayvān tekin
Duta görgil ol kişinüñ etegin

Ķurtarasın riyā vü sum‘adan
Ķurtulasın dürlü dürlü ‘uĝdeden

Ol kişiye tābi‘ ol gel ey kişi
Tā olasın ol kişi teki kişi

Ol ‘ibāde dāĥil olgıl ey ata
Tā ki dāĥil olasın sen cennete
205a

Pes işitgil sen mübārek āyeti
فَادْخُلِي فِي عِبَادِي' وَأَدْخُلِي جَنَّتِي'¹⁴⁷

Her ‘amel ki ĝaflet ilen olunur
Ol kişini bil ki ol müşrik olur

Ĝaflet oldur ĥaķķı ĥāzır görmeye
Ķamu yerde ĥaķķı ĥāzır görmeye

Her ‘amel ki Allāh’ı añmayub ölür şirk olür
Ol hevāya tābi‘ olur ol kişi müşrik olur

İĝine başar yeri ĥaķķdan ĥālı görme ey faķī
Yer ile gökler arasın dopdolu görgil ĥaķķı

قال الله تبارك و تعالي

¹⁴⁴ Kehf sūresi 110. āyetten kısmi iktibas. “De ki: Ben, yalnızca sizin gibi bir beşerim. (Şu var ki) bana, İlah’ınızın, sadece bir İlah olduĝu vahyolunuyor. Artık her kim Rabbine kavuşmayı umuyorsa, iyi iş yapsın ve Rabbine ibadette hiçbir şeyi ortak koşmasın.”

¹⁴⁵ Nebi’ nin (a.s.) şöyle buyurduĝu gibi: “Alimler nebilerin varisleridir”

¹⁴⁶ Yine Peygamber (a.s.) şöyle buyurmuştur: “Ümmetimin alimleri İsrailoĝulları’nın nebileri gibidir/onlar derecesindedir.” Bkz: Yıldırım, age., s.158-159.

¹⁴⁷ Fecr sūresi 29. Ve 30. Āyetler. “Kullarımın arasına gir. Ve gir cennetime”

148 وَمَنْ كَانَ فِي هَذِهِ أَعْمَىٰ

فَهُوَ فِي الْآخِرَةِ أَعْمَىٰ
149 وَأَصْلُ سَبِيلًا

150 جمال حق درین عالم ببین امروز حق بین شو
که فرداکور خواهی بود اگر موقوف کنی فردا

151 گر نبردی چشم حق بینی از جهان
کور میری کور خیزی جاودان

كما قال الله تبارك و تعالي
152 مِنْ عِبْدِنَا وَعَلَّمْنَاهُ مِنْ لَدُنَّا عِلْمًا

قال النبي عم ان للقرات ظهرا
و بطننا و لبطنه بطننا الي سبقه ابطن

Ma‘rifetsiz ‘ilmi ger biñ yıl oqursuñ
Haqqı tayanmayub ġāfil qalursun

Ma‘rifetsiz ‘ilmi ger biñ yıl oqursuñ
Kemāle yetmeyüb nāqış qalursun

Men cevābuñ vireyim Melā Hüseyñ
Añlaya gör bu cevābuñ ma‘nisin

Bu cevābı şıdķ ile işitgilin
İşidicek özüña işin itgilin

Çanda olsa Allāh’ı añmaķ gerek
Dā’imā Allāh ilen olmaķ gerek

Çamu işde Allāh’ı añan kişi
Emīn olur gider anuñ teşvīşi
205b
Çamu işde Allāh’ı añan kişi
Çall olur ol kişinüñ müşkil işi

Çamu yerde Allāh’ı añan kişi
İşlerimiz ol kişi bil yaman işi

Çamu işde Allāh’ı añan kişi
Terk ider ol kişi bil yaman işi

Allāh’ı aña aña irdi iren
Allāh’ı aña aña gördi gören

Allāh’ı aña aña tapdı tapan

148 İsra sûresi 72. âyetten “şu(dünyâda) kör olan kimse” anlamına gelen kısmi iktibas.

149 İsra sûresi 72. âyetten “âhirette de kördür ve yolu daha da sapıktır” anlamına gelen kısmi iktibas.

150 Hakkın yüzünü şu alemde görmelisin, Hak gören ol
Ki eğer yarına bırakmış olursan, yarın kör birisi olacaksın

151 Eğer bu dünyada hak gören gözü kendinle beraber götürmezsen
Kör öleceksin, kör canlanacaksın ebediyet de sen

152 Kehf sûresi 65. âyetten “yine ona tarafımızdan bir ilim öğretmiştik” anlamına gelen kısmi iktibas.

Allāh'ı aña aña yetdi yeten

Ol kişini añañlan kim ol kişi
Añlıyacaq gide dünyā teşvîşi

Ol kişini añañlan sen şıdķ eyle
Añlıyacaq ol kişi ھاķķ aña

Her ‘amel kim Allāh anda añılır
Ol ‘ameli bil kim ol şālih olur

Her ‘amel ki ğaflet ilen olunur
Ol kişini bil kim ol müşrik olur

Allāh'ı añañ kişiler şādık oldı
Unudanlar Allāh'ı fāsık oldı

كما قال الله تبارك و تعالی
153 وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ نَسُوا اللَّهَ

فَأَنسَاهُمْ أَنفُسَهُمْ
154 اُولِي أَوْلِيَاءٍ هُمُ الْفَاسِقُونَ

Dürüşen cehd ile kim cān göresin
Bu şun‘uñ şāni‘in onda bulasın

ھاķķı bulmaq için çıķdım bu yola
ھاķķı bulmaq için geldim bu ile

Anı bilmez ki kimse ķandadır ol
Hemān anı bilür ki cāndadır ol

Dürüş cehd eyle kim cānı göresin
Ki cān ile baķub ھاķķı göresin

ھاķķı bulmaq için çıķdım bu yola
ھاķķı bulmaq için geldim bu ile

Bu ilde sālīgi geldi ilāhuñ
Bu ilde nāibi vardır o şāmuñ

Nāib bizi hevālardan ötürdi
Bizi ھاķķıñ şıfātına yetürdi
206a
Nāib gör kim ne şefķat kıldı özi
Şūfıler şafına cem‘ itdi bizi

İçmede var idi her ne kudüret
Bu gögsüm yarubanı eyledi redd

ھاķķ seni sevdi yaratdı
Tanyasın sen ھاķķı

¹⁵³ Haşr sûresi 19. âyetten “Allah’ı unutan kimseler gibi olmayın” anlamına gelen kısmi iktibas.

¹⁵⁴ Haşr sûresi 19. âyetten kısmi iktibas. “Allah’ı unutan ve bu yüzden Allah’ın da onlara kendilerini unutturduğu kimseler gibi olmayın. Onlar yoldan çıkan kimselerdir.”

Sevgülü olubanı sen
Hakkı tanıklı hakkı

Maḥremīn tap dir iseñ esrārını
Tā mezīd ide saña esrārını

Dimegil esrārını her bir ḥassa
Nā-gehān ol mührini senden kese

Hıdmet eyle şıdk ile ehl-i dile
Himmetinden gönül gözi açıla

Ol göz-ile tanıyasın nefsiñi
Ol göz-ile tanıyasın Rabb'üñi

¹⁵⁵ كما قال رسول الله صلى الله عليه و سلم
من عرف نفسه فقد عرف ربه

Ol göz-ile göresin sen özüñi
Ol göz-ile tanıyasın Rabb'üñi

Sen gönülsün sen gönülsün sen gönül
Ol göz-ile gör özüñi ey oğul

Bu saç u sakkal degülsin
Ya bu göz ü ya bu kaç

Bu el ü ayak degülsin
Yā bu liş ya bu baş

Sen gönülsün sen gönülsün sen gönül
Ol göz-ile gör özüñi ey oğul

¹⁵⁶ ره بجان بردن بجانان بردن است
ليك اول سوى جان ره بردن است

Her ne merdde vardır itde vardır ol
Ma'rifeti olmaz ise itler ile birdir ol

Ādemī oldur ide şālih 'amel
Olmaya ḥayvān ḳalub bil hem aḳall

Ol gözüñ bir adı daḫı güldürür
Ol gözüñ bir adı daḫı dil dürür
206b
Ol gözüñ bir adı daḫı can durur
Ol gözüñ bir adı daḫı imān durur

Ol göz Allāh'ın nūrıdır bī-ḥesāb
Ol gözüña yer ü gök olmaz ḥicāb

¹⁵⁵ Resulullah'ın (a.s.) buyurduğu gibi: "Nefsini/Kendini bilen, Rabbini bilir." Bkz: Yıldırım, age., s.241-242.

¹⁵⁶ Kendi canına yol bulmak canana yol bulmak demektir
Ama öncelikle kendi canına yol bulmalısın

Bu gözüña yer ü gök olur hicāb
Yārelemiş ne ki vardır bāb bāb

Ol göz-ile baḥasın ‘ālemlere
Ḥaḳḳdan özge görmeyesin ey yāre

Ol göz-ile baḥasın sen göklere
Ḥaḳḳdan özge görmeyesin sen ey yāre

Ol göz-ile baḥasın yıldızlara
Ḥaḳḳdan özge görmeyesin ey yāre

Ol göz-ile baḥasın güne aya
Ḥaḳḳdan özge görmeyesin ey giye

Ol göz-ile baḥasın sen yerlere
Ḥaḳḳdan özge görmeyesin ey yere

Ol göz-ile baḥasın daşa dağa
Ḥaḳḳdan özge görmeyesin ey ağa

Ol göz-ile baḥasın dağa daşa
Ḥaḳḳdan özge görmeyesin ey paşa

Ol göz-ile baḥasın sen maşrıka
Ḥaḳḳdan özge görmeyesin ey kıada

Ol göz-ile baḥasın sen mağribe
Ḥaḳḳdan özge görmeyesin ey baba

Ol göz-ile bir kezin baḥsañ kıya
Yer ü gökde bir çögürtme ḳalmaya

Ol göz-ile baḥasın sen ey civān
Yer ü gökde ḳalmaya nām u nişān

Ol göz-ile baḥasın sen ger neye
Yer ü gök dönmüş ḳamu gün rengine

Ol göz-ile baḥasın sen ger neye
Yer ü gök dönmüş ḳamu Ḥaḳḳ nūrına

Heybetinden Allāh`uñ denk olasın
Allāh`uñ nūrına yek-reng olasın

Allāh`uñ ḳudretlerine dalasın
Ḥayret ire cāna ḥayrān ḳalasıñ
207a

Daḥı hergiz özüñe gelmeyesin
İsteyüben özüñi bulmayasın

Ol gözün Ḥaḳḳ nūrıdır irdi Ḥaḳḳ`a
Vāşıl oldı aşlına buldı beḳā

Ol gözün Allāh nūrıdır bi-ḥesāb
Vāşıl oldı aşlına va`llāhu a`lem bi`ş-ḡevāb

Ol büt-i ‘ayyār gör her dem libāsın deġşürür
Özini bildir şoyub her dem libāsın deġşürür

Gösterür mühr ü nübüvvet hem yine aġyār olur
Azdırır dilber beni her dem libāsın deġşürür

Ne libāsda görünürse bi’İlāh azman zerrece
Nişe kim her demde ol nürnuñ libāsı deġşürür

Ne libāsda görünürse hāzır ol ma‘nāsına
Bir dūrür zātı anuñ illā libāsın deġşürür

Nāzırısın hāzır olgıl dilberüñ mekkārıdır
Sınar ol dilber seni her dem libāsın deġşürür

157 کر ازین مستی شود يك لحظه مشيار اي جوان
تو يقين آگاه باشي از خداوند جهان

جوپشتن را آشنا بين و خدای خویش را
چشم بکشا و ببين و حضرت حور اعیان

تن حجاب راه شد جان طالب حق است بجان
طالب حق شو بجان یکجان بده صد جان ستان

حضت حق جان جان است جان جانست جان جان
چون بحق واصل شدی تو حاجتت نینود بجان

حاجتت نبود بچشم و حاجتت نبود بکوش
حاجتت نبود بتنی و حاجتت نبود بجان

کشته فارغ از ثواب و وز عقاب
هم زبیم دوزخ و هم زامید جناب
تو بحق واصل شدی والله اعلم بالصواب

158 قال النبي صل الله عليه وسلم
قلب المؤمن بيت الله

157 Ey genç! Şu sarhoşluğundan bir an uyanırsan eğer
Emin ol dünyanın tanrısını o an anlayacaksın

Hem kendinden hemde tanrıdan haberin olsun
Aç gözünü hazret-i hakkı aşikar da gör

Senin cismin canının, cananane yolculuğuna engel olmuş
Gel hakkı iste sen, o zaman bir can verip yüz can alırsın

Asıl can hazret-i Hakdır hazret-i Hakdır
O zaman ki Hakka ulaştın senin artık cana ihtiyacın kalmaz

Göze ihtiyacın kalmaz, kulağa ihtiyacın kalmaz
Cisme ihtiyacın kalmaz, cana ihtiyacın kalmaz

Sevap ve cezadan artık kurtulursun
Cehennem korkusundan ve cennetlere ümitlenmelerden kurtulursun
Sen artık Hakka ulaşmışsın Allah iyiliklerin hepsini biliyor

158 Nebi'nin (a.s.) şöyle buyurduğu gibi: “Mü'minin kalbi beytullahtır(Allah'ın evidir)”. Bkz: Yıldırım, age., s.254-255.

Mü'min eger mü'min iseñ Beytu'llāh itgil ƙalbūñi
Ƙıl 'ibād cān ilen göñlünde gör ma'būduñı
Bende gerekdir ki 'ibādetde ma'būdın göre
207b

گرت قبله نه معبود است پیش دل نماز ترا¹⁵⁹
بگیر ز سر قضا میکن که در نیت خطا کردی

کشته فارغ از ثواب و وز عقاب
چون شدی فارغ ازین کونه حجاب

عبادت میکنی حق را تو غیري ره مده دردل
چو غیري را ره دردل شریکش با خدا کردی

چو اسلام نیست ایمانرا بنا شد نیز سلامت
یقین میدان که بی احسان عملها را ریا کردی

چو با نفس هوا باشد نماز و ذکر و تسبیهت
بقول اینرد بیچون هوایت را خدا کردی

كما قال الله تبارك و تعالي
160 أَرَأَيْتَ مَنِ اتَّخَذَ إِلَهَهُ هَوَاهُ

و قال الله تبارك و تعالي
161 و لا يشرك بعبادة ربه احدا

و قال الله تبارك و تعالي
162 اُولَئِكَ كَالْأَنْعَامِ بَلْ هُمْ أَضَلُّ

و قال الله تبارك و تعالي
163 اولئك هم الغافلون

¹⁵⁹ Eğer namazda senin yüreğindeki kıblen mabud değilse
Kaza etmelisin, çünkü senin niyetin hatalımış

Bütün sevap ve ceza oyunlarından kurtulursun
Bu tür hicabı kaldırırsan eğer

Sen eğer hakkı ibadet edersen o zaman başka birisini kalbine yol verme
Çünkü başka biri kalbine girerse onu Tanrı ile ortak edersin

Eğer imanında teslimiyet yoksa o zaman sen de müslüman değilsin
Buna emin ol ki ihsan etmeden bütün işlerini riya ile yapmışsın

Eğer namazını, zikirini ve tesbihini nefs-i heva ile yapmışsan
Tanrının söylediğine göre sen nefs-i hevayı kendine tanrı etmişsin

¹⁶⁰ Furkan sûresi 43. Âyetten kısmi iktibas. “Kötü duygularını kendisine tanrı edinen kimseyi gördün mü?
Sen (Resulüm!) ona koruyucu olabilir misin?”

¹⁶¹ Kehf sûresi 110. Âyetten kısmi iktibas. “De ki: Ben, yalnızca sizin gibi bir beşerim. (Şu var ki) bana,
İlah'ınızın, sadece bir İlah olduğu vahyolunuyor. Artık her kim Rabbine kavuşmayı umuyorsa, iyi iş
yapsın ve Rabbine ibadette hiçbir şeyi ortak koşmasın.”

¹⁶² A'râf sûresi 179. Âyetten kısmi iktibas. “Andolsun, biz cinler ve insanlardan birçoğunu cehennem için
yaratmışızdır. Onların kalpleri vardır, onlarla kavramazlar; gözleri vardır, onlarla görmezler; kulakları
vardır, onlarla işitmezler. İşte onlar hayvanlar gibidir; hatta daha da şaşkındırlar. İşte asıl gafiller
onlardır.”

¹⁶³ A'râf sûresi 179. Âyetten kısmi iktibas.

164 قال النبي صل الله عليه وسلم
الوجود ذنب لا يقاس ب ذنب

Çalma vücūd-ı zēn ile
Çık şal vücūd-ı zēnbüñi

Çıl ‘ibādet cān ile
Çalbünde gör ma‘būduñı

كما قال النبي عليه الصلوة والسلام
165 موتوا قبل ان تموتوا

Pes ölmeden öñdin ölem
Bu durur bilgil yaçın

Kim çıka zēn ü vücūdundan
Ola cānuñ emīn

Beyz-i beşeriyetden çıkmak gerek
Çuşluk maqāmına yetmek gerek

Çuşuñ dağı hālātı seyr itmek dūrür
سير الى الله سير با لله سير مع الله سير عن الله

Çuluñ kula du‘āsı olsa gerek
Du‘āyı ihlāş ile kılsa gerek

Du‘ā ihlāş ile olursa besdir
Eger ihlāş olmasa ‘abeşdir
208a
İki cānıbden ihlāş olsa gerek
Gelen hem ihlāş ile gelse gerek

Du‘ānuñ reddi qabūli bilinmez
Eger ihlāş olursa redd olunmaz

Du‘ā ihlāş ile olursa besdir
Eger ihlāş olmasa ‘abeşdir

Nedir ihlāş Allāh’uñ nūrıdır
Nedir ihlāş Allāh’uñ sırrıdır

Haqq’a ihlāşdan özge yol yoğdur
İnan bu söze kim Allāh danuğdur

Eger ihlāş ile tā‘at kılasın
Yaçın ihlāş ile haqqı bulasın

Olasın dā‘imā Allāh ile sen
Sakın Allāh ile sen sığmayasın

164 Nebi (a.s.) buyurmuştur ki: “Beden kendisi ile hiçbir ayıbın mukayese edilmeyeceği bir ayıptır/kusurdur”

165 Nebi’nin (a.s.) şöyle buyurduğu gibi: “Ölmeden önce ölünüz”. bkz: Yıldırım, age., s.275.

Ḥaḳḳ ile beyle olmaklık ḥaṭardır
Yaḳ'ın bil ki maḳām-ı muḥatardır

Didi bil ol res'ül-i ḥaḳḳ-i kerim
الخلصون علي خطر عظيم

Bu müşriklik maḳāmıdır ḥazer kııl
Saḳın sen bu maḳāmdan tiz güzer kııl

Ne menlik kııla sende ne ḥo senlik
İkilik ḳalmaya hiç ḳala birlik

Ne 'ārif ḳala bunda ne muvaḥḥid
Ledünni 'ilmi budur 'ilm-i tevḥid

Bu me'vâdır bu a'lâdır bu melce'dir bu [meâb]
Bu muḥaḳḳaḳ ḥālîdir va'llâhü a'lem bi's-şevâb

Muḥsin oluban göre görsen sen namâz içre Ḥaḳḳ'ı
'Amel-i şâlih ile bulgıl liḳâ-yı muṭlaḳı

Daşrada ḳoy özüni sen
Şâf olub ḳılgıl namâz

Tâ muḥaḳḳaḳ olasin sen
Ḳalmaya sende mecâz

Çün namâzdan fâriğ olduñ
Ḥamd ü tesbîḥ it Ḥaḳḳ'a

Oḳıgıl Fatihâ'nı
Ḥaḳḳ'ı görüben muṭlaḳâ

Zıkr ü fikr ü na't ü hem Ḳur'an daḥı
Hiç unutma Ḥaḳḳ'ı ey merd-i aḥî
208b
Görünür gül yüzlü dilber
Cümle şeyden görünür
'Aşık oña gizlü dise
Ḳamu şeyden görünür

Kör bilmez kimse anı
Bir mişâl ideyem size
Tâ bilesiz görünene
Ne şıfatla görünür

Ildırımdan dolu olsa
Yer ile gök arası
Her kimse göründi ise
Ildırım tek görünür

Göklerüñ yüzi eger
Gün ḳuruşuna dönse ḳamu
Her kime gösterse özin
Ol güneş tek görünür

Nâzırı tanıgıl Ḥaḳḳ'ı tanımayan oldu şaḳî
Olma çünân ol faḳî tanımamış ola ḥaḳḳı

¹⁶⁶ با عمر و زید چند هم نفسی
بخون آن علم تابحق برهسی

علم دین جوی سرفر از ی کن¹⁶⁷
ترك این فارسی و تازی کن

علم دین چیست از هوار هاینده
صاجش را بحق دسانیده

سعی بی پیر درین راه بجای نرسد
حق اگر میطلبی طاعت استاد ببر

Ağında oğı gör hikmet nedendür
Bilesin hikmeti āhîr nedendür

Ağî sensin özün özünü oğı
Bilesin sen seni āhîr nedendür

Bu sırra çünkü maḥremün bulunmaz
Sevmek nāzırı āhîr nedendür

علم درسی را نباشد معرفت ی هل دین
علم آن باشد که آید هر دم از سینه بدید
209a

¹⁶⁸ مرا علم ازل درسی ندا دند
عجب علم ست ولی درسی ندا دند

مرا صدساله علمی کشته حاصل
که پیر جله را درسی ندا دند

قال الله تبارک و تعالی
¹⁶⁹ وَمَنْ يَعْشُ عَنْ ذِكْرِ الرَّحْمَنِ نُقَيِّضْ لَهُ

شَيْطَانًا فَهُوَ لَهُ قَرِينٌ الْاِبِه و قال
و لا شرک بعبادة ربه احدا الا

¹⁶⁶ Amir ve Zeyd ile ne kadar oturup durmuşsun(Şaiirin burda bu iki kişinin adını getirmekten amacı sarf ve nahvi iliminden söz etmektir. Genelde arapça gramer yani sarf-nahiv derslerinde hoca bu iki hayali kişinin adını sınıfta kullanır. Örneğin Amir vurdu veya Zeyd koştu gibi.)

Yalnız o ilimi öğren ki seni hakka ulaştırsın

¹⁶⁷ Din ilimini öğren ve itaat et

Artık bu Farsça Arapça oyununu bırak

Din ilimi nedir? Seni nefsin hevasından kurtaran

Ve sahibini Hakka ulaştıran

Pir olmadan bu yolda emeğin boşa gider

Hakkı istiyorsan eğer üstadına itaat etmelisin

¹⁶⁸ Ben ezeli ilimden hiç bir ders almadım

Şaşılacak bir ilimdir ama bana öğretmen olmadı

Yüz yılımı aldı da ben öğrendim bu ilimi

Hatta çile görmüş bir pire de bu dersi öğretmemişler

¹⁶⁹ Zuhruf suresi 36. Ayetten kısmî iktibas. Ayetin devamı bir sonraki beyittedir. “Kim Rahman'ı zikretmekten gafil olursa, yanından ayrılmayan bir şeytanı ona musallat ederiz.”

Ḥuzūr-ı alb ilen ıluñ iā‘at
Ḥuzūr-ı alb ilen eyleñ ma‘iet

Ḥuzūr-ı alb ilen ile iūñı
Ḥuzūr-ı alb ile kes tevıūñı

Ḥuzūr-ı alb ilen al destmāzı
Ḥuzūr-ı alb ilen ılgıl namāzı

Ḥuzūrı olmasa ne dūrūr ‘aybı
وَأَتَّبِعْ هَوَاهُ فَمَثَلُهُ كَمَثَلِ الْكَلْبِ¹⁷⁰

Ḥuzūrı olmasa nedir gūñahı
Hevāyī nefisdir anuñ ilāhı

Ḥuzūr-ı alb olmasa yaındır
Ki eytān zıkr-i Ḥa‘a hem arındır

Ḥuzūr-ı alb ilen al destmāzı
Ḥuzūr-ı alb ilen ılgıl namāzı

Ḥuzūr-ı alb ilen mescide girgil
Ḥuzūr-ı alb ilen mescide girgil

Ḥuzūr-ı alb ilen virgil selāmı
Ḥuzūr-ı alb ilen algıl selāmı

Ḥuzūr-ı alb ile ağ ola durgıl
Ḥuzūr-ı alb ilen ıbleye durgıl

Ḥuzūr-ı alb ilen eyleñ beniyyāt
Ḥuzūr-ı alb ilen oı ırā‘at

Ḥuzūr-ı alb ilen vargıl rūkū‘a
Ḥuzūr-ı alb ilen vargıl sūcūda

Ḥuzūr-ı alb ilen oı teehhūd
Ḥuzūr-ı alb ilen def‘ it tereddūd

Ḥuzūr-ı alb ilen virgil selāmı
Ḥuzūr-ı alb ilen algıl selāmı

Ḥuzūr-ı alb ilen mūstakīm olgıl
Ḥuzūr-ı alb ilen mūstebir olgıl
209b

Ḥuzūr-ı alb ilen tesbı eylegil
Ḥuzūr-ı alb ilen temcīd eylegil

Ḥuzūr-ı alb ilen tekbīr eylegil
Ḥuzūr-ı alb ilen tehlīl eylegil

Ḥuzūr-ı alb ile oıgil evrād
Ḥuzūr-ı alb ilen eyle Ḥa‘ı yād

¹⁷⁰ A‘raf sūresi 176. Āyetten kısmi iktibas. “Ve hevesinin peine dūdū, onun durumu u kōpeğın durumuna benzer.” manasındadır.

Ḥuzūr-ı alb ilen oı kırā‘at
Ḥuzūr-ı alb ile virgil alavāt

Ḥuzūr-ı alb ilen eyleñ münācāt
Ḥuzūr-ı alb ile dileyüñ hācāt

Ḥuzūr-ı alb ider mabül-ı t̄ā‘āt
Ḥuzūr-ı alb ilen itgil ‘ibādāt

Ḥuzūr-ı alb nedir bilmek gerekdir
amu yerde Ḥa’ı görmek gerekdir

171 همه جا از همه رودر نظری جلوه گریست
مصحف روی ترا از همه رو میخوانم

172 در نمود است جمله اشیا جمله اشیا در نمود
وانگه هستی بوده باشد در نمود است در نمود

سالها می جستمش اندر زمین و آسمان
نا کهان در دل بدیدم روبرو اندر شهود

قبله ب هم سجده کاهم نیست غیر از روی او
در نماز و در قرائت در رکوع و در سجود

زان کنم سجده که بینم روی او را هر زمان
کر نه بینم روی او را از چه باشم در سجود

نیست غایب روی او از چشم من در هیچ حال
نه نماز و نه قرائت نه تشهد نه درود

نیست غایب روی او از چشم من در هیچ حال
مرکجا که روی کردم ثمه وجه الله بود

171 Bir açıdan her şey onun gösregesidir
O yüzden senin yüzünün misalı olan mushafı okuyorum

172 Bütün eşya kendilerinde onu gösterirler, onu gösterirler
Var olman, her bir şey onu gösterir
Yıllar boyu yerde ve gök yüzünde onu aradım
Bir an kalbimde tam karşımda aşikar oldu
Kiblem ve secdegahım onun yüzünden başkası değil
Namazımda, kıraatımda rüku ve secdemde de
Secdemden nedeni onu yüzünü her zaman görmektir
Eğer onun yüzünü görmeyeceksem neden secde edeyim?
Namazdan istediğim onun yüzünü görmekten başkası değil
Hem namazdan hem kıraatdan hem teşehhüdden hem de selamdan
Hiç bir zaman onun yüzü benim gözümde gizli değil
Her yöne yüz çevirdim Allah’ın yüzünü gördüm
Hiç bir zaman onun yüzü benim gözümde gizli değil
Kendini yerde gökte, karada ve denizde gösterdi
Hiç bir zaman onun yüzü benim gözümde gizli değil
Kendini güneşte, ayda, damlada ve yıldızda gösterdi
Hiç bir zaman onun yüzü benim gözümde gizli değil
Kendini sağda, solda, altda ve üstde gösterdi
Hiç bir zaman onun yüzü benim gözümde gizli değil
Kendini sağda, solda, altda ve üstde gösterdi

نیست غایب روی او از چشم من در هیچ حالر
از زمین و آسان و برو بحرم رونمود

نیست غایب روی او از چشم من در هیچ حالر
ز آفتاب و ماهتاب قطره و انجم رو نمود

نیست غایب روی او از چشم من در هیچ حالر
از یمین و از یسار ب تحت و فوقم رو نمود

نیست غایب روی او از چشم من در هیچ حالر
در خلا و در ملا و کوه دوشم رو نمود
210a

¹⁷³ نیست غایب روی او از چشم من در هیچ حالر
از مشارق وز مغارب ز اشوانم رونمود

¹⁷⁴ نیست غایب روی او از چشم من در هیچ حالر
وز مساجد در نمازم هم محابم نمود

نیست غایب روی او از چشم من در هیچ حالر
مر کجا کردم نظر از جمله جایم رو نمود

وز نمود او مثال هیچ سان نتوان نمود
زا نکه او بیمثل باشد مثل او نتوان نمود

¹⁷³ Hiç bir zaman onun yüzü benim gözümden gizli değil
Kendini doğularda, batılarda ve sütunlarımda gösterdi

¹⁷⁴ Hiç bir zaman onun yüzü benim gözümden gizli değil
Ve kendini camilerde, namazımda ve mihrapta gösterdi
Hiç bir zaman onun yüzü benim gözümden gizli değil
Her nereye göz diktim ki kendini gösterdi, hatta durduğum yerde gösterdi
Onun aynısı hiçbir şekilde olamaz
Çünkü o misalsızdır onun aynısı var olamaz
Onun aynısı hiçbir şekilde olamaz
Eğer o kendisinin aynısını yapsaydı o da onun kadar misalsız olurdu
Kimsede o güç yoktur ki onun yüzünü görsün
Eğer o kendisinin aynısını yapsaydı o da onun kadar ateş deryası gibi olurdu
Onun yüzünü görmeye kimsede o güç yoktur
Eğer o kendisinin aynısını yapsaydı o da onun kadar hızlı bir şimşek gibi olurdu
Kendi yüzünü her şeyde eğer gösterirse
İki alemde de güzel varlıkları daha da güzelleştirir
Kendi yüzünü her şeyde eğer gösterirse
İki alemde de sert varlıkları daha da sertleştirir
Kimsede o güç yoktur ki onun yüzünü görsün
Yüceliğini göstermekle gözleri fena etdi
Kimsede o güç yoktur ki onun yüzünü görsün
Yüceliğini göstermekle canları fena etdi
Kimsede o güç yoktur ki onun yüzünü görsün
Yüceliğini göstermekle bütün alemi fena etdi
Kimsede o güç yoktur ki onun yüzünü görsün
Yüceliğini göstermekle Musa'nın dağı aynı bir yakan ateş etdi
Bir şahit yolculuğunda eğer la-mekan'a yetişirse
O kesin fani olur, aynı misalsız hak olur
O şahit zaten başından beri aynımış
Yalnız üzerindeki o nokta onu Gayn yapmıştı
O nokta kaldırdığında
Ayn o baştan beri olduğu Ayn'e dönüşür

وز نمود او مثال هیچ سان نتوان نمود
هر کرابمود خود بی مثل همتا می نمود

هیچ کس را نیست یارا تا ببیند روی او
هر کرابنمود خود دریای آتش می نمود

هیچ کس را نیست یارا تا ببیند روی او
هر کرابنمود خود چون برق خاطف می نمود

با تجلی جمالی کر نماید خویش را
هر چه خوبست دردو عالم از همه خوبتر نمود

با تجلی جلال کر نماید خویش را
هر چه سختست در دو عالم از همه سختتر نمود

هیچ کس را نیست یاراتابه ببیند روی او
با تجلی جلال دیده هارادر ربود

هیچ کس را نیست یاراتابه ببیند روی او
با تجلی جلالی جا نهارادر ربود

هیچ کس را نیست یاراتابه ببیند روی او
با تجلی جلال جمله عالم را ربود

هیچ کس را نیست یاراتابه ببیند روی او
زانکه او با کوه موسی آتش سوز ان نمود

ناظیر اسیر چون افتاد اندر لامکان
فانی مطلق شد وار ذات بی همتا نمود

عین بود است ناخری
نقطه چو غینش می نمود

چون فتاشد نقطه اش
عین است همان عینی که بود

Nāzırı tanıgıl Hāḳḳ'ı tanımayan oldı şakī
Olma çünān ol faḳī tanımamış ola Hāḳḳ'ı

Nūr Muḥammed Şalavāt (Hikāyet Loḳma-i Ḥāzret-i Baba Ḳuddise Sirruhü) (77)

Loḳmadan bir 'acāib söz dimişler
Riyāzet ehliçün şerḥ eylemişler
210b
Loḳmanı nicesine yimek gerek
Yiyileni tesbiḥe şalmaḳ gerek

Dervīş olan her neyi maḳşūdına
Yetüre hīç dinmeye ma'būdına

Yimegün tesbiḥ ider saña müdām
Böyle yi ki aşla dolana tamām
Cümle nesne maḳşūda senden yete
Sen olasin işüña ḳā'im maḳām

Elün aşla yetmese sen bil seni
Yetüremezsın yaḳın hīç nesneni

Ara yerde bil yaqin avaresin
Bulamazsin hic neyse cairesin

Seyr icinde sulukuñ muskil olur
Ehl-i seyre hikayetun dil olur

Qalbun icre ol gerek sultan ola
Handa bahsun gordugun ol han ola

Cik aradan sen degulsin ha odur
Donme ozun arada nesne degul

Imissin sen seni mahrum eyleyen
O imis kudreti ma'lum eyleyen

Sen sana perde imis her ne ki var
Nice gidersun sen onunde divar

Yasamis bir pulatdan bir ki sen
Goremezsin kilmayınca terk sen

Mu'min isen edebile yi ta'am
Seyr-i sulukuñ ola basa tamam

Qalmaya senden nigah dosta kiley¹⁷⁵
Goturule ayineden perde gubar

Qalbun icre ol ceragtuñ yanadır
Kimse bilmez ki odur derya nedir
Kimse ki teveccuhe yoldaş ola
Aşla gitmege yaqin pervanedir

Yimegi edeb ile yimez kişi
Bilmedi aşlı vü fer'i hic işi

Bir gezer bir yolcu yola şalmaya
Seyr icinde ona iye olmaya

Yimegi edeb ilen yimek gerek
Her tiñde Allah'ı anmak gerek
21 la
Ta ki ol yimek ola andan razi
Maşudi bu tesbihe şalmak gerek

Yimegun tesbihi da'im Allah'dır
Nefs ile yiyen kişi gümrahdır

Pes gerekdir qorhu ile yiyesin
Her tikede hamdu'lilah diyeesin

Yimegun tesbihe yetdi ey celal
Qorhu ile yi ki ol oldi helal

Her ne vardır dağdaki yabandaki
İster özin sana şala ey humam

¹⁷⁵ Ya'ni şikayet.

Sen daħı özüñ yetür maqşūduña
Bağlagıl teveccühüñ ma‘būduña

Düşmesün toprağa berrde senden ol
Senden açılsun aña dosdoğru yol

Nişe ki her nesnenüñ maqşūdı var
Sen özüñ o günde yapmagıl dīvār

Pes gerekdir sen onı yetüresin
Düşmeye müşkillere ötüresin

Vara gide aşlına seyrān ide
Hay niçe ‘āşıkları hayrān ide
Ehl-i hāller āgāh olan bu hāle
Saħlamaya cānunı qurbān ide

Ey tarīkı Muştafā ilen giden
Bu cānını her zamān qurbān iden
Düşmeye bu ‘ālemüñ şübhesine
Yaħşısını yamanını fark iden

Ey tarīkı Muştafā iden heves
Hālūñi qalbūña dut qāluñi kes
Riyā idüb açma onı ‘āleme
Her ne ki hufıyyedir olmaz ‘abeş

Ol şerī‘at āyīne ki siledir
Nefs ü hevā qalbūñ içre sinedir
Sindirendir qalbūñi uyağ iden
Ġayrı yoqdur ol senüñle bilebilir

Sen seni şanma ha odur sendeki
Saña ondan görünür ‘ālemdeki

O durur ehl-i binānuñ gözleri
Kime doğru olsa onuñ yüzleri
211b
O durur eşyāda ondan Ġayrı yoq
Tayı yoqdur cüfti yoqdur mişli yoq
Şanma onı sendedir yabandadır
Beyle bil ‘ālemde onsız nesne yoq

Sen seni şalasin ü uyanasin
Ĥasret ile firqat ile yanasın

Cānuñı her dem oña [tuħfe]¹⁷⁶ idesin
Yetüresin özüñi cānuña sen

Her nefes yüzüñ oña döndüresin
Döndürüb tecellī tuħfe alasin
Bir baħirdir dā’ima ol mevc urar
Berrdekileri o baħre şalasin

Pes gerekdir berrde kimse qalmaya
Cümle eşyā hergiz onsız olmaya

¹⁷⁶ Metinde “tufl”.

Ol ola bu cümle eşyā āyīnesi
Her kişinüñ varı yoķı her nesi

Pes gerekdir senden oña yol ola
Ol yol içre aña giden bol ola
Her tã‘at ki ol yol içre işlenür
Pes gerekdir tã‘atinde nür ola

Her kimün ki tã‘atinde nür olur
Luţfu‘llāh ol kişiye görünür

Yarlığa nür ol kişi mağfūr olur
Ol kişi başdan ayağa nür olur

Ol kişidir Allāh‘uñ sevgülisi
Ol kişidir evliyānuñ vārışı

Ol kişidir ol kişidir ol kişi
Ne iş-ilen kişi oldu ol kişi

Ol kişiye tābi‘ olgıl ey kişi
Tā olasın ol kişi tek bir kişi

Ötüre seni riyā vü sum‘adan
Ķurtulasın dürlü dürlü ‘uķteden

Ol kişiye tābi‘ olgıl ey dede
Tā ki dāhıl olasın sen cennete

Ol kişidir ol kişidir ol kişi
Allāh‘ı añmaq durur dā‘im işi

Ne kadar ki Allāh‘ı çok añasın
Bil yaķın ki yuĶudan uyanasın
212a
YuĶudur yolcını bī-rāh eyleyen
Doğru yolu öñine çāh eyleyen

YuĶudur yoldan koyan yol ehlini
YuĶulular tanımaz yol ehlini

Her neyi ki ehline yetüresin
Düşmüş ola toprağa getüresin

Pes gerek ehlüña yoldaş olasın
Senlügüñi kamu yerde şalasın
Çürüdesin hestligüñ gerd ola¹⁷⁷
Nistligüñ deñizine dalasın

Nistligdür seni başlayan Ħaķķ‘a
Nistī ol Ħaķķ‘ı bulasın muţlaķā
Onsızın urma nefes her yaña sen
Başa ki andan saña rahmet yağa

Her kim onuñla özin pāk eylemez

¹⁷⁷ Dörtlüğün son iki mısrasında vezin aksamıştır.

Kendözinden iblīs redd eylemez
Çıkma kendü aradan ha ol k̄āle
Ondan özge dili nesne söylemez

Dil anuñdur nuṭṭ anuñdur söz anuñ
Āyīne oldur baḳandır göz anuñ

Şanma arada özüñ bir nesnesin
Aşluña dön ki özüñ hīç nesnesin

Ḥāl anuñdur seyr anuñdur iş anuñ
Hez odur tepreden cünbüş anuñ

Ha o durur sen özüñ sen şanmagıl
Gözgüdür anda göreni danmagıl

Aşluña dön kendözünüñ bilesin
Eyle şañ ki ma'sūkuñla bilesin
Yörenesin kendözünüña her nefes
Dönesin bu ḥāllerüña gelesin

Sen ne dirsen bu 'ālem gözgüsine
Görünür her kimsenüñ öz ḥāline

Ol ki gözgüden görür ol ḥāl dutar
Ol bīnā gözgü vü kīn aḥvāl dutar

Nice kişi sen kişi ḥāl sendedir
[Meger] seyrüñ var ki aḥvāl sendedir
Bir kişiye beñzenürsen fikr ola
Bir tükenmez ince ḥayāl sendedir
212b
Dönesin sen bu ḥāllerüña gülesin
Gül içinde būy viresin gelesin
Andan özge olmaya hīç maḳşūduñ
Maḳşūduñ amı bilüb cān viresin

Her kimüñ ki ḳalbine sulṭān odur
Oynayandır pehlivān meydān odur
Burmadı kimse anuñ yazusunu
'İlm içre ötüci merdān odur

Her ki merdān meydāna ḥāzır olur
'Āleme buyruḳcıdır ol mīr olur
Bir iş üste ḥākimi ḳoymuş ola
Her zamān ol işine nāzır olur

Nāzırıdandır bu buyruḳ bilmiş ol
Cānı vir anuñ yolına cānsız ol
Sen cānuñı saḳlama özüñ için
Vir özüñi sen daḳı hem sensiz ol

Duta özüñ düşen bu yola sen¹⁷⁸
Ḥāk-i pāyler altına ma'mūr olasin
Ey Ācizi döşemedüñ sen özün
Küfri ḳoyuban imāna iresin

¹⁷⁸ Bu dörtlüğün ilk iki mısrasından vezin aksamakradır.

Ey yol ehli gele bile yanalum
Yol yarağın yol gidenden şoralım
Ger dimese ol yolu doğru bize
Cân virelim yolu şatun alalum

Pes gerekdir ol yolu vire bize
Hem yine yoldaş ola bilemize

Nişe ki ol yol şoran muhtâc olur
Menziline irişenler hâc olur

Mü'minüñ secdegâhı Ka'be gerek
Cân-ı mü'min Ka'beye tuhfe gerek
Hâzır ola karşusunda dâ'im ol
Ayruluğ yok dâimâ bile gerek

Mü'minüñ kalbinde Beytu'llâh olur
Beyt içinde bil yakîn Allâh olur

Sen dahı beyte özüñi şala gör
Rağmetine feyzine boyana gör

Rağmetine feyzine boyanasın
Câna kuvvet ü rûha kuvvet viresin
213a
Göresin ki bir kişi en'âm şıfat
Ol şıfatı ol kişiden alasin

Kimse olmaz ol şıfata girmeye
Yazık ol kim hiç haberi olmaya

Yoluğa bir ehl-i dil ol kimseye
Ol hâletde gerek anı kıymaya

Ehl-i dili anlamayan uyadır
Ehl-i dildir ki yumuğlar uyadır

Uyanuban anlaya öz hâlini
Bağubanı doğru göre yolını

Her çağ ola yolu doğru gidesin
Gelmeyeni bir kıl ile yidesin
Ol degül yola gösteresin yolcıya
Aşlı budur oña nişân viresin

Ol nişânı gizlemişsin şekksizin
Diyemezsin hiç kime anuñ sözin
Avcılar var dün ü gün şikâr ider
Ehl-i 'irfân sende çıkarır izin

Ehl-i 'irfân onı sende izledi
Gizlemedi anı 'âleme didi

Sende ise hâşâ eyle mende yok
Gözlü olan anı göre sende çok

Gizlemegün ol saña olmaz hicāb
Kendözünü arada eyle türāb

Sen aradan çıkmayınca ey hicāb
Olamazsın sen anuñla bī-hicāb

Öz yoluña özün olmagıl hicāb
Bī-nişāndan nişān aña her sebak

Senligün girçek gidersin aradan
Açılur kapu yüzüña bāb bāb

Kendözünü yoldaş eyleme özün
Açıla aña diyesin her sözüñ
Ķalbünüñ sultānı ha ol kimsedir
Ķayrı görmeye dağı andan gözüñ

Ķayrı yoqdur bu arada görüne
Sen seni sor aradan yol izine
Ondan olduğı kerem her dem saña
Leyl ü nehār luḫ idüben virile
213b

Luḫ [u] kerem her kime yoldaş ola
Ol kişi çok kimselere baş ola
Olmaya ḫasedleñ anda şarf ide
Cümle yerde ol kişi qallaş ola

İlāhuñ luḫfi anuñçün virilür
Va'llāhi ol bīnā göze görünür

Handa ki ol bīnā gözler var olur
Ölü diri ol araya cem' olur

Meclis ehli görmedin seyrān ider
Çok ciğerler yanmadın büryān ider
Her kimüñ başına ḫonsa ol kerem
Gedā iken kim seni sultān ider

Kimse ki ol ḫāl ile sultān ola
Düşmeye hergiz 'āleme ḫān ola
Cānı anı bile her dem şekksizin
Pes gerekdir dā'imā bī-cān ola

Cānı andan ayrı görme Ācizi
Aña nisbet eyleme her bir sözi
Gözünüñ andan ḫayrı görse eşyāda
Elüña bir bıcaḫ al oy ol gözi

Nişe ki ol göz saña yoldaş degül
Yoldaş olub sırruña sırdaş degül
Yoldaş olan ol senüñ ḫalbündeki
Açma aña kim saña ḫāldaş degül

Ondan özge ḫayrı bilme anı bil
Her ne ki nefis murādıdır terk ḫıl
Nāzırından yetdigi her ne ki var
Küfr-i ni'met olma anuñ ḫadri bil

Dime ki ilden ile āvāreyim
Çāre bulman derdime bī-çāreyim

Her kimūñ derdine bir dermān gerek
Üstāduñ buyruğuna fermān gerek

Derdi olan ha tabīb dermāna gel
Gezme ırak ıalhubanı yana gel
Rūh-ı mücerreddir aşluñ bilmiş ol
Aşluña dön rengine boyana gel

Aşluña dön aşluña dön aşluña
Menligi tuhfē eyleme dostuña
214a
Yağşı tuhfedir senūñ ‘ācizligūñ
Çekesin yüz karasıyla dostuña

Giderir yüz karalığıñ aradan
Yoluhan dir bunı alduñ nireden
Ol zamān ki yok idi bu nüh felek
Onı onda bize virdi yaradan

Aşlımız rūh-ı mücerred oldığı
Āşinālıktır ıalbe gelüb dolduğı

Her kimūñ āşinālıkın redd eylemez
Ġayrı nesne dile gelüb söylemez

Yolcu iseñ dir yoluñuñ daşını
Sağlama gel fedā eyle başuñı

Düşmeyesin ‘ālemūñ zincirine
İrişesin ‘ālemūñ ma‘būdına

Olmayasın arada āvāre sen
Söylemegil sırruñı ağıyāra sen
Dilūñ ağızuñ bülbul olub söyleye
Çökübeni hālūñı dildāre sen

Her ne ki dostdan gelür ol hāl olur
Ol seni bī-dār iden ahvāl olur
İabla ıalbūñ ol şıfatla bir eyle
Ol şıfatdan Ġayrı bilme ıāl olur

Kendözūñi mevşūf eyle hāle sen
Görmedin deñizlerine dalasın
Gözlerūñ baħrī ola şikār için
Doymadın ü durmadın dürr alasın

Dürr deñizin ħandadır bilmek gerek
Cān virüb özin oña şalmağ gerek
Ol deñiz olduğınuñ faydası ne
Dal sırrına sende dürr olmağ gerek

Sen olasın ol deñizler cevheri
Mevc urasın olasın fermān beri

Gāh dağılasın bu eşyā üstine
Yolu hām diyü o dostuñ dostına

O dostuñ fikri sende hiç yokdur¹⁷⁹
Belī özge fikirler sende çokdur

Fikirdir kim seni hāle yetürür
Fikirdir kim saña bikri getürür
214b

Fikirdir kim seni senden ötürür
Zikirdir kim saña bikir getürür

Zikirdir kim düşer cānuña hurüş
Zikirdir kim şalur meclise cünbüş

Bu zikrūñ fikri var andan ‘alādır
Seni nūr deryālarına şaladır

O fikrūñ nişānesi sende yokdur
Velī bu dünya fikri sende çokdur

Fikir vardır seni senden ötürür
Fikir vardır seni aşla yetürür

O fikri bilmesen senden ne hāşıl
O fikir eyler seni Allāh’a vāşıl
O fikr ile çü bir sâ‘at olasın
Biñ yıl saña ‘ibādet ola hāşıl

O fikr ile çü bir sâ‘at olasın
Düşübüni bi-nişānda qalasın

O fikr ile çü bir sâ‘at olasın
Eriyib ahuban oña varasın

O fikr ile çü bir sâ‘at olasın
Düşüb dürr deryālarında qalasın
Ol ola deryālarda qalb içinde
Özüñi çürüdübüni şalasın

O fikr ile çü bir sâ‘at olasın
Dağı hiç durmayubanı yanasın

Ne zamān ki o fikri eyleyesin
Tecellī başdan ayağa alasın

O fikr sende gerek ğayr gerekmez
Fikirde dağı ğayrı yer gerekmez
Aparandır seni dosta yetüren
Dağı ğayrı o gence perr gerekmez

Hemān fikrūñ senüñ ha ol gerekdir
O fikr sende dā‘im bul gerekdir
Nice yolcu durupdur boynı egri
O fikr olanda dā‘im yol gerekdir

¹⁷⁹ Baħr-i diger.

O fikir mi'râcıdır yol erinüñ
O fikri ullanuñ nefsdan arınuñ

Kime ki ol fikir yoldaş degüldir
Yol içinde ayağdır baş degüldir
215a
'Acizî ol kişiden dūr kılgıl
Oña sırr açma ol sırdaş degüldir

Nişe ki fikr ehlinüñ ol cānıdır¹⁸⁰
Cānıdır hem dīnidir imānıdır
Her zamān ki fikr ider aşlına ol
Yol içinde yola nerd-bānıdır

Sende gerek o fikirüñ kilidi
Kalbün içre çağırışan ol diledi
Açar ol kilid kapusın rahmetüñ
Ehl-i binālar görür sende idi

Açar ol kilid kapusın rahmetüñ
Her nefesde ondan iner devletüñ

Devlet anuñ kim aña zikri ola
Gice gündüz aşlına fikri ola

Sende yoğdur ne teveccüh ne fikir
Sende doğmaz Allāh'a lāyık zikir

Ol fikirdir zikirüñ aşla çeken
Ol fikirdir üstüña rahmet saçan

Ol fikir ki sende yoğdur pes ne var
O fikirsiz āvāre her yanda var

O fikirdir seni hağğā başlayan
O fikirdir nefsi senden daşlayan

O fikirdir her zamān derde şalan
O fikirdir hestlik senden alan

O fikir sende gerek ğayr olmaya
O fikirsiz gerek hiç seyr olmaya

O fikirdir seni Hağğ'a yetüren
O fikirdir eksik işler bitüren

Ol fikirdir kim nişānı yoğ durur
O fikir bu ehl-i seyrde çoğ durur

Ol fikirdir seni bu işe şalan
Ol fikirdir seni senlikden alan

Sen degülsin ol fikirdir sendeki
Pes saña 'ıyān olur 'ālemdeki
Pes saña fağr-i cihān āyinedir
Yağşı bağ ki saña gelsün ondaki

¹⁸⁰ Bahr-i diger.

Arıdandır ‘acebūñi nef̄s ü hevā
O fikirdir albūña sulān olan
215b
O fikirden ayrı Ha’a başlamaz
O fikirden ayrı nef̄sü daşlamaz
O fikirdir ha seni aşla eken
O fikirsiz kimesne yol başlamaz

Bes gerek sen olmayasın ol ola
O fikir sende olala bol ola
Fikr iyesi seyrine yol istemez
Ol fikriden cümle kimse yol ala

Kimseden görölmedi hıç ol fikir
Kimseden aılmadı hıç ol zikr

Fikr iyesi sen bu işe fikr eyle
Kimse amaz bu işi sen bellü bil

Beyle fikir var ola yol ehliün
O bu fikre dūřmedü ki ne iün

Ger bu fikr ire ü bir dem olasın
Cümle eřyā řevābını bulasın

Ol fikir sende ola leyl ü nehār
Ha dolana rūzgār ü nev-bahār
İsteyenler raħmetüñ ser-eřmesin
Ha göreler dā’imā senden aar

‘Acizī ħala diyersin sen buni
Hanı fikir sendeki söyle anı

Sendeki fikr ha mı nef̄s ü hevā
Dünyā fikri onları senden ava

Dünyādāra ol fikir yoldaş degöl
Onuñ iün bu sırra sırdaş degöl
Cehd eyle onuñ özüñden dūr ıl
Bir anadan doğduđuñ ardař degöl

ardaş eder bu fikir onda ola
Vesvās u nef̄s ü hevā senden ala

Duta elüñ yol iinde apara
Seni dağı özine mevşüf ola

Cümle işler anasıdır ol fikir
Seni senden alasıdır ol fikir
Kimse ki lā-mekāna seyr eyleye
Onı ondan şalasıdır ol fikr

O fikir sende ola sen göresin
O fikir ile maāma iresin
216a
Kimesne fehm eylemez bu işleri
Meger ol fikr ehline bildiresin

Dutdı fikr ehli cihānı ser-be-ser
Tanımaz görse oları bî-başar

Ehl-i binānuñ siler āyinesin
Görse bu fikr ehli anuñ her nesin

Bes bu fikr ehli dü cihān şahıdır
Sen dağı işit uşbu sözi şahid ol

İki cihān fağrı onlar oldığı
Ehl-i küfre onlar oldu doğru yol

O fikir islāmuñ şahididir
O fikir bu qalbüñüzüñ şahıdır

İslāmuñ var gayrı penāh isteme
'Aleme dest-gır olan bu cümleñ penāhıdır

O fikri kimse senden alabilmez¹⁸¹
Ki fikir ehli fikirsiz olabilmez
O gökde biñ deñiz dürrden doludur
Fikirsiz kimse oña dalabilmez

Ki fikir ehli dolupdur ol deñize
Ki seyr ehli ki hayrān dürrüñüze¹⁸²

'Acizî dutdı bu yüzün fikri saña¹⁸³
Niçün ki dā'im eyler zikri saña

Diler ki bu yaradılmış yaradan
Bu fikir gitmesün hergiz aradan

O fikr ile namāzuñı kılasın
Cemā'ati dağı dāhil kılasın

O fikr ile namāzuñı kılasın
Yer ü gök ehlini tābi' kılasın

O fikir senden ola genc-i pinhān
Cemī' sırrlar ola gözünde 'ıyān

O fikrdir her zamān altın Haqq'a
Fikirsiz olmaya gör bir dem ağa

Senüñ fikrüñ saña qanatlu kuşdur
'Aqıl isen özüñ dağı eyleşdür

Her kişinüñ fikri anı işledür
Durmadañ dā'imā ol gerdişdedür

Pes senüñ hāşılun ha fikründeür
Bil yaqın teveccühün zikründeür
216b

¹⁸¹ Bağr-i diger.

¹⁸² İlāhā naşib eyle anı bize

¹⁸³ Vezin aksamıştır.

Yaşunubdur hırka altına gizlüdür
İş iyesi bilür ol ne işdedür

Fikr ile teveccühün bir vaşladur
Äyine şal gör ol ne nesnedür¹⁸⁴

Bu derde düşmeyenler derviş olmaz
Ki derviş olmayan yerde iş olmaz
Hekimün şerbeti karşıña gelür
Fikirsiz içme ki saña nüş olmaz

Bu derde düşmeyen hiç derviş olmaz
Girüb meydāna bu derde tuş olmaz
Ger oña degmese üstād nazarı
Yatırdığı anuñ hergiz cüş urmaz

Bu fikr odı oña yār olmasa yār
Yatırdığı anuñ hergiz cüş olmaz

Bu ne fikirdir dā'im zıkr içinde
Bu ne zikirdir dā'im fikr içinde
Bu devlet dolanur hergiz kem olmaz
Açılmış görünür ol hüsn içinde

Bu işler saña devlet bes degül mi
Seni bu derde şalan dost degül mi
Yoluşsuñ handa sen meclis-i hāşşa
Bu yolu böyle giden hāşş degül mi

Gelün bir hāşş yolına baş vireli
Olar ekdi muhabbet biz direli
Çatarsız kimseler yolundan azar
Gelün bizde çatarına gireli

O çatara yüriğil sen yorulma
O çatardan ki hergiz girü çalma
Bevvāb ol genc çapusın yaşşı saħla
Gelen giden nā-maħreme virilme

'Äciz sen azğun olduñ ha degün
Ki dostuñ zencirinden ha çalursun
Bu su'alden bu munca çalka olur
Bunuñ cevābını kimden alursun

Aduñ derviş seni aldı fikirler
Bu fikirden doğar dürlü bikirler

Bikir anı diyer gelmemiş olsa
Ki onu kimse hiç görmemiş olsa
217a
Senün çalbünde ki ha bu fikirdür
Buña yoçdur devā birine biñdür

Götürür bu fikir seni aradan
Ötürür bu fikir derdün devādan

¹⁸⁴ Vezin aksamıştır.

Bu bir nesne degül ki seni şala
Giden sensin bu alur ha arada
Fikirsiz olmasun seyr ehli hergiz
Fikir handa ki sen hzır orada

Bu ne fikrdir ki yüzi yolunmaz
Bu ne yoldur ki hiç izi bulunmaz

Bu fikr-ilen giden almadı yoldan
İlāhā sen bizi ayırma ondan

Bu fikrūñ deryāsı atı derīndür
Bu üzgüciler orada zelīldür
Bu olmaz ki ‘ālemde gizlü olsa
Bu seyr ehline bu fikri bilendür

Gine gökler dolandı bu fikirden
Gine deryālar oldu bu fikirden
Tabaa tabaa oldu melekler
Ki aldı tesbihinden bu fikirden

Bu fikir dutdı bu ‘arş-ı ‘alānı
Bu fikr dutdı bu tate’ş-şerānı

Baarım ansızın hiç yer bulunmaz
O fikir kimde olsa hiç alınmaz

O kimse yo arada ha fikirdür
Onuñ kimseligi dā’im zikirdür

Bu zıkr ilen arada bir olupdur
Bu fikir ilen arada seyr olupdur

Daı yo mı fikir ki eylesesin
Ki maremin tapub oña diyesin

Bu fikir seni bir yere yetürür
Lāzımdır ki kim seni senden ötürür ¹⁸⁵

Biñ il diseñ bu fikir tamām olmaz
Fikir ıssı fikirsiz hergiz olmaz
Ki aqlama bu fikrūñ āır olur
Aar dūnyā olur bu āır olmaz

Senūñ fikrūñ gine gögerdi bitdi
Şu gibi ilden ile adı dutdı
217b
Ki gün gibi ıub hicāb içinde
Tecellīsı cihānı nice dutdı

Bu arada ha bu fikrūñ sözidir
Bu sözler ha mı sözlerūñ yüzidir
Tecellīsiz anı hiç görmek olmaz
Tecellilen görünen kendözidir

¹⁸⁵ Vezin aksamıştır.

Bî-niṣāndır senüñ fikrüh içinde
Ḳalb sensin oña fikrüh içinde
Ne kimse doğdı andan kimseden ol
Yanarsın fikr ile derdi içinde

Bu ne derddir yığılmış derd içinde
Tapulmaz zerresi nā-merd içinde
Nice bağlu ḳalır hergiz açılmaz
Ki sağlanur mühr ile merd içinde

O bir mührdür urulmuş ḳalb içinde
Onuñ için söylenür derd içinde
Dağı düşmez saña ondan ulu derd
Gerek ki eylesin fark içinde

Tamām oldı fikrüh cümle işi
O fikr için sığarla sen bu ḳuşı
Ḳuşıñı ol şikārdan ḥālī görme
Sen avcı başı olasın ey kişi

Senüñ o şikāruñ devlet ü rāhat
Ki her kim avdadır görmeye zaḥmet
Cemā‘at siz dağı ḳıluñ du‘ālar
Bu yol pīşrevlerine ola raḥmet

Bezm du‘āmıza muḥtāc degüldür
Yol içre toḥdur onlar ac degüldür
‘Ālemüñ muḥtācı gelmiş bezm tek
Bu raḥmeti ḳapucı az degüldür

Bu raḥmeti ḳapucı az degüldür
Bu ma‘nā anlamayan öz degüldür
Gedāyī doldı yer ü gök taḥte’s-şerāya
Oları görmeyen hiç göz degüldür

Olar raḥmet için talebde dirler
Ki av alanları devletde dirler

Bu deñizde olar naḥçır iderler
Tā ḥaşra dek olar vaḥdetde dirler
218a
Bu sözüñ biri biñdir yüz degüldür
Bu yoldan ḳayıdanlar yüz degüldür
Ey dervīş meclisüñ ḥāşılı budur
Bular olmuş işdir söz degüldür

Gerekdir meclisüñde ac ḫoyuna
Biñ yol toprakda yatanlar sevine
Gögere ādem oğlı nice ḳayar
Ala raḥmet dolu nefesden sevine

Eger sen böyle olmasan ne fāide
Bunı beyle eyle özüña ḳā‘ide
Ḳuru ağac gibi gölgesiz olma
Gerek ki cümle şey apara fāide¹⁸⁶

¹⁸⁶ Vezin aksamıştır.

Çuru ağac gelür üstâdı görür
Dirilür dört yañadan şâh virilür
Onuñ şuyı ol üstâduñ nazarı
Biter dürr ile mercân ondan dirilür¹⁸⁷

Biter dürr ile mercân hiç görülmez
Talebsiz kimseye andan virilmez
Taleb ehli senüñdür cedd ü cehd kııl
O kadar virilür haddi bilinmez

Saña da gerek ise cehd kılgıl¹⁸⁸
Yüri var Allâh ile ‘ahd kılgıl

Kimüñ ki Allâh ile ‘ahdi oldu
Ol ağac ol kişinüñ tahtı oldu

Kişi ek bu ‘âleme mercânunuñ
Başa nürü göresin ha cânunuñ
Gelen cemî’ o nür şevkine gelür
Nür ile [gündüz]¹⁸⁹ itdi meydânunuñ

Ki nürsüz meydân eri hergiz olmaz
Ki nürdan ğayrını kalbine almaz
O kimse ki tanışdı ehli oldu
O kimesne ki nürsüz nefes urmaz

O kimesne ki nürsüz nefes urmaz
Onuñ kalbi ki hergiz nürsüz olmaz

O nürdur kalbünüñ sultânı olmuş
Onuñ için dolar ki ehli olmuş

Gerek sen dağı nür ehli olasın
Dağı ğayr olmaya nûra dolasın
218b
O nürdan bi-hüş oldu cümle ‘âlem
Gerek ki sen dağı eyle olasın

Emîn gör kim bu sözler ne dimeğdir
Bu kalbi dolduran dâ’im uyağdır

Yuğuya kalmagıl zinhâr zinhâr
Gerekdir ki uyağlıktan alasın

Uyağın seyri ha dâ’im o câdır
Bu gün yoğsul ise yarın h̄âcedir

Saña devlet gelürek bu gicedir
Nice kimselere devlet olasın

‘Acizî devleti iste bula gör
O devleti iyesinden ala gör

¹⁸⁷ Vezin aksamıştır.

¹⁸⁸ Bu beyitte vezin değışmiştir.

¹⁸⁹ Metinde “kesed” şeklinde harekelenen kelime Milli Kütüphane A685 numaralı nüshada “gündüz” şeklinde geçmektedir.

O devlet dopdolu doldı cihāne
Hayıfdir ki āvāresin alasın

Enbiyādan evliyādan yā ilah
Sen bizi ayırmagıl ey pādiāh

Yazanı ouyanı dinleyenı
Rametüñle yarlıgagıl yā Ğanī

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilāt
Biñ günāhı def' ider bir alavāt

Nūr Muhammed alavāt (Hikāyet asīde-i Dil-güā) (78)

Gel ey kendü hāline yol bulanlar
Bu yolda kendü midārın bilenler

İrienler bu vadet menziline
Cān u baş terk idenler 'a yolına

Ma'ānī burcına seyrān idenler
Vücüdı aresin 'ummān idenler

Girüben 'a deñizin boylayanlar
Ma'ānī izleyüb oy oylayanlar

Bu ma'nā barine zevraq düzenler
Bu vadet ularına at düzenler

İrienler Süleymān menziline
Olanlar 'andelīb vadet güline

Özini sultāna vulat görenler
Ki sultān hayy özini māt görenler

Ma'ānī meydānında bāz olanlar
aikat kāmil insān olanlar
219a
amu eyā aı mevcüd olupdur
a'a inkār olan merdüd olupdur

amu varlıg a'uñ bürhān olmuş
Ki mü'min gönli a miskini olmuş

Eyü ba her yaña sultān görürsün
Daı hi gayrı yo cānān görürsün

Daı hi gayrı görünmez cihānda
Hemān a'dır görüben her mekānda

Neye basañ hemān nūr-ı ziyādır
amu ey bir vücüd u bir cemāldir

Gel ey talib olan terk it ayāli
āmü ol terk eyle il u maāli

aın beyhüde sözlerden dilüñi
İridigün yere ungıl elüñi

Neye baħsañ hemān nūr-ı tecellī
Kamu ‘ālem bu nūr ile tesellī

Bu nūrdan cümle ‘ālem oldu ma‘mūr
Yaradılmışı yağdı oldu yağmur

Qabūl eyle naşīhat iblīs olma
Hıaşş ol bu yolda sen nā-cins olma

Eger bilmek dilersen sen öziñi
Hālūñ añla mizāna dart sözüñi

Bu yolda yol erine yoldaş olgil
Ayağ olma yol içinde baş olgil

Şaқın göñliñi her sevdāya virme
Özüña gel başuñ gavgaya virme

Özüña gel haber añla sözüñden
Haberdār olasın tā kim özüñden

Hakq’ı sen kendözüñden ayru görme
Özüñi gayr Hakq’ı gayr görme

Hakīkat cümle ‘ālem nūr-ı muṭlaқ
Hakq istersen hakīkat budur el-hakq

Eger Hak’dan utanursan uyanagıl
Hayāli koy özüña gel yöreneğil

Özüñi cehl eyle Hak’dan ayırma
Öziñi gayr Hakq’ı gayrı görme
219b
Şaқın aldanmagıl sen bu hayāle
Eger cān-ile müştāksan vişāle

İmān ehli isen terk it gümānı
Ādemsen bil aḥī sūd u ziyānı

Nice hayvān gibi gāfil gezersin
Meger şeyṭān gibi Hak’dan bi-zārsın

Unutma Hakq’ı sen қalma hayālde
Zi hayf ger қalur isen bu ḥalde

Yolı gözet yolı şahrāya düşme
Şaқın beyhūde her sevdāya düşme

Eger insān isen añla haberi
Cānuñda var ise ‘aşkuñ eşeri

Hakqı kendözüña yār eyleye gör
Özüñi itme yoқ var eyleye gör

Hayıfdir ki Hakq’ı sen bilmeyesin
Cān u baş Hakq’a teslim eyleyesin

Cemî' iḥtiyāruñ Ḥaqq'a viresin
Cemî' varlıǵuñı ha Ḥaqq bilesin

Muṭî' ol Ḥaqq'a olmagıl muḥālif
Eger bu ḥālde qalduñsa zî ḥayıf

Ey Ḥaqq'ı isteyen gezme yabanda
Hemān istediǵuñ nesnene sende

Eger sen bilmezsen bileni diñle
Sözüm nedir işit bu sırrı añla

Naşihat diñle ey Ḥaqq'ıñ ṭālibi
Tā kim ilāhuñ olasın ḥabibi

Ḳamu eşyā içinde doludur Ḥaqq
Eger görmek dilersen gözün ac baq

Gözün aç gör Ḥaqq'ı cümle mekānda
Dolu oldur ḳamu mevcūd-ı cānda

Neye baḥsañ görünen ol ḳadimdir
Daḥı kim var hemān ḥayy u 'alimdir

Cānuña bu ḥaberden bir ḥaber vir
Boyuñdan cān ḳuşına bāl ü perr vir

Uyat göñliñi bu ḡaflet [ḥ'āb]ıñdan
Süvār cān bostānıñ tevḥid ābıñdan
220a

Ola tā kim bu cān bāǵı münevver
Bite göñlüñ içinde gül ü gülzār

Şıfātuñda buluna zāt-ı muṭlaq
Saña yüz göstere göñlüñdeki Ḥaqq

Bilesin sen nesin kendü ḥālüñi
Āḥir eyleyesin ḳıl ü ḳālüñi

Öziñi bil ki bilesin nedir Ḥaqq
'ıyān ola saña bu sırr-ı mu'laq

Bite cānuñ baǵında tāze güller
Birike saña gele cümle yollar

Sen olasın ḳamu şeyüñ murādı
Ḳamu şıfatlaruñ içinde zātı

Olasın cümle ṭālibüñ ümīdi
Zākirüñ zikri sācidüñ sücūdı

Buluna senden ol zāt-ı muṭahhar
Seni beyān ḳıla bu cümle defter

Hemān sen olasın maṭlūb ṭālibe
İrişesin dilediǵuñ naşibe

Gel ey insān işit sen bu haberi
Yetesin kendözünā kııl seferi

Bilesin ki nedir bu sözde maqşūd
Saña mevcūd olupdur aḫī ma'būd

Vücūd sensin saña cān olan oldur
Senün cānuḫda pinhān olan oldur

Odur gönlündeki fikr ü hayālün
Odur ḫüsnündeki vech-i cemālün

Hemān oldur sen özüñ sen şanursun
'ıyān oldur saña pinhān şanursun

Sebeb oldur ki bilmezsın özüñi
Gözün açgıl gözün açgıl gözün

Meger insān-ı kāmile iresin
Nedir bu ḫikmetün aşlın bilesin

Yüzünı yere sürtesin ḫatında
Ḥālünı 'arz idesin ḫazretinde

Diyesin ki niyem men maqşūdum ne
Bu bazārda ziyānım ne sūdum ne
220b
Ki ser-gerdān olub bilmen özümi
İşidürem velī bilmen sözümi

Bu eyleyeni bilmen ki benim mi
Tenim mi yā vücūdum yā cānum mı

Neyim men kendözümdeñ haberim yok
Dīvāne oldum uşta ḫaberim yok

Neden ben gelmişim bunda işim ne
Āḫir n'olacağım ne gerdişim ne

Beni aldadı bu naqş u ḫayāller
Cihāndaki bu dürlü dürlü ḫāller

Azuğum yok yolum şahrāya düşdi
Başum gör ne 'aceb sevdāya düşdi

Unutdum aşlımı ḫaldım yabanda
Giriftār olmuşum bu cism ü cānda

Bu sım ü zer beni aldadı dutdı
Bu ḫamaḫ ejdehāsı beni utdı

Sözüm özdür velī özüm gāfilim
Neyim ben özümi bilmen gāfilim

'Āsim yol erine muḫī' olman
Tekebbürem fuzülem yola gelmen

Bu sevdadır beni koyan yolumdan
Ki ser-gerdān iden kendü hālūmden

Gel ey t̄alib işit bu ne dimekdir
Neni beyān kıılır ne söylemekdir

Bu sözden sen kıyās eyle özünü
Öñüñ düşer bir aç aḫī gözünü

Niçe ser-gerdān olasıñ cihānda
Azuguñ yok şusuz qalduñ yabanda

Azuğsuz yolda girmeñ yol uzaktadır
Bu yola girmeñüñ aşlı yarağdır

Azuğüñ düz daḫı bir yoldaş iste
Saña qulavuz olmağa baş iste

Ġāfil gezme mürebbī bul hālūñ bil
Çün aḫir gideceksin yarağüñ kııl

Nice sen bu vīrān kārḡānsarayda
Ġāfilsin Ġāfil olmağdan ne fayda
221a
Durugıl bir öñüñ düşer yarağ kııl
Geçer kārḡān qalursun tizrek kııl

Nice bu Ġaflet içinde yatasın
Bu ḫalka qalb-i sālūsuluk satasın

Nice baykuş gibi sen bu vīrānda
Bī-çāre qalası sen bu yabanda

Gözünü aç Ġāfil olma bir durugıl
Öñarı gitme Ḥağ'dan bir berü gel

Çün ādemsin ḫāberdār ol nedir ḫāl
O kim senden qalacağdır onı şal

Onı götür ki bu yolda gerekdir
Ġāfil ötürme ki menzil uzağdır

Ġāfil olma qalursun yoldaşuñdan
Bu Ġafleti gider aḫī başuñdan

Uyan ki menzile irdi seferüñ
Saña yār oldu devlet-i bī-dāruñ

Açıldı perde ol sulḡān görüñdi
Bağ aḫī cismim içinde cān görüñdi

Ḥicāb gitdi 'ıyān oldu o sulḡān
Zihī luḡ u zihī faẓl ı zī iḫsān

Hümāyuñ gölgesi cümleye düşdi
Qamu qola bākī devlet irişdi

Ƙamu yolcu irişdi buldı menzil
Bi-ħamdü-li'llāh ki ħall oldu bu müşkil

řeyātin ħalması gitdi aradan
Yaradılmışda bulundu yaradan

Sa'ādet gencini her kişi buldı
Ƙamu ez ħāline teselli oldu

Yegāne oldu vü ŧālib [ü] matlūb
Ne ziřt ħaldı ara yerde ne maħbūb

Ƙamu şey birliğe yetdi bir oldu
Birikdi cümle şey 'aceb seyr oldu

İkilik ħalması birlik irişdi
Giderdi yoħlıķı varlıķ irişdi

Var oldu cümle şey varlıķ ħāline
Ĥālin bildi ħamu geċdi ħāline
221b
Ey Ĥaċķ'ı isteyen bu sözi dinle
Nedir maċşūd bu esrārı aňla

Ādemsen aĥı sen ĥayvān degülsin
Özüňi bil ki sen řeyŧan degülsin

Gider göňlün içinden bu hevāyı
Eger cāndan seversen Muřŧafā'yı

Ĥaċķ'ı bulanlara eyleme inkār
Hemān 'ālemde bunlardır ne kim var

Saċın iblis gibi çıķma yoluňdan
Tā kim aňlayasın kendü ĥālünden

Nice nefsün dilegin gözleyesin
Nice altuna paķır yüzleyesin

Nice küfr-ile örtesin imānı
Niřān içinde aňla bī-niřānı

Hevā deryālarından çıķ kenāre
Ki tā irişesin ħıřdan bahāre

Arıt göňlüňi ĥayāl-i gümāndan
İki söz söyleme gel bir zebāndan

Yāre yoldaşa ċonřıya emīn ol
Nařıĥat dut ıraĥlıķdan yaĥın ol

Nice bu dūnyānı sen büt idesin
Bu bütü kendüňe ma'būd idesin

Nice bu meclis ü ċeng [ü] ċegāne
Saňa güyer mi budur zamāne

Nice bu māl u altun u tecemmül
Nice maḥbûb gül endām nice mül

Nice kibr ü meni vü fikr-i vesvās
Nice ğamm u nice şādī nice yas

Nice saġlıġ esenliġ nice şöhret
Nice deve nice қатар nice at

Nice ceng ü cidāl u nice ‘iṣyān
Nice eyvān ı taḥt u nice ğilmān

Nice bu ‘ömri zāyi‘ eyleyesin
Eger yüz biñ yaşarsan n’eyleyesin

Nice bu ğaflet içinde қаласın
Fikir қıl kim özüña bir belāsın
222a

Nice kim tanımamışsın özüñi
İmān ehlinden ü şanma özüñi

Nice kim gönliñi sen bilmemişsin
Yaқın it kim müslümān olmamışsın

Nice kim cānuña ‘ārif degülsin
Ḥudādan bil yaқın ḥāif degülsin

Nice kim nefsuña yol bulmamışsın
Yaқın it kim müslümān olmamışsın

Nice kim bulmamışsın ‘aқluña rāh
Yaқın eyle ki sensin zāhil gümrāh

Nice kim mürşid elin dutmamışsın
Yaқın bir loқma-i pāk udmamışsın

Nice cism-i keşāfetde қаласın
Nicesin bu cesededir belāsın

Yören kendü ḥālüña ğāfil olma
Utangıl Ḥaқ’dan aḥī fużül olma

Yüzüñi topraġa қoy sācid olgıl
Dilüñ dut ġayr-ı Ḥaқ’dan şāmet olgıl

Utan Ḥaқ’dan Ḥaққ’ı ḥāzır görürsün
Bu durur yol eger yola varırsan

Muḥammed[i] iseñ olma tekebbür
Utan Ḥaқ’dan yüzüñi topraġa sür

Uyub dünyāya māla dayananlar
Çü ğāfil miḥnet odına yananlar

Özine yār bilen altun u mālı
Anuñçün eyleyen ceng-i cüdāyı

Mālî kendözine devlet bulanlar
Anuñla özine ‘izzet bulanlar

İşidib Haqq’ını bilmez olanlar
Özini māl ile ulu görenler

Bunı cife didi Seyyid-i Muhtâr
Eger sen aña kılduñ ise ikrâr

Qarun mālî eyleyene irişdi
Añir mālî ucundan yere geçdi

İşitdün māl ucundan Daqyanūs’ı
Zelil oldı yile virdi nāmūsı

Yanmaz dedün añiri neye irdi
Hiç eyledi kâmusın yile virdi
222b
Bâri bu māl ile Daḥḥāk u Kayşer
Hiç oldı evvel ü añiri yekser

Çıkardı māl-ı şeddâdı yolundan
Ki ser-gerdân olub kendü hâlinden

Dağı Fir‘avn’ı hem bildün gümânsız
Ki māl öldürdü cânını imânsız

Bâri bu dünya ser-be-ser hayâldir
Müdâm aldar kişini işi aldar

Niçe zîreklerün ‘aqlın uğurlar
Gönülde büt olur bilinde zünnâr

Niçün terk eyledi İbrâhîm Edhem
O ki tiryâk olupdur añiri semm

‘Aqıllar sırrı añlar bu haberden
Ki hiç aşşı bulunmaz māl u zerden

Görenler Haqq’ı her yerde mu‘ayyen
Nedir aşlı bu cânuñ ne imiş ten

Bu hikmet ne imiş aşlı nedendir
İrişmez ‘akl ne cân u ne tendir

Bu işde māt olup durur zîrekler
Yâ ne bilsün bunı hâr u huşklar

Yağın ehli bilür bu ne dimekdir
Neni beyân kıtur ne söylemekdir

Vücûdda kendözini cân bilenler
Şıfât içinde külli zât olanlar

Vücûdın cân ile yeksân idenler
Vücûd-ı şâbitini cân idenler

Ḥaqq'ı kendü vücūdunda bulanlar
Be-küll varlığını Ḥaqq bilenler

Ḳamu şeyde Ḥaqq'ı zāhir görenler
Ḥaqqikat qahr u luḡfi bir görenler

Ḥaqqı bilüb bātıla varmayanlar
Arada kendözini görmeyenler

Özini bu deñizde garq idenler
Ḥaqqı bilüb bātıldan fark idenler

Gel ey cān iḳlīmine 'azm idenler
Bu 'aşq yolında kendüsiz gidenler
223a
Ḥaqq-ile vuşlat idenler özini
Bilenler sözüñ ardını yüzini

Şıfāt şeyden özin qurtaranlar
Ḥaqqikat menziline yol bulanlar

Bu 'aşq baḡrine girüben uranlar
Ḳurıyı isteyüb baḡri süzenler

Yolu bilen kişi yoldan ayrılmaz
Nite bu menzile yolsız varılmaz

Yolu yol bilene şordı şoranlar
Bu resme vardı hemān yol varanlar

Olar ki 'aşq ile bileşdi cāndan
Ḥaber virse dürüstdür bî-nişāndan

Zirā 'āşkı bulan maḳşūda irdi
Bileşdi¹⁹⁰ Ḥaqq-ile ma'būda irdi

Anuñ yüzi mübārekdir mübārek
Anuñla yār olupdur Ḥaqq tebārek

Ḥaqqı ol bildi buldı cān içinde
Odur kāmil olan insān içinde

Onuñ 'aşkına düzildi bu eşgāl
Anuñ birle 'ıyān oldu Ḳamu ḡāl

Ol insān ki özin bildi Ḥaqqikat
Hemān oldur Ḳamu şıfāt ilen zāt

Ol insāndır hemān Ḥaqq'ıñ emīni
Onuñ Ḥaqqıyladır dā'im yaḳīni

Ol insānı bulan irdi murāda
Şefi' oldu Ḳamu biliş ü yāda

Gel ey ḡālib Ḳulaḡ ol bu ḡabere
Niçün hiç yere olursun āvāre

¹⁹⁰ Kelime "bilişdi" şeklinde de okunabilir.

Gel öziñi bu şahrâda itürme
Durugıl yoldaşuñ gitdi oturma

Ne yatarsun dur aḡi şür çalındı
Varır mısın yola yoldaş bulındı

Uyuma aç gözüñ hesâb demidir
Bu ġāfillik aḡi nenüñ emidir

Dur eger Tañrı'nı ḡāzır görürsen
Beni eyle etdigüñ kavle dürürsen
223b
Muḡammed'den utanursun gözüñ aç
Öñarı gitme itersin berü kaç

Ele āyine al baḡ bir yüzüña
Geçer devrân müdürâ kıl özüña

Meger Muştafâ kavlınden ġāfilsin
Anuñ için tekebbür bi-'ākılsın

Tekebbür itme yüzüñ topraḡ eyle
Bu demdir dem bu dem işüñ saḡ eyle

Geçeni koy gelesiye güvenme
Oña ki yetmezsın hiç uzanma

Berü gel naḡd ile eyle bāzārı
Eger 'aḡluñ saña kılırsa yarı

Geçer duran girü gelmez duru gel
Gözüñ aç ādem iseñ bir berü gel

Geçer bu devr-i eyyāmı bilürsin
Yine bu şürete kaçan gelürsin

Eger sen tālib-i Ḥaḡḡ'san qarındaş
Bu ġafletden dur aḡi bir getür baş

Ādemsın melek saña secde kıldı
Bu ġafletden dur aḡi saña n'oldı

Dur aḡi fırsatıñı yile virme
'Ākıl ḡālünüñ sen müşkile virme

Saña rehzen olan bu mülk ü māldır
Zer ü sım ü zen ü ferzend ü qāldır

Hemān budur daḡı uyḡu-yı ġaflet
Zirekler bu ḡayālde oldular māt

Bu dünyā lezzetine qalma zinhār
Ol uzaḡdır sebükbar ol sebükbar

Eger tapmaz isen bu mülk ü mala
Özüña gel yören gilin bu ḡāle

İşüni vaqti ile temiz eyle
Nebiyle ‘ahd u peymānuñ düzile

Ġāfil olma hālinden Muştafa’nuñ
Tā kim ol menzile irişe cānuñ

Muḡālif olmagıl Haqq’a muṭi’ ol
Ġāfil olma bu ḡāle müstemi’ ol

Naşihat diñle ey Haqq’uñ ṭalibi
Olasın tā kim ilāhuñ ḡabibi
224a
Beşer şüretlü ḡayvān olma zinhār
Eger kılduñ ise Aḡmed’e ikrār

Gel imdi ādem iseñ gözüñ aç baq
Bu meleke neye getürdi seni Haqq

Ḳul iseñ kulluḡunda ḡāzır olgıl
Yetür bu nefis elinde esir olgıl

Ne dimekdir bu sözlerden söz añla
Ki bir keleciden yüz yüz añla

Zirā insān şifātıdır libāsuñ
Şāf ile ḡalmasun göñlüñde pāsuñ

Bu sözleri naşihat bil özüña
ḡayālüñ perde olmasun gözüña

Şerik olma saqın bu mülk ü māla
Kime ḡaldı bu cihān saña ḡala

Ya kim ḡaldı bu mülkde buldı maqqşüd
Ḳalan bāḡi hemān ma’būd [u] ma’būd

Gelen geçer ḡonan göçer ḡalur yir
Yören kendözüña ki seni daḡı yir

Bunı bil ki bu mülke niye geldüñ
Gelicek nice kisvet giye geldün

Neye geldüñ ne işidesin ḡālüñ ne
Āḡir n’olacaḡuñ ne gerdişüñ ne

Ne ḡāldesin nedir fikrüñ ḡayālüñ
Seni aldadı bu mülk ile māluñ

ḡayālüñ itme özüñi bil ki ḡulsun
Çü ḡulsun teslim ol niçün fuzülsun

Özüñi bil ki sen yoqsun arada
Tā kim virmeyesin ‘ömrüñi bāda

Ey Haqq’ı bilmege ṭalib olanlar
Dün ü gün ol yola rāḡıb olanlar

Sevenler cān u dilden Muştafā'nı
Koyanlar şıdk-ile küfr ü haţānı

Muhabbet olan hāline evliyānuñ
Bilenler aşlını fer'ini cānuñ
224b
Vücüd miqdārını helāk idenler
Cānın gāflet pāsından pāk idenler

Olanlar her nefes haqq-ile vuşlat
Bulanlar bu deñizde dürr-i vaĥdet

Haqqıkat cümle 'ālem Haqq diyenler
İşidüb Haqq sözi şıddağ diyenler

Bu yolda şıdkını şem' eyleyenler
Özini düşürüb cem' eyleyenler

Āhir n'ola bu sözlerün hāşılı
Ne imiş ne dürür yoluñ delili

Hemān oldur daĥı ġayr u vücüd yoğ
O bir gündür ki yüzinde bulut yoğ

Zāhir vücüd anuñdur bāţını ol
Hemān oldur özüña gel emīn ol

Özüñi Haqq'a vuşlat bil ayırma
Eyüsin dut yamanın şal kayırma

Eger tālib iseñ bilmege Haqq'ı
Özüña gel hemān öz 'ilmüñ oğı

Özüñ bil ki Haqq'ı bilmiş olasın
Be-küllü maqqşūduñ bulmuş olasın

Gel ey tālib olan bu sözi diñle
Ĥaberdār ol ne dimekdir bir añla

Daĥı kıddine baĥsan bu kelāmuñ
Elif olasın ol sininde lāmuñ

Özüña gel ço bu yügüş ĥayāli
Eger bilmek dilersen zü'l-celāli

Haqq'ı bulmaq budur özüñ bilesin
Hemān müşkil özüñ sen ĥall kılasın

Eger söz añlarısın yol görüñdi
Açıldı perde şağ u şol görüñdi

Ĥāl içinde daĥı kılmadı müşkil
İrişdi ĥadde yol bulandı menzil

Kamu 'ālem emīn oldu ĥayālden
'İnāyet buldı cümle zü'l-celālden

Haqquñ varlığı cümlede görüñdi
Görüñdi gözüñ aç sende görüñdi
225a
Eger gâfil degülsen öz hâlünden
Yol erisin niçün qalduñ yoluñdan

Gel ey dâ'im Haqq'a t̄alib olan cān
Yabanda gezme ki Haqq sende pinhān

Özüña gel ne istersin yabanda
Hemān ol istedüğüñ nesne sende

Nedendir ki bu raḥmetden gâfilsin
Niçün öz hālüne taqşir kılırsın

'Ömür ser-māyesi hiç yere itdi
Fāide olmadı ḥarc oldı gitdi

Zihī ḥayf ki bu insān şüretinde
İşüñ dīve dōne insān qatında

Bunuñ gibi ḥūyı terk eyle zinhār
Ki 'aqluñ özüña yār eylegil yār

Bu vācibdir ki özüñi bilesin
Bu şürete yine qaçan gelesin

Ādem şüretlü ḥayvān olma qardaş
Geçer 'ömrüñ saña koymaz ḥāzır baş

Özüñ bil ki neye geldüñ cihāne
Sen öz sevdāñı eyleme bahāne

Geçer devrān ḥaberdār ol hālünden
Saña yoq fāide mülk ü mālūñdan

Seni yoldan qoyan bu mülk ü mālдан
Daḥı hiç ḡayrı yoq hemān bu ḥālden

Ma'ışetüñ muşāliḥüñ düzetdüñ
Unutduñ öz ḥālüñi gâfil olduñ

Şirīn geldi saña bu māl u altun
Yoluñdan qoydı seni kıldı maḡbūn

Ezel sen cān idüñ şüret degüldüñ
Bilişdüñ Haqq-ile sen yād degüldüñ

Niçün añmazsın ol vuşlat demini
Çekersin dā'imā dünyā ḡamını

Ḥoca didiklerine şād olursun
Anuñcün ḥāceden sen yād olursun

Bu ḥalq ḥāce diyü kıldığı 'izzet
Seni qoydı yoluñdan eyledi māt
225b

Tekebbür eyleyen seni bu mâldır
Ve ger ne bu tekebbürlük muhaldır

Cihân halkınıñ uşbudur hayâli
Özin tekebbür iden mülk ü mâli

Kimi hükmine garrâdır cihânda
Kimi çâr-pâ gibi gezer yabanda

Kimi acar doyar uyur uyanur
Hemân insâniyet bu işi şanur

Kimi bir ekmek için cevri miñnet
Çeker yimez henüz doyunca ni‘met

Kimisi dâ‘imâ ‘arşta meşgûl
Kimi bir etmege muhtâc u yoñsul

Kimi hemân kararur bir şüretdir
Kimi tevhid buldı göñli şâddir

Kiminüñ haberi yoñdur özinden
Kiminüñ cân sevinür her sözinden

Kimisi añlamaz ağıdan karayı
Kimi bir pûla şatmışdır serâyı

Kimi âdem şüretlü bir cemâddır
Kimisi kendü dâvidir hüyı itdir

Kiminüñ her hüyı cânâ kabûldür
Kiminüñ işi hiç kendü fuzûldür

Kimi ‘âkıll kimi mecnûn kimi hiç
‘Ârif ol âdemiden âdemi seç

Ol firâk ile âdemden âdemi
Ki tâ añlayasın puñt ile hâmı

Zirâ âdem şüretlü vahşî çoñdur
Şâfından âdemüñ kılma şey çoñdur

Dağı her bir metâ‘ı kim alasın
Gerek aşlını fer‘ini bilesin

Gel ey fâlib bu söze bir nazar kıl
Eyüsin dut yamandan hazer kıl

Evvel fikir eylegil bir haberi
Hağğa yarar sözi dut koy zararı

‘Ömür ser-mâyesini yile virme
Şağın sırruñı her mühmele virme
226a

Beşerüñ huy-ı halkıdır bu sözler
Âdem vardır pağır altını yüzler

Beşer var ki işi haqqa muhālif
Ādem var ki huyı cān tek leṭāif

Ādem var ki hemān tek bir şüretdir
Sözi efsānedir işi fesāddır

Ādem var ki Haqq'ı bildi özinde
Ādem var ki hāşıl yoḡdur sözinde

Ey Haqq'ı bilmege ṭālib olanlar
Haqq'ın ḡabībine ḡabīb olanlar

Ādem oldur bile haqqı bātılı
Ola bu yolda Muḡammed delili

Haqqın dostlarına kılmaya inkār
Sebkübār ol bu yolda sen sebkübār

Haqqā olgıl erenler begi teslīm
Azād olgıl gözetmeyüb zer ü sīm

Hemān ḡarāruñı şāf eylegil şāf
Haqq'a teslīm ol eylemegil lāf

Budur haqqın yolu ger varırsan
Hemān yol şikāredir görürsen

O kim aşlın bilür her bir ḡaberün
Ol aḡyāra dimez sırrını yārün

Cism-i cān ol cism-i cān ol cism-i cān
Nice yatarsun durugıl gel uyan

Haqq'ı istersen segirdib dört yaña
Kime gidersen saña gelsün saña

Nūr Muḡammed Şalavāt (Hikāyet Ḳanı Aḡvāl) (79)

Ḳanı aḡvāl ki bunca āh idersin
Bu nefsuñi özüña şāh idersin

Silāḡlar ḡurşanub sen nefs yolına
Gerek yolu özüña çāh idersin

Eser dünyā yili 'ömrün şavurur
[Öz] elüñlen ḡālünñi gāh idersin

Ger uyduk bir 'arūsī bī-vefāya
Ger dem dem ḡālünñe inkār idersin
226b

Oḡul 'avret 'aduvv-i dīn bulurlar
Özüñ sen bunlara imān diyersin

Haqqın buyruḡuna arḡa yürürsün
Ki nefsuñ yolına merdān durursun

Diyeleler ol resülün şerī'atin
İşitmeyüb ḡulaḡın kar idersin

Unutduñ o yüzi ma'nā feth itdüñ
Ki dem dem yüzüni siyāh idersin

Bu dünyānuñ şübhe vü şirketine
Gözüñ toğunana tama' idersin

Bu dünyā meydānuñdur hoş çaparsın
O dünyāni özüña dār idersin

Helāl loqma ağınur nazaruña
Alursın ađzuña murdār idersin

Sekiz cennet bezenmiş hūr u ğilmān
Ele girmez anı hayāl idersin

Buyurmuş Haqq te'ālā zikr ü fikrin
Onı sen itmeyüben kāl idersin

Virirsin imānuñı bir pül için
Nice gönülleri vīrān idersin

Bu nefsüñ murādı bir dem geç olsa
Silāhlar kurşanuban kan idersin

Neden ki nefsüñ alur zehr-i şirket
Aña sen cānuñı qurbān idersin

Müezzīn ol uyat bu qalbūñı sen
Niçün bu munca özüñ hār idersin

Bu eşyā qanda baħsañ di gülsitān
'Ācizi mekriñ ile nār idersin

Nūr Muħammed Şalavāt (Hikāyet Muştafā Didi Ki) (80)

Muştafā didi ki bir cem' melek
Her zamān yere inerler ez felek

Dağırlar cümle ber rüy-ı zemīn
Tā göreler qanda var bir ehl-i dīn

Ya göreler bir cemā'at qanda var
Evliyā sözine dā'im intizār

Devr-i halvetde oqurlar derd-ile
Āh-i dil söz ile rüy-ı zerd ile
227a
Ya cemā'at ki oturmuşlar olsa
Evliyā sözi gele anda dile

Ya ho Haqq zikri ola onda müdām
Tā ki ehl-i Haqq duta bir dem ārām

Ol melekler yazar ol qavmi qamu
Yaşısıyla yamanın ey mäh-rū

Vaqt iderler özlerin ol menzile
Kulağ urarlar söze kılden kile

Nüsağ iderler bularuñ adını
Zıkr ü fikrini kamu evrādını

Ol melekler hażrete iletir anı
Gör ne cüd eyler Hüdāvend-i Ğanī

Hakq te‘ālā hod bu meclisi görür
İmtihān eyler meleklerden şorar

Nice gördüğünüz benim kullarımı
Pādişāh u bāy yoğsullarımı

Eydeler kim ey kerīm-i zü’l-celāl
Sen bilürsin şamusın ey lā-yezāl

Uğradıq bu meclise bu dem yakīn
Evliyā sözi oqınur durmadın

Bir nicesi cān-ı dilden gūş ider
Kimisi nefis-i hevāsına gider

Kimisi cān-ile diñler sözleri
Kimisi işidir ammā serserī

Hakq te‘ālā diye görüñ onları
Yāri var mı fikr idüñ sevenleri

Diyeler kim çoğı sevmez ey Kerīm
Sen bilürsin cümlesini ey ‘Alīm

Diye kim uluları ne yoldadır
Bilüñ anuñ meyli şankı şoldadır

Diyeler bilmişüz anı ey Ğanī
Meyli anuñ sendedir gözler seni

Diye beş yazuñ şamusını sa‘id
Cennet ü Firdevs onlara mezid

Ben anuñ çün kılmışım anı ulu
Kim olam göñlünde anuñ sevgilü

Çün anuñ göñli benimledir bilüñ
Özgesini dağı oña tābi‘ kıluñ
227b
Çün benim dostumı onlar dost bile
Pes haqīkat benim ile dost ola

Kişi kim dostına a‘zār eyleye
Bir nice dağı anuñla şoylaya

Ger anuñ yalğuz ola meyli baña
Özgesini dağı ‘afv idem aña

Çün anuñlan bir nice dağ bile var
Lā-cerem ki ‘afv ide perverdigār

Birleriçün biñlerin ‘afv eyleyem
Nice qalmıñı anuñla toylayam

Bir ulu ki döşıye hūn u ta‘ām
İster ondan yiye cümle haşş u ‘ām

Gerçi onda cem‘ ola mīr ü vezīr
Özi ister ki ola çoñı faqīr

Tā ki muhtāca ire hūnı anuñ
Diñlene ol hūn-ile cānı anuñ

Ben qamulardan kerīmim ey melek
Raḥmetüm dolu zemīn ile felek

Bir cihāna isterim cūd eyleyem
Az ola ser-māye çoğ sūd eyleyem

Çün maḥallī geldi taqşīr eylemeñ
Qamusın bir nev‘e yazuñ söylemeñ

Gerçi ma‘nāda degülsin ehl-i rāz
Bāri ol meclisde ol ey bī-niyāz

Ehl-i Haqq-ile ola her kārımız
Tā melāik diñleye esrārımız

Görelər bizi bu meclisde müdām
Meclis-i Haqq qoyalar hem bize nām

Sen bize tevfiq virgil ey Ğanī
Bize göster bu maqāmıñ aşlını

Ol ki ulusıdur işbu meclisüñ
Sen penāhı olğıl ol haşşü’l-haşşuñ

Ol erenden Haqq bizi ayırmasun
Dünyā āñir doğru yoldan ırmasun

Enbiyādan evliyādan yā ilāh
Sen bizi ayırmagıl ey pādişāh

Yazanı oquyanı diñleyeni
Raḥmetünle yarlıgagıl yā Ğanī

228a

Nūr Muḥammed Şalavāt (Hikāyet Namāz Mü’minlerüñ Mi‘rācı Oldı) (81)

¹⁹¹ كتاب احوال العرفين و سرار الجزويين و انعال السالكين و سير
الحققين و تنبيه العاكيلين بلا معرفته كتاب تنبيه علماء بلا معرفته كتاب
تنبيه الحكماء بلا معرفت كتاب تنبيه ال بزرگاب بلا معرفته كتاب تنبيه
الحفاظان نلا معرفته كتاب تنبيه الملايان بلا معرفته كتاب تنبيه

¹⁹¹ Ariflerin halleri, meczubların sırları, sâliklerin fiilleri, muhakkiklerin yollarına dair ve bilgiden nasibi olmayan gafillere, alimlere, hakimlere, tacirlere, hafızlara, mollalara, müderrislere uyarı/tembih kitabı.

المدرسان بلا معرفته

192 قال النبي عليه الصلوة و السلام
الصلوة معراج المومن

Namāz mü'minlerüñ mi'rācı oldı
O mi'rāca çıķanlar hācı oldı

Hużūr-ı ķalb ile kıldı namāzı
Haķķı görübeni ol nācī oldı

193 و قال النبي صل الله عليه و سلم
المصلي يناجي ربه

Namāz oldur ola 'ayn-ı münācāt
Kılan göñlünde hāşıl ola mir'at

Hużūr-ı ķalb ilen kıla namāzı
Haķķı görübeni dileye hācāt

Namāzuñ ol zamān olur ki kāmīl
Namāzuñda ola [ki] mi'rāc hāşıl

O mi'rāca çıķub Haķķ'a yetesin
Zamān ile mekāndan sen ötesin

Namāzı mü'mine mi'rāc itdi
Çıķub mi'rāca mü'min Haķķ'a yetdi

Haķķ'a yetübeni ol nācī oldı
Tavāf itdi Haķķ'a hem hācı oldı

Haccı oldı anuñ bil hacc-ı ekber
Te'ālā şānühu Allāhu ekber

Haķķuñ emrin dutuban mü'min oldı
'Azāb-ı āhireden emīn oldı

Namāz degül egilib bükülesin
Hevā-yı nefis ilen namāz kılasın

Namāz oldur evvel Haķķ'ı bulasın
Haķķ'a uyubanı namāz kılasın
228b
Haķķ'a yetübeni Haķķ'ı bulasın
O toķsan biñ kelīme[yi] idesin

Namāzuñ ol zamān olur ki ķābil
Namāza sen bile olasın 'āmīl

Muhsin oluban göre gör¹⁹⁴
Sen namāz içre haķķı
'Amel-i şālīh ilen

192 Nebi (a.s.) buyurmuştur ki: "Namaz mü'minin miracıdır."

193 Nebi (a.s.) buyurmuştur ki: "Namaz kılan kişi Rabbine yakarır."

194 Vezin aksamıştır.

Bulgıl liķā-yı muṭlaķı

Daşrada ķoy özüñi sen
Şāf olub ķılğıl namāz
Tā muḥaķaķ olasın sen
Ķalmaya sende mecāz

Ķalma vücūd-ı zenb ile
Çık şal vücūd-ı zenbüñi
Ķılğıl ‘ibādet cānilen
Ķalbünde gör ma‘būduñı

Mü‘min eger mü‘min iseñ
Beytu’llāh itgil Ķalbüñi
Ķıl ‘ibādet cānilen
Göñlünde gör ma‘būduñı

Bende gerekdir ki ‘ibādetde ma‘būdın göre
Ĥāşşü’l-ĥāşşuñ şıfatlarıdır bu ey yere

Mü‘minün Ķalbi içinde
Çünki Beytu’llāh var
Niçün ‘izzet eylemezsın
Evde çün Allāh var

¹⁹⁵ قال النبي صل الله عليه و سلم
قلب المومن بيت الله

Bu ‘ilmi kim oķuruz mu‘teberdir
Bu Ĥaķ’dan bendelere bir ĥaberdır

Dutanlar bu ĥaberi mü‘min oldı
‘Azāb-ı āĥiretten emīn oldı

Bu dersi kim oķuruz bir zikirdir
Bu dersden maķşūdumuz bir fikirdir

Bu ‘ilmüñ ol zamān oluru kāmīl
Ki onda bir fikir olursa ĥāşıl

Bu fikr ilen çü bir sā‘at olasın
O fikr ide seni Allāh’[a] vāşıl
229a

Bu fikr ilen çü bir sā‘at olasın
Saña biñ yıl ‘ibādet ola ĥāşıl

¹⁹⁶ قال النبي صل الله عليه و سلم
تفكر ساعته خير من عبادة

الف سنته قام ليا لها
و صام نها رها

¹⁹⁵ Nebi (a.s.) buyurmuştur ki: “Mü‘minin kalbi beytullahıdır(Allah’ın evidir)” Bkz: Yıldırım, age., s.254-255.

¹⁹⁶ Nebi (a.s.) buyurmuştur ki: “Bir saat tefekkür etmek gecelerini ihya edip gündüzlerini oruçlu olarak geçireceğiniz bin yıllık ibadetten daha hayırlıdır.”

Fikir vardır seni Hakk'a yetürür
Fikir vardır saña ol tañrı olur

Fikir kim ol kişiye tañrı olur
Nefsānī hevāyī şeytānī olur

Fikir kim ol seni Hakk'a yetürür
Rabbānīdir rahmānīdir rūhānīdir¹⁹⁷

Fikr oldur hevālardan ötüre
Hevādan ötüreb Hakk'a yetüre

Bu fikr olmasa nedir günāhı
Hevā-yı nefsdır anuñ ilāhı

Bu fikr olmasa nedir 'ayıbı
198 و اتبج هواه فمتله كمثل الكلب

Hakkı añan kişiler şādık oldı
Unudanlar Hakk'ı ol fāsık oldı

Her 'amel kim Allāh anda añılır
Ol 'ameli bil kim ol şālih olur

Her 'amel kim ol yakīn şālih olur
Ol 'amelde bil kim anda nūr olur

Ol kişi kim 'ameli şālih olur
Ol kişini Hakk liqāya yetürür

Yarlığa nūr ol kişi mağfūr olur
Ol kişi başdan ayağa nūr olur

Her haṭā vü her günāh onda olur
Hakk te'ālā nūrı anı yandurur

Ol kişidir ilāhuñ sevgülisi
Ol kişidir enbiyānuñ vārişi

199 قال رسول الله صل الله عليه و سلم
العامة و رثته الا نبياء

Başuña gezme bile hayvān tekin
Duta görgil ol kişinüñ etegin

Ḳurtara seni riyyā vü sum'adan
Ḳurtulasın dürlü dürlü 'uḡdeden
229b
Ol kişiye tābi' olgıl ey kişi
Tā olasın ol kişi teki kişi

¹⁹⁷ Bu beyitte vezin aksamıştır.

¹⁹⁸ A'raf sûresi 176. Âyetten kısmi iktibas. "Ve hevesinin peşine düştü, onun durumu şu köpeğin durumuna benzer." manasındadır.

¹⁹⁹ Nebi (a.s.) buyurmuştur ki: "Alimler nebilerin varisleridir"

Ol ‘ibāda dāh̄il olgıl ey ata
Tā ki dāh̄il olasın sen cennete

Peş işitgil bu mübārek āyeti
فَادْخُلِي فِي عِبَادِي وَادْخُلِي جَنَّتِي²⁰⁰

Ledün ‘ilmi budur ey mu‘allim
Bu Qur‘ān baṭnı durur oldı ta‘līm

Her kimün ki pīri yoḡdur dünyāda
Şeyṭān olur pīri anuñ ey dede

Her kimün ki pīri yoḡdur ey ata
Şeyṭān olur pīri anuñ elbetā

Şeyṭāna uyubanı ol kelb olur
O hevā-yı nefse uyub kelb olur

Pīre hıdmet eyleyüben yetmeyüpdür Tañrı‘ya
Bes anuñ ‘amelleri ḡamu olup durur riyā

Her kimün ki ‘ameli olur riyā
Ol kişi ‘āşī olupdur Tañrı‘ya

Ol ‘amelleri idüp dürür riyā
Ol ‘amellerin dutupdur Tañrı‘ya

Bes işitgil ne diyerem ey ata
Bir pīri sen tapagörgil elbetā

Ötüre seni riyā vü sum‘adan
Ḳurtulasın dürlü dürlü ‘uḡdeden

Ol pīri kim seni senden ötüre
Ol ki seni sensiz Ḥaḡḡ’a yetüre

Ol kişiye hıdmet ile ey keyā
Tā olasın ol kişi tek evliyā

Ol kişinün işin işle ey keyā
Tā yetesin ol kişi tek Tañrı‘ya

Ol kişini añuñlan kim ol kişi
Añlayacaḡ gide dünyā teşvīşi

Ol kişini añuñlan sen şıdḡ eyle
Añlayacaḡ ol kişi ḡaḡḡ añıla

Ol kişidir ol kişi abdāl olan
Ol kişidir ḡuṭb olan iḡṭāb olan

Ol kişidir Zū‘nnūn-ı Mıṣrī olan
Ol kişidir Ḥasan-ı Başrī olan

230a

Ol kişidir İbrāhīm Edhem olan
Ol kişidir Ḥabīb-i A‘cem olan

²⁰⁰ Fecr sūresi 29. ve 30. āyetler. “(Seçkin) kullarım arasına katıl, ve cennetime gir.”

Ol kişidir Mālik-i Dīnār olan
Ol kişidir Mañşūr-ı ‘Ammār olan

Ol kişidir Mollā-yı Rūmī olan
Ol kişidir Aḥmed -i Cāmī olan

Ol kişidir şeyḫ olan Belḫī olan
Ol kişidir Ma‘rūf-ı Kerḫī olan

Ol kişidir şūfi vü şāfi olan
Ol kişidir [Bişr] olan Ḥāfī olan

Ol kişidir faḫrī olan ber-mezīd
Ol kişidir Şeyḫ Cüneyd ü Bāyezīd

Evliyādır Ḥaḫḫ’ı ilen yār olan
Ḥaḫḫ ḫatında mañşıbı dīdār olan

Nāzırıya Ḥaḫ’dan oldı bu naẓar
Her ne ki Ḥaḫ’dan gelür anı sezer

Ledünnī ‘ilmi budur ey mu‘allim
Bu Ḳur‘ān baḫnıdır kim oldı ta‘līm

قال الله تبارك و تعالي
فَوَجَدَا عَبْدًا مِنْ عِبَادِنَا آتَيْنَاهُ

رَحْمَةً مِنْ عِنْدِنَا
وَعَلَّمْنَاهُ مِنْ لَدُنَّا عِلْمًا²⁰²

Ledünnī ‘ilmini ḫükm itdi Allāh
Mūsā’ya kim Ḥızır’dan eyle der-ḫ’āh

Saḫa ‘ilm-i ledünnī ide ta‘līm
Kim ol ‘ilm ilen olasıñ mu‘allim

Mūsā aydur eyā merd-i mu‘allim
Baḫa ‘ilm-i ledünnī eyle ta‘līm

Kim ol ‘ilmilen olam bāliḡ reşīd
Baḫa ḫüb görüne ‘ālemde ki zışt

Ḥızır dir ḫatlanub şabr idemezsin
Benim ‘ilmime sen şabr idemezsin

Mūsā dir ḫatlanam ben inşā’llāh
Ki ben ‘āḫḫ olmayam emrūña şā’e Allāh

Ḥızır dir tābi’ olgıl gel bilmece
Ki benden nesne şorma dimeyince

Ḥızır Mūsā ile deñize gitdi
Deñiz kenārına gemiye yetdi

²⁰¹ Kehf sūresi 65. Âyetten kısmi iktibas. Derken, kullarımızdan bir kul buldular ki, ona katımızdan bir rahmet (vahiy ve peygamberlik) vermiş, yine ona tarafımızdan bir ilim öğretmiştik.

²⁰² Kehf sūresi 65. Âyetten kısmi iktibas.

230b

Hızır Mūsā ilen gemiye girdi
Gemi atlandı deñize yürüdi

Gemi çün girdi deñizüñ içine
Söyle gemidekilerün suçı ne

Hızır baltasını eline aldı
Geminün bir niçe yerini deldi

Şu girdi gemiye gemide durdı
Mūsā baħdı gemiye şuyı gördi

Mūsā aydur ne meger ħarķ idersin
Gemi ehlin ħamusın ħarķ idersin

Hızır dir dimedim ħatlanamazsın
Benim ‘ilmime sen şabr idemezsin

Mūsā aydur unuttum baña dutma
Beni bunda şaluban ħoyma gitme

Gemi yoldan ħayıtdı geldi düşdi
Ķalan gemiler ol giçeye giçdi

O giçede melek bir kesb iderdi
Gemileri ħamu ol ħaşb iderdi

Hızır Mūsā ilen bir köye gitdi
Yetüb ol köyde bir oğlan dutdı

Dutuban oğlanı orada basdı
Basuban başını revān kesdi

Mūsā didi kim “أَقْتَلْتِ نَفْسًا رَّكِيَّةً”²⁰³
بِعَيْرِ نَفْسٍ لَقَدْ جِئْتِ شَيْئًا نُكْرًا²⁰⁴

Hızır dir “هَذَا فِرَاقُ بَيْنِي وَبَيْنِكَ”²⁰⁵
Saña tevîl idem “سانبئك”

Oña kim ħatlanub şabr idemedün
Benim ‘ilmimi sen hiç bilemedün

Budur ‘ilm-i ledünnî ibtidâsı
Seni bu ‘ilm ilen ben sınavası

Kemāl ‘ilmi bilĖil ma‘rifetdir
OĞduğun senün ħamu şüretdir

Şüretten ma‘nāya nağl ide görgil
Ķaşıl ħıl ma‘rifet ceħd ide görgil

²⁰³ Kehf sûresi 74. âyetten “tertemiz bir canı mı katlettin?” anlamına gelen kısmi iktibas.

²⁰⁴ Kehf sûresi 74. âyetten kısmi iktibas. “Yine yürüdüler. Nihayet bir erkek çocuğa rastladıklarında (Hızır) hemen onu öldürdü. Musa dedi ki: Tertemiz bir canı, bir can karşılığı olmaksızın (kimseyi öldürmediği halde) katlettin ha! Gerçekten sen fena bir şey yaptın!”

²⁰⁵ Kehf sûresi 78. âyetten “işte bu senin ve benim aramızın ayrılmasıdır” anlamına gelen kısmi iktibas.

Oğuduğun senüñ Hâk' dan haberdir
Ma'rifetüñ olursa mu'teberdir

Ağında oğı gör hikmet nedendir
Bilesin hikmeti âhîr nedendir
231a

Ağî sensin özün özünü oğı
Bilesin sen seni âhîr nedendir

Bu sırta çünki maħremün bulunmaz
Söylemek nâzırı âhîr nedendir

Dürüş cehd eyle kim cānı göresin
Bu şan' uñ şān' in anda göresin

Hâk' ı bulmağ için çıkdım bu yola
Hâk' ı bulmağ için geldim bu ile

Onı bilmez ki kimse kâdadır ol
Hemān onı bilür ki cādadır ol

Dürüş cehd ile kim cānı göresin
Ki cānlan baħuban Hâk' ı göresin

Hâk' ı bilmek için çıkdım bu yola
Hâk' ı bulmağ için geldim bu ile

Bu ilde dāllıgı geldi ilāhuñ
Bu ilde nāyibi vardır o şāhuñ

Nāib bizi hevālardan ötürdi
Bizi Hâk' uñ şıfātına yetürdi

Nāib gör kim ne şefkat kıldu özi
Şūfîler şafına cem' itdi bizi

İçümde var idi her ne kudüret
Bu gögsüm yarubanı eyledi redd

Hâk' seni sevdi yār itdi tanıyasın sen Hâk' ı
Sevgilü olubanı sen Hâk' ı tanıgıl Hâk' ı

Ledünnî 'ilmi budur ey mu'allim
Bu Qur'ān batnıdır kim oldı ta'līm

قال الله تعالى و لا تكو نو نسو الله
206 فَأَنسَاهُمْ أَنفُسَهُمْ أُولَئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ

Başuñ gönlüñ kaldı pîç der pîç
Yer ü gök yaradanı görmedün hîç

Saņa gönlüñ bu 'ilm oldı bu i'māl
Hicāb oldı saņa bu kılu bu kāl

206 Haşr sûresi 19. Âyetten kısmi iktibas. "Allah'ı unutan ve bu yüzden Allah'ın da onlara kendilerini unutturduğu kimseler gibi olmayın. Onlar yoldan çıkan kimselerdir."

Bu Türkce dimişim ben size buni
Budur ibtidāi 'ilm-i ledünni

Budur 'ilm-i ledünni ibtidası
Sizi bu 'ilm ilen ben sınavası

Didüğim ol durur haqqı bulasız
'Azābdan Haqq'ıñ siz kurtulasız
231b

Çok sālūsluq satmagilin
Kim ādem-i mevlānādır
Bilmemişsin kim tarīq
Şeyh 'Alāü'd-devle nedir

'Ömrüñ uş pūç oldı
Senüñ bu fesād işler ile
Bu 'amelde geçdi 'ömrüñ
Toprak ol kalanadır

Qılmadıñ bir vaqt namāzı
Sen huzūr-ı qalb ilen
Fikrüñ ol niyet fülāna
Zikrüñ ol fülānadır

Gösterirsın haqqıla özüñ
Pir ü mürşid diyü
Doğru söz söylemedüñ sen
Cehdüñ ol yalanadır

Her ne geldi öñüña hiç
Yaşşı yaman sıçemedüñ
Nefsüñ ol kelbe münāsib
Her yaña dalanadır

Öğrenib sen bir nicesin qıl ü qāl
Şağnursun kim bu durur ehl-i hāl
Öğrenib sen bir nicesin qıl ü qāl
Şağnursun kim bu durur ehl-i hāl

Nür Muhammed Şalavāt (Hikāyet Çehār Yār-ı Güzin Rıdvānu'llāhi 'Aleyhim Ecma'in) (82)

Bir sözim var direm ey merd-mān
Cānuñı şem' eyleyüb o gice yan

Diñler iseñ bir hikāyet söylerim
Muştafa'nı çār yārin medh eylerim

Tābi'-i merdān iseñ gel berü sen
Ger uşanursan kayıt git öñeri sen

Nişe ki meclis bu dem bir ezgidir
'Aşq-ile diñledigüñ saña yeter

'Aşq-ile diñler iseñ ey dīn eri
Nişe ki bu tanıdır her bir eri

Var ise gözgüñ pāsı sayğa gide
Aç kulağüñ bu söze yir eyle

232a

Dime bir sözler gibi şanma bunı
Qalb içinde ser-ver eyle ol cānı

Başa yüzi saña dā'im göstere
Dünyā āhîr üstüña qanat gere

Onuñ ilen tanıyasın sen seni
Maqşûda irmek dilersen qoy meni

Men diyenler maqşûdına irmedi
Bil yaqîn kim oña maqrem olmadı

Ondan özge qayı görme aradan
Dinlemeyen dur sıvış git buradan

Tāb'-ı iblisigüñ ma'lüm ola
Fi'l u fitneñ qarşuña perde dura

Dinleyen için diyerem bu sözi
Yā ilāhā meclisi aç ol yüzi

Başa ki meclisimiz pür-nür ola
Fikr-i vesvās qalbünüzdün dūr ola

Mü'min isen bir şalavāt vir aña
Cümle melek işidib qalsun daña

Dinlesün ki bunca dūrüd kimedir
Bu dūrüduñ biri onda biñedir

Bir dūrüd ki āri dilden söylenür
Cümle eşyā o dūrüdü qullanur

Dinmesin o dūrüdü dağ daş söler
O dūrüduñ āhîri aşla çeker

Kim onuñ yolına virse bir dūrüd
Cānum o gece olsun şem'-i 'ūd

Ser-māye odur onuñ zülfini dut
Görmüş 'āşık arada beyle sūd

Er iseñ şem' ol bu yolda yanasın
Nişe ki her harf işitsen qanasın

Cān fedā ol qalma bunda cāna sen
Başa ki irişesin cānāna sen

Tensin olasın cān onı bilesin
Cān u dilden oña ikrār viresin

Çün yürürsen şer'iatlen yürü sen
Çün bilesin alduñ imdi yürü sen

Kim anuñ yolına virse bir dinār
Qoymaz onı dañla ki yandıra nār
232b

Nār anuñçündür onı tanımaya
Çehār yārine anuñ inānmaya

Her ki bu ma'nādan almadı haber
Kılmadı ol nefsinı zīr ü zeber

Bağlamadı biline nūrdan kemer
Kālbi k̄ara gözünü ğaflet yumar

Ġaflet olmasa gözünde ey civān
Sen seni her dem görürsün hoş 'ıyān

Cümle eşyā maqşūdı sen oldığuñ
Hem görürsün oña hayrān k̄aldığuñ

Oña hayrān 'aklın itürmüş gezer
Ġāfil olma bir nefes olur gezer

Dadını alur anuñ ehl-i nazar
Bir bahirdir dā'imā onda uzar

Kim ki tanıdı onı kurtuldu ol
Ol gördi nefsinı Hakk buldı ol
Şādık ol şıddak söle ey işiden
Ondan oldı ehl-i Hakk'a doğru yol

Yol anuñ şer'i olunmuşdur saña
Hāl onuñ zikri virilmişdir saña
Zi-beşāret bu tecelliden gönül
Hamdüli'llāh ki dolunmuşdur saña

Çünkü mü'min çehār yārūñ mührü dā'im sendedir
Muşafā'nuñ mi'rācı seyründedir
Bil yaqīn ki lāyık olduñ dergāha
Hakk te'ālā seni her dem indedir

Çünkü mü'min çehār yārūñ mühr[i] dā'im sendedir
Yüzüñ gör ki nice torundadır
Cümle melek tesbīhi olduñ bu kez
Tesbīhine harc olanlar bendedir

Muşafā'nuñ mührü mü'min tācıdır
'Āşī yüzler kirini yuyıcıdır
Şanma onı 'āmm gibi k̄arağdadır
Handa olsa bir k̄ataruñ ucıdır

Muşafā'nuñ mühr[i] mü'min tācıdır
Boynumuza zincir anuñ saçıdır
Çıkma anuñ hişārından 'aql isen
Gönlüñ alur gözleri yağmacıdır
233a

Muşafā'nuñ mührü mü'min tācıdır
Bir şalavāt viren aña nācıdır
Hızır ile İlyas anuñ muhtācıdır
Onı gören biñ kez ol hācıdır

Muşafā'nuñ mührü mü'min tācıdır
Kimde yokdur āhiretde acıdır

Gelmez andan şulh-ı mü'min bir kezini
Handa olsa fitnedir gavgacıdır

Çehâr yâre inkâr olan yazuk ol
Sen bu demi bu 'âşîden yaz oğul

Handa olsa sen bunı okıyasın
Rûha kuvvet nefsüni kaçıyasın

Azuban azgun yola gitmeyesin
Muştafâ şer'ini unutmayasın

Küfr ü imân bir yere katmayasın
Dünyâlığa özüni şatmayasın

Dünyâ gördüm niçeni hor eyledi
Dutdı zihnün görmedi kör eyledi

Raḥmet-i Ḥaḳ'dan anı câr eyledi
Âḫîr anuñ yerini nâr eyledi

Bir gün olur biz gidevüz aradan
Bize imân 'arş u kürsî yaradan

Cümle ḳalbler arıdan ḳîl ḳâleden
Bize meded cümle eşyâ yaradan

Bir gün olur giderüz hiç gelmezüz
Handa baḫsañ arada bulunmazuz

Bu vaşiiyetdir saña sen bilmiş ol
Bunlar oldı saña yûri doğru yol

Vir şalavât gör tecellî Muştafâ
Muştafâ hem çehâr yâr-i bâ-şafâ

Nişe onlar dîniñüñ çerâğıdır
Vir şalavât ḳalbinüñ durağıdır

Ölü gönül başa her dem dirile
Raḥmet-i Ḥaḳḳ gele ḳalbe dirile

Ḥubb-ı dünyâ ḳalbün içre sürile
Ḥazret-i Ḥaḳ'dan saña mühr urula

Derdi olan ha ḫabîb dermâna gel
Gezme ırâḳ ḳalḫubanı yana gel
233b
Yan tecellî bişüben büryâna gel
Yatma böyle şûr çalındı câna gel

Gerçek ersen çemrenüb meydâna gel
Olma nâ-merd yaḫşî gel merdâna gel
Yenme gavgâş olma sen daḫ ben teki
Yaḫşî dürrler gerek ise kâne gel

Yaḫşî ersen çemrenüb meydâna gel
Şal başuñı top eyle çevgâna gel

Sāfî olasın kızıl altun gibi
Dürr olub bahre düşen nisāna gel

İtme ārā sen daḥı bir sāne gel
Aşluñ aşıl rengine boyana gel
Koy bu gaflet uyḥusun alma tiz
Aç gözüñi uyḥudan uyana gel

Aç gözüñi uyḥudan uyana gel
Bir baḥışda nice ḥarfe kana gel
Ha qalur mı sen bālā ki ana ta‘lim eyleye
Nice bālā saḥlayasın ana gel

Aç göziñi uyḥudan uyana gel
Terk eyle bi-gāneliğüñ dana gel
Dünyā düzaḥ āhuret döndür öñüñ
Başuñı kırturabanı dana gel

Dal bu bahre cesed ilen yana gel
İster isen zāt olma sen şana gel
Her ki geldi dadını aldı bu gün
Daduñı götür ulu dīvāne gel

Ger kul iseñ boynı baḡlu ḥāna gel
Kıl tevekkül luḥfına dayana gel
Ol çıkarır çāh-ı belādan seni
Vir şalavāt korḥusız mizāna gel

Dosta gelürsen bile dostāne gel
Yer döşenmiş baḡa gel bostāna gel
‘Āşıkuñ cānı bir iken biñ olur
Lebleri bal gözleri mestāne gel

Bir kuluñum ḥasteyim gel şora gel
Ben rāzıyım ben ölerden soñra gel
Ha mı diyer bu dīvāne zinciri
Zülf işitdi şaldı beni Tūr’a gel
234a
Allāh için dalda olma yüze gel
Kālbi doldur handa ise göze gel
Bunca nürdan ḥil‘at olunmuş saña
Yol gözümdür Allāh için bize gel

Şekki olan bunlar işit yola gel
Mıḥı vesvās kalbün içre yuna gel
Degşirülme her zamān libāsuñı
Şefi‘üñdür Muştafā oduna gel

Ben baña her dem direm imāna gel
Gezme çölde dürr[e] gel mercāna gel
Cemālün örtüsü ‘āşık öldürür
Örtme li’llāh açuḡ olsun düşme her dem kana gel

Ha tecelli işitin pervāne gel
Ayaḡ ile gelme sen perrāne gel
Zülfü çevgān ‘āşıkuñ zindānıdır
‘Āşık isen durma ha zindāna gel

Geldü dostdan kalkuban bayrāma gel
Bayrāmuñ günü bu gün mīnāya gel
Çün irişdik maqām-ı esmā ile
Koy başuñı teslim ol qurbāna gel

Çünkü qalbüm onlaruñ meydānıdır
Meydān eri durmaz özin tanıdır

Pāylarında bu ‘āşıkun cānıdır
Önlerinde yanmaq onuñ şānıdır

Önlerinde yanmaq onuñ şānıdır
Bu tecellī bu ‘āşıkun cānıdır
Pervāz eyler her dem oña gitmege
Çünkü cānum onlaruñ qurbānıdır

Çünkü onlar qalbimüñ sultānıdır
Cümle eşyā ‘abdir onlar hānıdır
Durma yüri Hāqıq’ı onlar tanıdır
Cānum alur gözleri mestānıdır

Çünkü qalbüm Muşafa’nuñ tahtıdır
Bende ne var cümle anuñ bahtıdır
Vir şalavāt koy başuñı yolına
Durma yüri mi‘rācınıñ vahtıdır

Senüñ için oldı mi‘rāc devr yeri
Mi‘rāca çıkan olur menden biri
234b
Vuşlat imiş evveli vü āhıri
Vuşlat olan n’eyler ol per ü bāli

Nice durmuş mi‘rācı baq gör ‘ıyān
Mi‘rāc ıssı mi‘rāc üstedir beyān
Mü‘min iseñ sen bu dem sıdık eylegil
Görmez isen sen bu dem buña inan

Qalb-i mü‘min çünkü Beytu’llāh olur
Beyt içinde bil yaqın Allāh olur
İrmeyen bu ma‘nāya gümrāh olur
Ma‘nā ehli iki cihān şāh olur

Bu qadehden içmeyen mestān degül
Ġāyr yerde olduguñ qurbān degül
Söz anuñ qurbān ki dilde oqunur
Onsızın oqur isen qurbān degül

Bu bahre dalmayan sultān degül
Heze nefsuñ dosta ğaydır hān degül
Nice ‘āşık olmamışsın ol yüze
Ara yerde küfr imiş imān degül

Bu yola qurşanmayan merdān degül
Her nā-merdüñ yeri dār-ı meydān degül²⁰⁷
Bir kuru gövde gezer o cān degül
Raḥmet-i Hāqıq qalbine ‘ıyān degül

²⁰⁷ Bu mısradā vezin aksamıştır.

Nice yüzde okunur Kur'an'ımız
Pervāz eyler her dem oña cānumız
[Me'mūm] olmuş cümle eşyā yığılır
Çün zāhır gördüm durur imāmımız

Bu şalvāta gelmeyenün şavmı yok
Bundan özge pādīşāhuñ emri yok
Haqquñ emridir işit ey mü'minān
Muştafā şer'inden özge kul yok

Hacc u zekvet boynuña Haqq buyurur
İşlemeyen kişi katı yorulur
Bu sebebden rahmetünden dūr olur
Dañla ki gün rahmetünden sorulur

Cennet için şerī'at süre ol
Vesvāsını kalb içinde süre ol
Eyle dura Muştafā'nuñ şer'ine
Hāk-i pāyini gözine süre ol
235a
Hāk-i pāyini gözine süre ol
Bu sebebden nice oldı derdi bol
Bil yakīn ki yetdi bu gün pīre ol
Girdi anuñ eline dosdoğru yol

Çıkma yoldan düşmeyesin çāha sen
Bād öñünce dönmeysin gāha sen
Pişmān olub qalmayasın āha sen
Sev oları yanmayasın nāra sen

Gel ey 'āşī baq tamunuñ odına
Binme bunda her gün nefsuñ atına
Muştafā'dır şefī' ıssı şekksizin
Özüñi yetür anuñ hazretine

Seyyid-i sādāt olaruñ şahıdır
Her deminde qalbūña nūr aḥīdir
Durma yūri rāh olaruñ rāhıdır
'Āşıkı mest eyleyen ol koḥudur

O koḥudan almayan 'āşık degül
Bu sülūka girmeyen sālīk degül
Bu sülūkdan açılır perr ü bālūñ
Bī-ḥicāb yüzün görürsün sulṭānuñ

Sulṭānuñ taḥtı senüñ qalbūñ olur
Nefs yanuçca yügürür qalbūñ olur
Handa baḥsañ yüzüña bāb açılır
Her nefesde nice perde geçilür

Ha mı bilsün h'ācesin sen nefs kuluñ
Muştafā'nuñ şer'i dosdoğru yoluñ
Vir şalavāt Muştafā'ya sen bu dem
Onlar ilen ötünür dā'im ḥālūñ

Kim ki irdi onlaruñ hazretine
Ol kişinüñ ḥükmi irdi bāṭına

Dīn açıldı onların heybetine
Vir şalavāt onların kuvvetine

Vir şalavāt dinüña kuvvet ola
Durmadın zātı gele kalbe dola
İtüresin özüni bulmayasın
Handa bahsañ gördüğüñ ol hān ola

Seyyid-i sādāt-ı ‘ālem h̄āce-i dünyā vü dīn
Sen şerīfsin cümle nebiden güzin
235b
Saña ümmet olanuñ kaygusu yok
Sen çerāğ-ı ümmetānsın der şerfī‘ü’l-müznibīn

Mü’min iseñ ayru görme onları
Hak̄k te‘ālā rahmetidir h̄ānları
Olma melūl haşr için ey mü’minān
Dañla Haşırda bile sevenleri

Kimüñ haşrı onlar ilen kopısar
Meydān içre ‘aşq atını çapısar
Handa olsa kolu çevgān tütısar
Yol erisin sende bile olısar

Sen dağı merdān isen meydāna gel
Görme özüñ arada fermāna gel²⁰⁸
Cümle melek merhabā diyer saña
Kalğ ayağa sen dağı seyrāna gel

Her kişi kim bunda sevse onları
Bil yakīn tecellī olur tonları
Vuşlat imiş evveli vü āhiri
Ebter olmaz hergiz onuñ şonları

Senden odur ki onları sevesin
Olmak için yollarında ivesin
Cān u dilden tesbīhini diyesin
Geldi tecellī durasın giyesin

Çünkü tecellüñ ‘āşıkā dūn imiş
Bī-haberler uşbu sözden dān imiş
Allāh ilen bī‘at iden o imiş
Doğru gider kim ki yolın tanımış

Doğru git ki yetesin menzilüña
Ekme yoldan ekme tikan ilüña
Vir şalavāt Muştafā’ya şıdğ-ile
Dayağ ola her demüñde dīnüña

Nişe onlar dīnüñüñ deyre gider
Cemī‘ muhtāclaruñ dile gider
Ondan oldı ‘arş u kürs levh ü kalem
Nişe ki cümle nebīnüñ o gider

Vir şalavāt onlara dīn açıla
Üstüñüze dürr ü rahmet saçıla

²⁰⁸ Ol tecellī kalbün içre yana gel

Meclis içre şād-ı şerbet içile
K̄albmizden fikr-i vesvās kaçıla
236a

Dīn odur ki onlar ilen açıla
K̄anat odur onlar ilen uçula
Pes gerek ki onlar ilen uçasın
Her demüñde maqşūduña yetesin

Her demüñde maqşūduñā yetesin
Menligüñi k̄alb içinden atasın
Özüñi tapmayubanı itesin
Bulmaya h̄iç kimesne senden h̄aber²⁰⁹

Gül içinde b̄y viresin güle sen
Dönesin bu h̄āllerüña gülesin
Yol içinde beñzeyesin güne sen
Eyle şan ki ma'sūkuñla bilesin

Pes gerek ki yolına seyr olasın
Cān u dilden oña es̄ir olasın
Arta kemāl Mūsā'ya Tūr olasın
Nice müşkillere tedbīr olasın

Onı diyen küllī var dil olasın
Gül ol ola kendü bülbül olasın
Giceler deñiz-ile bī-dār olasın
Gül yüzinden dā'imā b̄u alasın

Onı gören küll var göz olasın
Cümle eşyā diline söz olasın
Sen gidesin arada ha ol k̄ala
Vaşl olasın nūrına yüz olasın

Cān ol ola k̄uru ten sen olasın
Tozınan yanan iten men olasın
Māt ola meydān eri her pendüñe
Yüzi saña oña h̄ayrān olasın

Vir şalavāt meclise açdı cemāl
Muştafā'dan açılır zevk ü kemāl

Kim kemāl[i] Muştafā'dan aldısa
K̄albi ayınmaz onuñ gözi h̄umār

H̄iç h̄umārdan almaq olmadı h̄aber
Bu h̄aberden özge olmaz mu'teber
Bu h̄aber eyler beni zīr ü zeber
Bu h̄aberden bağlanur bile kemer

Bu h̄abere sen gerek inanasın
Her nefesde h̄arfe gerek k̄anasın
236b

Aramayan çör ü çöb dağ u daşı
K̄alb içinde ol cemāle yanasın

²⁰⁹ Gül olub bülbül önünde bitesin

alb içinde ol cemle yanasın
Boynuñ egri ıdmet eyle ana sen
Vir cnunuñ l dime cnna sen
Baa her dem uyudan uyanasın

Baa her dem uyudan uyanasın
Tevid bından cnuñ svresin
Yol içinde uyma her bir sara sen
Senlign al yapu ol svre sen

Mutafa'ya her zamn getir imn
Olmasun Mutafa'ya ekk  gmn

Cnuñ her dem nlerince peyk ola
azret-i a'dan sana ramet ine

Mutafa uluyla dut d'im ii
Mutafa ulu mm eyler her daı
Delil olduñ bil yaın her rha sen
Handa gidersen gid imdi ey kii

Himmet ilen kii olduñ ey kii
Tbi' olduñ daı çekme tevii
Tbi' olan a'dan alur oluı
yinedir gösteren her bir ii

yineye bauban özin göre
Her arada Mutafa sözin göre
Her acet var dileye ilhdan ol
Her apunuñ yüzine au göre

Baa ki d'im iarda olasız
albuñize biriñi mihr alasız
Açıla ramet apusu yznna
Cümle eyya tecelli viresiz

İ gerekse her kiinn ii bu
Seyrimi uca far ona kim oulu
ehr yr cenneti ala albine
Mutafa yineye ola 'aynına

Emn oldu dere ki endieden
İmdi aıl bular zehr-i pieden
ak-i py-ı Mutafa'dan y Gni
Sen bizi ayırmagıl bu rieden
237a

D'im perde açıla yüzine
Meclis ehli ramet ala zine
Ey cem'at tufe du'a gndern
Mutafa v ehr yr azretine

cizi'nn derdine tmr olar
Nie ki Allh'a ulu yr olar
Onlaruñ nazrına yodur icb
Her ne ki a'dan gelür onlar duyar

Enbiydan evliydan y ilh
Sen bizi ayırmagıl ey pdih

Yazanı vaqf ideni oqıyanı diñleyeni
Raħmet-ile yarlıgagıl cümlesini yā Ğanī

Bunı yazdım yâdigār olmağ-ıçün
Oqıyanlar bir du‘ā kıılmaq içün

Fā‘ilāt fā‘ilāt fā‘ilāt
Biñ günāhı def‘ ider bir şalavāt

این نوشتم تا بماند روزگار²¹⁰
من نمانم خط بماند یادگار

هر که خواند دعا طمع دارم²¹¹
زانکه من بنده کنه کارم

²¹⁰ Bu sözü yazdım ki ömür boyu yaşasın
Ben yaşamayacağım ama bu yazı yâdigar kalsın

²¹¹ Her kim ki dua eder, benim de onun duasında açgözlülüğüm var
Çünkü ben de bir günah işlemiş kulum

SONUÇ VE TEKLİFLER

- 1- Eser metninin kurulumunda biz tek bir nüshayı esas aldık. Tespit edebildiğimiz diğer 5 nüsha da dâhil edilerek bir edisyon kritik yapılması eserdeki birçok eksik yeri tamamlayacaktır.
- 2- Urmevîlik hakkında Türkiye'deki yazma kütüphanelerinde birden çok silsile belgesi mevcuttur. Arapça ve Türkçe yazılan bu silsilelerin neşri ihtilafı birçok noktayı aydınlığa kavuşturacaktır.
- 3- Şemseddin-i Sivâsi'nin *Menakıb-ı Çehâr-yâr-ı Güzîn* adlı eserinin tenkitli metni hem yazar karışıklığını çözmeye, hem de Urmevîlik ile eserin ilgisini ortaya çıkarmada yardımcı olacaktır.
- 4- Aziz Mahmud Urmevî'nin yeğeni olan Açıkbâş Mahmûd Urmevî'ye atfedilen birçok eser yazma kütüphanelerde kayıtlıdır. Bu eserlerin aidiyeti ve tenkitli neşri de hem Kûbreviyye-Urmeviyye ilişkisi açısından hem de tasavvuf çalışmaları açısından oldukça önem arz etmektedir.
- 5- Mısır ve Almanya kütüphanelerindeki kataloglarda kayıtlarına rastladığımız Urmevilikle ilgili eserlerin varlığı araştırılarak araştırmalara dâhil edilmelidir.
- 6- Eser üzerinde yapılacak kapsamlı bir dil incelemesi hem mahallî kelimelerin anlamlarının açığa çıkması bakımından hem Azerî lehçesi özellikleri bakımından hem de Eski Anadolu Türkçesi hususiyetleri bakımından önemlidir.
- 7- Eserin tahlili yapıldığı takdirde özellikle tahkiyevî üslup taşıyan şiirlerdeki işleniş ve zenginlik ortaya çıkacaktır. Eser birçok peygamberi ve tasavvuf büyüğünü ele alması bakımından önemlidir.
- 8- Aziz Mahmud Urmevî'nin soyundan gelenler günümüzde hâlâ yaşamaktadır ve şeyhin bazı metrukâtını da ellerinde bulundurmaktadırlar. Türkiye'nin dört bir tarafından yaşayan bu insanların tespit edilip eldeki verilerin değerlendirilmesi de tasavvuf ve edebiyat araştırmaları için önem taşımaktadır.
- 9- Mevlid, Hilye, Miraciye, Muhammediye gibi Türk İslam Edebiyatının popüler eserleri olarak adlandırabileceğimiz metinlerle arasında karşılaştırmalı bir inceleme eserin bu eserlere paralel olan taraflarını anlamamıza yardım edecektir.

KAYNAKÇA

Acizi Mehmed Badamyari, *Hikayat*, Milli Kütüphane, 06 Hk 194.

Acizi Süleyman Dede İškodralı, *Divan*, Milli Kütüphane, 06 Mil Yz FB 232.

Acizi Süleyman Efendi Baba, *Tezkire fi Beyani Ahvali'n-Nebi Aleyhisselam*, Hacı Selim Ağa, No. 386.

Açıkbaş Mahmud Efendi, *Risâle-i Nurbahşiyye*, Süleymaniye Kütüphanesi, H.Hayri-H.Abdullah, no.146.

ALGAR, Hamid, *Nakşbendilik*, İnsan Yayınları, İstanbul 2007.

Ali Emirî, *Tezkire-i Şuara-yı Amid*, Matbaa-yı Amire, 1328.

-----*Esâmî-i Şuara-yı Âmîd*, haz. Galib Güner vd., neş: Abdülkerim Abdulkadiroğlu, Ankara 2003.

Baba Nakşbendi Abdurrahim, *Tezkire-i Baba-yı Nakşbendi*, Kadızade Burhaneddin No:45.

BEYSANOĞLU, Şevket, *Diyarbakırlı Fikir ve Sanat Adamları*, Diyarbakır'ı Tanıtma Derneği Neşriyatı, İstanbul 1957, C.1.

-----*Bütün Cepheleriyle Diyarbakır*, Diyarbakır Ticaret ve Sanayi Odası Yayınları, İstanbul 1963.

-----*Diyarbakırım*, Neyir Matbaası, Ankara 1986.

-----*Anıtları ve Kitabeleriyle Diyarbakır Tarihi- Akkoyunlular'dan Cumhuriyete Kadar*, Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi Kültür ve Sanat Yayınları, 1996, C.2.

Bursalı Mehmed Tahir, *Osmanlı Müellifleri*, İstanbul 1333, C.I.

CAFEROĞLU, A., *Eski Uygur Türkçesi Sözlüğü*, TDK, İstanbul 1968.

CEYHAN, Âdem, *Türk Edebiyatında Hz. Ali Vecizeleri*, Öncü Kitap, Ankara 2006.

ÇAĞBAYIR, Yaşar, *Ötüken Türkçe Sözlük*, Ötüken Yay., İstanbul 2007. C I-V.

Derviş Abdulkasım b. Şeyh Ahmed Acizi, *Mesnevi*, Milli Kütüphane, 06 Mil Yz A 685.

ERGİN, Muharrem, *Azeri Türkçesi*, Edebiyat Fakültesi Basımevi, İstanbul 1971.

ERDOĞAN, Kenan “Seyyid Aziz Mahmud Urmevî ve Bilinmeyen Bir Eseri: Baba Kelamı”, *Bir, Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi*(Prof. Dr. Kemal Eraslan Armağanı), İstanbul 1998, S.9-10, s.211-225.

Evliya Çelebi, *Evliya Çelebi Seyahatnâmesi*, haz. Yücel Dağlı-Seyit Ali Kahraman, Y.K.Y., İstanbul 2001, C.4.

GÜLDOĞAN, Vedat, *Diyarbakır Tarihi*, Kripto Yayınları, Ankara 2011.

GÜL, Meltem, *Muhammed Badamyari, Hikayat: İnceleme, Metin, Sözlük*, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Doktora Tezi, Van 2012.

GÜLSEVİN, Gürer, *Eski Anadolu Türkçesinde Ekler*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2011.

Hemdem Çelebi, *Solakzâde Tarihi*, Haz: Vahit Çabuk, K.T.B. 1989, C.2.

İsmâil Belîğ, *Güldeste-i Riyâz-ı İrfan*, Hüdavendigâr Matbaası, 1287.

JOHNSON, Francis, *Dictionary, Persian, Arabic and English*, East-India Company, Londra 1852.

Kâtip Çelebi, *Fezleke-i Katip Çelebi*, Ceride-i Havadis Matbaası, 1286, C.2.

KEPECİOĞLU, Kamil, *Bursa Kütüğü*, Bursa Büyükşehir Belediyesi Bursa Kültür A.Ş., Bursa 2009, C.1.

KORKUSUZ, Şefik, *Tezkire-i Meşayih-i Amid-Diyarbakir Velileri I-II*, Kent Yayınları, İstanbul 2004.

KORO, Hüsnîye, *Aciz Baba Divanı ve Sözlük Bilimi Açısından İncelenmesi*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2004.

KUFRALI, Kasım, *Nakşibendiliğin Kuruluşu ve Yayılışı*, Yayınlanmamış Doktora Tezi.(İsam Kütüphanesi)

LE GALL, Dina, *The Ottoman Naqshbandiyya In The Pre-Mujaddidi Phase:A Study in Islamic Religious Culture and Its Transmission*, U.M.I 1994.

-----*A Culture Of Sufism: Naqshbandis in the Otoman World, (1450-1700)*, State University of New York Press 2005.

Mehmed Süreyya, *Sicill-i Osmani*, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul 1996, C.3.

Mehmed Şemseddin, *Bursa Dergahları- Yâdigâr-ı Şemsî*, haz. Mustafa Kara-Kadir Atlansoy, Uludağ Yayınları, Bursa 1997.

MERMUTLU, Mehmet Sait, “*Nigâhî ve Divançesi*”, e-Şarkiyat İlmi Araştırmalar Dergisi -www.e-sarkiyat.com- ISSN: 1308-9633 Sayı: VII, Nisan 2012.

MUTÇALI, Serdar, *Arapça-Türkçe Sözlük*, Dağarcık, İstanbul 1995.

Nâimâ Mustafa Halebî, *Tarih-i Nâimâ*, haz. Mehmet İpşirli, Ankara Kültür ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 2007, C.2.

ONAY, Ahmet Talat, *Türk Şiirlerinin Vezni*, haz. Cemal Kurnaz, Akçağ Yayınları, Ankara 1996.

ÖCALAN, Hasan Basri, *Melâmet Zindanında Bir Nakşi; Açıkbaş Mahmud Efendi*, Gaye Kitabevi, Bursa 2012.

Peçevî İbrâhîm Efendi, *Peçevî Tarihi*, haz. Bekir Sıtkı Baykal, K.T.B. 1982 Ankara, C.2.

REDHOUSE, J. W. , *Redhouse's Turkish Dictionary*, Londra 1887.

Seyyid Eyyub bin Sıddîk, *Menâkıb-ı Çihâr Yâr-i Güzîn (Dört Halîfenin Üstünlükleri)*, Hakikat Kitabevi, İstanbul 2009.

STEİNGASS, F.A. *Comprehensive Persian-English Dictionary*, Lübnan 1998.

Süleyman Sadi Acizi, *Tezkire-i Şerif*, İstanbul Üniversitesi, Türkçe Yazmalar No:4626.

Şemsüddin Mehmed Efendi, *Menkıbelerle Dört Büyük Halife*, haz. Mehmed Emre, Milli Gazete, İstanbul 1998.

Şemseddin Sivâsî, *Menakıb-ı Çehâr Yar-i Güzîn*, Takvimnâme-i Âmire 1278.

Şemseddin Sivâsî, *Menakıb-ı Çehar Yâr-i Güzîn*, İbrahim Efendi Mat. 1290.

Şeyhi Mehmed Efendi, *Şakaik-i Numaniye ve Zeyilleri*, haz. Abdülkadir Özcan, Çağrı Yayınları, İstanbul 1979.

TOSUN, Necdet, *Bahâeddin Nakşibend-Hayati, Görüşleri, Tarikati*, İnsan Yayınları, İstanbul 2012.

Uşşâkî-zâde, *Zeyl-i Şakayık*, Süleymâniye Ktp. Hafid Efendi 242.

VAN BRUÏNESSEN, Martin, *Evlîyâ Çelebi Diyarbekir'de*, Çev: Tansel Güney, İletişim Yay., İstanbul 2003

-----*Kürdistan Üzerine Yazılar*, Çev. Nevzat Kırâç-Bülent Peker vd., İletişim Yayınları, İstanbul 1995.

-----*Naqshbandis*, İsis Yayımcılık, 1990.

YILDIRIM, Ahmet, *Tasavvufun Temel Öğretilerinin Hadislerdeki Dayanakları*, TDV, Ankara 2009.

YILMAZ, Necdet, *Osmanlı Toplumunda Sufiler, Devlet, Ulema*, OSAV, 2001.

YILMAZÇELİK, İbrahim, *XIX. Yüzyılın İlk Yarısında Diyarbakır*, Türk Tarih Kurumu, Ankara 1995.